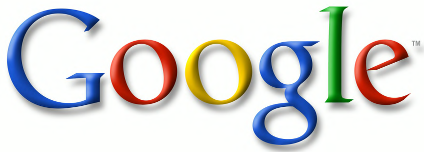
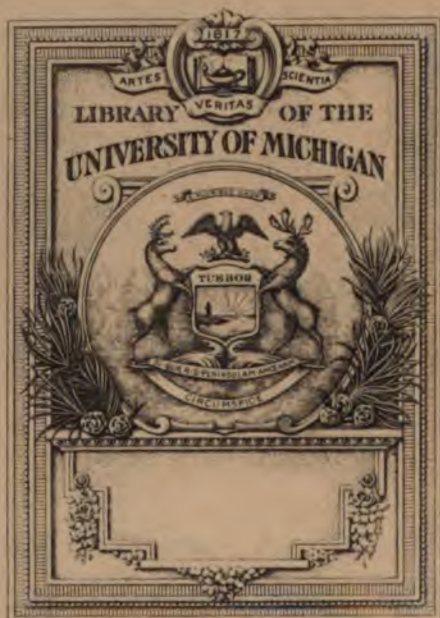

1817
ARTES
SCIENTIA
VERITAS
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
TUEBOR
CIRCUMSPICE

VERSLAGEN

OMTRENT

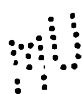
's RIJKS OUDE ARCHIEVEN.

XXII.

1899.

'S GRAVENHAGE.
1900.

INHOUD.

Bladz.

Rijksarchief te 's Gravenhage 1

Aanwinsten van het Rijksarchief te 's Gravenhage in 1899. 34

Notulen van de tiende bijeenkomst der Rijksarchivarissen 81

Tabellarisch Overzicht van de Regeling der oude Kerkelijke Archieven in Nederland 97

Drente 99

Friesland. 109

Gelderland 143

Groningen 201

Limburg. 229

Noordbrabant 245

Noordholland 249

Overijssel. 253

Utrecht 267

Zeeland 271

Zuidholland 287

Rijksarchief in Noordbrabant 313

Inventaris van de titels en bescheiden van de heerlijkheid (baronie) van Lieshout. 347

Inventaris van eenige oude charters betreffende rechten te Asten, Lierop en Bergeik 358

Rijksarchief in Gelderland 361

Rijksarchief in Noordholland 381

Rijksarchief in Zeeland 394
Archieven der Directe en Indirecte belastingen in Zeeland 423
Archieven van het Geneeskundig staatstoezicht in Zeeland 439
Rijksarchief in Utrecht 464
Rijksarchief in Friesland 483
Rijksarchief in Overijssel 499
Doop-, trouw- en doodboeken in de burgerlijke en kerkelijke gemeenten in de provincie Overijssel. 515
Overzicht van de Kerkelijke archieven in de Provincie Overijssel 593
Marke-archieven berustende in de Overijsselsche gemeente archieven 662
Rijksarchief in Groningen 665
Rijksarchief in Drenthe 686
Rijksarchief in Limburg 695
De rijksarchieven te Roermond in 1899 756
Vonnis van de Arrondissements-Rechtbank te Roermond, rechtdoende in burgerlijke zaken. Zitting van den 21 Oct. 1897. 802
Verslag omtrent de Ordening en Inventarisatie van oude gemeente- en waterschapsarchieven in Noordbrabant over 1899. 822
Verslagen van de Ordening der Oude Gemeente- en Waterschapsarchieven in Zuidholland over 1899 830

Het Rijksarchief te 's Gravenhage.

A. Archiefwezen.

Opnieuw heb ik de eer Uwe Excellentie verslag te doen van mijne werkzaamheden en den toestand van het Rijksarchief gedurende het verloopen jaar.

De jaarlijksche bijeenkomst met de archivarissen in de provinciën werd op 7 November gehouden. In de eerste plaats werd in aansluiting bij het in de vorige vergadering omtrent de gemeente-, waterschaps- en veenderij-archieven verhandelde de regeling van de oude kerkarchieven aan de orde gesteld. Er werd besloten, dat de vroeger reeds hiervan gegeven overzichten met de daarin inmiddels voorgekomen veranderingen als bijlagen tot de notulen dezer bijeenkomst zouden worden afgedrukt. Daarna werd antwoord gegeven op de vragen, welke de te nemen maatregelen betroffen. Bij meerderheid van stemmen werd dienaangaande het volgende beslist:

De regeling zou ten uitvoer moeten worden gebracht: *a.* indien de kerkarchieven aan Rijksdepôts in bruikleen werden gegeven, door den Rijksarchivaris; *b.* indien zulk een afstand in bruikleen niet plaats had, door een door de kerkbesturen te benoemen deskundige.

Algemeen werd de wenschelijkheid ingezien de archieven niet eerst globaal te ordenen, maar terstond tot eene wetenschappelijke regeling over te gaan.

De kosten waren te dragen door het kerkgenootschap, zoo noodig met eene bijdrage van het Rijk.

De zaak zou het best bevorderd worden, indien de Regeering zich tot de hoofdbesturen van de kerkgenootschappen wendde met de uitnoodiging om de archieven te doen regelen, daarbij tevens de medewerking van de Rijksarchivarissen, desverlangd, aanbood, uitzicht gaf op de toekenning, zoo noodig, van een Rijkssubsidie en bovendien er op wees, dat de archieven in bruikleen aan de Rijksdepôts zouden kunnen worden gegeven.

Toezicht zou bevorderd worden, indien de reglementaire

bepalingen omtrent de kerkvisitatiën nader toepasselijk werden verklaard op de oude archieven. Indien er een Rijkssubsidie werd verleend, kon de Regeering verlangen, dat er bovendien toezicht kon worden gevoerd door den Rijksarchivaris of een ander, in overleg met het Kerkgenootschap aan te wijzen persoon.

Omtrent de grens, waartoe zich de oude archieven moesten uitstrekken, was men van oordeel, dat die bepaald moest worden door het tijdstip van de invoering van eene algemeene verordening, waarbij in het eerste kwartaal dezer eeuw eene belangrijke verandering in het beheer der kerkbesturen is tot stand gebracht.

Nadat dit onderwerp behandeld was, werd er overwogen, of het wenschelijk zou zijn aan art. 7 van het Kon. Besluit van 26 Juni 1856 no. 79 eene bepaling toe te voegen, waarbij aan hem, die een archiefstuk uitgaf, de verplichting werd opgelegd een afdruk daarvan aan het depôt af te staan. Ofschoon betreurd werd, dat zulk eene regeling niet in zich zou sluiten dat hij, die van een archiefstuk gebruik maakte zonder het af te drukken, verplicht zou zijn een afdruk zijner verhandeling aan het depôt aan te bieden, verklaarden zich allen voor zulk een voorschrift. Minder algemeen was men het er over eens, dat die bepaling in het bedoelde Kon. Besluit op hare plaats zou zijn. Meerderen waren van oordeel, dat de zaak bij een afzonderlijk Kon. Besluit voor het Rijksarchief te 's Gravenhage en de archieven in de provinciën geregeld moest worden.

Ook de bewerking van een historischen Staatsalmanak, op de wijze van den in België uitgegeven Almanach de la Cour over 1725—1840, werd besproken. Werd zulk een overzicht der vroegere Staatsinstellingen zoodanig ingericht als het voor ons land zou moeten zijn, dan begreep men, dat het nut van deze beschrijving niet zou opwegen tegen den grooten omvang van den arbeid, die vereischt werd om haar te kunnen samenstellen.

Van mijne inspectiën van archieven in de provinciën is Uwer Excellentie op het einde des jaars rapport gedaan.

Daar de in het vorige jaarverslag bedoelde regeling van de West-Indische archieven in het begin des jaars ten einde liep, werd de wenschelijkheid ingezien, dat er een onderzoek werd ingesteld naar de archieven, die in de West-Indische koloniën zelve werden bewaard en dat deze zooveel doenlijk geordend werden in verband met de alhier berustende archivalia, bij welken arbeid dan tevens kon blijken, of laatstgenoemde verzameling door copieën van stukken uit de koloniën kon worden aangevuld.

Vanwege het Departement van Koloniën met eene zending daarvoor belast, vertrok Mr. Telting 14 April naar Paramaribo, waar het hem, dank zij de hem ruimschoots verstrekte hulp, mogelijk was in den beschikbaren tijd de archieven van Gouverneur en Raden en die van den Gouverneur, bewaard op de Gouvernementssecretarie, alsmede die van de wees- en onbeheerde boedelkamer, berustende bij de Administratie van Financiën, bijna geheel te beschrijven en te ordenen, en bij de zeer verwaarloosde rechterlijke archieven voorloopig in hoofdzaak de volgorde van den laatsten inventaris te herstellen.

Van Paramaribo begaf hij zich den 20en Juli naar Curaçao, waar hij volgens zijne opdracht met den archivaris, den heer J. H. J. Hamelberg, in overleg zou treden over de wijze, waarop door dezen de aldaar bewaarde archieven in verband met het alhier en thans ook in Suriname aangenomen systeem zou worden geïnventariseerd. Nadat hij een overzicht van de aanwezige verzameling had verkregen en met den archivaris tot overeenstemming was gekomen over de verdere behandeling van het archief, verliet hij 17 Augustus deze kolonie en keerde hij in het midden van September alhier terug.

Van de door Mr. Telting of onder diens toezicht vervaardigde voorloopige inventarissen werden door bemiddeling van het Ministerie van Koloniën afschriften overgezonden. In het Surinaamsche secretarie-archief, dat zeer belangrijk bleek te zijn, werden eenige registers gevonden, waarvan de inhoud ook voor het archief alhier van waarde was; hiervan zullen geleidelijk copieën worden vervaardigd.

Omtrent het archief-Schwartzenberg kan nog worden medegedeeld, dat het ook bij nader onderzoek bleek, dat het 't meest aanbeveling verdiende deze verzameling in haar geheel naar het Rijksarchief in Friesland over te brengen, waartoe dan ook in overleg met de familie en den archivaris besloten werd.

Toen de archivaris in Limburg de ruiling met eenige binnen- en buitenlandsche archieven voorstelde van een aantal onder zijn beheer zijnde archiefstukken, hss. en boeken, werd ik over dat plan door Uwe Excellentie gehoord. Ook bracht ik advies uit over de vernietiging van de ter provinciale griffie alhier waardeloos bevonden stukken en over het in bruikleen geven van het rechterlijk archief van Dordrecht aan die gemeente.

Dit laatste geeft mij aanleiding om over de in betrekking tot de rechterlijke archieven in de provincie Zuidholland verrichtte werkzaamheden het een en ander mede te deelen.

Van de door wijlen den heer Hingman in 1895 overgebrachte rechterlijke archieven waren nog in bewerking die van Noordwijk en Ooltgensplaat. De laatstgemelde verzameling werd

geregeld, evenals het rechterlijk archief van Bergambacht, dat buiten den door den heer Hingman opgestelden inventaris van het archief dier gemeente gehouden was.

In de aanwinstenlijsten van vroegere jaren zijn de rechterlijke archieven opgenomen, die van de gemeentebesturen van Hazerswoude (1896), Haastrecht, Geervliet en Krimpen aan de Lek (1898) waren overgenomen. Bij de beschrijving daarvan waren eenige stukken over het hoofd gezien, die nu op de aanwinstenlijst van dit jaar gebracht zijn. Met de regeling der opgenoemde archieven heeft zich de heer van Oyen bezig gehouden.

In mijn vorig jaarverslag werd medegedeeld, dat de heer Beth de vroeger van de gemeentebesturen overgenomen rechterlijke archieven met de aanwinstenlijsten vergeleken en naar de daarin aangewezen volgorde genommerd had. Thans nam hij de vroeger van de arrondissements-rechtbanken overgenomen rechterlijke archieven onder handen. De lijsten in de processenverbaal van overneming voorkomende, werden gecopieerd en met de stukken vergeleken. Waar zij onnauwkeurig bleken te zijn, werden zij verbeterd, terwijl de stukken zelve genommerd werden. Die arbeid is reeds voor de van de arrondissements-rechtbank te 's Gravenhage afkomstige archieven verricht, terwijl de van de rechtbank te Dordrecht overgenomene nu in bewerking zijn.

Het is Uwer Excellentie bekend, dat de archieven van vele gemeenten door den heer Hingman geïnventariseerd waren geworden en de daarin voorkomende rechterlijke archieven werden opgevraagd en bekomen zooals zij in die inventarissen vermeld zijn. Buitendien waren er door zijne bemiddeling rechterlijke archieven overgebracht uit gemeente-archieven, die hij niet had geïnventariseerd, of bij wier inventariseering hij de rechterlijke archieven, als voor het Rijksarchief bestemd, buiten den inventaris gelaten had. Uwe Excellentie achtte het wenschelijk, dat in al de lokalen en zolders van de gebouwen der hier bedoelde gemeenten een nader onderzoek naar oude rechterlijke archieven zou worden ingesteld, terwijl van die inspectie gebruik was te maken om na te gaan of de door den heer Hingman geïnventariseerde gemeente-archieven in behoorlijke orde gebleven waren.

Dit onderzoek heeft Mr. van Meurs op zich genomen. Het eerst stelde hij het in bij de gemeente Waddinxveen, daar, toen van die gemeente de in den inventaris Hingman vermelde rechterlijke stukken waren opgevraagd, gebleken was, dat van de verlangde nommers er 43 niet meer aanwezig waren, zoodat deze zaak toen onafgedaan was gebleven.

Toen Mr. van Meurs het gemeente-archief bezocht, bevond hij dat het oud archief, voor zoover het door den heer Hingman in 1875 geordend was, geplaatst was in de volgorde van den door

hem opgemaakten inventaris. Deze vermeldt 287 nommers, waaraan thans echter 85 ontbreken, die wellicht aan andere administratiën waren afgegeven, waaromtrent de tegenwoordige leden van het gemeentebestuur geene opheldering konden geven. Tot de aanwezige en niet meer aanwezige nommers behoorden bescheiden van rechterlijken aard. Verder werden er in het gemeentegebouw talrijke rechterlijke en niet-rechterlijke stukken aangetroffen, die door den heer Hingman niet geregeld waren geworden. Zij maakten ongeveer de helft van het geheele gemeente-archief uit. Met goedvinden van Uwe Excellentie verzocht ik het gemeentebestuur naar de ontbrekende stukken een onderzoek te willen instellen en de bescheiden, die voor het Rijksarchief als rechterlijk in aanmerking zouden kunnen komen, voor zoover zij aanwezig waren, tot nader onderzoek te willen opzenden. Het gemeentebestuur heeft mij toegezegd de bedoelde nasporingen te doen en de opgevraagde stukken opgezonden. Nadat het resultaat dier nasporingen zal zijn medegedeeld, zal tot de regeling van de overgezonden stukken kunnen worden overgegaan. Inmiddels worden zij door den heer van Meurs onderzocht.

Van het gemeentebestuur van Oudewater waren vroeger ook de rechterlijke archieven, vermeld in den door den heer Hingman opgemaakten inventaris van het gemeente-archief, opgevraagd, maar niet ontvangen, daar het gemeentebestuur ze in bruikleen wenschte te behouden. Toen de onderhandeling hierover met Uwe Excellentie niet tot dit resultaat had geleid, ontving ik de opdracht ze over te nemen. De heer van Meurs bezocht de gemeente om vooraf een nader onderzoek in te stellen. Het bleek hem, dat dit archief een aantal stukken van Hekendorp, Linschoten en Snellerwaard bevat, die denkelijk tengevolge van het gelijktijdig bekleeden van meerdere betrekkingen door één persoon in het bezit der gemeente Oudewater zijn gekomen. In den door den heer Hingman opgemaakten inventaris worden zij niet van het archief dier gemeente onderscheiden. Het archief is geheel beschreven in den inventaris en bevindt zich nog in de daarin aangeduide orde, alleen komen daarin niet voor twee verzamelingen van charters en andere stukken, welke, volgens eene mededeeling van den heer Hingman, tot het gemeente-archief van Woerden zouden behooren, maar bleken, gedeeltelijk althans, op Oudewater betrekking te hebben. De nommers van den inventaris, die als rechterlijk voor het Rijksarchief in aanmerking zouden kunnen komen, werden door Mr. van Meurs aangewezen en door mij tot nader onderzoek opgevraagd. Aan deze uitnoodiging is nog geen gevolg gegeven, zooals ik vernam, omdat het gemeentebestuur opnieuw met Uwe Excellentie over

het in bruikleen behouden van het rechterlijk archief in onderhandeling was getreden.

Nog tot twee andere door den heer Hingman geregelde gemeente-archieven strekte Mr. van Meurs, ingevolge de hierboven bedoelde opdracht, zijne bemoeiingen uit, die van Wassenaar en Goedereede. Op eerstgemelde plaats was het grootste gedeelte van het dorpsarchief nog niet geordend. Het bevatte talrijke rechterlijke stukken. Het overige gedeelte was niet meer geplaatst in de door Hingman beschreven volgorde, doch hierin zou zonder eenige moeite te voorzien zijn. Nadat uit dit geïnventariseerd gedeelte vroeger de rechterlijke bescheiden overgenomen waren, waren er nog eenige achtergebleven. Te Goedereede bleek het gemeente-archief geheel door den heer Hingman geregeld te zijn geworden en bevond het zich nog in ordelijken toestand. Ook hier waren er bij de vroegere overneming eenige nommers van rechterlijken aard over het hoofd gezien. Op mijn verzoek zijn door de besturen van beide gemeenten de bedoelde rechterlijke archiefstukken naar het Rijksarchief opgezonden, alwaar zij nu worden onderzocht.

Aan het slot van dit overzicht meen ik te moeten opmerken, dat het onderzoek van Mr. van Meurs slechts langzaam kan vorderen, daar het niet altijd gemakkelijk valt den aard der stukken te beoordeelen naar de wijze waarop zij in den inventaris van den heer Hingman omschreven zijn.

B. Rijksarchief.

I. *Personeel.*

In het personeel is gedurende het verloopen jaar geene verandering gekomen.

II. *Ordening der archiefverzamelingen.*

Gelijk in het verslag over 1897 werd medegedeeld, had zich de heer Hingman in dat jaar bezig gehouden met het voorbereiden van eene betere ordening der gezantschapsverbalen en legatiearchieven, die deels behoorende tot het archief van de Staten-Generaal, deels afzonderlijke archieven uitmakende, met allerhande documenten van anderen aard vermengd waren geworden; de stukken werden op losse bladen beschreven met aanduiding van het archief of de verzameling, waartoe zij oorspronkelijk hadden behoord, voor zoover dit nog was na te gaan. Deze arbeid,

door den dood van den heer Hingman gestaakt, werd thans door Mr. Telting hervat en, wat de afdeeling Rusland aangaat, voltooid, terwijl daarna de afdeelingen Frankrijk en Engeland onder handen werden genomen.

Dr. Colenbrander herstelde dit jaar ook de door verschillende omstandigheden verbroken geraakte orde der verzameling Dumont-Pigalle. Deze verzameling werd in 1854, met het Parijsche legatie-archief, overgenomen van het Departement van Buitenlandsche zaken. In 1800 was zij van den te Parijs verblijvenden ex-patriot Dumont-Pigale aangekocht door het Staatsbewind der Bataafsche Republiek, en voorloopig te Parijs gelaten om bij het archief der legatie te worden bewaard. Een uitvoerige en in de praktijk zeer voldoende inventaris werd destijds opgemaakt, doch de toestand waarin de verzameling verkeerde, (zij bestond in hoofdzaak uit een zeer groot aantal losse blaadjes van klein formaat, in pakken en pakjes bijeengebonden) maakte, dat bij het gebruik de orde, door den inventaris aangewezen, als vanzelf werd verstoord. Deze orde werd thans door Dr. Colenbrander hersteld, terwijl, om herhaling van het gebeurde kwaad te voorkomen, de verschillende „fardes" waarin de verzameling is ingedeeld, thans kartonnen schutbladen en een perkamenten rug hebben gekregen, in welke de losse blaadjes der fardes, daartoe gedeeltelijk op bladen papier van éène grootte geplakt, thans zijn gebonden. De heer Jansen bracht op de ruggen de titels der fardes aan.

Van het archief van het Hof van Holland, hoewel het zich in een bruikbaren toestand bevindt, bestaat geen inventaris. Om meer dan eene reden is het wenschelijk, dat het volledig beschreven zij, voordat het naar het nieuwe archiefgebouw wordt overgebracht. De tijd ontbreekt echter van een zoo omvangrijk geheel vóór die verplaatsing een definitieven inventaris te bewerken. Onder die omstandigheden kwam het raadzaam voor daarvan eene beschrijving te maken, die tot voorbereiding van dien arbeid zou kunnen dienen. Het archief wordt gelaten in den toestand, waarin het zich thans bevindt, terwijl de registers en portefeuilles van een doorloopend volgnommer worden voorzien. In dien toestand worden zij op eene lijst omschreven, waarop ieder deel onder zijn nommer wordt aangeduid. De heer van Meurs heeft dien arbeid ondernomen, dien hij reeds voor de registers, op de civiele zaken betrekking hebbende, heeft ten einde gebracht.

Dr. Colenbrander voltooide de ten vorigen jare begonnen inventariseering van het hoofddeel van het archief van de kamer Zeeland der O. I. Compagnie. In 1898 kwam hij met de uitgaande en de uit Nederland ingekomen stukken gereed; thans voleindigde hij achtereenvolgens de beschrijving der stukken, ontvangen

van Gouverneur-Generaal en Raden, van den Raad van Justitie te Batavia, van de Supercarga's van den Chinaschen handel te Canton, van den Directeur en Raad van Bengalen, van den Gouverneur en Raad ter kust van Koromandel, van den Gouverneur en Raad van Ceilon, van den commandeur en Raad te Gale, van den Commandeur en Directeur (later Gouverneur) en Raad ter kust van Malabaar, van den Directeur en Raad te Suratte en van den Gouverneur en Raad van de Kaap de Goede Hoop. Hierop liet hij volgen de beschrijving der bescheiden van de drie departementen, waarin de kamer Zeeland ten behoeve van haar huishoudelijk bestuur verviel: die van de Equipage, van de Koopmanschappen en van de Thesaurie. Aan den volledigen inventaris van de archieven der kamer Zeeland ontbreken nu nog slechts de tot voor eenigen tijd in het gebouw aan het Bleijenburg bewaarde stukken (de zgn. financieele registers), en eenige geseponeerde stukken en departementspapieren, welke door vorige archiefbeheerders met van andere colleges herkomstige stukken tot willekeurig gevormde verzamelingen waren geamalgameerd. In het vervolg zal blijken hoe gaandeweg de tot elk afzonderlijk archief behoorende stukken weder daarmede worden vereenigd.

Ingevolge de ten vorigen jare genomen beslissing, dat eerst de ordening en beschrijving der andere onder het beheer van Dr. Colenbrander geplaatste archieven moest zijn afgeloopen, eer de hand werd geslagen aan de herstelling der oude orde van de uit Indië overgekomen papieren der kamer Amsterdam, werd thans de beschrijving ondernomen van het archief van het in 1796 tot 1800 bestaan hebbende comité tot den O. I. Handel en Bezittingen, dat zoowel de vergadering van XVII, als de voormalige afzonderlijke kamers der Compagnie verving. Achtereenvolgens werden uitgeschift en beschreven: de resolutiën en uitgaande stukken; de uit de Bataafsche Republiek en verdere Europeesche landen ingekomen stukken; de ingekomen stukken uit Indië en de Kaap. In deze laatste afdeeling werden onderscheiden: de stukken ontvangen van de Commissarissen-Generaal Nederburgh en Frijkenius, die van den Gouverneur-Generaal en Raden, van den Raad van Justitie te Batavia, van den Directeur en Raad van Bengalen, van den Gezaghebber en Raad ter Kust van Koromandel, van den Gouverneur en Raad van Ceilon, van den Commandeur en Raad te Gale, van den Gouverneur en Raad ter kust van Malabaar, van den Directeur en Raad te Suratte en van den Commissaris en Raad der Kaap de Goede Hoop. Het comité verviel voor verschillende gedeelten zijner bestuurstaak in departementen en bizondere commissiën, wier bescheiden thans eveneens door Dr. Colenbrander zijn beschreven. De departementen zijn die van Defensie, van het Huishoudelijk Bestuur van Indië

en de Kaap, van Commercie en Equipage en van de Financiën. De bizondere commissiën zijn allereerst die tot de directe vaart en handel op China, welke den arbeid voorzette eener dergelijke commissie bij de voormalige vergadering van XVII; verder die tot de retourschepen in Portugal en tot de retourschepen in Noorwegen, dienende tot berging en veiling der lading van in neutrale havens binnengeloopen Indische retourschepen, welke het vaderland niet konden bereiken; die tot de Indische Expeditiën, dienende tot het doen van uitrustingen naar Indië onder vreemde (hoofdzakelijk Deensche en Amerikaansche) vlag, en eindelijk de secrete commissie. Van de ambtenaren bij het comité heeft nog de opperboekhouder afzonderlijke bescheiden van geringen omvang nagelaten.

Hierboven werd gezegd, dat het comité ook de afzonderlijke kamers der voormalige O. I. Compagnie verving. De kamers Zeeland, Delft, Rotterdam, Hoorn en Enkhuizen vonden eenigermate haar voortzetting in de daar gevestigde „buitencomptoiren" van het comité. Van deze was het comptoir Middelburg verre het gewichtigste, hoewel geheel aan het comité ondergeschikt en dus in positie geheel van de oude kamer Zeeland verschillende. Een viertal leden van het comité, daartoe door de volle vergadering gecommitteerd, namen er de zaken waar. Het archief van dit comptoir Middelburg is tegelijk met dat der oude kamer Zeeland op het Rijksarchief ontvangen en thans door Dr. Colenbrander beschreven als een onderdeel der archieven van het comité. De veel minder belangrijke archieven der overige comptoiren zijn nog niet met het Rijksarchief vereenigd.

Thans lag aan de beurt het archief van den Raad der Aziatische Bezittingen en Etablissementen (1800—1806), aan welke na de algemeene vernietiging der O. I. Compagnie het beheer der bezittingen in Oost-Indië en van de Kaap werd opgedragen. Achtereenvolgens werden uitgeschift en beschreven: de resolutiën en uitgaande stukken; de uit de Bataafsche Republiek en verdere Europeesche landen ingekomen stukken; de uit Indië en de Kaap ingekomen stukken. In deze laatste afdeeling werden onderscheiden: de stukken ontvangen van Commissarissen-Generaal, van Gouverneur-Generaal en Raden, van den Raad van Justitie te Batavia, van de Supercarga's en Commercieraad te Canton, van den Commissaris-Generaal over de Kaap de Goede Hoop, Mr. J. A. de Mist, van den Gouverneur en Raad der Kaap de Goede Hoop en van verschillende personen buiten Europa. De volgende departementen en bizondere commissiën uit den Raad hebben afzonderlijke stukken nagelaten, welke eveneens door Dr. Colenbrander werden beschreven: de departementen tot de Indische Zaken, tot den Koophandel en Zeevaart, en tot de Financiën; de com-

missiën tot de Indische Expeditiën, tot de directe vaart en handel op China, die naar Amsterdam in 1804 (nadat bij resolutie van het Staatsbewind van 22 Maart 1804 de Raad van Amsterdam naar den Haag was verlegd, committeerde de verlegde Raad den 1sten Mei vier harer leden naar Amsterdam „tot de beheering en administratie van zoodanige zaken welke een afdoening ter gemelde plaats vereischen"), die tot onderzoek naar het tekort van den gewezen commissaris over den inlander Mr. C. H. C. Wegener. Van de ambtenaren bij den Raad hebben stukken nagelaten: de secretaris, de opperboekhouder, de substituut-secretaris waarnemende het comptoir Middelburg, en de commissarissen te Amsterdam, welke laatste ambtenaren in Augustus 1804 de taak der in Mei benoemde commissie uit den Raad overnamen. Nog behooren tot de nalatenschap van den Raad der Aziatische Bezittingen en Etablissementen de archieven van eenige naar Indië en de Kaap met speciale opdracht uitgezonden commissiën of ambtenaren, welke na afloop hunner verrichtingen rapport deden aan en gedechargeerd werden door den Raad. Hiertoe behoort in de eerste plaats het omvangrijk en gewichtig archief der in 1791 uitgezonden Commissarissen-Generaal (Nederburgh en Frijkenius). Nadat de „Hooge Commissie" den 9en October 1799, op last van het comité tot den O. I. Handel en Bezitting was ontbonden, keerde het lid Mr. P. C. Nederburgh naar Nederland terug. Hij verscheen in de vergadering van den Aziatischen Raad op 28 Juli 1800, en droeg het archief der commissie aan den Raad voor. Het was gedeeltelijk door Nederburgh, tijdens zijn aanhouding in Engeland, moedwillig geschonden, opdat de archiefstukken niet als zoodanig zouden worden herkend en door de Engelschen behouden: van een aantal stukken zijn opschrift en onderteekening afgescheurd. Onmiddellijk na den vrede van Amiëns werden drie personen (A. Muller, R. de Klerk Dibbetz en J. F. Benaij) door den Raad naar de Kaap gezonden, ten einde de overneming dier bezitting van de Engelschen voor te bereiden. Na afloop hunner zending droegen zij hun archief aan den Raad over. Eveneens deed dit de Commissaris-Generaal over de Kaap Mr. J. A. de Mist, die eenige maanden later dan de drie genoemden naar de Kaap werd gezonden om de bezitting formeel over te nemen en er het nieuwe bestuur in te richten.

Koning Lodewijk Napoleon schafte aanstonds nadat hij de regeering aanvaard had, het collegiale bestuur over de Koloniën af. Den 6en Juli 1806 werd Mr. Paulus van der Heim door hem benoemd tot Directeur-Generaal over de zaken van Indiën en den Koophandel. De Aziatische en Amerikaansche Raden werden voorloopig gesteld onder zijne bevelen; reeds den 29en

Juli werden zij opgeheven en de directie-generaal verheven tot een Ministerie van Koophandel en Koloniën. Van nu aan is dus het bestuur der Oost- en der West-Indische bezittingen van den Staat bij één autoriteit vereenigd. Desniettemin zijn tot nu toe de op het bestuur van West-Indië betrekking hebbende archiefstukken ook voor de jaren na 1806 onder het beheer van Mr. Telting geplaatst geweest en door hem beschreven. Dr. Colenbrander heeft nu een dergelijke beschrijving tot stand gebracht van de niet onder het beheer van Mr. Telting geplaatste stukken. Het spreekt vanzelf, dat in de toekomst deze twee beschrijvingen zullen moeten worden vereenigd en de thans gescheiden bestanddeelen der archieven van het koloniaal departement van na 1806 zullen moeten worden bijeengevoegd.

Het Ministerie van Koophandel en Koloniën heeft bestaan van 1806 tot 1808. Het was gesplitst in eene divisie-Oost, eene divisie-West en eene divisie Koophandel. De verbalen van den Minister zelf met bijbehoorende stukken, zijn, voor zoover zij op de algemeene directie, op de Oost en op den Koophandel betrekking hebben, thans door Dr. Colenbrander beschreven. Het door den Minister gehouden verbaal-West met de bijbehoorende stukken is vroeger door Mr. Telting beschreven. Verder heeft Dr. Colenbrander beschreven de stukken van den chef der Eerste (of Oost-Indische) Divisie, van de Raden voor Koophandel en Financiën bij de Eerste Divisie, van de chefs de bureau van Indische Zaken van Koophandel en van de Financiën (alle drie bij de Eerste Divisie) en van Commissarissen der Eerste Divisie te Amsterdam.

Bij decreet van 8 Januari 1808 werd het Ministerie van Koophandel en Koloniën vereenigd met dat van Marine onder den naam van Ministerie van Marine en Koloniën (titularis: Mr. P. van der Heim). Aanvankelijk bleef de organisatie van elk der samengesmolten departementen onaangetast en onderscheidt dus de Minister zijn werkzaamheden in die, welke betrekking hebben op een „departement Koloniën" en op een „departement Marine". In zijn werkzaamheid voor het departement Koloniën houdt hij evenwel niet meer, als vroeger, gescheiden verbalen voor de Oost en voor de West. In Juni 1808 treedt in werking de voor het nieuwe ministerie van Marine en Koloniën nieuw ontworpen organisatie, vastgesteld bij decreet van 13 Mei 1808. Er worden bij dit ministerie zeven divisiën gevormd. De vijfde hiervan is de voormalige W. I. divisie van het Ministerie van Koophandel en Koloniën; de zesde is de voormalige O. I. divisie; de zevende is het bureau van commissarissen dier divisie te Amsterdam, doch treedt eerst onder den nieuwen naam van zevende divisie in werking na de verhuizing van het gansche

Ministerie naar Amsterdam, welke geleidelijk in de maanden September en October 1808 geschiedde.

De organisatie van Mei 1808 werd, als te omslachtig en kostbaar, gewijzigd bij decreet van 29 November 1808. Met ingang van 1 Januari 1809 zouden er maar vier divisiën meer bestaan. De ons bekende zesde en zevende divisiën worden nu derde en vierde divisie.

Door Dr. Colenbrander zijn thans beschreven het archief van den Minister van Marine en Koloniën in zijn werkzaamheid voor het voormalige departement Koloniën over de maanden Januari—Juni 1808 (welk archief dus zoowel op de Oost als op de West betrekking heeft), en het sedert Juni 1808 door den Minister gehouden verbaal-Koloniën met bijbehoorende stukken.

Het verbaal-Marine met bijbehoorende stukken is vroeger beschreven door den heer Hingman bij de ordening der marine-archieven. Verder heeft Dr. Colenbrander beschreven de stukken van den Chef der divisie-Oost (Eerste Divisie van het voormalig Ministerie van Koophandel en Kolonien ; zesde, later derde Divisie van het Ministerie van Marine en Koloniën), van de Raden voor Koophandel en Financiën bij de divisie-Oost, van de chefs de bureau van Indische Zaken (civiel), van Indische Zaken (militair), van Koophandel en van Financien (alle vier bij de divisie-Oost), van Commissarissen der divisie-Oost te Amsterdam (tot September 1808), van den chef der zevende, later vierde divisie van het Ministerie van Marine en Koloniën (sedert September 1808), van den chef van het derde bureau dezer zevende (later eerste bureau der vierde) divisie, en eindelijk van den Chef der Generale comptabiliteit bij het Ministerie van Marine en Koloniën, doch deze laatste stukken alleen voor zoover zij thans onder zijn beheer zijn geplaatst, d. w. z. voor zoover zij op koloniale zaken betrekking hebben.

Met 31 December 1810 eindigt de functie der ministers van het gewezen koninkrijk Holland, ook die van den minister van Marine en Koloniën. Echter bleef de vierde divisie van het gewezen ministerie van Marine en Koloniën (chef Mr. H. Vollenhoven) in wezen als „divisie tot liquidatie van de zaken der Koloniën in Holland", onder opzicht van den Staatsraad, Intendant-Generaal van de Publieke Schatkist in Holland, Gogel. Bij deze divisie werd nu ook de chef de bureau van Financiën van de voormalige derde divisie werkzaam gesteld tot in 1812. Zijne stukken zijn door Dr. Colenbrander beschreven, evenals die van den chef der liquidatie-divisie, voormalig chef der vierde divisie. Deze liquidatie-divisie bestond nog in November 1813, toen de chef Mr. H. Vollenhoven in functie bleef als „Commissaris over de Koloniale Zaken te Amsterdam", onder

het gezag van den Commissaris-Generaal over de Financiën, Canneman. Deze toestand bleef bestaan tot Augustus 1814. Ook het archief van Mr. H. Vollenhoven in deze laatste hoedanigheid bevindt zich onder de papieren onder beheer van Dr. Colenbrander en is door hem beschreven.

Intusschen was de eigenlijke administratie onzer Koloniën naar Parijs verplaatst. Daar was, bij het Ministerie van Marine en Koloniën van het Keizerrijk (minister: Comte Decrès) in 1810 eene Division Hollandaise opgericht, met den chef der divisie-Oost van het Ministerie van Marine en Koloniën van het Koninkrijk Holland R. Dozy tot chef. Hij nam het in Holland door hem als divisiechef gevormde archief mede naar Parijs, benevens andere stukken tot de koloniale administratie der laatste jaren behoorende. Het archief, dat hij als divisiechef bij het ministerie van het Keizerrijk vormde, is tegelijk met de door hem naar Parijs gevoerde stukken na den eersten vrede van Parijs naar Nederland overgebracht. Het is thans door Dr. Colenbrander beschreven.

Men zal hebben opgemerkt, dat bij geen der mededeelingen over de beschrijving der Koloniale archieven na 1806 nog sprake was van de uit Indië overgekomen stukken. Dit heeft zijn goede reden. Het is onuitvoerbaar, de uit Indië overgekomen brieven en papieren te scheiden in zulke, ontvangen bij Koophandel en Koloniën, bij Marine en Koloniën en bij de Hollandsche Divisie te Parijs. Dit kan geen verbazing wekken, wanneer men nagaat hoezeer, niettegenstaande de herhaalde veranderingen in naam, feitelijk toch één en dezelfde administratie, door dezelfde ambtenaren uitgeoefend, sedert 1806 over het Koloniaal departement is gevoerd, en hoe ongeregeld de ontvangst der uit Indië afgezonden stukken, tengevolge van den oorlog en de door de Engelsche vloot belemmerde gemeenschap, heeft plaats gehad. Men voegde de weinige stukken, die uit Indië overkwamen, tot bundels bijeen, wanneer daartoe aanleiding bestond, zonder er rekening mede te houden of zij ontvangen waren op een oogenblik, dat het hoofd der koloniale administratie Minister van Koophandel en Koloniën, Minister van Marine en Koloniën, of Minister van Marine en Koloniën van het Fransche Keizerrijk heette. De op deze wijs ontstane bundels te sloopen, zou het gebruik der stukken bovenmate bemoeilijken, terwijl, bij gemis van waarmerken op de stukken zelf of van nauwkeurige lijsten van ontvangst, een afscheiding als tusschen de bij Comité en bij Raad ontvangen Indische papieren zeer wel mogelijk bleek, tusschen de verschillende Ministeriën na 1806 toch altijd ondoenlijk zou blijven. Alleen bij de beschrijving der brieven van Daendels is scheiding gemaakt tus-

schen die gericht aan de ministeriën van het Koninkrijk Holland, en die gericht aan het ministerie van het Keizerrijk. Deze scheiding is niet willekeurig, maar bestaat in de bundels zelf.

De sedert 1806 uit Indië ontvangen stukken zijn onderscheiden in stukken van Gouverneur-Generaal en Raden van de opvolgende Gouverneurs-Generaal Wiese, Daendels en Janssens particulier; eindelijk in stukken van de Supercarga's en Commercieraad te Canton. Al deze stukken zijn thans door Dr. Colenbrander beschreven.

Van de inventarisatie der koloniale archieven van 1796—1814 geldt hetzelfde wat bij de kamer Zeeland der O. I. Compagnie werd opgemerkt: dat er geseponeerde stukken voorkomen, thans buiten verband met de archieven waartoe zij behooren in willekeurig gevormde verzamelingen berustende, welke eerst gaandeweg door Dr. Colenbrander kunnen worden terecht gebracht. Geheel volledig zullen dus zijn inventarissen eerst zijn, wanneer zijn gansche arbeid is afgeloopen.

Nog zijn door Dr. Colenbrander bewerkt inventarissen van twee aanzienlijke verzamelingen stukken, welke zich bij de archieven der O. I. Compagnie gereedelijk aansluiten. Het zijn de verzamelingen Hope en die der Stadhouderlijke Secretarie, de laatste alleen in zooverre zij thans onder beheer van Dr. Colenbrander is geplaatst, m. a. w. in zooverre zij op Oost-Indische Zaken betrekking heeft.

Thomas Hope, uit het bekende Amsterdamsche koopmanshuis van dien naam, werd in 1752 beëedigd hoofdparticipant der O. I. Compagnie ter kamer Amsterdam, in 1756 bewindhebber bij die kamer en den 4en April 1766 Representant van Willem V als Opperbewindhebber der Compagnie. Den 5den September 1770 werd hij op zijn verzoek als zoodanig ontslagen, terwijl hij ook zijn ontslag nam als bewindhebber. Hij heeft echter na dien tijd nog eenige jaren geleefd. Als bewindhebber werd hij opgevolgd door zijn zoon Jan Hope, Schepen van Amsterdam, die tot zijn dood in 1784 bewindhebber is gebleven. Deze Jan Hope werd niet tot Representant van Zijn Hoogheid aangesteld, welk ambt na 1770 niet weder is vervuld. Thomas Hope heeft zijn bewindhebberschap zeer breed opgevat en blijkens zijn nagelaten papieren van de zaken der Compagnie ijverig studie gemaakt. Hij stelde en ontving een aantal stukken en memoriën daarover en stond met een aantal ambtenaren in Indië in briefwisseling. Bovendien bracht hij een aantal statistieke en andere gegevens uit de archieven der Compagnie bijeen, en liet dit in latere jaren doen door den secretaris, die hem in zijne hoedanigheid van Representant was toegevoegd,

Mr. Willem Roijer. Met deze papieren vereenigde hij een aantal stukken van officieel karakter, die in zijn handen kwamen als Representant of als lid van onderscheiden commissiën bij de O. I. Compagnie, als die tot de directe vaart en handel op China, die tot de visitatie der boeken, de Secrete Commissie, enz. Met dergelijke commissiepapieren werd destijds niet streng gehandeld: dikwijls bleven ettelijke in een commissie gediend hebbende stukken bij een der leden berusten, zooals uit verschillende particuliere collectiën valt op te maken. Uit de verzameling-Hope zelf blijkt bij een nauwkeurig onderzoek ten duidelijkste: 1o. dat Thomas Hope en zijn Secretaris nog gedurende eenige jaren na 1770 toegang tot de verzameling hebben gehad en deze met eenige stukken vermeerderd hebben, 2o. dat ook Jan Hope tot zijn dood in 1784 toegang tot de verzameling heeft gehad en deze met eenige stukken vermeerderd heeft. Uit geen enkel bewijsstuk nu is op te maken, dat de verzameling te eeniger tijd door een lid der familie aan de Compagnie of later aan het Rijk zou zijn aangeboden. Zij werd in 1856 op het Rijksarchief ontvangen tegelijk met de archieven der Oost-Ind. Compagnie, waarbij zij blijkens den inventaris van P. L. de Munnick, reeds in 1828, werd bewaard. Geruimen tijd heeft Dr. Colenbrander bezig gehouden de vraag, op welke wijze de verzameling dan toch op het Oost-Indisch Huis en van daar op het West-Indisch slachthuis, de bewaarplaats der Koloniale archieven te Amsterdam tot 1856, mag zijn gekomen, tot eindelijk de beantwoording dezer vraag veel dichter voor de hand bleek te liggen dan was gezocht: de verzameling is niet op het O. I. Huis gebracht, maar is daar ontstaan en zal nimmer van daar zijn verwijderd geworden. Den Representant van Zijn Hoogheid en diens Secretaris waren op het O. I. Huis afzonderlijke vertrekken ingeruimd. Ongetwijfeld zal Thomas Hope daarheen in 1766 zijn reeds verzamelde stukken, op de Compagnie en haar administratie betrekking hebbend, hebben overgebracht, zoo zij tenminste niet reeds op het O. I. Huis geborgen waren; ook uit andere gegevens is af te leiden, dat sommige bewindhebbers in dat gebouw hun afgesloten kasten of kastjes hadden voor de papieren, die zij daar bij de hand wenschten te hebben. Dat de officieele of half officieele stukken van den Representant met de andere zijn vermengd, vindt nu ook zijn verklaring. De Secretaris van den Representant bleef nog eenige jaren na 1770 zijn functie op het O. I. Huis uitoefenen, zoolang nog niet was uitgemaakt, dat er geen nieuwe Representant zou worden benoemd; eerst in 1773 verliet hij zijn werkkring tengevolge van zijne benoeming tot burgemeester van Zwolle. Dat Jan Hope de verzameling van zijn vader van tijd tot tijd nog heeft ingezien en

er enkele stukken bijgevoegd, is niet moeilijk te verklaren, daar hij immers als bewindhebber dagelijks op het O. I. Huis verkeerde. Dat in 1784 het bestuur der Compagnie er prijs op gesteld heeft de verzameling, waaronder een aantal officieele stukken waren gemengd, op het O. I. Huis te behouden, is niet moeilijk aan te nemen, hoewel het niet uit een resolutie kan worden gestaafd. Het blijkt niet, dat de verzameling in 1784 door eenig erfgenaam van Jan Hope is begeerd of opgeëischt. Van geen van hen is trouwens bekend dat hij eenig bizonder belang stelde in O. I. zaken, en geen van hen is ook tot bewindhebber verkozen.

Het mag dus aangenomen worden, dat de O. I. verzameling van Thomas Hope voor een groot deel, zoo niet geheel, op het O. I. Huis is gevormd; dat zij in elk geval in haar geheel daar bewaard werd sedert hem als Representant van Zijn Hoogheid een afzonderlijk vertrek was ingeruimd, en dat zij van toen af steeds bij de O. I. archieven is bewaard gebleven. Met een andere verzameling, die van den bekenden Amsterdamschen regent en bewindhebber Mr. Egbert de Vrij Temminck, welke nog door Dr. Colenbrander zal worden geïnventariseerd, moet dit eveneens het geval zijn geweest. Ook hier is geen spoor van eenige latere aanbieding aan of verwerving door het Rijk te vinden, en ook hier doet zich het geval voor, dat een jonger gelijknamig bewindhebber Mr. Matthijs Temminck, den ander opvolgde en de verzameling nog vermeerderde, zonder dat blijkt dat deze ooit sedert de defunctie van den laatsten bewindhebber Temminck in het bezit der familie van dien naam is geweest.

In de verzameling-Hope, zooals zij door Dr. Colenbrander is beschreven, zijn te onderscheiden: 1° stukken door Hope (of voor Hope) te zamen gesteld of opgemaakt, meerendeels Collectanea uit en zakenregisters op compagnie's archieven, tabellarische overzichten van haar scheepsbeweging, handel en financieelen toestand; ook copieboeken van Hope's afgaande missiven over O. I. zaken, waarin missiven geschreven in de hoedanigheid van Representant door de andere heen staan; 2° bij hem ingekomen missiven, voornamelijk uit Indië; deze zijn in acht bundels te zamen gebonden, zonder dat de missiven, aan den Representant gericht, afzonderlijk zijn gehouden; verder duplicaten der Generale missiven van 1768—1773 zonder de bijlagen. Sedert het optreden van Willem V als opperbewindhebber der compagnie in Indië bekend was geworden, zonden Gouverneur-Generaal en Raden steeds een duplicaat hunner aan de XVII gerichte missiven ten behoeve van den Representant, doch geen duplicaat van al de te omvangrijke bijlagen. Sedert 1773 werden deze duplicaten onmiddellijk aan den Stadhouder gericht; 3° de eigenlijke verzameling Varia

over O. I. onderwerpen, nog bewaard in de van Hope zelf herkomstige portefeuilles, die alphabetisch gerangschikt zijn en de volgende opschriften dragen: Abessinië, Advocaten (sc. der compagnie), Batavia (10 portefeuilles), Bengalen (3 portefeuilles), Bewindhebberen en Hoofdparticipanten (waarin zeer belangrijke stukken over de opdracht van het opperbewindhebberschap aan Willem IV en V), Ceilon (2 portefeuilles,) Comercie (2 portefeuilles, Correspondentie tusschen den Representant en de Kameren, Correspondentie met den Gouverneur-Generaal Mossel, Equipage (2 portefeuilles), Extracten uit de Haagse verbalen, Mallabaar, Militie in Indiën, Munten en Speciën in Indiën, (2 portefeuilles), Octrooijen, Ontfang, Secrete commissie, Staaten van de Compagnie, Suiker-handel, Verbalen, Verschillen met de Fransen, Verschillen met de Spanjaarden, Visitatie van de Boeken, en een portefeuille zonder opschrift. De inhoud van al deze portefeuilles is thans door Dr. Colenbrander beschreven, naar de zaak het vereischte meer of minder uitvoerig.

De verzameling-Hope is sedert 1856 zeer gehavend geworden ten behoeve der bijeenbrenging, door vroegere archiefambtenaren, van de meervermelde willekeurige „collectiën." Gaandeweg worden dan ook nog stukken, er toe behoorende, door Dr. Colenbrander weder er mede vereenigd, zoodat zijn beschrijving nog niet als geheel afgesloten is te beschouwen.

De tweede bizondere verzameling die door Dr. Colenbrander werd beschreven is die der Stadhouderlijke Secretarie voor zoover zij op O. I. zaken betrekking heeft. Op vier verschillende tijdstippen is het Rijksarchief in het bezit gekomen van stukken, afkomstig van de voormalige Stadhouderlijke Secretarie: 1° in 1820, toen de stukken door den gewezen Commies-Chartermeester De Fouw gered, aan het Rijksarchief in bewaring werden gegeven (waarvan in 1829 weder een gedeelte aan het Kon. Huisarchief werd afgestaan; Bakhuizen, Overzigt 20—21). 2° in 1826—1829, toen de stukken toenmaals in bewaring bij het Amortisatie-syndicaat, aan het Rijksarchief werden overgedragen. (Bakhuizen, blz. 40); 3° in 1827—1828, toen een overdracht van stukken plaats had ingevolge machtiging van Z. M. den Koning van 28 Augustus 1826. (Bakhuizen, blz. 65) en 4° in 1856, toen zekere in 1828 van 's Konings wege aan het Departement van Koloniën aangeboden stukken, welke sedert naar Amsterdam waren overgebracht en bij de koloniale archieven waren gevoegd van daar met deze archieven op het Rijksarchief ontvangen werden. De onder 1°. en 4°. genoemde stukken hebben betrekking op Oost- en Westindische Zaken en zijn thans gedeeltelijk bij de archieven onder beheer van Dr. Colenbrander, gedeeltelijk bij die onder beheer van Mr. Telting geplaatst. Het spreekt van zelf dat eenmaal al

de van de Stadhouderlijke Secretarie afkomstige stukken, thans op het Rijksarchief voorhanden, zullen moeten worden bijeengevoegd en te zamen beschreven. Dr. Colenbrander bereidde thans voor zijn deel zulk een beschrijving voor. Zijn indruk is, dat het niet uitvoerbaar zal blijken de stukken, door de Prinsen van Oranje ontvangen of voor of door hen opgemaakt in hun publieke qualiteiten, te splitsen in een archief van den Stadhouder, een archief van den Kapitein-Generaal, een van den Admiraal-Generaal, een van den Opperbewindhebber der O. I. Compagnie, een van den Opperbewindhebber der W. I. Compagnie. Daartoe werden, zoowel door de personen die zich tot de Prinsen van Oranje in hun publieke qualiteiten wendden, als bij den arbeid op hunne Secretarie, deze afzonderlijke qualiteiten veel te weinig uiteengehouden. Voor men tot een afdoende ordening dezer papieren zal kunnen overgaan, moet, uit zoowel op het Kon. Huisarchief als op het Rijksarchief te verzamelen gegevens, worden onderzocht hoe de Stadhouderlijke Secretarie was georganiseerd en hoe zij werkte. Voor zoover thans bleek, was de arbeid aldaar niet onderverdeeld naar qualiteiten van den Prins van Oranje, maar naar behandelde „zaken"; men had er ambtenaren voor de „Duitsche zaken" (de eigenlijk Nassau'sche), voor oorlogs- en marinezaken, en vermoedelijk ook een afzonderlijken klerk voor Oost- en West-indische zaken. Ingekomen stukken van kleineren omvang werden er bijeengevoegd in omslagen, waarvan bepaalde reeksen eenzelfde hoofdopschrift, en ieder omslag een afzonderlijk nevenopschrift droegen. Zoo heeft Dr. Colenbrander een reeks omslagen kunnen herstellen, op elk waarvan in gelijk schrift de woorden „O. I. Compagnie" als hoofdopschrift voorkomen. Behalve deze reeks, bestaan de door hem beschreven stukken in hoofdzaak uit de volgende: eenige banden met collectanea uit de O. I. archieven en copieën van eenige gewichtige stukken rakende O. I., blijkens uiterlijke kenteekenen aan Willem IV hebbende behoord; copie-resolutien der XVII, duplicaten der Generale Missiven sedert 1773 (zonder de bijlagen), verbalen en memorien van den kapitein ter zee A. H. C. Staringh wegens zijne verrichtingen in Oost-Indië, en rapporten der in 1789 naar Indië uitgezonden Militaire Commissie (Vaillant, Verhuel en Graevestein), met bijlagen.

Op de beschrijving van Dr. Colenbrander is wederom van toepassing wat aan het slot der mededeelingen omtrent zijn inventaris der verzameling-Hope werd opgemerkt.

Na de verschillende boven opgesomde inventarissen en lijsten te hebben voltooid voor zoover thans doenlijk was, heeft Dr. Colenbrander een onderzoek ingesteld naar de herkomst der stukken opgenomen in de reeds meermalen vermelde na

1856 willekeurig gevormde „collectiën". Deze collectiën waren: 1°. eene collectie „Losse stukken O. I. Compagnie"; 2°. een collectie „Militaire zaken"; 3°. een collectie scheepsjournalen van allerhande herkomst; 4°. eene collectie van uit de uit Indië overgekomen stukken gelichte copie-contracten met Indische vorsten; 5°. een collectie duplicaten van allerhande herkomst; 6°. kleinere willekeurige verzamelingen van stukken. Van deze verzamelingen was de onder 4°. genoemde reeds belangrijk geslonken, doordat Mr. Heeres de meeste contracten reeds weder ingevoegd had waar zij behoorden. Daar de nog overgeblevene eveneens een plaats zullen moeten vinden tusschen de uit Indië overgekomen papieren der kamer Amsterdam, welk gedeelte van de O. I. archieven op het oogenblik niet onderhanden is, liet Dr. Colenbrander deze verzameling voorshands rusten. Van de andere is die onder 1°. genoemd verreweg de uitgebreidste. Zij is na 1856 gevormd in hoofdzaak uit een andere verzameling, de zgn. doozen-collectie van De Munnick, maar van links en rechts werden aan de in die collectie voorhanden stukken na 1856 nog andere toegevoegd, tot eindelijk een zeer uitgebreide verzameling was ontstaan, gerangschikt in portefeuilles met vage opschriften als: Toestand der Compagnie, Cultures, Scheepvaart, Personalia, enz. Deze nieuw gevormde verzameling werd nu beschreven door den heer Hingman. Na het tot stand komen dezer beschrijving voegde de heer J. A. Leupe echter nog meermalen stukken aan de verzameling toe, alle uit een der in het depôt bewaarde archieven of uit een der nieuw verkregen aanwinsten weggenomen. Mr. Heeres stelde reeds van verreweg het grootste deel dezer stukken de herkomst vast en hield daar aanteekening van, zoodat het werk dat Dr. Colenbrander thans te verrichten had bizonder was vergemakkelijkt.

Voor deze zaak in het bizonder was onderzocht, werd wel eens de meening uitgesproken dat de „doozencollectie" gelijk zij in 1856 werd ontvangen behoorde te worden hersteld. Dit blijkt echter niet geraden te zijn. Men kan de gesteldheid dezer doozencollectie tot in de geringste bizonderheden nagaan uit den inventaris De Munnick van 1828, die juist op dit punt buitengewoon uitvoerig is. In een aantal doozen, geletterd A tot en met HH waren 335 losse stukken, boekdeelen, bundels, pakken of omslagen geborgen, welke nummer voor nummer in den inventaris zijn beschreven. Het blijkt nu dat deze collectie uit twee niet terzelfder tijd gevormde deelen bestaat: een ouder gedeelte (doozen A—V), bevat 195 stukken, deelen of bundels genomen uit de archieven van de kamer Amsterdam der O. I. Compagnie, van het Comité, van den Raad, van de Ministeriën onder Koning Lodewijk; een jonger gedeelte (doozen W—HH)

bevat de rest der 335 stukken (bundels, deelen), genomen uit dezelfde archieven maar bovendien uit de verzamelingen Hope en Temminck en uit de naar Amsterdam verhuisde stukken der Stadhouderlijke Secretarie. Het jongere gedeelte is beschreven op eenige bladen die na 1828 in den inventaris—de Munnick zijn ingevoegd, doch het is beschreven door de Munnick zelf en de invoeging is blijkbaar ook door hem geschied. Het blijkt dus dat de doozencollectie volstrekt niet is een collectie geseponeerde stukken uit den tijd der O. I. Compagnie zelf en op hare Secretarie gevormd, maar een door den archiefbeheerder de Munnick willekeurig gevormde collectie, waarvan de vorming in 1828 nog niet was afgeloopen. Overtuigend blijkt dit ook uit den inventaris der „charters bij het Ministerie van Marine en Koloniën" van 1808, waarin van geen doozencollectie sprake is, doch een beschrijving voorkomt van den inhoud van verschillende paketten in kisten gepakt en op het „Oost-Indisch Buitenhuis" te Amsterdam geborgen. Deze paketten hielden al de zoodanige archiefstukken van de kamer Amsterdam der O. I. Compagnie in, welke niet gemakkelijk waren te brengen tot de seriën van resolutien, uitgaande en ingekomen stukken. Men kan dus geen anderen weg inslaan, dan eenvoudig de herkomst van elk afzonderlijk stuk der doozencollectie vast te stellen en de stukken te plaatsen en te inventariseeren bij de archieven en verzamelingen waartoe zij naar hun herkomst behooren. Vanzelf komt dan b.v. een afdeeling geseponeerde stukken der kamer Amsterdam tot stand, waarin dan echter alleen zulke stukken zullen voorkomen als inderdaad van de archieven der kamer Amsterdam deel uitmaken en waarvan het vaststaat dat zij om de een of andere reden door het bestuur der Compagnie zelve zijn geseponeerd. Het overgroote deel echter der stukken, die onder de vroeger opgenoemde zes rubrieken vallen, zijn volstrekt niet van ouds geseponeerde, doch later, in tijden van averechtsch archiefbeheer aan de normale bestanddeelen der archieven onttrokken stukken.

Dr. Colenbrander heeft thans de tot de vroeger opgenoemde zes rubrieken behoorende stukken, op de copie-contracten na, alle naar hunne herkomst gescheiden. Het aantal stukken waarvan het voorshands ondoenlijk is de herkomst vast te stellen is, ook dank zij den voorafgeganen nauwkeurigen arbeid van Mr. Heeres, uiterst gering. Er zijn voor den dag gekomen stukken toe te wijzen aan en te hereenigen met de archieven der kamer Amsterdam, der kamer Zeeland, van het Comité, van den Raad, van de Ministeriën onder Koning Lodewijk, van de Hollandsche Divisie te Parijs; met de Indische factory-archieven in 1862 van Batavia ontvangen; met de verzamelingen-Hope

en der stadhouderlijke Secretarie; met onderscheiden particuliere collectiën; met het archief van Holland. De verzameling-Temminck die geheel was opgelost, is weder hersteld. Na deze scheiding bewerkstelligd te hebben, heeft Dr. Colenbrander deze stukken in de thans verkregen pakken opgeborgen tot hij gelegenheid zal hebben elk pak te beschrijven en de juiste hereeniging met de verschillende archieven tot stand te brengen. In de eerste plaats komen hiertoe in aanmerking de stukken, te hereenigen met de archieven der kamer Amsterdam, voor zoover zij niet in de uit Indië overgekomen papieren dier kamer te huis behooren. Met deze beschrijving en hereeniging houdt Dr. Colenbrander zich thans bezig. Is dit werk voor al de genoemde archieven afgeloopen, dan zal nog te doen overblijven het ordenen en beschrijven der in 1862 uit Indië overgekomen factorij-archieven, der financieele registers en scheepsboeken, tot voor korten tijd in het gebouw aan het Bleijenburg geplaatst, der aanwinsten sedert 1856 en eindelijk der uit Indie overgekomen brieven en papieren van de kamer Amsterdam.

Zooals reeds medegedeeld is, heeft Mr. Telting de in het vorige jaarverslag bedoelde regeling van de West-Indische archieven ten einde gebracht.

De ordening van de archieven der kust van Guinea door den heer Ross zal spoedig worden voltooid.

De aanwinsten, waartoe geheele archieven en omvangrijke verzamelingen behooren, werden, met uitzondering van de daaronder voorkomende rechterlijke archieven, door den heer Morren beschreven. Nadere bijzonderheden zullen dienaangaande onder de vierde afdeeling worden medegedeeld.

Door den heer H. W. Jansen werden in het achtergedeelte van het gebouw aan het Bleijenburg de scheepsrollen der Marine op lijsten gebracht. Dezelfde bewerking paste hij toe op de registers der Nassausche domeinen in België, en de collectien van der Hoop en Bisdom, welke zich bevonden in het gebouw aan het Plein. Daar ik de wenschelijkheid inzag om de in 1884 uit Amsterdam verkregen financieele registers, scheepsboeken monsterrollen, enz. der kamers Amsterdam en Zeeland der O. I. Compagnie, onder het bereik van Dr. Colenbrander te brengen, liet ik die uit het achtergedeelte van het gebouw aan het Bleijenburg naar dat aan het Plein verplaatsen. De hierdoor in het gebouw aan het Bleijenberg ontstane ruimte werd nu door de bedoelde domeinregisters en de collectien van der Hoop en Bisdom ingenomen.

Toen op het einde des jaars gebleken was dat het achtergedeelte van het gebouw aan het Bleijenburg afgebroken zou worden, werd het daarin aanwezige, dat uit de rechterlijke archieven en

zooeven genoemde verzamelingen hoofdzakelijk bestond, naar het voorgedeelte van dat gebouw overgebracht, nadat de rechterlijke archieven door de heeren Beth en Jansen zorgvuldig waren nagezien en genommerd geworden.

III. *Toestand van de archiefverzamelingen.*

De in den loop van het jaar ingekomen vervolgen van de in de bibliotheek aanwezige boekwerken werden ingebonden. Met de verbetering van den uitwendigen toestand der koloniale archieven werd voortgegaan. Van de Oost-Indische archieven werden 142 en van de West-Indische archieven 79 registers herbonden. Bovendien werden er 3 registers van de Staten-generaal hersteld. Van de collectie Dumont-Pigalle werden 91 fardes ingebonden. Ook werden er 103 registers tot verschillende archieven behoorende van linnen omslagen voorzien.

De concierge-boekbinder herbond 9 registers van het rechterlijk archief van Schiedam, vervaardigde 152 portefeuilles, 430 ruggen voor portefeuilles, 1640 folio borden en 235 charterzakjes en herstelde 12 kaarten en 8 hss.

Buitendien werden er aangemaakt 1800 portefeuilles en 22 houten doozen tot bewaring van onherstelbare registers bestemd.

IV. *Aanwinsten en verliezen.*

Onder de aanwinsten, die in de hierachter gevoegde lijst volledig opgegeven worden, verdient in de eerste plaats vermeld te worden een gedenkstuk van buitengewoon groote historische waarde, dat door de erfgenamen van Mr. W. J. Roijaards van den Ham aan het Rijk ten geschenke werd gegeven. Bedoeld wordt de missive, op 's lands schip de Zeven Provinciën te Queensborough 27 Juni 1667 geschreven, waarbij de luitenant-admiraal Michiel Adriaanszoon de Ruijter, naar aanleiding van de kortere mededeelingen, die hij reeds vroeger had gedaan, aan de Admiraliteit op de Maas een uitvoerig en volledig verslag geeft van den tocht naar Chatham. Het stuk is origineel en, hoewel niet eigenhandig door hem geschreven, van zijne handteekening voorzien. De inhoud en niet minder de stemming waarin het is opgesteld, is onze bewondering waardig.

Door tusschenkomst van het Departement van Buitenlandsche Zaken werd het archief van het Consulaat te Tunis herwaarts overgezonden. Bij onderzoek bleek het bijna geheel uit losse papieren te bestaan die in de grootste verwarring dooreenlagen. Nadat zij alle naar de jaren gesorteerd waren, werden de oudere, dagteekenende van voor de Fransche overheersching, door den

heer Morren geordend en beschreven, terwijl de latere aan het Departement van Buitenlandsche Zaken werden afgegeven. Hoewel dit oudere gedeelte van het archief zeer onvolledig is en enkele stukken door vochtigheid zijn verteerd of onleesbaar geworden, kan men daaruit zeer goed nagaan over welke onderwerpen door de Consuls gecorrespondeerd is geworden.

Vooral de brieven gewisseld met consuls in de Levant en met zeeofficieren verdienen de aandacht. Tot deze laatsten behooren de missiven over de jaren 1798–1806 van den luitenant-kolonel-ingenieur C. F. Frank, die ingevolge een verzoek van den Bey van Tunis door de Staten Generaal, bij resolutie van 27 November 1795, was aangesteld om een haven in Tunis aan te leggen. Als eene merkwaardigheid vermeen ik hier te mogen aanteekenen dat bij eene missive van den Secretaris van Staat voor de Buitenlandsche Betrekkingen van 15 Juni 1802 gevoegd is eene teekening van het nieuwe wapen der Bataafsche Republiek vastgesteld bij besluit van het Staatsbewind van 16 April van dat jaar.

Van de gemeente Amsterdam werd een aantal stukken verkregen voor een groot deel bij de Staten van Holland en de Staten Generaal ingekomen en bij verschillende gelegenheden in handen van de gedeputeerden der stad Amsterdam gesteld. Hieronder zijn van historisch belang het journaal gehouden door den secretaris op de vloot onder bevel van den luitenant-admiraal van Dorp Juni—September 1635, eene memorie van 1643 en eene missive van 1652 van den vlootvoogd Witte Cornelisz de Witt, een schrijven van den Rijngraaf van Salm over de verdediging van Amsterdam van 1787 en stukken over de licenten, afkomstig van den Raadpensionaris Johan de Witt.

Daar het uit de Kronijk van het Historisch Genootschap van 1849 blz. 253 bekend was dat onder de familie Teding van Berkhout stukken betreffende Maarten Harpertsz Tromp berustten, wendde ik mij om dienaangaande te kunnen worden ingelicht tot Jhr. W. H. Teding van Berkhout te 's Gravenhage, die terstond mij vergunning gaf daarnaar een onderzoek in zijn familie-archief in te stellen. Deze verzameling vormde een goed geconserveerd geheel, dat met de familiepapieren tal van andere stukken bevatte van verschillende leden der familie Teding van Berkhout en aanverwante geslachten afkomstig. Tijdelijk op het Rijksarchief gedeponeerd, werden deze documenten door den heer Morren onder handen genomen, die daarvan de eigenlijke familiepapieren afzonderde, waarvan hij ten behoeve van Jhr. Teding van Berkhout een inventaris bewerkte. Door dezen arbeid werd hij bekend niet alleen met de familiebetrekking waarin de leden van dat geslacht tot elkander stonden, maar

ook met de ambten en bedieningen, die door hen bekleed zijn geworden. Het kostte hem dus geringe moeite de overige stukken daarmede in verband te brengen en daardoor hunne herkomst te bepalen, waardoor het mogelijk werd de openbare verzameling aan te wijzen waarin zij het best op hunne plaats waren.

Nadat dit plan van verdeeling door Jhr. Teding van Berkhout goedgekeurd was, werden die bescheiden aan meerdere archieven en boekerijen toegezonden. Het Rijksarchief bekwam een belangrijk gedeelte. Tegen de verwachting in werd er aangaande Tromp niet veel merkwaardigs aangetroffen. Daarentegen werd het archief in meer dan een opzicht op andere wijze verrijkt. Van waarde zijn de door leden van het geslacht Teding van Berkhout in 1596—1599, 1601—1611, 1648, 1687, 1696 en 1697 gehouden Korte Notulen van de vergaderingen van de Staten van Holland, daar zulke aanteekeningen over de wijze, waarop destijds de zaken behandeld zijn, veel licht kunnen verspreiden. Van verwanten inhoud is het dagverhaal van een anderen Teding van Berkhout als repraesentant van het volk van Nederland in de Nationale vergadering van 28 Febr. 1796—22 Sept. 1797; van het archief der Kamer Delft der Oost-Indische Compagnie, dat zoo goed als geheel verloren is gegaan, bleken in deze verzameling enkele bescheiden bewaard gebleven te zijn. Eindelijk komen er tal van papieren voor die door Mr. Paulus Teding van Berkhout als raad en rekenmeester der Hollandsche domeinen in de laatste helft der XVIIe eeuw verzameld zijn.

De Fransche Regeering stelde beschikbaar de tot het jaar 1815 loopende overlijdensacten van geboren Nederlanders in Franschen militairen dienst geweest zijnde, welk aanbod werd aangenomen omdat die stukken, hoewel niet tot onze archieven behoorende, bij onderzoekingen hier te lande toch van nut kunnen zijn.

Onze diplomatieke papieren werden vermeerderd met de volledige serie der brieven door den Raadpensionaris Van der Heim aan Frans van der Meer, ambassadeur in Spanje 1737–1743 geschreven. Zij maakten deel uit van het archief Van der Heim, waarin men ze niet zoeken zou, en werden als een overblijfsel van dat archief, ons door den heer de Ritter Zahonij geschonken. De erfgenamen van Mr. A. J. de Sitter te Winschoten stelden ons in het bezit van het in 1795 door onze ambassadeurs in Frankrijk C. H. van Grasveld en A. J. de Sitter aangelegde brievenboek en eenige daarbij behoorende bescheiden.

Al weder gelukte het eenige stukken machtig te worden die uit het in 1844 verbrande marine-archief afkomstig zijn. Deels werden zij aangekocht, deels geschonken.

In verband met de grondige studie die de heer W. van Beuningen gedurende tal van jaren van de geschiedenis der geestelijke goederen en vicariën had gemaakt, had deze niet alleen met de hem eigen nauwkeurigheid en volledigheid een aantal copieën van en aanteekeningen uit archiefstukken gemaakt, maar ook vele oudere stukken verzameld. Toen de door hem nagelaten collectie tot onderzoek naar het Rijksarchief opgezonden was geworden, bleken laatstgenoemde bescheiden meerendeels in Gelderland op hunne plaats te zijn. In overleg met den heer H. W. van Beuningen, liet ik die aan den archivaris in Gelderland toekomen, terwijl het Rijksarchief eenige stukken behield, die op Hagestein, Ameide en Tienhoven en eenige andere plaatsen in Zuid-Holland betrekking hebben.

Onder de aankoopen dient vooral vermeld te worden wat op de door de firma Beijers te Utrecht gehouden auctie van de bibliotheek en hss. nagelaten door Mr. W. J. Roijaards van den Ham verkregen werd. Het belangrijkste bestaat uit de stukken, die door den Amsterdamschen pensionaris Mr. Cornelis Hop in vier banden bijeengevoegd zijn. In het vierde deel komen zijne notulen voor van de vergaderingen der Staten van Holland in 1672 die merkwaardige bijzonderheden bevatten omtrent de voorgenomene zending van Pieter de Groot naar Frankrijk, de aanstelling van Willem III tot Stadhouder en den moord van de gebroeders de Witt. Op diezelfde auctie kwamen verschillende papieren van van Swinden voor. Die van politieken aard werden voor het Rijksarchief verkregen. Zij dagteekenen uit het tijdperk waarin hij achtereenvolgens repraesentant van het volk van Holland en lid van de Nationale vergadering en van het Uitvoerend Bewind was. De toen ook aangekochte bescheiden van den Secretaris van Leiden Boudewijn van Rees hebben betrekking op de destijds gemaakte plannen tot invoering van een nieuw belastingstelsel. Ook kwamen wij toen in het bezit van het origineel van het journaal dat door Francois van Aerssen en Caspar van Vosbergen als ambassadeurs naar Frankrijk 16 Aug. 1628—1 Maart 1629 gehouden werd.

Voor het Koloniaal archief is niet zonder belang eene XVIIIe eeuwsche copie van de „Ambonse historie" door Rumphius, welke bij eene andere gelegenheid werd aangekocht daar zij een vervolg is van de „Ambonsche Lantbeschrijving" die in het archief der kamer Zeeland berust.

Onze kaartenverzameling werd met 4 kaarten vermeerderd.

Behalve de gewone vervolgen verkreeg de bibliotheek 24 op Nederland, 9 op het buitenland en 34 op Oost- en West-Indië betrekking hebbende boekwerken.

Als verlies komt de afstand van eene verzameling stukken

aan het archief in Zeeland in aanmerking. Door Jhr. W. van Citters waren in 1881 aan mijn ambtsvoorganger een aantal stukken, meerendeels op Zeeland betrekking hebbende, aangeboden met verzoek daaraan eene bestemming te willen geven. De toenmalige archivaris van Zeeland stelde slechts in de 3 navolgende nommers der collectie belang, zoodat alleen deze laatsten in het archief dier provincie werden opgenomen:

Brieven van Willem Karel Hendrik van Lijnden van Blitterswijk lid der Staten-Generaal aan den Raadpensionaris van Zeeland W. A. van Citters 1790—1794.

Brieven van verschillende personen aan den Raadpensionaris 1789—1794.

Stukken rakende de stad Middelburg en de zeegaten Welsinge en het Arnemuidensche gat.

Met het Rijksarchief werden toen vereenigd de in het jaarverslag over 1881 vermelde stukken, terwijl al het overige in dat depôt werd ter zijde gelegd. Toen nu gebleken was dat de tegenwoordige archivaris in Zeeland daarop prijs stelde is hem de geheele collectie afgegeven met uitzondering alleen van de navolgende stukken die voor het Rijksarchief behouden bleven:

„Staatkundig Zeeland" door Mr. A. de Jonge.

„Zaken die ik van tijd tot tijd geobserveerd heb nopens het algemeen welzijn van het gouvernement aan de Kaap de Goede Hoop" door Jan Willem Cloppenburg secunde Hoofdadm. aldaar met ontwerpen van journalen van reizen 1768.

„Stukken en correspondentien relatief de hulp aan de Oost-Indische Compagnie te verleenen door het middel van den 20^{en} penning en de daaromtrent bepaalde schikkingen."

De afgegeven stukken bestonden uit:

Drie brieven van Willem V van 1790, 1793 en 1794 en een van den Erfprins van 20 Aug. 1794 (welke laatste brief in het jaarverslag van 1881 ten onrechte aan Willem V wordt toegeschreven) aan den Raadpensionaris van Citters.

Brief van W. Fr. Erfprins van Oranje aan den Raadpensionaris van Citters over het veroveren van Yperen door den vijand 30 Juni 1794.

Copieën van stukken gediend hebbende bij de Staten-Generaal rakende de quoten der verschillende provinciën 1789 en 1790.

Eene portefeuille met politieke stukken, rakende gesloten tractaten en buitenlandsche negotiatien sedert 1780 en vervolgens.

Een pakje met publicatien van Zijn Hoogheid tot herstel van de rust 1788, en andere stukken rakende de onlusten van 1787.

Aanteekeningen bij forme van register van de voornaamste verhandelde zaken ter Staatsvergadering van 1781—1787.

Curieuse papieren betrekkelijk de troubelen in Middelburg in 1702—1704 en den bekenden Alexander de Munck.

Allerhande stukken rakende de financien der provincie Zeeland betrekkelijk den Staat van Oorlog.

Stukken, meest gedrukte, rakende de polders in Zeeland.

Stukken rakende de stad Goes.

Eenige stukken rakende de admiraliteit.

V. *Afschriften voor het Rijksarchief gemaakt.*

Onder de voor het Rijksarchief gecopieerde stukken verdienen er vooral twee, op onze Koloniale geschiedenis betrekking hebbende, de aandacht. Van de bijlagen op de generale missive van 26 December 1637 was in het archief der kamer Amsterdam van de Oost-Indische Compagnie, een zeer belangrijke verloren geraakt: het dagregister van van Diemen's tocht naar Ambon in 1637. Een nagenoeg volledig afschrift van dit dagregister werd gevonden in een hs. te Karlsruhe dat, in het belang van de uitgave der Bataviasche dagregisters door Dr. Colenbrander tijdelijk op het Rijksarchief werd gebruikt en dat afkomstig is uit de nalatenschap van den Raad van Indië Artus Gijsels. De daarin voorkomende copie is thans voor het Rijksarchief afgeschreven. Uit een ander Karlsruher handschrift, eveneens uit de nalatenschap Artus Gijsels, werd afgeschreven een niet in de archieven der Oost.-Ind. Compagnie bewaard gebleven gedeelte van het dagregister van het fort Zeelandia op Formosa over 15 November 1643—20 Maart 1644.

VI. *Gebruik van het archief gemaakt en daaruit verstrekte inlichtingen.*

Vroegere onderzoekingen werden voortgezet voor of door:

den heer P. N. van Doorninck te Bennebroek, naar de rekeningen der graven van Blois uit de XIVe eeuw;

dr. K. Heeringa te Schiedam, over de Nederlanders in de Levant in het begin van de XVIIe eeuw;

den heer S. R. Gardiner te Sevenoaks, over den eersten Engelschen oorlog, 1652, 1653;

den heer N. Japikse te Leiden, over de verhouding der Republiek tot Engeland in 1660—1672;

dr. G. Preuss te München, over de onderhandelingen in 1698 en 1699 gevoerd betreffende de Spaansche erfopvolging;

Jhr. L. M. A. von Schmid, over den oorlog van 1799;

de centrale commissie voor de Statistiek, in het rapport van den Intendant de l'Interieur Baron d'Alphonse van 1813;

den heer J. Houwink te Leiden, over het eiland Ameland;

Jhr. P. H. A. Martini Buijs te 's Gravenhage, over de heerlijkheid Loenersloot;

den heer L. Franken te 's Gravenhage, over de belasting van het klein zegel;

den heer H. S. M. van Wickevort Crommelin te 's Gravenhage, over de lijfrenten ten laste van de provincie Holland;

dr. L. W. G. de Roo te 's Gravenhage, over H. W. Daendels als Gouverneur-Generaal van Nederl.-Indië;

den heer N. Mac Leod te Rijswijk, over koloniaal maritieme aangelegenheden;

den heer G. P. Rouffaer te 's Gravenhage, naar de oudste schriftelijke mededeelingen van Nederlanders omtrent den Oost-Indischen handel;

De krijgsgeschiedkundige nasporingen werden dit jaar voortgezet door de eerste luitenants W. M. C. Langlois van den Bergh en J. C. Wagner. Er werden copieën vervaardigd van kaarten voor den Gouverneur van Britsch Guyana en voor den Gouverneur van Ceilon. Aan de Kaapsche Regeering werden weder een aantal copieën van monsterrollen toegezonden.

Op verzoek werden er nasporingen gedaan voor:

den heer R. Corten te Rolduc, naar abten van Kloosterrade;

mr. C. Bake te 's Gravenhage, naar brieven van- en aan Constantijn en Christiaen Huijgens;

dr. L. von Thalloczy te Weenen, naar Gabriel Bellovier, kolonel in Nederlandschen dienst;

dr. L. von Thalloczy en Arpad de Gyory naar Hongaarsche huzaren in Nederlandschen dienst;

den heer C. de Waard te Middelburg, over seinvlaggen;

den heer St. Jours te Bordeaux, over de monding van de rivier de Adour, zooals zij op Nederlandsche kaarten is aangeduid;

den heer D. J. M. Wustenhoff te Sassenheim, over Oud Alkemade onder Warmond;

Gedeputeerde Staten van Gelderland, betreffende de veren over de rivier de Linge;

den Kapitein, Eerstaanwezend Ingenieur te 's Hertogenbosch, over het in erfpacht uitgeven van grond door de Grafelijkheid van Holland;

den Burgemeester van Medemblik en mr. W. H. K. Mouthaan te Amsterdam, naar de tienden van Medemblik;

mrs. W. H. K. Mouthaan en C. D. Asser Jr. te Amsterdam, naar de tienden in de Zijpe;

mr. H. P. Kraakman te Alkmaar, naar een tiende in den Hugowaard;

den Minister van Waterstaat, ten behoeve van het gemeentebestuur van Nieuwveen, over het octrooi van 1796 tot droogmaking van den polder Nieuwkoop;

den heer van Luik te Schiedam, naar eigendomsbewijzen van den Oostmolen te Schiedam;

den heer M. M. Schepman te Rhoon, naar tienden in Klein-Piershil;

den Burgemeester van Ammerstol, over den vischafslag aldaar;

den administrateur van het Kroondomein, naar de verkoopscondotiën van den in 1806 bedijkten Krabbe- en Graspolder op het eiland Rozenburg;

den heer C. J. R. Le Mesurier te Dedcot, Berks, Engeland, naar de beteekenis van den vorm van grondeigendom op Ceilon, bekend onder den naam van Kanoes-praweni.

den heer A. Jenny Trümpy te Glarus, over den omvang van den invoer van gedrukte katoenen stoffen in Nederland door de Oost-Indische Compagnie;

het Braziliaansche gezantschap, over de grens tusschen Guyana en Brazilië.

Er werden onderzoekingen gedaan door:

den heer J. H. van der Wal te Leiden, over den opstand der Kennemers in 1426;

dr. L. Wagenaar te Middelburg, naar den Frieschen Stadhouder Willem Lodewijk, graaf van Nassau;

mr. G. Moll te Rotterdam, over de goederen van van Oldenbarnevelt en de Groot;

den heer E. van Biema te Amsterdam, over gewelddadigheden omstreeks 1647 gepleegd op te Nantes gevestigde kooplieden;

mevrouw Jean Carlyle Gratia Speakman te Sorrento, Italië, naar brieven van Olivier Cromwell;

den heer Maczkowski te Lyck, O. Pruissen, over de deelneming in 1656 en 1657 van de Pruissische en Brandenburgsche troepen aan den oorlog tusschen Polen en Zweden;

den heer Chr. F. Haye te Amsterdam over het leven van A. de Wicquefort;

den heer H. R. Knight te Comberley, over een Engelsch regiment in Nederl. dienst, 1664, 1665.

den heer Rob. Michiels te Keulen over den inval der Franschen in 1672;

Jhr. Mr. J. H. Hora Siccama te 's Gravenhage, over den agent Gabriel de Sylvius;

dr. J. Bosscha te Haarlem, over het in 1685 door Huijgens uitgebracht rapport nopens de verbetering van den Neder-Rijn en IJssel;

den heer Roderick Geikie te Londen, over den Spaanschen Successieoorlog;

den heer M. Sautai te Rijssel, over den slag bij Malplaquet, (1709);

dr. Leon Paschal te 's Gravenhage, over het journaal van generaal von Schlippenbach;

den heer E. Besse te Starnmeer over den Nederlandschen gezant te Berlijn, 1782—1787;

den heer E. Wild te Warmsee bij Berlijn, over het verblijf van Mirabeau aan het Duitsche Hof, 1786, 1787;

dr. P. C. Molhuijsen te Leiden, over generaal Carteret, bevelhebber over de Hollandsche troepen in Oost-Friesland in 1809;

dr. W. W. van der Meulen te 's Gravenhage, over het provisioneel bewind der commissarissen-generaal Kemper en Scholten, 1813;

den heer J. van Oordt te Leiden, over tractaten met Marokko;

den heer F. H. S. Siemelink te Workum, over de geschiedenis van Workum;

den heer R. P. J. Tutein Nolthenius te Zutphen, over de waterverdeeling van de Rijntakken bij Zutphen;

dr. P. J. Blok te Leiden, over de compagnie van assurantie;

de heeren Fred. Muller en Co. te Amsterdam, over het octrooi voor het drukken in kleuren verleend aan J. Teiller te Amsterdam;

den heer L. Franken te 'sGravenhage, over convoijen en licenten;

mr. J. C. Overvoorde te Dordrecht, over de voormalige Hollandsche posterijen;

den heer H. J. Lettink te 's Gravenhage, over hetzelfde onderwerp;

den heer G. C. Baron van Asbeck te 's Gravenhage, over armenzaken aldaar;

jhr. G. G. Calkoen te 's Gravenhage, over wateren in Zuidholland en gebouwen op het Binnenhof te 's Gravenhage;

mr. W. Thorbecke te 's Gravenhage, over de tienden van Medemblik;

mrs. Rink en Dresselhuijs te Tiel, naar de tienden van Middelharnis;

mr. B. M. Vlielander Hein te 's Gravenhage, over de uitgifte ter bedijking van Groot- en Klein Piershil;

mr. Joh. Spoor te Haarlem, over de Hillegommerbeek;

den heer C. J. A. Bredius te Amsterdam, over het gericht Rietveld en Bree;

mr. C. P. Zaaijer te Rotterdam, over de heerlijkheid Sommelsdijk;

mr. J. E. Heeres te Delft, over contracten door de Nederlanders in Oost-Indië gesloten met Indische vorsten;

dr. C. te Lintum te Rotterdam, over den omvang van den invoer van gedrukte katoenen stoffen in Nederland door de O.-I. Compagnie;

mr. A. Telting te 's Gravenhage, over de betrekkingen der O.-I. Compagnie tot Abessinië van 1690—1700;

dr. H. T. Colenbrander te 's Gravenhage, over de verschijning van een Fransch eskader voor Trinconomale in 1788 en over de omstandigheden waaronder de Kaap de Goede Hoop aan de Engelschen verloren ging in 1795;

den heer M. G. de Boer te Amsterdam, over de memorie van de kamer Amsterdam der West-Indische Compagnie, voorkomende in het Notulenboek der Staten Generaal, betreffende de onderhandelingen met die van het Zuiden;

Jhr. L. C. van Panhuijs te 's Gravenhage, over de uitgifte van domeingrond in Suriname vóór 1814;

den Engelschen Gezant, ten behoeve van den heer William Hunter, over het octrooi gegeven door Cromwell aan de Engelsche Oost-Ind. Compagnie;

den heer F. Mallet Prevost te Parijs, over het grensgeschil tusschen Venezuela en Britsch Guyana;

dr. J. Ph. Vogel te Amsterdam over het Wetboek der Braminen.

VII. *In druk uitgegeven bescheiden.*

De druk van het Bataviasche dagregister van 1636 kwam gereed, alsmede die van een te Karlsruhe ontdekt fragment van het dagregister van 1637. De druk van het dagregister 1641—42 is aangevangen. De uitgave geschiedde onder toezicht van Dr. Colenbrander.

VIII. *Lokalen, meubelen en gereedschappen.*

Belangrijke herstellingen hebben plaats gehad aan de daken van de gebouwen aan het Plein en aan het Bleijenburg. Aangeschaft werden een nieuw vloerkleed en een kachel.

In verband met den bouw van nieuwe archieflokalen waren reeds vroeger twee uitbouwsels van het gebouw aan het Bleijenburg gesloopt. Op het einde des jaars moest om diezelfde reden het geheele achtergedeelte van dat gebouw, uitkomende aan de tuinzijde, worden afgebroken. Dit lokaal, de rechterlijke archieven en nog eenige andere archieven en verzamelingen bevattende, moest dus ontruimd worden. Om meer dan eene reden kwam het mij wenschelijk voor tot tijdelijke berging van die archieven een lokaal voor het Rijk te huren. Uwe Excellentie gaf er echter de voorkeur aan dat zij naar het voorgedeelte van het bedoelde gebouw aan de straatzijde zouden worden overgebracht. Daar dit gedeelte reeds met archieven gevuld was, moest het zoodanig worden ingericht dat daaraan de te verplaatsen archieven konden worden toegevoegd. Met behulp van den afbraak van de kasten van het ontruimde lokaal werden er in de gangen en vertrekken een aantal kasten getimmerd, waarin de verplaatste archieven werden opgenomen.

IX. *Reddings- en Brandbluschmiddelen.*

In den toestand hiervan kwam geene verandering.

C. Voorstellen.

Voorstellen behoeven er naar aanleiding van dit verslag aan Uwe Excellentie niet te worden gedaan.

De algemeene Rijksarchivaris,
Th. H. F. van Riemsdijk.

April 1900.

STAAT DER AANWINSTEN

VAN HET

RIJKSARCHIEF TE 's GRAVENHAGE,

in **1899**.

A. Overgenomen of ten geschenke ontvangen:

Van het Departement van Buitenlandsche Zaken:

I. Archief van het Nederlandsch Consulaat te Tunis.

1—4. Registers van acten der Nederlandsche kanselarij te Tunis, 1759—1802. 4 deelen.

De acten zijn geschreven in het Italiaansch.

5. Acten van de Nederlandsche kanselarij te Tunis: testamenten, procuraties, attestaties, publieke verkoopingen, enz. 1776, 1780—1791, 1793, 1797—1806, 1808—1813. In het Italiaansch. 281 stukken.

6. Minuten en copieën van brieven van Arnold Hendrik Nijssen, 1763 en 1774—1788 en van Anthony Nijssen 1801, 1806 en 1809, Consuls te Tunis. In het Hollandsch en Fransch. 14 stukken.

7. Declaraties van jaarlijksche extraordinaire onkosten gedaan door den Consul te Tunis. Copieën, 1762—1810. 19 stukken.

8. Rekeningen en andere stukken betreffende gedane uitgaven ten behoeve van den luit.-kolonel-ingenieur C. F. Frank te Goulette, 1796—1806. 28 stukken.

Frank was ingevolge een verzoek van den Bey van Tunis door de Staten-Generaal (bij resol. van 27 Nov. 1795) aangesteld om een haven in Tunis aan te leggen.

9. Copie-rapport van Arnold Hendrik Nijssen aan de Staten-Generaal over eene audientie van hem en den vice-admiraal Roemer Vlacq bij den Bey van Tunis, 6 October 1769. 1 stuk.

10. Missiven en extract-resolutiën van de Staten-Generaal, gericht aan de Nederlandsche Consuls te Tunis, 1758—1795. 84 stukken.

Onvolledige verzameling, door vocht beschadigd.

11. Brief van den Griffier der Staten-Generaal Hendrik Fagel, 8 Mei 1785. 1 stuk.

12. Brieven van Martinus Gousset, Commissaris van Hare Hoog Mogenden Uitheemsche Depêches, 1771 en 1772. 2 stukken.

13. Brieven van Philippus Frederik Tinne, klerk van de griffie der Staten-Generaal, sinds 1781 directeur van de correspondentie met de ministers van den Staat buiten 's lands, 1770—1804 en z. d. 75 stukken.

14. Brief van Pieter le Clercq 20 October 1758 en brieven van Hartger van Goor, commiezen ter Griffie van Hare Hoog Mogenden, 1762 en 1763. 4 stukken.

15. Missiven en extract-decreten van de Nationale vergadering, gericht aan de Nederlandsche Consuls te Tunis, Maart en Mei 1796. Gedr. 8 stukken.

16. Missiven van het Besogne, provisioneel belast met de Directie van de Buitenlandsche Zaken der Nationale vergadering, 8 Maart, en van de Commissie tot de Buitenlandsche Zaken van de Nationale vergadering, April—Augustus 1796. Geschr. en gedr. 6 stukken.

17. Brieven van E. van Leijden en zijn opvolger M. van der Goes, secretarissen van de Nationale vergadering bij de commissie tot de Buitenlandsche Zaken, April—November 1797. Geschr. en gedr. 4 stukken.

18. Brief van W. Buijs, secretaris van het Uitvoerend Bewind, 1 Februari 1798. Gedr. 1 stuk.

19. Missiven van W. Buijs en zijn opvolger M. van der Goes, agenten der Buitenlandsche Betrekkingen van de Bataafsche Republiek 1798—1801. Geschr. en gedr. 11 stukken.

20. Missiven van M. van der Goes, secretaris van Staat voor de Buitenlandsche Betrekkingen en extract-besluiten en publicaties van het Staatsbewind, 1801—1806. Geschr. en gedr. 33 stukken.

21. Brieven van J. Bosscha, secretaris bij het Departement van Buitenlandsche Zaken, 1804. 2 stukken.

22. Missiven van M. van der Goes en diens opvolger W. F. Roëll, Ministers van Buitenlandsche Zaken, 1806 en 1808. Geschr. en gedr. 5 stukken.

23. Brief van F. J. F. van Maanen, directeur van de correspondentie met de Ministers van den Staat buiten 's lands, 15 April 1808, met gedr. bijlagen. 5 stukken.

24. Brieven van Directeuren van den Levantschen handel en de navigatie in de Middellandsche Zee, 1767—1791. 38 stukken.

25. Brieven van zee-officieren: vice-admiraals Roemer—Vlacq 1770 en 1772 en Jan Willem de Winter 1802—1806, Schout-bij-nacht Jan Hendrik van Kinsbergen 1785, kapitein-ter-zee Cornelis Hermanus Mulder (na 1789 schout-bij-nacht) 1774, 1789 en 1791, J. Berghuijs 1774, Justus Boot 1786, Frederik Sigismundus van Bylandt 1787, Quirijn Dabenis 1774 en 1776, Willem Gijsbert Gaymans 1802 en 1803, D. A. Haringman 1788, Jan Schreuder Haringman 1788 en 1789, Hermanus Hartman 1787, Pieter Melvill 1786 en 1787, Robert Mitchell 1739, Hendrik Alexander Ruysch 1803, L. Sprengler 1786 en 1787, Jan Olphert Vaillant 1785, A. J. C. de Virieu 1787, den Secretaris der vloot Hendrik Merkus de Kock 1803 en anderen 1771—1776, 1782 en 1787. 66 stukken.

26. Brieven van den luitenant-kolonel-ingenieur C. F. Frank, uit Goulette, 1798—1803 en 1806. 18 stukken.

27. Brieven van Nederlandsche Consuls in het Turksche Rijk,

te Smirna:

Daniel Jan graaf de Hochepied, 1783—1794,
Jacques de Hochepied, 2 September 1809.

te Alexandrië en Caïro:

Jan Jacques Henri de Vaslin, 18 Juni 1790;

te Constantinopel:

F. Kroll, chargé d'affaires, 22 November 1784. 13 stukken.

28. Brieven van Nederlandsche consuls in de Barbarijsche Staten,

te Algiers:

Paulus de Paravicini, 11 Mei 1740,
Pieter Ellinkhuijsen 1764 en 1770—1772,
Antoine Pierre Fraissinet 1792, 1794, 1795, 1799, 1800 en 1804,
Faure, waarnemend consul, 1792.
Crest, secretaris en in 1795 tijdelijk met de waarneming van het consulaat belast, 1792, 1795 en 1797;

te Tripoli:

Simon Rijs 1772 en 1773.
Nathaniel Warnsman 1784, 1786, 1792—1795.
Johan Gijsbert Kaupe 1798 en 1799.
A. Zucket, waarnemend chargé d'affaires 1800 en kanselier en chargé d'affaires 1804—1809. 53 stukken.

29. Brieven van Nederlandsche consuls in Italie,

te Genua:

Joseph Dadero 1803, 1804 en 1810,

te Livorno:

Diederik Kerfbijl 1790—1807,

te Malta:

Augustin Fréderic Fromosa de Fremeaux 1794—1796,

te Napels:

Carlo Carlay Charelson 25 October 1803,

te Palermo:

Rutgerus Alexander de Welscher 28 Februari 1800,

te Cagliari op Sardinië:

François Navoni 1798 en 1804. 44 stukken.

30. Brieven van Nederlandsche Consuls in Spanje,

te Alicante (Valencia en Murcia):

Laurens Somps 19 Augustus 1803,

te Malaga:

Nicolaas Lodewijk Koops 1803, 1804 en 1809. 8 stukken.

31. Brieven van Nederlandsche Consuls in Frankrijk,

te Marseille:

Henri Bugnot, 1784.
François de Sandor (adj. commissaris in geheel Provence 1790 en 1792. 8 stukken.

32. Brief van de firma Doenssen en de Veer, correspondenten van de Directie van den Levantschen handel te Marseille. 17 Februari 1741. Copie. 1 stuk.

33. Brieven van C. J. Niel, Commissaris der Bataafsche Republiek over de verdeelingen Bouches-du-Rhône en Var te Marseille, 1801—1804.
Brieven van Christich, Commissaris a. i. bij afwezigheid van Niel, 1801, 1803 en 1804. 9 stukken.

34. Brief van den Secretaris der Hollandsche Ambassade te Madrid, 3 Februari 1785. 1 stuk.

35. Brief van G. Bille, Consul van Denemarken te Algiers, 24 October 1800. 1 stuk.

36. Brief van Peirory? „agent principal des concessions d'Afrique" te Algiers, 1 Maart 1799. 1 stuk.

37. Brieven van Beaussier, „commissaire général des relations commerciales, chargé d'affaires de la Republique française près le Pacha de Tripoly de Barkari" te Marseille. 1799 en 1801, 5 stukken.

38. Brieven van Devosze, „chargé d'affaires et commissaire général des relations commerciales" te Parijs, 1800 en 1801. 2 stukken.

39. Brieven van: J. F. Lochner uit Tripoli 1799 en 1800, J. F. Cuberol uit Goulette 1800 en 1801. Gaspari uit Porto Farine 1801 en 1802. 13 stukken.

40. Brieven van diverse personen uit: Tunis, Livorno, Malta, Marseille, Tripoli en andere plaatsen, 1737, en 1763—1813. 102 stukken.

41. Brieven aan Guiseppe Castagnino, kanselier van het Ned. Consulaat te Tunis, 1797. 3 stukken.

42. Manifesten van in- en uitgaande goederen 1797—1813. 17 stukken.

43. Gezondheids-declaraties voor de bemanning en passagiers op verschillende schepen, 1768, 1773, 1799 en 1804—1811. 22 stukken.

44. Rekeningen van extraordinaire onkosten gedaan door verschillende Nederlandsche scheepsbevelhebbers in Tunis, met bijlagen, 1758—1802. 46 stukken.

45. Volgbriefjes van de Admiraliteit van Amsterdam voor Witje Simons, schipper op het schip „De jongste Pieter," 29 Juni—28 Juli 1773.
Cognoscementen van voornoemden schipper betreffende zijne lading bestemd voor Malta, Juli 1773.
Losbriefjes van geloste goederen uit voornoemd schip, get. door den stuurman Ebbe Bouwens, 10 October—12 November 1773. 76 stukken.

46. Verklaring van den kapitein en officieren op 's lands fregat van oorlog Beverwijk, dat bij het vertrek uit Tunis zich niemand „veel min zeekere jood gen[t]. Samuel Fonkinos" aan boord heeft verborgen, 21 December 1774. 1 stuk.

47. „Anciens scontrins, Hollandais et Autrichiens," 22 stukken.

48. Lijsten van de geschenken aangeboden door scheepsbevelhebbers namens de Staten-Generaal aan den Bey van Tunis en aan eenige zijner ministers, 1760, 1769 en 1783. 7 stukken.

49. Copie-missiven van de Staten-Generaal aan den Bey van Tunis, 7 December 1762 en 22 Juli 1782. 2 stukken.

50. Copie-tractaten gesloten tusschen de Staten-Generaal en den Bey van Tunis 8 September 1726 en ampliatie van 24 Juli 1731 en 15 Juli 1760. 5 stukken.

51. „Notes des marchandises d'entrée à Tunis suivant le reglement de la chambre de Commerce de 1715." 1 stuk.

52. „Observatiën en remarques op den handel en commercie van deze stad en Koningrijk Tunis, de verscheijde koopmanschappen daarin gevoerd wordende, te samen met de rechten daarop betaalbaar, zooals die thans door de regeering zijn bepaalt." 1 stuk.

53. Extract uit een missive van den vice-admiraal De Winter aan den secretaris van Staat tot de Buitenlandsche Betrekkingen in den Haag, aan boord van 's lands schip van oorlog Oldenbarneveld, liggende in de Baai van Tunis, November 1802. 1 stuk.

54. Copie-tractaat van vrede en van handel gesloten tusschen George II, Koning van Engeland en den Gouverneur van Tunis, 19 October 1751. 1 stuk.

55. Copie-brief van den Bey van Tunis aan den President der Vereenigde Staten van Noord-America, 10 September 1812. 1 stuk.

56. Diverse stukken 1754 en 1772—1802. 12 stukken.

II. Stukken van particulieren aard, afkomstig van Nederlandsche consuls te Tunis.

Joseph Hudson:

1. Brieven van diverse personen aan Joseph Hudson, Engelsch koopman en consul te Tunis, 1736—1741 en 1752. 13 stukken.

Arnold Hendrik Nijssen:

2. Brieven van Henrico van Santen, koopman te Amsterdam, 1774—1776. 35 stukken.

3. Rekeningen van ontvangsten en uitgaven ten behoeve van Arnold Hendrik Nijssen door de beide klerken ter griffie van de Staten Generaal H. van Goor 1758—1763 en Ph. Fr. Tinne 1769, 1772, 1773 en 1779—1790. 19 stukken.

4. Brieven, procuraties, hotelrekeningen te Amsterdam en 's Gravenhage en andere stukken, 1758—1790, 38 stukken.

Anthony Nijssen:

5. Brieven van diverse personen 1790—1813. 18 stukken.

6. „Notes remises à Charles avant son départ pour la Hollande 19 April 1806". (Memorie van Anthony Nijssen aan (zijn zoon ?) Charles om zijn belangen bij verschillende autoriteiten te behartigen en tevens zijn particuliere zaken te regelen. 1 stuk.

Van het Departement van Binnenlandsche Zaken:

III. Afgestaan door de Fransche Regeering.

Overlijdens-acten van Nederlanders in Franschen militairen dienst uit de voormalige departementen:

Bouche de la Meuse	van	1809—1815.	
Zuiderzee	„	1806—1814.	
Bouche de l'Escaut	„	1810—1814.	
Bouche du Rhin	„	1808—1814.	
IJssel Superieur	„	1806—1814.	
Bouche de l'IJssel	„	1811 - 1814.	
Ems Occidental	„	1811—1814.	9 portefeuilles,

alphabetisch gerangschikt volgens de Departementen.

Van het gemeentebestuur van Ooltgensplaat:

IV. Rechterlijk archief van Ooltgensplaat en den Bommel.

1. Stukken in verschillende zaken gediend hebbende, XVI—XVIIIe eeuw. 43 stukken.

Hierbij eene copie-sententie tegen Cornelis de Hoge in 1583 door het Hof van Holland ter dood veroordeeld. (Zie Bor, B. XVIII, blz. 6.)

2. Ingekomen brieven bij het gerecht, XVIe en XVIIe eeuw. 21 stukken.

3. Acten van lijkschouwing en daarop betrekking hebbende stukken, XVIe—XIXe eeuw. 16 stukken.

4. Minuten van interrogatiën en examinatiën, XVIe en XVIIe eeuw. 45 stukken.

5. Rechtskundige adviezen met bijlagen, XVIe en XVIIe eeuw. 44 stukken.

6. Declaratiën en proceskosten met bijlagen, XVIIe en XVIIIe eeuw. 6 stukken.

7. Register van rechtsdagen en schepenacten, 1596. 1 deel. Fragment. (Blz. 696—764.)

8. „Register van den dach van rechte", 1601—1606. 1 deel.

9. Geproclameerde condemnatiën en bijlagen tot de rol van crimineele en civiele sententiën, enz., XVIIe—XIXe eeuw. 753 stukken.

10. Register van de procuratiën 1631—1648 „mitsgaders het Rolbouck", 1631—1647. 1 deel.

11. Dagvaardingen, XVIe en XVIIIe eeuw. 39 stukken.

12. Acten van arrest, XVIIe en XVIIIe eeuw. 4 stukken.

13. Acten betreffende insolvente boedels, XVIe—XIXe eeuw. 12 liassen en 17 stukken.

14. Acten van borgtocht en quitanciën in cas van preferentie, 1744—1779. 1 lias.

15. Register van opdrachten 1641, 1 blad. Fragment.

16. Bijlagen tot de registers van opdrachten, hypotheken, enz., XVIe—XIXe eeuw. 245 stukken.

17. „Staet van de bedorven brieven geschreve op francijne zegels door den hoogen watervloet laestleden", 1683. 1 stuk.

18. Acten van opdracht, XVIe en XVIIe eeuw. 32 stukken.

19. Acten van openbare verkoop van onroerende goederen, XVIIe en XIXe eeuw. 139 stukken.

20. Acten van aangifte van verkoop van onroerende en roerende goederen, XVIIIe en XIXe eeuw. 229 stukken.

21. Register van opdrachten van roerende goederen, 1669—1790 en van attestatiën, 1668—1675. 1 deel.

22. Acten van openbare verkoop van roerende goederen, XVIe—XIXe eeuw. 1 lias en 249 stukken.

23. Stukken betreffende boedelscheidingen, XVIe—XVIIIe eeuw. 9 liassen en 57 stukken.

24. Acten van naasting, XVIIe—XIXe eeuw. 65 stukken.

25. Volmachten, XVIe—XIXe eeuw. 61 stukken.

26. Testamenten, XVIe—XIXe eeuw. 57 stukken.

27. Attestatiën, XVIe—XIXe eeuw. 129 stukken.

28. Minuut-attestatiën, XVIe—XIXe eeuw. 119 stukken.

29. Akten van verhuring en verpachting, XVIe—XIXe eeuw. 87 stukken.

30. Allerhande acten, XVIe—XIXe eeuw. 113 stukken.

31. Minuten van allerhande acten, XVIe—XIXe eeuw. 171 stukken.

32. Register van aangifte en taxatie voor het collateraal, 1790—1811, 1 deel.

33. Acten van aangifte en taxatie voor het collateraal, 2 liassen en 9 stukken.

Van het gemeentebestuur van Bergambacht:

V. Rechterlijk archief van het baljuwschap van 's Heeraartsberg, Bergambacht en Ammerstol.

1. Stukken in verschillende zaken gediend hebbende, XVIIe en XIXe eeuw. 3 stukken.

2. Resolutieboek van de Hooge Vierschaar, 1699—1808. 1 deel.

3. Crimineel- en civiel recht- en examinatieboek, 1629—1665. 1 deel.

4—6. Crimineele rollen, 1679—1768, 1774—1808. 3 deelen.

7. Crimineele processtukken, XVIIIe en XIXe eeuw. 84 stukken.

8. Stukken behoorende tot de crimineele rollen, XVIIIe en XIXe eeuw. 91 stukken.

9. „Informatie-bouch," 1682—1720. 1 deel.

10. Acten van Schouwing van lijken, XVIIIe eeuw. 7 stukken.

11. Rekeningen van den baljuw over den ontvangst en uitgaaf in crimineele zaken, 1773—1808. 8 stukken.

12. Stukken betreffende de aanstelling van een dienaar van justitie, 1675, 1696. 2 Stukken.

VI. Rechterlijke archieven van 's Heeraartsberg, Bergambacht en Ammerstol.

's Heeraartsberg, Bergambacht en Ammerstol.

1. Allerhande acten, XVIIIe en XIXe eeuw. 280 stukken.

2. „Cleijne rolle" van Commissarissen van 's Heeraartsberg en Bergambacht en van schepenen van Ammerstol, 1700—1777. 1 deel.

3. Stukken van de leenkamer der heerlijkheden 's Heeraartsberg, Bergambacht en Ammerstol, XVIIe en XVIIIe eeuw. 25 stukken.

's Heeraartsberg en Bergambacht.

4. Stukken in verschillende zaken gediend hebbende XVIIIe eeuw. 62 stukken.

5. Civiele rol van Schout en gezworenen van 's Heeraartsberg, 1619—1665. 1 deel.

6—13. Civiele rollen van schout en gezworenen van 's Heeraartsberg en Bergambacht en van schout en schepenen van Bergambacht, 1626—1810. 8 deelen.

14. Civiele processtukken, XVIIIe en XIXe eeuw. 111 stukken.

15. Stukken behoorende tot de civiele rollen, 140 stukken.

16—37. Protocollen van opdrachten, enz., 1628—1811. 22 deelen.

38. Acten van opdracht, 1807—1811. 80 stukken. Met alphab. register.

39. Stukken behoorende tot de protocollen van opdrachten, XVIIIe eeuw. 17 stukken.

40. Acten van aangifte van verkoop van onroerende goederen, XVIIIe eeuw. 34 stukken.

41. Consenten van den Secretaris van het hoogheemraadschap van de Krimpenerwaard tot het doen van overdracht van landerijen, XVIIIe eeuw. 163 stukken.

42—49. Registers van openbare verkoop van onroerende en roerende goederen, 1701—1746. 8 deelen.

50. Acten van openbare verkoop van onroerende goederen, 1747—1811. 235 stukken.

51—54. Registers van openbare verkoop van roerende goederen, 1746—1791. 4 deelen.

55. Acten van openbare verkoop van roerende goederen, 1791—1811. 26 stukken.

56. Stukken behoorende tot de registers van openbare verkoop van roerende goederen XVIIIe eeuw. 37 stukken.

57. Acten van verhuring, verpachting en aanbesteding, XVIIIe eeuw. 9 stukken.

58. Registers van testamenten, 1708—1716. 1 deel.

59. Testamenten, 1719—1800. 291 stukken.

Ammerstol.

60. Acten van aangifte van verkoop van onroerend goed, 1751. 1 stuk.

61. Acten van openbare verkoop van onroerende goederen, XVIIIe eeuw. 5 stukken.

VII. Rechterlijk archief van Zuidbroek.

1. Acten van openbare verkoop van onroerende goederen, 1798—1810. 7 stukken.

2. Acten van verhuring van landerijen, 1808—1811. 8 stukken.

Van het gemeentebestuur van Hazerswoude:

VIII. Rechterlijk archief van Hazerswoude. (Vervolg op N°. XLIII der aanwinstenlijst van 1896.)

1. Opdracht- en hypotheekbrieven, XVIIIe eeuw. 6 stukken.

2. Allerhande acten, XVIIIe eeuw. 4 stukken.

Van het gemeentebestuur van Haastrecht:

IX. Rechterlijk archief van Haastrecht. (Vervolg op N°. VIII der aanwinstenlijst van 1898).

Register van allerhande acten 1610—1611. 1 deel.

Van het gemeentebestuur van Geervliet:

X. Rechterlijk archief van Geervliet. (Vervolg op N°. XIII der aanwinstenlijst van 1898.)

1. Stukken in verschillende zaken gediend hebbende, XVIe en XVIIe eeuw. 5 stukken.

2. Conclusiën en eischen, 1673, 1676, 1678. 7 stukken.

3. Dagvaarding, 1673. 1 stuk.

4. Acte van gijzeling met bijlagen, 1632. 4 stukken.

5. Attestatiën, 1592 en 1593. 2 stukken.

6. Stukken van insolvente boedels, XVIe en XVIIe eeuw. 16 stukken.

7. Boedelscheidingen, XVIe en XVIIe eeuw. 6 stukken.

8. Acten van openbare verkoop van roerende en onroerende goederen, XVIe en XVIIe eeuw. 30 stukken.

9. Acten van verhuring van landerijen, 1604—1620. 20 stukken.

10. Allerhande acten, XVIe en XVIIe eeuw. 9 stukken.

Van het gemeentebestuur van Krimpen a/d Lek:

XI. Rechterlijk archief van Krimpen a/d Lek. (Vervolg op N°. XVIII der aanwinstenlijst van 1898.)

1—2. Registers van interrogatiën, attestatiën, verkooping van onroerende goederen, enz., 1578—1594, 1675—1717. 2 deelen.

3—4. Registers van testamenten, procuratiën, enz., 1740—1779. 2 deelen.

5. Register van openbare verkoop van roerende goederen en van inventarissen van boedels, 1652—1661. 1 deel.

6—7. Registers van aangifte en taxatie voor het collateraal, 1719—1810. 2 deelen.

Van den Archivaris in Zeeland:

XII. Register der borgtochten voor den Ontvanger-generaal, de convooimeesters, de commiezen-collecteurs en andere beambten onder het ressort van de Admiraliteit in Friesland, 1771—1794. 1 deel.

Van den Archivaris van Amsterdam:

XIII. Stukken betreffende Holland en de Generaliteit.

Holland.

1. Missive van Gerrijt Schenck van Toutenburgh, Stadhouder van Friesland en Overijssel aan de Raden in Holland over het

arrest van vier waterschippers te Vollenhove, 12 November 1535. 1 stuk.

2. Stukken betreffende processen, meerendeels gevoerd voor het Hof van Holland, en afkomstig van Mr. Albrecht van Slingeland, sinds 1754 advocaat voor het Hof te 's Gravenhage, 1754—1758. 68 stukken.

3. Request van de crediteuren van Pieter Harcke te Beverwijk aan den Hoogen Raad van Holland, 1644. 1 stuk.

4. Request van Schout en Burgemeesters en Schepenen van Weesp en Weesperkarspel aan de Raden en Rekenmeesters van de Domeinen van Holland, 1675, met bijlagen. 3 stukken.

5. Request van de Staten van Holland aan den Secreten Raad des Keizers om uitstel in het proces tegen die van Overijsel en Friesland in zake het vischrecht op de Zuiderzee, met apostille van 18 November 1551. 1 stuk.

6. Missiven aan de Staten of Gecommitteerde Raden van Holland van:

President en Raden van Holland, 12 Februari 1644.

De Hollandsche Gedeputeerden in 't college ter admiraliteit binnen Amsterdam, 19 Juni 1654.

Gecommitteerde Raden ter admiraliteit, 31 Dec. 1654.

Wijbrandt Jansz. Tubalckain en Jan Ghijsbrechts Veerman, pachters van de gemeene landsmiddelen in den Haag 15 Juli 1658.

Jacob de Vries (ontvanger van de convooien en licenten?) te Hulst, 4 Augustus 1659.

de Staten-Generaal, 2 Januari 1671.

Directeuren van den Levantschen handel en de navigatie in de Middellandsche zee, 1671?

Diederik van Leijden van Leeuwen, extra ordinaris ambassadeur in Engeland, 11 Januari 1680. 8 stukken.

7. Requesten aan de Staten van Holland van verschillende burgers van Amsterdam.

Pachters van de gemeene lands-imposten en van de wijnen en brandewijnen, 1670, 1673 en 1678.

Wijnhandelaars, grutters en moutmakers, 1679 en z.d.

„Keet en panneluijden," z.d.

Eigenaars van de huizen staande op het Waalseiland.

Isaac Fouquier, Willem Brugman, Christoff. Rothe, Jacques Libert, Pieter Goethals, Casper Bruijn en andere kooplieden, 1659, 1673, 1677 en z. d. 26 stukken.

8. Requesten aan de Staten van Holland van:
„Directeuren van het extraord. convoy tot versterckinge van 's landts oorlochschepen naer Oosten en Noorwegen", 1633.
Verschillende kooplieden, wier schepen door roovers zijn genomen, 1651.
Meesters van de passement- en lintwerkers, 1657.
Gasthuismeesters te Weesp, 1662.
Burgemeesters en Regeerders van Weesp 1674, en van Oost-Zanen en Oost-Zaandam.
Gemeene ingelanden van de Elfpolders omtrent Muiden en Weesp, 1675.
Brouwers in de respectieve steden van Holland, 1676.
Pachters van den impost van de rondemaat over Dordrecht en Rotterdam, 1681.
Bewindhebbers van de West-Indische Compagnie.
Drappiers van Naarden.
„Gesamentlijcke geinteresseerdens van de Walvisvangerije op Groenland."
Kooplieden, assuradeurs en reders van schepen binnen deze provincie.
Verschillende schippers.
Anthonij van Hengst, raad in het Hof van Utrecht. 32 stukken.

9. Journaal gehouden door F. Aleman, secretaris op de schepen van oorloge onder commando van den heer luitenant-admiraal Dorp, wesende gejungeert neffens de schepen van Sijne Maj[t] van Vranckrick," 3 Juni—8 September 1635. 1 stuk.

Volgens kantteekening gesteld in handen van de heeren van Holland en Utrecht, „om te visiteeren, examineren, den l.admirael des noot sijnde hier op te hooren ende van alles rapport te doen."

10. Memorie van „Isaac Dorislaus, resident van het Parlement van Engeland," aan de Staten van Holland, waarin Haar Edel Groot Mogenden verzocht worden de „gerevolteerde" schepen uit Engeland, die zich aan zeerooverij schuldig maken, en die zich in Hollandsche havens mochten bevinden, in arrest te houden, 15/25 Augustus 1648. 2 stukken.

11. Missive van den vice-admiraal Witte Cornelisz. de With aan de Staten van Holland met verzoek om nadere instructies hoe zich te gedragen bij een ontmoeting met Engelsche schepen. In het schip „Princes Lowijse" voor den Briel, 20 Maart 1652. 1 stuk.

12. Brief van Lucas Willem, baron van Essen, lid van de

Staten Generaal „nomine Deputatorum" aan de Staten van Holland, met adres aan Arent Muijs van Holij, burgemeester van Dordrecht, gedeputeerde ter vergadering, 9 Februari 1684, met bijlage. 2 stukken.

13. „Onderrechtinge" aan de Staten van Holland „van 'tgene de bursaelen (te Leiden) daegelijkcx den econumo costen." z. d. 1 stuk.

14. Missive van den Rijngraaf van Salm aan de Gecommitteerden uit de Staten van Holland tot de defensie dezer provincie te Amsterdam, over de verdediging van Amsterdam, 19 September,

Missive van den kol. D. van Guericke aan de Gecommitteerden als voren over het retranchement te Halfweg, 20 September 1787. 2 stukken.

15. Missive van Christoph Steetzell in Flensburg aan de Representanten van het Volk van Holland over een plan tot algemeene bewapening, 23 Mei 1796. In het Duitsch. 1 stuk.

16. Stukken afkomstig van Gerard Slaats, ontvanger van de gemeene landsmiddelen in den Briel. Minuut-missiven, ordonnanties van Gecommitteerde Raden tot betaling van verschillende aannemers, declaraties van reiskosten, verkoopsvoorwaarden van land buiten de Zuidpoort, bestek tot het delven van een sloot, enz. 1712—1732. 13 stukken.

17. Quitanties, maanbriefjes enz. van cameraars, molenmeesters, rentmeesters, schotvangers, ontvangers, commiezen, heemraads- en polderbesturen in Holland van het morgen- en molengeld, verponding, 100e en 200e penning, enz. XVIIe—XIXe eeuw. 92 stukken.

18. Kladlijsten van het ambtgeld in Holland (over 1727 ?). 11 stukken.

19. Lijst van de benoodigde equipementstukken voor het eerste bataljon in het regiment Hollandsche gardes te voet voor 1774 en 1775. 's Gravenhage 28 Augustus 1773. 1 stuk.

20. Brieven van Diederik Hoeufft aan zijn zwager Mr. Johan de Witt over de licenten, met bijlagen, 1659.

Extract-resolutiën, memoriën, missiven, retroacta en andere stukken betreffende de licenten, afkomstig van den raadpensionaris Mr. Johan de Witt (1644) en 1653—1662. 19 stukken.

Generaliteit.

21. Requesten aan de Staten Generaal van:

Gecommitteerden van de vergadering van XIX der West-Indische Compagnie met verzoek om ampliatie van art. 5 van het reglement van 1632 en 1633.

Louis Janot „consul-generaal van de Fransche natie dezer provinciën", met apostille van 20 Februari 1654.

Kinderen en erfgenamen van Mr. Johan van Soomeren, griffier van de Chambre Mipartie, met apostille van 14 Juli 1677, met bijlagen.

G. L. Matthes en E. Ebeling, Caspar Telting en Zn., Wernier en Hartsinck en andere kooplieden te Amsterdam, om bescherming tegen de Venetianen, 1785. 4 stukken.

22. Memorie van den vice-admiraal Witte Cornelisz de With aan de Staten Generaal over de bewaking van Vlaamsche havens, het opbrengen van Duinkerksche schepen, enz. en verzoek om zich tijdens de reparatie van zijn schip met al zijn volk op het schip „Princes Marie" te mogen overschepen. 's Gravenhage 25 Augustus 1643. 1 stuk.

23. Memorie van kapitein Olivier Frenck, agent van den Raad van Ierland aan de Staten-Generaal, waarin hij teruggaaf verzoekt van de schepen, die door Hollanders in de jaren 1643—1647 zijn buit gemaakt, met opgaaf van het aantal der genomen schepen en copie-extr.-resolutie van de Staten Generaal daaromtrent, z. d. 3 stukken.

24. Missive van David de Vries, consul van Oud- en Nieuw Salée aan de Staten Generaal, 28 December 1651. 1 stuk.

25. Missive van Burgemeesters en Regeerders van Amsterdam aan de Staten Generaal over den verkoop van het schip „Het roode Cruijs" door de Gecommitteerde Raden ter Admiraliteit te Harlingen, 13 Juni 1654. 1 stuk.

26. Stukken betreffende het geschil tusschen Rogier van Leeffdael, heer van Deurne enz., en Peter van Bommel, drossaard en secretaris van de heerlijkheid Deurne, 1658—1660. 4 liassen.

27. Bericht van den ontfanger Spiegel op sekere missive van des Generaliteits Rekenkamer", aan de Staten Generaal dd. 15 Februari 1669 „daerbij in effecte in bedencken gegeven wordt

off de ontfangers generaels van de respective collegien ter Admiraliteyt al behooren te continueeren int genieten van een halff ten hondert van de subsidie penningen, die sijluiden in hare rekeningen van de extraordinaris equipage ter zee verantwoorden." Amsterdam, 23 Februari 1669. 1 stuk.

28. Acte van indemniteit van de Staten Generaal voor de heeren van Heemskerk, van Lijnden en van Grovestins, gedeputeerden naar Vlaanderen, tot het vernieuwen van de Weth aldaar." 24 Januari. en ordonnancie van den Raad van State voor schipper Cornelis Lotte om met 's lands buitenjacht voornoemde heeren te dienen. 1 April 1765. 2 stukken.

29. Register van de quitantiën of recepissen van de ontvangers particulier, April 1811—Januari 1812. 1 deel.

30. Missiven van den graaf De Celles, „préfet du Département du Zuider-Zee" aan den Intendant-général des Finances et du Trésor Impérial en Hollande", met bijlagen, 1812 en 1813. 39 stukken.

31. Missive van de Staten Generaal aan Pieter Hulff en Abraham Stoffels „met hare medestanders, beleijders van 's lants equipage tot Amsterdam." 15 Maart 1640. 1 stuk.

32. Missive van Gecommitteerde Raden ter Admiraliteit te Amsterdam aan hun gedeputeerden te 's Gravenhage, met bijlage, 13 Maart 1655. 2 stukken.

33. Twee vragen gericht aan David de Wild, secretaris van de Raden ter Admiraliteit te Amsterdam over Zeezaken. Ongeteekend. 27 Juli 1657. 1 stuk.

34. Requesten van verschillende kooplieden te Amsterdam aan de Gecommitteerde Raden ter Admiraliteit aldaar, 1671, 1672, 1682 en z. d. 4 stukken.

35. Missive van J. Schotte aan mr. Willem Boreel, advocaat van de Oost-Indische Compagnie te Amsterdam, Londen, 25 Maart 1621. 1 stuk.

36. Missive van de Staten van Holland aan Bewindhebbers van de Oost-Indische Compagnie ter kamer Amsterdam 7 Juni 1754, met bijlagen o. a. van den Consul Elbert de Hochepied te Constantinopel over het gebeurde te Bassoura. 6 stukken.

37. Missive van Prins Willem V aan Hoofdparticipanten en participanten van de Oost-Indische compagnie ter kamer Amsterdam, naar aanleiding van zijne benoeming tot Opperbewindhebber en gouverneur-generaal der „Oost-Indische Maatschappij", 15 Maart 1766. 1 stuk.

38. Missive van de Staten-Generaal aan de Bewindhebbers der West-Indische Compagnie te Amsterdam, 22 Maart 1636. 1 stuk.

39. „Prickelboek van de West-Indische Compagnie's Societijt van Suriname, kamer Amsterdam". (Register van den voorraad suiker, opgeslagen in de verschillende pakhuizen te Amsterdam.) 1780—1803. 1 deel.

40. Stukken betreffende het geschil tusschen de West-Indische Compagnie en de Brandenburgsche-Africaansche Compagnie, waaronder eene missive van Bewindhebbers der W.-I. Comp[ie]. aan de Staten-Generaal en twee brieven aan Mr. Jacob Hop, envoyé extraordinaris aan het Hof te Berlijn, 1686—1688. 10 stukken.

Deze stukken zijn waarschijnlijk afkomstig van Mr. Jacob Hop.

41. Request van verschillende huurders van huizen, op de Cloveniersburgwal en Oude Turfmarkt aan Koning Lodewijk Napoleon, over het ontruimen van hunne huizen ten behoeve van het land, 1808, met bijlagen. 3 stukken.

Van den Secretaris-rentmeester van de fundatie der vrijvrouwe van Renswoude te Utrecht, door tusschenkomst van den Archivaris in Zeeland:

XIV. Missive van de Staten-Generaal aan de Admiraliteit in Zeeland, 12 April 1645. 1 stuk.

Van den heer H. J. Roijaards namens de erfgenamen van Mr. W. J. Roijaards van den Ham te Utrecht:

XV. 1. Missive van den luit.-admiraal Michiel Adriaansz. de Ruijter aan de admiraliteit (op de Maas ?) 20 December 1665. 1 stuk.

Afkomstig van het in 1844 verbrande archief der Marine.

2. Missive van denzelfde als voren over den tocht naar Chatham, het doorzeilen van den ijzeren ketting door den kapitein

Johan van Brakell, het veroveren van de „Royal Charles" en andere schepen, enz. In 's lands schip de Zeven Provinciën voor Queensborough 27 Juni 1667. 1 stuk.

3. Wisselbrief van denzelfde voor de Gecommitteerde Raden ter admiraliteit te Rotterdam, 6 October 1675. 1 stuk.

No. 2 en 3 zijn waarschijnlijk eveneens afkomstig van het verbrande archief der Marine.

Van den heer P. de Ritter Zahony te Milaan:

XVI. 1. Brieven van den raadpensionaris Anthony van der Heim aan Frans van der Meer, ambassadeur in Spanje, 1737—1743. 1 deel.

2. Recueil van resolutien der Staten van Holland en Staten-Generaal in den vorm van een zakboekje; wellicht afkomstig van den raadpensionaris Heinsius. 1 deel.

Van de erfgenamen van Mr. A. J. de Sitter te Winschoten, door tusschenkomst van den Archivaris in Groningen:

XVII. 1. Paspoort van de Staten-Generaal voor den ambassadeur A. J. de Sitter, 28 Mei 1795. 1 stuk.

2. Copie-boek van missiven van C. H. van Grasveld en A. J. de Sitter extra-ordinaris ambassadeurs van Hun Hoog Mogenden bij de Fransche Republiek aan het Comité de Salut Public en aan de Staten Generaal, Mei en Juni 1795. 1 deel.

3. Minuut- en copie-missiven van van Grasveld en De Sitter, Juni 1795 en z.d. 8 Stukken.

4. Missiven en extract-resolutiën van de Staten Generaal aan van Grasveld en De Sitter, Mei en Juli 1795. Origineel en copieën. 6 stukken.

5. Missive van Caspar Meijer en Jacob Blaaw, ministers-plenipotentiarissen der Vereenigde Nederlanden aan van Grasveld en De Sitter, 5 Juni 1795. 1 stuk.

6. Missive van J. G. H. Hahn (vervolgd door J. P. Scheffer) aan A. J. de Sitter, 2 Juli 1795. 1 stuk.

Van Jhr. W. H. Teding van Berkhout te 's Gravenhage:

XVIII. Stukken afkomstig van leden der familie Teding van Berkhout en aanverwante geslachten.

Jan Pietersz. Berkhout, burgemeester van Hoorn. 1510?—1587.

als gecommitteerde ter vergadering van de Staten van Holland wegens Hoorn.

1. „Instructie bij maniere van memoriael mede te gevene den heeren gedeputeerden van den landen den welcke van node wordt bij gebreecke van volmacht hen te begeven neffens houren principalen en de collegien," enz., 11 Januari 1580. Copie. 2 stukken.

2. „Staet van die penningen bij die provincien over dese sijde van die Schelde ende Maesz tot onderhoudt van ruiteren ende knechten maentlick op te brengenn, mitsgaders van die ruiteren ende knechten in dienste van diezelve provincien synde," 17 Juni 1581. Copie.

3. „Verclaringe van de maentlijcke betalinge ten behouve van den knechten jegenswoordelijck garnisoen houdende binnen Hollandt ende elders tot laste van die van Hollandt angenoemen. Overgelevert bij de Gecommitteerden van Hollant in tegenwoirdicheijt van Zijne F^e^. G^o^. den 17 Juni 1581." Copie. 1 stuk.

4. Korte staten van de betaling der troepen in Holland, van het logiesgeld voor de compagnien, enz. 1583. 5 stukken.

5. „Staet int corte van de incoemsten (der verpondingen?) mijtsgaeders van den assingnatiën bij den (Staten van Holland?) wtgegeven," 1583. 1 stuk.

6. „Remonstrantie gedaen door Claes Cornelissen, raet der stede Amsterdam ende Jan Pietersz. Berkhout van Hoern als gecommitteert zijnde van mijne Ed. heeren den Staeten slants van Hollant om haerluiden toe transporteren aen graef Mouritius ende zijnen Raeden neffens hem zijnde." Minuut van de hand van Jan Berkhout. 2 stukken.

7. „Instructie vant gene twelck de Gedeputeerde van de Staten-Generael zullen hebben te communiceren met Zijn Hoocheijt," en missive van de Staten-Generaal aan den Prins, 20 Januari 1583. Copie. 1 stuk.

8. „Verclaringe van de vercochte landen in Zwaech (afkomstig van de Regulieren in Beverwijk) bij Jan Pietersz. Berchout, burgemeester en Mr. Dierick Hoogerbeets, out burgemeester van Hoorn als gecommitteerde van de heeren Staten van Hollant

voor de eene helft" en de gecommitteerden van Haarlem voor de andere helft, 1584. 1 stuk.

9. Missive van Burgemeesters, Schepenen en Raad van Brugge aan de Staten van het eiland Walcheren, 18 Januari 1583. Copie. 1 stuk.

10. Opdracht door den Hertog van Anjou aan Prins Willem I van het graafschap Aalst in Vlaanderen, 7 September 1582. Copie. 1 stuk.

als gecommitteerde tot de verpachting der gemeene landsimposten.

11. Generale instructies voor Jan van Berkhout als gecommitteerde, tot verpachting van alle des gemeene landts imposten over Hollandt," 1583, 1584 en 1586. 3 stukken.

12. Generale instructie voor Jan van Berkhout als gecommitteerde tot de verpachting van de imposten van de acht stuvers op de tonne biers, consumptie van de soute, azijn en de goude laecken met de manufacturen ende van de colen binnen de steden Gorinchem, Workum, Asperen, Heukelum en Leerdam, 15 September 1586. 1 stuk.

13. Generale ordonnanties en condities waarop de Staten van Holland zullen verpachten de gemeene imposten. 1583. Gedrukt. 1 deel.

14. „Memorie voor de gecommitteerde gaende op daenstaende verpachtinge van de ghemeene middelen, van den eeden ende belooften, die van den magistraten, officieren ende andere behooren affgenomen te werden." 15 September 1586. 1 stuk.

15. Lijsten van de verpachtingen gedaan door Jan Berkhout en aanteekeningen daaromtrent, 1583—1587. 14 stukken.

16. „Extract vut tquoyer der quotisatien over alle die steden en platte landen in Hollandt bij zijne Excellentie beslooten ende gheteickent den laesten Juli anno 1581 . . . . getoghen bij Dirck de Bije en Cornelis van Nairden. Copie. 1 stuk.

Mr. Adriaan Teding van Berkhout, 1572—1620.

als pensionaris van Monnikendam.

17. Korte notulen gehouden door Mr. Adriaan Teding van Berkhout van het verhandelde in de vergaderingen van

de Staten van Holland en Westfriesland, 1596—1599, 1601—1611 en z. j. Minuten, onvolledig. 61 stukken.

18. Missive van Franciscus de Mendoza, „admiralius Aragonum" aan den magistraat van Recklinghausen, 4 April 1599. 1 stuk.

19. Copie-missiven van:
Koningin Elisabeth van Engeland en Koning Sigismund III van Polen aan de Staten Generaal,
De Montigni aan Marnix van St. Aldegonde,
Lodewijk d'Herde „provisioneel dienaer des woorts van de Nederduijtsche natie binnen den eijlande del Principe" aan de Predicanten van de classis Walcheren,
Albertus, Aartshertog van Oostenrijk aan Burgemeesters, Schepenen en Raad van Brussel,
Franciscus de Mendoza aan den magistraat van Wesel, 1598,
Koning Karel IX van Zweden aan de Staten Generaal,
Koning Hendrik IV van Frankrijk, Philips Willem van Oranje, de Staten Generaal, de Graaf van Essex, Mirabel Blacons, en Chabert aan Prins Maurits,
de Staten Generaal aan den Raad van State,
Huijbert van Waert aan den heer van Warmont,
Franciscus de Mendoza aan den hertog van Lautenburg, 1599,
Copie-missive van Prins Maurits geschreven uit Arnhem 3 December en van R. de Moens uit Milaan 9 Dec. 1598, aan . . . . ? 16 stukken.

20. „Articulen gheconcipieert bij mijn heere de Prinche van Orangie ende die Ghedeputeerden mijn heeren die Staten Generael op de welcke men sal moghen handelen met den hertoch van Ansjou." Copie. 1 stuk.

21. Instructie van de Staten Generaal voor de Gecommitteerden tot de onderhandelingen met Enno graaf van Oostfriesland en het landschap en de stad Embden, 26 Mei 1599. Copie. 1 stuk.

22. „Memoires presenté au roi de France par le dr. Brederode de la part de monseign. le Prince Maurice, regent et administrateur de la principauté d'Orange sur le faict misères et redressene des affaires d'icelle." Copie. 1 stuk.

23. „Poincten van den brief geschreven bij den Nederlandschen Westphaelschen Creitz aen den cardinael van Oostenrijck", 15

Mei 1599 en antwoord van den kardinaal uit 's Hertogenbosch. Copie.

„Particularis instructio (van den „Admiralius Arragonem) pro nobili et Strenuo Willelmo Rodowyts capitaneo locumtenente colonnelli Germanicae militie.". Copie. 2 stukken.

24. „Brief discours et relation des entrées faictes par la Royne d'Espaigne en aulcunes villes d'Italie et aultres provinces," 8 December 1598. 1 stuk.

25. Extract-missiven en andere stukken, 1598 en 1599. Copieën. 14 stukken.

als commissaris van de verpachting der gemeene landsmiddelen

26. Rapport van Mr. Adriaan Teding van Berkhout over de verpachting der gemeene landsmiddelen op Wieringen, Texel, West- en Oost Vlieland en over zijne inspectie van de duinen te Huisduinen en den Helder, 1604. Minuut, 2 stukken.

als lid van den Raad van State.

27. Missive van de Staten Generaal aan Mr. Adriaan van Berkhout met verzoek zich volgens zijne commissie te willen begeven naar Friesland, 28 December 1615. 1 stuk.

28. Propositie (uit naam van den Prins en den Raad van State) aan de Staten Generaal voorgedragen. Minuut z. d., 1 stuk.

Mr. Paulus Teding van Berkhout, 1609—1672.

als pensionaris van Monnikendam.

29. Missive van Burgemeesters, en vroedschappen van Monnikendam aan de Staten van Holland met verzoek Mr. Pouwels Tedingh Berckhout, Stadspensionaris, alsmede gedeputeerde der voorsz. stad in de vergadering te ontvangen, 9 Februari 1635. 1 stuk.

30. „Notulen van 't gepasseerde in 't geen staetsgewijze gedelibereert ende geresolveert is geweest in de vergaederinghe van haere Ed. Gr. Mog. heeren de Staten van Holland ende Westvriesland",over 1648. Eigenhandig geschreven door Mr. Paulus Teding van Berkhout, 9 stukken.

31. Request van de Hervormde gemeente van het eiland

Marken aan de Staten van Holland om subsidie tot den bouw van een nieuwe kerk, 1642. 1 stuk.

32. Stukken betreffende de Oost- en West-Indische Compagnie: proposities, consideraties, missiven, enz., 1636—1647 en z. d. copieën. 42 stukken.

33. Stukken betreffende kerkelijke zaken: plakkaten, adviezen, remonstranties, enz., 1606—1645 en z. d. copieën. 35 stukken.

34. Formulieren van eed voor verschillende regeerings-colleges en ambtenaren in Holland. Copieën. 24 stukken.

35. „Namen ende gedeelten van de morgentaelen, die in Hollandt ende Westvriesland worden gebruyckt, geëxtraheert uijt seecker tafereel hangende in de Camer van de vergaederinge van de Staeten van deselffde landen", 1635. 1 stuk.

36. Diverse stukken, 24 stukken.

als raad en rekenmeester der domeinen.

37. Berichten van de verschillende polder- en waterschapsbesturen in Holland op een memorie van Paulus Teding van Berkhout, behelzende vraagpunten over „de regeringe van de dijcken en de dijckage" van hun district, met bijlagen, 1669 en 1670. 58 stukken.

38. „Memorie ende korte deductie (van Mr. Paulus Teding van Berkhout) dienende tot bericht" van de Staten van Holland „nopende de gelegentheijt, nature ende conditie van haere Ed. Groot Mog. domeijnen; overgelevert in handen van d'heer raedtpensionaris De With", Januari 1665. Eigenhandig geschreven, met twee copieën.
„Deductie over de domeynen aen de heeren Staeten overgelevert". z. d. (na 1671). 7 stukken.

39. „Advijs in forme van deductie raekende den exue ende entrée eertijts tusschen de steden ende dorpen van 't landt van Hollandt en de Westfrieslant onderlinge in gebruijck sijnde geweest ende alsnu in ongebruijck gecomen". 1 stuk.

40. Memorie van Willem Cornelisz Beck, dijkgraaf van de Starmeer, omtrent het opgraven van wortels van boomen, een hertekop, eenige beenderen en het geraamte van een varken in „het oude lant," in den banne van Isp, nabij het Spijkerboor in de Beemster, omtrent de plaats waar het dorp Isp zou gelegen hebben, 1665. 1 stuk.

41. Rechtsgeleerd advies over het testament van Jacob Cats van Mrs. van Strijen, van Tongen en van Limborch, 18 Mei 1668. 2 stukken.

42. Privilegies, octrooien en andere acten, geregistreerd in de oude registers der graaflijkheid en der rekenkamer van Holland, meerendeels voor copie conform geteekend door de griffiers der leenen D. Gool en Brand of door den notaris H. C. D. Vos, 1248—1466, 1587 en 1668. Copieën. 75 stukken.

43. Octrooien van de Staten van Holland voor de magistraatsbestelling in verschillende steden in Holland en stukken op de zamenstelling en verandering der regeering betrekking hebbende, 1650—1652. Copieën. 44 stukken.

44. Stukken betreffende het verpanden en verkoopen der domeinen. 16e en 17e eeuw. Copieën. 11 stukken.

45. Memories en andere stukken betreffende den slechten staat der domeinen, 1668—1671. 4 stukken.

46. „Diffinitie ofte verdeelinge van de steden, ambachten of quartieren, heerlijckheden, baljuwschappen ende schoutambachten, etc. van Westvrieslandt". 1665. 1 stuk.

47. Stukken betreffende het Hoogheemraadschap Rijnland. 26 stukken.

48. Privilegien voor verschillende steden, dorpen en districten. copieën. 23 stukken.

49. Instructie en ordonnantie van de Staten van Holland voor de Rekenkamer, 1593 en z. d. Copieën. 2 stukken.

50. Memorie van Mr. Paulus Teding van Berkhout over de bevoegdheid der Rekenkamer en over het ambt van Rekenmeester. Copie. 1 stuk.

51. „Corte deductie tot het recht van de Hoofdingelanden van Delflandt".
„Memorie over het dijckgraeff- en de heemraedschap van Rijnlandt, Delftland en Schielandt".
„Memorie over de dijckage van Hollandt en Westvrijeslandt".
Memorie over de „neringen ten platten lande". 5 stukken.

Meerendeels van de hand van Mr. Paulus Teding van Berkhout.

52. Register met aanteekeningen uit de oude registers der Rekenkamer van Holland, met index, beginnende met het Roode Register 1445 en eindigende met het 12e boek van de appointementen, met een copie van pag. 62 tot het einde. 1 deel en 1 stuk.

53. Stukken betreffende de regeering in de kleine steden en dorpen ten platten lande. 46 stukken.

54. Diverse stukken. 33 stukken.

55. „Memorie en onderrichtinge van Mr. Paulus Teding van Berkhout ontrent het stuck van de regeringe int generael tot berichtinge mijner kinderen." Copie.
„Deductie over het Stadhouderschap" eigenhandig geschreven door mr. Paulus Teding van Berkhout. 2 stukken.

56. Adelsdiploma van Koning Philips II voor Aert Cornelisz. van der Mijl, Dec. 1570. Copie. 1 stuk.

Extract uit het Vierde Geluwe Register fol. 262.

57. Missive van de Staten van Holland aan den magistraat van Amsterdam waarin het bestuur der stad aangemaand wordt de Spaansche zijde te verlaten en de partij der Staten te kiezen. Geschreven uit Delft, 2 October 1576. Copie. 1 stuk.

58. Missive van prinses Amalia van Solms aan de Staten van Holland over de opvoeding van haar kleinzoon, 22 September 1660. Copie. 1 stuk.

59. Missive van President en Raden van den Koning van Spanje in Vlaanderen aan de Staten van dat gewest, met bevel zich te wapenen tegen den inval der vijanden, 28 Mei 1635. Copie. 1 stuk.

60. Verklaring voor Schout en Schepenen van Maassluis door eenig scheepsvolk omtrent „gezichten in de lucht," 27 Januari 1652. Copie.
Missive van Leenaert de Zutter te Goedereede omtrent „gezichten in de lucht" aldaar, welke zijn waargenomen door „twee geloofwaardige lieden", 14 November 1665.
„Pertinent en beëdigt verhael van een wonderlijck gezicht" in de lucht, behelsende een schrickelick gevegt van schepen, gesien op den 7en September 1666, omtrent Ostende," afgelegd

voor Schout en Schepenen van Vlissingen door twee schippers, 8 September 1666. Gedrukt. 3 stukken.

61. Brieven van- en minuten van brieven aan François de Laubespine, S[r] d'Hauterines, gouverneur van Breda, 1648—1664 en z. d. 28 stukken.

Mr. Pieter Teding van Berkhout, 1643—1713.

als gecommitteerde ter vergadering van de Staten van Holland wegens Delft.

62. Korte notulen gehouden door mr. Pieter Teding van Berkhout van het verhandelde in de vergadering van de Staten van Holland en Westfriesland, 1687, 1696 en 1697. Minuten. 52 stukken.

63. Formulieren voor het gebed in de vergadering van de Staten van Holland, in de vergadering van Burgemeesters en Raden van Amsterdam en van eenige andere colleges aldaar, in de vergadering van de vroedschap van Rotterdam, in de zitting van het gerecht van Oostzanen en voor de predikanten. Copieën. z. d. 11 stukken.

64. Missive van Koning Willem III aan den graaf van Portland over het different met Amsterdam, 20 Januari 1690. Copie. 1 stuk.

65. Nota van de Porte aan de buitenlandsche ambassadeurs, 1708. 1 stuk.

als gecommitteerde in het college ter admiraliteit in Zeeland.

66. Korte notulen gehouden door Mr. Pieter Teding van Berkhout van het verhandelde in de vergadering van de admiraliteit in Zeeland, 1698—1704. Minuten. 77 stukken.

67. Minuut- van en missiven aan Mr. Pieter Teding van Berkhout, 1701 en z. d. 3 stukken.

68. „Zeeuwsche pasquillen" opgaaf der tractementen van de raden ter admiraliteit in Zeeland en derzelver bedienden, resolutie betreffende den aanbouw van schepen en fregatten, 20 Jan. 1685 en andere aanteekeningen betreffende de admiraliteit in Zeeland, 1698—1704. Minuten en copieën. 7 stukken.

69. Lijst van de schepen staande ter directie van de admiraliteit te Rotterdam ± 1654. 1 stuk.

70. Plakkaten, instructies enz. 1698, 1702 en 1703. Gedrukt en Ms. 56 stukken.

als lid van den Raad van State.

71. Instructies voor den Raad van State, 12 April 1588 en 18 Juli 1651. Copieën. 2 stukken.

72. Rekening van Rutger Mogge van Haemstede als ontvanger van de domeinen der provincie Artois aan den Raad van State, 1713. Copie. 1 stuk.

Mr. Paulus Teding van Berkhout, 1676—1757.

als bewindhebber der Oost-Indische Compagnie ter kamer Delft, 1738—1755.

73. Korte notulen gehouden door Mr. Paulus Teding van Berkhout van het verhandelde in de vergadering van de kamer Delft 20 Juli, 11 Augustus en 8 October 1744 en 19 September 1747, in de vergadering van de XVII, 17 Augustus—5 September 1744 en in de vergadering van het Haagsch Besogne 1—26 Juni 1744. 11 stukken.

74. Generale missive van Gouverneur-Generaal en Raden aan de Kamer van XVII, 15 December 1633. Copie; met een vervolg van Hendrik Brouwer van den 25[en] d. a. v. met register. 1 stuk.

Afkomstig uit het archief der kamer Delft.

75. Register met copie-missiven van Hans Putmans, gouverneur van Formosa aan Robertus Junius en G. Candidius, predikanten aldaar, 7 November 1633—3 October 1636. 1 deel.

76. Register met copie-missiven van Robertus Junius en G. Candidius aan Hans Putmans, 7 November 1633—22 October 1636. 1 deel.

Beide registers zijn vermoedelijk afkomstig uit het archief der kamer Delft.

77. Diverse aanteekeningen, 1747 en z. d. 3 stukken.

Mr. Jan Teding van Berkhout, 1713—1766.

als bewindhebber der Oost-Indische Compagnie
ter kamer Delft, 1755—1766.

78. Lijst van de bewindhebbers der O. I. Compagnie ter kamer Delft met de data's van aanstelling en afstand of overlijden, 1602—1764. 1 stuk.

79, Minuut-missiven van Mr. Jan Teding van Berkhout aan den directeur-generaal, later gouverneur-generaal P. A. van der Parra, Sept. 1761 en 22 Maart 1763, en missiven van Mr. C. van der Hoop, advocaat der Compagnie aan Teding van Berkhout, 20 Aug. en 21 December 1764 en 6 Januari 1765. 5 stukken.

80. Notulen van de vergadering der kamer Delft, 20 en 27 September 1765 en aanteekeningen over het verhandelde in de vergadering dezer kamer, 5 Maart 1761. 3 stukken.

81. Beschrijvingsbrief der praesidiale kamer aan de kamer Delft, 22 Februari 1760. 1 stuk.

82. Aanteekeningen van Mr. Jan Teding van Berkhout en stukken door hem als bewindhebber verzameld. 14 stukken.

Mr. Willem Hendrik Teding van Berkhout, 1745—1808.

als gecommitteerde in de Nationale vergadering
wegens het district Delft.

83. „Dagverhaal van het zaakelijk gebeurde in den Haag wanneer ik.... door het district van Delft tot representant van het volk van Nederland in de Nationale vergadering benoemd was," 28 Febr. 1796—22 September 1797. Eigenhandig geschreven. 1 deel.

84. Rapport uitgebracht door Willem Hendrik Teding van Berkhout in de vergadering van 16 Juni 1796 omtrent een verzoek om ondersteuning van Johan Christiaan Frederik van Hügel en eenige andere officieren van het regiment Wurtemburg in dienst der Oost-Indische Compagnie, die bij de overgave van Kaap de Goede Hoop aan de Engelschen, geweigerd hadden in Engelschen dienst te treden en naar Holland waren teruggekeerd; met bijlagen. 10 stukken.

85. Memories en requesten overgegeven aan de Nationale vergadering en rapporten in die vergadering uitgebracht door Willem

Hendrik Teding van Berkhout. Minuten en copieën, 1796 en 1797. 8 stukken.

86. Missive van J. L. Nierstrasz 8 Februari, en H. van Castrop 18 October 1797 aan Willem Hendrik Teding van Berkhout. 2 stukken.

87. Rapport van den seinwachter van Scheveningen dat de Hollandsche vloot is uitgezeild en dat westwaarts van Scheveningen een linieschip in het gezicht is geweest, 31 Juli 1797. 1 stuk.

88. Lijst der gepensionneerde officieren overgeleverd door het Comité van het bondgenootschap te Lande aan de Nationale vergadering, 27 October 1796. Gedrukt. 1 deel.

89. „Memorie van charters en papieren berust hebbende in den tooren van het geweese convent van St. Aagten binnen de stad Delft." 1771. 1 stuk.

Maarten Harpertsz. Tromp.

90. Huwelijksvoorwaarden tusschen „Maerten Herpertsz. Tromp, luitenant-admiraal over Hollant ende Westvrieslant" en Cornelia van Berckhout, 8 Januari 1640. 1 stuk.

91. „Staet van mijn ondergeschreven boedel, die ick sal hebben ofte besittende ben, tredende in huywelick met joffvrou Cornelia Berckhouts", 8 Januari 1640.
Copie van het voorgaande, met een „specificatie van oncosten ter eeren 't voorsz. huwelick gedaen". 2 stukken.

92. „Memorie van 't geene ick wtgegeven heb tot mijn en voor mijn brulloffsfeest". 1 stuk.

93. „Sonnet sur la mort de l'Amiral Tromp par le comte de la Chasté." 1 stuk.

94. Drie opschriften voor het gedenkteeken van Tromp in de oude kerk te Delft, van de hand van Mr. Paulus Teding van Berkhout. 1 stuk.

Coenraad Ruijsch.

als lid van Gecommitteerde Raden der Staten van Holland.

95. Authorisaties van Gecommitteerde Raden van de Staten van Holland op Coenraad Ruijsch „om alleen off met assistentie van een commissaris van de monstering" de compagniën in de verschillende steden, forten, enz. van Holland en onder het ressort van de Generaliteit te monsteren, 1687 en 1688. 4 stukken.

96. Extract-resoluties van Gecommitteerde Raden, 1686—1688. 22 stukken.

97. Extract-resoluties van de Staten-Generaal, Staten van Holland, enz. 1678—1696. 14 stukken.

Gerhardt von Rosenstrauch, 1649—17...

als kapitein bij de gardes te voet.

98. Journaal van den levensloop en krijgsverrichtingen van Gerhardt von Rosenstrauch, 1656—1706, met aanteekeningen over de geboorte, het huwelijk en overlijden van zijn naaste familieleden. Eigenhandig geschreven. 1 deel.

Dit register bevat mede eigenhandig geschreven aanteekeningen van Gerhardt Kurich Rosenstrauch, vader van Gerhardt, betreffende geboorte, huwelijk en overlijden zijner kinderen.

Jan Nicolaas Christiaan van Kretschmar.

als gecommitteerde ter Generaliteits Rekenkamer wegens Holland.

99. Borderellen getrokken uit den staat van oorlog van 1780 en 1781. 3 stukken.

100. „Staat van de capitalen, zoo uit hoofde van losrenten, als waarborgpenningen ten lasten van het gemeene land gekoomen." 1 stuk.

Van den heer H. A. van Beuningen te Utrecht.

XIX. 1. „Memoriael van resolutien, appoinctementen, etc soo van Haer Ed. Groot Mog. als derselver Gecommitteerde Raden", rakende de geestelijke goederen, XVIIe eeuw. 1 stuk.

2. Vergunning van Georgius de Egmondt, Bisschop van Utrecht, aan pastoor en kerkmeesters van Hagestein, om den omgang die aldaar jaarlijks ter eere van den patroon der kerk

op H. Sacramentsdag gedaan wordt, op den daarop volgenden Zondag te houden, 31 Mei 1547. In het latijn. 1 charter.

3. Copie van een acte van Schout en Schepenen van de heerlijkheid Hagestein, waarbij aan Dierck Aertsz is overgedragen de „beterschap" van een morgen land met huis, hofstede, enz. in die heerlijkheid gelegen, waaruit de kerk te Hagestein een erfpacht van 8 stuivers jaarlijks ontvangt, 28 Maart 1544. 1 stuk.

4. Rekeningen van ontvangsten en uitgaven door kerkmeesters van Hagestein gedaan ten behoeve der kerk. 1560/61, 1565/66, gesloten namens de heeren van den Dom en Oudemunster te Utrecht. 2 stukken.

5. Extract-resolutien van Gedep. Staten van Utrecht, rakende de door kerkmeesters van Hagestein gevorderde rekening en verantwoording van de door rentmeesters van den heer van Hagestein van af 1716 gevoerde administratie over de kerkelijke goederen aldaar, 23 Nov. 1723 en 11 Jan. 1724. 2 stukken.

6. Conditien van verpachting van landerijen toebehoorende de kerk van Hagestein door den rentmeester der kerkelijke goederen ten overstaan van kerkmeesters en schepenen, ingaande 1645/46 en Petri 1711. 4 stukken.

7. Conditien waarop Barent Pas, kerkmeester te Hagestein in het openbaar zal verkoopen het gras en de wei van het Hagesteinsche kerkhof, 1719. 1 stuk.

8. Begeving van de vicarie St. Anna in de kerk van Vianen door Wolphert van Brederode aan Jo^r Frederik van Brederode Hendrikszoon, Drossaard van Ameide, 27 Maart 1632. 1 stuk.

9. Copie-consent van Johan Wolphert van Brederode aan de gerichten van Ameide en Tienhoven, om, voor de kosten der vernieuwing van het pastoriehuis te Ameide, eenig aan de gemeente toebehoorend land te mogen verkoopen en de bieraccijs met een stuiver per „vane" te verhoogen, 13/23 Oct. 1639. 1 stuk.

10. Approbatie door de Staten van Holland en West-Friesland van de overdracht van de goederen en inkomsten van een vicarie op St. Antonie-altaar in de kerk van Maasland binnen de stad Brielle, door Lijsbet de Vos, wed^e Willem Pols, aan haar dochter Leuntje Pols, echtgenoote van Barthout de Bruin te Maassluis, 18 Mei 1755. 1 charter.

11. Memorien over het inkomen van de pastorie van de parochie Soetermeer en Seghwaert, ± de helft der XVII[e] eeuw. Fragment.

Van Mr. B. J. L. Baron de Geer van Jutfaas te Utrecht, door tusschenkomst van den Archivaris in Zeeland.

XX. „Ordonnantie dienende op der versamelinge ende besoingne van de Staten (van Holland) geraempt ten bevele ende op 't behaegen van de gemeene collegie van de Staten bij de gedeputeerden van de Edelen, Dordrecht, Delff ende Gorinchem." z. d. 1 stuk.

Van den heer Fred. Caland, te 's Gravenhage.

XXI. 1. Mandament van het Hof van Holland in zake eene vicarie in de parochiekerk van Ouderschie, 11 April 1562. 1 charter.

2. Request van Johan Paulus Schagen, oud-directeur-generaal van Nederlandsch-Indië, aan de XVII, om restitutie eener vanwege de Oost-Indische Compagnie in sequestratie gestelde geldsom, 1745. 1 stuk.

3. Stukken betreffende een proces voor het Hof van Holland gevoerd tusschen Margaretha Constantia del Borgo. wed[e] Johan Paulus Schagen, in tweede huwelijk gehuwd met Adriaan Willem de Vree en de executeuren van het testament van haar eersten echtgenoot, 1738—1771. 30 stukken.

4. Stukken betreffende de nalatenschap van Isaak Faesch, gouverneur van Curaçao, 1759—1765. 5 stukken.

Van Mr. J. E. Heeres te Delft, namens Mr. S. C. H. Nederburgh, oud lid van den Raad van Nederlandsch-Indië.

XXII. Stukken afkomstig van Mr. S. C. Nederburgh, commissaris-generaal over Indië en de Kaap:

1. Minuut-missive van commissarissen-generaal aan Prins Willem V en de Gecommitteerden van Holland en Zeeland tot de zaken van de Oost-Indische Compagnie. Batavia 25 Maart 1794. 1 stuk.

2. Minuut-missive van Mr. S. C. Nederburgh aan Prins Willem V en de Gecommitteerden van Holland en Zeeland tot de zaken van de Oost-Indische compagnie. Batavia, 1 Juli 1795. 1 stuk.

3. Missive van de XVII aan commissarissen-generaal, 's Gravenhage 30 Maart 1793, met bijlage. Triplicaat. 2 stukken.

4. Fragmenten van een inkomend briefboek bij commissarissen-generaal, 1795—1798. 5 stukken.

Gepagineerd 769—771, 833—835, 881—883, 1017—1024.

5. Copie-nota van Mr. S. C. Nederburgh over de door Dirk van Hogendorp en anderen voorgeslagen veranderingen: bezoldiging der regenten in geld, afschaffing der heerendiensten, individueel grondbezit enz. (1803). Het slot ontbreekt. 1 stuk.

B. Aangekocht.

Van den boekhandelaar J. L. Beijers te Utrecht.

XXIII. Ter auctie van 16—21 Januari 1899.

1—4. Stukken afkomstig van Mr. Cornelis Hop,

1666—1675 pensionaris van Amsterdam, 1675—1704 lid van den Hoogen Raad, hoofdzakelijk uit de navolgende bestaande:

1. Extract-resolutien van de Staten Generaal en Staten van Holland.
Copie-missive van de Ridderschap van Holland 1633, 1647, 1654.
Octrooien voor verschillende steden in Holland tot bestelling van den Magistraat, 1650—1670. [1])
Opgaaf van de leden van de Staten van Holland, die gecommitteerd zijn: 1°. in de vergadering van de Staten Generaal 1600—1667, 2°. in den Raad van State 1588—1667, 3°. in de Generaliteits-rekenkamer 1608—1667 en 4°. op het hooren van de particuliere rekening van Holland 1590—1667.
Verschillende instructie's (die in het Groot Plakkaatboek ontbreken) voor:
Gedeputeerden ter Generaliteit, z. d.

[1]) Hop was gecommitteerd in de „besoignes rakende de magistraatsbestelling van den Briel", 18 Sept 1666.

Griffie van de Staten-Generaal, 1618.

Secretarissen van de Generaliteits-rekenkamer, 1620.

Raad van State, z. d.

Commiezen van den ontvanger generaal, 1670.

Gecommitteerde Raden, 1623.

Secretaris van de Staten van Holland, 1621.

Commies en klerken in 't comptoir van de financiën van de Staten van Holland, 1624.

(Ampliatie van de instructie) voor den commies van financie, 1625.

(Nadere instructie) voor de particuliere ontvangers van de gemeene middelen, 1670.

Gecommitteerden die „d'aenstaende verpachtingen sullen doen van alle des landts imposten," enz. 16...

Rentmeesters en ontvangers van des gemeene landsmiddelen, imposten, enz.

„de twee secretarissen geordonneert omme te besoigneeren ende de penne te voeren bij de gecommitteerden ter auditie van des gemene lants reeckeninge," 1627.

Commissarissen op 't maken van de quotisatie van den dubbelen duizensten penning van de waarde van alle roerende en onroerende goederen, renten, enz. 1622.

Commissarissen gaande tot het opschrijven van het hoofdgeld, 1622.

(Naerder order) „opt uutsenden ende keeren van ordinaris en extraordinaris gesanten en de agenten, 1619.

Formulier van eed voor de gedeputeerden ter vergadering van de Staten-Generaal. 1 deel.

2. Extract-resolutiën van de Staten-Generaal, de Staten van Holland en de vroedschap van Amsterdam.

Eed voor de comparanten ter vergadering van de Staten van Holland.

Aanteekeningen gehouden ter vergadering van de Staten van Holland van 9 December 1666.

Missive van Burgemeester en Regeerders van Amsterdam aan Mr. Cornelis Hop 2 April 1671 en aan Gedeputeerden ter dagvaart in den Haag, 9 Maart 1674.

Copie-missiven van de Staten van Friesland en van Zeeland aan Prins Willem III en van Z. H. aan de Staten van Utrecht, 1675.

„Redenen en consideratiën raeckende de waardicheijt en rangh van het luit.-admiraalschap van den lande ende graefelijckheijt van Zeelandt, mitsgaders van derselver vice-admiraal en commandeur ofte schout-bij-nacht", 7 Juni 1666 en „besoigne op het stuck van de rangh van luit.-admiraal", 30 Juli 1666.

„Vertooch en Bewijs dat de baender-heeren, edelen en steden van Brabant geunieert ende geassocieert met de andere vereenichde Ned. provinciën wel gefondeert sijn in haer versoeck aen de Generaliteijt gedaen."

Advies van Jacob van der Tocht, oud-burgemeester en pensionaris van Gouda, Pieter Ockersz. en Cornelis Hop, raden in den Hoogen Raad van Holland aan den Prins over het redres van de financiën in Overijssel, 23 November 1675, met bijlagen.

Copie-brief aan „mijn heer en oom" over een conferentie van de Staten van Holland met de Gedeputeerden van Zeeland betreffende het begeven van „hooge charges", enz. 27 Maart 1666. 1 deel.

In dit deel een inhoudsopgave van de hand van Hop.

3. „Notobilia de jure publico et formando statu." Synoptische tabellen betreffende onderwerpen van volkenrecht, de functies van Nederlandsche Staatscolleges, enz. en aanteekeningen uit de werken van Hugo de Groot en anderen.

Alphabetische index op resolutiën van de Staten van Holland, 1575—1652. 1 deel.

4. Lijst van de comparanten ter vergadering van de Staten van Holland in 1672.

Notulen van de Staten van Holland over 1672 gehouden door Mr. Cornelis Hop.

„Notabilia circa libertatem reipublicae Hollandie Westfrisieque."

Index op resolutiën van de Staten van Holland, 1672—1691.

Aanteekeningen uit resolutiën van de Staten van Holland, 1666—1694.

„Remarquable saecken voorgevallen tsedert de doodt van Prins Fredrick Hendrick ende vrede van Munster.

Copie-missiven van Burgemeesteren en Regeerders van Amsterdam aan den pensionaris Hop 1673 en 1675 en aan Prins Willem III 1672 en 1675 o. a. over de benoeming van Hop tot raadsheer in den Hoogen Raad.

Copie-„concept van enigheijdt etc. geformeert en gearresteert bij regerende burgemeesters tot Amsterdam", 23 Mei 1676.

„Articulen tot onderhoudinge van vreede en eenigheijd onder de predikanten der Duitse gereformeerde kerke van Amstelredam, bij hun allen aengenomen," 21 Januari 1677. 1 deel.

5—7. Stukken afkomstig van Johannes Henricus van Swinden:

gedeputeerde ter vergadering van de provisioneele Representanten van het volk van Holland wegens Amsterdam en vervolgens lid van de Nationale Vergadering.

5. Advies uitgebracht door van Swinden op den 22en, 23en en 24en Juli 1795 ter vergadering van de provisioneele Representanten van het Volk van Holland over de Nationale Conventie. Geschr. en gedr.

Aanteekeningen gehouden ter vergadering van 17 Mei 1795.

Minuut-brieven, requesten, memories en aanteekeningen van van Swinden, ontvangen brieven, extract-resolutiën en andere stukken, 1795—1797. 69 stukken.

lid van het Uitvoerend Bewind.

6. „Stukken aan mij gezonden of door mij verzameld gedurende mijne zitting in het Uitvoerend Bewind".

Minuten, memories, o. a. over de Kaap de Goede Hoop aan C. L. Neethling, missiven, extract-resolutiën, naamlijst van de kweekelingen sedert de oprichting der kweekschool in 1785 tot Sept. 1800 in 's lands zeedienst getreden, enz. 1798—1801.

„Authentieke stukken en aanteekeningen wegens mijn gehouden gedrag van 2 Maart 1801 af over de doorgedrongen verandering van de constitutie". 74 stukken.

7. „Beknopte theorie van het maaken van dijken, dammen, enz. door Prof. van Swinden in den winter van 1788 voorgedragen. Copie. 1 deel.

8—11. Stukken afkomstig van Boudewijn van Rees.

8. Missive van Johan Hora Siccama aan Boudewijn van Rees, Secretaris van Leiden, 15 April 1796. 1 stuk.

9. Ontwerp van Boudewijn van Rees en Johan Hora Siccama van een plan tot algemeene geëvenredigde belastingen, 1799, met bijlagen. Copie. 20 stukken.

Van Rees en Hora Siccama waren door de commissie tot het vervaardigen van een ontwerp van staatsregeling voor het Bataafsche Volk bij missive van 4 Nov. 1797 uitgenoodigd om een uitgewerkt plan te vervaardigen van algemeene geëvenredigde belastingen naar het relatief vermogen der ingezetenen, enz. Dit ontwerp verscheen in druk.

10. Eigenhandig geschreven aanteekeningen, rapporten, staten van de inkomsten en schulden der verschillende provinciën, enz. 1798 en 1799. 199 stukken.

11. Minuten van en brieven aan Boudewijn van Rees, enkele mede gericht aan Hora Siccama, 1747--1799. 49 stukken.

12. Missive van Apollonius Schotte (aan de Bewindhebbers der Oost-Indische Compagnie?) 1611. Copie. 1 stuk.

Afkomstig uit het register der overgekomen brieven en papieren, gefol. 532—551.

13. „Vervolch van de Ambassade naer Vrancrijcx". Journaal van de ambassadeurs François van Aerssen en Caspar van Vosbergen van hun handeling aan het Hof van Frankrijk, 16 Aug. 1628—1 Maart 1629. 1 deel.

14. Rekening van de ontvangsten en uitgaven door Adriaen Paets in leven notaris en voogd over de vier kinderen van Jhr. Guisleijn Segers van Ydeghem geseijt Wassenhoven, baljuw, dijkgraaf en schout van Oudewater, overgeleverd door Nicolaas Paedts aan Adriana van der Laan den 28^{en} April 1646. 1 stuk.

15, 16. Rekeningen van de kapittelsgoederen van IJselstein (voor den rendant) over 1682 en 1683. Gehoord en gesloten ter kamer van de rekeningen van Z. H. 1686 en 1687. 2 deelen.

17. „Memorie (van C. du Moulin) over de noodzakelijkheid om het corps ingenieurs in dienst van den Staat der vereenigde Nederlanden te verbeteren," 27 Nov. 1776. Copie. 1 stuk.

18. Memorie (van denzelfde) over de noodzakelijkheid om het corps mineurs en sappeurs te verbeteren," 13 April 1778. Copie. 1 stuk.

19. Handvesten van Oudewater 1345—1478, order van den Kerkeraad 1608, order op de voerlieden 1613, ordonnantie op de lijndraaierij 1624, enz. H. S. afkomstig van van Alkemade en van der Schelling. 1 deel.

In dit H. S. zijn eveneens opgenomen de keuren van de stad gedr. in 1605.

20. Verkenningen van eilanden, kusten, havens en baaien op en omtrent Ceilon, de westkust van Voor-Indië en de Kaap de Goede Hoop, a^{0} 1757 door kap. Dirk van Schilde en schipper Pieter Hoogendorp in teekening gebracht. 1 deel.

Van de boekhandelaren W. P. van Stockum en Zoon te 's Gravenhage.

XXIV. Ter auctie van 20—23 Maart 1899.

1. Huwelijks-voorwaarden tusschen Otto van Egmond en

„Joncfrou Kathelijne Bertelmeusd[r] van Raephorst," 2 Juni 1472. 1 charter.

2. Verpanding van de heerlijkheid Sinte Maertijnsrecht binnen Delft door Burgemeesters en Regeerders van Delft aan Jhr. Otto van Egmond, 7 December 1574, met confirmatie van den Prins van Oranje van 12 December d. a. v. 1 charter.

3. Vidimus van Jacob van Egmont van een brief, waarbij vice-Domdeken en Domkapittel te Utrecht hem 146 morgen land in de parochie van Delft en Schipluiden in erfpacht geven, 28 September 1587. 1 charter.

4. Testament van Jkvr. Elisabeth van Egmondt Wed. van Jhr. Fredrick van Zevender, 14 Juli 1592. 1 charter.

5. Get. kaart van de vrije heerlijkheid Spijk, geteekend op last van François Cornelis baron van Aerssen van Sommelsdijk door den landmeter Ant. van Weel, 1709. Copie van zijn zoon J. v. Weel, 26 Nov. 1775.

XXV. Ter auctie van 20—28 November 1899.

1. Zeggen van het gerecht en de „Achten" van Dordrecht met de daartoe aangewezen achttien personen tot verzoening van Pieter Haec Harmansz. en zijn magen met de magen van Ghijsbrecht van Kuunre Gijsbrechtsz. en Wiggher Baerntsz. wegens den doodslag aan beide laatsten begaan, St. Bavendach (1 October) 1400. 1 charter.

2. Zeggen van het gerecht van Dordrecht met de daartoe aangewezen achttien personen tot verzoening van Cleijs Moelnaer Jansz. en zijn magen met de magen van Ghijsbrecht van Kuunre Ghijsbrechtsz. en Wiggher Baerntsz. wegens den doodslag aan beide laatsten begaan, 9 October 1400. 1 charter.

3. Handvesten en privilegien van Gorinchem, Leerdam en Heukelum, XIII[e] en XIV[e] eeuw. Copie uit de XVIII[e] eeuw.

4. Aanteekeningen van Mr. Jan Hendrik Speirman, secretaris van het Hof van Holland, betreffende het stadhouderschap, de presidenten, raden, advocaten-fiscaal en andere ambtenaren van het Hof „om te dienen ten vervolge op de geschreven aanteekeningen van Mr. Jacob de Riemer" 1747—1811. H. S. 1 deel.

Van den boekhandelaar Martinus Nijhoff te 's Gravenhage.

XXVI. Missiven van D. W. van der Brugghen onderkoopman te Rembang aan Elso Sterrenberg, gouverneur van Java's N. O. kust te Samarang, met bijlagen, 6 Jan. 1745—21 September 1745. 1 bundel.

XXVII. Uit den „catalogue de livres sur les possessions Néerlandaises" 1893:

„Ambonse historie, behelsende een cort verhaal der gedenckwaerdigste geschiedenissen zoo in vrede als oorlog voorgevallen, sedert dat de Nederl. O. I. Comp. het bezit in Amboina gehadt heeft tot 1650, door Georgius Everhardus Rumphius. Copie uit de XVIIIe eeuw. 1 deel.

Deze „historie" is het vervolg op de Ambonsche Lantbeschrijving van Rumphius, die in het archief der kamer Zeeland is bewaard en welke evenals dit handschrift aan een der kamers van de compagnie is toegezonden.

Van de makelaars Van Marle en De Sille te Rotterdam.

XXVIII. Ter auctie van 10 en 11 April 1899.

1. „Beschrijvinge van Theunis Claesz. voyage, woonende tot Leijden, die hij aen mijn heere van Noordtwijck in Schravenhaege hadde overgelevert, van sijne reijse gedaen met Jan Cornelisz. Rijp van Alckmaer, van Amsterdam naer China," 1596. copie.
„Beschrijvinge van een voijage gedaen door B. d(e) M(oor) van Amstelredam naer Argangel," 1608.
Aanteekeningen betreffende het geslacht De Moor en aanverwante families en voornamelijk betreffende het leven van Bernard de Moor, waarschijnlijk door hemzelven beschreven. 1 deel.

2. „Renovatie van de keure ende ordonnantie op de vreemde inwoonders mitsgaders vreemde inkomende personen met hunne huijsgesinnen binnen de vrije heerlickheden van Voorschoten en Veur." 15 Februari 1715. 1 stuk.

3. „Land- of grondbrieven", inventarissen, acten van hypotheek en van roijement, conditiën van negotiatie, correspondentien en andere stukken betreffende de plantages Nooit Gedacht in Rio Essequebo, Den Heuvel en de Paarl in Rio Demerary, behoorende aan Jan Cornelis van den Heuvel, oud-commandeur van Rio Demerary, 1772—1802. 54 stukken.

4. Brief van L. A. S. Lafayette aan den „citoïen ministre" (Spoors), geschreven uit Vianen 25 Maart 1800. 1 stuk.

5. Missive van D. Boetselaer aan A. J, Royer, secretaris van de Ridderschap van Holland met verzoek aan de absente leden kennis te geven van het besluit van dat College om wegens het overlijden van den Prins „een half jaar rouw aan te nemen met blaauwe gespen", 20 April 1806. 1 stuk.

6. Brief van rouwbeklag wegens het overlijden van Prins Willem V door de Ridderschap van Holland aan Prinses Wilhelmina, 29 April, Copie, en antwoord van de Prinses geschreven uit Brunswijk 4 Mei 1806. 2 stukken.

7. Missive van Lamblardie, aalmoezenier van Koning Lodewijk Napoleon, over de gevaarlijke huisvesting der weezen en oude mannen in het oude Jezuitenhuis, na de ramp te Leiden, met kantbeschikking van den Koning voor M. van Toulon „de me faire un rapport sur cette affaire". 27 Jan. 1807. Copie. 1 stuk.

8. Kaart van de „Partie meridionale de la Nord-Hollande, à Amsterdam chez Covens et Mortier". Gedr. op zijde.

Van den boekhandelaar R. W. P. de Vries te Amsterdam.

XXIX. Ter auctie van 15 Mei 1899.

Opmeeting door Fabius Huijbrechts, landmeter en secretaris van Goederede, van „een houffe ghelegen in nije Beijerlant thuebehoerende Mr. Joest Alblas, rentemeester-generaal over Voerne, Putte, mitsgaders over Vlackée," Maart 1584. Op perk. Met gekleurde kaart met wapens. Hs. 1 deel.

XXX. Ter auctie van 11 December 1899.

„Rapport van de kerk- en schoolvisite door W. van Sinderen, predikant in de Nederduijtse gemeente op Ternaten, begonnen in den jare 1761 op de eijlanden van Batchian, de noord-cust van Celebes en het noorder eijland van Tagulanda, opgedragen aan Jacob van Schoonderweert, gouverneur der Moluccos en Raad". Ternate 30 Augustus 1762; met bijlagen. 1 stuk.

Van de boekhandelaars Frederik Muller en Co. te Amsterdam.

XXXI. Ter auctie van 31 Januari 1899.

Missive van S. Ruijtinck, predikant bij de Hollandsche gemeente te Londen, aan Noëll de Caron, heer van Schoonrewal, ambassadeur van de Nederlandsche Republiek in Engeland, 24 October 1610. 1 stuk.

Van den heer A. A. Vorsterman van Oijen te Rijswijk.

XXXII. 1. Verlij door Franck van Borselen, graaf van Oostervant enz., aan Godscalc Oom heer van Wijngaerden, van de helft van de „gorssen, landen ende slijcken geheten Grisoirde, Duvenweerde, die Tonge, Hugenvliet, Hellebreemsgat en Batenoirt", 6 April 1437. 1 charter.

2. Opdracht voor Schepenen van Gorinchem van „een leegh erff in de Haerstraat" aldaar, 23 Jan. 1565. 1 charter.

3. „Extracten uijt zeker groot manuscript register, inhoudende depeschen van Prins Willem van Orange, so commissiën als andere, nopende den crijghhandel ende polityke saken, oock brieven in Fransch ende Nederlantsch van de jaren 1572, 1573, 1574, enz. beruste onder den secretaris Hanecops." stuk.

4. Brief van „attache" van den luitenant Johan van Duvenvoorde heer tot Warmont, enz. op de commissie van Prins Maurits voor Gerrit Smit „om als capitein te dienen op een schip van oorloge genaempt een pot tegen den Spangaerden, malcontenten, zeerovers ende anderen deser vereenichde Nederlantsche provinciën vianden" enz., 31 Mei 1588. 1 charter.

5. Overdracht voor Schout en Schepenen van „St. Michiels in Putte dat men noempt Middelhernisse", van „een stuck costbaerlants, liggende int oudelant van Middelhernisse", 24 Mei 1612. 1 charter.

6. Testament van Margareta van der Houve, gepasseerd voor Schout en Schepenen van Noordwijk, 15 October 1618. 1 charter.

7. Missive van de Staten-Generaal aan de admiraliteit op de Maze, 23 Mei 1631. 1 stuk.

8. Missive van J. van Roijen aan de admiraliteit in Zeeland. Maart 1715. Fragment. 1 stuk.

No. 7 en 8 zijn afkomstig uit het in 1844 verbrande archief der Marine.

9. Aanteekeningen betreffende een proces tusschen Jacob van Cromstrijen en Mr. Laurens Bake, kastelein en rentmeester van de Niervaart, 1671. 2 stukken.

10. Beleening door Stadhouder van de leenen en leenmannen van het graafschap Buren van Gerard de Haas met de bouwing den ouden Rijn in de Oudewaard, 18 Mei 1706. 1 charter.

11. Missive van J. G. van der Lith aan ..... over het vernietigen van archiefstukken, berust hebbende ter secretarie van Buren. Geschreven uit Buren, 10 April 1804. 1 stuk.

Van den heer J. Lieben te Assen door tusschenkomst van den Archivaris in Drenthe.

XXXIII. Kaart van de „Flaggen aller seefahrenden Potenzen und Nationen in der gantzen Welt", von „Matthaeus Seutter in Augspurg." Gedr. bij Tobias Conrad Lotter in Augsburg, XVIIIe eeuw.

C. Gecopieerd.

Naar bescheiden, berustende:

In het archief der gemeente Middelharnis.

„Lijst van de boeken, registers, liassen en verdere papieren behoorende tot de secretarie van Middelharnis, verzonden na het Tribunal ter eerster instantie in den Briel," 1 stuk.

In de Grosherz. Hof- und Landesbibliothek te Karlsruhe.

„Extract uijtt het Journael ofte Dachregister van d'Ed. S^{tr}. Gouverneur-Generael van Diemen, gehouden op den tocht naer ende in Amboyna, tot straffe der rebellen aldaer." 1637. Jan. 19—Juni 5. (Uit hs. 480 fol. 59 vv.)

„Vervolch van 't dachregister des Casteels Zeelandia op 't Eylandt Formosa". 1643. Nov. 16—1644 Maart 20. (Uit hs. 486 fol. 23 vv.)

— - - - —

VERBETERING.

Verslagen omtrent 's Rijks Oude Archieven over 1898.

(Deel XXI) leze men:

bladz. 187 noot 1 aldus:

„In portefeuilles gepakt, zijn later de losse stukken „teruggebracht naar de gemeente, die ze bij ver„gissing aan dit rijksarchief had opgezonden".

bladz. 187 noot 2 aldus:

„Voor een groot deel zijn de archieven dezer gemeente „in het rijksarchief".

bladz. 187 *achter* noot 5 (bij Sevenum):

„Deze archieven zijn in portefeuilles gepakt".

bladz. 187 *achter* noot 8 (bij Weert):

„Deze archieven zijn in portefeuilles gepakt".

NOTULEN

VAN DE

TIENDE BIJEENKOMST DER RIJKSARCHIVARISSEN

op Dinsdag 7 November des voormiddags te 11 uur in het gebouw van het rijksarchief te 's Gravenhage (1).

Tegenwoordig zijn de heeren: Jhr. Mr. Th. H. F. van Riemsdijk, algemeen rijksarchivaris, voorzitter, en de rijksarchivarissen in de provincien: in Zeeland Mr. R. Fruin, in Utrecht Mr. S. Muller Fz., in Noord-Brabant Mr. A. C. Bondam, in Noord-Holland C. J. Gonnet, in Limburg A. J. Flament, in Friesland Mr. J. L. Berns, in Groningen Mr. J. A. Feith, in Overijssel Mr. L. van Hasselt, in Gelderland Mr. J. F. Bijleveld en in Drente Mr. J. G. Ch. Joosting.

Na opening der vergadering wordt met 9 van de 11 stemmen gekozen tot secretaris de heer Joosting, die de benoeming aanneemt.

I. Kerkelijke Archieven.

Zonder hoofdelijke omvraag wordt besloten voor deze archieven dezelfde behandeling te volgen als ten vorigen jare voor de archieven der gemeenten enz. Gelijksoortige tabellen zullen dus door den secretaris vervaardigd worden van hetgeen ten opzichte van de regeling der kerkelijke archieven reeds geschied is; daarbij zullen worden opgenomen de wijzigingen, gebleken

(1) Zie den beschrijvingsbrief hierachter als bijlage I.

sedert de indiening der rapporten door de archivarissen; de tabellen zullen als bijlage gevoegd worden bij deze notulen (1). Ten slotte zullen gesteld worden dezelfde vragen omtrent hetgeen geschieden moet.

De Voorzitter vraagt, of men de vragen wil stellen voor ieder kerkgenootschap afzonderlijk of ieder vraagpunt voor alle tegelijk.

Allen vereenigen zich met het gevoelen van den heer Muller, dat iedere vraag zal gesteld worden voor alle kerkgenootschappen te zamen, met aanteekening van de verschilpunten, waartoe voor ieder kerkgenootschap aanleiding zou mogen zijn.

De Voorzitter stelt aan de orde:
Vraag 1 : *Wie zal de regeling ten uitvoer brengen?*
en herinnert daarbij hieraan, dat in de ingediende memoriën worden genoemd: een deskundige door de kerkbesturen benoemd, de rijksarchivaris of een deskundige door de kerkbesturen benoemd, de rijksarchivaris, de rijksarchivaris of een zijner ambtenaren onder zijn toezicht en de persoon die de gemeentearchieven zal regelen. De twee uitersten daarvan zijn de regeling door den rijksarchivaris q.q. en die door een deskundige. door de kerkbesturen benoemd. Ter uitlokking van eene principieele bespreking stelt hij voor, de besprekingen te doen loopen over deze twee uitersten.

De heer Joosting wijst er op, dat de regeering tegenover de kerkgenootschappen slechts adviseerend kan optreden, nimmer dwingend. Z. i. had dus eerst behoord te worden uitgemaakt, of en in hoeverre de regeering zich met de kerkelijke archieven dient te bemoeien (vraag 4), en eerst naar aanleiding van het daarop te vallen votum, welke wijze van regeling aan de hand zal worden gedaan. Voor Drente acht hij regeling door den rijksarchivaris gewenscht, omdat dit in zijne provincie mogelijk is: de voornaamste kerkelijke archieven ontving hij in bruikleen of zal hij binnen korten tijd ontvangen, lijsten van het bij de gemeenten aanwezige zijn reeds vervaardigd door zijn voorganger; hetgeen gedaan moet worden zal dus luttel zijn.

De heer Bijleveld meent, op grond zijner ervaring, dat de zaak niet mag worden overgelaten aan de kerkelijke besturen; hij vreest, dat zij dan geen voortgang zou hebben en, waar geregeld werd, dit misschien nog onvoldoende zou geschieden. Hij

(1) Zie bijlage II.

is daarom voor regeling door den rijksarchivaris, doch deze regeling vinde plaats gratis, omdat anders de goede zaak schipbreuk zoude lijden.

De heer van Hasselt heeft gelijke ervaring opgedaan. Volgens de voorschriften der synode moeten jaarlijks de archieven der kerkelijke gemeenten worden nagezien, maar dat werkt niet genoeg uit. Kostelooze rijkshulp zou zeker gaarne door de synode worden aanvaard. Hij wenscht dus, dat de rijksarchivaris regele, doch zal, wanneer de regeering deze hulp aanbiedt, eenige jaren uitstel moeten vragen, evenals voor de regeling der gemeentearchieven. Interventie bij de Roomsch-Katholieke kerkbesturen zal niet baten, bovendien schijnt in Overijssel pastoor Veldhuizen uit Hasselt in opdracht te hebben, de archieven der parochiën te „behandelen"; of daarbij van „regelen" mag gesproken worden, is spreker niet bekend.
Regeling door den rijksarchivaris is z. i. noodig, omdat hij geene regeling vanwege de kerkelijke besturen, de Roomsch-Katholieke wellicht uitgezonderd, verwacht.

De heer Feith acht het eene quaestie van het goed begrepen eigenbelang der kerkelijke besturen. Zijne ondervinding was niet gelukkig; hulp, door hem aangeboden, werd soms van nevenbedoelingen verdacht. Naar zijne meening kon alleen heil verwacht worden van een aandringen der regeering bij de hoogere kerkbesturen, dat zij hunne medewerking zouden verleenen, opdat de kerkelijke archieven door de rijksarchivarissen kosteloos zouden worden geregeld.

De heer Berns is eveneens van meening, dat gratis hulp van rijkswege zal worden aanvaard, althans door de synode der Nederlandsche Hervormde Kerk. Wellicht zal echter niet door alle kerkgenootschappen die bemoeiing gewenscht worden.

De heer Flament ziet ook in kostelooze hulp door de rijksarchivarissen het eenige redmiddel; doch alleen, wanneer deze wordt verschaft ter plaatse, waar het te regelen archief bewaard wordt, waarvoor eene algemeene machtiging door den minister gewenscht is. Immers de bisschop van Roermond heeft wel het plan gevormd, dat alle oude pastoreele archieven zijner diocese zouden overgebracht worden naar het groot seminarie van zijne woonplaats; doch deze verplaatsing komt aan vele pastoors niet gewenscht voor.

De heer Gonnet wil, dat niet de rijksarchivaris, doch de kerkbesturen zelve zich met de regeling belasten, desgewenscht

onder toezicht van den rijksarchivaris. Anders wordt de taak van dezen ambtenaar te omvangrijk. Hij gaf den classes in overweging, classicale archivarissen aan te stellen, met welk denkbeeld alle classes in Noord-Holland zich vereenigden. Die kerkelijke archivarissen kunnen uit de emeriti gerecruteerd worden. Vergist hij zich niet, dan is in dit jaar door de synode aangenomen eene wijziging op het reglement der kerkvisitatiën, waarbij wordt aangedrongen op goed toezicht op de archieven. In 1853 heeft de bisschop van Haarlem den pastoors zijner diocese aanbevolen goede zorg voor hunne archieven, opdat deze geregeld zouden worden. Daaraan is gevolg gegeven. Bovendien is ongeveer vier jaren geleden allen pastoors in dat bisdom voorgeschreven, een „liber memorialis" aan te leggen van het merkwaardige, dat er in hunne parochie voorvalt.

Voorshands zal het den rijksarchivarissen niet altijd gemakkelijk wezen, toegang tot de kerkelijke archieven te bekomen. Toen hij in 1895 de opdracht ontving, onderzoek te doen naar de kerkelijke archieven, en hij daarvoor eene introductie van den minister verzocht bij de hoogere kerkelijke autoriteiten, is hem gezegd, dat daaraan niet kon worden voldaan en spreker zelf den weg moest zoeken.

De heer B o n d a m meent, dat het niet geraden is, ook de de oude kerkelijke archieven onder onze directe zorg te begeeren. Verleden jaar namen wij de wenschelijkheid aan, dat ons de regeling der oude gemeente-archieven en die der oude waterschapsarchieven wordt opgedragen. Daarmede hebben wij, naast onze dagelijksche zorgen voor en de bewerking van onze depôts, de handen vol, ook bij vermeerdering, waar noodig, van personeel. Voor Noord-Brabant kan hij dit met volkomen zekerheid zeggen. Daarom vindt hij geene vrijheid te adviseeren, ons nog meer werk op te laden, en voelt hij meer voor het denkbeeld van den heer Gonnet, waarbij hij aan ons hoogstens een toezicht zou wenschen te zien opgedragen.

De heer M u l l e r ziet integendeel geen bezwaar, te besluiten, dat de rijksarchivarissen alle kerkelijke archieven regelen zullen: het is toch volgens hem duidelijk, dat hier slechts sprake is van theoretische beschouwingen zonder practisch gevolg. Ook de ten vorigen jare genomene besluiten zijn in zijne provincie niet voor uitvoering vatbaar, tenzij ander (naar zijne meening meer dringend) werk worde ter zijde gelaten. Er kan dus z. i. geen bezwaar zijn, de lijst dezer werkzaamheden nog wat te vergrooten. Het plan, door den rijksarchivaris in Noord-Holland ontwikkeld, schijnt spreker echter verreweg de voorkeur te ver-

dienen. Z. i. moet het streven in het algemeen er op gericht zijn, het korps archivarissen uit te breiden, zooveel mogelijk ten laste der direct betrokkene autoriteiten. Zijn dezen financieel te zwak, dan schijnt de aangewezen weg, door combinatie van velen het doel te bereiken, voordat de reeds zoo omvangrijke taak van het rijk nog wordt vergroot, eer zij zelfs half voltooid is. In het plan—Gonnet begroet spreker dus met vreugde eene schrede in de goede richting. Het behoud der kerkelijke archieven zou z. i. zeer bevorderd worden door uitvoering van het denkbeeld van den heer Fruin, vaste bewaarplaatsen aan te wijzen voor de archieven, die thans door de wisseling der titularissen telkens moeten verhuizen en daardoor zonder twijfel steeds veel lijden.

De heer Fruin heeft met verbazing gehoord de prealabele quaestie, gesteld door den heer Bondam, en leest voor hetgeen deze ten vorigen jare zeide ten aanzien van de gemeente-archieven (1). Op het standpunt, toen door den heer Bondam ingenomen, is er dus tegen regeling door den rijksarchivaris geen bezwaar. Spreker echter acht het beter, dat niet de rijksarchivaris regele; immers dan zou hij ook moeten toezien op wat hij geregeld had, dat zou veel meer noodig zijn; en daartoe ontbreekt hem de bevoegdheid. Daarom is z. i. bruikleen het meest gewenscht. Voorzeker zou de regeling vanwege de kerkelijke colleges zelf het meest aanbeveling verdienen; doch officieele aanschrijvingen van synodes en provinciale kerkbesturen zullen dit, naar spreker vreest, niet kunnen bewerken. In Amsterdam is onlangs een kerkelijk archivaris benoemd, en in Zeeland kan veel goed doen de niet lang geleden opgerichte vereeniging ter bewaring van oude kerkelijke archieven op Zuid-Beveland, die alle kerkelijke archieven van dat eiland wil vereenigen in één depôt en dat zoo mogelijk door aankoop volledig maken. Doch verder bespeurt men nog niet veel zorg voor de kerkelijke archieven. Hij oordeelt nuttig dat, terwijl de rijksarchivarissen regelen de in bruikleen afgestane archieven, met betrekking tot de overige eene aansporing van rijkswege worde gericht tot de betrokken kerkelijke besturen.

De heer Bondam merkt op, dat bij het advies, verleden jaar omtrent de gemeente-archieven uitgebracht, het geval anders stond dan thans. Toen gold het de vraag, of wij onze zorgen uitsluitend zouden moeten wijden aan de rijksarchieven, in onze depôts goed bewaard, of ook aan de verwaarloosde oude archieven in de gemeentehuizen, die te niet gaan. Nu echter geldt

(1) Verslagen omtrent 's rijks oude archieven, 1898, XXI, bladz. 116, 117.

het eene keuze tusschen twee soorten van, beide, noodlijdende archieven, waarvan hij aan de gemeente-archieven de voorkeur geeft, omdat zij ons nader zijn en om hare betrekking tot onze rijksarchieven. En beide te doen helpen door de rijksarchivarissen gaat niet, voor zoover spreker het beoordeelen kan, ook niet bij nog grooter uitbreiding van personeel dan nu reeds noodig zou zijn, omdat één man niet alles leiden kan.

De Voorzitter oordeelt, dat de regeling der kerkelijke archieven moet uitgaan van de kerkelijke besturen; de hulp van den rijksarchivaris kan alleen subsidiair gegeven worden. En z. i. is die regeling vanwege de besturen *wel* uitvoerbaar. Sommige predikanten zijn wel voor die taak berekend en zouden waarschijnlijk bereid gevonden worden, de regeling van alle archieven binnen zeker kerkelijk district op zich te nemen. Waar de rijksarchivaris met geene bevoegdheid kan optreden om de regeling te vorderen, zou bij opdracht aan hem toch halfwerk geleverd worden. In Zuid-Holland is bij het opsporen der rechterlijke archieven tevens aanteekening gehouden van de kerkelijke archieven, toen ontmoet; maar blijft de toen gestichte orde? Bij het Roomsch-Katholieke kerkgenootschap schijnt groote belangstelling ter zake te zijn. — Hij meent, dat over het algemeen voorgestaan wordt de regeling door een, door het betrokken kerkelijk bestuur te benoemen, deskundige en wil dit in stemming brengen.

De heer Feith wil onderscheid gemaakt zien tusschen de in bruikleen gegeven archieven en de andere. De eerste moeten geregeld worden door den rijksarchivaris; voor de laatste kan 't de vraag zijn, of men regeling vanwege het bestuur verkiest. Op deze wijze zal ook het geven in bruikleen bevorderd worden.

De heer van Hasselt betwijfelt dit laatste, in Overijssel zullen *vele* besturen niet hunne archieven in bruikleen willen geven.

De heer Bondam zegt, dat de minister vraagt, welke maatregelen hij, minister, kan nemen, om de ordening enz. der oude kerkarchieven beter te verzekeren. Opdracht aan den rijksarchivaris tot regeling van niet aan het rijk behoorende archieven kan de minister niet geven. Daarom moet niet vraag 1 eerst worden behandeld maar vraag 4: „Op welke wijze is de zaak „het best te bevorderen." Daarop kunnen wij een antwoord geven, b.v. dat de minister aanbod kan doen om in depôt te nemen; verder — indien die wordt ingeroepen — een steun van de rijksarchivarissen kan toezeggen bij de bewerking (b.v. volgens het plan—Gonnet) van de niet in bruikleen gegevene; ook een subsidie in uitzicht kan stellen, enz.

De Voorzitter meent, dat uit hetgeen in de vorige vergadering omtrent de gemeente- en waterschapsarchieven verhandeld is, af te leiden is, dat vraag 1 zeer goed voor vraag 4 beantwoord kan worden.

De heeren Joosting en Bondam brengen nogmaals hunne bezwaren in tegen eene stemming over de door den voorzitter aan de orde gestelde vraag. Vreesde ten vorigen jare de heer Muller eene combinatie van minderheden, thans zal zij zeker geboren worden, waar de heeren geleid worden door zoo velerlei verschillende beweegredenen.

De Voorzitter deelt mede, dat de minister alle voorstellen wil uitgemaakt zien bij meerderheid van stemmen.

De heer Flament merkt op, dat z. i. er geen bezwaar kan bestaan tegen toezicht van den rijksarchivaris, wanneer de door het betrokken bestuur benoemde deskundige regelt.

Vraag 1 wordt nu gesplitst in:

a. Wie zal regelen, wanneer een kerkelijk archief aan een rijksdepôt in bruikleen is gegeven?

b. Wie zal regelen, wanneer een kerkelijk archief *niet* aan een rijksdepôt in bruikleen is gegeven?

a. wordt met algemeene stemmen beantwoordt: „de rijks-„archivaris".

b. wordt met meerderheid van stemmen beantwoordt: „een „deskundige, door het kerkbestuur aangewezen"; daarvóór verklaarden zich de (10) heeren Fruin, Muller, Bondam, Gonnet, Flament, Berns, Feith, Bijleveld, Joosting (die, in beginsel voor regeling door den rijksarchivaris, de algemeene uitvoerbaarheid daarvan betwijfelt) en de Voorzitter; de heer van Hasselt verklaart zich voor regeling der archieven door den rijksarchivaris.

Vraag 2: *Op welke wijze zal de regeling geschieden, eerst globaal of dadelijk wetenschappelijk?*
wordt met algemeene stemmen beantwoord: dadelijk wetenschappelijk.

De Voorzitter aan de orde stellende
Vraag 3: *Wie zal de kosten daarvan dragen?*
releveert daarbij, dat in de memoriën der rijksarchivarissen worden aan de hand gedaan drie oplossingen: het kerkgenootschap, het kerkgenootschap met rijkssubsidie en het rijk.
Allen kunnen zich vereenigen met hierop te antwoorden: de

kosten komen ten laste van het kerkgenootschap, zoo noodig met subsidie van het rijk; terwijl door den heer Bondam herinnerd wordt hieraan, dat met betrekking tot de in bruikleen gegeven archieven de kosten komen ten laste van het rijk.

Overgaande tot

Vraag 4: *Hoe is de zaak het best te bevorderen en daarop toezicht uit te oefenen?*
meent de Voorzitter, dat ook voor deze archieven de vraag te splitsen is in twee, waarvan de eerste het bevorderen en de tweede het toezicht betreft. Ten opzichte van

a. het bevorderen der regeling deelt hij wederom mede de antwoorden in de verschillende memoriën gegeven: tusschenkomst van regeeringswege bij de hoogere kerkbesturen, met verzoek de regeling der archieven ook van de lagere besturen uit te lokken, gelijke tusschenkomst met aanbieding van de hulp der rijksarchivarissen, en bemoeiing van de rijksarchivarissen persoonlijk.

De heer Fruin wenscht al die maatregelen tegelijk in toepassing gebracht, terwijl bovendien de regeering bij hare interventie te kennen geve, dat het rijk bereid is de archieven in bruikleen te ontvangen.

Allen vereenigen zich met deze gedachte, waarbij de heer Berns de wenschelijkheid betoogt van eene algemeene ministerieele machtiging op de rijksarchivarissen tot het in bruikleen ontvangen der kerkelijke archieven.

Met algemeene stemmen wordt dus besloten den minister te adviseeren: de regeering dringe bij de hoofdbesturen der kerkgenootschappen er op aan, dat zij de archieven dier kerkgenootschappen doen regelen en daarvoor gelden beschikbaar stellen. Zij biede daarbij aan de voorlichting der rijksarchivarissen, zoo noodig onder toekenning van een rijkssubsidie; zij wijze ten slotte vooral op de gelegenheid tot inbruikleengeving der archieven aan het rijk.

Ten opzichte van

b. het toezicht, herinnert de Voorzitter er aan, dat o. a. in de memoriën wordt voorgesteld uitlokking van inbruikleengeving en verzoek van regeeringswege aan de synode, de toepassing van art. 12 van het reglement op de kerkvisitatie vooral ernstig te doen plaats hebben voor het oud-archief.

De heer Joosting meent, dat hier alleen sprake kan zijn van een aandringen van regeeringswege bij de synode, dat deze

de zaak op het hart binde van de inspectores classis. Hij legt daartoe over afschrift eener soortgelijke synodale aanschrijving van 15 Juli 1842 (1).

De heer Bijleveld sluit zich hierbij aan.

De heer van Hasselt evenzoo, onder opmerking van het gewenschte van een bericht van den minister aan de synode der Ned. Herv. Kerk, dat de rijksarchivaris bereid is in het toezicht bij te staan, terwijl z. i. eventueele kerkelijke archivarissen in hun district zelven moeten toezien.

De heer Feith deelt het gevoelen van den heer Joosting, omdat hij niet toezicht van den rijksarchivaris wenscht op het door den kerkelijken archivaris geregelde; zulk een toezicht zou ook te omvangrijk worden.

De heeren Berns en Flament zijn ook van deze meening.

De heer Gonnet vraagt, of de minister bevoegd is in dezen toezicht uit te oefenen? Zoo ja, dan worde dit opgedragen aan den rijksarchivaris.

De heer Bondam meent, dat het toezicht moet worden uitgeoefend vanwege het betrokken kerkgenootschap, behalve dat de staat aan toekenning van een subsidie voor de regeling moet verbinden toezicht van den rijksarchivaris.

De heer Muller verklaart zich voor het door de heeren Feith en Bondam gesprokene.

De heer Fruin oordeelt, dat het toezicht aan den kerkelijken archivaris moet worden opgedragen. Behalve de andere ideeën zou hij echter ook bij de kerkbesturen willen zien aangedrongen hierop, dat geene approbatie worde verleend op een beroep, wanneer niet het archief door den beroepene behoorlijk wordt overgeleverd.

De heer Muller wijst er nog op, dat het ambt van kerkelijk archivaris waarschijnlijk, nadat alles geregeld is, zal opgeheven worden om de daaraan verbonden kosten. Want bleef het bestaan, dan zou die ambtenaar, naast een tractement, nog moeten hebben vergoeding voor zijne inspectie en reis- en verblijfkosten. Dat zullen de kerkelijke besturen te bezwaarlijk vinden.

---

(1) Zie bijlage III.

De V o o r z i t t e r meent, dat de door de algemeene kerbesturen te benoemen deskundigen slechts van eene tijdelijke opdracht om te regelen moeten worden voorzien, zoodat het toezicht ten laste komt van de kerkvisitatoren. Daarom acht ook hij gewenscht, dat de regeering aandringe op strenge toepassing van bovengenoemd art. 12 met betrekking tot het oud-archief. Bovendien zou hij voor Zuid-Holland willen bewaring van de archieven der classes dier provincie bij het archief van de oude synode van Zuid-Holland. Dan zouden de voornaamste archieven gered zijn en alleen de plaatselijke te verzorgen zijn.

Allen verklaren zich voor: 1. een aandringen van regeeringswege bij de synode der Ned. Herv. Kerk, opdat deze de voorschriften betreffende de kerkvisitatiën, vervat in art. 12 van het reglement op die visitatie, ernstig doe opvolgen, vooral voor de oude archieven, en 2. een eischen, bij toekenning van rijkssubsidie, van toezicht, hetzij door den rijksarchivaris, hetzij door een deskundige, door het kerkelijk bestuur onder 's ministers goedkeuring daarvoor aan te wijzen.

De V o o r z i t t e r stelt aan de orde.

Vraag 5: *Hoever moet zich het begrip oude archieven uitstrekken?* en deelt daarbij mede de in de memoriën gegeven antwoorden, waarin weder evenals ten opzichte van de vroeger besprokene archieven verschil van meening bestaat over het aannemen van een vast eindjaar of het volgen van een stelsel, naar hetwelk tot het oud-archief behooren de stukken van een bepaalden tak der administratie van vroegere dagteekening dan de laatste verandering van beheer, en overigens de stukken die ouder zijn dan 25 jaar.

Den heer F r u i n — die vraagt of het noodig is bij deze kleine archieven tusschen oud en nieuw archief te onderscheiden — antwoordt de voorzitter, dat de minister een grens wil zien aangegeven.

Zonder hoofdelijke stemming wordt algemeen gedeeld de meening van den heer F e i t h : dat de grens tusschen oud en nieuw archief behoort te worden gesteld in het eerste kwart dezer eeuw, op het tijdstip waarop eene belangrijke verandering van beheer in de administratie heeft plaats gehad.

De heer G o n n e t wenscht, voordat van de kerkelijke archieven afgestapt wordt, nog eene zaak te bespreken. Wanneer de minister bij de kerkelijke besturen zal aandringen op zorg

voor hunne archieven, dan moet tevens gewezen worden op de wenschelijkheid, dat in kleinere gemeenten op het platteland de verschillende registers, documenten en bescheiden bijeen moeten worden gebracht. Thans zijn zij veelal verspreid; bewaring van alles in de kerk wil hij aanbevolen zien.

Hiertegen blijkt echter groote tegenkanting te bestaan.

Den heer Gonnet wordt gewezen op het feit, dat dan veel zal verloren gaan door de vochtigheid van de meeste kerken; terwijl bovendien zooveel afhangt van plaatselijke toestanden, dat algemeene regelen daaromtrent te geven niet gewenscht is.

Volgens den wensch van den heer Bijleveld zullen als bijlagen aan de notulen dezer vergadering worden toegevoegd eenige stukken betreffende de overname der oude kerkregisters door de maires in Gelderland, door hem ingezonden bij zijne memorie over de kerkelijke archieven (1).

De heer van Hasselt vraagt ten slotte, wat het nut is van ons beraadslagen. Ten vorigen jare hebben wij op vragen des ministers geantwoord, wij hebben verschillende maatregelen opgenoemd, die naar ons inzien zouden kunnen strekken tot het behoud en de bruikbaarmaking van vele archieven. Voorzoover hem bekend is, is geen van die maatregelen gevolgd. Kan de voorzitter ook mededeelen, of maatregelen betreffende het door ons behandelde zijn genomen?

De Voorzitter verklaart, dat hem daarvan niets gebleken is.

II. IS HET WENSCHELIJK IN HET KONINKLIJK BESLUIT VAN 26 JUNI 1856 No. 79 EENE BEPALING OP TE NEMEN, WELKE AAN ART. 7 WARE TOE TE VOEGEN, LUIDENDE: „DAT HIJ, DIE TOT DE UIT- „GAVE (VAN EENIG STUK) VERGUNNING HEEFT VERKREGEN, „VERPLICHT IS EEN EXEMPLAAR VAN DEN DOOR HEM BEZORG- „DEN AFDRUK TE SCHENKEN AAN HET DEPÔT, WAAR HET GE- „DRUKTE HANDSCHRIFT BERUST.”

De Voorzitter, bovengenoemd tweede vraagpunt aan de orde stellende, wijst er op, dat hierbij twee vragen zijn te beantwoorden. In de eerste plaats, of die bepaling in het algemeen gewenscht is, en ten tweede, of opname daarvan in het gemelde K. B. aanbeveling verdient. Die tweede vraag is niet zonder belang. Immers de openbaarheid der archieven was het

(1) Zie bijlage IV.

motief, dat het K. B. in het leven riep. Bakhuizen van den Brink was de „Urheber" van dat besluit, evenals van de reglementen voor het rijksarchief, die uit hetzelfde jaar dagteekenen. En nu kan de vraag gesteld worden, of het gewenscht is in het koninklijk besluit eene bepaling zooals deze op te nemen, die niet rechtstreeks het onderwerp betreft, hetwelk in dat besluit geregeld wordt.

Indien men dit ontkent, zal de zaak bij koninklijk besluit afzonderlijk voor het algemeen rijksarchief en de rijksarchieven in de provinciën geregeld moeten worden. Men houde hierbij in het oog, dat het K. B. van 1856 op alle rijksarchieven betrekking heeft, dus niet uitsluitend op die, welke behooren onder het departement van Binnenlandsche Zaken.

De heer Fruin deelt mede, dat hij in zijn jaarverslag over 1896 op het wenschelijke van een voorschrift, als thans wordt voorgesteld, heeft gewezen. Alvorens dat te doen, heeft hij zich afgevraagd, of soms zulk eene bepaling reeds bestond, en toen in de eerste plaats gezocht in het K. B. van 26 Juni 1856. Hij meent, dat het een ander ook zoo zal gaan en ieder het voorschrift, zoo het tot stand komt, daar zoeken zal.

De heer Bondam acht den term „waar het gebruikte hand-„schrift berust" onvoldoende. Immers, wanneer afschriften gebruikt worden uit verschillende depôts, dan zou de uitgever volgens de redactie, een afdruk moeten zenden aan al die depôts. En is dat de bedoeling?

Meerdere discussie volgt hierop, waarbij de heer Muller de vraag stelt, of alleen bedoeld wordt een afdruk van het stuk zelf, en niet van het werk, waarin het stuk voorkomt.

De Voorzitter antwoordt hierop bevestigend. Hij voor zich stelt meer belang in het boek, waarin het stuk is opgenomen, dan in het afgedrukte stuk zelf, omdat in het boek het belang van het stuk uitkomt. Bovendien zou hij wenschen, dat schenking aan archiefdepôts werd verplichtend gesteld van alle werken, die steunen op allerlei gegevens, aan dat depôt ontleend. Zulk eene bepaling zou hij meer in het belang achten van de rijksarchieven in de provinciën, dan van het algemeen rijksarchief, omdat dit nagenoeg alle tijdschriften bezit, waarin met behulp van dat archief samengestelde geschriften doorgaans verschijnen.

De heer Muller wijst er op, hoe een handschrift om verschillende redenen dikwijls niet zonder groot bezwaar te gebruiken is, het uitgegeven stuk daarentegen wel. Daarenboven

vertrouwt hij, dat meestal zal geschonken worden het werk, waarin het stuk voorkomt.

Opname van den eisch tot afgifte van een exemplaar van den bezorgden afdruk in het K. B. van 26 Juni 1856 zelf schijnt spreker, indien men tot de maatregel overgaat, bepaald noodig, immers dit K. B. regelt de voorwaarden, waarop toegang tot de vroeger geslotene archieven kan verkregen worden. Men kan die voorwaarden natuurlijk verzwaren door herziening van het K. B., maar het schijnt ongeoorloofd dit te doen buiten het K. B. om, bij ministerieele aanschrijving.

De heer Fruin merkt den heer Bondam op, dat hij den minister verzocht had, eene bepaling in het leven te roepen, die aan hen, welke stukken uit een archief door den druk bekend maken of bij het samenstellen van een boekwerk gebruik maken van gegevens, verkregen door nasporingen, door of voor hen in een archief verricht, de verplichting oplegt om een exemplaar van dat boekwerk aan dat archief te schenken; de minister heeft echter zijn voorstel beperkt tot het schenken van een afdruk der stukken zelf en daarover hebben wij alleen te oordeelen. Hij wijst er voorts op, dat zijn voorstel een gevolg is van het feit, dat overdrukken dikwijls niet gegeven worden; hij heeft in deze dus eene andere ondervinding opgedaan dan de voorzitter. En wat eindelijk de vraag betreft, of het gewenscht is eene dergelijke bepaling op te nemen in het bovenvermeld K. B. of elders, hij moet er op wijzen, dat hoewel dat K. B. op alle archieven betrekking heeft, onder welk departement van algemeen bestuur zij ook ressorteeren, echter de uitvoering van dat besluit alleen aan den minister van Binnenlandsche Zaken is opgedragen, terwijl hij overigens niet vernomen heeft van eenig bezwaar om de voorgestelde bepaling ook toe te passen bij het raadplegen van archieven, die onder de andere departementen van algemeen bestuur ressorteeren. Dat zal niet vaak voorkomen, maar, als het voorkomt, is het gewenscht, er deze zelfde voorwaarde aan te verbinden.

Vraag *a*: „Is eene bepaling als bovenvermeld in het algemeen „wenschelijk?" wordt door allen toestemmend beantwoord.

Vraag *b*: „Kan die bepaling worden opgenomen in het ge„noemde K. B.?" wordt met 8 tegen 3 stemmen bevestigend beantwoord. Tegen stemden de heeren van Hasselt, Bijleveld en de Voorzitter, welke laatste een afzonderlijk K. B. wenscht voor de archieven onder beheer van den algemeenen rijksarchivaris en de rijksarchivarissen in de provinciën.

III. WARE HET NIET WENSCHELIJK MAATREGELEN TE BERAMEN OM METTERTIJD DE SAMENSTELLING VAN EEN SOORT STAATSALMANAK MOGELIJK TE MAKEN OP DE WIJZE VAN DEN IN BELGIË UITGEGEVEN ALMANACH DE LA COUR, INGERICHT GEWEST VOOR GEWEST, IN CHRONOLOGISCHE ORDE VAN DE VROEGSTE TIJDEN AF BEVATTENDE DE NAMEN VAN ALLE PERSONEN, DIE ALS AMBTENAAR OF LID VAN EEN COLLEGE WERKZAAM ZIJN GEWEEST?

De Voorzitter brengt bovengenoemde vraag in behandeling en geeft daarbij voorlezing van eene toelichting zijnerzijds op de wijze, waarop de gewenschte staatsalmanak zou moeten worden ingericht, in hoeverre daarbij de wijze van behandeling van den Almanach de la Cour zou kunnen gevolgd worden en in welke opzichten wijziging van het daarin aangenomen systeem z. i. gewenscht is. Daaruit blijkt, dat hij van oordeel is, dat eerst eigenlijk de archieven geregeld zouden moeten zijn.

De heer Joosting waardeert de voorzichtige bewoordingen van de vraag, waardoor de steller misschien heeft willen tegemoetkomen aan de bezwaren, die hij voorzag, doch hij is niet voor het ondernemen van dit werk. Er is nog arbeid genoeg door ons te verrichten, die veel meer nut afwerpt. Laten wij ons tevredenstellen met het aanteekenen van de regeeringspersonen, wanneer ons van hun bestaan blijkt.

De heer Bijleveld is evenmin voor dezen grooten arbeid.

De heer van Hasselt deelt mede, dat, indien al zijne collega's, evenals hij, in hun archief een vrij volledig register bezaten van de namen der voornaamste provinciale ambtenaren, de taak wellicht niet onoverkomelijk zoude zijn. Nu evenwel blijkt, dat zulks niet het geval is, meent ook hij de vraag ontkennend te moeten beantwoorden.

De heer Feith is het met den heer Joosting eens; in zijn depôt berusten regeeringsboeken, en wel sedert 1595; dat sedert 1640 (het oudere was nog niet gevonden) is indertijd uitgegeven door zijn vader Mr. H. O. Feith.

De heer Berns verklaart, dat voor Friesland het werk sedert c. 1750 onnoodig zou zijn, omdat de heerenboekjes het noodige bevatten. Voor den ouderen tijd acht ook hij het werk te bezwaarlijk.

De heer Flament sluit zich aan bij het door den heer Joosting

gezegde; voor hem is het althans onmogelijk, waar in Limburg niet minder dan 17 staatjes gevonden werden [1]).

De heer Gonnet deelt ook de meening van den heer Joosting.

De heer Bondam wil geene maatregelen genomen zien, maar wel aanteekening in onze inventarissen en regestenlijsten gehouden van de namen der rechters, schepenen, leenmannen, rekenplichtigen enz.

De heer Muller acht het een onbegonnen werk, wanneer de almanak volledig zou zijn, terwijl bij onvolledigheid geen nut zou gesticht worden.

De heer Fruin sluit zich bij het door den heer Muller gezegde aan.

De Voorzitter verklaart zich ook tegen het ondernemen van den voorgestelden arbeid.

Eenstemmig wordt dus besloten, den minister op de bovenvermelde vraag te antwoorden, dat naar het oordeel van allen het nut van zulk een staatsalmanak in de verste verte niet zou opwegen tegen al de moeiten en bezwaren aan de samenstelling daarvan verbonden.

In verband met het vergevorderd uur en de langdurige discussiën te wachten van de bespreking van vraagpunt

IV. WELKE MAATRDGELEN ZIJN TE STELLEN VOOR DE VEILIGE MATERIEELE BEWARING VAN OUDE CHARTERS, VAN LIASSEN, VAN ZEGELS?

wordt besloten genoemd punt uit te stellen tot de volgende vergadering.

De Voorzitter sluit de vergadering.

's-Gravenhage, / Assen, Januari 1900.

TH. H. F. VAN RIEMSDIJK, *Voorzitter.*
JOOSTING, *Secretaris.*

---

[1]) Hier zijn bedoeld gedeelten van grootere staten en staatjes, vóór het Fransch bestuur op het einde der vorige eeuw op het grondgebied van Limburg bestaan hebbende, die onmiddellijk rijksleenen waren of tot aan hunne indeeling bij den Bourgondischen Kreits geweest zijn, doch alleen voor zooverre die staatjes uit meer dan één schepenbank bestonden.

Bijlage I.

RIJKSARCHIEF.

№. 297. 'S-GRAVENHAGE, 25 October 1899.

Ingevolge de in 1890 bekomen machtiging heb ik de eer U tot eene bijeenkomst uit te noodigen, welke door mij met de rijksarchivarissen in de provinciën zal worden gehouden in het rijksarchiefgebouw te 's Gravenhage op Dinsdag 7 November a.s., des voormiddags ten elf ure. De beantwoording van de volgende vragen is aan de orde gesteld:

1°. Welke maatregelen zijn te nemen om de ordening, inventariseering en goede bewaring der oude kerkarchieven beter te verzekeren dan tot dusverre?

2°. Is het wenschelijk in het Koninklijk besluit van 26 Juni 1856 n°. 79, eene bepaling op te nemen, welke aan art. 7 ware toe te voegen, luidende: „dat hij, die tot de uitgave (van eenig stuk) vergunning heeft verkregen, verplicht is een exemplaar van den door hem bezorgden afdruk te schenken aan het depôt waar het gebruikte handschrift berust."

3°. De vragen onder n°. 4 en 5 voorkomende in mijn beschrijvingsbrief van 13 November 1897 n°. 302 (zie gedrukte notulen 1897, bijlage I).

De Algemeene Rijksarchivaris,

TH. H. F. VAN RIEMSDIJK.

Aan

den heer Archivaris in de provincie

....

te

....

Bijlage II.

TABELLARISCH OVERZICHT

VAN DE

Regeling der oude Kerkelijke Archieven

IN

NEDERLAND.

N.B. De hierachter volgende staten zijn, naar aanleiding van het op bladzijden 81, 82 hiervoren vermelde besluit, door mij getrokken uit de memoriën der rijksarchivarissen. Zij zijn vastgesteld in overleg met de rijksarchivarissen der respectieve provinciën.

Er zij aan herinnerd, dat daarin alleen sprake is van oude archieven.

J.

DRENTE.

I. Nederlandsch Hervormd Kerkgenootschap.

N.B. Het provinciaal college van toezicht bezit alleen nieuw archief volgens opgave van zijn secretaris.

A. Provinciaal Kerkbestuur.

	NAAM VAN HET BESTUUR:	Het archief is geregeld door:	Aanteekeningen:
1	Provinciaal kerkbestuur van Drente.	den secretaris B. Sanders.	Dit bestuur bezit alleen nieuw archief, dat tot het jaar 1889 in bruikleen berust in het depôt van 's rijks archieven in Drente. Het archief der voormalige provinciale synode van Drente berust, als onderdeel van het oud-archief van Gedeputeerde Staten, in genoemd depôt.

B. Classes.

N.B. De archieven (zullen) berusten in het depôt van 's rijks archieven in Drente.

	NAMEN DER CLASSES:	Het archief is geregeld door:	Aanteekeningen:
1	Assen (oudtijds Rolde).		Toezegging tot afgifte in bruikleen van het oudste deel van het archief is ontvangen. Het oudste deel notulen berust in de bibliotheek van het provinciaal museum van oudheden in Drente.

	NAMEN DER CLASSES:	Het archief is geregeld door:	Aanteekeningen:
2	Emmen.		Het oud-archief (de notulen van het classicaal bestuur over 1633—1815) zijn in bruikleen ontvangen.
3	Meppel.	den rijksarchivaris in Drente.	Dit archief is in bruikleen ontvangen tot het jaar 1888. Het oudste deel notulen, gevonden in het gemeente-archief van Meppel, is door het gemeentebestuur afgegeven aan het depôt van 's rijks archieven in Drente.

C. Kerkeraden, diaconieën en kerkvoogdijen.

N.B. In Drente is geene gemeente met meer dan twee predikanten; toch bestaat te Assen een afzonderlijk diaconie-archief. — Vóór 1795 bezaten de burgerlijke gemeenten grooten invloed op de regeling der kerkelijke zaken, en in verband daarmede, grootendeels of alleen, de stukken behoorende tot het archief der kerkvoogdij. Daarom is door Mr. S. Gratama in de inventarissen der gemeente-archieven van Coevorden en Meppel eene afzonderlijke rubriek aangenomen voor de kerkelijke inrichtingen. Door hem zijn alle kerkelijke gemeenten bezocht en is van het gevondene eene lijst vervaardigd, die gedrukt is als bijlage IV van zijn jaarverslag over 1890 (Verslagen rijks archieven over 1890 No. XIII, bladz. 362—373). Door mij is in 1898 een rondschrijven gericht aan alle kerkelijke besturen, naar aanleiding waarvan enkele opmerkingen te maken zijn.

a. Gemeenten, die oud-archief bezitten:

	NAMEN DER GEMEENTEN:	HET GEVONDENE betreft kerkeraad (k.), diaconie (d) of kerkvoogdij (k.v.):	HET GEVONDENE wordt vermeld in bovengenoemde verslagen op:	Aanteekeningen:
	1. Classis Assen:			
	a. Ring Assen:			
1	Anlo.	k.-d.	bladz. 365.	

	NAMEN DER GEMEENTEN:	HET GEVONDENE betreft kerkeraad (k.), diaconie (d.) of kerkvoogdij (k.v.):	wordt vermeld in bovengenoemde verslagen op:	Aanteekeningen:
2	Assen.	k. - d. - k.v.	bladz. 365, 366.	Het archief (oud en nieuw) van den kerkeraad is op 15 April 1886 geordend door M. A. D. Jolles, H. J. Oosting en W. O. Servatius, leden van den kerkeraad, en is volgens den inventaris (afwijkende van het door Mr. S. Gratama vermelde) genummerd. Afschrift van den inventaris berust op mijn bureau. Het archief (oud en nieuw) van de diaconie is op 1 Januari 1896 geordend door den diaken-boekhouder Dr. P. H. Suringar, en is volgens den inventaris genummerd. Afschrift van den inventaris berust op mijn bureau. Het archief van de kerkvoogdij bevat alleen nieuw archief (zie echter Gratama blz. 366); de stukken zijn jaarsgewijze bijeengevoegd.
3	Eelde.	k. - d. (?) - kv.	» 367.	
4	Gasselte.	k. - d.	» 367.	
5	Gasselter-Nijeveen.	d.	» 367.	
6	Gieten.	k. - d.	» 367, 368.	
7	Norg.	d.	» 369, 370.	
8	Peize.	k.v.	» 370.	
9	Roden.	k. - d. - k.v.	» 370.	
10	Roderwolde.	k. - d. - k.v.	» 370, 371.	
11	Rolde.	k. - d. - k.v.	» 371.	

	NAMEN DER GEMEENTEN:	HET GEVONDENE betreft kerkeraad (k.), diaconie (d.) of kerkvoogdij (k.v.):	wordt vermeld in bovengenoemde verslagen op:	Aanteekeningen:
12	Vries.	k.	bladz. 372.	De predikant geeft op als beginjaar van het register der lidmaten *niet* 1772, maar 1766.
13	Zuidlaren.	k. - d.	» 373.	
	2. Classis Meppel:			
	a. Ring Meppel:			
14	Dieveren Wateren.	d. of k.v. ?	» 366.	
15	Dwingelo.	k. - d.	» 367.	
16	Havelte.	k. - d. - k.v.	» 368.	
17	Koekange.	d.	» 368.	De predikant geeft op als oud-archief: »Een oud »boek van diaconie-reke- »ningen van 1802—1830 en »een dito van 1711—1801." Zijn dus de rekeningen compleet over 1656—1830?
18	Kolderveen en Dingsterveen.	k. (?)	» 368.	
19	Meppel.	k. - d. - k.v.	» 368, 369.	Vergelijk Inventaris van het archief der gemeente Meppel, bijlage II van het verslag van den rijksarchivaris in Drente over 1890 bladz. 365—453 (Verslagen rijksarchieven XIII, blz. 331—454).
20	Ruinen.	k.	» 371.	De predikant geeft op als beginjaar van het protocol kerkeraadsnotulen *niet* 1808, maar 1817.
21	Ruinerwold.	k. - - k.v.	» 371.	
22	Vledder.	k. - d.	» 372.	De predikant meldt, dat »het archief is uitsluitend »nieuw-archief."

	NAMEN DER GEMEENTEN:	HET GEVONDENE betreft kerkeraad (k.), diaconie (d.) of kerkvoogdij (k.v.):	wordt vermeld in bovengenoemde verslagen op:	Aanteekeningen:
23	Wapserveen.	k. - d. - k.v.	bladz. 372, 373.	
	3. CLASSIS EMMEN:			
	a. Ring Coevorden:			
24	Borger.	k. - - k.v.	» 366.	
25	Coevorden.	k.	» 366.	De predikant geeft, behalve het door Mr. Gratama vermelde protocol, nog op een „doopboek dateerende „van het jaar 1811", doch verder niet.
26	Emmen.	d.	» 367.	
27	Oosterhesselen.	k. - d.		Mr. Gratama vermeldt geen oud-archief. Toch is er, de predikant zond mij eene opgave van het aanwezige. De kerkvoogdij bezit alleen nieuw archief
28	Roswinkel.	k.	» 371.	
29	Schoonebeek.	k. - d.	» 372.	
30	Sleen.	k.v.	» 372.	
31	Westerbork.	k. - d. - k.v.	» 373.	
32	Zweelo.	k. - d.		Mr. Gratama vond hier geen oud-archief. Toch is er. De predikant zond mij eene opgave van het aanwezige, ook van dat deel van het archief, dat op het gemeentehuis berust.

b. Archieven, waaromtrent geene mededeeling kan worden gedaan:

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Aanteekeningen:
	1. CLASSIS ASSEN:	
	a. Ring Assen:	
1	Eext, Anderen en Zandvoort.	Niet vermeld bij Mr. Gratama. Mij geweerd geen antwoord.
	2. CLASSIS MEPPEL:	
	a. Ring Meppel:	
2	Pesse.	Niet vermeld bij Mr. Gratama. Mij geweerd geen antwoord.

c. Gemeenten, waar alleen nieuwe archieven gevonden worden:

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Aanteekeningen:
	1. CLASSIS ASSEN:	
	a. Ring Assen:	
1	Annerveen.	Niet vermeld bij Mr. Gratama. Alleen nieuw archief aanwezig (volgens predikant). Gemeente gesticht in 1840.
2	Beilen.	Bij den brand in 1820 is het kerkelijke archief verloren gegaan (Gratama blz. 366).
3	Bovensmilde.	Gevormd in 1860 uit de in 1780 gestichte gemeente Smilde (Gratama blz. 372).
4	Gieterveen en Bonnerveen.	Niet vermeld bij Mr. Gratama. Alleen nieuw archief aanwezig (volgens predikant). Gemeente gesticht in 1859.

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Aanteekeningen:
5	Grollo en Schoonlo.	Niet vermeld bij Mr. Gratama. Alleen nieuw archief aanwezig (volgens godsdienstonderwijzer). Gemeente gesticht in 1882.
6	Hijkersmilde en Kloosterveen.	Gevormd uit de in 1780 gestichte gemeente Smilde c. a. (Gratama blz. 372).
7	Hoogersmilde.	Gevormd uit de in 1780 gestichte gemeente Smilde c. a. (Gratama blz. 372). Gemeente gesticht in 1844.
8	Veenhuizen.	Niet vermeld bij Mr. Gratama. Uit het schrijven van den predikant schijnt te mogen worden afgeleid, dat de gemeente geen oud-archief bezit. Gemeente gesticht in 1824.
	2. CLASSIS MEPPEL:	
	a. Ring Meppel:	
9	Frederiksoord en Wilhelmina's Oord.	Niet vermeld bij Mr. Gratama. Alleen nieuw archief aanwezig (volgens predikant). Gemeente gesticht in 1851.
10	Hollandscheveld.	Niet vermeld bij Mr. Gratama. Alleen nieuw archief aanwezig (volgens predikant). Gemeente gesticht in 1851.
11	Hoogeveen.	Geen oud-archief, volgens predikant (Gratama blz. 368).
12	Nijeveen.	Geen oud-archief (Gratama blz. 370).
13	Zuidwolde.	Geen oud-archief, volgens predikant, ingevolge den brand in 1824 (Gratama blz. 373).
	3. CLASSIS COEVORDEN:	
	a. Ring Coevorden:	
14	Dalen.	Geen oud-archief, volgens predikant, ingevolge den brand in 1815.
15	Nieuw-Amsterdam.	
16	Nieuw-Buinen, Buinerveen en Nieuw-Drouwen.	Gemeente gesticht in 1854.
17	Nieuw-Dordrecht.	
18	Odoorn.	Geen oud-archief, volgens predikant (Gratama blz. 370).
19	Schoonoord.	

II. Doopsgezinde gemeenten.

N.B. De beide gemeenten Assen en Meppel bezitten alleen nieuw archief. Assen werd opgericht in 1896 en erkend bij K.B. van 2 Maart 1898 No. 13.

III. Remonstrantsche Broederschap.

N.B. De beide gemeenten, Hoogeveen (gesticht in 1890) en Meppel, bezitten alleen nieuw archief.

IV. Roomsch Katholiek Kerkgenootschap.

N.B. De pastoors van 4 gemeenten (Compascuum, Veenhuizen, Wateren en Zandberg) zonden bericht, dat hunne gemeenten (in deze eeuw opgericht) geen oude archieven bezitten. Die der 6 gemeenten: Assen, Coevorden, Frederiksoord, Meppel, Nieuw-Amsterdam en Nieuw-Schoonebeek zonden geen bericht; mij werd echter van wel ingelichte zijde verzekerd, dat hun antwoord evenzoo zoude geluid hebben.

V. Israëlietisch Kerkgenootschap.

N.B. Deze gemeenten (Assen, Beilen, Coevorden, Emmen, Hoogeveen, Meppel en Smilde) bezitten, voor zoover mij bekend is, alleen nieuwe archieven (1).

(1) Nadere berichten melden, dat:
het archief der gemeente *Assen* loopt over 1814—1872;
de gemeente *Beilen* in 1813 nog niet bestond en in geen geval archief bezat;
het archief der gemeente *Coevorden* niet ouder is dan 1839, hoewel de gemeente zelve ouder is dan 1813;
de gemeente *Emmen* hoogstens 30 jaar bestaat, zeer zeker geen oud-archief bezit en haar nieuw archief niet geregeld is;
de gemeente *Hoogeveen*, ouder dan 1800, misschien oud-archief bezit; de stukken van vóór 1862 zeer verwaarloosd zijn geweest en een en ander geregeld wordt;
eene gemeente *Sleen* bestaat, ouder dan de gemeente Emmen, doch waarschijnlijk evenmin oud-archief bezittend.

FRIESLAND.

I. Nederlandsch Hervormd Kerkgenootschap.

N.B. «De archieven van het provinciaal kerkbestuur, de classes, de kerkeraden, «de diakonieën en kerkvoogdijen der Nederlandsche Hervormde Kerk in «deze provincie zijn alle door mij bezocht. De bescheiden, dagteekenende van «vóór 1816, teekende ik aan. De beschrijving daarvan is opgenomen in het «verslag omtrent die archieven, dat ik als bijlage bij mijn jaarverslag over «1896 voegde.»

«Van de archieven der overige kerkgenootschappen in deze provincie «heb ik nog slechts een gedeelte onderzocht».

(Memorie van Mr. J. L. Berns).

A. Provinciaal Kerkbestuur.

	NAAM VAN HET BESTUUR:	VERMELD WORDT HETGEEN GEVONDEN WERD door:	in:	Aanteekeningen:
1	Provinciaal kerkbestuur van Friesland.	den rijksarchivaris in Friesland.	Verslagen omtrent 's rijks oude archieven over 1896, XIX, blz. 393—395.	Het oud-archief tot 1816 berust in bruikleen in het depôt van 's rijks archieven in Friesland. Het archief is indertijd globaal beschreven door Ds. H. Q. Janssen; de inventaris is gedrukt in zijn Catalogus van het oud-synodaal archief. 's-Gravenhage, 1878, bladz. 147—151.

B. Classes.

	NAMEN DER CLASSES:	VERMELD WORDT HETGEEN GEVONDEN WERD door:	in:	Aanteekeningen:
1	Leeuwarden.	den rijksarchivaris in Friesland.	Verslagen omtrent 's rijks oude archieven over 1896 bladz. 396.	Het grootste deel van het oud-archief berust in bruikleen in het depôt van 's rijks archieven in Friesland.
2	Sneek.	»	a. w. blz. 396, 397.	Deze archieven werden grootendeels geregeld aangetroffen.
3	Franeker.	»	a. w. blz. 397—399.	
4	Dokkum.	»	a. w. blz. 400.	
5	Heerenveen.	»	a. w. blz. 400, 401.	

C. Kerkeraden, diaconieën en kerkvoogdijen.

a. Gemeenten, in bezit van oud-archief, opgegeven in gemeld verslag:

	NAMEN DER GEMEENTEN:	HET GEVONDENE betreft kerkeraad (k.), diaconie (d.) of kerkvoogdij (k.v.):	HET GEVONDENE wordt vermeld in:	Aanteekeningen
	1. Classis Leeuwarden:			
	α. Ring Leeuwarden:			
1	Deinum.	k. - d. - k.v.	Verslagen omtrent 's rijks oude archieven over 1896 bladz. 416.	
2	Engelum.	k. - k.v.	a. w. blz. 422.	
3	Goutum en Swichum.	k. - d. - k.v.	» » 429.	
4	Hempens en Teerns.	k. - d.	» » 436.	
5	Huizum.	k. - d. - k.v.	» » 439, 440.	
6	Leeuwarden.	k. - d. - k.v.	» » 453—458.	Van het archief der voogdij is in 1869 e ventaris opgemaakt.
7	Lekkum en Miedum.	k. - k.v.	» » 458.	
8	Marssum.	k. - d. - k.v.	» » 464, 465.	
	β. Ring Stiens:			
9	St.Anna Parochie.	k. - d. - k.v.	» » 403, 404.	De rekeningboeker kerkvoogdij beruste het archief van het bestuur „Oud-Bildt".

	NAMEN DER GEMEENTEN:	HET GEVONDENE betreft kerkeraad (k.), diaconie (d.) of kerkvoogdij (k.v.):	wordt vermeld in:	Aanteekeningen:
10	Beetgum.	k. - d. - k.v.	Verslagen omtrent 's rijks oude archieven over 1896 blz. 406, 407.	
11	Berlikum.	k. - d. - k.v.	» » 408.	
12	Britsum.	k. - d. - k.v.	» » 412, 413.	
13	Finkum en Hijum.	k. - d. - k.v.	» » 423, 424.	
14	Hallum.	k. - k.v.	» » 430, 431.	
15	Jelsum.	k. - d. - k.v.	» » 445, 446.	Een rekeningboek der kerkvoogdij is gedeponeerd in 's rijks archiefdepôt.
16	Kornjum.	k. - d. - k.v.	» » 449, 450.	
17	Marrum en Wester-Nijkerk.	k. - d. (van Marrum) - k.v.	» » 463, 464.	De rekeningboeken der kerkvoogdij van Marrum zijn gedeponeerd in 's rijks archiefdepôt.
18	Menaldum.	k. - d. - k.v.	» » 465, 466.	
19	Stiens.	k. - d. - k.v.	» » 499, 500.	
20	Vrouwen-Parochie.	k. - d.	» » 507, 508.	
21	Wier.	k. - d. - k.v.	» » 512, 513.	Een rekeningboek der kerkvoogdij berust in 's rijks archiefdepôt.
	γ. Ring Bergum:			
22	Bergum.	k. - d. - k.v.	» » 407, 408.	
23	Boornbergum en Kortehemme (tot 1667 vereenigd met Drachten).	k. - d.	» » 411.	Voor kerkvoogdij zie Drachten.

	NAMEN DER GEMEENTEN:	HET GEVONDENE betreft kerkeraad (k.), diaconie (d.) of kerkvoogdij (k.v.):	wordt vermeld in:	Aanteekeningen:
24	Drachten.	k. - d. - k.v.	Verslagen omtrent 's rijks oude archieven over 1896 blz. 418, 419.	In het gemeentehuis van Smallingerland te Drachten berusten copieën van de kerkvoogdij-rekeningen sinds 1681 van alle dorpen in die gemeente (N. en Z. Drachten, Oudega, Nijega, Opeinde, Boornbergum en Kortehemme).
25	Eernewoude (tot 1843 vereenigd met Garijp en Suameer).	k. - d. - k.v.	a. w. blz. 421.	
26	Garijp.	d. - k.v.	» » 427.	
27	Hardegarijp (tot 1867 vereenigd met Rijperkerk).	d. - k.v.	» » 432.	
28	Oenkerk, Giekerk en Wijns.	k. - d. - k.v.	» » 472, 473.	
29	Oostermeer en Eestrum.	k. - d. - k.v.	» » 477, 478.	
30	Oudega, Nijega en Opeinde.	k. - d. - k.v.	» » 482, 483.	Zie ook bij Drachten.
31	Oudkerk en Roodkerk.	k. - d. - k.v. (van Oudkerk).	» » 485.	
32	Rijperkerk (tot 1867 vereenigd met Hardegarijp).	k. - d. - k.v.	» » 490, 491.	
33	Rottevalle (gesticht in 1724, bij afscheiding van Surhuisterveen).	k. - d. - k.v.	» » 492.	

	NAMEN DER GEMEENTEN :	HET GEVONDENE betreft kerkeraad (k.), diaconie (d.) of kerkvoogdij (k.v.) :	wordt vermeld in :	Aanteekeningen :
34	Suameer ('t laatst vereenigd met Eernewoude (in 1843 zelfstandig geworden) en Garijp (tot 1870)).	d.	Verslagen omtrent 's rijks oude archieven over 1896 bladz. 500.	
35	Suawoude en Tietjerk.	k. - d. - k.v. (van Suawoude).	a. w. blz. 500.	Misschien zijn er meer archivalia betreffende de kerkvoogdij der beide plaatsen. Hieromtrent kon geene inlichting verkregen worden.
	J. Ring Wirdum :			
36	Beers en Jellum.	k. - d. - k.v.	» » 406.	De rekeningboeken der kerkvoogdijen berusten in het gemeentehuis van Baarderadeel.
37	Boxum en Blessum.	k. - d. - k.v.	» » 411, 412.	
38	Grouw.	k. - d. - k.v.	» » 429, 430.	
39	Hijlaard (tot 1853 vereenigd met Lijons (1)).	k. - d. - k.v.	» » 437.	De rekeningboeken der kerkvoogdij van Hijlaard berusten ten gemeentehuize van Baarderadeel.
40	Huins (2) en Lijons (3) (sedert 1853).	k. - d. - k.v.	» » 439.	De rekeningboeken der kerkvoogdijen worden bewaard ten gemeentehuize van Baarderadeel.

(1) Lijons werd in 1853 gevoegd bij Huins.
(2) Vergelijk ook Winsum en Baard.
(3) Lijons was tot 1853 vereenigd met Hijlaard.

	NAMEN DER GEMEENTEN:	HET GEVONDENE betreft kerkeraad (k.), diaconie (d.) of kerkvoogdij (k.v.):	wordt vermeld in:	Aanteekeningen:
41	Idaard, Aegum en Friens.	k. - d. - k.v.	Verslagen omtrent 's rijks oude archieven over 1896 blz. 440, 441.	De administratie der kerkvoogdij was voor de drie plaatsen gescheiden; zij is thans vereenigd; de archieven worden bewaard te Idaard.
42	Jorwerd.	k. - d. - k.v.	a. w. blz. 446.	De rekeningboeken der kerkvoogdij berusten ten gemeentehuize van Baarderadeel.
43	Mantgum en Schillaard.	k. - k.v. (van Schillaard).	» » 463.	Het rekeningboek der kerkvoogdij van Schillaard berust ten gemeentehuize van Baarderadeel.
44	Roordahuizum.	k. - k.v.	» » 491.	De rekeningboeken der kerkvoogdij berusten meerendeels in de bibliotheek van het Friesch Genootschap.
45	Warga (tot 1876 vereenigd met Wartena en Warstiens).	k. - d. - k.v.	» » 509.	
46	Wartena en Warstiens (tot 1876 vereenigd met Warga).	k. - k.v. (van Wartena).	» » 510, 511.	
47	Weidum.	k. - d. - k.v.	» » 511.	De rekeningboeken der kerkvoogdij berusten ten gemeentehuize van Baarderadeel.
48	Wirdum.	k. - d. - k.v.	» » 515, 516.	
	2. CLASSIS SNEEK:			
	a. Ring Sneek:			
49	Bozum.	k. - d. - k.v.	» » 412.	De rekeningboeken der kerkvoogdij berusten gedeeltelijk in het gemeentehuis van Baarderadeel.

	NAMEN DER GEMEENTEN :	HET GEVONDENE betreft kerkeraad (k.), diaconie (d.) of kerkvoogdij (k.v.) :	wordt vermeld in :	Aanteekeningen :
50	Britswerd en Wiewerd.	k. - d. - k.v.	Verslagen omtrent 's rijks oude archieven over 1896 bladz. 413.	De rekeningboeken der kerkvoogdij berusten gedeeltelijk in het gemeentehuis van Baarderadeel.
51	Deersum en Poppingawier.	k. - d. - k.v.	a. w. blz. 415, 416.	Copieën van rekeningen van beide kerkvoogdijen berusten in het gemeentehuis van Rauwerderhem.
52	Goënga, Gouw en Offingawier.	k. - k.v.	» » 427, 428.	
53	IJsbrechtum, Tjalhuizen en Tirns.	k. - d. - k.v. (van IJsbrechtum).	» » 443.	
54	Irnsum (tot 1864 vereenigd met Rauwerd).	k. - k.v.	» » 443, 444.	Copieën van rekeningen der kerkvoogdij berusten in het gemeentehuis van Rauwerderhem.
55	Lutkewierum.	k. - d. - k.v.	» » 461.	Het rekeningboek der kerkvoogdij berust ten gemeentehuize van Hennaarderadeel.
56	Oosterwierum.	k. - d. - k.v.	» » 478.	Het rekeningboek der kerkvoogdij berust ten gemeentehuize van Baarderadeel.
57	Rauwerd (tot 1864 vereenigd met Irnsum).	k. - d. - k.v.	» » 489.	
58	Scharnegoutum en Loënga.	k.	» » 493.	
59	Sijbrandaburen en Terzool.	k. - d. - k.v.	» » 495, 496.	Copieën van de kerkvoogdij-rekeningen van beide plaatsen berusten ten gemeentehuize van Rauwerderhem.

	NAMEN DER GEMEENTEN:	HET GEVONDENE betreft kerkeraad (k.), diaconie (d.) of kerkvoogdij (k.v.):	wordt vermeld in:	Aanteekeningen:
60	Sneek.	k. - d. - k.v.	Verslagen omtrent 's rijks oude archieven over 1896 blz. 497, 498.	
	β. Ring IJlst:			
61	Gaastmeer en Nijehuizum.	k.	a. w. blz. 426.	
62	Heeg.	k. - d. - k.v.	» » 434.	
63	IJlst.	k. - d. - k.v.	» » 442, 443.	
64	Jutrijp en Hommerts.	k. - d. - k.v.	» » 447, 448.	
65	Nieuwland of Nijland.	k. - d.	» » 471.	
66	Oosthem, Abbega en Folsgare.	k. - d. - k.v.	» » 480.	
67	Oppenhuizen en Uitwellingerga.	k. - k.v. (van Oppenhuizen).	» » 481.	
68	Oudega, Idsega en Sandfirde.	k. - d. - k.v.	» » 481, 482.	
69	Wolsum en Westhem.	k. - d. - k.v. (van Wolsum).	» » 516.	
70	Woudsend, IJpecolsga, Smallebrugge en Indijk.	k. - d. - k.v.	» » 519, 520.	
	γ. Ring Workum:			
71	Hindeloopen.	k. - d.	» » 437.	
72	Koudum.	k. - d. - k.v.	» » 450.	**Twee rekeningboeken der kerkvoogdij berusten ten gemeentehuize van Hemelumer-Oldephaert en Noordwolde.**
73	Molkwerum.	k. - d. - k.v.	» » 467, 468.	**Twee rekeningboeken der kerkvoogdij berusten ten gemeentehuize van Hemelumer Oldephaert en Noordwolde.**

	NAMEN DER GEMEENTEN :	HET GEVONDENE betreft kerkeraad (k.), diaconie (d.) of kerkvoogdij (k.v.):	wordt vermeld in :	Aanteekeningen :
74	Parrega, Hieslum en Greonterp.	k. - d. - k.v.	Verslagen omtrent 's rijks oude archieven over 1896 blz. 486.	De rekeningboeken der kerkvoogdijen berusten gedeeltelijk ten gemeentehuize van Wonseradeel.
75	Stavoren.	k. - - k.v.	a. w. blz. 498.	
76	Tjerkwerd en Dedgum.	k. - d. - k.v.	» » 505.	Drie rekeningboeken der kerkvoogdij van Tjerkwerd berusten ten gemeentehuize van Wonseradeel. Omtrent het bij kerkvoogden aanwezig archief kon geene inlichting worden verkregen.
77	Warns en Scharl.	k. - d. - k.v.	» » 510.	
78	Workum.	k. - d. - k.v.	» » 518, 519.	Drie rekeningboeken der kerkvoogdij berusten in 't stadhuis.
	d. Ring Sloten :			
79	Balk.	k. - d.	» » 405.	
80	Harich en Ringahuizen (sedert 1816 vereenigd).	k. - d. - k.v.	» » 432.	Een rekeningboek der kerkvoogdij (van Harich) berust in het gemeentehuis van Gaasterland.
81	Hemelum, Mirns en Bakhuizen.	k. - d. - kv.	» » 435, 436.	De rekeningboeken der kerkvoogdijen van Hemelum en Mirns berusten in de gemeentehuizen van Hemelumer Oldephaert en Noordwolde en Gaasterland.
82	Nijega en Elahuizen.	k. - d.	» » 469.	
83	Oudega en Kolderwolde.	k. - d.	» » 482, 483.	
84	Oudemirdum, Nijemirdum en Sondel.	k. - d.	» » 484, 485.	

	NAMEN DER GEMEENTEN :	HET GEVONDENE betreft kerkeraad (k.), diaconie (d.) of kerkvoogdij (k.v.) :	wordt vermeld in :	Aanteekeningen :
85	Sloten.	k.	Verslagen omtrent 's rijks oude archieven over 1896 bladz. 496.	
86	Wijckel.	k. - d. - k.v.	a. w. blz. 513.	Een rekeningboek kerkvoogdij berust gemeentehuize van (terland.
	3. CLASSIS FRANEKER:			
	a. Ring Harlingen :			
87	Harlingen.	k. - d. - k.v.	» » 432, 433.	
88	St. Jacobi Parochie.	k. - d. - k.v.	» » 444, 445.	
89	Kimswerd.	k. - d. - k.v.	» » 448.	
90	Midlum.	k. - d. - k.v.	» » 466, 467.	
91	Minnertsga.	k. - d. - k.v.	» » 467.	
92	Oosterbierum.	k. - d. - k.v.	» » 475.	
93	Pietersbierum.	k. - d. - k.v.	» » 488.	
94	Sexbierum.	k. - d. - k.v.	» » 494, 495.	
95	Tjummarum en Firdgum.	k - d. (van Tjummarum) - k.v.	» » 506.	
96	Winaldum.	k. - k.v.	» » 514.	
	β. Ring Franeker :			
97	Achlum en Hitzum.	k. - d. - k.v.	» » 401, 402.	
98	Dongjum.	k. - d. - k.v.	» » 417, 418.	
99	Dronrijp.	k. - d. - k.v.	» » 420, 421.	
100	Franeker.	k. - d. - k.v.	» » 425, 426.	

	NAMEN DER GEMEENTEN:	HET GEVONDENE betreft kerkeraad (k.), diaconie (d.) of kerkvoogdij (k.v.):	wordt vermeld in:	Aanteekeningen:
101	Herbajum.	k. - d. - k.v.	Verslagen omtrent 's rijks oude archieven over 1896 bladz. 436.	Het rekeningboek der kerkvoogdij berust ten gemeentehuize van Franekeradeel.
102	Peins en Zweins.	k. - d. (van Zweins) - k.v.	a. w. blz. 487.	De rekeningboeken der kerkvoogdijen berusten ten gemeentehuize van Franekeradeel.
103	Ried en Boer.	k. - d. - k.v.	» » 490.	Een rekeningboek der kerkvoogdij van Ried berust ten gemeentehuize van Franekeradeel.
104	Schalzum (tot 1758 vereenigd met Boer).	k. - k.v.	» » 492, 493.	
105	Schingen en Slappeterp.	d. - k.v.	» » 494.	
106	Tjum.	k. - d. - k.v.	» » 505, 506.	
107	Welsrijp en Bajum.	k. - d. - k.v.	» » 511, 512.	De rekeningboeken der kerkvoogdijen berusten ten gemeentehuize van Hennaarderadeel.
	γ. Ring Bolsward:			
108	Bolsward.	k. - d. - k.v.	» » 410, 411.	
109	Burgwerd, Hartwerd en Hichtum.	k. - d. - k.v.	» » 414.	De rekeningboeken der kerkvoogdijen berusten gedeeltelijk in het gemeentehuis van Wonseradeel.
110	Itens en Hennaard (dat van 1650—1843 vereenigd was met Oosterend).	k. - d. - k.v.	» » 444.	De rekeningboeken der kerkvoogdijen berusten ten gemeentehuize van Hennaarderadeel.
111	Kubaard (tot 1893 vereenigd met Waaxens).	k. - d. - k.v.	» » 451.	Het rekeningboek der kerkvoogdij berust ten gemeentehuize van Hennaarderadeel.

	NAMEN DER GEMEENTEN :	HET GEVONDENE betreft kerkeraad (k.), diaconie (d.) of kerkvoogdij (k.v.) :	wordt vermeld in :	Aanteekeningen :
112	Lollum en Waaxens (tot 1893 vereenigd met Kubaard).	k. (van Lollum). - d. (van Lollum.) - k.v.	Verslagen omtrent 's rijks oude archieven over 1896 blz. 460, 461.	De rekeningboeken der kerkvoogdij van Lollum berusten ten gemeentehuize van Wonseradeel; de rekeningboeken van Waaxens ten gemeentehuize van Hennaarderadeel.
113	Oosterend (van 1719—1843 vereenigd met Hennaard).	k. - d. - k.v.	a. w. blz. 475, 476.	Een rekeningboek der kerkvoogdij berust ten gemeentehuize van Hennaarderadeel.
114	Oosterlittens.	k. - d. - k.v.	» » 477.	Twee rekeningboeken berusten ten gemeentehuize van Baarderadeel.
115	Spannum en Edens.	k. - d. - k.v. (van Edens).	» » 498.	Een rekeningboek der kerkvoogdij (van Edens) berust ten gemeentehuize van Hennaarderadeel.
116	Winsum en Baard (van 1638—1720 vereenigd met Huins).	k. - d. (van Winsum) - k.v.	» » 514, 515.	De rekeningen der kerken armvoogdij van Winsum en der kerkvoogdij van Baard berusten ten gemeentehuize van Baarderadeel.
117	Wommels en Hidaard.	k. - d. (van Wommels) - k. v.	» » 517, 518.	De rekeningboeken der kerkvoogdijen van Wommels en van Hidaard (gedeeltelijk) berusten ten gemeentehuize van Hennaarderadeel. Zie ook Oosterend.
	d. Ring Makkum :			
118	Arum.	k. - d. - k.v.	» » 404, 405.	De rekeningboeken der kerkvoogdij berusten in het gemeente-archief van Wonseradeel.

	NAMEN DER GEMEENTEN :	HET GEVONDENE betreft kerkeraad (k.), diaconie (d.) of kerkvoogdij (k.v.) :	HET GEVONDENE wordt vermeld in :	Aanteekeningen :
19	Exmorra en Allingawier.	k. - d. - k.v.	Verslagen omtrent 's rijks oude archieven over 1896 blz. 422, 423.	De rekeningboeken der kerkvoogdij berusten in het gemeente-archief van Wonseradeel.
20	Gaast en Ferwoude.	k. - k.v.	a. w. blz. 426.	Een rekeningboek der kerkvoogdij van Gaast berust in het gemeentehuis van Wonseradeel.
21	Idsegahuizen en Piaam.	k. - d. - k.v.	» » 441, 442.	De rekeningboeken der kerkvoogdijen berusten gedeeltelijk in het gemeentehuis van Wonseradeel.
22	Longerhouw en Schettens.	k. - d. - k.v.	» » 461.	Twee rekeningboeken der kerkvoogdij van Schettens berusten ten gemeentehuize van Wonseradeel.
23	Makkum en Kornwerd.	k. - d. - k.v.	» » 462, 463.	De rekeningboeken der kerkvoogdijen berusten gedeeltelijk ten gemeentehuize van Wonseradeel.
24	Pingjum en Surich.	k. - d. - k.v.	» » 488, 489.	Twee rekeningboeken van Pingjum berusten ten gemeentehuize van Wonseradeel.
25	Schraard.	k. - d. - k.v.	» » 494.	De rekeningboeken der kerkvoogdij berusten ten gemeentehuize van Wonseradeel.
26	Witmarsum.	k. - d. - k.v.	» » 516.	De rekeningboeken der kerkvoogdij berusten ten gemeentehuize van Wonseradeel.
27	Wons en Engwier.	k. - d.	» » 518.	

	NAMEN DER GEMEENTEN :	HET GEVONDENE betreft kerkeraad (k.), diaconie (d.) of kerkvoogdij (k.v.):	wordt vermeld in :	Aanteekeningen :
	4. CLASSIS DOKKUM:			
	a. Ring Dokkum:			
128	Aalsum en Wetsens.	k. - d. - k.v.	Verslagen omtrent 's rijks oude archieven over 1896 bladz. 401.	
129	Akkerwoude en Murwerwoude.	k. - d. - k.v.	a. w. blz. 402.	
130	Birdaard en Janum.	k. - d. - k.v.	» » 408, 409.	
131	Dantumawoude (tot 1834 vereenigd met Driesum, Wouterswoude en Zwaagwesteinde, dat toen zelfstandig werd ; tot 1876 met de eerste twee dorpen).	k. - d. - k.v.	» » 415.	
132	Dokkum.	k. - d. - k.v.	» » 416, 417.	Een doopboek berust het archief van het cla caal bestuur van Dokk
133	Driesum (tot 1876 vereenigd met Dantumawoude c. a.).	k.v.	» » 419.	
134	Rinsumageest en Sibrandahuis.	k. - k.v. (van Rinsumageest).	» » 491.	
135	Veenwouden (tot 1755 vereenigd met Akkerwoude en Murmerwoude).	k. - d.	» » 507.	
136	Wouterswoude (tot 1876 vereenigd met Dantumawoude c. a.).	k.v.	» » 520.	

	NAMEN DER GEMEENTEN:	HET GEVONDENE betreft kerkeraad (k.), diaconie (d.) of kerkvoogdij (k.v.):	wordt vermeld in:	Aanteekeningen:
	β. Ring Kollum:			
137	Augustinusga (tot 1860 vereenigd met Surhuizum).	k. - d.	Verslagen omtrent 's rijks oude archieven over 1896 blz. 405.	
138	Buitenpost en Lutkepost.	k. - - k.v.	a. w. blz. 414.	
139	Burum en Munnekezijl.	k. - d. - k.v.	» » 415.	
140	Drogeham en Harkema Opeinde.	k. - k.v.	» » 419, 420.	
141	Gerkesklooster.	k.	» » 427.	
142	Kollum en Augsbuur of Lutkewoude (van 1624—1858 vereenigd met Kollumerzwaag).	k. - - k.v.	» » 448, 449.	Hierbij ook registers betreffende Kollumerzwaag.
143	Kollummerzwaag (van 1624—1858 vereenigd met Augsbuur).	k.	» » 449.	
144	Kooten (tot 1868 vereenigd met Twijzel).	k. - - k.v.	» » 449.	
145	Oudwoude en Westergeest.	k. - d. - k.v.	» » 485, 486.	
146	Surhuisterveen.	k. - d. - k.v.	» » 500, 501.	
147	Surhuizum (tot 1860 vereenigd met Augustinusga).	k. - d. - k.v.	» » 501.	
148	Twijzel (tot 1868 vereenigd met Kooten).	k. - - k.v.	» » 506.	

	NAMEN DER GEMEENTEN:	HET GEVONDENE betreft kerkeraad (k.), diaconie (d.) of kerkvoogdij (k.v.):	wordt vermeld in:	Aanteekeningen:
	γ. Ring Holwerd:			
149	Blija (tot 1869 vereenigd met Hoogebeintum).	k. - d. - k.v.	Verslagen omtrent 's rijks oude archieven over 1896 bladz. 409.	
150	Ferwerd.	k. - d. - k.v.	a. w. blz. 423.	Een rekeningboek kerkvoogdij berust in archief der classis Dokl
151	Foudgum en Raard.	k. - d. - k.v.	» » 424.	
152	Hantum, Hantumhuizen en Hantumer-Uitburen.	k. - d. - k.v.	» » 431.	
153	Hiaure en Bornwerd.	k. - d. - k.v.	» » 436, 437.	
154	Hollum en Ballum.	k. - d. - k.v.	» » 437, 438.	
155	Holwerd.	k. - d. - k.v.	» » 438.	
156	Hoogebeintum (tot 1869 vereenigd met Blija).	k. - d. - k.v.	» » 438, 439.	
157	Nes op Ameland.	k. - d.	» » 468.	
158	Reitsum, Genum en Lichtaard.	k.	» » 489, 490.	
159	Ternaard.	k. - d. - k.v.	» » 502.	
160	Waaxens en Brantgum.	k. - d. - k.v.	» » 508.	
161	Wanswerd en Jislum.	k. - d. - k.v. (van Jislum).	» » 508, 509.	
	δ. Ring Metslawier:			
162	Anjum.	k. - d.	» » 403.	

	NAMEN DER GEMEENTEN:	HET GEVONDENE betreft kerkeraad (k.), diaconie (d.) of kerkvoogdij (k.v.):	HET GEVONDENE wordt vermeld in:	Aanteekeningen:
163	Ee (tot 1835 vereenigd met Engwierum).	k. - d. - k.v.	Verslagen omtrent 's rijks oude archieven over 1896 blz. 421.	
164	Engwierum.	k. - k.v.	a. w. blz. 422.	
165	Metslawier en Nijawier.	k. - d. - k.v. (van Nijawier).	» » 466.	
166	Morrha en Lioessens.	k. - d. (van Morrha).	» » 468.	
167	Nes en Wierum.	k. - d. - k.v. (van Nes).	» » 468, 469.	
168	Nijkerk.	k. - d.	» » 471.	
169	Oostrum en Jouswier.	d. (van Jouswier) - k.v.	» » 480.	Twee rekeningboeken der kerkvoogdij van Oostrum zijn in 's rijks archiefdepôt gedeponeerd.
170	Paesens.	k. - d.	» » 486.	
171	Schiermonnikoog.	k. - d.	» » 494.	
	5. CLASSIS HEERENVEEN:			
	a. Ring Heerenveen:			
172	Beetsterzwaag, Beets en Olterterp.	k. - d. - k.v. (van Beetsterzwaag).	» » 407.	
173	Gorredijk.	k. - d. - k.v.	» » 428, 429.	
174	Heerenveen.	k. - d. - k.v.	» » 435.	
175	Hoornsterzwaag, Jubbega en Schurega (tot 1832 vereenigd met Oude- en Nijehorne).	k.v. (van Jubbega en Schurega).	» » 439.	

	NAMEN DER GEMEENTEN :	HET GEVONDENE betreft kerkeraad (k.), diaconie (d.) of kerkvoogdij (k.v.):	wordt vermeld in :	Aanteekeningen:
176	Kortezwaag (tot 1854 vereenigd met Langezwaag).	k. - d. - k.v.	Verslagen omtrent 's rijks oude archieven over 1896 bladz. 450.	
177	Langezwaag (tot 1854 vereenigd met Kortezwaag) en Luxwolde.	k. - d. (van Langezwaag) - k.v. (van Langezwaag).	a. w. blz. 451, 452.	
178	Lippenhuizen en Hemrik (tot 1857 vereenigd met Terwispel).	k. - d. - k.v.	» » 460.	
179	Nieuw Brongerga of Knijpe.	k. - d. - k.v.	» » 469.	
180	Nijehaske (tot 1745 vereenigd met Haskerhorne c. a.) en Haskerdijken.	k. - d. (van Nijehaske) - k.v.	» » 470, 471.	Een rekeningboek der kerkvoogdij van Nijehaske en een rekeningboek der kerkvoogdij van Haskerdijken berusten ten gemeentehuize van Haskerland.
181	Oude- en Nijehorne (tot 1832 vereenigd met Hoornsterzwaag, Jubbega en Schurega).	k. - d.	» » 483.	De stukken van den kerkeraad betreffen ook Hoornsterzwaag, Jubbega en Schurega.
182	Oudeschoot, Nijeschoot, Oranjewoud, Mildam, Rothem en Katlijk.	k. - d. - k.v.	» » 484, 485.	De rekeningboeken der kerkvoogdijen van Oudeschoot en Nieuweschoot berusten ten gemeentehuize van Schoterland.
183	Terwispel (tot 1857 vereenigd met Lippenhuizen en Hemrik).	k. - k.v.	» » 503.	
184	Tjalleberd, Luinjeberd, Gersloot en Terband.	k. - d. - k.v. (van Luinjeberd) en pastorie.	» » 503, 504.	
185	Ureterp en Siegerswoude.	k. - d. - k.v. (van Ureterp).	» » 507.	

	NAMEN DER GEMEENTEN :	HET GEVONDENE betreft kerkeraad (k.), diaconie (d.) of kerkvoogdij (k.v.) :	wordt vermeld in :	Aanteekeningen :
86	Wijnjeterp en Duurswoude.	k. - d. - k.v. (van Duurswoude).	Verslagen omtrent 's rijks oude archieven over 1896 blz. 513, 514.	De stukken van den kerkeraad en de diaconie betreffen ook Bakkeveen, dat tot 1871 hiermede vereenigd was.
	β. Ring Joure :			
87	Akkrum (tot 1844 vereenigd met Terhorne).	k. - d. - k.v.	a. w. blz. 402, 403.	Een rekeningboek der kerkvoogdij berust ten gemeentehuize van Utingeradeel.
88	Goingarijp en Broek.	k. - d. - k.v.	» » 428.	Een rekeningboek der kerkvoogdij van Broek berust ten gemeentehuize van Doniawerstal. Zie ook bij Langweer.
89	Haskerhorne en Oude Haske (tot 1746 vereenigd met Nijehaske).	k. - d. - k.v.	» » 434.	De rekeningen der diaconie betreffen tot 1746 ook Nijehaske. Het rekeningboek der kerkvoogdij van Haskerhorne berust in het gemeentehuis van Haskerland.
90	St. Jansga en Delfstrahuizen.	k. - d. - k.v.	» » 445.	
91	Joure, Westermeer en Snikzwaag.	k. - d. - k.v.	» » 446, 447.	Het rekeningboek der kerkvoogdij (van Westermeer) berust ten gemeentehuize van Haskerland.
92	Langweer, Teroele, Indijken en Boornzwaag.	k. - d. - k.v.	» » 452.	In de bibliotheek van het Friesch Genootschap berusten rekeningen van vele kerkvoogdijen, waaronder deze. De overige rekeningboeken der kerkvoogdijen berusten ten gemeentehuize van Doniawerstal.

	NAMEN DER GEMEENTEN:	HET GEVONDENE betreft kerkeraad (k.), diaconie (d.) of kerkvoogdij (k.v.):	wordt vermeld in:	Aanteekeningen:
193	Lemmer, Follega en Eesterga.	k. - d. - k.v.	Verslagen omtrent 's rijks oude archieven over 1896 blz. 458, 459.	De rekeningboeken der kerkvoogdijen berusten gedeeltelijk ten gemeentehuize van Lemsterland.
194	Oldeboorn en Nes.	k. - d. - k.v.	a. w. blz. 473, 474.	Een rekeningboek der kerkvoogdij berust ten gemeentehuize van Utingeradeel.
195	Oosterhaule, Oldouwer en Nijega.	k. - d. - k.v.	» » 476, 477.	Zie ook bij Langweer. De rekeningboeken der kerkvoogdij berusten ten gemeentehuize van Doniawerstal.
196	Oosterzee en Echten.	k. - d. - k.v. (van Oosterzee).	» » 479, 480.	
197	Terhorne (tot 1844 vereenigd met Akkrum).	k. - k.v.	» » 502.	
198	Terkaple en Akmarijp.	k. - d.	» » 502.	
199	Tjerkgaast, Doniaga, St. Nicolaasga, Idskenhuizen en Legemeer.	k. - d. - k.v.	» » 504.	De rekeningboeken der kerkvoogdijen berusten ten gemeentehuize van Donia werstal. Zie ook bij Lang weer.
	γ. Ring Wolvega:			
200	Appelscha (tot 1839 vereenigd met Oosterwolde c. a.).	d.	» » 404.	
201	Boijl (tot 1860 vereenigd met Noordwolde c.a.).	k.v.	» » 410.	

	NAMEN DER GEMEENTEN :	HET GEVONDENE betreft kerkeraad (k.), diaconie (d.) of kerkvoogdij (k.v.):	wordt vermeld in :	Aanteekeningen:
202	Donkerbroek en Haule.	k. - d. - k.v.	Verslagen omtrent 's rijks oude archieven over 1896 bladz. 418.	Eén der rekeningboeken van de kerkvoogdij van Haule berust in het gemeentehuis van Ooststellingwerf.
203	Makkinga, Elsloo en Langendijk.	k. - d.	a. w. blz. 462.	
204	Noordwolde (tot 1860 vereenigd met Boijl).	k. - d. - k.v.	» » 471, 472,	
205	Olde- en Nijeberkoop.	k. - d. - k.v.	» » 473.	
206	Olde- en Nijeholtpade (tot 1875 vereenigd met Oldeholtwolde en Teridzerd).	k. - d. - k.v. (van Oldeholtpade).	» » 474.	De stukken van den kerkeraad en de diaconie betreffen ook Oldeholtwolde en Teridzerd.
207	Oldeholtwolde en Teridzerd (tot 1875 vereenigd met Olde- en Nijeholtpade).	d. - k.v.	» » 474.	
208	Oldelamer en Oldetrijne.	k. - d. - k.v.	» » 475.	
209	Oosterwolde en Fochteloo (tot 1699 vereenigd met Donkerbroek en Haule en tot 1839 ook met Appelscha).	k. - k.v. (van Oosterwolde).	» » 479.	
210	Peperga en Blesdijk.	k. - d. - k.v. (van Peperga).	» » 487, 488.	
211	Scherpenzeel, Spanga, Munnekeburen en Nijetrijne.	k. - d.	» » 493.	

	NAMEN DER GEMEENTEN:	HET GEVONDENE betreft kerkeraad (k.), diaconie (d.) of kerkvoogdij (k.v.):	wordt vermeld in:	Aanteekeningen:
212	Steggerda en Finkega (tot 1727 vereenigd met Noordwolde en Boijl).	d.	Verslagen omtrent 's rijks oude archieven over 1896 blz. 499.	Omtrent het archief der kerkvoogdij kon geen inlichting verkregen worden
213	Wolvega, Sonnega, Nijelamer, Nijeholtwolde.	k. - d. - k.v.	a. w. blz. 516, 517.	

b. Gemeenten, die geen oud-archief bezitten:

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Aanteekeningen:
	1. CLASSIS LEEUWARDEN:	
	a. Ring Bergum:	
1	Bergumerheide.	De gemeente, sinds 1852 zelfstandig, behoorde vroeger onder Bergum.
2	Drachtstercompagnie.	Gesticht in 1858, bij afscheiding van Drachten.
	4. CLASSIS DOKKUM:	
	a. Ring Dokkum:	
3	Zwaagwesteinde.	Gesticht in 1838, bij afscheiding van Dantumawoude c. a.
	5. CLASSIS HEERENVEEN:	
	a. Ring Heerenveen:	
4	Bakkeveen.	Deze gemeente, sinds 1871 zelfstandig, was vroeger vereenigd met Wijnjeterp en Duurswoude.
	γ. Ring Wolvega:	
5	Haulerwijk.	Gesticht in 1866, bij afscheiding van Donkerbroek en Haule.

II. Evangelisch Luthersch Kerkgenootschap.

	NAMEN DER GEMEENTEN :	HET GEVONDENE betreft kerkeraad (k.), diaconie (d.) of kerkvoogdij (k.v.) :	wordt vermeld in :	Aanteekeningen :
1	Harlingen.	k. - d. (?) - k.v.	Verslagen omtrent 's rijks oude archieven over 1898 blz. 478, 479.	
2	Leeuwarden.	k. - d. - k.v. (?)	a. w. blz. 479, 480.	

III. Hersteld Evangelisch Luthersch Kerkgenootschap.

	NAMEN DER GEMEENTEN :	HET GEVONDENE betreft kerkeraad (k.), diaconie (d.) of kerkvoogdij (k.v.) :	wordt vermeld in :	Aanteekeningen :
1	Harlingen, ontstaan omstreeks 1800, bij afscheiding van de Evangelisch Luthersche gemeente aldaar.	k. - d. (?) - k.v. (?)	Verslagen omtrent 's rijks oude archieven over 1898 blz. 481.	

IV. Doopsgezinde gemeenten.

A. Doopsgezinde Societeit.

	NAAM VAN HET BESTUUR:	Het gevondene wordt vermeld:	Aanteekeningen:
1	Doopsgezinde Societeit (opgericht in 1695).	Verslagen omtrent 's rijks oude archieven over 1898 bladz. 456.	Twee kasboeken berusten in het archief der Doopsgezinde gemeente te Harlingen.

B. Gemeenten.

a. Gemeenten, in bezit van oud-archief:

	NAMEN DER GEMEENTEN:	HET GEVONDENE betreft kerkeraad (k.), diaconie (d.) of kerkvoogdij (k.v.):	HET GEVONDENE wordt vermeld in:	Aanteekeningen:
1	Akkrum.	k. - d.	Verslagen omtrent 's rijks oude archieven over 1898 bladz. 457.	
2	Ameland.	k. - d.	a. w. bladz. 457.	Hier zijn twee leeraarsplaatsen: te Nes en te Hollum. De stukken betreffen deze beide dorpen en ook Ballum.
3	Baard.	k. - d.	» » 458.	In 1821 is Blessum met Baard gecombineerd en zijn de bezittingen van beide plaatsen vereenigd.
4	Balk.	k. - d.	» » 458.	
5	Berlikum.	k. - d.	» » 458.	

	NAMEN DER GEMEENTEN:	HET GEVONDENE betreft kerkeraad (k.), diaconie (d.) of kerkvoogdij (k.v.):	wordt vermeld in:	Aanteekeningen:
6	Bolsward.	k. - d.	Verslagen omtrent 's rijks oude archieven over 1898 bladz. 458.	
7	Dantumawoude.	k. - d. - k.v. (?)	a. w. blz. 459.	
8	Drachten en Ureterp.	k. - d. - k.v. (?)	» » 459.	
9	Franeker.	k.	» » 460.	
10	Gorredijk en Lippenhuizen.	k. - d.	» » 460.	
11	Grouw.	k. - d.	» » 460.	
12	Hallum.	k. - d. - k.v.	» » 460, 461.	
13	Harlingen.	k. - d. - k.v.	» » 461—463.	Dit archief is in 1877 zeer uitvoerig geïnventariseerd door P. Cool, toen emeritus-predikant aldaar, die een overzicht van den inhoud van het archief gaf in de Doopsgezinde Bijdragen 1877, 1878, 1880.
14	Heerenveen, waaronder tot 1781 Knijpe.	k. - d.	» » 463, 464.	
15	Hindeloopen en Koudum.	k. - d. - k.v. (?)	» » 464, 465.	De administratiën zijn voor de twee plaatsen gescheiden. Koudum was tot in 't begin dezer eeuw eene gemeente, werd toen opgeheven, doch in 1870 opnieuw gesticht. Het bezit geen oud-archief. Tot 1870 was Hindeloopen gecombineerd met Molkwerum. De boeken en stukken betreffen alleen Hindeloopen.
16	Holwerd en Blija.	k. - d. - k.v (?)	» » 465.	

	NAMEN DER GEMEENTEN:	HET GEVONDENE betreft kerkeraad (k.), diaconie (d.) of kerkvoogdij (k.v.):	wordt vermeld in:	Aanteekeningen:
17	Irnsum en Poppingawier.	d. (van Irnsum).	Verslagen omtrent 's rijks oude archieven over 1898 bladz. 465.	In 1870 waren hier nog bescheiden sedert 1697. Zie Doopsgez. Bijdr. 1870 blz. 140.
18	Itens (voorheen Kromwal).	k. - d.	a. w. blz. 466.	
19	Joure.	k. - d.	» » 466, 467.	
20	Knijpe.	k. - d. - k.v.	» » 467.	
21	Leeuwarden.	k. - d. - k.v. (?)	» » 467, 468.	
22	Makkum.	k. - d. - k.v.	» » 469.	In 1839 is scheiding gemaakt tusschen diaconie en kerkvoogdij.
23	Oldeboorn.	k. - d.	» » 469.	Tot 1887 verdeeld in de gemeenten: Het Oude Huis en Het Nieuwe Huis.
24	Oldebildtzijl (tot 1887 vereenigd met St. Anna Parochie).	k. - d.	» » 469, 470.	De boeken en stukken betreffen ook St. Anna Parochie.
25	Rottevalle en Witveen.	k. - d.	» » 470.	
26	Sneek.	k. - d. - k.v. (?)	» » 470, 471.	
27	Stavoren en Molkwerum.	k. - d. (?) - k.v. (?)	» » 471.	Te Stavoren is geen oud-archief. De boeken betreffen alleen Molkwerum.
28	Surhuisterveen.	k. - d.	» » 472.	De opgave is verstrekt door den predikant.
29	Terhorne.	k. - d. (?)	» » 472.	
30	Ternaard.	d. (?) (van Visbuurt).	» » 472.	Visbuurt is in 1850 van Holwerd en Blija gescheiden en onder de destijds gestichte gemeente Ternaard gekomen.
31	Tjalleberd.	k.	» » 472.	
32	Veenwouden.	d.	» » 472.	
33	Warga.	k. - d.	» » 472, 473.	

	NAMEN DER GEMEENTEN :	HET GEVONDENE betreft kerkeraad (k.), diaconie (d.) of kerkvoogdij (k.v.):	wordt vermeld in :	Aanteekeningen:
34	Warns.	k. - d. - k.v. (?)	Verslagen omtrent 's rijks oude archieven over 1898 blz. 473, 474.	In 1799 is Dakhuizen met Warns vereenigd; de »ver- »maning" werd toen aan Warns overgedragen en is later verkocht.
35	Witmarsum en Pingjum.	k.	a. w. blz. 474.	
36	Workum.	k. - d. - k.v. (?)	» » 474, 475.	De oudste twee lidmatenboeken zijn gedeponeerd in het archief der Doopsgezinde Societeit te Amsterdam.
37	Woudsend.	k. - d.	» » 475, 476.	
38	IJlst.	k. - d. - k.v. (?)	» » 476.	

b. Gemeenten, die geen oud-archief bezitten:

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Aanteekeningen:
1	St. Anna Parochie.	In de 17de eeuw bestond hier eene gemeente, indertijd vereenigd met Oldebildtzijl. In 1872 is ze weder eene afzonderlijke gemeente geworden. De oudste stukken dagteekenen van laatstgenoemd jaar.
2	Appelscha.	Bestaat eerst sedert 1868.
3	Wolvega.	Bestaat sedert 1861.

. V. Remonstrantsche Broederschap.

Gemeenten, in bezit van oud-archief:

	NAAM DER GEMEENTE:	HET GEVONDENE betreft kerkeraad (k.), diaconie (d.) of kerkvoogdij (k.v.):	wordt vermeld in:	Aanteekeningen:
1	Vereenigde Christelijke gemeente te Dokkum.	*a.* Archief van de vroegere Doopsgezinde gemeente (k. - d.). *b.* Archief van de vroegere Remonstrantsche gemeente (k.-d.). *c.* Archief van de Vereenigde gemeente (k.).	Verslagen omtrent 's rijks oude archieven over 1898 blz. 477.	Deze gemeente is ontstaan in 1796 uit de vereeniging van de Doopsgezinde en de Remonstrantsche gemeenten aldaar.

VI. Roomsch Katholiek Kerkgenootschap.

a. Gemeenten, in bezit van oud-archief:

	NAMEN DER PAROCHIËN:	HET GEVONDENE betreft pastorie (p.), armbestuur (a.) of kerkbestuur (k.):	wordt vermeld in:	Aanteekeningen:
1	Ameland.	p. - a. - k.	Verslagen omtrent 's rijks oude archieven over 1898 blz. 484.	
2	Balk.	p.	a. w. blz. 484.	

	NAMEN DER PAROCHIËN:	HET GEVONDENE betreft pastorie (p.), armbestuur (a.) of kerkbestuur (k.):	wordt vermeld in:	Aanteekeningen:
3	Bolsward, H. Martinus.	p. } a. { k.	Verslagen omtrent 's rijks oude archieven over 1898 blz. 484, 485.	
4	Bolsward, H. Franciscus.	p.		
5	Dokkum.	p.	» » 485.	
6	Dronrijp.	p.	» » 485.	
7	Franeker.	p.	» » 485, 486.	
8	Harlingen.	p. - a.	» » 486.	
9	Heeg.	p.	» » 486.	
10	Heerenveen.	p.	» » 486.	
11	Irnsum.	p.	» » 486.	
12	Joure.	p.	» » 486.	
13	Leeuwarden, H. Bonifacius.	p. } a.	» » 487.	
			» » 487—489.	
14	Leeuwarden, H. Dominicus.	p.	» » 487.	
15	Lemmer.	p.	» » 489.	Volgens gegevens van den pastoor.
16	Makkum.	p.	» » 489.	
17	St. Nicolaasga.	a. - k.	» » 489.	
18	Oosterend (Roodhuis).	p. - a.	» » 490.	
19	Oosterwierum.	p.	» » 490.	
20	Sensmeer (Blauwhuis).	p.	» » 490.	
21	Sneek.	p. - a.	» » 490, 491.	
22	Steggerda.	p. - a.	» » 491.	
23	Warga.	p. - a.	» » 491.	
24	Wolvega.	p. - a.	» » 491.	
25	Workum.	p. - a.	» » 491, 492.	
26	Woudsend.	p.	» » 492.	

b. Gemeenten, die geen oud-archief bezitten:

	NAMEN DER PAROCHIËN:	Aanteekeningen:
1	Bakhuizen.	De oudste bescheiden dagteekenen van 1855 (Verslagen omtrent 's rijks oude archieven over 1898 bladz. 484).
2	Sloten.	De oudste bescheiden dagteekenen, volgens den pastoor, van 1819 (a. w. bladz. 490).
3	Wijtgaard.	De oudste bescheiden dagteekenen, volgens den pastoor, van 1850 (a. w. bladz. 492).

VII. Israelietisch Kerkgenootschap.

a. Gemeenten, in bezit van oud-archief:

	NAMEN DER GEMEENTEN:	HET GEVONDENE betreft het kerkbestuur (k.) of het armbestuur (a.):	HET GEVONDENE wordt vermeld in:	Aanteekeningen:
1	Gorredijk.	k. - a.	Verslagen omtrent 's rijks oude archieven over 1898 blz. 494.	
2	Harlingen.	k. - a. (?)	a. w. blz. 494, 495.	
3	Leeuwarden.	k. - a.	» » 495, 496.	Hier bestaan twee archieven: van kerkbestuur en van armbestuur.

b. Gemeenten, die geen oud-archief bezitten:

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Aanteekeningen:
1	Bolsward.	Het archief bevat, volgens mededeeling van den opperrabbijn te Leeuwarden, geene oudere bescheiden dan uit de tweede helft der 19de eeuw (Verslagen omtrent 's rijks oude archieven over 1898 blz. 494).
2	Heerenveen.	Deze gemeente is eerst voor omstreeks 40 jaren gesticht. De oudste bescheiden zijn van 1862 (a. w. blz. 495).
3	Lemmer.	Het archief bevat, volgens mededeeling van den opperrabbijn te Leeuwarden, geene oudere bescheiden dan uit de tweede helft der 19de eeuw (a. w. bladz. 496).
4	Sneek.	Deze gemeente is vóór ruim 60 jaren gesticht. Het archief bevat echter alleen bescheiden uit de laatste jaren (t. z. pl.).

GELDERLAND.

I. Nederlandsch Hervormd Kerkgenootschap.

A. Provinciaal Kerkbestuur (Provinciale Synode) (1).

	NAAM VAN HET BESTUUR:	Het archief is wetenschappelijk geregeld:	DE INVENTARIS IS opgemaakt door:	gedrukt of geschreven:
1	Vroeger Provinciale sijnode,	Ja.	Ds. H. Q. Janssen.	Gedrukt in den Catalogus van het oud sijnodaal archief, bladz. 125.
	Na 1816 Provinciaal kerkbestuur.		Mr. J. J. de Meijier, vroeger advocaat thans procureur-generaal bij het gerechtshof te Arnhem.	Geschreven.

(1) «Met de invoering van het Algemeen Reglement in 1816 voor het bestuur «der Hervormde Kerk in het koninkrijk der Nederlanden was er voor de sijnodus «ducatus Gelriae et comitatus Zutphaniae geen plaats meer: dat reglement kent «slechts ééne sijnode (art. 16), terwijl de provinciale kerkbesturen belast werden «met de zorg voor de belangen van den godsdienst, de bewaring der goede orde «en de handhaving der kerkelijke wetten in hun ressort (art. 41).
«Onder het provinciaal kerkbestuur berusten de archivalia van de voormalige «provinciale sijnode in Gelderland . . . .
«Ik teeken nog hierbij aan, dat in het Geldersch archiefdepôt acta sijnodi «ducatus Gelriae et comitatus Zutphaniae van de jaren 1580, 1599, 1600, 1632, «1639, 1640, 1641, 1645, 1648—1811 berusten».

(Memorie van Mr. J. F. Bijleveld).

B. Classes.

a. Archieven, die in bruikleen zijn of worden opgenomen in het depôt van 's rijks archieven in Gelderland:

	NAMEN DER CLASSES:	Het archief is wetenschappelijk geregeld:	DE INVENTARIS is opgemaakt door:	is geschreven:	berust in duplicaat:	Aanteekeningen:
1	Arnhem.	ja.	den rijksarchivaris in Gelderland.	ja.	in het depôt van 's rijks archieven in Gelderland.	
2	Nijmegen.	ja.	»	ja.	»	Het archief bevat o. a. eene kleine verzameling charters en klimt op tot 1423.

b. Archieven, die voorloopig of globaal geregeld zijn:

	NAMEN DER CLASSES:	DE INVENTARIS is geschreven:	berust in duplicaat:	Aanteekeningen:
1	Zalt-Bommel.	ja.	in het depôt van 's rijks archieven in Gelderland.	Het archief omvat 141 nummers; de handelingen classis klimmen op tot 1615.
2	Zutphen.	?	?	Bevat de sijnodale acten 1571—1811 (15 deelen), actenboeken classis 1593—1815 (7 deelen), acten van inspectoren 1640—1701.

c. Archieven, waaromtrent geene of onvoldoende gegevens bekend zijn:

	NAMEN DER CLASSES:	Aanteekeningen:
1	Harderwijk.	„Men heeft geene inlichtingen kunnen geven."
2	Tiel.	Hier bestaat geen archief, alleen een paar notulenboeken, waarnaar een nader onderzoek zal ingesteld worden

C. Kerkeraden.

a. Archieven, die in bruikleen berusten in het depôt van 's rijks archieven in Gelderland:

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Het archief is geregeld door:	De regeling is:	DE INVENTARIS is:	berust in duplicaat:	Aanteekeningen:
	1. CLASSIS ARNHEM:					
	a. Ring Arnhem:					
1	Arnhem.	den rijksarchivaris in Gelderland.	wetenschappelijk.	geschreven.	in het depôt van 's rijks archieven in Gelderland.	

b. Archieven, die wetenschappelijk geregeld zijn:

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Het archief is geregeld door:	DE INVENTARIS is:	DE INVENTARIS berust in duplicaat:	Aanteekeningen:
	5. CLASSIS ZALT-BOMMEL:				
	β. Ring Tuil:				
1	Rhenoij.	den vorigen predikant.	geschreven.	nergens.	Rhenoij's archief klimt op tot 1691, dat van Gellikum tot 1704.

c. Archieven, die voorloopig of globaal geregeld zijn:

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Het archief is geregeld door:	DE INVENTARIS is gedrukt of geschreven:	DE INVENTARIS berust in duplicaat:	Aanteekeningen:
	1. CLASSIS ARNHEM:				
	α. Ring Arnhem:				
1	Ellecom.		geschreven.	nergens.	
2	Oosterbeek.		»	»	Archief der diaconie met dat des kerkeraads vereenigd. — Diaconie-rekeningen vangen aan met 1757.
3	Velp.	den kerkeraad.	» ?		Lidmatenboeken van 1756; doopboeken van 1772 (1); trouwboeken van 1745.

(1) Bij het reglement, op den Gelderschen Landdag van 16 October 1771 vastgesteld, was in art. 3 bepaald, dat de predikanten met ingang van 1 Januari 1772 afzonderlijke lidmaten-, doop- en trouwboeken en in art. 13, dat de kosters contraboeken van de drie genoemde boeken moesten houden.

	NAMEN DER GEMEENTEN :	Het archief is geregeld door :	DE INVENTARIS is gedrukt of geschreven :	berust in duplicaat :	**Aanteekeningen :**
	β. Ring Wageningen :				
4	Ede.	wordt geregeld door den predikant.	wordt geschreven.		
	γ. Ring Apeldoorn :				
5	Beekbergen.	?	geschreven.	bij het classicaal bestuur.	Doopboeken van 1714; staatboek der pastorie van 1672.
6	Terwolde.	Dr. I. M. J. Hoog, predikant.	»	in 't depot van 's rijks archieven in Gelderland.	Doopboeken van 1772 (1).
7	Twello.	?	»	nergens.	Doop- en trouwboeken van 1772 (1).
8	Voorst.	?	»	»	
	2. CLASSIS NIJMEGEN :				
	α. Ring Nijmegen :				
9	Groesbeek.	?	»	?	Contra-doopboek 28 Juli 1772 (1).
10	Neerbosch, Hees, Hatert, Balgooij en Keenth.	H. M. Bruna, vroeger predikant te Wijchen, thans te Hengelo (Overijssel).	»	nergens.	Doop-, trouw- en lidmatenboeken van 1632. De kerkeraad is in 1840 ingesteld.

(1) Zie de noot op bladzijde 148.

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Het archief is geregeld door:	DE INVENTARIS is gedrukt of geschreven:	DE INVENTARIS berust in duplicaat:	**Aanteekeningen:**
11	Over- en Neder-Asselt.	den consulent Ds. H. M. Bruna in 1868.	neen.	nergens.	Archief bevat aanteekeningen van 1666 —1899.
	β. Ring Batenburg:				
12	Bergharen en Hernen.	A. A. H. Exalto d'Almaras, predikant, en den consulent H. M. Bruna, toen predikant te Wijchen, in 1880.	geschreven.	bij het classicaal bestuur.	Bevat o.a. een brief van Theod. Strackius, predikant te Haren en Hernen, dd. 8 April 1627.
13	Leeuwen en Puiflik.	?	»	nergens.	Het archief klimt op tot 1674.
14	Wamel en Dreumel.		»	»	Doop- en trouwboeken van 16[illegible]—1740.
	γ. Ring Elst boven de Grift:				
15	Angeren en Loo.		»	bij het provinciaal collegie en het classicaal bestuur.	
16	Herwen en Aerdt.	B. W. Colenbrander, predikant 1878-1888.	»	bij het classicaal bestuur.	Oudste stukken dagteekenen van 1630.
17	Lobith.	den vroegeren predikant.	»	nergens.	Oudste stukken klimmen op tot 1611.
	δ. Ring Elst beneden de Grift:				
18	Elst.	J. C. van Schermbeek, predikant.	»	in 't depôt van 's rijks archieven in Gelderland.	Archief klimt op tot 1650.

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Het archief is geregeld door:	DE INVENTARIS is gedrukt of geschreven:	berust in duplicaat:	Aanteekeningen:
19	Hemmen.	A. W. Ippius Fockens, predikant.	geschreven.	nergens.	Doop- en trouwboeken van 1772 (1).
	3. CLASSIS ZUTPHEN:				
	α. Ring Zutphen:				
20	Lochem.	?	»	»	Oudste stuk 1665.
21	Warnsveld.	?	neen.		Voorloopig geregeld. Aanwezig: kerkeboek van 1668 (met belangrijke aanteekeningen van de kerk en die te Vierakker), doopboek van 1698, diaconieboek van 1668.
	β. Ring Doesburg:				
22	Bahr, Lathum en Giesbeek.	Blanson Henkemans, predikant 1883—1888.	geschreven.	te Bahr enz.	Doopboek van 22 Januari 1671 af.
23	Doesburg.		»	nergens.	Voorloopig geregeld.
24	Hengelo.		neen.		Notulenboek van 1697; doopboeken van 1772 (1).
	δ. Ring Winterswijk:				
25	Borculo.	den kerkeraad.	geschreven.	in het depôt van 's rijksarchieven in Gelderland.	Doopboek van 1711; alsmede trouwboek; kerkeboek van 1616.

(1) Zie de noot op bladz. 148.

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Het archief is geregeld door:	DE INVENTARIS is gedrukt of geschreven:	berust in duplicaat:	Aanteekeningen:
26	Breëvoort.	L. W. Bakhuizen van den Brink, pred.	geschreven.	?	Het archief klimt op tot de 2de helft der 17de eeuw.
27	Groenlo.	?	»	?	Doopboeken van 1684; trouwboeken van 1754.
28	Rekken (onder Eibergen).	de predikanten en in 1892 opnieuw door W. van den Bijtel, predikant te Eibergen.	»	bij den kerkeraad.	De gemeente is gesticht in 1651; het archief klimt op tot dat jaar.
	4. CLASSIS TIEL:				
	a. Ring Tiel:				
29	Echteld.	»	neen.		Doop- en trouwboek van 1619; kerkeraadshandelingen van 1617.
	β. Ring Kuilenburg:				
30	Buurmalsen.	?	geschreven.	in het depôt van 's rijks archieven in Gelderland.	Het oudste stuk dagteekent van 1587. Doop- en trouwboeken van 1667.
31	Zoelmond.		»	?	Voorloopig geregeld.
	γ. Ring Ingen:				
32	Eck en Wiel.	Jac. Anspach, predikant, in 1860.	»	nergens.	Trouwboek van 1716; doopboek van 1772 (1); notulenboek van 1717.
33	Ingen.	?	neen.		Archief klimt op tot 1662.
34	Ommeren.		geschreven.	bij het classicaal bestuur.	Archief bevat aanteekeningen van gedoopten van 1673.

(1) Zie de noot op bladz. 148.

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Het archief is geregeld door:	DE INVENTARIS is gedrukt of geschreven:	berust in duplicaat:	**Aanteekeningen:**
35	Ravenswaaij.		geschreven.	nergens.	**Archief klimt op tot 1672.**
36	Rijswijk (bij Maurik).		»	»	**Archief klimt op tot 1646.**
	5. CLASSIS ZALT-BOMMEL:				
	α. Ring Zalt-Bommel:				
37	Brakel.	?	»	»	**Handelingen kerkeraad van 1677 af.**
38	Bruchem, Kerkwijk en Delwijnen.	?	»	»	**Archief klimt op tot 1615.**
39	Gameren.	de predikanten.	»	?	
40	Hedel.	—	»	bij het classicaal bestuur.	
41	Rossum.	?	niet gedrukt.	?	**Doopboeken van 1628.**
	β. Ring Tiel:				
42	Beesd.		geschreven.	nergens.	**Archief klimt op tot 1643.**
43	Deil en Enspijk.	. . . . Römer, predikant.	»	?	**De handelingen van den kerkeraad vangen met 1753, die van Enspijk met 1699 aan.**
44	Haaften.	de predikanten.	»	nergens.	**Archief klimt op tot 1619.**
45	Tuil.	den vorigen predikant.	»	»	**Archief klimt op tot 1639.**

	NAMEN DER GEMEENTEN :	Het archief is geregeld door :	DE INVENTARIS is gedrukt of geschreven :	berust in duplicaat :	Aanteekeningen :
	6. CLASSIS HARDERWIJK :				
	α. Ring Harderwijk :				
46	Harderwijk.	?	geschreven.	nergens.	**Archief klimt op tot 1592.**
	β. Ring Hattem :				
47	Epe.	?	»	»	**Archief klimt op tot 1605.**
48	Hattem.	?	neen.		**Notulenboeken van 1719 af.**
49	Oene (gemeente Epe).	?	»		**Doopboeken van 1770; aktenboek van 1810.**
50	Vaassen (gemeente Epe.)	J.H. Geselschap, predikant.	geschreven.		**Doopboek van 1643; lidmatenboek van 1689; notulenboek van 1767.**
51	Veessen (gemeente Heerde).	?	»	»	**Archief is *vermoedelijk* verbrand in 1832.**

d. Archieven, die niet geregeld zijn :

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Aanteekeningen:
	2. CLASSIS NIJMEGEN :	
	γ. Ring Elst boven de Grift :	
1	Gendt.	Geen archief; alleen notulenboeken van 1795 en oude pachtakten.
	3. CLASSIS ZUTPHEN :	
	β. Ring Doesburg :	
2	Angerlo.	Doop- en trouwboeken van 1772 (1).
3	Drempt.	
	γ. Ring Doetinchem :	
4	Dinxperlo.	Notulenboek van 1677; lidmatenboek van 1772 (1).
	4. CLASSIS TIEL :	
	β. Ring Kuilenburg :	
5	Kuilenburg.	Copie-trouwboek van 1651; trouwboek van 1687.
	5. CLASSIS ZALT-BOMMEL :	
	α. Ring Zalt-Bommel :	
6	Zuilichem en Nieuwaal.	Zuilichem's archief klimt op tot het midden der 17de eeuw, dat van Nieuwaal tot 1811; zij bevatten rekeningen en notulenboeken.

(1) Zie de noot op bladz. 148.

e. Archieven, waaromtrent geene mededeeling kan worden gedaan:

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Aanteekeningen:
	1. CLASSIS ARNHEM:	
	α. Ring Arnhem:	
1	Rheden.	
2	Rosendaal (bij Arnhem).	Geen archief in de kerk; alle stukken berusten het kasteel Rosendaal.
3	Spankeren.	
	β. Ring Wageningen:	
4	Bennekom.	
5	Hoevelaken.	
6	Lunteren.	
7	Otterlo.	
8	Renkum.	
9	Scherpenzeel.	
10	Wageningen.	
	γ. Ring Apeldoorn:	
11	Apeldoorn.	
12	Brummen.	
13	Hall (onder Brummen).	
14	Loenen (Veluwe).	
15	Nijbroek.	
16	Wilp.	
	2. CLASSIS NIJMEGEN:	
	α. Ring Nijmegen:	
17	Beek en Ubbergen.	
18	Beuningen, Weurt en Ewijk.	
19	Heumen en Malden.	

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Aanteekeningen:
20	Millingen.	
21	Nijmegen.	
22	Ooij en Persingen.	
	β. Ring Batenburg:	
23	Altforst en Appeltern.	
24	Druten, Afferden en Deest.	
25	Horssen.	
26	Maas-Bommel en Alphen.	
27	Winssen.	
	γ. Ring Elst boven de Grift:	
28	Bemmel.	
29	Elden.	
30	Huissen en Malburgen.	
31	Lent (bij Nijmegen).	
32	Ressen en Doornik.	
	δ. Ring Elst beneden de Grift:	
33	Driel (Over-Betuwe).	
34	Herveld.	
35	Heteren.	
36	Randwijk en Lakemond.	
37	Slijk-Ewijk en Oosterhout.	
38	Valburg en Homoet.	
39	Zetten, Indoornik en Andelst.	
	3. CLASSIS ZUTPHEN:	
	α. Ring Zutphen:	
40	Almen en Harfden.	

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Aanteekeningen:
41	Geesteren (bij Borculo).	
42	Gelselaar.	
43	Gorssel.	
44	Laren, Verwolde en Oolde.	
45	Ruurlo.	
46	Vorden.	
47	Zutphen.	
	β. Ring Doesburg:	
48	Didam.	
49	Olden-Keppel en Keppel-binnen.	
50	Steenderen en Bronkhorst.	
51	Wehl.	
52	Zevenaar.	
	γ. Ring Doetinchem:	
53	Doetinchem.	
54	Gendringen en Mechelen.	
55	Halle (gemeente Zelhem).	
56	Hummelo.	
57	Silvolde.	
58	Terborg.	
59	Varsseveld en Sinderhoek.	
60	Zeddam.	
61	Zelhem.	
	δ. Ring Winterswijk:	
62	Aalten.	

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Aanteekeningen:
63	Eibergen.	
64	Lichtenvoorde.	
65	Neede.	
66	Winterswijk.	
	4. CLASSIS TIEL:	
	α. Ring Tiel:	
67	Avezaath.	
68	Drumpt.	
69	Hien en Dodewaard.	
70	Ochten.	
71	Tiel.	
72	Wadenoijen.	
73	IJzendoorn.	
74	Zoelen.	
	β. Ring Kuilenburg:	
75	Asch (gemeente Buren).	
76	Beusichem.	
77	Buren.	
78	Erichem (gemeente Buren).	
79	Tricht.	
	γ. Ring Ingen:	
80	Kesteren.	
81	Lienden.	
82	Maurik.	
83	Opheusden.	

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Aanteekeningen:
	5. CLASSIS ZALT-BOMMEL:	
	α. Ring Zalt-Bommel:	
84	Aalst (gemeente Pouderoijen).	
85	Driel (Bommelerwaard).	
86	Heerewaarden en St. Andries.	
87	Hurwenen.	
88	Nederhemert.	
89	Pouderoijen en Loevestein.	
90	Well, Ammerzoden en Wordingen.	
91	Zalt-Bommel.	
	β. Ring Tuil:	
92	Acquoij.	
93	Elst.	
94	Geldermalsen.	
95	Hellouw.	
96	Herwijnen.	
97	Meteren.	
98	Ophemert en Zennewijnen.	
99	Opijnen.	
100	Rumpt.	
101	Varik.	
102	Waardenburg en Neerijnen.	
	6. CLASSIS HARDERWIJK:	
	α. Ring Harderwijk:	
103	Barneveld.	

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Aanteekeningen:
104	Elspeet.	
105	Ermelo.	
106	Garderen.	
107	Hierden (bij Harderwijk).	
108	Kootwijk.	
109	Nijkerk.	
110	Putten.	
111	Voorthuizen.	
	β. Ring Hattem:	
112	Elburg.	
113	Heerde.	
114	Nunspeet.	
115	Oldebroek.	
116	Oosterwolde.	
117	Vorgten (gemeente Heerde).	
118	Wapenvelde (» »).	

f. Gemeenten, waar alleen nieuwe of geene archieven worden gevonden

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Het archief is geregeld door:	De regeling is:	DE INVENTARIS is:	DE INVENTARIS berust in duplicaat:	Aanteekeningen
	1. CLASSIS ARNHEM:					
	a. Ring Arnhem:					
1	Dieren.	den predikant.	globaal.	geschreven.	nergens.	Archief klim tot 1848; veree met het archie diaconie.
2	Schaarsbergen.	»	»	niet gedrukt		Gemeente op richt in 1868.
	γ. Ring Apeldoorn:					
3	Eerbeek.	J. W. Gunning Jr., vroeger pred. aldaar.	»	geschreven.	»	Gemeente gest in 1857.
4	Hoenderlo.	?	»	»	bij het classicaal bestuur.	Gemeente gest in 1856.
	2. CLASSIS NIJMEGEN:					
	β. Ring Batenburg:					
5	Batenburg en Niftrik.					Geen archief
6	Wijchen en Leur.					Niet geregeld. tulen van 1836.
	3. CLASSIS ZUTPHEN:					
	a. Ring Zutphen:					
7	Barchem, Zwiep en Bosheurne.	de predikanten.	»	»	nergens.	Gemeente gest in 1861.

(1) En de notulen van den kerkeraad enz.?

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Het archief is geregeld door:	De regeling is:	DE INVENTARIS is:	DE INVENTARIS berust in duplicaat:	Aanteekeningen:
8	Wichmond.	den predikant.	globaal.	geschreven.	nergens.	Gemeente gesticht in 1856.
	β. Ring Doesburg:					
9	Westervoort.					Er bestaat geen archief (1).
	γ. Ring Doetinchem:					
10	Etten (bij Terborg).					Opgericht zelfstandig in 1857. Een notulenboek van 1753 (?) (2).
11	's Heerenberg.					Er schijnt geen archief van den kerkeraad te bestaan (1); het diaconie-archief is afzonderlijk (3).
12	Netterden.					Geen archief; *staat onder 's Heerenberg.*
	δ. Ring Winterswijk:					
13	Haarlo en Waterhoek.	de predikanten.	»	»	»	Gemeente gesticht in 1858.
	5. CLASSIS ZALT-BOMMEL:					
	β. Ring Tiel:					
14	Vuren en Dalem.					Geen archief aanwezig (1).

(1) En de notulen van den kerkeraad enz.?
(2) Volgens des predikants opgave.
(3) Zie hierachter bladz. 165, staat *c* no. 4.

	NAMEN DER GEMEENTEN :	Het archief is geregeld door :	De regeling is :	DE INVENTARIS is :	DE INVENTARIS berust in duplicaat :	Aanteekeningen :
	6. CLASSIS HARDERWIJK :					
	a. Ring Hattem :					
15	Doornspijk.	?	globaal.	niet gedrukt.	?	Doopboek van 1816.
16	Emst (gem. Epe).		voorloopig.			Gemeente gesticht voor ruim 30 jaren.
17	Wezep (gem. Oldebroek).	?	globaal.	geschreven.	?	Gemeente gesticht in 1863.

D. Diaconieën (1).

a. Archieven, die in bruikleen berusten in het depôt van 's rijks archieven in Gelderland:

	NAMEN DER GEMEENTEN :	Het archief is geregeld door :	De regeling is :	DE INVENTARIS is :	DE INVENTARIS berust in duplicaat :	Aantal predikanten :
1	Arnhem.	den rijksarchivaris in Gelderland.	wetenschappelijk.	geschreven.	in het depôt van 's rijks archieven in Gelderland.	5 predikanten.

(1) De namen der diaconieën worden medegedeeld in dezelfde orde als die der kerkeraden.

b. Archieven in gemeenten met drie of meer predikanten, waaromtrent geen mededeeling kan worden gedaan:

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Aantal predikanten:	Aanteekeningen:
1	Wageningen.	3 pred.	
2	Nijmegen.	4 »	
3	Zutphen.	5 »	
4	Winterswijk.	3 »	
5	Tiel.	3 »	•
6	Harderwijk.	3 »	
7	Nijkerk.	3 »	

c. Archieven in gemeenten met 1 of 2 predikanten, waarvan alleen bekend is, dat zij afgezonderd van de archieven der kerkeraden worden bewaard:

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Aanteekeningen:
1	Schaarsbergen.	
2	Velp (bij Arnhem).	
3	Groesbeek.	
4	's Heerenberg (1).	
5	Zoelmond.	
6	Ravenswaaij.	
7	Rijswijk (bij Maurik).	
8	Bruchem, Kerkwijk en Delwijnen.	
9	Oene (gemeente Epe).	

(1) Zie hierboven bladz. 163 no. 11.

d. Archieven in gemeenten met 1 of 2 predikanten, waarvan bekend is, dat zij vereenigd zijn met die der kerkeraden:

	NAMEN DER CLASSES:	Aanteekeningen:
1	Oosterbeek.	
2	Ede.	
3	Beekbergen.	
4	Terwolde.	
5	Twello.	
6	Voorst.	
7	Neerbosch c. a.	
8	Bergharen en Hernen.	
9	Leeuwen en Puiflik.	
10	Wamel en Dreumel.	
11	Gendt.	
12	Herwen en Aerdt.	
13	Lobith.	
14	Elst (Over-Betuwe).	
15	Hemmen.	
16	Lochem.	
17	Warnsveld.	
18	Angerlo.	
19	Bahr, Lathum en Giesbeek.	
20	Doesburg.	
21	Drempt.	
22	Hengelo.	
23	Borculo.	

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Aanteekeningen:
24	Brèevoort.	
25	Groenlo.	
26	Rekken (onder Eibergen).	
27	Echteld.	
28	Kuilenburg.	
29	Eck en Wiel.	
30	Ingen.	
31	Ommeren.	
32	Brakel.	
33	Gameren.	
34	Hedel.	
35	Rossum.	
36	Haaften.	
37	Herwijnen.	
38	Tuil.	
39	Hattem.	
40	Vaassen (gemeente Epe).	
41	Veessen (gemeente Heerde).	

c. Archieven in gemeenten met 1 of 2 predikanten, waaromtrent geen mededeeling kan worden gedaan:

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Aanteekeningen:
1	Ellecom.	
2	Rheden.	
3	Rosendaal (bij Arnhem) (1).	
4	Spankeren.	
5	Bennekom.	
6	Hoevelaken.	
7	Lunteren.	
8	Otterlo.	
9	Renkum.	
10	Scherpenzeel.	
11	Apeldoorn.	
12	Brummen.	
13	Hall (onder Brummen).	
14	Loenen (Veluwe).	
15	Nijbroek.	
16	Wilp.	
17	Beek en Ubbergen.	
18	Beuningen, Weert en Ewijk.	
19	Heumen en Malden.	
20	Millingen.	
21	Ooij en Persingen.	

(1) Op het kasteel Rosendaal.

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Aanteekeningen:
22	Over- en Neder-Asselt.	
23	Altforst en Appeltern.	
24	Druten, Afferden en Deest.	
25	Horssen.	
26	Maas-Bommel en Alphen.	
27	Winssen.	
28	Angeren en Loo.	
29	Elden.	
30	Huissen en Malbergen.	
31	Lent (bij Nijmegen).	
32	Ressen en Doornik.	
33	Driel (Over-Betuwe).	
34	Herveld.	
35	Heteren.	
36	Randwijk.	
37	Slijk-Ewijk.	
38	Valburg en Homoet.	
39	Zetten, Indoornik en Andelst.	
40	Almen.	
41	Geesteren.	
42	Gelselaar.	
43	Gorssel.	
44	Laren c. a.	
45	Ruurlo.	
46	Vorden.	
47	Didam.	

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Aanteekeningen:
48	Olden-Keppel en Keppel-binnen.	
49	Steenderen en Bronkhorst.	
50	Wehl.	
51	Zevenaar.	
52	Dinxperlo.	
53	Doetinchem.	
54	Gendringen en Mechelen.	
55	Hall (gemeente Zelhem).	
56	Hummelo.	
57	Silvolde.	
58	Terborg.	
59	Varsseveld en Sinderhoek.	
60	Zeddam.	
61	Zelhem.	
62	Aalten.	
63	Eibergen.	
64	Lichtenvoorde.	
65	Neede.	
66	Avezaath.	
67	Drumpt.	
68	Hien en Dodewaard.	
69	Ochten.	
70	Wadenoijen.	
71	IJzendoorn.	
72	Zoelen.	

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Aanteekeningen:
73	Asch (gemeente Buren).	
74	Beusichem.	
75	Buren.	
76	Buurmalsen.	
77	Erichem (gemeente Buren).	
78	Tricht.	
79	Kesteren.	
80	Lienden.	
81	Maurik.	
82	Opheusden.	
83	Aalst (gemeente Pouderoijen).	
84	Driel (Bommelerwaard).	
85	Heerewaarden en St. Andries.	
86	Hurwenen.	
87	Nederhemert.	
88	Pouderoijen en Loevestein.	
89	Well, Ammerzoden, enz.	
90	Zalt-Bommel.	
91	Zuilichem en Nieuwaal.	
92	Acquoij.	
93	Deil en Enspijk.	
94	Est.	
95	Geldermalsen.	
96	Hellouw.	
97	Meteren.	
98	Ophemert en Zennewijnen.	

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Aanteekeningen:
99	Opijnen.	
100	Rhenoij.	
101	Rumpt.	
102	Varik.	
103	Waardenburg c. a.	
104	Barneveld.	
105	Elspeet.	
106	Ermelo.	
107	Garderen.	
108	Hierden (bij Harderwijk).	
109	Kootwijk.	
110	Putten.	
111	Voorthuizen.	
112	Elburg.	
113	Heerde.	
114	Nunspeet.	
115	Oldebroek.	
116	Oosterwolde.	
117	Vorgten (gemeente Heerde).	
118	Wapenvelde (gemeente Heerde).	

f. Gemeenten met 1 of 2 predikanten, waar alleen nieuwe of geene archieven gevonden worden:

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Aanteekeningen:
1	Dieren.	Vereenigd met het archief van den kerkeraad.
2	Eerbeek.	Kerkeraad bezit alleen nieuw archief.
3	Hoenderlo.	Vereenigd met het archief van den kerkeraad; alleen nieuw.
4	Batenburg.	Geen archief.
5	Wijchen en Leur.	Kerkeraad bezit alleen nieuw archief.
6	Bemmel.	Geen archief.
7	Barchem, Zwiep enz.	Vereenigd met het archief van den kerkeraad; alleen nieuw.
8	Wichmond.	Idem.
9	Westervoort.	Geen archief.
10	Etten (bij Terborg).	Vereenigd met het archief van den kerkeraad; alleen nieuw.
11	Netterden.	Geen archief.
12	Haarlo en Waterhoek.	Vereenigd met het archief van den kerkeraad; alleen nieuw.
13	Beesd.	Geen archief.
14	Vuren en Dalem.	„ „
15	Doornspijk.	Vereenigd met het archief van den kerkeraad; alleen nieuw.
16	Emst (gemeente Epe).	Gemeente bestaat van ongeveer 1868.
17	Epe.	Archief is voor c. 20 jaren grootendeels verbrand.
18	Wezep (gemeente Oldebroek).	Vereenigd met het archief van den kerkeraad; alleen nieuw.

E. Kerkvoogdijen.

a. Archieven, die in bruikleen berusten in het depôt van 's rijks archieven in Gelderland:

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Het archief is geregeld door:	De regeling is:	DE INVENTARIS is:	berust in duplicaat:	Aanteekeningen:
1	Arnhem.	den rijks-archivaris in Gelderland.	weten-schappelijk.	geschre-ven.	in het depôt van 's rijks archie-ven in Gelder-land.	
2	Batenburg.	»	»	»	»	
3	Doetinchem (oud-archief).	»	»	»	»	

b. Archieven, die niet in bruikleen zijn opgenomen en wetenschappelijk geregeld zijn:

	NAMEN DER GEMEENTEN:	DE INVENTARIS is opgemaakt door:	is gedrukt of geschreven:	berust in duplicaat:	Aanteekeningen:
1	Bahr en Lathum.	Blanson Hen-kemans, vroeger predikant aldaar.	geschreven.	?	Het archief klimt op tot 1736.
2	Heteren (gedeel-telijk).	Ch. de Wijs, secretaris kerk-voogd 1860—1866.	»	nergens.	Gedeeltelijk globaal geregeld.

	NAMEN DER GEMEENTEN:	DE INVENTARIS is opgemaakt door:	is gedrukt of geschreven:	berust in duplicaat:	Aanteekeningen:
3	Nijmegen.	wijlen Mr. P. J. Smits en wijlen J. V. W. Krul van Stompwijk in 1860, en nog nader in 1898 door J. C. F. van der Meer van Kuffeler.	geschreven.	nergens.	Het oudste stuk dagteekent van 1584.
4	Rheden.				Op verzoek is de hulp van den rijksarchivaris in Gelderland voor regeling der inventarisatie aangeboden en aangenomen.
5	Terwolde.	Dr. I. M. J. Hoog, predikant.	»	in het depôt van 's rijks archieven in Gelderland.	

c. Archieven, die voorloopig of globaal geregeld zijn:

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Het archief is geregeld door:	DE INVENTARIS is gedrukt of geschreven:	berust in duplicaat:	Aanteekeningen:
1	Ammerzoden.		neen.		Voorloopig geregeld. Kerkerekeningen begin 18de eeuw.
2	Angeren en Loo.		geschreven.	bij het provinciaal college van toezicht en het classicaal bestuur.	

	NAMEN DER GEMEENTEN :	Het archief is geregeld door:	DE INVENTARIS is gedrukt of geschreven :	berust in duplicaat :	Aanteekeningen:
3	Apeldoorn.		neen.		Rekeningen van 1750.
4	Avezaath.		»		Voorloopig geregeld.
5	Bergharen en Hernen.	A. A. H. Exalto d' Almaras, predikant 1839—1874.	geschreven.	?	
6	Beusichem.	?	»	bij het provinciaal college van toezicht.	
7	Zalt-Bommel.	opvolgende secretarissen.	neen.		Archief klimt op tot 1786.
8	Borculo.	verschillende personen of besturen.	geschreven.		Archief klimt op tot 1651.
9	Elden.	?	»	nergens.	
10	Epe.	?	»	in het depôt van 's rijks archieven in Gelderland.	Kerkerekeningen klimmen op tot 1642.
11	Etten en Netterden.	?	»		
12	Hattem.	?	neen.		Archief klimt op tot 1798.
13	Heteren.	Chr. de Wijs, secretaris-kerkvoogd 1860—1866.	geschreven.	nergens.	Gedeeltelijk wetenschappelijk, gedeeltelijk globaal geregeld.
14	Neerbosch c.a.	den president-kerkvoogd J. H. Jonckers (waarschijnlijk).	»	»	
15	Ophemert en Zennewijnen.	J. C. Formijne, in leven secretaris-kerkvoogd.	»	het depôt van 's rijks archieven in Gelderland zal een duplicaat bekomen.	

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Het archief is geregeld door:	DE INVENTARIS is gedrukt of geschreven:	DE INVENTARIS berust in duplicaat:	Aanteekeningen:
16	Steenderen en Bronkhorst.		geschreven.	bij het provinciaal college van toezicht.	
17	Twello.	H. H. Everts.	»	in het depôt van 's rijks archieven in Gelderland.	Bevat o.a. kerkeboek van 1655.
18	Varik.	secretaris-kerkvoogd.	niet geschreven.		
19	Vorden.	?	geschreven.	nergens.	Archief klimt op tot 1631.
20	Winterswijk.	?	»	?	Bevat een stuk dd. 1685 betreffende het orgel.
21	Zutphen.	van Bullen, predikant, in 1825.	»	nergens.	Archief klimt op tot de 12de eeuw. Dr. H. W. Ph. E. van den Bergh van Eijsinga, in 1897 aangesteld tot archivaris-bibliothecaris, zal het archief verder regelen en inventariseeren.

d. Archieven, die niet geregeld zijn:

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Aanteekeningen:
1	Alphen (Maas en Waal).	
2	Beest.	Alleen rekeningen.
3	Brakel.	
4	Bruchem.	
5	Doetinchem (nieuw archief).	Het oud-archief berust in bruikleen in het depôt van 's rijks archieven in Gelderland.
6	Drumpt (bij Wadenoijen).	Archief klimt op tot Mei 1800.
7	Echteld.	Rekeningen midden 17de eeuw.
8	Eerbeek (bij Brummen).	
9	Est en Opijnen.	Register betreffende verhuring van landerijen, 1750.
10	Hellouw.	
11	Hummelo.	Geen bepaald archief, alleen ervenboek van Hummelo 1751—1827.
12	Loenen (Veluwe).	In het archief is eene kerkerekening van Beekbergen van 1548 en staat van inkomsten van den pastoor van Beekbergen van 1488.
13	Maurik.	Er is een geschreven staat, waarvan nergens duplicaat berust.
14	Nieuwaal.	Archief bestaat uit eenige oude rekeningen en een enkel oud stuk.
15	Nijbroek.	Stukken vangen aan met 1795.
16	Nijkerk.	Notulenboeken vangen aan met ongeveer 1600.
17	Oosterbeek.	Rekeningboek, aanvangende 1609.
18	Ressen.	Kerkeboek van 1706.
19	Rossum.	Afstand in bruikleen is in overweging genomen.
20	Scherpenzeel.	Rekeningen van 1800 af.
21	Wadenoijen.	
22	Zuilichem.	

e. Archieven, waaromtrent geene mededeeling kan worden gedaan:

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Aanteekeningen:
1	Aalst (Bommelerwaard).	
2	Acquoij.	
3	Andelst (Over-Betuwe).	
4	Angerlo.	
5	Appeltern en Altforst.	
6	Barneveld.	
7	Beek en Ubbergen.	
8	Beekbergen.	
9	Bennekom.	
10	Beuningen, Ewijk en Weurt.	
11	Breëvoort.	
12	Brummen.	
13	Buren.	
14	Deil.	
15	Didam.	
16	Dieren.	
17	Dinxperlo.	
18	Dodewaard.	
19	Doesburg.	
20	Doornspijk.	
21	Drempt.	
22	Driel (Bommelerwaard).	
23	Driel (Over-Betuwe).	
24	Druten, Afferden en Deest.	

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Aanteekeningen:
25	Eck en Wiel.	
26	Ede.	
27	Eibergen.	
28	Elburg.	
29	Ellekom.	
30	Elspeet.	
31	Emst.	
32	Enspijk.	
33	Erichem.	
34	Ermelo.	
35	Gameren.	
36	Garderen.	
37	Geesteren.	
38	Gelselaar.	
39	Gendringen.	
40	Gorssel.	
41	Groenlo.	
42	Groesbeek.	
43	Haaften.	
44	Haarlo en Waterhoek.	
45	Hall (bij Brummen).	
46	Harderwijk.	
47	Hedel.	
48	's Heerenberg.	
49	Heerewaarden.	
50	Hemmen.	

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Aanteekeningen:
51	Herveld.	
52	Herwijnen.	
53	Heumen.	
54	Hierden (bij Harderwijk).	
55	Hoevelaken.	
56	Horssen.	
57	Huissen.	
58	Hurwenen.	
59	Ingen.	
60	Keppel.	
61	Kerkwijk en Delwijnen.	
62	Kootwijk.	
63	Lent (bij Nijmegen).	
64	Lichtenvoorde.	
65	Lienden.	
66	Lobith.	
67	Lochem.	
68	Loenen (Over-Betuwe) en Wolferen.	
69	Loevestein.	
70	Maas-Bommel.	
71	Meteren.	
72	Millingen (Over-Betuwe).	
73	Neede.	
74	Neerijnen.	
75	Nijkerk.	

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Aanteekeningen:
76	Oene.	
77	Oldebroek.	
78	Oosterhout en Slijk-Ewijk.	
79	Oosterwolde.	
80	Opheusden.	
81	Otterlo.	
82	Over- en Neder-Asselt.	
83	Putten.	
84	Ravenswaaij.	
85	Rekken.	
86	Rijswijk (Neder-Betuwe).	
87	Rosendaal (bij Arnhem).	
88	Rumpt.	
89	Ruurlo.	
90	Schaarsbergen.	
91	Silvolde.	
92	Spankeren.	
93	Terborg.	
94	Tiel.	
95	Tricht.	
96	Tuil.	
97	Vaassen (bij Epe).	
98	Valburg.	
99	Varsseveld.	
100	Veessen.	
101	Velp (bij Arnhem).	

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Aanteekeningen:
102	Voorthuizen.	
103	Vorchten.	
104	Vuren.	
105	Waardenburg.	
106	Wageningen.	
107	Wamel en Dreumel.	
108	Wapenvelde (gemeente Heerde).	
109	Wehl.	
110	Well (bij Ammerzoden).	
111	Wilp.	
112	Winssen.	
113	IJzendoorn.	
114	Zeddam.	
115	Zelhem.	
116	Zetten en Indoornik.	
117	Zevenaar.	
118	Zoelen.	
119	Zoelmond.	

f. Kerkvoogdijen, die geene of alleen nieuwe archieven bezitten:

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Aanteekeningen:
1	Aalten.	Geen archief.
2	Almen.	Archief klimt op tot 1824. Niet geregeld.
3	Asch.	Archief klimt op tot 1854. Niet geregeld.
4	Barchem c.a.	Gemeente gesticht in 1861. Archief globaal geregel door wijlen Arendsen Raedt en later door diens zoo P. Arendsen Raedt. Geen inventaris.
5	Bemmel.	Geen archief.
6	Buurmalsen.	„ „ .
7	Dalem.	„ „ .
8	Elst (Over-Betuwe).	„ „ .
9	Geldermalsen.	„ „ .
10	Gellicum.	Stukken van 1870. Niet geregeld.
11	Gent (Over-Betuwe).	Geen archief.
12	Halle (bij Zelhem).	Gemeente gesticht in 1858. Archief globaal geregeld Geen inventaris.
13	Heelsum.	Geen archief, dewijl de kerk particulier eigendom is
14	Heerde.	Geen archief.
15	Heesselt.	„ „ .
16	Hengelo.	„ „ . Een geschreven inventaris van de eigendommen der kerk.
17	Herwen, Aerdt en Pannerden.	Afzonderlijke kerkvoogdij, opgericht in 1869.
18	Hoenderlo.	Geen archief.
19	Homoet.	„ „ .
20	Kesteren.	„ „ .
21	Kuilenburg.	„ „ .
22	Laren en Verwolde.	Archief klimt op tot 1824. Globaal geregeld. Geen inventaris.

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Aanteekeningen:
23	Leur.	Geen archief. Oudste stukken van de eerste helft der 19de eeuw.
24	Lunteren.	Geen archief.
25	Nederhemert.	" " .
26	Nunspeet.	" " .
27	Ochten.	Archief klimt op tot 1827. Globaal geregeld. Geen inventaris.
28	Ommeren.	Geen archief.
29	Ooij en Persingen.	" " .
30	Opijnen.	" " .
31	Pouderoijen.	" " .
32	Puiflik en Leeuwen.	Archief klimt op tot 1850. Niet geregeld.
33	Randwijk.	Archief klimt op tot 1875; wellicht zijn de oudste stukken verscheurd. Geen inventaris.
34	Renkum.	Archief klimt op tot omstreeks 1827. Globaal geregeld. Geschreven inventaris, waarvan duplicaat bij het provinciaal college van toezicht.
35	Rhenoij.	Archief, opklimmende tot 1824, is globaal geregeld. Er bestaat geen gedrukte inventaris, nergens berust duplicaat van den inventaris.
36	Voorst.	Geen archief.
37	Warnsveld.	" " .
38	Westervoort.	Archief vangt aan met 1824. Niet geregeld.
39	Wezep (gemeente Oldebroek).	Gemeente gesticht in 1862. Archief globaal geregeld. Geschreven inventaris, waarvan nergens duplicaat berust.
40	Wichmond.	Archief klimt op tot 1856. Globaal geregeld door den secretaris-kerkvoogd. Geschreven inventaris.
41	Wijchen.	Archief klimt op tot 1828. Voorloopig geregeld. Geen inventaris.

I^a. Waalsche Kerken.

A. Gemeenten.

a. Archieven, die niet of onvoldoende geregeld zijn:

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Het archief is geregeld:	DE INVENTARIS is opgemaakt door:	is gedrukt of geschreven:	berust in duplicaat:	Aanteekeningen:
1	Arnhem.	neen.		neen.		De archieven vangen aan met 1683. Afzonderlijke archieven van diaconie of kerkvoogdij bestaan niet. De rijksarchivaris in Gelderland is voornemens regeling en inventarisatie aan te bieden en overgave in bruikleen aan te vragen.
2	Nijmegen.	vermoedelijk globaal.	Ds. Gagnebin te Amsterdam.	geschreven.	in de Waalsche bibliotheek te Leiden.	De predikant A. Pijnacker Hordijk heeft doen mededeelen: „dat hij „niet juist wist, „waar de archief-„stukken geborgen „waren" !!!

B. Kerkvoogdijen (1).

a. Archieven, waaromtrent geene mededeeling kan worden gedaan:

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Aanteekeningen:
1	Nijmegen.	

II. Evangelisch Luthersch Kerkgenootschap.

A. Archieven van kerkeraden, diaconieën en kerkvoogdijen.

a. Archieven, die globaal geregeld zijn:

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Het archief is geregeld door:	De inventaris is gedrukt of geschreven:	Aanteekeningen:
1	Doesburg.	Ch. de Meijere C.Az., predikant.	neen.	Het archief bevat o. a. een notulenboek van 1794; een ander van 1735 schijnt verloren te zijn. Doopboek van 1795.
2	Tiel.	C. Th. Scharten, predikant.	»	Het archief vangt aan met 1752.

(1) Voor Arnhem zie onder A Gemeenten.

b. Archieven, die niet geregeld zijn:

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Aanteekeningen:
1	Arnhem.	Bij den predikant bestaat het voornemen, het archief te ordenen en te inventariseeren. Het bevat o. a. notulenboeken van 1784 af.
2	Kuilenburg.	Het archief bevat o. a. een aanteekeningboekje van 1661 en een notulenboek van 1696. Het archief der diaconie is met dat des kerkeraads vereenigd.
3	Nijmegen.	Het archief bevat stukken uit den aanvang der 17de eeuw. De archieven van kerkeraad, diaconie en kerkvoogdij zijn vereenigd.
4	Zutphen.	Het archief bevat allerlei losse stukken, waarvan niets is geregeld. Het archief der diaconie is met dat des kerkeraads vereenigd.

c. Archieven, waaromtrent geene mededeeling kan worden gedaan:

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Aanteekeningen:
1	Doetinchem.	

III. Doopsgezinde gemeenten.

a. Archieven, die niet of onvoldoende geregeld zijn:

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Het archief is geregeld:	EENE OPGAVE IS opgemaakt door:	gedrukt of geschreven:	Aanteekeningen:
1	Nijmegen.	neen.		neen.	Het oudste stuk dagteekent van 1655.
2	Zutphen.	eenigszins.	J. C. Goldenberg, diaken-boekhouder.	geschreven.	Bevat stukken, opklimmende tot 1628.

b. Archieven, waaromtrent geene mededeeling kan worden gedaan:

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Aanteekeningen:
1	Winterswijk.	

c. Gemeenten, die alleen nieuwe archieven bezitten:

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Aanteekeningeu:
1	Apeldoorn.	Deze gemeente is opgericht 16 Februari 1896.
2	Arnhem.	Deze gemeente is opgericht in 1851. Van eene vroeger bestaan hebbende gemeente is niets over.
3	Wageningen.	Deze gemeente is opgericht in 1896.

IV. Roomsch Katholiek Kerkgenootschap.

A. Decanaten.

a. Archieven, die globaal geregeld zijn:

	NAMEN DER DECANATEN:	DE INVENTARIS IS opgemaakt door:	gedrukt of geschreven:	Aanteekeningen:
	1. ONDER HET AARTSBISDOM UTRECHT:			
1	Doesburg.	J. Westerman, deken en pastoor te Duiven.	geschreven.	

b. Archieven, waaromtrent geene mededeeling kan worden gedaan:

	NAMEN DER DECANATEN:	Aanteekeningen:
	1. ONDER HET AARTSBISDOM UTRECHT:	
1	Groenlo.	Er bestaat geen algemeen toegankelijk, noch minder openbaar archief. Wat desbetreffende bestaat, is vervat in het Conc. Prov. Tit. X Cap. XIII en in de Acta et statuta synod. dioc. Ultraj. p. 10.
	2. ONDER HET BISDOM VAN 's HERTOGENBOSCH:	
2	Druten.	

c. Decanaten, die geene archieven bezitten:

	NAMEN DER DECANATEN:	Aanteekeningen:
	1. ONDER HET AARTSBISDOM UTRECHT:	
1	Arnhem.	Er bestaan eigenlijk geene decanale archieven.
2	Zutphen.	Geen archief. Het decanaat is opgericht in 1853.
	2. ONDER HET BISDOM VAN 's HERTOGENBOSCH:	
3	Nijmegen.	
4	Zalt-Bommel.	

B. Pastorieën.

a. Archieven, die wetenschappelijk geregeld zijn:

	NAMEN DER PAROCHIËN:	DE INVENTARIS is opgemaakt door:	is gedrukt of geschreven:	berust in afschrift:	Aanteekeningen:
	1. ONDER HET AARTSBISDOM UTRECHT:				
1	Arnhem, St. Walburgis.	opvolgende pastoors.	geschreven.	bij het aartsbisschoppelijk archief te Utrecht.	

b. Archieven, die globaal geregeld zijn:

	NAMEN DER PAROCHIËN:	De inventaris is gedrukt of geschreven:	Aanteekeningen:
	1. ONDER HET AARTSBISDOM UTRECHT:		
1	Keijenberg (onder Hengelo).	neen.	Bevat doopboeken enz. van den aanvang dezer eeuw.
2	Zevenaar.		Bevat o. a. perkamenten brieven van 1500 betreffende oprichting van altaren.

c. Archieven, die niet geregeld zijn:

	NAMEN DER PAROCHIËN:	Aanteekeningen:
	1. ONDER HET AARTSBISDOM UTRECHT:	
1	Beek (bij 's Heerenberg).	Archief vangt aan met 1785. Doopboek 1795.
2	Bemmel.	" " " " 1795.
3	Elden.	" " " " 1792.
	2. ONDER HET BISDOM VAN 'S HERTOGENBOSCH:	
4	Altforst.	Eenige manuscripten aanwezig. Men verwijst naar R. D. Schutjes, Historia dioecesis Buscoducensis.
5	Beek (bij Nijmegen).	Archief vangt aan met 1795.
6	Weurt.	Parochie opgericht in 1797.

d. Archieven, waaromtrent geene mededeeling kan worden gedaan:

	NAMEN DER PAROCHIËN:	Aanteekeningen:
	1. ONDER HET AARTSBISDOM UTRECHT:	
1	Aalten.	
2	Angeren.	
3	Apeldoorn.	
4	Arnhem, St. Eusebius.	

	NAMEN DER PAROCHIËN:	Aanteekeningen:
5	Arnhem, St. Martinus.	
6	Azewijn (onder Berg).	
7	Beesd.	
8	Borculo.	
9	Bredevoort.	
10	Brummen.	
11	Buren.	
12	Didam.	
13	Dieren.	
14	Dinxperlo.	
15	Doesburg.	
16	Doetinchem.	
17	Doornenburg.	
18	Drempt.	
19	Driel (Over-Betuwe).	
20	Duistervoorde.	
21	Duiven.	
22	Eibergen (waaronder Rekken).	
23	Elst (Over-Betuwe).	
24	Etten.	
25	Gellicum.	
26	Gendringen.	
27	Gent.	
28	Gorssel.	
29	Groenlo.	
30	Groessen.	

	NAMEN DER PAROCHIËN:	Aanteekeningen:
31	Harderwijk.	
32	's Heerenbergh.	
33	Herveld.	
34	Herwen en Aerdt.	
35	Heteren.	
36	Huissen.	
37	Indoornik.	
38	Kilder.	
39	Lathum.	
40	Lent.	
41	Lobith.	
42	Loenen (Veluwe).	
43	Loo (onder Duiven).	
44	Maurik.	
45	Megchelen.	
46	Netterden.	
47	Nijkerk.	
48	Oltburgen (bij Steenderen).	
49	Oosterbeek.	
50	Oosterholt.	
51	Oud-Zevenaar.	
52	Pannerden.	
53	Putten.	
54	Renkum.	
55	Rietmolen (onder Neede).	
56	Ruurlo.	

	NAMEN DER PAROCHIËN:	Aanteekeningen:
57	de Steeg.	
58	Tiel.	
59	Ulft (1).	
60	Vaassen.	
61	Varik.	
62	Velp (bij Arnhem).	
63	Vierakker.	
64	Vorden.	
65	Vragender.	
66	Wageningen.	
67	Wehl.	
68	Westervoort.	
69	Wijnbergen (bij Doetinchem).	
70	Zeddam.	
71	Zieuwent (bij Lichtenvoorde).	
	2. ONDER HET BISDOM VAN 'S HERTOGENBOSCH:	
72	Aalst.	
73	Afferden.	
74	Alphen (Maas en Waal).	
75	Ammerzoden.	
76	Appeltern.	

(1) Volgens opgave bestaat er geen algemeen toegankelijk of openbaar archief Men verwijst naar Conc. Prov. Tit. X Cap. III en Acta et statuta syn. dioc Ultraj. p. 110.

	NAMEN DER PAROCHIËN:	Aanteekeningen:
77	Balgooij en Keenth.	
78	Batenburg.	
79	Beuningen.	
80	Burgharen.	
81	Deest.	
82	Dreumel.	
83	Driel (Bommelerwaard).	
84	Druten.	
85	Ewijk.	
86	Groesbeek.	
87	Hatert.	
88	Hedel.	
89	Hernen en Leur.	
90	Horssen.	
91	Hurwenen.	
92	Kekerdom.	
93	Leeuwen.	
94	Leuth.	
95	Maas-Bommel.	
96	Malden.	
97	Millingen (Betuwe).	
98	Neder-Asselt.	
99	Neerbosch.	
100	Niftrik.	
101	Nijmegen, St. Augustinus.	
102	Nijmegen, St. Franciscus.	

	NAMEN DER PAROCHIËN:	Aanteekeningen:
103	Ooij en Persingen.	
104	Puyflijk.	
105	Rossum (Bommelerwaard).	
106	Veld-Driel (»).	
107	Wamel.	
108	Winssen.	
109	Zalt-Bommel.	

e. Parochiën, die alleen nieuwe of geene archieven bezitten:

	NAMEN DER PAROCHIËN:	Aanteekeningen:
	1. ONDER HET AARTSBISDOM UTRECHT:	
1	Arnhem, St. Joannes de Dooper.	Parochie opgericht in 1895. Geen archief.
2	Baak.	Geen archief.
3	Barneveld.	Archief vangt aan met 1830. Globaal geregeld doo den tegenwoordigen pastoor. Geschreven inventaris.
4	Beltrum.	Parochie eerst gesticht in 1852.
5	Bussloo (onder Voorst).	Geen archief.
6	Culemborg.	» » .
7	Gaanderen.	Parochie opgericht in 1868. Geen archief.
8	Hengelo (Gelderland).	» gesticht in 1862. » » .

	NAMEN DER PAROCHIËN:	Aanteekeningen:
9	Klarenbeek (bij Voorst).	Geen archief.
10	Lichtenvoorde.	Tot parochie verheven op 29 Sept. 1677. *Geene archieven.*
11	Meddeho (onder Winterswijk).	Parochie opgericht in 1889. Geen archief.
12	Oldebroek.	Geen archief.
13	Rhenoij.	" " .
14	Rumpt.	" " .
15	Silvolde.	Parochie opgericht in 1848.
16	Steenderen.	" bestaat sinds ongeveer 30 jaren. Geen archief.
17	Terborg.	Geen archief.
18	Valburg.	" " .
19	Winterswijk.	" " .
20	Zutphen.	" " .
	2. ONDER HET BISDOM VAN 's HERTOGENBOSCH :	
21	Heumen.	Geen archief.
22	Nijmegen, St. Dominicus.	" " .
23	Nijmegen, St. Ignatius.	" " .
24	Nijmegen, St. Josephus.	Parochie bestaat sinds 10 jaren. Geen archief.
25	Over-Asselt.	Het archief is door brand vernield.
26	Wijchen.	Geene archieven. Wordt verwezen naar R. D. Schutjes, Historia dioecesis Buscoducensis, deel V.

GRONINGEN.

I. Nederlandsch Hervormd Kerkgenootschap.

A. Provinciaal Kerkbestuur.

	NAAM VAN HET BESTUUR:	Het archief is geregeld door:	De inventaris is gedrukt:	Aanteekeningen:
1	Provinciaal kerkbestuur van Groningen.	Ds. H. Q. Janssen.	in den Catalogus van het oud-synodaal archief, bladz. 156—159.	

B. Classes.

a. Archieven, die geregeld zijn of worden:

	NAMEN DER CLASSES:	Aanteekeningen:
1	Groningen.	Het archief is geregeld.
2	Appingedam.	De regeling van het archief is in bewerking.
3	Onderdendam.	Het archief is geregeld.

b. Archieven, die niet geregeld zijn:

	NAMEN DER CLASSES:	Aanteekeningen:
1	Winschoten.	

C. Pastorieën.

a. Archieven, die geregeld zijn:

	NAMEN DER PASTORIEËN:	Aanteekeningen:
1	Harkstede en Scharmer, voor zooveel betreft Scharmer.	

b. Archieven, die niet geregeld zijn:

	NAMEN DER PASTORIEËN:	Aanteekeningen:
1	Harkstede en Scharmer, voor zooveel betreft Harkstede.	

D. Kerkeraden.

a. Archieven, die geregeld zijn (1):

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Duplicaat van den inventaris berust bij:	Aanteekeningen:
	CLASSIS GRONINGEN:		
	α. Ring Groningen:		
1	Groningen.		
	β. Ring Hoogezand:		
2	Middelbert.	het classicaal bestuur.	
3	Noorddijk.	» » »	
	γ. Ring Zuidhorn:		
4	Zuidhorn.	» » »	
	δ. Ring Grootegast:		
5	Midwolde en de Leek.		
6	Nuis en Niebert.		Hier bestaan twee archieven: een van Niebert en een van Nuis, beide geregeld.
7	Sebaldeburen.		
8	Tolbert (of Oldebert).	» » »	
	2. CLASSIS WINSCHOTEN:		
	α. Ring Winscholen:		
9	Eexta.		Het archief is onvolledig, een gedeelte berust bij een particulier.
10	Meeden.		

(1) Voor zoover bekend, is de regeling geschied door de predikanten.

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Duplicaat van den inventaris berust bij:	Aanteekeningen:
11	Scheemda.		
12	Westerlee en Heiligerlee.		
	β. Ring Midwolda:		
13	Finsterwolde.		
14	Nieuw-Scheemda.	het classicaal bestuur.	
15	Woldendorp.		
	γ. Ring Bellingwolde:		
16	Blijham.		
17	Bourtange.		
18	Klooster ter Apel.	» » »	
19	Sellinge.	» » »	
20	Vlagtwedde.		
21	Vriescheloo.		
22	Wedde.		
	3. CLASSIS APPINGEDAM:		
	α. Ring Appingedam:		
23	Farmsum.	» » »	
24	Tjamsweer.	» » »	
	β. Ring Delfzijl:		
25	Delfzijl.		
26	Godlinze.		
27	Holwierde.	het classicaal bestuur en het college van toezicht.	
28	Uitwierda.		

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Duplicaat van den inventaris berust bij:	Aanteekeningen:
	γ. Ring Loppersum:		
29	Leermens.		
30	Oosterwijtwerd.		
31	Westeremden.		
32	Wirdum.		
	δ. Ring Slochteren:		
33	Harkstede en Scharmer.		Hiervan is wel geregeld het archief van Scharmer, niet dat van Harkstede.
34	Hellum.	het classicaal bestuur.	
35	Siddeburen.		
	4. CLASSIS ONDERDENDAM:		
	α. Ring Middelstum:		
36	Bedum en Westerdijkshorn.	» » »	
37	Middelstum en Toornwerd.	» » » en het college van toezicht.	
38	Noordwolde.		
39	Onderdendam c.a.	het classicaal bestuur.	
	β. Ring Uithuizermeeden:		
40	Uithuizen.		
	. *Ring Leens*:		
41	Niekerk en Vliedorp.		
42	Wehe en Zuurdijk.		Hier bestaan twee archieven: een van Wehe en een van Zuurdijk, beide geregeld.

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Duplicaat van den inventaris berust bij:	Aanteekeningen:
	δ. Ring Winsum:		
43	Adorp en Harsens.		
44	den Andel.	het classicaal bestuur en het college van toezicht.	
45	Tinallinge.	het classicaal bestuur.	
46	Wetsinge en Sauwerd.		

b. Archieven, die gebrekkig of niet geregeld zijn (1):

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Aanteekeningen:
	• 1. CLASSIS GRONINGEN:	
	β. Ring Hoogezand:	
1	Haren.	
2	Noordlaren.	
	γ. Ring Zuidhorn:	
3	Visvliet.	
	2. CLASSIS WINSCHOTEN:	
	α. Ring Winschoten:	
4	Noordbroek.	
5	Winschoten.	

(1) De met een * aangewezene zijn *gebrekkig* geregeld, de overige *niet*.

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Aanteekeningen:
	β. Ring Midwolda:	
·6	Beerta.	
7	Midwolda.	
8	Nieuwolda.	
	γ. Ring Bellingwolde:	
9	Onstwedde.	
	3. CLASSIS APPINGEDAM:	
	β. Ring Delfzijl:	
10	Losdorp.	
11	Spijk.	
	γ. Ring Loppersum:	
12	Eenum.	
13	Stedum.	
·14	't Zandt.	
	δ. Ring Slochteren:	
15	Garmerwolde.	
16	Harkstede en Scharmer (1).	
17	Schildwolde.	
18	Slochteren.	
	4. CLASSIS ONDERDENDAM:	
	α. Ring Middelstum:	
19	Huizinge.	

(1) Zie staat *a* No. 33.

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Aanteekeningen:
	γ. Ring Leens:	
20	Leens.	
21	Ulrum.	
22	Vierhuizen en Zoutkamp.	
	δ. Ring Winsum:	
23	Winsum en Bellingeweer.	

c. Archieven, waaromtrent geene mededeeling kan worden gedaan:

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Aanteekeningen:
	1. CLASSIS GRONINGEN:	
	β. Ring Hoogezand:	
1	Engelbert.	
2	Hoogezand.	
3	Kiel, Windeweer en Lula.	
4	Kropswolde.	
5	Sappemeer.	
6	Westerbroek.	
	γ. Ring Zuidhorn:	
7	Aduard.	
8	Dorkwerd en Wierum.	

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Aanteekeningen:
9	Ezinge.	
10	Garnwerd en Oostum.	
11	Grijpskerk.	
12	den Ham en Fransum.	
13	Niehove.	
14	Niezijl.	
15	Noordhorn.	
16	Oldehove.	
17	Saaxum.	
	d. Ring Grootegast:	
18	Grootegast en Doezum.	
19	Lettelbert en Enumatil.	
20	Lutjegast.	
21	Marum.	
22	Niekerk, Oldekerk en Faan.	
23	Noordwijk.	
24	Oostwold, Hooge en Lage Meeden.	
25	Opende.	
	2. CLASSIS WINSCHOTEN:	
	a. Ring Winschoten:	
26	Muntendam.	
27	Nieuwe Pekela.	
28	Oude Pekela.	
29	Veendam.	

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Aanteekeningen:
30	Wildervank.	
31	Zuidbroek.	
	β. Ring Midwolda:	
32	Nieuw-Beerta.	
33	Nieuwe- of Langakker-schans en Oudezijl.	
34	Oostwolde.	
35	Termunten en Borgsweer.	
36	Wagenborgen.	
	γ. Ring Bellingwolde:	
37	Bellingwolde.	
	3. CLASSIS APPINGEDAM:	
	α. Ring Appingedam:	
38	Appingedam.	
39	Heveskes.	
40	Meedhuizen.	
41	Opwierda.	
42	Oterdum.	
43	Weiwerd.	
	β. Ring Delfzijl:	
44	Bierum.	
45	Jukwerd } thans gecom-	
46	Krewerd } bineerd.	

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Aanteekeningen:
	γ. Ring Loppersum:	
47	Garrelsweer.	
48	Garsthuizen.	
49	Lellens.	
50	Loppersum.	
51	Zeerijp.	
	δ. Ring Slochteren:	
52	Kolham.	
53	Ten Boer en St. Annen.	
54	Thesinge.	
55	Wittewierum.	
56	Woltersum.	
	4. Classis Onderdendam:	
	α. Ring Middelstum:	
57	Kantens.	
58	Stitswerd.	
59	Zuidwolde.	
	β. Ring Uithuizermeeden:	
60	Breede.	
61	Eppenhuizen en Startenhuizen.	
62	Rottum.	
63	Usquerd.	
64	Warfum.	
65	Zandeweer.	

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Aanteekeningen:
	γ. Ring Leens:	
66	Pietersburen en Wierhuizen.	
67	Warfhuizen.	
68	Westernieland en Saaxumhuizen.	
	δ. Ring Winsum:	
69	Eenrum.	
70	Mensingeweer en Maarslag.	
71	Obergum, Maarhuizen en Ranum.	

d. Gemeenten, die alleen nieuwe archieven bezitten:

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Het archief is geregeld (1):	Duplicaat van den inventaris berust bij:	Aanteekeningen:
	1. CLASSIS GRONINGEN:			
	γ. Ring Zuidhorn:			
1	Feerwerd.	ja.		
2	Hoog- en Leegkerk.	ja.	het classicaal bestuur en het college van toezicht.	
	δ. Ring Grootegast:			
3	de Wilp.	ja.		De gemeente is gesticht c. 1860.
4	Zevenhuizen.	neen.		" " " " " 1837

(1) Voor zoover bekend, is de regeling geschied door de predikanten.

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Het archief is geregeld (1):	Duplicaat van de inventaris berust bij:	Aanteekeningen:
	2. CLASSIS WINSCHOTEN:			
	a. Ring Winschoten:			
5	Ommelanderwijk en Zuidwending.	ja.		De gemeente is gesticht 1846.
6	Stadskanaal.	ja.		„ „ „ „ c. 1830.
	γ. Ring Bellingwolde:			
7	Horsten.	ja.		„ „ „ „ 1858.
8	Nieuw-Stadskanaal.	neen.		„ „ „ „ 1862.
9	Oude- of Bellingwolder-schans.	ja.		
	3. CLASSIS APPINGEDAM:			
	β. Ring Delfzijl:			
10	Solwerd en Marsum.	neen.		Geene stukken ouder dan 1845.
	4. CLASSIS ONDERDENDAM:			
	a. Ring Middelstum:			
11	Westerwijtwerd.	ja.		Er zijn slechts een paar deelen van nà 1814.
	β. Ring Uithuizermeeden:			
12	Oosternieland en Oldenzijl.	ja.		
13	Uithuizermeeden.	ja.	het classicaal bestuur.	De gemeente bestaat sedert c. 1845.
	γ. Ring Leens:			
14	Hornhuizen en Kloosterburen.	ja.	het college van toezicht.	
	δ. Ring Winsum:			
15	Baflo en Rasquerd.	neen.		

(1) Voor zoover bekend, is de regeling geschied door de predikanten.

E. Diaconieën.

NB. Omtrent de hier niet genoemde archieven kan niets met zekerheid gemeld worden.

a. Archieven in gemeenten met 3 of meer predikanten, die niet geregeld zijn:

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Aanteekeningen:
1	Groningen.	9 predikanten.

b. Archieven in gemeenten met 1 of 2 predikanten, die afgezonderd van de archieven der kerkeraden worden bewaard en geregeld zijn:

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Duplicaat van den inventaris berust bij:	Aanteekeningen:
1	Noorddijk.	het classicaal bestuur	
2	Visvliet en Pieterzijl.		
3	Zuidhorn.	» » »	
4	Midwolde en de Leek.		
5	Nuis en Niebert.		Hier zijn aanwezig twee archieven: een van Niebert (geregeld) en een van Nuis (ten deele geregeld).
6	Finsterwolde.		

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Duplicaat van den inventaris berust bij:	Aanteekeningen:
7	Nieuw-Scheemda.		
8	Woldendorp.		
9	Bourtange.		
10	Leermens.		
11	Oosterwijtwerd.		
12	Harkstede en Scharmer.		
13	Niekerk en Vliedorp.		

c. Archieven in gemeenten met 1 of 2 predikanten, die afgezonderd van de archieven der kerkeraden worden bewaard en niet of onvolledig geregeld zijn:

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Aanteekeningen:
1	Nuis en Niebert.	Zie boven in staat *b* No. 5.
2	Oldebert of Tolbert.	
3	Meeden.	
4	Beerta.	Onvolledig geregeld.
5	Midwolda.	
6	Nieuwolda.	
7	Onstwedde.	
8	Sellinge.	
9	Wedde.	
10	Delfzijl.	

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Aanteekeningen:
11	Uitwierda.	
12	Stedum.	
13	't Zandt.	Gebrekkig geregeld.
14	Hellum.	
15	Schildwolde.	
16	Siddeburen.	

d. Gemeenten met 1 of 2 predikanten, die alleen nieuwe archieven bezitten:

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Het archief is geregeld:	Duplicaat van den inventaris berust bij:	Aanteekeningen:
1	Hoog- en Leegkerk.	ja.	het classicaal bestuur en het college van toezicht.	
2	de Wilp.	ja.		De gemeente is gesticht c. 1860.
3	Ommerlanderwijk en Zuidwending.	ja.		De gemeente is gesticht c. 1846.
4	Oosternieland en Oldenzijl.	ja.		
5	Uithuizermeeden.	ja.		De gemeente is gesticht c. 1845.
6	Baflo en Rasquerd.	neen.		

F. Kerkvoogdijen.

NB. Omtrent de hier niet genoemde archieven kan niets met zekerheid vermeld worden.

a. Archieven, die in bruikleen berusten in het depôt van 's rijks archieven in Groningen:

	NAMEN DER KERKVOOGDIJEN:	Aanteekeningen:
1	Groningen, A-kerk (voor zooveel betreft de charters).	
2	Groningen, Martini-kerk (voor zooveel betreft de charters).	

b. Archieven, die geregeld zijn (1):

	NAMEN DER KERKVOOGDIJEN:	Aanteekeningen:
1	den Andel.	
2	Bourtange.	
3	Finsterwolde.	Het archief is onvolledig, een gedeelte berust bij een particulier.
4	Groningen, A-kerk (voor zooveel betreft de deelen en stukken) (2).	De deelen en stukken worden bewaard in de Martini-kerk.
5	Groningen, Martini-kerk (voor zooveel betreft de deelen en stukken) (2).	Als voren.

(1) Voor zoover bekend, is de regeling geschied door den administreerenden kerkvoogd.
(2) Zie staat *a*.

	NAMEN DER KERKVOOGDIJEN:	Aanteekeningen:
6	Harkstede en Scharmer.	Voor zooveel betreft Scharmer.
7	Hellum.	Waarschijnlijk geregeld.
8	Niekerk en Vliedorp.	
9	Scheemda.	
10	Tinallinge.	
11	Vriescheloo.	
12	Wehe.	
13	Westeremden.	
14	Woldendorp.	
15	Zuerdijk.	

c. Archieven, die niet of onvoldoende geregeld zijn:

	NAMEN DER KERKVOOGDIJEN:	Aanteekeningen:
1	Adorp en Harssens.	
2	Beerta.	
3	Blijham.	
4	Delfzijl.	Niet geregeld, voor zoover aanwezig; een gedeelte berust bij een particulier.
5	Finsterwolde.	Vergelijk staat *b*.

	NAMEN DER KERKVOOGDIJEN:	Aanteekeningen:
6	Harkstede en Scharmer.	Voor zooveel betreft Harkstede (1).
7	Leermens.	
8	Meeden.	
9	Midwolda.	
10	Nieuwolda.	
11	Nieuw-Scheemda.	
12	Noorddijk.	
13	Noordwolde.	
14	Nuis en Niebert.	
15	Oldebert of Tolbert.	
16	Onstwedde.	
17	Oosterwijtwert.	
18	Schildwolde.	
19	Sellinge.	
20	Siddeburen.	
21	Stedum.	
22	Uithuizen.	
23	Ulrum.	
24	Visvliet.	
25	Wedde.	
26	't Zandt.	Gebrekkig geregeld.

(1) Vergelijk staat *b*.

d. Kerkvoogdijen, die alleen nieuwe archieven bezitten:

	NAMEN DER KERKVOOGDIJEN:	Het archief is geregeld (1):	Duplicaat van den inventaris berust bij:	Aanteekeningen:
1	Baflo en Rasquerd.	neen.		
2	Hoog- en Leegkerk.	ja.	het classicaal bestuur en het college van toezicht.	
3	Hornhuizen en Kloosterburen.	ja.		
4	Ommerlanderwijk en Zuidwending.	neen.		De gemeente is gesticht in 1846.
5	Oosternieland en Oldenzijl.	ja.		
6	Uithuizermeeden.	ja.		De gemeente is gesticht c. 1845.
7	Westerwijtwerd.	ja.		Er zijn slechts een paar deelen van na 1814.
8	de Wilp.	ja.		De gemeente is gesticht c. 1860.

(1) Voor zoover bekend, is de regeling geschied door den administreerenden kerkvoogd.

Iª. Waalsche kerken.

A. Gemeenten.

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Aanteekeningen:
1	Groningen.	»Hoewel mij hieromtrent geen bericht op de desbe- »treffende vragen is gezonden, zoo is het mij toch van »elders bekend, dat deze gemeente belangrijke oude »kerkelijke archieven bezit" (Memorie van Mr. J. A. Feith).

II. Evangelisch Luthersch Kerkgenootschap.

A. Gemeenten.

a. Archieven, die niet geregeld zijn:

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Aanteekeningen:
1	Groningen.	
2	Sappemeer.	

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Aanteekeningen:
	γ. Ring Leens:	
66	Pietersburen en Wierhuizen.	
67	Warfhuizen.	
68	Westernieland en Saaxumhuizen.	
	δ. Ring Winsum:	
69	Eenrum.	
70	Mensingeweer en Maarslag.	
71	Obergum, Maarhuizen en Ranum.	

d. Gemeenten, die alleen nieuwe archieven bezitten:

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Het archief is geregeld (1):	Duplicaat van den inventaris berust bij:	Aanteekeningen:
	1. CLASSIS GRONINGEN:			
	γ. Ring Zuidhorn:			
1	Feerwerd.	ja.		
2	Hoog- en Leegkerk.	ja.	het classicaal bestuur en het college van toezicht.	
	δ. Ring Grootegast:			
3	de Wilp.	ja.		De gemeente is gesticht c. 1860.
4	Zevenhuizen.	neen.		" " " " " 1837

(1) Voor zoover bekend, is de regeling geschied door de predikanten.

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Het archief is geregeld (1):	Duplicaat van de inventaris berust bij:	Aanteekeningen:
	2. CLASSIS WINSCHOTEN:			
	a. Ring Winschoten:			
5	Ommelanderwijk en Zuidwending.	ja.		De gemeente is gesticht 1846.
6	Stadskanaal.	ja.		" " " " c. 1830.
	γ. Ring Bellingwolde:			
7	Horsten.	ja.		" " " " 1858.
8	Nieuw-Stadskanaal.	neen.		" " " " 1862.
9	Oude- of Bellingwolder-schans.	ja.		
	3. CLASSIS APPINGEDAM:			
	β. Ring Delfzijl:			
10	Solwerd en Marsum.	neen.		Geene stukken ouder dan 1845.
	4. CLASSIS ONDERDENDAM:			
	a. Ring Middelstum:			
11	Westerwijtwerd.	ja.		Er zijn slechts een paar deelen van nà 1814.
	β. Ring Uithuizermeeden:			
12	Oosternieland en Oldenzijl.	ja.		
13	Uithuizermeeden.	ja.	het classicaal bestuur.	De gemeente bestaat sedert c. 1845.
	γ. Ring Leens:			
14	Hornhuizen en Kloosterburen.	ja.	het college van toezicht.	
	δ. Ring Winsum:			
15	Baflo en Rasquerd.	neen.		

(1) Voor zoover bekend, is de regeling geschied door de predikanten.

c. Gemeenten, die geene oude archieven bezitten:

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Aanteekeningen:
1	den Horn.	
2	Leermens en Loppersum.	
3	Midwolda, Beerta, Meeden en Winschoten.	
4	Noordhorn.	
5	Stadskanaal.	
6	Veendam en Wildervank.	
7	Zijldijk.	

IV. Roomsch Katholiek Kerkgenootschap.

A. Kerkbesturen.

a. Archieven, die geregeld zijn:

	NAMEN DER PAROCHIËN:	Aanteekeningen:
1	den Hoorn.	
2	Winschoten.	

b. Parochiën, die alleen nieuwe archieven bezitten:

	NAMEN DER PAROCHIËN:	Aanteekeningen:
1	Groningen.	Dit archief is geregeld.
2	De overige, niet onder *a* vermelde parochiën.	Deze zijn alle *na* 1814 opgericht en bezitten dus enkel nieuwe archieven.

B. Armbesturen.

a. Armbesturen, die alleen nieuwe archieven bezitten:

	NAMEN DER ARMBESTUREN:	Aanteekeningen:
1	Groningen.	Dit archief is geregeld.

V. Nederlandsch Israëlietisch Kerkgenootschap.

N.B. «Omtrent de overige (niet hieronder genoemde) Nederlandsch Israëlietische «kerkelijke archieven in de provincie Groningen is mij niets bekend; ver«moedelijk zullen zij geene oude archieven bezitten, daar de kerken meeren«deels in de 19de eeuw zijn opgericht" (Memorie van Mr. J. A. Feith).

A. Kerkbesturen.

a. Archieven, die geregeld zijn:

	NAMEN DER KERKBESTUREN:	Aanteekeningen:
1	Appingedam.	

b. Archieven, die niet geregeld zijn:

	NAMEN DER KERKBESTUREN:	Aanteekeningen:
1	Groningen.	
2	Oude Pekela.	

LIMBURG.

I. Nederlandsch Hervormd Kerkgenootschap.

N.B. Omtrent de archieven van
1°. het provinciaal kerkbestuur,
2°. het provinciaal college van toezicht en
3°. de classis Maastricht
kunnen geene mededeelingen worden gedaan.

A. Kerkeraden.

a. Archieven, waarvan een summiere inventaris bestaat:

	NAMEN DER GEMEENTEN:	DE INVENTARIS IS opgemaakt door:	gedrukt bij het jaarverslag van den rijksarchivaris in Limburg over 1889:	Aanteekeningen:
	1. Classis Maastricht:			
	a. Ring Maastricht:			
1	Eijsden en Gronsfeld.	den predikant.	Verslagen omtrent 's rijks oude archieven over 1889, No. XII, blz. 358.	Alleen lidmaten- en doop-, ondertrouw- en trouw- en begrafenis-registers.
2	Gulpen, Valkenburg, Noorbeek en Wittem.	J. J. Habets.	a. w. blz. 363—364.	
3	Maastricht en St. Pieter.	A. J. Flament.	» » 384.	
4	Meerssen, Schimmert, Heer en Houthem.	A. J. Flament.	» » 388.	
5	Vaals.	den predikant.	» » 416.	
	β. Ring Sittard:			
6	Beek en Geul, Elslo en Stein.	A. J. Flament.	» » 347.	

	NAMEN DER GEMEENTEN:	DE INVENTARIS IS opgemaakt door:	DE INVENTARIS IS gedrukt bij het jaarverslag van den rijksarchivaris in Limburg over 1889:	Aanteekeningen:
7	Urmond.	den predikant.	Verslagen omtrent 's rijks oude archieven over 1889, No. XII, blz. 414.	Alleen doop-, ondertrouw- en trouw- en begrafenis-registers.
	γ. Ring Venlo:			
8	Gennep, Bergen, Ottersum en Middelaar.	den predikant.	a. w. blz. 360.	
9	Stevensweert, Echt, Ohe en Laak, Thorn, Maasbracht en Roosteren.	den predikant.	» » 410.	

b. Archieven, waaromtrent geene mededeeling kan worden gedaan:

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Aanteekeningen:
	1. CLASSIS MAASTRICHT:	
	β. Ring Sittard:	
1	Grevenbicht.	
2	Heerlen en Kerkrade.	
3	Sittard.	
	γ. Ring Venlo:	
4	Blitterswijk, Horst, Arcen en Velden en Meerlo.	
5	Roermond, Maasniel, Vlodrop en Posterholt.	
6	Venlo, Maasbree en Tegelen.	
7	Weert, Nederweert, Neeritter en Heythuizen.	

Iª. Waalsche Kerken.

A. Kerkeraden.

a. Archieven, waarvan een summiere inventaris bestaat:

	NAMEN DER GEMEENTEN:	DE INVENTARIS IS opgemaakt door:	DE INVENTARIS IS gedrukt bij het jaarverslag van den rijksarchivaris in Limburg over 1889:	Aanteekeningen:
1	Maastricht.	A. J. Flament.	Verslagen omtrent 's rijks oude archieven over 1889, No. XII, blz. 385.	Alleen doop-, ondertrouw-en trouw- en begrafenis-registers.

II. Evangelisch Luthersch Kerkgenootschap.

A. Kerkeraden.

a. Archieven, waarvan een summiere inventaris bestaat:

	NAMEN DER GEMEENTEN:	DE INVENTARIS IS opgemaakt door:	DE INVENTARIS IS gedrukt bij het jaarverslag van den rijksarchivaris in Limburg over 1889:	Aanteekeningen:
	7. *Ring 's Hertogenbosch*:			
1	Vaals.	den predikant.	Verslagen omtrent 's rijks oude archieven over 1889, No. XII, blz. 415—416.	Alleen doop-, ondertrouw-en trouw- en begrafenis-registers.

b. Archieven, waaromtrent geene mededeeling kan worden gedaan:

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Aanteekeningen:
	7. *Ring 's Hertogenbosch* :	
1	Maastricht.	

III. Roomsch Katholiek Kerkgenootschap.

A. Pastorale (Kerkmeesters-) archieven.

a. Archieven, die wetenschappelijk geregeld zijn:

	NAMEN DER PAROCHIËN:	DE INVENTARIS IS opgemaakt door:	DE INVENTARIS IS gedrukt:	Aanteekeningen:
1	St. Odiliënberg.	pastoor Willemsen en (die der doop-, trouw- en doodregisters) J. J. Habets.		Vergelijk voor de doop-, trouw- enz. registers Verslagen omtrent 's rijks oude archieven over 1889, No. XII. blz. 406 (1).
2	Venray (2).			

(1) De cijfers 346- -422 wijzen op oude doop-, trouw- en sterfregisters, de hoogere op andere oude archiefstukken.

(2) De archieven berusten grootendeels in eene kamer boven het portaal der kerk en voor een klein deel op de pastorie. Eerstgenoemde zijn door den heer A. J. Flament, toen commies-chartermeester, geregeld en op de ruggen der registers en portefeuilles vrij uitvoerig vermeld; daar zij in volgorde staan, zou, door de rugtitels over te schrijven, een vrij bruikbare inventaris verkregen worden.

b. Archieven, waarvan een summiere inventaris bestaat:

	NAMEN DER PAROCHIËN:	DE INVENTARIS IS opgemaakt door:	DE INVENTARIS IS gedrukt bij het jaarverslag van den rijksarchivaris in Limburg over 1889 (1):	Aanteekeningen:
1	Afferden (gem. Bergen).	J. J. Habets.	Verslagen omtrent 's rijks oude archieven over 1889, No. XII, blz. 350.	
2	Baexem.	»	a. w. blz. 346, 429.	
3	Beegden.	»	» » 347.	
4	Beek.	A. J. Flament.	» » 429.	
5	Beesel.	J. J. Habets.	» » 348.	
6	Belfeld.	»	» » 348.	
7	Bemelen.	»	» » 348.	
8	Berg (gem. Urmond).	A. J. Flament.	» » 414.	
9	Berg- Terblijt.	J. J. Habets.	» » 349.	
10	Bergen.	»	» » 349.	
11	Blerick (gem. Maasbree).	»	» » 375.	
12	Blitterswijk (gem. Meerlo).	J. J. Habets en A. J. Flament.	» » 386.	
13	Bocholz.	J. J. Habets	» » 350.	
14	Borgharen.	A. J. Flament.	» » 352.	

(1) De cijfers 346—422 wijzen op oude doop-, trouw- en sterfregisters, de hoogere op andere oude archiefstukken.

	NAMEN DER PAROCHIËN:	DE INVENTARIS IS opgemaakt door:	gedrukt bij het jaarverslag van den rijksarchivaris in Limburg over 1889 (1):	Aanteekeningen:
15	Born.	A. J. Flament.	Verslagen omtrent 's rijks oude archieven over 1889, No. XII, blz. 353.	
16	Breust (gem. Eijsden).	»	a. w. blz. 358.	
17	Broeckhuisen.	J. J. Habets en A. J. Flament.	» » 353—354.	
18	Broeckhuiservorst (gem. Broeckhuisen).	J. J. Habets en A. J. Flament.	» » 354, 445.	
19	Buchten (gem. Born).	A. J. Flament.	» » 353.	
20	Buggenum.	J. J. Habets.	» » 355.	
21	Bunde.	A. J. Flament.	» » 355—356.	
22	Cadier en Keer.	J. J. Habets.	» » 356.	
23	Echt.	»	» » 356, 448.	Ook registers der kapellanie.
24	Elle (gem. Hunsel).	»	» » 370.	
25	Elslo.	A. J. Flament.	» » 357.	
26	Epen (gem. Wittem).	J. J. Habets.	» » 422.	
27	Geysteren (gem. Wanssum).	»	» » 419.	Ook van Maashees en Holthees (Noord-Brabant).
28	Gennep.	»	» » 360.	
29	Geulle.	A. J. Flament.	» » 361, 466.	

(1) De cijfers 346—422 wijzen op oude doop-, trouw- en sterfregisters, de hoogere op andere oude archiefstukken.

	NAMEN DER PAROCHIËN:	DE INVENTARIS IS opgemaakt door:	gedrukt bij het jaarverslag van den rijksarchivaris in Limburg over 1889 (1):	Aanteekeningen:
30	Grathem.	J. J. Habets.	Verslagen omtrent 's rijks oude archieven over 1889, No. XII, blz. 361.	
31	Grubbenvorst.	»	a. w. blz. 363.	
32	Gulpen.	»	» » 363.	
33	Guttekoven (gem. Limbricht).	den pastoor.	» » 373.	
34	Heel en Panheel.	J. J. Habets.	» » 364.	
35	Heer.	A. J. Flament.	» » 365.	
36	Heijen (gem. Bergen).	J. J. Habets.	» » 350.	
37	Helden.	»	» » 366.	
38	Herten.	»	» » 367.	
39	Heugem (gem. Gronsfeld).	A. J. Flament.	» » 362.	
40	Holtum (gem. Born).	»	» » 353.	
41	Holzet (gem. Vaals).	J. J. Habets.	» » 415.	
42	Horst.	A. J. Flament.	» » 369.	
43	Houthem.	»	» » 369.	
44	Hulsberg.	»	» » 369.	
45	Hunsel.	J. J. Habets.	» » 370.	

(1) De cijfers 346—422 wijzen op oude doop, trouw- en sterfregisters, de hoogere op andere oude archiefstukken.

	NAMEN DER PAROCHIËN:	DE INVENTARIS IS opgemaakt door:	gedrukt bij het jaarverslag van den rijksarchivaris in Limburg over 1889 (1):	Aanteekeningen:
46	Itteren.	A. J. Flament.	Verslagen omtrent 's rijks oude archieven over 1889, No. XII, blz. 370.	
47	Kerkrade.	»	a. w. blz. 477.	
48	Kessel.	J. J. Habets.	» » 372, 477.	De rechterlijke archieven hier vermeld berusten thans in het depôt van 's rijks archieven in Limburg.
49	Leveroy (gem. Nederweert).	»	» » 392.	
50	Limbricht.	A. J. Flament.	» » 373, 477—478.	Als bij Kessel.
51	Limmel (gem. Meerssen).	»	» » 387.	
52	Linne.	J. J. Habets.	» » 373.	
53	Lottum (gem. Grubbenvorst).	»	» » 363.	
54	Maasbree.	»	» » 374—375.	
55	Maastricht, O. L. V. Kerk.	A. J. Flament.	» » 384.	
56	Maastricht, St. Mathias-kerk.	»	» » 384.	
57	Maastricht, St. Martinus-kerk te Wijk.	»	» » 384.	
58	Margraten.	J. J. Habets.	» » 385.	
59	Meerlo.	»	» » 386.	
60	Meijel.	»	» » 389.	

(1) De cijfers 346—422 wijzen op oude doop-, trouw- en sterfregisters, de hoogere op andere oude archiefstukken.

	NAMEN DER PAROCHIËN:	DE INVENTARIS IS opgemaakt door:	gedrukt bij het jaarverslag van den rijksarchivaris in Limburg over 1889 (1):	Aanteekeningen:
61	Melick (gem. Melick en Herkenbosch).	J. J. Habets.	Verslagen omtrent 's rijks oude archieven over 1889, No. XII, blz. 366.	
62	Merkelbeek.	A. J. Flament.	a. w. blz. 388.	
63	Mesch.	»	» » 389.	
64	Mheer.	J. J. Habets.	» » 389, 485.	
65	Middelaer.	»	» » 391, 487.	
66	Mook.	»	» » 390, 486, 487.	
67	Munstergeleen.	A. J. Flament.	» » 391.	
68	Nederweert.	J. J. Habets.	» » 392.	
69	Noorbeek.	»	» » 394.	
70	Nunhem.	»	» » 394, 489.	Het cijnsboek, op bladz. 489 sub 1° vermeld, berust thans in het depôt van 's rijks archieven in Limburg.
71	Oirlo (gem. Venray).	A. J. Flament.	» » 418.	
72	Ottersum.	J. J. Habets.	» » 397.	
73	Papenhoven en Grevenbicht, op de pastorie van Papenhoven (gem. Obbicht en Papenhoven).	A. J. Flament.	» » 396.	
74	St. Pieter.	»	» » 406—407, 494—495.	

(1) De cijfers 346—422 wijzen op oude doop-, trouw- en sterfregisters, de hoogere op andere oude archiefstukken.

	NAMEN DER PAROCHIËN:	DE INVENTARIS IS opgemaakt door:	gedrukt bij het jaarverslag van den rijksarchivaris in Limburg over 1889 (1):	Aanteekeningen:
75	Posterholt.	J. J. Habets.	Verslagen omtrent 's rijks oude archieven over 1889, No. XII, blz. 399.	
76	Roermond.	»	a. w. blz. 400.	
77	Schimmert.	A. J. Flament.	» » 402.	
78	Schin-op-Geul.	J. J. Habets.	» » 404.	Ook de overige archieven, niet vermeld in de verslagen, worden thans geordend en geïnventariseerd door den pastoor E. Th. van de Vorst, die achtereenvolgens de voornaamste stukken zal uitgeven in de »Maas»gouw, orgaan voor »Limburgsche ge»schiedenis-, taal- en »letterkunde", alhier verschijnend.
79	Schinnen.	A. J. Flament.	» » 403.	
80	Sittard.	»	» » 408.	
81	Slenaken.	J. J. Habets.	» » 408.	
82	Spaubeek.	A. J. Flament.	» » 408-409, 496.	Van pastorie en kapellanie.

(1) De cijfers 346—422 wijzen op oude doop-, trouw- en sterfregisters, de hoogere op andere oude archieven.

	NAMEN DER PAROCHIËN:	DE INVENTARIS IS opgemaakt door:	gedrukt bij het jaarverslag van den rijksarchivaris in Limburg over 1889 (1):	Aanteekeningen:
83	Stein.	A. J. Flament.	Verslagen omtrent 's rijks oude archieven over 1889, No. XII, blz. 409.	
84	Swolgen (gem. Meerlo).	J. J. Habets.	a. w. blz. 386, 483—484.	Van pastorie en kapellanie. Van de op bladz. 482 vermelde rechterlijke archieven is het register sub 1° thans in het depôt van 's rijks archieven in Limburg en zijn de overigen nog niet teruggevonden.
85	Tegelen.	A. J. Flament.	» » 411—412.	
86	Thorn.	J. J. Habets.	» » 413.	
87	Tienraij (gem. Meerlo) (2).	M. J. Janssen, kapellaan te Well (L.).	» » 484.	
88	Vaals.	J. J. Habets.	» » 415.	
89	Valkenburg.	»	» » 416.	
90	Velden (gem. Arcen en Velden).	A. J. Flament en J. J. Habets.	» » 346, 428.	
91	Venlo.	J. J. Habets.	» » 417.	
92	Vlodrop.	»	» » 418.	
93	Vylen (gem. Vaals).	»	» » 415.	

(1) De cijfers 346—422 wijzen op oude doop-, trouw- en sterfregisters, de hoogere op andere oude archiefstukken.
(2) In de kapel.

	NAMEN DER PAROCHIËN:	DE INVENTARIS IS opgemaakt door:	gedrukt bij het jaarverslag van den rijksarchivaris in Limburg over 1889:	Aanteekeningen:
94	Wanssum.	J. J. Habets.	Verslagen omtrent 's rijks oude archieven over 1889, No. XII, blz. 419, 504.	
95	Weert.	»	a. w. blz. 420.	
96	Well (gem. Bergen).	»	» » 349, 350.	
97	Wessem.	»	» » 421.	
98	Wilre, Oud-Vroenhoven.	»	» » 399 (1), 490.	
99	Wijlre.	»	» » 422, 508.	

c. Archieven, waarvan geen inventaris is opgemaakt of waarvan dit onbekend is aan den rijksarchivaris:

	NAMEN DER PAROCHIËN:	Aanteekeningen:
1	Afferden (gem. Bergen).	
2	Arcen (gem. Arcen en Velden).	
3	Broeckhuijsen.	
4	Gennep.	
5	Gulpen.	

(1) Copieën van oude doop-, trouw- en sterfregisters.

	NAMEN DER PAROCHIËN:	Aanteekeningen:
6	Herkenbosch (gem. Melick en Herkenbosch).	Dit archief is geordend.
7	Maasbree.	
8	Maastricht, O. L. V. Kerk.	
9	Maastricht, St. Martinuskerk te Wijk.	
10	Oirlo (gem. Venray).	
11	Oud-Valkenburg.	Dit archief is geordend.
12	Schin-op-Geul.	Dit archief is geordend en wordt geïnventariseerd. Zie hiervoor staat b no. 78.
13	Sittard.	
14	Tegelen.	
15	Venlo.	
16	Weert.	
17	Wessem.	

NOORD-BRABANT.

«Omtrent de wetenschappelijke regeling van oude kerk-archieven in deze provincie «is mij nimmer iets gebleken of bekend geworden. Voor zoover ik opgaven heb «ontvangen, zijn wel de meeste oude kerk-archieven, zoo bij het Nederlandsch «Hervormd als bij het Roomsch Katholiek kerkgenootschap door de predikanten «en de pastoors geregeld, meestal «globaal», soms «naar de rubrieken». De archieven «van kerkeraad en diaconie bij de Nederlandsch Hervormde gemeenten zijn meestal «vereenigd. Soms bevat de inventaris zoowel deze als de voogdij-archieven, als te «zamen vormende het kerk-archief. Dit geldt o. a. voor den inventaris van het «archief der Hervormde kerk van Heusden, opgemaakt in 1894 door den heer «Joh. van Hemert Fzn, een rustend huisonderwijzer.

«Bekend is, dat de kerkregisters, bevattende doop- en trouwakten, in December «1810 moesten worden overgegeven aan de maires. Waar die akten in de Neder-«landsch Hervormde gemeenten gehouden waren in het algemeene «kerkenboek», «werd dit dikwijls in zijn geheel uitgereikt. Bij de beschrijvingen van den ouden «burgerlijken stand, op de gemeente-secretarieën bewaard, werd steeds van deze «registers eene volledige beschrijving opgemaakt. Insgelijks van de soortgelijke «registers, die nog bij de kerkbesturen achterbleven».

(Memorie van Mr. A. C. Bondam).

NOORD-HOLLAND.

I. Nederlandsch Hervormd Kerkgenootschap.

A. Kerkeraden.

a. Archieven, die wetenschappelijk geregeld zijn:

	NAMEN DER GEMEENTEN:	DE INVENTARIS is opgemaakt door:	is geschreven:	berust in duplicaat bij:	Aanteekeningen:
1	den Burg op Texel.	Dr. P. Scheltema.	ja.	het provinciaal archief van Noord-Holland.	

b. Archieven, die voorloopig geregeld zijn:

	NAMEN DER GEMEENTEN:	DE INVENTARIS is opgemaakt door:	is geschreven:	berust in duplicaat bij:	Aanteekeningen:
1	Oterleek.	Dr. P. Scheltema.	ja.	het provinciaal archief van Noord-Holland.	
2	Ouddorp.	»	ja.	»	

N.B. «Een onderzoek naar de oude archieven, welke bij de kerkbesturen mochten «aanwezig zijn», zal door den rijksarchivaris in Noord-Holland worden ingesteld, ingevolge aanschrijving van den Minister van Binnenlandsche Zaken dd. 23 Februari 1895 afd. K. W. No. 461.

(Memorie van C. J. Gonnet).

OVERIJSSEL.

I. Nederlandsch Hervormd Kerkgenootschap.

A. Classes.

a. Archieven, die globaal geregeld zijn:

	NAMEN DER CLASSES:	Het archief is beschreven door:	De lijst wordt gedrukt:	Aanteekeningen:
1	Deventer.	een vroegeren predikant van Deventer.	bij het jaarverslag van den rijks-archivaris in Over-ijssel over 1899.	Het archief berust in de Lebuinus-kerk te Deventer.
2	Kampen.	den rijksarchivaris in Overijssel.	»	Het archief berust in de Broeren-kerk te Kampen.
3	Zwolle.	»	»	Het archief berust in de Michaël-kerk te Zwolle.

B. Kerkeraden.

a. Archieven, die globaal geregeld zijn:

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Het archief is beschreven door:	De lijst wordt gedrukt:	Aanteekeningen:
	1. CLASSIS ZWOLLE:			
	a. Ring Zwolle:			
1	Dalfsen.	den rijksarchivaris in Overijssel.	bij het jaarverslag van den rijks-archivaris in Over-ijssel over 1899.	
2	Heino.	»	»	

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Het archief is beschreven door:	De lijst wordt gedrukt:	Aanteekeningen:
3	Raalte.	den rijksarchivaris in Overijssel.	bij het jaarverslag van den rijksarchivaris in Overijssel over 1899.	
4	Windesheim.	»	»	
5	Zwolle.	»	»	
	β. Ring Hasselt:			
6	Avereest.	»	»	
7	Hasselt.	»	»	
8	Nieuw-Leusen.	»	»	
9	Rouveen.	»	»	Slechts voor zoover kerkelijk archief in het gemeente-archief is gevonden.
10	Staphorst.	»	»	Als Rouveen. Zoowel in Staphorst als in Rouveen bezit de kerk volgens opgave van de predikanten geen archief.
11	IJhorst en de Wijk.	»	»	Slechts voor zoover kerkelijk archief in het gemeente-archief wordt gevonden. Het archief in de kerk berustende is beschreven: Verslagen der rijksarchieven XII 1889, blz. 309 en 310.
	γ. Ring Ommen:			
12	Heemse.	»	»	
13	Hellendoorn.	»	»	
14	Ommen.	»	»	
	2. CLASSIS DEVENTER:			
	α. Ring Deventer:			
15	Bathmen.	»	»	

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Het archief is beschreven door:	De lijst wordt gedrukt:	Aanteekeningen:
16	Deventer.	den rijksarchivaris in Overijssel.	bij het jaarverslag van den rijksarchivaris in Overijssel over 1899.	
17	Holten.	»	»	
18	Olst.	»	»	
19	Wezepe en Averlo.	»	»	
	β. Ring Almelo:			
20	Almelo.	»	»	
21	Denekamp.	»	»	
22	Rijssen.	»	»	
23	Tubbergen.	»	»	
24	Weerselo.	»	»	
	γ. Ring Enschede:			
25	Delden.	»	»	
26	Diepenheim.	»	»	**Slechts voor zoover kerkelijk archief in het gemeente-archief berust.**
27	Enschede.	»	»	
28	Goor.	»	»	
29	Haaksbergen.	»	»	
30	Losser.	»	»	
31	Oldenzaal.	»	»	
	3. CLASSIS KAMPEN:			
	α. Ring Kampen:	»	»	
32	Kampen.	»	»	

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Het archief is beschreven door:	De lijst wordt gedrukt:	Aanteekeningen:
33	Kampereiland.	den rijksarchivaris in Overijssel.	bij het jaarverslag van den rijksarchivaris in Overijssel over 1899.	Slechts voor zoover kerkelijk archief in het gemeentehuis te Kampen wordt gevonden. Op het Kampereiland berust geen archief.
34	Kamperveen.	»	»	Slechts voor zooveel ter secretarie dezer gemeente te Kampen kerkelijk archief aanwezig is.
35	Wilsum.	»	»	
36	IJsselmuiden.	»	»	
37	Zalk en Veecaten.	»	»	
	β. Ring Vollenhove:			
38	Blankenham.	»	»	Voorzooveel aanwezig in het gemeentehuis te Kuinre.
39	Kuinre.	»	»	
40	Oldemarkt en Paaslo.	»	»	Voorzooveel in het gemeentehuis aanwezig.
41	Steenwijk.	den predikant.	»	
42	Steenwijkerwold.	den rijksarchivaris in Overijssel.	»	
43	Vollenhove.	»	»	
44	Wanneperveen.	»	»	
45	Zwartsluis.	»	»	

b. Archieven, omtrent wier regeling geene mededeeling kan geschieden:

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Aanteekeningen:
	1. Classis Zwolle:	
	Ring Zwolle:	
1	Wijhe.	Of dit archief geregeld is, is niet te zeggen. Het berust grootendeels of misschien geheel op het huis „de Gelder".

c. Archieven, die niet geregeld zijn:

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Aanteekeningen:
	1. Classis Zwolle:	
	γ. Ring Ommen:	
1	den Ham.	
2	Hardenberg.	
3	Ommerschans.	
	2. Classis Deventer:	
	α. Ring Deventer:	
4	Diepenveen.	
	β. Ring Almelo:	
5	Borne.	
6	Enter.	

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Aanteekeningen:
7	Ootmarsum.	
8	Vriezenveen.	
	γ. Ring Enschede:	
9	Buurse.	Gemeente gevestigd in deze eeuw.
10	Hengelo.	
	3. CLASSIS KAMPEN:	
	α. Ring Kampen:	
11	Genemuiden.	
12	Mastenbroek.	
	β. Ring Vollenhove:	
13	Blokzijl.	
14	Giethoorn.	

d. Kerkeraden, die geen oud-archief bezitten:

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Aanteekeningen:
	1. CLASSIS ZWOLLE:	
	γ. Ring Ommen:	
1	Daarle.	Gemeente gesticht in 1854.
2	Dedemsvaart.	Gemeente ontstaan in het midden der 19de eeuw.

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Aanteekeningen:
3	Gramsbergen.	Bezit geen archief, alles verbrand.
4	de Krim.	Opgericht 7 Juli 1898 (v. Alphen, Nieuw Kerkelijk Handboek, Jaarg. 1899, blz. 240, 241).
5	Lemele en Archem.	Gemeente gesticht in 1863.
6	Lutten.	" " " 1854.
7	Vroomshoop.	" " " 1869.
	2. CLASSIS DEVENTER:	
	α. Ring Deventer:	
8	Colmschate.	" " " 1843.
9	Markelo.	Bezit, volgens den predikant, absoluut geen kerkelijk archief.
10	Welsum.	Gemeente gesticht ongeveer 1830.
	β. Ring Almelo:	
11	Wierden.	Bezit geen archief.
	γ. Ring Enschede:	
12	Usselo.	Gemeente gesticht in 1844.
	3. CLASSIS KAMPEN:	
	β. Ring Vollenhove:	
13	Willemsoord.	" " " 1867.

C. Kerkvoogdijen.

N.B. «Verschillende archieven van kerkvoogdijen heb ik beschreven. Voor een «gedeelte evenwel vermengd met de kerkenraadsarchieven, gedeeltelijk «onder een afzonderlijke rubriek. Zoo o. a. Deventer, Kampen en Zwolle «afzonderlijk, d. i. achter de kerkenraadsarchieven». Mr. L. van Hasselt.

a. Archieven, die globaal geregeld zijn:

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Het archief is beschreven door:	De lijst wordt gedrukt:	Aanteekeningen:
1	Deventer.	den rijksarchivaris in Overijssel.	bij het jaarverslag van den rijksarchivaris in Overijssel over 1899.	
2	Kampen.	»	»	
3	Steenwijk.	den president-kerkvoogd R. van Gunst.	is gedrukt.	
4	Zwolle.	den rijksarchivaris in Overijssel.	bij het jaarverslag van den rijksarchivaris in Overijssel over 1899.	

II. Evangelisch Luthersch Kerkgenootschap.

a. Archieven, die globaal beschreven zijn:

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Het archief is beschreven door:	De lijst wordt gedrukt:	Aanteekeningen:
	6. *Ring Groningen*:			
1	Deventer.	den rijksarchivaris in Overijssel?	bij het jaarverslag van den rijksarchivaris in Overijssel over 1899.	

b. Gemeenten, die geene archieven bezitten:

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Aanteekeningen:
	6. *Ring Groningen*:	
1	Kampen.	Het archief is geheel verbrand.

III. Hersteld Evangelisch Luthersch Kerkgenootschap.

a. Archieven, die globaal beschreven zijn:

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Het archief is beschreven door:	De lijst wordt gedrukt:	Aanteekeningen:
1	Zwolle.	den rijksarchivaris in Overijssel?	bij het jaarverslag van den rijksarchivaris in Overijssel over 1899.	

IV. Doopsgezinde gemeenten.

a. Archieven, die globaal beschreven zijn:

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Het archief is beschreven door:	De lijst wordt gedrukt:	Aanteekeningen:
1	Blokzijl.	den rijksarchivaris in Overijssel?	bij het jaarverslag van den rijksarchivaris in Overijssel over 1899.	
2	Kampen.	» ?	»	

b. Archieven, die niet geregeld zijn:

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Aanteekeningen:
1	Deventer.	Hier werd slechts gedeeltelijk inzage verstrekt.

c. Archieven, waaromtrent geene mededeeling kan worden gedaan:

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Aanteekeningen:
1	Borne.	
2	Giethoorn, Zuidzijde.	
3	Zwartsluis.	
4	Zwolle.	

d. Gemeenten, die geene of geene oude archieven bezitten:

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Aanteekeningen:
1	Almelo.	Bezit slechts archief uit den laatsten tijd.
2	Enschede.	Het archief is geheel verbrand.
3	Hengelo.	Bezit slechts archief uit den laatsten tijd
4	Steenwijk.	Bezit geen oud-archief.

V. Roomsch Katholiek Kerkgenootschap.

A. Pastorieën.

a. Archieven, die globaal geregeld zijn:

	NAMEN DER PAROCHIËN:	Het archief is beschreven door:	De lijst wordt gedrukt:	Aanteekeningen:
1	Deventer.	den rijksarchivaris in Overijssel.	bij het jaarverslag van den rijksarchivaris in Overijssel over 1899.	
2	Hengevelde (Wegdam).	» ?	»	
3	Kolmschate.	»	»	
4	Kuinre.	»	»	
5	Raalte.	»	»	
6	Steenwijkerwold.	den pastoor.	»	
7	Tubbergen.	den rijksarchivaris in Overijssel.	»	

UTRECHT.

N.B. Omtrent de kerkelijke archieven in de provincie Utrecht zijn geene bizonderheden bekend.

ZEELAND.

N.B. «Wetenschappelijk geregeld is, voor zoover mij bekend, geen enkel kerkelijk «archief. Ik heb twee jaren geleden de meeste kerkelijke archieven van «[het eigenlijke] Zeeland [met uitsluiting van Zeeuwsch-Vlaanderen] bezocht «en het resultaat van mijn onderzoek nedergelegd in eene bijlage tot mijn «jaarverslag over 1896, althans voor zooveel de Herv. Kerk betreft. Ik heb «toen den inhoud der oude archieven, zoo van den kerkeraad als van de «diaconie en de kerkvoogdijen, globaal beschreven. Eene regeling kan dit «echter niet genoemd worden, daar ik op de inrichting en bewaring dier «archieven geen invloed kon uitoefenen.

«Gedrukte inventarissen zijn mij niet bekend».

(Memorie van Mr. R. Fruin Th. Az.).

I. Nederlandsch Hervormd Kerkgenootschap.

N.B. Het volgende is ontleend aan het Overzicht van den inhoud van de oude archieven der Hervormde kerken in Zeeland (Verslagen omtrent 's rijks oude archieven over 1896 bladz. 303—342) op den hiervoor gaanden titel genoemd.

A. Vier classen van Zeeland.

	NAAM VAN HET BESTUUR:	HET AANWEZIGE WORDT VERMELD door:	in:	Aanteekeningen:
1	Vier classen van Zeeland.	*a.* Ds. H.Q. Janssen. *b.* den rijksarchivaris in Zeeland.	*a.* Catalogus van het oud synodaal archief, 's Gravenhage, 1878, blz. 139—144. *b.* het bovengenoemd Overzicht, Verslagen omtrent 's rijks oude archieven over 1896, blz. 303—305.	Het archief, vroeger bewaard in dat van de classis Walcheren, berust thans in het archief van het provinciaal kerkbestuur van Zeeland (geplaatst in de consistorie-kamer van Middelburg). Een paar nrs. van den inventaris H. Q. Janssen ontbreken. De regeling door Janssen was globaal. Afschrift van zijn inventaris berust in het depôt van 's rijks archieven in Zeeland te Middelburg.

B. Classes.

	NAMEN DER CLASSES:	HET AANWEZIGE WORDT VERMELD door:	in:	Aanteekeningen:
1	Classis van Walcheren.	den rijksarchivaris in Zeeland.	het bovengenoemd Overzicht, Verslagen omtrent 's rijks oude archieven over 1896, blz. 305, 306.	Het archief berust in de consistorie-kamer te Middelburg. Het archief was in 1785 globaal geregeld door Ds. J. W. te Water; een afschrift van diens inventaris berust in het depôt van 's rijks archieven in Zeeland te Middelburg; de door te Water aangebrachte orde was echter sedert geheel verbroken.
2	Classis van Schouwen en Duiveland.	»	a. w. blz. 318, 319.	Het archief berust bij dat van den kerkeraad te Zieriksee.
3	Classis van Zuid-Beveland.	»	a. w. blz. 323, 324.	Het archief berust bij dat van den kerkeraad te Goes.
4	Classis van Tholen en Bergen op Zoom.	»	a. w. blz. 332.	Het archief berust in het kerkgebouw te Tholen.

C. Kerkeraden, diaconieën en kerkvoogdijen.

N.B. Afzonderlijke archieven van diaconieën of kerkvoogdijen worden niet gevonden. — Bij de volgende staten is gevolgd de oude kerkelijke indeeling van Zeeland.

a. Archieven van kerkeraden en diaconieën, in bruikleen afgestaan aan het rijk en berustende in het depôt van 's rijks archieven in Zeeland te Middelburg:

	NAMEN DER GEMEENTEN:	HET ARCHIEF IS GEREGELD wetenschappelijk:	HET ARCHIEF IS GEREGELD door:	De inventaris is gedrukt:
1	Arnemuiden.	ja.	den rijksarchivaris in Zeeland.	als bijlage tot het jaarverslag van gen. rijksarchivaris over 1898 (Verslagen omtrent 's rijks oude archieven over 1898, bladz. 385—394).

b. Gemeenten, die oude archieven bezitten, wier inhoud vermeld wordt in het bovengenoemd Overzicht:

	NAMEN DER GEMEENTEN:	HET GEVONDENE betreft kerkeraad (k.), diaconie (d.) of kerkvoogdij (k.v.)	HET GEVONDENE wordt door den rijksarchivaris vermeld in het bovengenoemd Overzicht:	Aanteekeningen:
	1. Classis Walcheren: *a. Ring Middelburg*:			
1	Middelburg.	k. - d. - k.v.	Verslagen omtrent 's rijks oude archieven over 1896, bladz. 306—308.	De kerkeraad bezit verscheidene belangrijke manuscripten, in bruikleen afgestaan aan de stedelijke oudheidskamer.

	NAMEN DER GEMEENTEN :	HET AANWEZIGE betreft kerkeraad (k.), diaconie (d.) of kerkvoogdij (k.v.):	wordt door den rijks-archivaris vermeld in het bovengenoemd Overzicht :	Aanteekeningen:
(2)	(Arnemuiden).	k. - d.	Verslagen omtrent 's rijks oude archieven over 1896, blz. 309.	Vergelijk staat *a*.
3	Grijpskerke.	k. - d.	a. w. blz. 309.	
4	St. Laurens.	k. - d.	» » 309, 310.	
5	Nieuwland.	k. - d.	» » 310.	
	β. Ring Vlissingen:			
6	Vlissingen.	k. - d. - k.v.	» » 310, 311.	
7	Koudekerke.	k. - d.	» » 311.	
8	Oost-Souburg.	k. - d.	» » 311, 312.	
9	West-Souburg.	k. - d.	» » 312.	De kerk te West-Soubu is in 1832 opgeheven met Oost-Souburg v eenigd, waar zich ook h archief bevindt.
10	Ritthem.	k. - d.	» » 312.	
	γ. Ring Vere:			
11	Vere.	k. - d.	» » 312, 313.	
12	Kleverskerke.	k. - d.	» » 313.	
13	Vrouwenpolder.	k. - d. - k.v.	» » 313.	
14	Gapinge.	k. - d.	» » 313.	
	δ. Ring Domburg:			
15	Domburg.	k. - d.	» » 313, 314.	
16	Aagtekerke.	k. - d.	» » 314.	
17	Oostkapelle.	k. - d.	» » 314.	
18	Serooskerke.	k.	» » 314.	
	ε. Ring Westkapelle:			
19	Westkapelle.	k. - d.	» » 314, 315.	Vóór 1863 werden diaconie-goederen behe door een college, waa ook vertegenwoordig van den magistraat. M raadplege dus ook het meente-archief.

	NAMEN DER GEMEENTEN:	HET AANWEZIGE betreft kerkeraad (k.), diaconie (d.) of kerkvoogdij (k.v.):	wordt vermeld door den rijksarchivaris in het bovengenoemd Overzicht:	Aanteekeningen:
20	Zoutelande.	k. - d.	Verslagen omtrent 's rijks oude archieven over 1896, bladz. 315.	
21	Biggekerke.	k. - d.	a. w. blz. 315.	
22	Meliskerke.	k. - d.	» » 315.	
	ζ. Ring Noord-Beveland:			
23	Kortgene.	k. - d.	» » 315, 316.	
24	Kolijnsplaat.	k. - d. - k.v.	» » 316.	
25	Wissekerke.	k. - d.	» » 316, 317.	
26	Kats.	k.	» » 317.	
	2. CLASSIS SCHOUWEN EN DUIVELAND:			
	a. Stadsring:			
27	Zieriksee.	k. - d.?	» » 319.	
	β. Ring Schouwen:			
28	Kerkwerve.	k. - d.	» » 319.	
29	Haamstede (waarbij tot 1661 Burg).	k. - d.	» » 319, 320.	
30	Burg (tot 1661 met Haamstede vereenigd).	k. - d.	» » 320.	
31	Renesse en Noordwelle.	k. - d.	» » 320.	Thans hebben beide gemeenten 1 predikant, doch 2 kerkeraden. Nog in 1818 was er 1 kerkeraad. — De administratie der diaconie was voor de twee plaatsen gescheiden.
32	Elkersee en Ellemeet.	k. - d.	» » 320, 321.	De administratie der diaconie was voor de twee plaatsen gedeeltelijk gescheiden.

	NAMEN DER GEMEENTEN:	HET AANWEZIGE betreft kerkeraad (k.), diaconie (d.) of kerkvoogdij (k.v.):	wordt vermeld door den rijksarchivaris in het bovengenoemd Overzicht:	Aanteekeningen:
	γ. Ring Overdijk:			
33	Brouwershaven.	k. - d.	Verslagen omtrent 's rijks oude archieven over 1896, blz. 321.	
34	Zonnemaire.	k. - d. - k.v	a. w. blz. 321.	
35	Noordgouwe.	k. - d. - k.v.	» » 321, 322.	
36	Dreischor.	k. - d.	» » 322.	
	δ. Ring Duiveland:			
37	Ouwerkerk (tot 1591 vereenigd met Nieuwerkerk).	k.	» » 322.	
38	Nieuwerkerk (tot 1591 was Ouwerkerk hiermede vereenigd).	k. - d.	» » 322.	
39	Oosterland.	k. - d.	» » 322.	
40	's Heer Jansland.	k.	» » 323.	
41	Bruinisse of Oost-Duiveland.	k.	» » 323.	
42	Sommelsdijk.	k. - d.	» » 323.	
	3. CLASSIS ZUID-BEVELAND:			
	a. Ring v/h Oosten:			
43	Goes.	k. - d. - kv.	» » 325, 326.	Hierbij een aktenb van den kerkeraad garnizoenskerk te Denc monde over 1720—1764.
44	Kloetinge.	k.	» » 326.	
45	Kapelle.	k. - d.	» » 326.	

	NAMEN DER GEMEENTEN :	HET AANWEZIGE betreft kerkeraad (k.), diaconie (d.) of kerkvoogdij (k.v.):	wordt vermeld door den rijksarchivaris in het bovengenoemd Overzicht:	Aanteekeningen:
46	Biezelinge.	k. - d.	Verslagen omtrent 's rijks oude archieven over 1896, blz. 326.	
47	Schore en Vlake.	k. - d.	a. w. blz. 326, 327.	De administratie der diaconie was voor de twee plaatsen grootendeels gescheiden.
48	Kruiningen.	k. - d.	» » 327.	
49	Waarde.	k. - d.	» » 327.	
50	Krabbendijke.	k. - d.	» » 327.	
51	Ierseke.	k. - d.	» » 327.	
52	Wemeldinge.	k. - d. - k.v.	» » 328.	
53	Kattendijke.	k. - d.	» » 328.	Sinds 1841 is Wilhelminadorp zelfstandig.
	β. Ring van het Westen :			
54	's Heer Hendrikskinderen en Wissekerke.	k. - d.	» » 328.	
55	's Heer Arendskerke en Baarsdorp.	k. - d. - k.v.	» » 329.	In het archief van 's Heer Abtskerke berusten rekeningen van Baarsdorp over 1803-1810. De administratiën van diaconie en kerkvoogdij waren voor de twee plaatsen gescheiden.
56	Heinkenszand.	k. - d. - k.v.	» » 329.	De stukken der kerkvoogdij (rekeningen) berusten bij den burgemeester-kerkvoogd.
57	's Heerenhoek.	k. - k.v.	» » 329.	
58	Borsele.	k. - d.	» » 329, 330.	
59	Ovezande en Driewegen.	k. - d. (van Ovezande).	» » 330.	Hierin berusten de rekeningen van het bakkersgilde te Sluis over 1624—1690.
60	Ellewoudsdijk.	k. - d.	» » 330.	
61	Oudelande.	k. - d.	» » 330.	

	NAMEN DER GEMEENTEN:	HET AANWEZIGE betreft kerkeraad (k.), diaconie (d.) of kerkvoogdij (k.v.):	wordt vermeld door den rijksarchivaris in het bovengenoemd Overzicht:	Aanteekeningen:
62	Baarland.	k. - d.	Verslagen omtrent 's rijks oude archieven over 1896, blz. 330.	
63	Hoedekens-kerke.	k.	a. w. blz. 330.	
64	Nisse.	k. - d.	» » 331.	
65	's Heer Abts- en Sinouts-kerke.	k. - d. - k.v.	» » 331.	De administratiën der diaconie en kerkvoogdij waren voor de twee plaatsen gescheiden.
66	's Gravenpolder.	k. - d.	» » 331.	
67	Wolfaardsdijk.	k. - d.	» » 331.	
	4. CLASSIS THOLEN EN BERGEN OP ZOOM:			
	a. Ring van Zeeland:			
68	Tholen.	k. - k.v.	» » 333.	
69	Poortvliet.	k. - d.	» » 333.	
70	Scherpenisse.	k. - d - k.v.	» » 333.	Van deze archieven ontbreken een paar registers, in oude inventarissen vermeld.
71	St. Maartensdijk.	k. - d.	» » 333, 334.	
72	Stavenisse.	k. - d.	» » 334.	
73	St. Annaland.	k. - d.	» » 334.	
74	Oud-Vosmeer.	k. - d.	» » 334.	
75	Nieuw-Vosmeer.	k. - d. - k.v.	» » 334.	De kerk van N.-V. is thans gecombineerd met die van Halsteren.
76	St. Philipsland.	k. - d.	» » 334, 335.	

c. Gemeenten, die geen oud-archief bezitten:

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Aanteekeningen:
	2. CLASSIS SCHOUWEN EN DUIVELAND:	
	β. Ring Schouwen:	
1	Serooskerke.	Verslagen omtrent 's rijks oude archieven over 1896, bladz. 319.
	3. CLASSIS ZUID-BEVELAND:	
	β. Ring v/h Westen:	
2	Bath.	De zetel dezer (garnizoens-)kerk werd in 1891 overgebracht naar Billand. Het archief is toen verloren gegaan. (a. w. blz. 331).

Ia. Waalsche Kerken.

	NAMEN DER GEMEENTEN:	HET AANWEZIGE betreft kerkeraad (k.), diaconie (d.) of kerk:	HET AANWEZIGE wordt vermeld door den rijksarchivaris in het bovengenoemd Overzicht:	Aanteekeningen:
1	Middelburg.	k. - d. - kerk.	Verslagen omtrent 's rijks oude archieven over 1896, blz. 335—337.	
(2)	(Zieriksee).	k.	a. w. blz. 337.	Het archief dezer opgeheven kerk wordt, voor zoover het niet berust in de Bibliothèque Wallonne (Catalogus 1875 blz. 52), bewaard bij het archief der Nederd. Herv. kerk te Zieriksee.

	NAMEN DER GEMEENTEN:	HET AANWEZIGE betreft kerkeraad (k.), diaconie (d.) of kerk:	wordt vermeld door den rijksarchivaris in het bovengenoemd Overzicht:	Aanteekeningen:
(3)	(Goes).			Het archief dezer opgeheven kerk berust in de Bibl. Wallonne (Suppl. Catal. 1881—1885 blz. 24).
(4)	(Tholen).	k. - d. - kerk.	Verslagen omtrent 's rijks oude archieven over 1896, blz. 337, 338.	Het archief dezer opgeheven kerk wordt, voor zoover het niet berust in de Bibl. Wallonne (Catal. 1875 blz. 51), bewaard bij het archief der Nederd. Herv. kerk te Tholen.
(5)	(Vlissingen).	k. - kerk.	a. w. blz. 338.	Het archief dezer opgeheven kerk wordt bewaard bij het archief der Nederd. Herv. kerk aldaar.
(6)	(Vere).	k. - d.	» » 338.	Het archief dezer opgeheven kerk wordt, voor zoover het niet berust in de Bibl. Wallonne (Suppl. Catal. 1881—1885 bladz. 27), bewaard ten huize van den heer van Beveren, president-kerkvoogd der Nederd. Herv. gem. te Vere.

Iᵇ. Engelsche Kerken.

	NAMEN DER GEMEENTEN:	HET AANWEZIGE betreft kerkeraad (k.), diaconie (d.) of kerkvoogdij (k.v.):	HET AANWEZIGE wordt vermeld door den rijksarchivaris in het bovengenoemd Overzicht:	Aanteekeningen:
1	Middelburg.	k. - d. - kv.	Verslagen omtrent 's rijks oude archieven over 1896, blz. 317.	Deze gemeenten (op blz. 324 in van Alphen's Nieuw Kerkel. Handboek vermeld) behoorden en behooren nog tot de classis van Walcheren.
2	Vlissingen.	k. - d. - kv.	a. w. blz. 317, 318.	

II. Doopsgezinde gemeenten.

a. Archieven, die geregeld zijn:

	NAMEN DER GEMEENTEN:	DE INVENTARIS IS opgemaakt door:	wetenschappelijk:	gedrukt:	Aanteekeningen:
1	Goes en Vlissingen.	Mr. J. G. de Hoop Scheffer.	neen.	in zijn Inventaris der archiefstukken berustende bij de Doopsgezinde gemeente te Amsterdam, deel II, 2 bladz. 86 en volgende.	Het archief is in bruikleen afgestaan aan de Doopsgezinde gemeente te Amsterdam.

b. Archieven, waaromtrent geene mededeeling kan worden gedaan:

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Aanteekeningen:
1	Aardenburg.	
2	Middelburg.	

ZUID-HOLLAND.

N.B. Het rijksarchief is tot nog toe hoofdzakelijk slechts met archieven van het Nederlandsch Hervormd kerkgenootschap in aanraking gekomen, zoodat alleen daarover met de noodige kennis van zaken een en ander kan worden medegedeeld.

I. Nederlandsch Hervormd Kerkgenootschap.

N.B. Geene mededeelingen kunnen worden gedaan omtrent de archieven van
1°. het algemeen en
2°. het provinciaal college van toezicht op het beheer der kerkelijke goederen en fondsen der Nederduitsch Hervormde gemeenten,
3°. de ringen (behalve den Strijenschen ring, hierachter vermeld).

A. Synode (en voormalige provinciale synode in Zuid-Holland).

	NAMEN VAN DE BESTUREN:	Het archief is wetenschappelijk geregeld:	DE INVENTARIS IS opgemaakt door:	gedrukt:	Aanteekeningen:
1	Algemeene synode der Nederlandsche Hervormde Kerk.	ja.	Ds. H. Q. Janssen.	in den Catalogus van het oud synodaal archief, 's Gravenhage, 1878, blz. 3—34.	Het archief, waarmede dat van de voormalige provinciale synode van Zuid-Holland vereenigd is, berust in de Kloosterkerk te 's Gravenhage.
2	Provinciale synode van Zuid-Holland.	»	»	a. w. blz 35—65.	

B. Classes:

a. Archieven, die wetenschappelijk geregeld zijn:

	NAMEN DER CLASSES:	DE INVENTARIS IS opgemaakt door:	gedrukt:	Aanteekeningen:
1	Brielle.	B. W. Colenbrander.	in 1895.	Het archief berust in de St. Catharijne-kerk te Brielle.
2	Gouda.	J. W. Margadant.	in 1893.	Het archief berust in de St. Janskerk te Gouda.

b. Archieven, waaromtrent geene mededeeling kan worden gedaan:

	NAMEN DER CLASSES:	Aanteekeningen:
1	Dordrecht.	
2	's Gravenhage.	
3	Leiden.	
4	Rotterdam.	

C. Ringen.

	NAMEN DER RINGEN:	Het gevondene wordt vermeld in de Verslagen omtrent 's rijks oude archieven over:	Aanteekeningen:
1	Strijensche ring.	1895, blz. 10.	Het archief wordt bewaard te Oud-Beierland. Thans is de Strijensche ring verdwenen en bestaat die van Oud-Beijerland.

D. Kerkeraden, diaconieën en kerkvoogdijen.

N.B. In 1895 en 1896 werden een aantal gemeenten door de drie adjunct-archivarissen en den commies-chartermeester bezocht tot overneming der rechterlijke archieven. Zij hebben daarbij zooveel mogelijk onderzoek gedaan naar de aldaar aanwezige archieven van kerkbesturen en van het gevondene lijsten vervaardigd. Daarbij werden kerkeraad, diaconie en kerkvoogdij onderscheiden, hoewel er doorgaans slechts twee archieven te onderkennen zijn: 1 van den kerkeraad (waarbij de bescheiden der diaconie als onderdeel) en 2 van de kerkvoogdij. Hetgeen gevonden werd, wordt vermeld in de jaarverslagen van den algemeenen rijksarchivaris over 1895 en 1896.

a. Archieven, die wetenschappelijk geregeld zijn:

	NAMEN DER GEMEENTEN:	DE INVENTARIS IS opgemaakt door:	gedrukt:	Aanteekeningen:
	1. CLASSIS 's GRAVENHAGE:			
	a. Ring 's Gravenhage:			
1	's Gravenhage.	W. baron Snouckaert van Schauburg.	neen.	Het archief wordt bewaard in de Groote of St. Jacobskerk te 's Gravenhage.

b. Archieven, waarvan het aanwezige is vermeld in de boven vermelde jaarverslagen:

	NAMEN DER GEMEENTEN:	HET GEVONDENE betreft kerkeraad (k.), diaconie (d) of kerkvoogdij (k.v.):	wordt vermeld in de Verslagen omtrent 's rijks oude archieven over:	Aanteekeningen:
	1. CLASSIS 's GRAVENHAGE:			
	β. Ring Delft:			
1	Zoetermeer en Zegwaard.	k. - d. - k.v.	1895, blz. 13.	

	NAMEN DER GEMEENTEN :	HET GEVONDENE betreft kerkeraad (k.), diaconie (d.) of kerkvoogdij (k.v.):	wordt vermeldt in de Verslagen omtrent 's rijks oude archieven over :	Aanteekeningen :
	2. Classis Rotterdam :			
	β. Ring Schiedam :			
2	Rozenburg en Blankenburg.	k.	1895, blz. 19.	
3	Schiedam (1).	k. - d. - k.v.		Geene opgave is hierva gedrukt.
4	Vlaardingen (2).	k. k.v.	» , » 6.	
	γ. Ring Hillegersberg :			
5	Overschie.	k. - d. - k.v.	» , » 5.	
	δ. Ring IJsselmonde :			
6	Barendrecht.	k. - d. - k.v.	» , » 11—12.	
7	Hoogvliet.	k. - d. - k.v.	» , » 12—13.	
8	Poortugaal en Albrandswaard.	k. - d.	» , » 6—7.	
	3. Classis Leiden :			
	β. Ring Noordwijk :			
9	Noordwijkerhout.	k. - d. - k.v.	» , » 33.	
10	Sassenheim.	k. k.v.	» , » 32.	
	γ. Ring Alphen :			
11	Leiderdorp.	k. - d.	» , » 35—36.	

(1) De gemeente heeft vijf predikanten en dus eene zelfstandige diaconie.
(2) De gemeente heeft drie predikanten en dus eene zelfstandige diaconie.

	NAMEN DER GEMEENTEN:	HET GEVONDENE betreft kerkeraad (k.), diaconie (d.) of kerkvoogdij (k.v.):	wordt vermeld in de Verslagen omtrent 's rijks oude archieven over:	Aanteekeningen:
	4. CLASSIS DORDRECHT:			
	α. Ring Dordrecht:			
12	Dubbeldam.	k. - d. - k.v.	1895, blz. 42—43.	
	β. Ring Zwijndrecht:			
13	Heerjansdam en Kleine Lindt en Kijfhoek.	k. - d. - k.v.	» , » 10—11.	
14	Hendrik Ido ambacht.	k. - d.	» , » 25.	
	γ. Ring Oud-Beijerland:			
15	St. Anthony-polder.	k. - d. - k.v.	» , » 20—21.	
16	Cillaarshoek.	k. - d. - k.v.	» , » 20.	
17	Goudswaard.	k. - d. - k.v.	» , » 25—26.	
18	's Gravendeel en Wieldrecht.			Geene opgave is hiervan gedrukt.
19	Heinenoord.	k. - d. - k.v.	» , » 18—19.	
20	Klaaswaal.	k. - d. - k.v.	» , » 17—18.	
21	Maasdam.		1896, » 3—4.	
22	Nieuw-Beijerland.	k. - d. - k.v.	1895, » 8.	
23	Numansdorp gezegd de Buitensluis.	k. - d. - k.v.	» , » 16.	
24	Oud-Beijerland.	k. - d. - k.v.	» , » 9—10.	
25	Piershil.	k. - d. - k.v.	» , » 11.	

	NAMEN DER GEMEENTEN:	HET GEVONDENE betreft kerkeraad (k.), diaconie (d.) of kerkvoogdij (k.v.):	wordt vermeld in de Verslagen omtrent 's rijks oude archieven over:	Aanteekenin
26	Puttershoek.	k. - d. - k.v.	1895, blz. 23.	
27	Westmaas.	k. - d.	» , » 15.	
28	Zuid-Beijerland gezegd de Hitsert.	k. - d. - k.v.	» , » 16—17.	
	δ. Ring Sliedrecht:			
29	Alblasserdam.	k.	» , » 37.	
30	Goudriaan.	k. - d. - k.v.	» , » 24.	
31	Molenaarsgraaf.	k. - k.v	» , » 42.	
32	Nieuw-Lekkerland.	k.	» , » 41.	
33	Ottoland en Neder-Blokland.	k. - d. - k.v.	» , » 24.	
34	Oud-Alblas.	k. - d.	» , » 37—38.	
35	Papendrecht.	k. - d.	» , » 37.	
36	Streefkerk.	k. - k.v.	» , » 41.	
	ε. Ring Gorinchem:			
37	Arkel.	k. - d.	» , » 31.	
38	Giessendam en Neder-Hardinxveld.	k.	» , » 39.	
39	Giessen-Nieuwkerk en Neder-Slingeland.	k. - d. - k.v.	» , » 38.	
40	Giessen-Oudkerk en Peursum.	k.	» , » 39.	
41	Hoogblokland.	k. - k.v.	» , » 44.	
42	Schelluinen.	k. - d.	» , » 40.	

	NAMEN DER GEMEENTEN:	HET GEVONDENE betreft kerkeraad (k.), diaconie (d.) of kerkvoogdij (k.v.):	wordt vermeld in de Verslagen omtrent 's rijks oude archieven over:	Aanteekeningen:
	5. CLASSIS GOUDA:			
	a. Ring Gouda:			
43	Waarder en Lange Ruigeweide.	k. - d. - k.v.	1895, blz. 28—29.	
	β. Ring Schoonhoven:			
44	Ammerstol.	k. - d.	» , » 26—27.	
45	Stolwijk.	k. - d. - k.v.	» , » 27—28.	
	γ. Ring Vianen:			
46	Everdingen.	k.	1896, » 7.	
47	Groot-Ammers.	k. - d. - k.v.	» , » 6.	
48	Langerak bezuiden de Lek.	k.v.	» , » 6.	
49	Noordeloos en Overslingeland.	k. - d.	1895, » 43.	
	δ. Ring Leerdam:			
50	Kedichem.		» , » 31.	
51	Schoonrewoerd.	k. - d.	1896, » 4—5.	
	6. CLASSIS BRIELLE:			
	a. Ring Brielle:			
52	Brielle (1).	k - d - k.v.		Geene opgave is hiervan gedrukt.
53	Brielsch Nieuwland.	k. - d.	1895, » 19.	

(1) De gemeente heeft drie predikanten en dus eene zelfstandige diaconie.

	NAMEN DER GEMEENTEN:	HET GEVONDENE betreft kerkeraad (k.), diaconie (d.) of kerkvoogdij (k.v.):	wordt vermeld in de Verslagen omtrent 's rijks oude archieven over:	Aanteekeningen:
54	Nieuw-Helvoet.	k. - d. - k.v.	1895, blz. 22.	
55	Zwartewaal.	k. - d. - k.v.	» , » 21—22.	
	β. Ring Geervliet:			
56	Hekelingen.	k. - d.	» , » 8.	
57	Oudenhoorn.	k. - d. - k.v.	» , » 14—15.	
58	Spijkenisse.	k. - d. - k.v.	» , » 7.	
59	Zuidland.	k. - d. - k.v.	» , » 14.	

c. Archieven, waaromtrent geene mededeeling kan worden gedaan:

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Aanteekeningen:
	1. CLASSIS 'S GRAVENHAGE:	
	β. Ring Delft:	
1	Delft.	
2	de Lier.	
3	Nootdorp.	
4	Pijnacker.	
5	Schipluiden.	
6	't Woud.	

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Aanteekeningen:
	γ. Ring Voorburg:	
7	's Gravenzande.	
8	Leidschendam en Wilsveen.	
9	Loosduinen.	
10	Monster.	
11	Naaldwijk.	
12	Rijswijk.	
13	Scheveningen.	
14	Terheijde.	
15	Voorburg.	
16	Wassenaar.	
17	Wateringen.	
	2. CLASSIS ROTTERDAM:	
	α. Ring Rotterdam:	
18	Rotterdam.	
	β. Ring Schiedam:	
19	Delfshaven.	
20	Kethel en Spaland.	
21	Maasland.	
22	Maassluis.	
	γ. Ring Hillegersberg:	
23	Bergschenhoek.	
24	Berkel en Rodenrijs.	
25	Bleiswijk.	

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Aanteekeningen:
26	Capelle aan den IJssel.	
27	Hillegersberg.	
28	Kralingen.	
29	Moercapelle.	
30	Zevenhuizen.	
	δ. Ring IJsselmonde:	
31	Charlois en Katendrecht.	
32	Feijenoord.	
33	IJsselmonde.	
34	Pernis.	
35	Rhoon en Pendrecht.	
	3. Classis Leiden:	
	α. Ring Leiden:	
36	Leiden.	
	β. Ring Noordwijk:	
37	Hillegom.	
38	Kage.	
39	Katwijk aan den Rhijn.	
40	Katwijk aan Zee.	
41	Lisse.	
42	Noordwijk aan Zee.	
43	Noordwijk-Binnen.	
44	Oegstgeest.	
45	Rhijnsburg.	
46	Valkenburg.	

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Aanteekeningen:
47	Voorhout.	
48	Voorschoten.	
49	Warmond.	
	γ. Ring Alphen:	
50	Alphen aan den Rhijn.	
51	Benthuizen.	
52	Boskoop en Middelberg.	
53	Hazerswoude.	
54	Hoogmade en Rijpwetering.	
55	Koudekerk.	
56	Oudshoorn en den Gnephoek.	
57	Woubrugge.	
58	Zoeterwoude.	
59	Zwammerdam.	
	δ. Ring Woerden:	
60	Aarlanderveen.	
61	Bodegraven.	
62	Langer en Korter Aar.	
63	Leimuiden, Kalslagen en Bilderdam.	
64	Nieuwkoop.	
65	Nieuwveen.	
66	Noorden.	
67	Oude en Nieuwe Wetering.	
68	Rhijnsaterwoude.	

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Aanteekeningen:
69	Woerden, Rietveld en Barwoutswaarder.	
70	Zevenhoven.	
	4. CLASSIS DORDRECHT:	
	α. Ring Dordrecht:	
71	Dordrecht.	
	β. Ring Zwijndrecht:	
72	Groote Lindt en Heer Oudelands ambacht.	
73	Ridderkerk.	
74	Rijsoord en Strevelshoek.	
75	Zwijndrecht.	
	γ. Ring Oud-Beijerland:	
76	Mijnsheerenland van Moerkerken.	
77	Strijen en Strijensas.	
	δ. Ring Sliedrecht:	
78	Bleskensgraaf en Hofwegen.	
79	Brandwijk en Gijbeland.	
80	Sliedrecht	
81	Wijngaarden en Ruibroek.	
	ε. Ring Gorinchem:	
82	Gorinchem.	
83	Hardinxveld.	
84	Hoornaar.	
85	Spijk.	

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Aanteekeningen:
	5. CLASSIS GOUDA:	
	a. Ring Gouda:	
86	Gouda.	
87	Moordrecht.	
88	Nieuwerkerk a/d IJssel.	
89	Oudewater.	
90	Reeuwijk.	
91	Sluipwijk.	
92	Waddingsveen en Bloemendaal.	
	β. Ring Schoonhoven:	
93	Bergambacht.	
94	Berkenwoude en Achterbroek.	
95	Gouderak.	
96	Haastrecht.	
97	Krimpen a/d IJssel en Stormpolder.	
98	Krimpen a/d Lek.	
99	Lekkerkerk.	
100	Ouderkerk a/d IJssel.	
101	Schoonhoven.	
102	Willige Langerak en Zevender.	
	γ. Ring Vianen:	
103	Ameide en Tienhoven.	
104	Hagestein.	

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Aanteekeningen:
105	Heicop en Boeicop.	
106	Leksmond, Achthoven en Lakerveld.	
107	Meerkerk.	
108	Nieuwpoort.	
109	Vianen.	
	δ. Ring Leerdam:	
110	Asperen.	
111	Heukelum.	
112	Leerbroek en Middelkoop.	
113	Leerdam.	
114	Nieuwland.	
115	Oosterwijk.	
116	Zijderveld.	
	6. CLASSIS BRIELLE:	
	α. Ring Brielle:	
117	Hellevoetsluis.	
118	Nieuwenhoorn.	
119	Oostvoorne.	
120	Rockanje.	
	β. Ring Geervliet:	
121	Abbenbroek.	
122	Geervliet.	
123	Heenvliet.	

	NAMEN DER GEMEENTEN:	Aanteekeningen:
124	Simonshaven en Biest.	
	γ. Ring Sommelsdijk:	
125	den Bommel.	
126	Dirksland.	
127	Goedereede.	
128	Herkingen.	
129	Melissant.	
130	Middelharnis.	
131	Nieuwe-Tonge.	
132	Ooltgensplaat.	
133	Ouddorp.	
134	Oude-Tonge.	
135	Sommelsdijk.	
136	Stad aan 't Haringvliet.	
137	Stellendam.	

Ia. Waalsche Kerken.

A. Commissie tot de zaken der Waalsche Kerken:

	NAAM VAN HET BESTUUR:	Het archief is wetenschappelijk geregeld:	DE CATALOGUS is opgemaakt door:	DE CATALOGUS is gedrukt:	Aanteekeningen:
1	Commissie tot de zaken der Waalsche Kerken.	ja.	Dr. J. T. Bergman (voor zooveel betreft hetgeen verscheen in 1855—1875) en Dr. W. N. du Rieu (voor zooveel betreft hetgeen verscheen in 1880—1890).	Catalogue de la Bibliothèque Wallonne déposée à Leide, 1855; met supplementen d.d. 1860, 1865, 1870. Een nieuwe catalogus verscheen in 1875, supplementen daarop in 1880, 1885, 1890.	Onder het beheer der Commissie staat de „Bibliotheque Wallonne" op het Pieterskerkhof te Leiden, welke boekerij ook bevat de archieven der opgeheven Waalsche gemeenten alsmede die van de „églises de la Barriere".

Bijlage III.

'S GRAVENHAGE, den 15den Julij 1842.

De Algemeene Synode der Nederlandsche Hervormde Kerk in ervaring gekomen zijnde, dat niet alle kerkeraden met dezelfde zorg en naauwkeurigheid bedacht zijn op het wel bewaren hunner archieven, inzonderheid van akten-boeken en andere stukken *van vroegeren tijd*, welker aanwezen dikwijls voor de geschiedenis van het uiterste belang is, heeft besloten de Klassikale besturen aan te schrijven, gelijk geschiedt bij deze, om te zorgen, dat bij elken kerkeraad zal behooren te worden geformeerd een *index* van al de stukken, in het archief voorhanden, en dat de kerkvisitatoren zich van het aanwezen van dezen index, mitsgaders van de ongeschondenheid van het archief, telkens bij gelegenheid der persoonlijke kerkvisitatie zullen behooren te verzekeren en deswege rapport te doen.

De Algemeene Synode voornoemd,

B. NIEUWOLD, *President*.
I. J. DERMOUT, *Secretaris*.

Gezien,

De Minister van Staat, belast met de generale directie voor de zaken der Hervormde Kerk, enz.,

H. VAN ZUYLEN VAN NYEVELT.

Mij bekend,

De Secretaris en Adviseur bij het Departement,

JANSSEN.

Bijlage IV.

ARRÊTÉ.

De Préfect van het departement der Bouches du Rhin, Rijksbaron, Ridder van het Legioen van Eer,

Overwegende, dat de registers van den civilen staat met den 1 Januarij 1811 door de maires zullen moeten gehouden worden en dat de registers van voorige jaren door hen ter griffie van de burgerlijke regtbanken van hun arrondissement zullen moeten worden gedeponeerd:

Arresteert

Artikel I.

De Roomsche pastoren, de Gereformeerde en Luthersche predikanten en in het algemeen de bedienaars van den eeredienst en andere, met 't bewaren der geboorte-registers belast, zullen dezelve, voor zooveel de jaren vroeger dan 1810 betreft, aan den maire van hunne gemeente ter hand stellen, welke hun daarvan reçu zal geven.

Artikel II.

De doodregisters over de jaren vroeger dan 1810 zullen insgelijks door de kosters en doodgravers of door ieder ander persoon, onder welke dezelve berusten, aan de maires moeten worden overgegeven.

Artikel III.

Op den 1 January 1811 zullen de maires zich de geboorte- en dood-registers over 't jaar 1810 doen ter hand stellen, door alle degeenen, welke met de bewaring derzelve waren belast.

Artikel IV.

Het tegenwoordig arrêté zal, gedrukt zijnde, gelezen, gepubliceerd en door de maires gezonden worden aan alle zoodanige persoonen, aan welke de bewaring der registers van den civielen staat was toebetrouwd.

Gedaan te 's Hertogenbosch den 13 December 1810.

FREMIN DE BEAUMONT.

DEPARTEMENT DER
RHIJNMONDEN.

—

ARRONDISSEMENT VAN
NIJMEGEN.

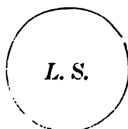
—

Commune Groesbeek.

REÇU.

Certificeere ik ondergeteekende, maire der mairie Groesbeek, door den heere predikant der Hervormde gemeente te Groesbeek, J. C. Masman, ontvangen te hebben ingevolge het arrêté van den heere prefet van dit departement dd. 13 December 1810, het Gereformeerde doopregister, aanvang nemende met den jare 1748 tot ultimo December 1810.

GROESBEEK, den 9 April 1811.

I. I. LAEIJENDECKER,
Maire.

Eensluidend afschrift, genomen op 18 Juni 1898, van een reçu van overgave van een doopboek van de Gereformeerde kerk te Groesbeek, in originali berustende in het archief van den kerkeraad van de Nederduitsch Hervormde kerk te Groesbeek.

ARNHEM, den 18 Juni 1898.

De Rijksarchivaris in Gelderland,
B.

[N°. 8, 20 September 1811].

De Predikant van Barneveld
aan
den Préfect van 't departement den Boven IJssel.

Hoog Edele Gestrenge Heer!

De maire dezer gemeente, aan wien onderdags ten zynen verzoeke, de doopboeken dezer kerk ter visie waren gegeven, heeft mij gemeld, dat UHoogEdelGestrenge ZynEdele gelast en geautoriseerd had, om van mij dezelve in originali te requireren; daar die nu reeds by ZynEdele waren berustende, zyn dezelve ook daar gebleven.

Intusschen daar de doopboeken het eigendom der kerk zyn, zoodanig, dat dezelve jaarlyks door my aan de inspectoren classis moeten worden vertoond en ter verkenning en teekening overgegeven, kan ik mij met den last van den mairé geenzins ten hunnen regarde dekken, zonder dat ik van UHoogEdelGestrenge expressen last en authorisatie kan doen blijken, te meer, daar bij vacature, volgens de nog bestaande wetten, de doopboeken dadelijk aan de inspectoren classis moeten worden overgegeven; dewijl ik dan in alle gevalle moet solliciteren, om, daar alle acten van alimentatie op den doop gefundeerd wordt, zoomede de lidmaten-aanneming, dat UH: E: Gestr: gelieve te gelasten, dat aan de kerk kosteloos een authentiq afschrift der overgegevene doopboeken wordt uitgereikt, ten noodige kerkelijke gebruike.

Ik heb de eer mij met pligtschuldig respect te teekenen,

Hoog Edel Gestreng Heer
UH: E: Gestr:
onderdanige en gehoorzame dienaar,

R. Speelman.

[LANDDROSTAMBT-PRÉFECTURE
20 SEPTEMBER 1811 N°. 8].

Vrijdag, den 20 Septb. 1811.

De Préfect van het departement van den Boven IJssel, ontvangen hebbende eene missive van den predikant van Barneveld, houdende, dat de maire van Barneveld, aan wien onlangs de doopboeken zijner kerk ter visie waren gegeven, hem had gemeld, dat de Préfect hem had gelast om dezelve van hem in originali te requireren;

dat intusschen, daar de doopboeken het eigendom der kerk zijn, zoodanig dat dezelve jaarlijks door hem aan de inspectoren classis moeten worden vertoond, en ter verkenning en teekening overgegeven, hij zich met den last van den maire geensints ten hunnen reguarde konde dekken, zonder dat hij van den Préfect expresse last en authorisatie konde doen blijken, te meer, daar bij vacatures, volgens de nog bestaande wetten, de doopboeken dadelijk aan de inspecteuren classis moeten worden overgegeven; met sollicitatie tevens, om, daar alle acten van alimentatie op den doop gefundeerd worden, gelijk mede de lidmaten-aanneming, dat de Préfect geliefde te gelasten, dat aan de kerk kosteloos een afschrift der overgegevene doopboeken worde uitgereikt ten kerkelijke gebruike;

en gelet, dat de maire der gemeentens, uit kracht van 's rijks wetten, zijn de officieren van den civilen staat:

Besluit:

Vooreerst de heeren Sous-Préfecten bij deze en geleidende missive te inviteren om de maires binnen derzelver ressort te gelasten om de doopregisters en verdere actens van den civielen staat over te nemen van de predikanten en andere bezitters derzelven; met bijvoeging, dat het de gezegde predikanten en verdere gewezen bezitters ten allen tijde zal vrijstaan van dezelve de nodige extracten ter

hunner informatie bij het verlenen van alimentatie of aanneming van lidmaten te vragen, zonder dat zij gehouden zullen zijn daarvan iets anders dan het recht van zegel te betalen;

Ten tweeden de maires in het arrondissement Arnhem aan te schrijven, zooals geschied bij dezen, om de doopregisters en verdere acten van den civielen staat over te nemen van de predikanten en andere bezitters derzelven, met bijvoeging, dat het de gezegde predikanten en verdere gewezen bezitters ten allen tijde zal vrijstaan van dezelve de noodige extracten ter hunner informatie, bij het verlenen van alimentatien of aanneming van lidmaten te vragen, zonder dat zij gehouden zullen zijn daarvoor iets anders dan het recht van het zegel te betalen.

Arnhem, den 20 September 1811.

Het Rijksarchief in Noordbrabant.

I. *Gebouw en meubilair.*

Het beitsen en boenen der kasten met toebehooren op 3 galerijen van het zijdepôt en in het geheele achterdepôt, waarmêe in het eind van 1898 was begonnen, duurde tot in october. Een gedeelte moest worden overgedaan wijl de aannemer geen goede was bleek gebruikt te hebben. Van de verplaatsingen der archieven voor de tijdelijke ontruiming der kasten werd zooveel mogelijk gebruik gemaakt tot verbetering van de verdeeling der verzamelingen over de verschillende galerijen.

Na afloop van deze beitsing werden de balken en galerijlatten in het oude depôt zoover noodig schoongekrabd en gemenied en daarna in een zeer lichte tint opnieuw geverfd. Dit depôt heeft daardoor aan licht zeer veel gewonnen, hetwelk hoogst gelukkig is wijl juist door de uitbreiding naar onze zijde van de griffielokalen het licht hier weder veel moet lijden.

De verwarmingstoestel voor het zij- en achterdepôt, die na de laatste herstelling 2-maal 's jaars door een technicus of monteur wordt nagezien en in orde gesteld, heeft tot nu toe zijn plicht gedaan, en verdraagt blijkbaar ook harder stoken, zooals gedurende den vorst soms noodig was met het oog op de brandleiding.

Met het oog op de ondernomen verbouwing van een gedeelte der provinciale gouvernementsgebouwen werd in den aanvang des jaars een tijdelijke schutting langs den zijgevel van de hoofddepôts geplaatst, gelukkig niet zóó dichtbij als men aanvankelijk beoogde. Op mijn aanhouden werd de afstand ten opzichte van onze zijramen, van nog geen meter (zooals eerst bedoeld was) op ongeveer het dubbele gebracht. Behoudens een tijdelijk depôt van eenige steigerpalen tusschen die schutting en onzen muur bleven wij nu aan onzen zijgevel van overlast door bedoelde verbouwing bevrijd. Ik hoop vast, dat na afloop dier verbouwing aan deze zijde een strook eigen erf met vrijen toegang van de straat (waarop ik in het belang van onze verzamelingen en van het onderhoud reeds zoo dikwijls aandrong) ons blijvend zal worden verzekerd.

Omtrent het meubilair is alleen mede te deelen, dat een moderne ijzeren karton-snijpers, met linialen en verzetstukken, werd aangeschaft die uitstekend voldoet en bij den voortgang der inbinding en kartonneering van de archieven groote diensten bewijst.

II. *Reddings- en brandbluschmiddelen.*

Deze zijn en blijven in goeden toestand. Toen plotseling de vorst inviel werd de brandleiding in het achtergebouw en in het zijdepôt afgesloten en afgetapt. Geheel ledig is echter het buizennet in den zijbouw, dat zeer eigenaardig is aangelegd, daarbij niet geworden. Tusschen enkele kranen, en in een paar doode einden buis, is zakwater blijven staan, waardoor onlangs de leiding en kranen aldaar min of meer stuk gevroren bleken te zijn. Gelukkig was de schade niet groot en gemakkelijk te herstellen.

III. *Toestand der verzamelingen.*

Door de verplaatsingen, uit de beitsing der kasten voortvloeiende, leed natuurlijk de toestand der verzamelingen, wat de verpakking en kartonneering betreft, wel eenigszins. Dat kon ook de nauwlettendste zorg niet verhinderen. Thans zal bij de jaarlijksche schoonmaak hierin weder zooveel mogelijk worden voorzien.

De toestand der chronologische collectie van besluiten en correspondentie, behoorende bij de resolutieboeken der gewestelijke besturen van 1795—1810, is dit jaar aanmerkelijk verbeterd. De verdeeling over nieuwe portefeuilles is gelijkmatiger gemaakt en alle oude, meest gescheurde, kardoesomslagen met rugopschriften zijn door nieuwe steviger ruggen met gelijkvormige duidelijke opschriften vervangen. Het aantal der bundels bedraagt thans c. 325. Van de stukken der departementale rekenkamer hebben daarop de verpachtcedulen der tienden, ten getale van 23, gelijke bewerking ondergaan.

Weder zijn van eenige der Bossche protokollen de ruggen der perkamenten banden vernieuwd onder overneming der oude opschriften. Eenige oude registers werden herbonden, o. a. twee der zware leenregisters van den Raad & Leenhof van Brabant & Overmaze, één der oude kopieboeken van de grafelijkheid van Holland, een jachtregister van den Raad & rentmeester-generaal der domeinen van Brabant in stad & meierij van den Bosch. Gelijke bewerking ondergingen weder een aantal oude burgerlijke standsregisters. Deze, die, gelijk ik reeds vroeger vermeldde, ook daartoe tijdelijk worden opgevraagd, hebben deze herbinding

steeds zeer noodig wijl niet alleen de oude banden doorgaans geheel ontoereikend zijn doch ook de bladen zelve aan de hoeken en kanten vaak reeds sterk beschadigd zijn en voorzichtig geplakt en versterkt moeten worden. Nog zijn enkele belangrijke bescheiden uit gemeente-archieven hersteld en in een band gezet of herbonden, o. a. twee oude figuratieve kaarten van Wouw.

Hetgeen in het afgeloopen jaar weder is gedaan ter verbetering van den toestand der nieuwe griffiearchieven, zal in het volgende hoofdstuk vermeld worden.

IV. *Ordening en inventarisatie.*

Zoodra mogelijk werd weder de hand geslagen aan de regeling der diverse griffiepapieren van vóór 16 juli 1850, waarvan het ongeordende gedeelte door de vroeger vermelde werkzaamheden langzamerhand was ingekrompen tot den halven omvang, dus nog maar eene verdieping van het zijgebouw vulde, toen wij er in 1898 opnieuw een aanval op deden. De vruchten hiervan vermeldde ik in mijn vorig jaarverslag. Het werk kon toen niet langer worden doorgezet wegens de beitsing der kasten in het zijgebouw. Nadat de werklieden dit gebouw hadden verlaten, werden de tijdelijk op den zolder geborgen collecties geleidelijk en in goede orde herplaatst en in hun verband opgesteld. De verdere uitzoeking van het restant ging daarop weder voort en deed opnieuw een aantal stukken, dossiers en pakken op hun plaats brengen bij het archief en de retroacta van den Provincialen direkteur der direkte belastingen c. a., en dien der registratie, domeinen en successie- hypotheek- en griffie-rechten, bij de kadaster-archieven, bij de zoogenaamde dikke-pakken-collectie, bij de chronologische dossiers van den Gouverneur en van de Gedeputeerde Staten. Ook tal van dossiers behoorende tot het eigenlijk archief der Provinciale Staten, rapporten door commissies uitgebracht enz., zijn verspreid hier en daar gevonden.

Bijeenverzameld, geordend en gekartonneerd werden de langzamerhand vrij volledig teruggevonden stukken behoorende bij het repertoire van gezegelde akten enz. tot 1855; dit repertoire zelf bleef echter, vreemd genoeg, ontbreken. Eveneens geordend en in portefeuilles chronologisch en naar verband verzameld, werden de provinciale begrootingen, zoowel die van zuiver provinciale en huishoudelijke als die van algemeene bestuursinkomsten en uitgaven. In alphabetische orde vereenigd en geordend, en ook gekartonneerd, werden de dubbelen der plaatselijke rekeningen over de jaren vóór 1852.

Geheel nieuw geregeld moesten ook worden, tengevolge van belangrijken aanwas, de archieven der districtscommissarissen van het 6de en 7de district, later samen het 4de landelijk of administratief district van Noordbrabant uitmakende. Deze talrijke correspondentie-registers met minuten van uitgegane en pakken van ingekomen stukken c. a. werden in behoorlijke orde gebracht en verzorgd. Zij bleken vrij compleet te zijn, en werden geplaatst bij de archieven van het 3de administratief district, waarvan ik den inhoud kortelijk beschreef in den staat der aanwinsten behoorende bij mijn jaarverslag over 1896 (1). Zoo hebben wij dus de archieven van 3 der 7 vroegere districten, nl, van het 4de (Helmond), het 6de (Prinsenhage) en het 7de (Roosendaal) en van dat van het 5de (Oorschot) een klein gedeelte thans bijeen. Wellicht stuit ik bij mijne verdere onderzoekingsreizen in de provincie ook nog wel eens op die van het 1e (Boksmeer) 2de (Bokstel) en 3de (Waalwijk). Omtrent de rest van dat van het 5de kreeg ik onlangs reeds een aanwijzing.

In mijn verslag over 1897 (2) maakte ik melding van de regeling der gemeente-begrootingen, reeds voorafgegaan door die der gemeente-rekeningen en kohieren enz., en te volgen door die der gemeente-verslagen, later door die der lotingsregisters voor de nationale militie. In het jaarverslag over 1898 (3) vermeldde ik de voltooiing der regeling van die begrootingen van 1854—1886, en van die verslagen van 1851—1869. Thans kan ik hetzelfde boeken omtrent die lotingsregisters van 1863—1872 (de oudere schijnen vernietigd te zijn). Zij werden alphabetisch gerangschikt naar de lotingsdistricten, onder nauwkeurige aanduiding hoe de gemeenten daarover telkens verdeeld waren, zoodat men alles omtrent eene gemeente steeds met behulp der opgemaakte lijst gemakkelijk kan naslaan. Dit werk heeft bij het nog al eens voorkomende raadplegen dezer registers reeds goede vrucht gedragen.

Gelijk ik vroeger mededeelde is de overneming der nieuwe archieven tot den daarvoor door Uw Excellentie aanvankelijk bepaalden omvang niet geheel voltooid. Bij het schrijven van Gedeputeerde Staten van 25 januari 1895 G n°. 117 werd mij medegedeeld dat zij de over te brengen hoeveelheid voorloopig wenschten te beperken, voor het archief der Commissarissen des Konings tot 1879, voor dat van hun college tot 1869. Dit in afwachting of ik na de overneming dier hoeveelheid nog ruimte

(1) Archiefverslagen 1896 (XIX) blz. 158 vlg.
(2) Idem 1897 (XX) blz. 87.
(3) Idem 1898 (XXI) blz. 267.

zou overhebben, in welk geval een nieuw besluit tot verdere overbrenging ware uit te lokken. Tot dit uitlokken vond ik geen vrijheid met het oog op verschillende onverwachte aanwinsten van oude archieven bij mijne verzamelingen, terwijl de reeds vroeger tijdelijk overgenomen gemeentebegrootingen met verdere comptabiliteitsstukken tot 1886 resp. 1894, de lotingsregisters voor de militie tot 1872, hier bewaard moesten blijven, en ik de gemeente-rekeningen tot 1879 overnam. Voldoende ruimte toch hield ik hierdoor niet over. Met het oog op in het vooruitzicht komende nieuwe aanwinsten van belangrijken omvang durfde ik ten slotte zelfs de overbrenging van de in een der griffielokalen voor den dag gekomen dossiers van besluiten met bijlagen der Provinciale Staten van 1814 tot 1850, laat staan tot 1869, niet meer voorstellen. Daarom heb ik toen aan Gedeputeerde Staten voorgesteld over te gaan tot het opmaken van het proces-verbaal der deponeering bij mij van het overgebrachte archief na 15 juli 1850, in overeenstemming met vorm en inhoud van het proces-verbaal der overneming van de archieven der Gouverneurs en van Gedeputeerde Staten van 1814—15 juli 1850, dd. 30 juni 1894, en met Uwer Excellentie's schrijven van 18 juli 1894 n°. 1545 afd. K. W. Hieraan is in den aanvang van dit jaar gevolg gegeven.

Wat de oude archieven betreft heeft zich de voortgang der ordening en inventarisatie ook in 1899 weder voornl. tot de rechterlijke archieven bepaald. Van de verplaatsingen voor de nieuwe beitsing der kasten, waardoor het personeel geruimen tijd bij tusschenpoozen is in beslag genomen, is steeds zooveel mogelijk gebruik gemaakt tot verbetering der orde in de verplaatste en verschoven collecties. Eenige rechterlijke archieven ondergingen, in verband met den lateren aanwas van er toebehoorende bescheiden uit de gemeente-archieven, een geheele ordening. Dit geldt in het bijzonder die van Woudrichem en van Fijnaart. Waar kartonneering plaats vond, is tevens voor bepaling der stukken, en opschriften op de omslagen en portefeuilles gezorgd. Voor definitieve regeling is in verband met de bewerking van het oude gemeente-archief van Dongen, het omvangrijke oud-rechterlijk archief van die plaats der voormalige baronie van Breda onderhanden genomen.

Met de nadere opsporing van achtergebleven bescheiden is in verschillende gemeenten weder voortgegaan. Vondsten van meerderen of minderen omvang werden weder gedaan; van bepaald grooten omvang te Steenbergen. Het raadhuis daar ter plaatse is een der oudste gebouwen der stad, zeer uitgestrekt, met tal van lokalen, gangen en zolders. Mijn voorganger vond er,

behalve de gemeentehuishouding en een polderadministratie, het postkantoor in gevestigd en de brigade marechaussée in gekazerneerd. Thans zijn deze beide elders onder dak; doch een aantal kasten bleven daardoor toenmaals voor hem verborgen. Daarin, en bijzonder in twee diepe schuilhoeken naast den koker voor het klokketouw, vond ik thans een belangrijke hoeveelheid, gelukkig droog bewaard gebleven, oude archiefbescheiden terug, voornl. protokollen (waarbij vrij oude van Kruisland) en losse stukken van de schepenbank en de weeskamer, doch ook administratieve bescheiden. Acht groote pakkisten vol nam ik ten slotte over. De inhoud werd na ontpakking door ons gesorteerd en globaal opgeschreven en daarna met het reeds in 1882 van de rechtbank te Breda overgenomen en in 1885 door mijn voorganger uit het gemeente-archief met een paar honderd registers vermeerderde schepenarchief vereenigd.

De eerste maanden van het jaar werden bijna geheel ingenomen door de inventarisatie van belangrijke in den laatsten tijd verkregen aanwinsten van oorkonden en andere archivalia, ook in verband met het afdrukken juist toen van de verslagen over 1896 en 1897 en het samenstellen van dat over 1898. Deze arbeid werd daarna vervolgd met de meer uitvoerige beschrijving van de titels en bescheiden der private heerlijkheid Tilburg & Goirle, aan dit archief afgestaan door den eigenaar dier heerlijkheid. En een dergelijke arbeid volgde doordien ons ten onderzoek tijdelijk werd overgegeven, naar aanleiding van een proces, het geheel der titels en bescheiden van den heer der heerlijkheid of baronie van Lieshout. Aan dezen laatsten arbeid sloot zich de beschrijving van een andere collectie oorkonden aan.

Na den dood van mijn voorganger vond ik, zonder aanwijzing van herkomst, negen oude perkamenten oorkonden, die hij kort te voren moet hebben ontvangen en die ik gemakkelijk herkende als afkomstig van de oude abdij van Postel. Toen ik den, kort daarna ook overleden, archivaris der abdij, den prior Th. Welvaerts, bij een bezoek aan mijn archief hierop wees, verzekerde mij deze dat zij *niet* tot zijn archief behoorden. Hoewel ik aan kon wijzen dat zij nog niet zoo heel lang geleden althans tijdelijk in de abdij aanwezig waren geweest, moest ik mij bij die pertinente verklaring wel neerleggen. Thans, nu ik uit de aankomsttitels van den heer van Lieshout ontwaarde dat zes van het negental charters op rechten betrekking hebben, die de abdij in 1714 tegelijk met die heerlijkheid aan anderen verkocht, begrijp ik die verklaring beter. Uit de oude titels zelven kan natuurlijk niet blijken aan *wien* zij in 1714 met die rechten zijn overgedragen, terwijl de overdrachtsakte zelf ons onbekend bleef. In elk geval vind ik hierin, nu sinds 1885 geen recht-

hebbende zich er om heeft opgedaan, vrijheid ze als behoorende tot dit archief te beschouwen. In verband met de beschrijving van het geheel der titels van den heer van Lieshout besloot ik toen ze als aanwinst van dit archief te inventariseeren. En te zamen met die beschrijving dier titels geef ik thans de ontleding dezer oude oorkonden (vier zijn er uit de 13de eeuw) als bijlage van dit verslag.

Ten slotte valt onder dit hoofdstuk nog te vermelden, dat de geheele collectie van bestekken van Rijks- en andere publieke werken in Noordbrabant, die door Uwer Excellentie's departement ook in het vorige jaar weder werd aangevuld, door den adjunct-commies mr. Ebell aan een nieuwe systematische regeling werd onderworpen. En dan wil ik niet besluiten zonder een woord van waardeering voor de toewijding, waarmede deze ambtenaar gedurende den tijd dat ik wegens ongesteldheid huiszittend en afwezig was, en ook daarna op onze gemeenschappelijke onderzoekingstochten in de gemeenten, de zaken van het archief heeft behartigd en een ruim deel van het werk heeft op zich genomen. En hij trof het niet, want tegelijk met het ingaan van mijn verlof verliet ook de tijdelijke klerk Hello, die ruim vier jaren hier was, door een verandering in zijne vooruitzichten, het archief. Ook de concierge, die thans voordurend als klerk dienst blijft doen, en de tijdelijke binder H. Wagenaar, deden voortdurend wèl hun plicht.

V. *Uitgaaf van bescheiden uit het archief.*

Hiervoor ontbraken ook in 1899 tijd en krachten.

VI. *Aanwinsten en verliezen.*

Op de gewone wijze doe ik van de aanwinsten, die mijn archief in het afgeloopen jaar door overneming uit andere archieven, door geschenk en door aankoop deed, in een gedetailleerden staat afzonderlijk verslag.

Een poging om het processtuk, afkomstig van Geertruidenberg, waarvan ik verleden jaar melding maakte, voor mijn archief van de gemeente Dordrecht aan mij overgedragen te krijgen, stuitte af op de weigering van zijne medewerking door den archivaris dier gemeente, die deze pas in uitzicht stelde „zoodra de overdracht van verdwaalde Dordtsche archivaliën aanwezig op de Rijksarchieven niet meer opzettelijk wordt tegengehouden."

Een aanwijzing, van den Algemeenen Rijksarchivaris verkregen van een te Berlijn te veilen brief van den magistraat van den

Bosch uit 1594 heb ik overgebracht aan den commies-archivaris dezer gemeente; van het hieraan gegeven gevolg is mij niet gebleken.

Een aanmerkelijke hoeveelheid handschriften en boeken, afkomstig van de familie Boreel de Mauregnault en door toedoen van den heer W. Stokvis, notaris te Mill, gered van een verkoop als rommel op een boeldag op den Ossenbroek onder Beers, werd mij door genoemden heer Stokvis, na bekomen machtiging van den eigenaar, te mijner vrije beschikking toegezonden. Zij bleek echter voor dit archief niets op te leveren Verreweg het grootste deel behoorde thuis in Zeeland en vond door bemiddeling van mijn ambtgenoot aldaar, wien ik het toezond, zijn bestemming. Een vijftal der HSS. betroffen Geldersche zaken en zijn later aan mijn ambtgenoot te Arnhem ten behoeve zijner verzamelingen aangeboden en door hem aanvaard.

VII. *Afschrijving van elders berustende bescheiden.*

Van een der titels van de heerlijkheid Lieshout, den brief waarbij zij van Postel werd gekocht, nam ik afschrift voor onze verzameling kopieën van Noordbrabantsche oorkonden.

VIII. *Raadpleging der verzamelingen.*

Ook in 1899 was het gebruik van onze verzamelingen gemaakt veel en velerlei.

Weder werden een aantal der Bossche protokollen tijdelijk onder bewaring van collega's gesteld ten behoeve van door ingezetenen hunner gemeente ingestelde onderzoekingen. Dat gold nu, naast Utrecht en Amsterdam, ook Leiden.

De luitenant der infanterie S. Gal zette zijne onderzoekingen naar gegevens voor onze krijgsgeschiedenis in de nieuwe archieven voort. Een verzameling inkwartierings-bescheiden uit de grensgemeente Bladel & Netersel, over de jaren 1830 en volgende, werd tijdelijk voor hem opgevraagd van het gemeentebestuur.

In het najaar werd hij naar elders verplaatst. Een opvolger voor zijn onderzoek werd niet meer aangewezen, gelijk mij bleek uit een zeer beleefd schrijven van den kolonel, chef van het krijgshistorisch bureau bij den Generalen Staf, waarin aan mij en mijn personeel een hoogst welwillend woord van dank werd gebracht voor de ondersteuning der hier met zeer veel vrucht bekroonde onderzoekingen van de successievelijk aangewezen officieren. Ik kan verklaren dat ik deze nasporingen steeds met groote belangstelling heb gevolgd en met die heeren besproken en nagegaan, ook wegens den geest die bij hen voorzat en de goede opvattingen en den aangenamen toon die hen kenmerkten.

Ook voor andere onderzoekingen hadden wij dit jaar tusschenbeide nog al veel persoonlijk bezoek. Het grootste deel der informatiën werd echter ook nu weder schriftelijk ingewonnen, bijzonder die door autoriteiten genomen. Het Provinciale bestuur alhier, dat van Gelderland, een zestal gemeente-besturen, de directie der registratie & domeinen, de gemeente-archivaris van Rotterdam, behooren tot deze laatste. Eén vraag — natuurlijk gold het een oude erfenis — kwam uit Melbourne in Australië. Eén was er van den archivaris dr. Prümers uit Posen, die een heele reeks van vragen stelde en beantwoord kreeg naar historische gegevens. Er waren ook dit jaar weder zeer vele vragen van zuiver wetenschappelijken aard, — toch ook nog steeds minstens evenveel omtrent rechten. De zuiver genealogische onderzoekingen waren dit jaar minder talrijk en omvangrijk dan in vroegere jaren dikwijls het geval was.

Onder de zuiver-wetenschappelijke vragen kan ik nog noemen die naar de geschiedenis van Tilburg, naar Hollandsche oorkonden vóór 1296, over de rederijkerskamers in den Bosch, over eenige oud-Hollandsche rechts-instituten, omtrent de historie van Oirschot, die van den Auvergnepolder, die van Geldrop, die van de Heusdensche regeering, die van Moergestel, die van Bergeik, over het Mirakel van de Niervaart, omtrent de van den Vondels te Waalwijk, over middeleeuwsche muntwaarden, over de historische indeelingen van Noordbrabant, omtrent de oude zaten en Frankische huizen in de Meierij van den Bosch, naar gegevens voor de terreinsveranderingen in de naaste omstreken van den Bosch.

IX. *Bemoeiingen met gemeente- en waterschapsarchieven.*

Voor dit hoofdstuk moge ik weder verwijzen naar het jaarlijksche verslag aan de Gedeputeerde Staten dezer provincie omtrent dit onderwerp.

's-Hertogenbosch, februari 1900.

De Archivaris in Noordbrabant,
A. C. Bondam.

BIJLAGE I.

STAAT DER AANWINSTEN

VAN HET

RIJKSARCHIEF IN NOORDBRABANT

in **1899.**

A. Overnemingen uit andere archieven.

I. GEDEELTEN VAN OUDE RECHTERLIJKE ARCHIEVEN.

Van de volgende gemeenten werden de daarbij opgegeven archiefstukken van voormalige rechterlijke colleges en autoriteiten overgenomen.

Alem, Maren & Kessel.

A. Van de schepenbank van Alem:

Schepen-echtprotokol van 18 december 1696 tot 23 augustus 1761.

B. Van de schepenbank van Maren:

Register (gehouden ingevolge art. 24 der ordonnantie op het regt van successie van 4 october 1805, door J. J. Buss, schoolm[r] te Maren), bevattende de akten van permissie tot begraven van 10 januari 1806 tot 31 december 1807.

's-Grevelduin-, Nederveen- & Zuidewijn-Capelle.

Van het gerecht van 's-Grevelduin-Capelle:

1. Band, bevattende:

a. Notitie van aangiften en betalingen wegens het recht op trouwen en begraven, 1695—1704;

b. (keerzijde) protokol der aangiften van goederen vóor het collateraal of den XX^en^ penning, 1695—1704;

c. (vóórin) eenige losse aangiften over 1693—1695 (in kwarto).

2. Idem, bevattende:

a. Notitie als boven, 1737—1765;

b. (keerzijde) protokol als voren, 1737—1765.

Dongen.

1. Protokol, bevattende de registratie der landen met gereserveerde vrije jacht krachtens art. 5 der publicatie van het Departementaal bestuur van Braband dd. 26 augustus 1802; 13 september 1802—24 augustus 1803.

2. Lias geappostilleerde rekwesten; 20 maart 1749—31 october 1799.

3. Inventaris (alfabetisch) van de akten ten overstaan van Adriaan Sem, notaris te Dongen, gepasseerd van 18 september 1721 tot 9 februari 1763 en door Adriaan Jacob Sem, zijn opvolger, overgenomen.

4. Pakje diverse losse schepen-akten.

Klundert.

Band, bevattende:

a. Notitie van de aangiften en betalingen wegens het recht op trouwen en begraven, 1732—1764.

b. protokol der aangiften van goederen voor het collateraal of den XX^en^ penning, 1732—1764.

Lithoyen.

Drie schepen-echtprotokollen; 1716—1779, 1780—1802, 1803—

1810 (in het laatste bijgebonden het schoolmeesters-doodregister over 1809 en 1810).

Steenbergen, Kruisland & de Heen.

1. Vijf protokollen van gerechtszaken, „ordinarisrollen"; 1634—1636, 1647, 1649, 1651, 1691—1695.

2. Twee idem, „extraordinaris rollen"; 1615—1619, 1635—1641.

3. Zeven-en-dertig protokollen van Kruisland; 1487, 1491—1493, 1494—1496, 1501 & 1502, 1503—1511, 1515—1518, 1522—1524, 1524—1526, 1530—1533, 1534—1537, 1538—1540, 1543, 1544 & 1545, 1546, 1547 & 1548, 1549, 1551, 1552, 1553, 1554, 1556, 1557, 1558, 1560, 1561, 1562, 1563, 1565, 1566 (twee fragmenten), 1567, 1568, 1569, 1571, 1572 & 1573, 1575, 1577 & 1578, 1579.

4. Drie protokollen van Steenbergen; 1506—1521, 1533—1551, 1564—1569, met nog eenige fragmenten.

5. Drie schepen-echtprotokollen; 1783—1799, 1799—1809, 1809 & 1810.

6. Vijf liassen huwelijksproclamatiën; 1790—1798, 1798—1801, 1802—1805, 1806—1809, 1809 & 1810.

7. Een lias akten van aangiften van ondertrouw; 1806—1810.

8. Elf protokollen van voogdijzaken, „weesboecken"; 1604—1610, 1622—1641, 1642—1659, 1660—1681, 1682—1694, 1694—1710, 1711—1737, 1738—1756, 1756—1780, 1780—1799, 1799—1811.

9. Een pakje ingekomen stukken betrekkelijk voogdijzaken.

10. Zestig pakken losse processtukken.

11. Vijf-en-twintig pakken losse schepenakten.

12. Zeven-en-twintig pakken boedel-, voogdij- en executierekeningen.

13. Acht pakken minuten van verkoop- en verhuurcedulen.

14. Vier liassen publicatiën van verkoopingen van vaste goederen; 1757—1767, 1767—1773, 1773—1783, 1783—1791.

15. Vier liassen staten van den 20^{en}, 40^{en} en 80^{en} penning; 1662—1720, 1721—1750, 1751—1768, 1769—1806 (hierbij enkele van andere jaren).

16. Zeven liassen billetten van den 40sten penning; 1663—1667, 1671—1674, 1674—1677, 1678—1682, 1683—1686, 1687—1698, 1773—1775.

17. Een register van overlijden, gehouden door den gequalificeerde tot de invordering van het recht van successie, ingevolge art. 25 der ordonnantie van 4 october 1805; 1806—1810.

18. Een pak bij den direkteur van de successiebelasting ingekomen resolutiën; 1805—1810.

19. Een lias declaratoiren van aangiften voor het successierecht, over 1810.

20. Een lias verantwoordingsstaten van den „regulateur" der successiebelasting; 1806—1810; met nog eenige latere correspondentiestukken desbetreffende.

21. Zes protokollen van verpachtingen van domeingoederen door den rentmeester der nationale domeinen en geestelijke goederen van Steenbergen, Rosendaal en Nispen; 1725—1732, 1732—1742, 1742—1750, 1750—1765, 1766—1784, 1785—1802.

22. Een pak minuten van dergelijke verpachtingen; 1804—1810.

Veldhoven en Merefelthoven.

Van de schepenbank van Veldhoven, Zeelst en Blaarthem:

Vier schepen-echtprotokollen:

1. 1653—1694, 1694—1737 (*Zeelst*); 1714—1740 (*Veldhoven*); 1717—1735 (*Blaarthem*).
2. 1739—1770.
3. 1770—1800.
4. 1800—1810.

Van den archivaris in Gelderland ontving ik in 1899 weder

eenige stukken behoorende tot het oud-rechterlijk archief van de voormalige heerlijkheid Oyen. Mijn ambtgenoot had ze, naar hij bij de toezending mededeelde, uit het archief van het gecombineerd college van het polderdistrict Maas & Waal ontvangen met andere stukken, behoorende tot het archief van oudrechterlijken aard van het ambt van tusschen Maas & Waal. Het zijn: 1°. Zeventien testamenten of lijftochten, van de jaren 1730, 1731, 1750, 1751, 1755, 1758, 1759, 1760, 1762, 1763, 1765 (3 stuks), 1767, 1768, 1770 en 1781; met een verzoek tot opening van laatstbedoeld testament van 1783, en een boedel-inventaris van 1749; 2°. Twee akten van huwelijksvoorwaarden, van 1750 en 1759; 3°. Een accoord (in duplo) tusschen Lambert van Mil en Jan Lambers, als mombers, en Kobus Gielens, dd. 22 april 1738; 4°. Eenige stukken betreffende de in gerechtelijk verwin gekomen goederen van Francis van den Akker te Oyen, van 1757.

Deze bescheiden zijn thans met het archief van het gericht van Oyen, dat in dit archiefdepôt berust, hereenigd.

II. Andere bescheiden uit gemeente-archieven overgenomen.

Door het gemeentebestuur van Bladel & Netersel werden mij toegezonden de daar aangetroffen dubbelen van de gemeentebegrootingen voor de jaren 1811—1813, 1814, 1816—1821, en het dubbel van den staat van liquidatie van alle oude baten en lasten der gemeente tot 31 december 1813. Het zijn waarschijnlijk de exemplaren, oorspronkelijk voor den gemeente-ontvanger bestemd.

Met de overgenomen oude rechterlijke bescheiden bovenvermeld zond mij het gemeentebestuur van Steenbergen ook de dubbelen toe van de gemeenterekeningen over 1821, 1822, 1824, 1825, 1827—1830 en 1851. Bij de verzorging der rekeningen ten raadhuize aldaar waren zij door ons uitgeschoten. Zij werden bij onze collectie van gemeenterekeningen van vóór 1852 gevoegd.

B. Terechtgebrachte bescheiden, in het depôt teruggevonden bij collecties waartoe zij niet behooren.

I. Diverse stukken bij de oude rechterlijke archieven gevonden.

Met een aanwinst stel ik gelijk de terugvondst bij archieven in het eigen depôt, van stukken die niet daartoe doch òf tot andere collecties in onze bewaring, òf zelfs tot vreemde, b.v. gemeente-, archieven behooren. Daarom vermeld ik onder deze rubriek de bescheiden behoorende tot de oud-provinciale archieven, die ik bij de nieuwe provinciale griffie-archieven aantrof (gelijk ik dergelijke reeds in 1890, 1891, 1893, 1894, 1896—1898 telkens als aanwinsten boekte); en evenzeer de hier eerstvolgende dokumenten, bij verschillende oude rechterlijke archieven aangetroffen doch die niet tot archieven van oud-rechterlijken aard gerekend kunnen worden.

Ik vond in 1899:

Bij het gerechtsarchief van *'s Greveldiun-Capelle:*
Een deel bevattende:
a. Een „quohier ofte legger vande groote der landen gelegen „ende bevonden inde ambachtsheerlijckheyt van de Suydewijn, „gedaen inde maent van Jannuario anno sesthienhondert tweeen- „dartich . . . . met consent ende overstaen vanden ambas- „heer joncker Suydewijn van Nuyssenborch, schouth en heeme- „raders vande Suydewijn."
b. Protokol van eeden afgelegd door burgemeesters, heemraden, collecteurs der verponding, in de jaren 1633—1697.

Bij het gerechtsarchief van *Geertruidenberg*:
Een „manuael van „domeinrecognitiën, erfpachten etc. beginnende met den jaare 1783", bijgehouden tot in 1810.

Bij het schepenbanksarchief van *Hilvarenbeek, Diessen, Riel & Westelbeers:*
Een perkamenten oorkonde van 1394 januari 27 (int jaer ons Heren dusent dryehondert tnegentych ende drye, des dynsdaghe onser vrouwendagh purificatio), waarin Willem heer van Peterzem aan die van Beek en de dingbank aldaar vrijdom verleent van de betaling van „hoepghelt" bij het halen en malen van hun

gruit op iederen willekeurigen molen, zooals zij dien vrijdom reeds lang bezeten hadden, met herroeping van alle vroeger gemaakte daarmede strijdende bepalingen.

(Uithangend zegel, in bruine was, voor bijna de helft afgebrokkeld.)

II. Naoogst voor de oude archieven uit de griffie-papieren.

Bij de voortgezette ordening der griffiepapieren kwamen nog de volgende oude archiefstukken te voorschijn:

1. *Register, waarin is opgeplakt:*

a. Instructie van 20 april 1796 van de Representanten van het volk van Bataafsch Braband voor het committé der domeinen en finantie van Bataafsch Braband.

(Gedrukt bij J. B. van Gulpen te 's Bosch.)

b. Reglement en instructie van 20 april 1796 van dezelfden voor alle ontvangers en rentmeesters der gemeene middelen, verpondingen, beden, geestelijke goederen en andere inkomsten van Bataafsch Braband.

(Gedrukt bij J. P. Hoffers en P. Arkesteijn te 's Bosch.)

c. Instructie van 27 april 1796 van dezelfden voor den Ontvanger-generaal en rentmeester der domeinen van Bataafsch Braband.

(Gedrukt als *b.*)

en waarin verder zijn geschreven simpele afschriften van:

d. Instructie (van 20 april 1796?) van dezelfden voor den commis van het klein zegel in Bataafsch Braband.

e. Instructie van 5 mei 1796 van dezelfden voor de commisen van het committé van domeinen en financie.

f. Instructie van 5 mei 1796 van dezelfden voor den deurwaarder van het committé der domeinen en finantie.

2. Twee simpele kopieën van een zelfde hand, naar authentieke gecollationeerde kopieën dd. 22 maart 1667, van oorkonden betrekkelijk de stad Bergen-op-Zoom, nl.:

a. Het privilegie dd. 1365 januari 20 (int jaer ons Heeren duysent driehondert vierendetsestich opten twintichsten dach vande maent januarii) door Hendrik van Boutersem, heer van Bergen op ten Zoom, aan de stad B. o. Z. verleend, waarin bepalingen omtrent poorterschap, aanstelling van den magistraat, houden van twee jaarmarkten en een weekmarkt, rechtspraak enz.

Fragment op papier, 4 folia, aan weerszijden beschreven, terwijl vermoedelijk één folium, met den aanhef, ontbreekt.

b. Beschikking van 1400 januari 5 (Brussel int jaer ons Heeren duysent drie hondert negen ende negentich vijff dagen in januario na costume shoiffs van Camerijcke), waarbij Johanna hertogin van Brabant enz. op advies van den Raad van Brabant en de schepenen van Brussel het vergelijk bekrachtigt getroffen door Hendrick van Boucherschem, heer van Bergen op ten Zoom, met burgemeesters, schepenen, gezworenen en raad der stad B. o. t. Z. wegens een geschil over het gevangen zetten te Woude van twee personen uit Bergen, met kwijtschelding van alle bedevaerden enz. voor die twee personen; enz.

Papier.

---

3. Een simpele kopie op papier van de:

„Ordonnantie ende respectieve ciringe gedaan en gemaakt bij het voeren van den hoogen schouw over de contrescharpe, Graafsche straadt, en Overlangelse dijck tot aan de Somerdijk", vastgesteld 15 juni 1772.

---

4. Een verzameling stukken behoorende tot het archief van het „Tribunal de première instance de l'arrondissement d'Eindhoven":

a. Register van de letterlijke inschrijving van brieven, door den procureur-impérial aan den griffier gericht, 16 december 1811— 1 september 1812.

b. Een pakje minuut-brieven van den president aan verschillende autoriteiten en personen, 1812.

c. Een pakje ingekomen brieven bij den president, october 1812—januari 1814.

C. Geschenken.

I. DRUKWERKEN.

Ik ontving weder een exemplaar van een aantal verslagen en inventarissen, in 1899 verschenen. Ik laat de opnoeming hier volgen:

Verslagen omtrent 's Rijks oude archieven; dl. XIX over 1896, dl. XX over 1897 en dl. XXI over 1898. (Ontvangen van Uw Excellentie.)

Notulen van de zevende bijeenkomst der Rijksarchivarissen op 29 september 1896.
Idem van de achtste op 30 november 1897.
Idem van de negende op 8 november 1898. (Idem.)

Verslag van onderzoekingen naar archivalia te Parijs, belangrijk voor de geschiedenis van Nederland, op last der regeering ingesteld door G. Busken Huët en dr. J. S. van Veen. (Idem.)

Verslagen omtrent 's Rijks verzamelingen van Geschiedenis en Kunst; dl. XX, over 1897. (Idem.)

Verslag der commissie ter verzekering eener goede bewaring van gedenkstukken van geschiedenis en kunst te Nijmegen over het jaar 1898. (Ontvangen van de commissie.)

Verslag der commissie van beheer van het gemeente-museum te Leiden over 1898. (Idem.)

Verslag over den toestand van het West-Friesch Museum te Hoorn gedurende het jaar 1898, uitgebracht door de commissie van toezicht. (Idem.)

Verslag van de commissie van bestuur van het Provinciaal museum van oudheden en geschiedkundige voorwerpen in Drenthe, aan de Gedeputeerde Staten, over 1898. (Idem.)

Verslag over den toestand der Koninklijke Bibliotheek in het jaar 1898, door den bibliothekaris. (Ontvangen van dezen).

Nasporingen en studiën op het gebied der Nederlandsche krijgsgeschiedenis; vierde jaarverslag, 1 october 1898. (Ontvangen van den directeur van het krijghistorisch bureau van den Generalen Staf.)

Verslag van den toestand der provincie Noordbrabant over het jaar 1898, uitgebracht door Gedeputeerde Staten. (Ontvangen van dit college.)

Verslag van den toestand der gemeente 's Hertogenbosch over het jaar 1898, uitgebracht door B. & W. (Ontvangen van het gemeentebestuur.)

Verslag betrekkelijk den dienst der Rijkspostspaarbank in Nederland, over 1898, aan de Koningin uitgebracht door den minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid. (Ontvangen van den directeur.)

Verslag van den toestand van het gemeente-archief te Dordrecht over het jaar 1898. (Ontvangen van den archivaris.)

Catalogus van de prentverzameling der gemeente Dordrecht, door mr. J. C. Overvoorde, gemeente-archivaris. (Ontvangen van het gemeentebestuur.)

Beschrijving der charters, deel uitmakende van het archief van Hulsterambacht. (Ontvangen van den Rijksarchivaris in Zeeland.)

Inventaris van het oud-archief van den kerkeraad en de diaconie der Nederduitsch-Hervormde gemeente te Arnemuiden. (Idem.)

Beschrijving eener verzameling charters en papieren, afkomstig van Jacob van den Moere ontvanger van Beveren, berustende ten gemeentehuize van Veere. (Idem.)

„Oude kerkelijke archieven in Friesland", door mr. J. L. Berns; overgedrukt uit de jaarverslagen omtrent 's Rijks oude archieven over 1896 en 1898, deel XIX en XXI. (Ontvangen van den Rijksarchivaris in Friesland.)

Inventaris van het familie-archief van het geslacht van Ewsum, berustende in het Rijksarchief in Groningen, bewerkt door mr. C. P. L. Rutgers, commies-chartermeester. (Ontvangen van den Rijksarchivaris in Groningen.)

„Summiere inventaris der archieven van het Souverein-Hof en

de Rekenkamer te Roermond, die naar Arnhem zijn gevoerd in 1632, aldaar achtergebleven in 1682 en in den loop van dit jaar 1895 overgebracht van het Rijksarchief te Arnhem naar dat te Maastricht", saamgesteld door mr. J. F. Bijleveld en A. J. Flament; overdruk uit de verslagen omtrent 's Rijks oude archieven over 1895, deel XVIII. (Ontvangen van den Rijksarchivaris in Limburg.)

„De archieven der collegiën en ambtenaren te Roermond die een rechterlijk of landsheerlijk karakter of rechtstreeks invloed hadden op het algemeen bestuur, vervolg: de Rijksarchieven te Roermond in 1895"; overgedrukt uit de jaarverslagen omtrent 's Rijks oude archieven over 1895, deel XVIII. (Idem).

Van een aantal geschriften, bronnen-uitgaven en vervolgwerken werd mij een overdruk of exemplaar toegezonden, waarmee de boekerij van het archief kon worden aangevuld. Zoo ontving ik:

Van Uw Excellentie:
Reusens, Eléments de paléographie (premier et deuxième fascicules).

Van de Commissie voor het archief en de bibliotheek der gemeente Rotterdam:
Unger (J. H. W.) en Bezemer (W.) Bronnen voor de geschiedenis van Rotterdam; deel III: De oudste stadsrekeningen.

Van het gemeentebestuur van Deventer:
De Cameraars-rekeningen van Deventer, uitgegeven door dr. J. de Hullu, archivaris der gemeente, vijfde deel, eerste stuk, 1377, 1378; idem, tweede stuk, 1378, 1379.

Van het genootschap „Limburg":
Limburg's Jaarboek, uitgegeven door „Limburg", provinciaal genootschap voor geschiedkundige wetenschappen, taal en kunst, I (1894), II (1895) 1e en 3e afl, III (1896/7), IV (1896), V (1897/8) 1e — 4e afl.

Van den heer A. F. van Beurden te Roermond werd ten geschenke ontvangen een exemplaar van de volgende geschriften:
Boxmeer, geschiedenis van de Parochie, het klooster der Carmelieten O. L. V. broeders, en het H. Bloed, door A. F. van Beurden (1897).

„Viagie oft reijse tot Jerusalem geschiet bij brueder Jan Want van de prekaren oorden in Tzertogenbosch, anno 1519"; naar 't oorspronkelijke handschrift uitgegeven door denzelfde (1896).

Het Sint Anthonus gilde te Beusichem van 1520—1741, door Th. van Everdingen en A. F. van Beurden.

Roermond. — Geschiedenis der Koninklijke Harmonie van R., geschiedkundige aanteekeningen door A. F. van Beurden (1896).

Wandelingen rondom Roermond, I. (Herten, Merum, Ool, Beegden, Neer, Nunhem), door denzelfde (1898).

De brand der kathedraal van Roermond, 20 mei 1892, door denzelfde (1892).

De Roermondsche gilden, door denzelfde (1899).

Genealogie. — De Roermondsche regeeringsfamilie Janssens en aanverwante familiën, door denzelfde (1898).

Geslacht van Lom, door denzelfde (1896).

De familie van de Loo, door denzelfde (1899); overdruk uit het Maandblad v. h. genealogisch-heraldisch genootschap „de Nederlandsche Leeuw."

Het geslacht van de Mortel, door denzelfde (1896).

Het geslacht Portmans, door denzelfde (1896).

Een cahier met afdrukken van teekeningen van Venlosche schepenzegels, Sittardsche gemeentezegels, Roermondsche schepenzegels, naar de origineelen geteekend door denzelfde.

Denys le Chartreux (de Ruremonde), 1402—1431, sa vie, son rôle, une nouvelle édition de ses ouvrages, par D. A. Mongel (1896).

Geschiedenis en beschrijving van Venloo, door L. J. E. Keuller (1843).

Geschiedenis der aloude heerlijkheid en der heeren van ter Horst, in het Land van Kessel, bewerkt door Adolf Steffens (1888).

Zeitschrift des Aachener Geschichtsvereins, im Auftrag der wissenschaftlichen Kommission herausgegeben von Dr. Emil Fromm, Bibliothekar der stadt Aachen, XIII[ter] Band (1891), XIV[ter] Band (1892), XX[ster] Band (1898).

Het Provinciaal Genootschap van Kunsten en Wetenschappen in Noordbrabant schonk ons een exemplaar van:
Zijne „Handelingen, 1893—1897".

„Onuitgegeven bronnen voor de geschiedenis van Geertruidenberg, verzameld door C. J. Mollenberg". (Werken van het provinciaal genootschap van Kunsten en Wetenschappen in Noordbrabant, nieuwe reeks n°. 7.)

„'s Hertogenbosch van 1629 tot 1798; historische studiën door J. C. A. Hezemans". (Uitgave van het Provinciaal Genootschap van Kunsten en Wetenschappen in Noordbrabant, nieuwe reeks n°. 8.)

Van de schrijvers ontving ik een exemplaar van:
„Bouwstoffen voor eene geschiedenis van het Nederlandsche geld en muntwezen", door Aug. Sassen. (Overdrukje.)

„Verleden der Roomsch-Katholieke gemeente Deurne, van haar ontstaan tot op onze eeuw", door H. N. Ouwerling. (Overgedrukt uit „de Zuidwillemsvaart", nieuwe Helmondsche courant enz.)

„De oude lindeboom van Oisterwijk", door F. A. Holleman. (Twee overdrukken uit de Katholieke Illustratie, dd. november 1897 en augustus 1899.)

Tagebuch Adam Samuels Hartmanns über seine Kollecte-Reise im Jahre 1657—1659, herausgegeben und erläutert von Rodgero Prümers. (Ausschnitt aus der Zeitschrift der historischen Gesellschaft für die Provinz Posen, XIVter Jahrgang, Heft 1, 2.)

„Aanwinsten en vondsten: Een Philips Wouwerman in 's Rijksmuseum te Amsterdam?" door Corn. Hofstede de Groot. (Overdrukje.)

„De van-Dijck-tentoonstelling (te Antwerpen)", door A. Bredius. (overdruk uit „de Nederlandsche Spectator", 1899, n°. 34 en vlg.)

„De uitvaart der koningin van Spanje te Amsterdam in juni 1539, medegedeeld door mr. Ch. M. Dozy". (Overdrukje uit het Amsterdamsch jaarboekje over 1900.)

„De onkosten eener mis in 1545, medegedeeld door mr. Ch. M. Dozy". (Overdrukje uit het Amsterdamsch jaarboekje over 1900.)

Ook onze bestekken-collectie, afkomstig van de zolders van het Provinciaal Gouvernementsgebouw en in 1895 verrijkt met het in den staat van aanwinsten van dat jaar opgesomde 1), werd in 1899 met de vervolgen vermeerderd en eveneens door nieuwe aanwinst van de bovenbedoelde zolders.

Ik ontving toch:
Van Uw Excellentie:
Een pak bestekken van door den Rijks Waterstaat uitgevoerde werken in Noordbrabant over de jaren 1895 tot 1899.

Van de administratie van den Provincialen Waterstaat in Noordbrabant:
Een dergelijk pak bestekken over dezelfde jaren; waarbij gevoegd waren:
Een verzameling Provinciale Bladen van Noordbrabant, bevattende afkondigingen van besluiten tot vaststelling der liggers van openbare provinciale wegen door Gedeputeerde Staten over de jaren 1877 tot 1898.
Een collectie verzamelingstabellen betrekkelijk de waterhoogten in Nederland volgens de bladen der registreerende peilschalen over de jaren 1881—1895, en maandelijksche afleveringen met jaarlijksche recapitulatie-tabellen over de jaren 1886—1894.
Een collectie verzamelings-tabellen van de waterhoogten van eenige der groote rivieren in Nederland, maandelijks opgemaakt met jaarlijksche recapitulatie-tabellen, over de jaren 1855—1898, met graphische voorstellingen.
Eenige afleveringen van de „Gegevens betrekkelijk de herziene rivierkaart," en wel van de rivier de Maas blad 4 — 7, 15, 22 en 23, van het Haringvliet blad 23, van het Hollandsch Diep blad 20 en van de IJsel blad 15.

II. Oorkonden en Bescheiden.

Hieronder valt in de eerste plaats te vermelden een geschenk van den archivaris der gemeente Amsterdam, met name een:

Origineele requisitie (ingevuld imprimé) namens de fransche republiek in den jare 1794 aan de gemeente Oisterwijk opgelegd tot levering van paarden enz., dd. 12 augustus 1794 (le 25 Thermidor l'an 2e de la République française).

---

1) Archiefverslagen 1895 (XVIII) blz. 256.

Door iemand die onbekend wenscht te blijven werd mij ten geschenke aangeboden een pakje doodlijsten van Besoyen, blijkbaar afkomstig van de kerkerekeningen dier plaats, waarbij zij als bewijsstuk zullen hebben gediend. Behalve een viertal uit de zeventiende en een uit de negentiende eeuw, zijn zij alle uit de achttiende.

De heer van Beurden, hiervóor onder de schenkers reeds genoemd, zond mij voor het archief ook een kleine verzameling HSS. toe, die mij bij onderzoek bijna alle een plaatsing in dit Rijksarchief bleken te verdienen. Zij zijn meerendeels afkomstig van den Boksmeerschen onderwijzer en geschiedkundige C. R. Duljé, die veel in lokale archieven werkte, en verzamelde over zijn streek wat hij aan bronnen kon machtig worden. Alles moest hij bij zijn vertrek naar Amerika achterlaten. Hoe de heer van Beurden in het bezit geraakte is mij niet opgehelderd. Doch hij was gaarne bereid ze aan het archief af te staan, voorzoover ik er niet een andere bestemming voor meende te moeten aanwijzen.

Dientengevolge werden in het archief de volgende bescheiden opgenomen:

Circa 1572.

„Dit zijn alsulcke renten alst capittel St. Elisabeths kercke vanden Graue iaerlix hefft incomende. — Ontfangen durch Roleff van Dael anno XV^{c} LXVIII." Ligger van de geld- en rogrenten, jaarlijks uit huizen en erven te Grave en in verschillende plaatsen van de baronie van Kuik en het land van Ravestein enz. verschuldigd aan het kapittel der Elizabetskerk te *Grave*; opgemaakt in of kort na 1572 en met enkele bijna gelijktijdige aanteekeningen voorzien. (Het schutblad aan het slot (fol. 52), waarvoor een gedeelte van een notarieele procuratie is gebruikt, is aan de binnenzijde nog met een memorie omtrent eenige renten beschreven.)

Een deel in 4to van 52 gefolieerde bladen, ingebonden in januari 1900.

Register der keuren, rechten en privilegiën van *Grave*, vervaardigd kort na 1527; waarbij op eenige blank gebleven bladen een akte van 1551 is bijgeschreven met een moderne hand, die ook bij een akte van 1526 een kantschrift stelde.

Fraai Hs. met enkele versierde initialen, op twee zware katerns kort-folio-papier.

1654.

Stukken, voornl. minuten, memoriën, brieven enz., betreffende de klachten, aan Z. Kon. Maj. gericht en te Brussel ingebracht door de „fugitieve schepenen" en de gemeene ingezetenen van *Boksmeer* en *St. Anthonis* tegen graaf Albert van den Berg als heer van Boksmeer, over diens aanmatiging van souvereiniteitsrechten door contributie-heffing, inlogeering van troepen enz.; meest alle van de hand van den advocaat L. R. van Odenhoven. (O. a. een concept voor een rapport of advies van den Fiscaal van Brabant aan die van de Domeinen en Financie, bevattende een kroniekmatig historisch exposé.)

Bij deze stukken zijn gevoegd:

1°. een gelijktijdige kopie van een schrijven dd. 14 juli 1656 van den pastoor van Boksmeer aan den schepen Severijn van Elswick (toen te 's-Gravenhage) over den door den graaf op zijn sterfbed uitgesproken wensch tot beslechting der geschillen;

2°. een kopie door C. R. Duljé, schrijver van een in 1852 verschenen werkje over Boksmeer, van een akkoord, den 4n februari en 26n maart 1657 tusschen schepenen en de weduwe van graaf Albert gesloten;

3°. nog eenige kopieën van Duljé van enkele der stukken van het dossier.

1682 mei 24.

Betalings-ordonnantie op die van *Boksmeer* afgegeven door Magdalena (van Cusance, wed. van graaf Albert) van den Berg als vrouw van Boksmeer, wegens verschuldigde contributie; met quitantie dd. 4 september 1682.

Papier. Zegel onder papieren rozet, naast de naamteekening van «Magdelaine».

1735 september 26.

Conventie of accoord gesloten tusschen de dorpen *Beugen* en *Ledeacker* in de baronie van Kuik ter eene, en de vrij-heerlijkheden *Boksmeer* en *St. Anthonis* ter andere zijde, over hunne limietscheiding; voorzien met de goedkeuring dd. 14 januari 1737 door die van den Rade en Rekeninge van den prins als heer van Grave & Kuik.

Papier. Tien naamteekeningen en rugopschrift.

1759 mei 28.

Accoord tusschen de hooge en vrijheerlijkheid *St. Anthonis* ter eene en de hooge vrijheerlijkheid *Oploo* ter andere zijde over hunne grensscheiding in de Peel gesloten na oculaire inspectie en belijdinge op 19 october 1756 en met interventie door gecommitteerden der resp. heeren dier heerlijkheden; geapprobeerd namens deze heeren op 12 juli 1759 voor Oploo en op 11 augustus 1759 voor St. Anthonis.

Authentieke kopie (op papier) dd. 28 september 1759 van den subst-landschrijver te Boksmeer.

1672/3

Dossier eener procedure tusschen den pastoor van *Beers* bij Grave ter eene, en de schepenen, kerkmeesters en naburen aldaar ter andere zijde, over het recht van aanstelling van den koster in 1672/73 gevoerd voor Arnoldus Verheijen, iuris licentiatus, als gedelegeerde van den vicaris-generaal van Roermond.

Eind 18de eeuw.

„Lijst van chartres en papieren behoorende tot het adelijk Bronkhorster goed" te *Velp* bij Grave (12 nummers); geschreven door den advokaat mr. H. Verheijen te Boksmeer.

Een civiel processtuk van *Boksmeer* uit 1641. (1)

Van dit geschenk werd melding gemaakt in de Staatscourant van 16 Januari 1900 n°. 12. Toevallig trof het dat ik bijna gelijktijdig een ander geschenk kreeg dat zich ten deele aan dat van den heer van Beurden aansloot. Het gemeentebestuur van Nijmegen toch zond mij met een zestal perkamenten Graafsche schepenbrieven ook een register der kerk van Grave toe dat een latere opvolger is van het hierboven eerstvermelde HS.

Dit register wordt op zijn beurt voorop vermeld bij de hier volgende beschrijving van deze aanwinst:

(1) **Thans teruggebracht bij het schepenarchief van Boksmeer.**

„Geltpachten 't capittel van S[te] Elisabeths kercke tot Graue uyt diversche huysen competeerende." Ligger (straatsgewijze) van geld- en rogrenten, jaarlijks verschuldigd door huiseigenaren te Grave ten bate van altaren in de kerk aldaar of van het kapittel dier kerk in het algemeen; voorzien met aanteekening der ontvangsten over 1648—1652 en bijgewerkt tot in 1656.

Een deel in folio van 64 gefolieerde bladen en een schutblad; eenigszins door vocht beschadigd; herbonden en hersteld in 1899.

1609 maart 21.

Schepenbrief van Grave waarbij Peter Ruijs en zijn huisvrouw Fijken Peters overdragen aan Johan Deimer en diens huisvrouw Jenneken Bloemarts een jaarlijksche rente van 21 stuivers brabants uit een huis en erf in de Hooffsche straet, in voege als in den met dezen doorstoken brief.

Twee schepenzegels (in groene en bruine was), in lichte mate geplet, gestoken met de staarten door den volgenden brief.

1588 januari 26.

Schepenbrief van Grave waarbij de erven en crediteuren van Hilleken van Ceelen wed. Caerl Peeterss. opdragen aan Peter Ruijsch en diens huisvrouw Jenneken een jaarlijksche rente van 21 stuivers brabants op 16 januari uit huis en erf in de Hoofsche straet.

Van de beide schepenzegels één geheel, het ander (in bruine was) voor meer dan de helft afgevallen; doorstoken met den vorigen brief.

1654 november 30.

Schepenbrief van Grave waarbij Peter van Leuven en Derrisken Heijden van As, zijn huisvrouw, overdragen aan Herman Vervoort en diens huisvrouw Marritje Marcelis, huis en erf met uitgang en verdere gerechtigheid in het Merrij Beunis straetje te Grave.

Van twee schepenzegels (in bruine was), het eene meer, het andere minder afgebrokkeld.

1657 mei 1.

Schepenbrief van Grave waarbij Jan Jacobs Pannekoek en zijn huisvrouw Lijsbeth Jans overdragen aan Sr. Herman Vervoort en diens huisvrouw Marritje Marcelis een jaarlijksche rente van 16 Car. gulden en 10 stuivers op 1 mei uit huis en erf in de Hoofftse straet.

Van de beide schepenzegels het eene afgevallen, het andere (in bruine was) geplet en afgebrokkeld.

1676 mei 8.

Schepenbrief van Grave, waarbij de erfgenamen onder beneficie van inventaris van Maria Marcelis wed. Herman Vervoort overdragen aan Peter Buijs en diens huisvrouw Hendersken Cornelissen huis en erf in de Hooffse straet, belast met sheeren poortchijns en met 3 stuiver, 6 duiten en 5 malder rog (of de waarde daarvan ad 10 stuiver het malder) aan het Sint-Catharinen gasthuis.

Beide schepenzegels (in bruine was) eenigszins geplet.

Het laatste geschenk dat ik heb te vermelden is een bezending van „ongeveer een honderdvijftigtal perkamenten brieven, meest alle schepenbrieven, sommige in de Latijnsche taal, waarvan eenige uit de XIV[de] en XV[de], doch de meeste uit de XVI[de] en XVII[de] eeuw van verschillende gemeenten in Noord-Brabant afkomstig zijn, welke door den heer F. Caland, adjunct-commies bij het Algemeen Rijks-archief ter plaatsing in het Rijks-archiefdepôt in Noordbrabant ten geschenke zijn aangeboden." Tegelijk met de toezending door Uw Excellentie van dit pak ter plaatsing in het Rijks-archiefdepôt te 's Hertogenbosch geschiedde de vermelding van dit geschenk in bijna geheel gelijkluidende termen in de Ned. Staatscourant van 12 april 1899 n°. 85.

D. Aankoopen.

Door aankoop werd een portefeuille verkregen met allerlei stukken betreffende stad en markiezaat van Bergen op Zoom. Zij bevat:

1 en **2**. Twee kopieën van het „Compendium privilegiorum notys succinctis editum, authore Thoma de Rouck, huius Reipub. consule primario, 1633." Het eerste is met een gelijktijdige hand in duidelijk oud-letterschrift doorloopend geschreven, doch aan het slot is iets later nog bijgeschreven een „extract uyt het privilegie bouck der stadt Bergen op den Zoom, n.l. het privilegie van Jan van Glimes van 4 juni 1463 „dat schepenen van Berghen mogen segelen over tgheheele landt van Bergen."

Het tweede is in modern-letterschrift duidelijk en doorloopend geschreven, blijkens enkele toevoegselen in het begin der 18de eeuw. Het is hier en daar gewijzigd, aangevuld en bijgehouden, waaruit ik meen te kunnen opmaken dat het HS. berust heeft ter secretarie van Bergen op Zoom, hoewel daarvoor elk uiterlijk teeken ontbreekt. Ook verschilt het van het eerste HS. ten aanzien van den tekst, die gedeeltelijk uitvoeriger, dus geen getrouwe kopie is. Reeds het opschrift der inleiding verschilt. Ook bevat het tweede eenige stukken die in het eerste niet voorkomen, en aan het begin een vrij uitvoerige alfabetische tafel. Het is over een aanvankelijke *folieering* van 1—42 heen gepagineerd van 1—83, en naar die paginatuur verwijst de tafel.

3. Een register zonder band, getiteld: „Dit sijn degeene die burgemeester, schepenen en sommige rentmeesteren zijn geweest sinds den grooten brand te Bergen, van jaare tot jaare, ingaan anno 1397 't hoofs van Camerijk; welken brand geschiedde den 17 dag van mey int jaar voors. 1397."

Aan den titel beantwoordt de inhoud. De lijst loopt door, met dezelfde hand geschreven, tot 1783 incluis. Blijkens sommige verschrijvingen is het een kopie. Op een aantal jaren (1460, 1547—1559, 1566—1578, 1599—1604, 1655, 1677, 1678, 1681, 1718, 1719—1761 en 1776) zijn geene namen ingevuld. Drosten worden alleen in 1560, 1583, 1586 en 1621 genoemd, schouten evenzeer slechts enkele malen, rentmeesters van 1432 af doch dikwijls niet, evenals de weesmeesters die het eerst in 1583 worden vermeld.

De lijst is voorts voorzien van eenige geschiedkundige en genealogische aanteekeningen, in of naast den tekst.

4. Fragment van een kopie van een dergelijke, of dezelfde eenigszins aangevulde, lijst, met twee handen geschreven en loopende van 1560 tot 1692.

5. Omslag met zes kopieën, 3 van privilegiën van Bergen op Zoom, 1 van notulen van den Breeden raad van Bergen op Zoom, 1 van een voorstel van burgemeester en schepenen van B. o. Z. van 29 juni 1529 tot herstel van den kommer der stad, 1 van bepalingen tegen feitelijkheden in B. o. Z. en elders; van verschillende handen en tijden.

6. Omslag met twee kopieën der ordonnantie op de manier van procedeeren en straffen der kwaaddoeners in het markiezaat van Bergen op Zoom, vastgesteld en bezegeld den 19ⁿ december 1612. De eerste kopie is van dezelfde hand als n°. 2 hiervóór (die ook een der zes stuks in het vorige nʳ. schreef).

7. Kopie van het contract, voor de jaren 1662—1681 door den Raad van State getroffen met de Gedeputeerden van Bergen op Zoom over de logiesgelden, fortificatiën, turf en kaarsen, dd. 21 november 1661.

8. Kopie van een vonnis van den Raad van Brabant dd. 29 juli 1729 in het geschil tusschen het tweede en derde lid van den Breeden raad van Bergen op Zoom ter eene en het eerste lid daarvan ter andere zijde over de bevoegdheid om uitgaven ten laste der gemeente te doen.

9. Kopie van twee minuten van brieven dd. 20 februari 1738 van den magistraat van Bergen op Zoom aan leden van den Raad van State over het herstel der koren in de kerk.

10. Omslag met vijf nummers uit het dossier van een geding tusschen den markies van Bergen en eenige ingelanden van het verdronken land van Ossendrecht over het herstellen van den op 13 januari 1552 doorgebroken dijk. Gemerkt M, 1—5. Origineele of geauthentiseerde kopieën van overeenkomsten, processenverbaal van opmeting enz., verklaringen, enz. De omslag is een vel van een kladopstel over de geschiedenis van Bergen op Zoom, waarschijnlijk van de hand van Van Engelen, advokaat aldaar circa 1800.

11. Kopie eener resolutie van de Staten-Generaal van 13 augustus 1749 over toegestane vergoeding en remissie aan die

van Halsteren c. a. wegens schaden door het beleg van Bergen op Zoom.

12. Kopie van een authentiek extract uit het verhandelde in de vergadering, op 24 mei 1726 gehouden te Moerstraten door drossaard, burgemeester en schepenen met de ingelanden, over de vinding der kosten van het proces der ingelanden met die van St. Bernard op de Schelde.

13. Inventaris der papieren en bescheiden berust hebbende onder den overleden rentmeester van het Noordkwartier van Bergen op Zoom, E. van Mattenburgh, en over te geven, volgens resolutie van de commissie van administratie te Breda dd. 31 october 1810, aan den rentmeester van het Oost- en Noordkwartier A. C. van Gilze; met verklaring van dezen wegens de ontvangst uit handen van den boedelberedderaar.

Deze inventaris ligt in den band van de „8e rekening van mr. Jacob Wernerus van Hoek, rentmeester der geestelijke goederen over de stad en marquisaat van Bergen op Zoom over 1795." Deze band heeft stellig het exemplaar „voor den rendant" bevat, dat in onze serie ontbreekt, terwijl het exemplaar overgelegd aan commissarissen tot de . . . . finantie over . . . . Bataafsch Brabant, bij ons aanwezig is.

14. Attestatie van schepenen van Ossendrecht ten verzoeke van den schout aldaar dat zij op last van den heer van Hoogerheide, tevens heer van Ossendrecht, beste aarde voor den aanplant van boomen van dien heer hebben gehaald van den aanwas van het dorp genaamd het Oudt dorp en van een weide van den schout genaamd de Beeck, welke weide daardoor 's winters onderloopt zoodat de grond zuur wordt.

Origineele expeditie. Dagteekening ontbreekt, doch het papier is gezegeld in 1695.

15. Notarieele volmacht van 12 october 1662 in zake een sterfhuis te Bergen op Zoom.

Origineele grosse.

16. Overdrachtsakte van 16 mei 1561, voor schepenen uit Cruysland van Steenbergen, van 200 Kar. gld. 's jaars ten laste van den markies.

Origineele expeditie op perkament, gestoken geweest met een vroegere akte door den oorspronkelijken rentbrief; de zegels zijn echter verdwenen.

17. Gelijktijdige kopie van een afdruk bij Chr. Plantijn te Antwerpen van het plakaat van 10 september 1582 tegen de „vianden." (Tiele no. 262.)

18. Kopie van de resolutie der Staten-Generaal van 19 juni 1730 tot wering van paapsche stoutigheden. (Groot Plakaatboek VI. 359.)

19. Gedrukt plakaat van de Staten-Generaal van 3 juni 1750 tegen de huwelijken tusschen personen van de Protestantsche religie en van den Roomschen godsdienst.
(Groot Plakaatboek VII. 813.)

Op een boekverkooping werd aangekocht een geschreven index op de resolutiën der Staten-Generaal over de jaren van 1596 tot 1618, een deel in folio.

Aan de deur werden gekocht:
Een exemplaar der gemeenterekening van Son & Breugel over 1842.
Het register van door burgemeester en assessoren dier gemeente afgegeven orders tot betaling, over 1851.

INHOUDSOPGAAF

VAN DEN

Staat der Aanwinsten van het Rijksarchief in Noordbrabant

in 1899.

Bladz.

A. Overnemingen uit andere archieven.

I. Gedeelten van oude rechterlijke archieven (Alem, Maren, 's Grevelduin-Capelle, Dongen, Klundert, Lithoyen, Steenbergen, Kruisland & de Heen, Veldhoven, Zeelst & Blaarthem; Oyen) 322

II. Andere bescheiden uit gemeente-archieven overgenomen (Bladel & Netersel, begrootingen; Steenbergen c.a., rekeningen) 326

B. Terechtgebrachte bescheiden, in het depôt teruggevonden bij collecties waartoe zij niet behooren.

I. Diverse stukken, bij de oude rechterlijke archieven gevonden ('s Grevelduin-Capelle, Geertruidenberg, Hilvarenbeek c. a.) 327

II. Naoogst voor de oude archieven uit de griffiepapieren 328

C. Geschenken.

Bladz.

I. Drukwerken (verslagen en inventarissen; brochures, bronnenuitgaven enz.; bestekken) 330

II. Oorkonden en bescheiden (archivaris van Amsterdam, anonymus, A. F. van Beurden, gemeente Nijmegen, F. Caland) 335

D. Aankoopen.

Archivalia enz. Bergen op Zoom 341
Index resolutiën Staten-Generaal 344
Archivalia Son & Breugel. 344

———————

Bijlage II.

Inventaris van de titels en bescheiden

VAN DE

heerlijkheid (baronie) van Lieshout.

A. Inventaris.

1. Overdrachts- en aankomsttitels der heerlijkheid Lieshout met ap- en dependentiën (waarbij akten van approbatie, procuratie, enz.); 1698, 1714 en 1719; 10 stuks. (Regesten II—IX.)

2. Akte van approbatie van den Raad van State dd. 30 augustus 1793 van een transactie dd. 24/25 augustus 1793 tusschen vrouwe en corpus van Lieshout eenerzijds, en heer en corpus van Beek & Donk anderzijds over de grensscheiding. (Regest XIX.)

3. Bewijzen van uitoefening van heerlijk jachtrecht:

a. akten van aanstelling en beëediging van jachtopzieners, 1747, 1752, 1756, 1763 (twee), 1771 (twee) en 1784; 8 stuks. (Regesten X—XVII.)

b. Getuigenverklaringen ter zake van jachtovertredingen onder Ginderdoor, gehucht van Lieshout; 1681 en 1793; 2 stuks. (Regesten I en XVIII.)

4. Besluit van Gedeputeerde Staten der provincie Braband dd. 11 augustus 1815, litt. L. L., betrekkelijk het bouwen van een veldwachterswoning op gemeentes-grond te L. (Regest XX.)

5. Besluit van Gedeputeerde Staten der provincie Noord-

brabant dd. 15 december 1843, litt. F. F., betrekkelijk de schadeloosstelling voor het gemis van heerlijk recht aan A. Bots. (Regest XXI.)

6. Bewijs van registratie van eigen jacht op gronden onder L., dd. 17 juni 1847. (Regest XXII.)

B. Regestenlijst.

I. 1681 februari 28.

De oud-vorster en de vorster te Lieshout verklaren vóór notaris en getuigen ter instantie van den heer, dat de jacht onder Ginderdoor, jurisdictie van Lieshout, steeds is verpacht geworden door den heer van L. of zijn gemachtigde, nimmer door rentmeesters of onderrentmeesters der domeinen, behoudens aanmatiging van een hunner tegen den wil van den heer.

Notarieele kopie dd. 28 juli 1682 op papier.

II*a*. 1698 juli 1.

De Staten-Generaal der Vereenigde Nederlanden verleenen op het verzoek van den abt en de conventualen van de abdij van Postel goedkeuring aan het contract van 15 mei 1698 (*geheel in den tekst opgenomen*), door hen gesloten met de abdij van Floreffe, waarbij deze, krachtens machtiging door de Staten-Generaal van 9 (*sic*) maart 1698, aan hen heeft verkocht de heerlijkheid Lieshout met ap- en dependentiën, enz.

Papier, 6 folia ingenaaid en gehecht met het opgedrukt zegel der Vereenigde Nederlanden onder papieren ruit.

b. 1698 mei 15 (anno Domini 1698 mensis maii die decima quinta).

De abdij van Floreffe verkoopt aan die van Postel de heerlijkheid van Lieshout met ap- en dependentiën, benevens de heide en woeste gronden daarin gelegen, met uitzondering van 13 hoeven daartoe behoorende.

Notarieele kopie, dd. 19 juni 1698, geheel opgenomen in het vorige. (Zie de uitvoerige inhoudsbeschrijving hierna sub III *b*.)

II*bis*. 1698 juli 1.

De Staten-Generaal . . . . enz. (*gelijk in het vorige*).

Authentieke kopie dd. 6 december 1893, door den Algemeenen Rijks-archivaris te 's-Gravenhage.

III*a*. 1698 september 24.

Hendrick Canters daartoe gemachtigd draagt vóór schepenen van 's Hertogenbosch in den gebruikelijken vorm over aan den abt en conventualen van Postel, hetgeen door dezen gekocht is van den abt en conventualen van Floreffe bij akte van 15 mei 1698 (geheel in den tekst opgenomen.)

Perkament, 10 bladen in klein 8°, ingenaaid; twee uithangende zegels, aan dubbele zijden staarten, verdwenen.

b. 1698 mei 15 anno Domini 1698 mensis maii die decima quinta).

Abt en conventualen van Floreffe, krachtens de toestemming van de Staten-Generaal der Vereenigde Nederlanden van den 19en maart 1698, verkoopen aan den abt en de conventualen van Postel:

1. de heerlijkheid Lieshout in de meierij van 's Hertogenbosch in het kwartier van Peelant, met de hooge, middelbare en lage jurisdictie, bestaande in de bevoegdheid tot het aanstellen van schout, schepenen, burgemeesters, kerk- en heiligegeestmeesters, vorsters en schutters, met het recht van jacht, visscherij, gruit, houtschat, cijnsboek;

2. alle tienden, zoo grove als smalle, benevens de novale, met het recht van begeving der reguliere kerk daar ter plaatse;

3. de pastorie met akkers en erven daartoe behoorende, benevens alle vruchten en inkomsten;

4. den molen met huis en hoeve en verdere ap- en dependentiën;

5. het recht van plantage op openbare wegen en straten, met alle voorrechten en servituten door de verkoopers tot nu toe genoten;

6. alle tienden te Helmont, Bijnderen, Ryxtel en Overbrugh, met alle rechten van begeving voor de kerken te Helmont, Ryxtel, Leege Miert en Ours, benevens het personaat-recht van de reguliere kerken te

Asten en Lijdorp, met alle rechten van begeving der beneficiën en beurzen tot deze kerken behoorende zonder eenige uitzondering, zooals die rechten, overeenkomstig door dezen brief bevestigde scheidsrechtelijke uitspraak, door den abt en conventualen van Floreffe worden uitgeoefend;

7. de pastorie van Helmont met alle goederen en erven daartoe behoorende;

met alle oorspronkelijke en authentieke rechtstitels van de afzonderlijk omschreven goederen en rechten, in de archieven der abdij van Floreffe aanwezig, geene uitgezonderd, ook met betrekking tot de heerlijkheid Lieshout en de daartoe behoorende goederen en rechten, zoo uitgedrukt als niet uitgedrukt.

Zulks onder de volgende voorwaarden:

Alles is vrij en onbelast, behalve dat daaruit of uit de vruchten en inkomsten jaarlijks betaald moet worden het volgende:

1°. voor het onderhoud van den „praedicutius" te Helmont 540 gulden, buiten de 60 gulden die uitgezet moeten worden voor zijn huisvesting;

2°. aan de kerkfabrieken van Helmont, Lijshout en Rixtel naar recht en behoefte hetgeen zij noodig hebben voor onderhoud en herstel;

3°. aan de tafel van den Heiligen Geest te Helmont jaarlijks 6 gulden en 6 penningen, en aan de broederschap der H. Catharina aldaar 2 gulden en 5 stuivers;

4°. aan Leonardus Moren of zijn vertegenwoordigers 9 vaten wintertarwe;

5°. aan den heer van Helmont en aan den rentmeester der domeinen in Brabant de hun verschuldigde cijnzen;

6°. aan den koster te Helmont 30 gulden;

7°. voor het onderhoud van den „praedecutius" te Lijshout 600 gulden 's jaars, en voor den koster aldaar 30 gulden, benevens 15 gulden 's jaars voor de handlangers der kosters in handen der ontvangers;

8°. in verhouding van iederen gulden der sommen die betaald moeten worden aan genoemde „praedecutii" en kosters, twee quadrantes aan den ontvanger der orde, of aan wien het behoort;

9°. behalve dit alles alle lasten en collekten, zoo van algemeenen aard, als wat betreft iedere plaats of gemeente, die de koopers verplicht zijn te betalen.

Tot andere hier niet genoemde lasten zijn de koopers niet verplicht.

De verkoopers daartegenover beloven hun vrijwaring onder verband van al hunne goederen, met uitdrukkelijke toestemming dat de koopers, voor het geval dat behalve de uitgedrukte lasten later wellicht andere aan het licht komen, de goederen der verkoopers gelegen in Brabant tot hun volkomen waarborg eigenmachtig in beslag kunnen nemen, zich toeeigenen en zich in het bezit daarvan stellen zonder eenigen vorm van proces, terwijl de verkoopers zich te dien opzichte aan de vrijwillige veroordeeling zullen onderwerpen en uitdrukkelijk afstand doen van alle excepties, privileges en aanspraken daartegen, en in het bijzonder van den regel, die zegt, dat een algemeene afstand niet bestaat tenzij voorafgegaan door eene bijzondere.

Zij dragen voorts op aan N. N. of ieder ander houder van deze akte of van een authentiek afschrift daarvan, om den koop der voorschreven goederen voor alle rechterlijke colleges te bewerken en te doen verwezenlijken; om te zorgen dat de verkoopers, door een vest worden bevrijd en de koopers, t. w. de abdij van Postel, daardoor worden ingesteld onder de voorwaarden en lasten boven uitgedrukt, en bovendien dat de noodige en vereischte akten en rechtstitels worden opgemaakt; om te verleenen elke toestemming, afstand, waarborg en verplichting volgens plaatselijke en wettige gebruiken verlangd; en om behalve dit alles te doen, te zeggen en uit te oefenen wat noodig en nuttig is.

Zij beloven door middel dezer akte alles gestand te doen wat door genoemde N.N., hunne gemachtigden, en door hun toedoen is verricht.

De koopprijs wordt bepaald op 50.000 gulden, binnen drie maanden na dato dezer akte te voldoen.

Notarieele kopie van 19 juni 1698, geheel opgenomen in den brief van 24 september 1698.

IV *a.* 1714 juni 13.

De abdij van Postel machtigt haren prelaat Hieronymus Raveschot om zelf of bij gemachtigde te verkoopen:

1. de heerlijkheid Lieshout met alle ap- en dependentiën;
2. de tienden aldaar;
3. den molen met het molenhuis;

4. een hoeve met f 12400 erfrenten, uit de hoeven aldaar gaande;
5. de geheele tienden van Helmont, Rixtel, Binderen, Overbrugge, etc.;
6. alles wat de abdij 15 mei 1698 bij koop van de abdij van Floreffe heeft verkregen;
waarvan de opbrengst zal strekken tot mindering der opgenomen gelden waarmede de koop indertijd is betaald.

Gevolgd door:

b. 1714 juni 13 (datum in abbatia nostra Postellensi 13[a] iunii).

De abt van Postel geeft te kennen aan Bernardinus de la Perle abt van Floreffe, vader-abt der abdij van Postel en vicaris-generaal der circariae van Floreffe en Vlaanderen:

dat door wettig koopcontrakt op 15 mei 1698 aan de abdij van Postel zijn overgedragen de in de vorige akte genoemde goederen en rechten;

dat om den koopprijs te voldoen door de abdij geld op interest is opgenomen;

dat de dagelijksche en onverdraagbare aanmaningen van kerkbewaarders, kerkmeesters en anderen tot herstel der kerken, en andere buitengewone lasten steeds toenemen;

dat het behoud der goederen niet tot nut der filiaalkerk strekt, maar integendeel zij daardoor met rassche schreden haar ondergang te gemoet gaat;

dat hij deze goederen met uitzondering der begevingsrechten wil vervreemden tegen een som bestemd tot aflossing der opgenomen gelden;

dat hij door de abdij daartoe is gemachtigd en nu behoorlijke toestemming aan hem vraagt.

En nog gevolgd door:

c. 1714 augustus 21 (21[ma] augusti 1714).

Bernardinus abt van Floreffe en vicaris-generaal in de circariae Floreffe en Vlaanderen, vader-abt en overste der abdij van Postel, gezien het besluit dezer abdij en het daarbij gevoegd verzoek van haar abt, keurt de gevraagde vervreemding goed, doch behoudt zich voor te zijner tijd rekening en verantwoording der opbrengst te vragen.

Te zamen in notarieele kopie zonder datum, op papier.

V. 1714 october 20.

Abt en conventualen van Postel machtigen, in aanvulling der volmacht van 18 juni 1714, Theodorus Gerardi, prior, en Nicolaus vanden Boom, provisor der abdij, te zamen of afzonderlijk, om vóor schepenen van den Bosch op te dragen aan Adriaan Bout, agent van Z. Keurv. D. van de Paltz of zijn gemachtigde, de heerlijkheid Lieshout met al het verder gespecificeerde in de conditiën, notarieel in den Bosch gepasseerd.

Papier met 17 handteekeningen en twee opgedrukte zegels in rood lak.

VI. en **VII.** 1714 november 16.

Theodorus Gerardi en Nicolaus vanden Boom, vertegenwoordigende den abt en conventualen der abdij van Postel krachtens volmacht van 20 october 1714, daartoe gemachtigd bij octrooi der Staten Generaal der Vereenigde Nederlanden dd. 1 october 1714, dragen vóor schepenen van 's Hertogenbosch over aan Jacob Hasevoet ten behoeve van Adriaan Bout, agent van zijne Keurvorstelijke Doorluchtigheid van de Palts enz.:

1. de heerlijkheid Lieshout met de hooge, middelbare en lage jurisdictie, met de macht om te mogen aanstellen officier of drost, schepenen, kerk- en heiligegeestmeesters, vorster en schutter, met het recht van jacht, visscherij, gruit, houtschat, cijnsboek;

2. den windkorenmolen aldaar met ap- en dependentiën, molenhuis en landerijen;

3. het recht van plantagie op de openbare wegen en straten aldaar;

4. alle privilegiën en servituten tot de heerlijkheid behoorende;

5. een hoeve lands, huis, schuur, schop, hof, hooiweide en teullanden, met houtwas en plantagie (welke hoeve evenals de molen verhuurd is);

hetwelk alles aan de abdij van Postel gekomen is door opdracht van de abdij van Floreffe van 24 september 1698, en volgens de opdragers is allodiaal goed; en voorts:

6. Een schepenschuldbrief van f 1875 tegen 4 pCt., ten laste van Gerrit Josefs, ter zake van koop van de abdij, dd. Lieshout 13 augustus 1698 (register van vesten en transporten van Lieshout, fol. 61);

7. idem van f 1000, ten laste van Faes Jan Faessen, enz. als voren (ibid. fol. 51 verso);
8. idem van f 1800, ten laste van Dirk Thomas Driessen, enz. als voren (ibid. fol. 58);
9. idem van f 1000, ten laste van Peter Jan Dirck, enz. als voren, dd. Lieshout 13 december 1698 (ibid. fol. 80 verso);
10. idem van f 2000, ten laste van Paulus Dirck Brouwer, enz. als voren (ibid fol. 47);
11. idem f 2000, ten laste van Gijsbert Josefs Swinkels, enz. als voren (ibid. fol. 53 verso);
12. idem van f 1750, ten laste van Jan Josefs, enz. als voren (ibid. fol. 55 verso);
13. idem van f 1000, ten laste van mr. Hendrick Verbeek te Aarle, enz. als voren (ibid fol. 49 verso);

alles met de rechtstitels en akten daarop betrekking hebbende en met alle rechten de abdij toekomende, hebbende zij geheel daarvan afstand gedaan;

verder met gelofte van vrijwaring onder verband al harer goederen, en van voldoening van allen bestaanden en toekomenden kommer.

Zulks onder verplichting voor den kooper om jaarlijks uit te keeren en te betalen, onder verband van zijn persoon en goederen:
1. 70 vaten rogge aan de armen van Lieshout;
2. een recognitiecijns van 10 gulden 6 stuiver aan den heer van Helmond;
3. de dorpslasten, kommer en servituten;

van welke verplichtingen de verkoopers geheel zijn ontslagen.

Perkament; van twee uithangende zegels aan dubbele perkamenten strooken, het eene afgevallen, het andere verdwenen.
Bijgevoegd: vijf geliasseerde afrekeningsstukken, desbetreffende, op papier.

VIII. 1719 mei 19.

Adriaan Bout, agent enz., machtigt vóor notaris en getuigen te 's Gravenhage mr. Balthasar Repelaer, zijn schoonzoon, vóor schepenen van den Bosch aan mr. Johan Bout, zijn zoon, over te dragen de heerlijkheid Lieshout enz., hem door de abdij van Postel opgedragen den 16 november 1714, en nog 7 van de 8 schepenbrieven, in de akte van 16 november 1714 vermeld.

Notarieele kopie op papier; met legalisatie door schepenen van 's-Gravenhage dd. 19 mei 1719.

IX. 1719 mei 25.

De gemachtigde van Adriaan Bout, agent van Z. Keurv. D. van de Paltz, draagt vóor schepenen van 's Hertogenbosch op aan mr. Quirinus Crollius ten behoeve van mr. Johan Bout, zijn zoon:

1. de heerlijkheid Lieshout met alle rechten daaraan verbonden, o. a. jacht, visscherij, gruit, houtschat, cijnsboek;
2. den windkorenmolen aldaar met ap- en dependentiën;
3. een hove lands met opstaande gebouwen, enz.;
4. de schepenschuldbrieven in de akte van 16 november 1714 genoemd, en in de beschrijving van deze genummerd 6—12, behoudens vermindering van nº. 8 van f 1800 tot f 1000;

met de rechtstitels en akten daarop betrekking hebbende;

onder verplichting voor den kooper om jaarlijks uit te keeren en te betalen de lasten in de akten van november 1714 eveneens genoemd;

alles tot voldoening van den verkrijger wat betreft zijn moeders nalatenschap en in vermindering van die zijns vaders.

Perkament; twee uithangende zegels verdwenen.

X. 1747 juni 24.

Jan Bout heer van Lieshout benoemt tot vorster en schutter aldaar Gijsbertus de Haan.

Papier met onderteekening en opgedrukt zegel in zwart lak.

XI. 1752 december 4.

De rentmeester der vrouw van Lieshout stelt tot jager en oppasser van haar wildbaan aan Hendrik Raijmakers.

Papier met onderteekening.

XII. 1756 october 14.

A. Bout heer van Lieshout neemt in huur aan als jager H. Raaijmakers, die zich daartoe verhuurt.

Papier met 2 handteekeningen.

XIII. 1763 october 15.

A. Bout stelt tot jager, oppasser der wildbanen en boschwachter in Lieshout aan Anthonius van Laerschot.

Papier met onderteekening.

XIV. 1764 april 24.

A. Bout stelt tot jager, oppasser der wildbanen en boschwachter in Lieshout aan Hendricus Vlemming.

Papier met onderteekening.

XV*a*. 1771 november 7.

Jr. A. Bout stelt tot jager en oppasser der wildbanen in Lieshout aan Cornelis Merkx.

b. 1771 november 7.

Jr. A. Bout stelt tot boschwachter aan Cornelis Merkx.

Minuut op papier. Aan den voet staat een noot, waarin vermeld wordt dat deze twee benoemingen de uitoefening van het recht van den heer betreffen, en dat de vorster alleen voor de gemeentelijke zaken is aangesteld.

XVI. 1771 november 19.

Cornelis Merkx legt vóor de Leen- en Tolkamer den eed af als oppasser der wildbaan en de vogelarij.

Authentieke kopie dd. 6 april 1897 van den Rijksarchivaris in Noordbrabant.

XVII. 1784 december 7.

Laurens van Osch legt vóor de Leen- en Tolkamer den eed af als oppasser van de jacht van Lieshout.

Authentieke kopie dd. 6 april 1897 van den Rijksarchivaris in Noordbrabant.

XVIII. 1793 september 9.

Verklaring van een jachtopziener van de vrouwe van Lieshout en den dorpsdienaar aldaar vóor schepenen van Lieshout omtrent een bekeuring wegens een jachtovertreding te Ginderdoor onder Lieshout.

Authentieke kopie dd. 6 april 1897 van den Rijksarchivaris in Noordbrabant.

XIX. 1793 augustus 30.

De Raad van State schenkt goedkeuring aan een transactie *dd. 1792 augustus 24 en 25*, waarbij de vrouwe en het corpus van Lieshout eenerzijds en de heer en het corpus van Beek & Donk anderzijds zich verstaan over de grensscheiding tusschen beide heerlijkheden, met opsomming der erven die, tegen de grensscheiding van Lieshout liggende, toch geheel tot Beek & Donk behooren.

Authenthieke kopie dd. 16 april 1897 van den Rijksarchivaris in Noordbrabant.

XX. 1815 augustus 11.

Gedeputeerde Staten van de provincie Braband machtigen sub litt. L.L. den burgemeester van Lieshout een veldwachterswoning te bouwen op zeker stukje grond in L., daartoe te gebruiken den afbraak van de vervallen kapel te Ginderdoor enz.; alles onverminderd het recht, dat de erven van de vrouw van Lieshout als grondheeren beweren te hebben ten aanzien van het bouwen op gemeentes-gronden.

Origineele expeditie.

XXI. 1843 december 15.

Gedeputeerde Staten der provincie Noordbrabrant berichten sub litt. F. F. aan A. Bots, op diens verzoek om in het genot te treden van schadeloosstelling wegens het gemis van heerlijke rechten, dat hij zijn aankomsttitel moet overleggen.

Origineele expeditie.

XXII. 1847 juni 17.

De opperhoutvester verleent aan A. Bots registratie van eigen jacht op 2537 bunders onder Lieshout.

Origineel; met kwitantie van betaald recht.

———— ———

Bijlage III.

Inventaris van eenige oude charters

BETREFFENDE

rechten te Asten, Lierop en Bergeik,

vroeger behoord hebbende aan de **abdij van Postel**.

№ 1. (1200?).

Ongedagteekende brief van den abt Wiricus van Floreffe, waarbij hij verklaart, onder verzekering dat schout en schepenen van den Bosch (de Bosco) bij de gift tegenwoordig waren, dat Lambertus de Bosco en diens vrouw Alidis 30 mark Keulsch gaven om de tiend van Asten voor de kerk van het huis van Postel te koopen, onder beding o. a. dat zij bij hun leven de helft van de vruchten zouden genieten.

Circa 20 × 12 cM. groot; afgesneden (links) midden door de letters van het woord *Chirographum*. Uithangend zegel van den abt, in witte was, bijna gaaf; terwijl ontbreken de in het stuk aangekondigde naamteekeningen van 4 (opgenoemde) getuigen: Iohannes prepositus, Balduinus de Liessot, Balduinus diaconus Floreffiensis, et Thomas provisor de Postula. In dorso schreef een moderne hand: «1200, ut patet e libro priorum.»

2. 1221 (A. D. m°. cc°. vicesimo primo).

Brief van heer Albertus van Kuik (de Cuc), waarbij hij met toestemming van zijne zonen en dochters aan den abt en de kerk van Floreffe zijn helft van het collatierecht der kerk van Hastene, thans door hem met de kerk van Floreffe gemeenschappelijk bezeten, ten geschenke geeft ten behoeve der broeders en zusters,

onder bestier van den abt van Floreffe te Postel gezeten.

C. $14^1/_2 \times 10^1/_2$ cM. groot. Eenigszins verbleekt. Uithangend zegel aan perkamenten strookje afgevallen.

3. 1274 september 18 (A. D. m° cc° LXX^mo quarto, in crastino beati Lamberti).

Brief van Waltherus abt van Floreffe, waarbij hij aan heer G. de Nassouwe, aartsdeken van Luik, tot pastoor van Asten voordraagt Gerardus de Binderen, broeder zijner abdij, brenger des briefs.

In dorso o. a. »Postula." C. 20 × 7 cM. groot. Afhangend zegel, in bruine was, voor meer dan de helft afgebrokkeld.

4. 1274 october 29 (Feria Secunda post Luce ewang. anno D. m° cc° sept. quarto).

Brief van den aartsdeken van Luik, G. de Nassouwe, waarbij hij aan den investitus van Nunen en den plebaan van Helmont de installatie van Ger. de Binderen als pastoor van Asten opdraagt.

In dorso o. a. »de Hasten Postula". C. 16 × 8 cM. groot. Afhangend zegel afgevallen.

5. 1306 september 11 (A. D. mill. trecent. sexto, Dominica post festum nativ. beate Marie virginis).

Brief van Wilhelmus, ridder, heer van Asten en Escheren, waarbij hij in handen van fr. Renerus, provisor van Postel, ten behoeve der kerk van Floreffe zijn patronaat-recht overdraagt van de kerken van Asten en Lidorp en belooft dat hij die kerk en haar abt en convent de presentatie voor die kerken bij vacatures rustig zal laten uitoefenen.

Van de vier uithangende zegels, in bruine was aan perkamenten strooken, dat van «Wilelm.dni.de Eesch» gaaf, dat van Ger. van Dyeste (met contrazegel) in tweeën gebroken en voor de helft afgebrokkeld, dat van Joh. van Kuik (met contraz.) grootendeels, dat van den officiaal van Luik zoo goed als geheel afgevallen.

6. *In atrio de Asten*, 1306 october 28. (A. D. m° ccc° sexto in die beatorum apostolorum Symonis et Iude).

Brief van Willem, ridder, heer van Asten en van Echere, waarbij hij ten overstaan van Arn., pastoor van Strijp en deken van Woensel, en 3 andere priesters, 2

leeken-getuigen, 2 schepenen van Asten en meer anderen, belooft en zich verbindt dat zijne zusters Beatrix en Aleid zijn gift en afstand van het patronaat der kerken van Asten en Liedorp vóór St. Jan bapt. a.s. bevestigen zullen.

Twee afhangende zegeltjes, in bruine was, van heer W. en den deken van Woensel, eenigszins beschadigd.

7. 1364 juli 20 (Anno a nativitate D. mill. tricent. sexag. quarto, m. Iulii die vicesima).

Notarieele verklaring dat Matheus d. de Boesscot, de Asten, den provisor en subprovisor van Postel kwijtschelding geeft van alle actiën en citatiën enz., hun namens hem beteekend voor den officiaal van Luik en van alle edicten en bezwarende brieven door dien officiaal reeds tegen hen uitgevaardigd of nog terzelfder zake uit te vaardigen.

Teeken van Henr. de Malsen de Buschoducis, cler. Leod. dyocesis, publicus imperiali auctoritate notarius.

8. 1346 october 26 (A. D. mill. ccc^{mo} quadrag. sexto, die vicesima sexta m. octobris).

Brief van abt en convent van Tongerlo en den provisor of magister van Postel, verklarende dat de helft der grove en smalle tiende van Eykelberghe, onlangs bezeten door Johan van Ghemert en door dezen verkregen van Henr. gen^{d} Boyfas zoon van Ger. van Eykelberghe, aan Postel behoort en zal behooren, doch als een leen van Tongerlo, welke laatste abdij 5 mud rog Bergeiksche maat jaarlijks daaruit reserveert en zal trekken, en den titel, ten haren name gesteld, zal bewaren doch daarmee Postel ingeval van molest, gelijk in de kosten hiervan, zal bijstaan.

Uithangend zegel van Postel, in bruine was aan perkamenten strookje, beschadigd. Dat van abt en convent van Tongerlo ontbreekt. Ook is nog een derde insnijding voor een zegel aanwezig.

9. 1363 october 10 (tot Bruxelle, thien daghen in octobr. int jaer ons H. dusent driehonderd tsestich ende drie).

Brief van hertogin Johanna van Brabant, waarbij zij aan meester, broeders en godshuis van Postel verlof geeft tot het zetten van een windmolen te Eykelberghe.

Door vocht sterk aangetast. Uithangend zegel aan perkamenten strookje, geheel afgevallen.

Het Rijksarchief in Gelderland.

I. *Toestand der bewaarplaats van het archief, de lokalen, het ameublement enz.*

De bewaarplaats van de archieven verkeert voortdurend in goeden staat en onderging geene verandering.

Het ameublement werd met een boekenkast en een vuurscherm vermeerderd.

Een stoel, waarvan het leder was versleten, werd opnieuw bekleed. Het vloerkleed, op de kamer bij den commies-chartermeester in gebruik, dat geheel was versleten, werd door een nieuw vervangen.

De binnen-jaloezieën, alsmede de kachels, vereischten eenige herstellingen.

De kosten van aankoop, vernieuwing en herstelling bedroegen *f* 335.11[5].

De tuin wordt behoorlijk onderhouden.

II. *Toestand der reddings- en brandbluschmiddelen.*

De bliksemafleiders, op het archiefgebouw geplaatst, werden door een deskundige, den heer O. F. Lincker te Arnhem, op 29 April en 3 October 1899 beproefd en, blijkens diens schriftelijk afgegeven verklaringen, in orde bevonden.

Bij de beproeving der brandslangen bleek het, dat er zes stuks door nieuwe moesten worden vervangen.

De waterleiding vereischte eenige kleine herstellingen.

III. *Toestand van de archiefverzameling.*

Voortdurend wordt met het opknappen van archiefstukken, die zulks behoeven, voortgegaan. Wegens de uitbreiding, die de charterverzameling onderging, ten gevolge van den afstand in bruikleen van het archief der famille Baron van Rhemen tot Rhemenshuizen, (waarover later), werden eenige nieuwe doozen tot berging aangeschaft.

IV. *Werkzaamheden en voortgang der ordening en inventarisatie van het archief.*

In het jaarverslag over 1898, (pag. 320), is medegedeeld, dat de afstand in bruikleen van het archief van het geslacht Baron van Rhemen tot Rhemenshuizen aan het Geldersch archiefdepot was aangeboden en dat in het verslag over 1899 de overgave zoude kunnen worden medegedeeld.

De overgave van dit hoogst omvangrijke archief heeft plaats gevonden, waarvan de ordening en inventarisatie het grootste gedeelte der werkzaamheden hebben ingenomen.

In 1846, (Nijhoff, Bijdragen enz. VI, 1ste serie, pag. 257) had de heer J. J. E. F. Schröter zich met de ordening van dat archief beziggehouden, waarbij hij voornamelijk op het oog had voor de eigenaars van het archief eene verzameling van meer dan 600 stukken, tot staving eener filiatie van 19 achtereenvolgende geslachten, te verkrijgen. Voor dat oogmerk heeft hij de verschillende stukken, waarin of waarop de naam van Van Rhemen voorkomt, bijeengebracht, maar daardoor die stukken uit hun verband gerukt, terwijl andere door hem op zijde zijn gelegd of aan hem niet bekend schijnen te zijn geweest, die, later gevonden, thans aan het archief mede zijn overgegeven.

Er was dan ook geene geringe verwarring in die stukken ontstaan, met het gevolg, dat de ordening en inventarisatie, zooals zooeven is gezegd, het grootste gedeelte der werkzaamheden innamen.

De verzameling bestaat uit 4 hoofdrubrieken:

1^{e} de verzameling van losse stukken;

2^{e} de bibliotheek;

3^{e} de verzameling van pamfletten; en

4^{e} de verzameling van handschriften.

Ten gevolge van de betrekking, waarin het geslacht Van Rhemen tot Gelderland en Overijsel heeft gestaan, bestaat de verzameling voor het grootste gedeelte uit stukken, die op eene dier twee provincies betrekking hebben.

Als gevolg daarvan werd de collectie eerst geschift in stukken, betrekking hebbende op Gelderland of Overijsel, om daarna naar den aard der stukken te worden geregeld, als volgt:

Wat de losse stukken betreft:

I. Stukken, betreffende beleeningen:

A. Gelderland.

1. Leenkamer Gelderland;

2. Leenkamers in het kwartier van Nijmegen, als van Batenburg, Bemmel, Hemmen en Echteld;

3. Leenkamers in het kwartier van Zutphen, als van Baar en Lathum, Bronkhorst, Berg, Borkulo, Baak, Keppel, Keijen, van de Walle, Milling, Cloeck en van Rhemen;

4. Leenkamer in het kwartier van Arnhem als van Putten, van St. Pieter te Utrecht, later overgegaan op het huis Engelenborg, en Wilp;

B. Overijssel.

1. Leenkamer Overijssel;

2. „ Proostdij Deventer

3. „ then Messe;

4. „ Almelo;

5. „ Heeckeren;

6. „ Zwaeffken;

7. „ Pinninck;

8. „ Ittersum;

9. „ Dalfsen.

C. Utrecht.

1. Leenkamer Provincie Utrecht

2. „ St. Marie;

3. „ St. Pieter;

D. Leenkamer BRABANT.

E. Leenkamer in HOLLAND, van WASSENAER.

F. Leenkamer ANHOLT.

G. „ MERFELD.

H. „ ELTEN.

J. „ ESSEN.

K. „ BENTHEIM.

L. „ PRÜME.

M. „ GÜLICH, KLEEF en BERG.

N. „ MÜNSTER.

II. *Opdrachten enz.*

A. GELDERLAND,

gerangschikt volgens de kwartieren en de daarin gelegen ambten en steden.

B. OVERIJSSEL,

gerangschikt naar de drie steden Deventer met Kolmschate, Kampen en Zwolle met Zwollerkerspel en verder:

a. Landdrostambt Zalland met de daaronder behoorende Drost- en Schoutambten Zalland, IJsselmuiden, Hasselt, Heerlijkheid Zalk en Mastenbroek;

b. Kwartier van Twenthe met daaronder behoorende Landdrostambt Twenthe en Drostambt Haaksbergen en Diepenveen;

c. Kwartier van Vollenhove.

C. UTRECHT.

D. NOORD-BRABANT.

E. DRENTHE.

F. ZUID-HOLLAND.

G. DUITSCHLAND.

H. FRANKRIJK.

III. *Huwelijksche Voorwaarden.*

IV. *Testamenten, Tochten enz.*

V. *Magescheiden.*

VI. *Adelsbrieven.*

VII. *Promotiebulllen.*

VIII. *Aanstellingen.*

IX. *Varia.*

Dit gedeelte bevat 1696 doorloopende nummers, beslaande 776 bladzijden. Het oudste (origineele) daaronder voorkomende stuk, draagt de dagteekening van Feria sexta post Omnium Sanctorum (7 November) 1315, de opdracht van het huis te Vorden door de echtelieden, Stephanus van Vorden, aan hunnen oom, Theodorus van Vorden, waaraan echter de zegels thans ontbreken.

De tweede hoofdrubriek vormt de Bibliotheek, verdeeld in 14 afdeelingen naar den aard en inhoud der daartoe behoorende werken; daartoe behoort o. a. eene belangrijke verzameling van Dijk- Land- en Stadrechten, zoowel gedrukte als in handschrift, betrekking hebbende voornamelijk op Gelderland en Overijssel. Vooral munt daaronder uit een fraai handschrift met teekeningen, bevattende:

a. Dat geheele Landtrecht van Overijssel, als Sallandt, Twenthe ende Vollenhoe, met allen alden ende nijen Copieën ende Reformatien, totten Landrechte behoirende, uth den oldesten ende autentijcksten exemplaren toe saemen gebracht; gescreven int jaer onsz Heren 1576:

b. Dat Stadtboeck vann Swolle, toe weeten die elven tractaten offte deelenn sampt die nije overdrachten desselvigen boekes met zijne behoerlijke taefelenn voer een yeder tractaat aengevoeget;

c. Overdrachten ende tractaten, die Schepenen unde Raidt metter Meenthe overkoemen sint toe holden over mannigen tijden hyer voeren.

Ook bevindt zich daaronder een fraai exemplaar van den Sachsen-spiegel in het Nederduitsch, waar voorin staat geschreven: — „Dat Spiegel der Sachsen, Jura Saxonica, per Joannem Schultinck, Cleric: Traject: Dioec: Rect: Scolae Oetmarsens: a° „1470".

De derde, hoewel niet uitgebreide, hoofdrubriek, die der pamfletten, bevat meerdere pamfletten, die blijkens den catalogus van pamfletten, in de Koninklijke Bibliotheek aanwezig, bewerkt door Dr. Knuttel, aldaar ontbreken.

Uit een in handschrift aanwezig pamflet van de hand van Steven Gerhard van Rhemen, bevattende eene wederlegging van eenige in 1673 in druk verschenen pamfletten, blijkt, dat genoemde van Rhemen zich met het schrijven van pamfletten onledig hield, terwijl dit tevens de oplossing geeft van het vreemde onderschrift, voorkomende onder de daarin aanwezige — „Samenspraeck tusschen een Hollander en Overijsselsen enz., tot Rhemen bij Steven Geertjes, (ook vermeld bij Dr. Knuttel no. 10680), en dat den samensteller van de onlangs in druk verschenen Bibliotheca Historico Neerlandica, sub N 5308, achter „Rhemen" een vraagteeken doet plaatsen; daardoor wordt aangeduid Steven Gerhard van Rhemen.

De vierde hoofdrubriek, die der handschriften, bevat buiten eene zeer uitgebreide verzameling van genealogische aanteekeningen, door verschillende leden van het geslacht van Rhemen in den loop der tijden bijeengebracht, o.a. een orgineel boek van opdrachten enz. voor den Drost van Veluwe en den Richter van Arnhem, geschied tusschen 1579 en 1593; Legerboek van de Lebuinuskerk te Deventer, bevattende copieën van stukken en brieven dier kerk tusschen 1295 en 1541; Aanteekeningboek van de ontvangsten, aalmissen van de broeders en zusters van

de St. Jacobs Broederschap in de St. Lebuinuskerk te Deventer; een in rood lederen band gebonden boek, bevattende de beschrijving van het leven van 143 zusters uit Meester Gerritshuis te Deventer, 1398 tot 1456; een in bruin lederen band gebonden boek, bevattende het leven van de zusters in het klooster te Diepenveen, aanvangende — „Hyr begint een weijnich van den „doechden der vüriger ende stichtiger susteren van Diepenveen, „welcke eensdeels ut onsen huijse aldaer geset weren, ten ierste „van der eerwerdiger mater Salomee Sticke" — en eijndigende — „Geschreven int yaer Ons Heren MV^c^XXXIIII" — (Mr. S. Muller Fzn., lijst van Kronieken, pag. 97); een boek tot opschrift voerende: — „In dit registre sijn beschreven verscheyden copieën van den privilegiën, statuyten, keuren en de landrechten der stadt ende Landt van Breda, eensdeels uten grooten „Keurboeck, zoo die bij wijlen Mr. Jan van Hoilten ende Mr. „Jan van den Corput, „beijde Burgemeesters ende Secretarissen „der voors. Stadt van Breda, respective gecollegeert is, door „Anthonie van Wietz, 1580." —

Wijders behoort daartoe eene uitgebreide verzameling van stukken van staatkundigen aard, in originali en in afschrift, door leden van het geslacht van Rhemen in de waarneming van verschillende Staats- en Provinciale betrekkingen bijeengebracht, alsmede de rekeningen van W. G. J. van Rhemen tot Rhemenshuizen als Raad- en Rentmeester-Generaal der Domeinen van Brabant over de stad en meyery van 's Hertogenbosch afgelegd, over de jaren 1786, 1787, 1788, 1789, 1790 en 1791 enz. enz.

Met de inventarisatie van de brieven uit en aan het Hof en aan de verschillende Kwartieren werd voortgegaan en vermeerderde het aantal regesten met ongeveer 2000 stuks wederom.

Met de samenstelling van een index op de zoogenaamde XIV. Libri werd aangevangen, die echter niet geheel gereed kwam.

V. *Opgave der in druk uitgegeven bescheiden, behoorende tot het archief.*

Door de vereeniging tot beoefening van Geldersche geschiedenis, oudheidkunde en recht werd onder toezicht van Mr. J. J. S. Baron Sloet en Dr. J. S. van Veen voortgegaan met de uitgave van de registers op de leenaktenboeken van het Vorstendom Gelre en Graafschap Zutphen.

In de Bijdragen en Mededeelingen van zooeven genoemde Vereeniging, deel II, werden uitgegeven door Dr. J. S. van Veen de uitspraak van Bisschop Guy van Utrecht in het geschil tusschen die van Groenlo en die van Goor van Donresdages na Dertienden dage 1311, welke stuk in 1897 door den Heer R. I. Schierbeek aan het archiefdepot is geschonken, (zie verslag Rijksarchieven XX, 1897, pag. 165), zoomede eenige brieven van en aan Andries van Anderlecht, berustende in de verzameling van brieven uit en aan het Hof, en verder de Veede of Ontzegbrief, behoorende tot de verzameling van stukken, betreffende Zuilichem in 1898 door den heer W. G. M. Eijck van Zuilichem aan het Archiefdepot geschonken, (Verslag Rijksarchieven, XXI „1898, pag. 306), en een brief van den Ambtman van Over-Betuwe van 19 Juni 1576, betreffende het brengen van kersen op de waag te Arnhem, uit de verzameling van brieven van het Hof met het kwartier van Nijmegen.

Verder werden daarin uitgegeven door den heer L. H. C. Beijens eenige brieven, betreffende het beleg van Groenlo in 1627, uit de verzameling brieven uit en aan het Hof.

Door den heer J. H. Hofman werd daarin uitgegeven een brief van 10 Juli 1568, berustende in het archief te Borkelo, betrekking hebbende op Alba's tocht naar Groningen (Jemmingen.)

Door den heer F. A. Hoefer te Hattem werd een stuk uit het Richtboek der stad Hattem, deel 1580—1588, (berustende in het Geldersch archiefdepot), betreffende een pardon, in de meergenoemde Mededeelingen in druk uitgegeven.

Het is aan mij niet bekend, dat er overigens stukken uit het archiefdepot in 1899 in druk zijn uitgegeven.

VI. *Aanwinsten door geschenk, ruil of in bruikleen verkregen en verliezen, zoo die er zijn, en de oorzaken daarvan.*

Van Uwe Excellentie mocht het archiefdepot ontvangen:

1°. Verslagen omtrent 's Rijks oude archieven over de jaren 1895, (5 exemplaren), 1896, 1897 en 1898;

2°. Inventaris van de archieven in Limburg, uit Gelderland in 1895 ontvangen;

3°. De archieven der collegiën en ambtenaren te Roermond. die een rechterlijk of landsheerlijk karakter of rechtstreeks invloed hadden op het algemeen bestuur, bijlage van het jaarverslag over 's Rijks archieven in 1895, (5 exemplaren);

4°. Verslagen omtrent 's Rijks verzamelingen van Geschiedenis en Kunst over 1897;

5°. Middel Nederlandsche Woordenboek door wijlen Dr. E. Verwijs en Dr. J. Verdam, IV, afl. 20 en V. afl.: 1, 2 en 3.

6°. Woordenboek der Nederlandsche taal, bewerkt door wijlen Dr. M. de Vries en L. A. te Winkel, deel I, deel II, afl. 1—12, deel II (2e stuk) afl I, deel III, afl. 1—9, deel IV, deel V. afl. 1—13, deel X (2de reeks) afl. 1—15, deel XI, afl. 1—4

7°. Verslag van onderzoekingen naar archivalia te Parijs, belangrijk voor de geschiedenis van Nederland, op last der Regeering ingesteld door G. Busken Huet, sous-bibliothécaire de la bibliothèque Nat.: (Paris) en Dr. J. S. van Veen te Arnhem;

en 8°. Een pakket bestekken van het Departement van Waterstaat, Handel en Nijverheid, 1895—1899.

Van heeren Gedeputeerde Staten van Gelderland:

1°. Notulen van het verhandelde door de Staten van Gelderland in de zomervergadering van 1898;

2°. Notulen van het verhandelde door de Staten van Gelderland in de wintervergadering van 1898;

3°. Notulen van het verhandelde door de Staten van Gelderland in de buitengewone vergadering van 24 Mei 1899 en Zomerzitting van 1899;

en 4°. Verslag van den toestand der Provincie Gelderland, gedaan in de Zomervergadering der Staten in 1899.

Van heeren Burgemeester en Wethouders der gemeente Arnhem:

Verslag over den toestand der gemeente Arnhem over het jaar 1898.

Van heeren Burgemeester en Wethouders der gemeente Nijmegen:

1°. Verslag van den toestand der gemeente Nijmegen over 1898;

2°. Cartularium van het voormalig klooster te Renkum, met index van de hand van den Arnhemschen Burgemeester, D. Dibbets;

3. Het 2° gedeelte van de kaart van de grenzen van Gelderland en Munster, opgemaakt door den Munsterschen landmeter J. H. Claessen en den Gelderschen landmeter J. G. J. van Hasselt, 1767, bijgewerkt in 1773, (copie.)

Van heeren Burgemeester en Wethouders der gemeente Tiel:
Het weerkleed van het ongeopend geheim testament van Maria van Heemskerk, laatst weduwe van G. P. Spillenaer, dd. 4 Augustus 1798.

Van heeren Burgemeester en Wethouders der gemeente Dordrecht:
Catalogus van de prentverzameling der gemeente Dordrecht.

Van heeren Burgemeester en Wethouders der gemeente Deventer:

De Cameraars-rekeningen van Deventer, bewerkt door den Gemeente-archivaris Dr. J. de Hullu, 5de deel, 1ste en 2de stuk.

Van het bestuur van het Polderdistrict Maas en Waal te Druten:
Verschillende stukken van oudrechterlijken aard, tot dusverre berust hebbende in het archief van het Polderdistrict.

Van den heer Directeur van de Maatschappij van Weldadigheid te Frederiksoord:
Kaart van de Maatschappij.

Van de Commissie ter verzekering eener goede bewaring van stukken van geschiedenis en kunst te Nijmegen:
Verslag over 1898.

Van de Commissie van het archief en de bibliotheek te Rotterdam:
De oudste stadsrekeningen van Rotterdam, bewerkt door J. H. W. Unger en Mr. W. Bezemer, III deel.

Van de Commissie van beheer van het Gemeente-museum te Leiden:
Verslag over 1898.

Van de Commissie van het bestuur van het provinciaal museum van oudheden en geschiedkundige voorwerpen in Drenthe:
Verslag over 1898.

Van den heer Hoofd-ingenieur bij den aanleg van Staatsspoorwegen te Arnhem:
Bestek no. V met bijbehoorende teekeningen, betreffende het maken van de aardebaan enz., behoorende tot de werken van de brug bij Westervoort.

Van den heer Algemeenen Rijksarchivaris:
Notulen van de 7de, 8ste en 9de bijeenkomst van Rijksarchivarissen 1896, 1897 en 1898.

Van den heer Rijksarchivaris in Limburg:
1°. Inventaris van de archieven in Limburg uit Gelderland in 1895 ontvangen, (5 exemplaren);
2°. Het oud-Geldersch Waterrecht van 1622, bewerkt door den Rijksarchivaris in Limburg, (2 exemplaren).

Van den heer Rijksarchivaris in Groningen:
Inventaris van het Familie-archief van het geslacht van Ewsum, berustende in het Rijksarchief in Groningen, bewerkt door Mr. C. P. L. Rutgers, commies-chartermeester, (overdruk uit het jaarverslag 1896).

Van den heer Rijksarchivaris in Zeeland:
1°. Inventaris van het oud archief van den Kerkeraad en de Diaconie der Ned. Herv. Gemeente te Arnemuiden;
2°. Beschrijving der charters, deel uitmakende van het archief van Hulsterambacht;
3°. Beschrijving eener verzameling charters en papieren, afkomstig van Jacop van der Moere, ontvanger van Beveren, berustende ten Gemeentehuize te Veere.

Van den heer Rijksarchivaris in Friesland:
Oude kerkelijke archieven in Friesland, (overdruk uit de jaarverslagen omtrent Rijks oude archieven, 1896 en 1898).

Van den heer Rijksarchivaris in Noord-Brabant:
Verslagen omtrent de oude gemeente- en waterschapsarchieven in Noord-Brabant, uitgebracht aan heeren Gedeputeerde Staten van die provincie door den Rijksarchivaris in Noord-Brabant, April 1898 en Mei 1899.

Van den heer Archivaris der gemeente Amsterdam:
Een brief, gedagteekend uit 's-Gravenhage 6 September 1599, van Nicasius de Sille aan Dr. Gerhard Voet, cancelier van Gelderland.

Van den heer Kolonel-Directeur van het Krijgsgeschiedkundig archief van den generalen staf:
Vierde jaarverslag, betreffende nasporingen en studien op het gebied der Nederlandsche krijgsgeschiedenis, loopende tot 1 October 1898.

Van den heer L. H. C. Beijens, 1[en] luitenant der Infanterie te Arnhem:

Brieven over het beleg van Groenlo in 1627, uitgegeven door den schenker.

Van den heer J. R. Kist, Burgemeester van Buren:
Een gedeelte van een handschrift uit de 18de eeuw, bevattende statuten enz. der gemeente Buren en IJsselstein, fol.: 577 tot 672.

Van den heer W. G. M. Eyck van Zuijlichem, Burgemeester der gemeente Nijeveen, nabij Meppel:
1°. Uittreksel uit de Leenregisters van Vianen, 1467—1713;
2°. Twee volmachten tot overdracht en leenverheffing van de heerlijkheid Zuilichem, 1753;
3°. Lijst van bezitters van Zuilichem, 1199 tot 1853;
4°. Aanbesteding voor het omhakken van een boom op het kerkhof te Zuilichem, 1799;
5°. Lijst van de opbrengsten van Zuilichem, uit de vorige eeuw en over 1808 tot 1815; en
6°. Kaart van de uiterwaarden tusschen Nieuwaal en Zuilichem, 1818.

(De zooeven genoemde stukken behooren *tot* en maken deel uit *van* de merkwaardige verzameling van stukken van Zuilichem, in 1898 door den heer W. G. M. Eyck van Zuijlichem aan het archiefdepot geschonken. (Zie verslag, 1898, p. 305.)

Van Jonkheer Mr. J. B. D. Tulleken te Nijmegen:
1°. Landrecht van Veluwen, 1621, en Landrecht Zutphen, 1604; en 2°. Getuigenverhoor voor den Drossaard van ter Lede, in zake de vrouw van Egbert Daemsz, beschuldigd van tooverij, 6 Juni 1556, (copie).

Van de heeren Mr. J. J. S. Baron Sloet te Oosterbeek en Dr. J. S. van Veen te Arnhem:
Het register op de leenaktenboeken van het Vorstendom Gelre en Graafschap Zutphen, 2de stuk, uitgegeven door de schenkers.

Van Dr. J. S. van Veen te Arnhem:
Memorie van den Archivaris H. van Wijn aan den Vice-Admiraal Verhuell, uitgegeven door den schenker. (Overdruk uit het Archivenblad, 202, 1898/99.)

Van den heer F. A. Hoefer te Hattem:
Notes relatives à l'histoire des réfugiés Francais dans le Quartier de la Veluwe, uitgegeven door den schenker.

Van den heer H. J. H. Groneman te Zutphen:
Iets over de oude Nieuwstads- of Diezerpoort te Zutphen, door den schenker, (Overdruk uit Bijdragen en Mededeelingen, „Gelre", 2de deel).

Van de Hoog Welgeboren Vrouwe J. P. G. Barones van Brakell tot den Brakell te Arnhem:
Haarlemsche courant, jaargangen 1895 tot 1898.

Van den heer J. D. Wagner, kapitein der rijdende Artillerie, te Arnhem:
Uittreksel uit de Geldersche Landdagsrecessen.

Van den heer A. F. van Beurden te Roermond:
1°. De brand der Kathedraal te Roermond in 1892;
2°. Geschiedkundige schets van het schoolwezen in de heerlijkheid Boxmeer;
3°. Reyse tot Jerusalem, geschiet bij broeder Jan Want in 1519;
4°. Geslacht Portman;
5°. Geslacht van de Mortel;
6°. Boxmeer, Geschiedenis van de parochie enz.;
7°. De Roermondsche regeeringsfamilie Janssen enz.;
8°. De Roermondsche gilden; en
9°. Wandelingen rondom Roermond; allen bewerkt en uitgegeven door den schenker.

Van de heeren Th. van Everdingen te Beusichem en A. F. van Beurden te Roermond:
Het Sint Anthonius gilde te Beusichem van 1520 tot 1741, uitgegeven door de schenkers.

Van den heer Mr. S. Gratama te Rotterdam: Beginselen van tiendrecht, bewerkt door den schenker.

Van den heer Mr. B. H. Everts te Arnhem: diens Academisch proefschrift „Buurwegen".

Van den heer F. van Octroy, chargé de cours à l'université de Gand:
1. Globe Terrestre de Pierre Plancius; en 2. Quatre lettres inédites de Gérard Mercator à Théodore Zwinger et A. Wolfgang Haller;
uitgegeven door den schenker.

Aangekocht werden:

bij den boekhandelaar S. Gouda Quint te Arnhem:
1. Mittheilungen des Instituts für Oesterreichische Geschichtsforschung, XX. Band.
2. Mittheilungen des Instituts für Oesterreichische Geschichtsforschung. V. Ergänzungsband, 2 Heft.
3. Archivalische Zeitschrift, neue Folge, achter Band;
4. Einleitung in die Chronologie van Dr. B. M. Lersch, 1ste en 2de deel;
5. Mittheilungen aus dem Stadtarchiv von Köln, 29e Heft.
6. Mr. G. van Hasselt, Stukken van de Vaderlandsche historie, 4 deelen;
7. Geschiedenis van de rechtsontwikkeling van Elburg door Mr. P. A. N. S. van Meurs, 1885;
8. Eléments de paléographie par le Chanoine Reusens, Professeur à l'Université de Louvain, 2de gedeelte;
9. Album Studiosorum Academiae Rheno-Trajectinae;
10. Geschiedenis van het Nederlandsche recht van het zegel door L. Franken, ontvanger der directe belastingen;
11. Leenacten van Gelre en Zutphen, 1376–1402, uit het Staatsarchief te Dusseldorp, uitgegeven door P. N. van Doorninck;
12. Geldersche volksalmanak, jaargang 1900; en
13. Het oude Stadhuis te Arnhem.

Op eene door dien boekhandelaar gehoudene auctie:
1. Arnhemsche Oudheden, 2de en 3de deel;
2. Oorspronck, Begin ende Aenvang der Nederlantscher Oorlogen, beroerten enz., door P. Bor, 1595; en
3. Nederlandsche oorloghen, beroerten ende burgerlijke oneenicheyden enz. door P. Bor, 1621, zes deelen.

Van den heer D. G. van Epen te Brussel: De Wapenheraut, jaargang 1899.

Op eene door den boekhandelaar J. L. Beijers te Utrecht gehoudene auctie, (Royaards van den Ham);
1. Stukken, betreffende het voortzetten van het charterboek van Mr. P. Bondam;
2. Historia Ducatus Geldriae, door J. Knippenbergh, met continuatie, 1806.

Op eene door den boekhandelaar P. W. van Stockum en zonen te 's-Gravenhage gehouden auctie:

Register van tynsen van de pitantien van de Commanderie van St. Jan te Arnhem.

Van den heer A. A. Vorsterman van Oijen te Rijswijk werden de volgende stukken, afkomstig van zooeven genoemde auctie, overgenomen:

1. Kaart van de bezittingen van de Commanderie van St. Jan te Arnhem in de Lijmers, door N. van Geelkercken;
2. Inventaris van de Commanderie van St. Jan te Arnhem, opgemaakt in 1721; en
3. Stukken, betreffende Huissen.

Van den heer H. D. J. van Schevichaven, Archivaris der gemeente Nijmegen, werden overgenomen zeven stuks brieven, betreffende de voormalige heerlijkheid Persingen, 1455 tot 1550, afkomstig van eene door de firma Fr. Muller & Co. te Amsterdam gehoudene auctie.

In bruikleen werden afgestaan:

door den Hoog Welgeboren Heer R. G. S. Baron van Rhemen tot Rhemenshuizen te 's-Gravenhage:
Het famille-archief van het geslacht Baron van Rhemen tot Rhemenshuizen.

door de heeren A. Scheffer en J. G. van Rijswijk te Renkum, Gildemeesters van het Lieve Vrouwen gilde te Renkum;

1. Register van overdrachten en schuldbekentenissen van de Schutterij van het Lieve Vrouwen gilde te Renkum, 1533 tot 1546;
2. Register, bevattende rekeningen van het gilde 1656 tot 1835; en
3. Notulenboek van het Gilde, 1 Januari 1849 tot 4 Augustus 1860.

Door het gecombineerd College van het Polderdistrict van Over-Betuwe werden bij besluit van 19 December 1899, No. 6, aan het Geldersch archiefdepot de navolgende stukken van oud-rechterlijken aard in bruikleen afgestaan.

1°. Claerboeck van de claringhe oder appellations op die Praist voor Arnhem, over de jaren 1557 tot 1668;
2°. Eenige losse stukken, tot de claringhe behoorende, over de jaren 1657 tot 1667;
3°. Gerichtssignaten van Valburg over de jaren 1446 tot 1456, 1462 tot 1470, 1477, 1492 tot 1499, 1500 tot Vrijdag post Remigii

(5 October) 1509, St. Gallen (16 October) 1509 tot St. Peter en Paulus (29 Juni) 1516 en St. Barbara avond (3 December) 1516 tot 1533;

4°. Gerichtssignaat van Andelst, 1434 tot 1440;

5°. Gerichtssignaat van Bemmel, 1518 tot 1546;

6°. Uittreksels uit de gerichtssignaten van Bemmel, 1550 tot 1718;

7°. Gerichtssignaat van Herwen, 1491 tot 1537;

8°. Notulen van Re- en Dupliek voor het Gericht te Elst, 1769 tot 1775;

9°. Alphabetisch register van sententien, door den Ambtman uitgesproken;

10. Signaat van opdrachten en andere akten van Valburg, 1461 tot 1465;

11. Signaat van opdrachten en gerichtelijke akten van de Stad en Heerlijkheid Gent, 1689 tot 1721;

12. Een pakket verklaringen uit de protocollen van bezwaar van Over-Betuwe, 1800 tot 1803;

13. Een pakket volmachten, 1797 tot 1807;

14. Een pakket met rekesten en andere papieren van oudrechterlijken aard;

15. De folio's 1, 4, 8, 15, 18, 19 en 22 tot 33, alsmede een folio, waarvan het cijfer is weggevallen, van een handschrift, bevattende stadrechten van Nijmegen, 16de eeuw;

16. Een handschrift tot opschrift voerende — „d'ouden en „nieuwen brief, mitsgaders de provisionele ordonnantien op de „bedieninge van de justitie en vordere statuyten en resolutien „betreffende de reghten der vrije Rijcxstadt Nijmegen" — 18de eeuw;

17. Een pakket papieren, betreffende de stad Nijmegen, van diversen aard.

Met Uwer Excellentie's machtiging werd een verbondsbrief tusschen de Ridderschap en de steden van het Kwartier van Nijmegen, dd. 3 Mei 1418, die in 1886 uit het Rijksarchief te Roermond was overgenomen, (Verslag 1886. pag 39 en 60), op verzoek van den Rijksarchivaris in Limburg, aan het onder diens beheer staande archief teruggegeven.

VII. *Uitslag der pogingen om afschrift te verkrijgen van belangrijke bescheiden voor het hoofdarchief in de provincie van gewicht.*

Hiertoe bood het jaar 1899 geene gelegenheid aan.

VIII. *Gebruik van het archief door, en inlichtingen verstrekt aan autoriteiten en particulieren.*

Door heeren Gedeputeerde Staten van Gelderland werden inlichtingen gevraagd, betreffende het heffen van tolrechten op 4 wegen onder Nijkerk en van veergeld over het Meer onder Wychen. Wat het eerste punt betreft, kon het archief geen licht verspreiden, aan het tweede kon gedeeltelijk worden voldaan; het daaraan ontbrekende kon worden aangevuld uit de archieven in Noord-Brabant, alwaar het archief van de préfecture van het Département des Bouches-du-Rhin berust, waaronder Wychen, tijdens de inlijving bij het Fransche Keizerrijk, behoorde.

Door den heer Burgemeester van de gemeente Bergh werden eenige inlichtingen, betreffende het wapen dier gemeente, gevraagd, die aan ZEd. Achtb. werden verstrekt.

Aan een Ambtenaar van den Waterstaat werden, ten verzoeke van den heer Ingenieur van den Waterstaat te Utrecht, verschillende stukken ter inzage voorgelegd tot het bekomen van inlichtingen over het stand komen, in de vorige eeuw, van de doorlaatbruggen in den Eldenschen dijk.

Aan het verzoek van heeren Burgemeester en Wethouders der gemeente Lochem tot het bekomen van inlichtingen, aangaande de wapens van Magistraatsleden in 1634, kon niet worden voldaan.

Aan den heer Ambtenaar bij de kantongerechten in het Arrondissement Zutphen werden inlichtingen verstrekt over de ligging en benaming van grondstukken onder Gelselaar, tot constateering van een jachtdelict.

Aan den heer Rijksarchivaris in Limburg werden, op diens verzoek, inlichtingen, betreffende het wapen van Gelderland verstrekt.

De heer L. Franken te Bonn ontving een afschrift van het Landdagsreces van 1628, betreffende de invoering van het klein zegel.

Aan Jonkheer Mr. J. B. H. Tulleken te Nijmegen werden verschillende mededeelingen, betreffende het geslacht Tulleken, gedaan.

De heer W. Stein te Giessen vroeg inlichtingen over de ligging van een plaats, voorkomende in stukken van 1451 en 1453, waaraan voor een gedeelte kon worden voldaan.

Over de Geldersche Landmeters van Geelkercken werden door den heer M. E. van der Meulen te 's-Gravenhage inlichtingen gevraagd, die konden worden verstrekt.

Een gedaan verzoek tot het bekomen van een afschrift van eene akte uit de protocollen van de voormalige heerlijkheid

Hoevelaken gaf mij aanleiding een onderzoek in te stellen, waar het archief van oud-rechterlijken aard dier heerlijkheid, dat niet in het Geldersch archiefdepot aanwezig is, zich zoude kunnen bevinden.

Ik veronderstelde, dat wellicht dat archief bij de invoering der Fransche wetgeving naar de griffie der Rechtbank van eersten aanleg te Amersfoort, waaronder Hoevelaken, (Departement van de Zuiderzee), ressorteerde, was overgebracht en van daar, bij de opheffing der Amersfoortsche Rechtbank in 1877, naar de Griffie der Arrondissements-Rechtbank te Utrecht.

De heer Rijksarchivaris in Utrecht deelde mij echter mede, dat het bedoeld archief zich niet te Utrecht bevond. Ook ontving ik van den heer J. E. N. Baron Schimmelpenninck van den Oije, op een door mij gedaan verzoek, bericht, dat het bedoeld archief ook niet te Hoevelaken aanwezig is. Ik moet alzoo veronderstellen, dat de archieven van oud-rechterlijken aard van Hoevelaken aldaar zijn verbleven en bij den brand, die in 1821 aldaar heeft gewoed, zooals de toenmalige Burgemeester dier gemeente mij, bij een aan Hoevelaken in 1888 gebracht bezoek, heeft medegedeeld, zijn te loor gegaan.

Aan den heer J. van Egeren, Raadsheer in het Hof van beroep te Gend, werden inlichtingen over het geslacht van Egeren verstrekt.

Tot 1 Februari 1899 was de heer L. H. C. Beijens, 1ste Luitenant der Infanterie, alhier in garnizoen, op het archief werkzaam voor het verzamelen van gegevens voor de krijgsgeschiedenis van Nederland. Op 1 October 1899 vatte ZEd. Gestr. die werkzaamheden weder op.

Het Archief werd wijders door verschillende personen tot het bekomen van inlichtingen en het instellen van onderzoekingen van differenten aard wederom bezocht.

Aan schrijfloonen werd een bedrag van f 34 ontvangen, dat bij den heer Betaalmeester te Arnhem werd gestort.

IX. *Uitkomsten der bemoeiingen met gemeente-, waterschaps- en andere archieven.*

Bij schrijven van Zijne Excellentie, den toenmaligen Minister van Binnenlandsche zaken, van 28 April 1893, No. 813, Afdeeling K. W., is mij verzocht eenmaal per jaar mij te vergewissen omtrent de veilige bewaring en behandeling van de oude rechterlijke archieven, aan het Rijk toebehoorende, en bij beschikking van Zijne Excellentie, den Minister van Binnenlandsche zaken, van 14 December 1882, No. 3279, Afdeeling K. W., aan

de gemeente Nijmegen tot wederopzeggens ter bewaring toevertrouwd, en daaromtrent in het jaarverslag te rapporteeren. Op 10 November 1899 is ter opvolging van bovenbedoeld verzoek de bewaarplaats der oude rechterlijke archieven te Nijmegen door mij bezocht; ik heb mij alstoen bij vernieuwing kunnen overtuigen van de zorg, die voor eene goede bewaring dier archieven wordt gedragen.

Bij Uwer Excellentie's schrijven van 6 October 1899. No. 2552, Afdeeling K. W., werd mij medegedeeld, dat tengevolge van de op Uwer Excellentie's verzoek door heeren Gedeputeerde Staten van Gelderland in het werk gestelde pogingen om te bewerken, dat de stukken van oud-rechterlijken aard, die nog in het archief van het polderdistrict Maas en Waal berustende waren, met soortgelijke, in het Rijksarchiefdepot alhier bereids aanwezig, te vereenigen, tot een gunstigen uitslag hadden geleid.

Op 16 October 1899 zijn die stukken overgegeven en bij de overige van oud-rechterlijken aard van het Ambt van tusschen Maas en Waal, in het archiefdepot aanwezige, gevoegd. Onder de afgestane stukken bevonden zich eenige huwelijksche voorwaarden en testamenten, tusschen de jaren 1730 en 1783, en eenige stukken, betreffende een gerechtelijk verwin, gepasseerd voor het gericht van de voormalige heerlijkheid Oijen; met Uwer Excellentie's machtiging werden laatstgenoemde stukken aan het Rijksarchiefdepot in Noord-Brabant afgestaan, alwaar zich de archieven van oud-rechterlijken aard van genoemde heerlijkheid bevinden.

Van betrouwbare zijde vernam ik, dat er in het archief van het polderdistrict Over-Betuwe nog verschillende signaten en andere stukken van oud-rechterlijken aard aanwezig waren, en dat een tot afstand strekkend verzoek wellicht zoude worden ingewilligd. Dit gaf mij aanleiding zoodanig verzoek aan den Dijkstoel van het polderdistrict Over-Betuwe te richten, hetgeen bij besluit van het gecombineerd college van genoemd polderdistrict, dd. 19 December 1899. N° 6, met een gunstigen uitslag werd bekroond. Onder die stukken, gelijk onder de opgave in Hoofdstuk VI heeft plaats gevonden, bevindt zich ook het boek der klaringen aan de Praast, loopende van 6 April 1557 tot 22 Augustus 1668. Van bedoelde klaringen bevond zich geen enkel stuk in het archiefdepot en moet het bekomen van dat klaarboek als een hoogstbelangrijke en merkwaardige aanwinst worden aangemerkt, terwijl voorzeker de verkrijging van de gerichtssignaten van Valburg, Andelst, Bemmel en

Herwen uit de 15de en 16de eeuw, daar niet minder aanspraak op mag maken.

In het Verslag over 1898, (pag 320), werd medegedeeld, dat er van de zijde van den H.Welgeb. Heer Baron van Heeckeren van Enghuizen toezegging was ontvangen, dat het archief van het huis Enghuizen aan het Geldersch archiefdepot in bruikleen zoude worden afgestaan en dat de overbrenging van dat archief in den loop van 1899 kon worden tegemoet gezien. Die overbrenging heeft echter nog niet plaats gevonden en zal, naar ik vertrouw, op grond van ontvangene mededeelingen, in 1900 tegemoet kunnen worden gezien.

Arnhem, 28 Februari 1900.

De Archivaris in Gelderland,

J. F. BIJLEVELD.

HET RIJKS-ARCHIEF IN NOORDHOLLAND.

I. *Toestand der bewaarplaats van het Archief.*

Bij voorduring voldoet de voormalige Vleeschhal zeer goed als bewaarplaats van het Archief, dat daar ruim, droog en vrij wel tegen brandgevaar beveiligd, is opgesteld. Het gebouw wordt naar eisch onderhouden, maar in de eerste jaren zullen zich zeker geene gebreken van eenig belang vertoonen, dewijl kort geleden alles nieuw is gemaakt, of vernieuwd.

Het verwarmingstoestel voorziet zeer voldoende in de behoefte: in den loop van het jaar zijn in enkele kamers de zoogenaamde kachels verzwaard of verdubbeld, een maatregel die zijn nut moge hebben, maar mijns inziens wel had kunnen achterwege blijven, daar men met den eersten aanleg reeds tot een zeer hooge ontwikkeling van warmte kon geraken. Thans is het hier en daar dikwijls onaangenaam warm, wel te dragen, maar het had vermeden geweest, wanneer men de buizen enz. had gelaten zooals zij waren.

Op den 7 Februari, den 14 en 15 December 1899 is de verwarmingsinrichting beproefd door den Rijksopzichter, den vertegenwoordiger en een monteur van de firma J. L. Bacon te Berlijn, wier bevindingen ter kennis zijn gebracht van den heer Rijksbouwkundige te 's-Gravenhage.

Tegen den herfst van 1899 is onder handen genomen het herstellen der bestaande gebouwtjes aan de oostzijde van de voormalige Vleeschhal, bestemd voor woning van den Concierge. Met het eind van het jaar was het werk zoo goed als gereed en met April 1900 zal de huizing worden betrokken, hetgeen eene groote geruststelling zal geven, dewijl tot nu toe het gebouw met zijn inhoud in den avond werd verlaten en des nachts altijd zonder bewaking, zonder toezicht, en zonder bijwonend beheerder was.

In Maart 1899 is ontvangen eene instructie voor den Concierge,

die daarvan afschrift heeft ontvangen om zich naar den inhoud te gedragen.

Het ameublement is in behoorlijken staat van onderhoud en naar gelang van de behoeften, voorhanden.

Ten geschenke werd ontvangen van den heer H. J. Heshuysen te Haarlem:

Een groote notenhouten armstoel, 16e eeuw, afkomstig uit het Vrouwenklooster te Uden. Met groen fluweelen kussen er bij.

Twee groote grendelsloten met sleutels, 17e eeuw, afkomstig van een gebouw te Alkmaar.

Nog kwam als geschenk in: Een bronzen luiklok, door Franciscus Hemony. Amsterdam 1663:

Verder werden aangekocht:
Twee koperen kandelaars 18e eeuw.
Twee koperen zegelstempels, Droits réunis. (1810—1813).

In 1899 werd door Uwe Excellentie goedgekeurd eene voorgestelde schikking omtrent eenig meubilair, dat bij de verhuizing van het Archief uit het gebouw van het Provinciaal Gouvernement, van daar was medegenomen, voor een ander deel daar was gelaten.

II. *Toestand van reddings- en brandbluschmiddelen.*

Ook deze is, voor zooverre men kan nagaan, zeer voldoende. In de beneden- en op de bovenverdieping van het Archiefgebouw zijn brandkranen aangebracht. Deze worden gevoed door de waterleiding en zijn voorzien van de vereischte slangen en straalpijpen. Terzelfder plaatsen bevinden zich twee extincteurs, bij elk waarvan twaalf groote brandzakken geborgen zijn en in elke lokaliteit staan vier brandgranaten om bij een begin van brand dienst te kunnen doen.

Het is waarschijnlijk, dat bij onverhoopt onheil, met deze hulpmiddelen het vuur vrijwel zou kunnen worden getemperd, zoo niet uitgedoofd.

De overweging, van hetgeen ten tijde van brand in het Archief te doen zou staan, deed mij helder inzien, dat het zijn voordeel zou hebben, wanneer in zulk een noodlottig oogenblik, de Staf

van het Corps Brandblusschers, op wiens hulp en bijstand zonder twijfel zou kunnen gesteund worden, geen vreemdeling ware en niet voor de eerste maal binnentrad in het Archiefgebouw, en daarom heb ik den eersten Kommandant van dat Corps gevraagd, of er voor hem en andere leden ook aanleiding kon zijn, de inrichting en de lokaliteit der voormalige Vleeschhal in oogenschouw te komen nemen. Het bleek dat mijne meening gedeeld werd, want de eerste Kommandant is kort daarna het gebouw eens komen bezichtigen.

III. *Toestand der Archief-verzamelingen.*

Van jaar tot jaar wordt die toestand beter, omdat men onverpoosd voortwerkt aan de regeling der losse stukken en voortgaat met inbinden, herstellen, opknappen der registers, wier aantal ook hier overgroot is. Kast voor kast worden alle registers nagezien en er is haast geen enkel waar niet iets aan verricht moet worden, maar deze wijze van werken aldus geleidelijk en gestadig voortzettende, is na verloop van verscheiden jaren reeds een vrij bevredigende toestand geboren.

In 1899 is men ook vlijtig op denzelfden weg voortgegaan en werden door twee boekbinders, waarvan de een het geheele jaar, de ander een groot gedeelte van het jaar bezig was, 598 registers hersteld of geheel opnieuw gebonden.

De charters bevinden zich allen in behoorlijken staat en zijn goed opgeborgen.

IV. *Werkzaamheden en voortgang der ordening en inventarisatie van het Archief.*

Op het einde van 1898 werden hier ontvangen een paar kisten met stukken van zeer uiteenloopenden aard betreffende het Waterschap de Zijpe en Hazepolder, waaronder gemengd, tal van bescheiden aangaande het burgerlijk bestuur van de Zijpe. In het jaar 1899 is deze aanwinst uitgezocht en geregeld, en bleek het, dat de oude rechterlijke archieven vooral, daardoor eene vermeerdering zich zagen toevoegen.

Door het Gemeentebestuur van Enkhuizen werd toegezonden eene groote kist met pas verworven familiepapieren van oude Enkhuizer geslachten, waaraan het Archief dier gemeente reeds zoo rijk is. De bedoeling was, en is voor zooveel de tijd toeliet reeds nagekomen, dat deze stukken zouden worden gerangschikt, om bij de afdeelingen waartoe zij zullen blijken te behooren, te worden ingevoegd.

Verder is veel gewerkt aan het in orde brengen van de losse stukken, gedurende de laatste jaren hier ontvangen met — en betrekking hebbende op de oude rechterlijke archieven van:

Aalsmeer.
Assendelft.
Bennebroek.
Bergen.
Beverwijk.
Bloys.
Broek op Langendijk.
Egmond.
Haarlemmerliede en Hofambacht.
Heemstede.
Huisduinen en Helder.
Krommenie.
Nieuwerkerk, Zuid Schalkwijk en Vijfhuizen.
Nyenburch.
Noord- en Zuid Akendam.
Schoten.
Oudorp.
St. Pancras.
Petten- en Nolmerban.
Schoorl en Kamp.
Spaarndam.
Spaarnwoude.
Tetterode.
Velsen en Santpoort.
Westzaan.
Wijk aan Zee en Wijk aan Duin.
Wimmenum.
Zandvoort.

Zooals gewoonlijk werden ook nu weder, tengevolge van allerlei aanvragen, talrijke nasporingen verricht, inlichtingen verstrekt en onderzoekingen gedaan ten behoeve van derden, waarover hier na nog wel gesproken zal worden.

Door de voortgezette regeling van het Archief wordt de inventarisatie er van meer en meer voorbereid.

V. *Opgave der in druk uitgegeven bescheiden.*

Behalve de aanteekeningen door verschillende personen uit het Archief getrokken, is het niet bekend dat bescheiden van het Archief in druk zijn uitgegeven.

VI. *Aanwinsten door geschenk, aankoop, ruil of in bruikleen verkregen en de verliezen zoo die er zijn.*

Ook in dit opzicht, is het afgeloopen jaar voor het Archief niet onvoordeelig geweest, gelijk uit de volgende mededeelingen kan blijken.

Ten behoeve van het Archief werd *ten geschenke* ontvangen.

Van den Archivaris der Gemeente Amsterdam:

Stukken betreffende geschillen tusschen Weesp en Naarden, over de trekvaart 1553—1640.
Idem over den toren te Egmond-binnen. 1671.
Idem over de Kerk te Sloten, omstreeks 1770.
Eenige verponding-biljetten betreffende Steden en Dorpen in het Noorderkwartier.

Van Heeren Kerkvoogden der Nederl. Herv. Gemeente te Warmenhuizen.

Charter. 1563. December. 24. Lamoraal Graaf van Egmond geeft in eeuwige erfpacht aan kerkmeesteren van Warmenhuizen en aan kerkmeesteren van Haringkarspel, ten behoeve hunner kerken, zijn werf, korenmolen en molenaarshuis met toebehooren gelegen in zijn dorp Warmenhuizen tegen een recognitie van 36 pond 's jaars. Perkament. Origineel. Gaaf. Zegel verdwenen.

De volgende *Archiefstukken* werden *aangekocht*:
Index van al de stukken voorhanden in het Archief van den Kerkeraad der Gereformeerde Gemeente te Alkmaar. Opgemaakt 1 Januari 1843.
Kronijk der Heeren van Brederode. 17° eeuwsch handschr. met gekleurde wapens F°.
Het leven der Heeren van Brederode, Authentieke en gewichtige stukken. Verzameld door K. van Alkemade en P. van der Schelling. Handschr. 18° eeuw 4°.
Keuren en Ordonnantien voor de dorpen en gebuurten, onder het Baljuwschap der Grafelijkheid Egmond sorteerende. 1685, April 12.
Bijgevoegd: Keuren en geboden van de Heerlijkheid Haringkarspel van 1674 Juni 7 tot 1679 Januari 5. Afschrift 18e eeuw.
1479. Sept. 18. Losrentebrief van 8½ Rijnsgulden, verschijnende op O. L. Vr. geboorte, ten name van Marten Gerytsz, en ten laste van de stad Enkhuizen.

1566. Augustus. 1. Mutueel testament van Willem Maertensz en Griet Pouwelsdr., echtelieden, poorters der stad Enkhuizen. Adversaria van Waterland, handschr. 18e eeuw, 4°.

1732. Mei. 20. Verbaal der Inspectie van de West-Friesche Zeedijken.

Een paar stukken welke zich bij een dezer aankoopen bevonden en betrekking hadden op Zeeland, zijn aan den Rijks-Archivaris in die Provincie uitgeleverd.

De *Bibliotheek* werd aanmerkelijk vermeerderd en wel in de eerste plaats door de volgende

Geschenken.

Van Z.Exc. den Minister van Binnenlandsche Zaken.

Verslag van onderzoekingen naar Archivalia te Parijs, belangrijk voor de geschiedenis van Nederland, door G. Busken Huet en Dr. J. S. van Veen, 8° 1899.

Verslagen omtrent 's Rijks Oude Archieven. XIX, XX en XXI. 1896, 1897, 1898. 8° 1899.

Prof. *M. de Vries* Woordenboek der Nederlandsche Taal Deel I. Deel II afl.: 1—13, Deel III afl.: 1—9, Deel IV, Deel V afl.: 1—13, Deel X (Tweede Reeks) afl. 1—15, Deel XI. afl. 1—4 8°.

Drs. *Verwijs en Verdam.* Middel-Nederlandsch Woordenboek Deel IV afl.: 20, Deel V afl.: 1—3. 8° 1899.

Verslagen omtrent 's Rijks Verzamelingen van Geschiedenis en Kunst XX 1897 8° 1899.

Bestekken voor Werken in de Provincie Noord Holland over 1895—1899, uitgaande van het Departement van Waterstaat, Handel en Nijverheid F°.

Van den Rijks-Archivaris in Groningen

Inventaris van het Familie-Archief van het geslacht Ewsum, berustende in het Rijks Archief in Groningen, bewerkt door Mr. C. P. L. Rutgers 8° 1899.

Van den Rijks-Archivaris in Friesland.

Oude Kerkelijke Archieven in Friesland, door Mr. J. L. Berns, 8° (1899).

Van den Rijks-Archivaris in Zeeland.

Het Archief van den Kerkeraad en de Diaconie der Nederduitsch Hervormde Gemeente te Arnemuiden, door Mr. R. Fruin, Th. Az. 8° (1899).

Beschrijving der Charters, deel uitmakende van het Archief van Hulster-Ambacht, door Mr. R. Fruin. Th. Az. 8° (1899).

Beschrijving eener verzameling charters en papieren, afkomstig van Jacob van den Moere, Ontvanger van Beveren, berustende ten Gemeentehuize van Veere, door Mr. R. Fruin Th. Az. 8° (1899).

Van den Rijks-Archivaris in Noord-Brabant.

Verslag omtrent de Oude Gemeente- en Waterschaps Archieven in dat gewest, over 1897 en 1898 door Mr. A. C. Bondam 8° (1899).

Van den Kolonel-Directeur van het Krijgsgeschiedkundig Archief van den Generalen Staf te 's-Gravenhage.

Vierde Jaarverslag (1 October 1898) der Nasporingen en Studien op het gebied der Nederlandsche Krijgsgeschiedenis 8°.

Van den Archivaris van Dordrecht.

Verslag van den toestand van het Archief aldaar, over het jaar 1898 8° (1899).

Van Burgemeester en Wethouders van Dordrecht.

Catalogus van de Prentverzameling der gemeente Dordrecht, door Mr. J. C. Overvoorde 8° 1899.

Van de Commissie voor het Archief en de Bibliotheek der Gemeente Rotterdam.

Bronnen voor de Geschiedenis van Rotterdam. III. De oudste Stads-Rekeningen van Rotterdam bewerkt door J. H. W. Unger en Mr. W. Bezemer. 4° 1899.

Van den Bibliothecaris der Koninklijke Bibliotheek.

Verslag over den toestand der Bibliotheek in het jaar 1898. 8° 1899.

Van den Bibliothecaris der Universiteits Bibliotheek te Amsterdam.

Catalogus der Handschriften. I Schenking-Diederichs. Nederlandsche Afdeeling 8° 1899.

Van den Schrijver.

Proeve eener geschiedenis van het geslacht van Haarlem, door J. Craandijk 8° (1899).

Van de Schrijvers.

Geschied- en Stamboek der familie Vis van Zaandijk, door G. J. Honig en C. J. Vis. 4° 1899.

Van den Bewerker.

Journaal der landing van Engelschen en Russen in de Purmer en binnen Edam in den jare 1799, gehouden door A. N. van Sanen Teengs, uitgegeven door W. P. Costerus Pz. te Edam. 4°. 1899.

Voor de Bibliotheek werd aangekocht.

Reusens. Eléments de paléographie 8° 1899.
H. de Groot. Inleydinge tot de Hollandsche Rechtsgeleertheyt. 4°. 1644.
Simon van Leeuwen. Het Roomsch-Hollandsch recht. 4°. 1780—1783. Twee deelen.
Werken der Vereeniging tot uitgave der Bronnen van het Oude Vaderlandsche recht. Verslagen en Mededeelingen. Vierde deel 1 en 2. 8°. 1899.
Mr. L. Ph. C. van den Bergh. Oorkondenboek van Holland en Zeeland. 4° 1868—1873. Twee deelen.
Dr. P. J. Blok, e. a. Oorkondenboek van Groningen en Drenthe 8e (slot) aflevering. 4° 1899.
Dr. P. J. Arend e. a. Algemeene Geschiedenis des Vaderlands. Deelen I—V 4°. 1841—1883. Veertien banden.
Werken van het Historisch Genootschap te Utrecht. 4° en 8°. 1846—1898. 133 deelen.
Nijhoff en Fruin. Bijdragen voor Vaderlandsche Geschiedenis en Oudheidkunde. 8° 1837—1899. 30 deelen.
Robert Fruin's Verspreide geschriften. 8° 1899 afl. 1—3.
Dr. P. J. Blok. Een Hollandsche Stad in de Middeleeuwen en onder de Bourgondisch-Oostenrijksche heerschappij. 8° 1883—1884. Twee deelen.
Dr. J. C. Breen. Pieter Corn. Hooft als schrijver der Nederlandsche Historien. 8° 1894.
Dr. G. Moll. De desolate boedelskamer te Amsterdam. 8° 1879.
Bijdragen voor de geschiedenis van het Bisdom Haarlem. Deel XXIV afl. 1—2. 8° 1899.

Dr. W. Moll. Kerkgeschiedenis van Nederland vóór de Hervorming. 8° 1864—1869. Twee deelen in drie banden.

G. Brandt. Historie der Reformatie. 4° 1677—1704. Vier banden.

Drs. Reitsma en *van Veen.* Acta der Provinciale en particuliere Synoden. 8° 1899. Zesde en achtste deelen.

Fr. D. O. Obreen. Archief voor Nederlandsche Kunstgeschiedenis. 4° 1877—1890. Zeven deelen.

Oud-Holland. Zeventiende Jaargang. afl. 1—3. 4° 1899.

E. W. Moes. Iconographia Batava. afl. 23—26. 4° 1899.

Abraham Goos. Nieuw Nederlandtsch—Caertboeck. 4°. (1616).

VII. *Uitslag der pogingen om afschriften te verkrijgen van belangrijke onuitgegeven bescheiden, voor het Archief van de Provincie van gewicht en berustende in andere binnen- en buitenlandsche Archieven.*

Voor zoover bekend, zijn in het afgeloopen jaar in het binnen- of buitenland geene stukken als hier bedoeld, ontdekt en dien ten gevolge konden pogingen van dezen aard achterwege blijven.

VIII. *Gebruik van het Archief gemaakt en inlichtingen verstrekt aan autoriteiten en particulieren.*

Door de hieronder vermelde personen werden onderzoekingen in het Archief ingesteld, voor de belangen achter hunne namen aangeduid.

De heer *H. J. Heshuysen* in de rechterlijke archieven van Naarden.

De heer *W. F. Engelbert van Bevervoorde*, genealogisch onderzoek.

Mr. *J. Spoor*, naar een decreet van den Prefect van het Departement der monden van de Maas.

De heer *H. C. Diferee*, van Amsterdam, in de transportregisters van Kudelstaart, en naar Vereeniging van Weeshuizen te Muiden.

Mr. *G. de Vries Az.*, van 's-Gravenhage, onderzoek omtrent de Zeevang.

De heer *J. Craandijk*, nasporingen in de Grafelijkheidsregisters aangaande het geslacht van Haarlem.

De heer *C. A. de Kruyff*, van Utrecht, onderzoek in de Grafelijkheidsregisters naar het geslacht van Vollenhoven.

Mr. *C. D. Salomonson*, van Amsterdam, naar de geschiedenis der Zijper tienden.

De heer *Jac. Boeree*, om een wapen te teekenen.
De heer *J. W. Holterman*, in het Archief der Provinciale Commissie van Geneeskundig onderzoek en Toevoorzicht in Noord-Holland, en in de transportregisters van Alkmaar.
De heer *R. Barge*, om inlichtingen aangaande een Familiewapen.
De heer *Joh. ter Hoffsteede* van Bloemendaal, naar eene hofstede in Tetterode.
De Burgemeester van Beverwijk, aangaande een nieuw wapen zijner gemeente.
De heer *A. J. M. Brouwer Ancher*, te Amsterdam, naar de geschiedenis van het Bethanieklooster te Amsterdam.
De heer *C. H. Peters*, van 's-Gravenhage, nasporingen van bouwkundigen aard.
Mr. *F. A. Moltzer*, van Amsterdam, naar Kerkelijke zaken te Amsterdam in vroeger tijden.
De heer *W. J. Kernkamp*, van Edam, in de transportregisters en notarieele prothocollen van Edam.
De heer *C. Hartog* van Zaandam, om onderzoek naar oude registers van Ransdorp-Durgerdam.

Op den 23 November 1899 had het Archief de eer het bezoek te ontvangen van den heer algemeenen Rijks-Archivaris te 's-Gravenhage, ter inspectie.

Van den 1 October 1899 tot den 31 Januari 1900 was de Eerste Luitenant der Infanterie *W. K. van Borselen* op het Archief werkzaam, om vanwege het Departement van Oorlog bouwstoffen te verzamelen voor eene Krijgsgeschiedenis van Nederland.

Krachtens vroeger door Uwe Excellentie verleende machtiging, ontving de Archivaris van Rotterdam weder in leen vele Registers der Grafelijkheid van Holland.

Ten behoeve van *Dr. J. Zeeman* werden eenige registers der Notulen van de Provinciale Commissie van Geneeskundig Onderzoek en Toevoorzicht in Noord-Holland, gezonden aan het Archief van Amsterdam.
Aan hetzelfde depôt, voor den heer *H. C. Diferee* eenige stukken uit den Franschen tijd, en voor *Mr. K. J. Philips* een ligger van de landen tot Oude Niedorp, vernieuwd in den jare 1683.

De Burgemeester van Bennebroek ontving op het Raadhuis zijner gemeente ter inzage, eenige stukken betreffende Wijk aan Zee en Wijk aan Duin.

Dit alles is te zijnen tijde weder in behoorlijke orde in het Archief terug gekomen.

Daar staat tegen over, dat ten behoeve van den heer *F. P. van den Bosch*, uit de Koninklijke Bibliotheek te 's Gravenhage ter leen werd ontvangen een handschrift getiteld: Verzameling van tombes enz. in diverse Hollandsche Kerken, door Mr. W. van der Lely.

En voor den Luitenant *W. K. van Borselen* van het Gemeentebestuur van Purmerend, eene partij notulenboeken van Burgemeesteren dier gemeente, uit de 18e eeuw.

Het kwam herhaalde malen voor, dat onderzoek werd gedaan, nasporing verricht of ander hulpbetoon in verband tot het Archief werd verleend, ten behoeve van velerlei belangen en personen.

De volgende mededeeling is daarvan een kort begrip:

Voor den Burgemeester van Bennebroek werden opgezocht en hem opgegeven, de namen der Schouten van Wijk aan Zee en Wijk aan Duin.

Voor den Burgemeester van Hoorn werd opgeknapt en leesbaar gemaakt de oorkonde der onthulling van het Standbeeld van Jan Pietersz. Koen.

De heer F. P. van den Bosch, te Wiesbaden, ontving afschrift van het testament van Piet Hein van 24 Mei 1629, berustende in de oude rechterlijke Archieven van Koedijk.

Aan Dr. L. J. A. Braakenburg van Backum, te Leiden, werden inlichtingen gegeven, over heerlijkheden en vroeger daaraan verbonden voorrechten.

Voor den heer C. W. Bruinvis te Alkmaar werd gezocht naar bijzonderheden omtrent Jan van Everdingen, in 1604 wonende te Egmond a/d Hoef.

Voor den heer G. Dennig, te Spanbroek, werd onderzoek gedaan, in de transportregisters dier gemeente van 1765—1811.

Ten behoeve van den heer J. A. Driessen te Alkmaar, werden nasporingen verricht, aangaande erfdienstbaarheden op perceelen Broek op Langendijk in 1754—1801.

Aan den heer J. P. C. van Gurtzen Jr. werd de verklaring gegeven van een dertigtal oude koopakten.

Den heer P. E. Kisselius, te Hilversum, werd afschrift verschaft eener transportakte van 2 Februari 1804.

Voor den heer M. M. Kleerkooper te Leiden, is in Naarden onderzocht of Dr. S. Coster daar omstreeks 1665 is begraven: en werd dezelfde belanghebbende ingelicht omtrent den beul van Haarlem in de 17e eeuw.

Voor Mr. H. P. M. Kraakman, te Alkmaar, werd gemaakt afschrift eener transportakte van tienden in de Heer Hugowaard, A°. 1776.

Op aanvrage van Mr. W. H. K. Mouthaan, te Amsterdam, werd onderzoek gedaan naar Koorn- en Vlastienden in de Zijpe en ook naar de Medemblikker tienden.

Inlichtingen werden gevraagd aan- en ontvangen van den Rijks-Archivaris in Zeeland, ten behoeve van den Heer C. H. Peters, te 's-Gravenhage, betreffende de pastoorsplaats der St. Jacobsparochie aldaar, beneficium regularium der abdij van Middelburg.

Uit het vorenstaande is reeds gebleken, dat ook nu weder van eenige oude akten uit het Rijksarchief-depôt afschriften geleverd werden.

IX. *Uitkomst van de bemoeiingen met Gemeente-, Waterschaps- en andere Archieven.*

Overeenkomstig den inhoud der missive van Uwe Excellentie van 28 April 1893 no. 813 afd. K. W. is door mij een onderzoek ingesteld naar de veiligheid der bewaarplaats, den toestand en de behandeling der rechterlijke Archieven berustende bij de Gemeenten Amsterdam en Haarlem, en er is mij gebleken dat een en ander niet te wenschen overlaat.

Over het uitleveren van oude rechterlijke Archieven van den Bijlmermeerpolder, waarschijnlijk nog berustende onder het Bestuur van dat waterschap, zijn de onderhandelingen, waarvan

in het vorig Verslag werd gesproken, zoowel schriftelijk als mondeling voortgezet, zonder nogthans te leiden tot eene afdoening der zaak. De laatste mededeeling van den Voorzitter, dagteekenende van 10 Feb. 1900, luidt dat hij in de aanstaande Vergadering van het bestuur dit punt aan de orde stellen en dan ten spoedigste nader berichten zal.

X. *Maatregelen in het belang van het Archief te nemen.*

Geene maatregelen van dien aard zijn voor te stellen.

HAARLEM, 29 Maart 1900.

De Rijks-Archivaris in Noordholland,
C. J. GONNET.

Het Rijksarchief in Zeeland.

I. *Toestand der bewaarplaats van het archief.*

Behalve de gewone reparatiën vallen omtrent het gebouw in de eerste plaats de werkzaamheden te vermelden, die verricht zijn aan de lokalen van den vroegeren provincialen waterstaat, die bestemd zijn dienst te gaan doen als zitkamers van de beambten en van het publiek. In beide lokalen hebben betimmeringen plaats gehad: verscheidene kasten, een portaal, eene garde-robe en twee closets zijn aangebracht. Gereed gekomen zijn de werkzaamheden daar echter niet, ongetwijfeld een gevolg van het faillissement van den aannemer, maar toch ook ten deele veroorzaakt, doordien in het bestek geen termijn was bepaald, waarbinnen die werkzaamheden gereed moesten zijn. Het niet gereed komen dezer lokalen was nog meer te betreuren, omdat daardoor dezen winter het voordeel gemist werd van de nabijheid der nieuwe conciergeswoning. Deze woning, die in het afgeloopene jaar werd voltooid en met 14 November door den concierge werd betrokken, grenst nl. aan de nieuwe bureaux, hetgeen uit den aard der zaak voor de beambten een groot gemak oplevert.

In den loop der maand Mei werden de lokalen, die bij de provinciale bibliotheek in gebruik waren geweest, ontruimd. Het grootste gedeelte daarvan nam ik niet dadelijk in bezit; het zal eerst geheel voor het archief in orde worden gemaakt. Daarentegen legde ik aanstonds beslag op een vijftal kamertjes, één grenzend aan de lokalen, waarin het archief der Rekenkamer geborgen is, en vier die zich bevinden achter den toren tusschen de woning van den Commissaris der Koningin en de lokalen van het archief. Zij zijn door het aanbrengen van boorden en loketten, waar die ontbraken, bruikbaar gemaakt tot het opbergen van archiefstukken.

In mijn vorig verslag had ik te vermelden, dat zich in den muur bij de zoldering van eene der kamers, waarin het archief der Rekenkamer wordt bewaard, paddestoelen hadden vertoond. De verwachting, dat door de behandeling der aangetaste plek met carbolineum dit euvel voor goed zou verdwijnen, is helaas

niet verwezenlijkt. In dit jaar hebben zich in de onmiddellijke nabijheid der in het vorige jaar aangetaste plek opnieuw paddestoelen vertoond. De behandeling met carbolineum heeft zich nu over eene grootere oppervlakte uitgestrekt, maar ik vrees toch, dat in 1900 blijken zal, dat het middel ook ditmaal geen afdoend resultaat heeft gehad. Het ware wenschelijk dezen muur en de omliggende betimmering geheel te vernieuwen.

II. *Toestand der reddings- en brandbluschmiddelen.*

In het afgeloopene jaar werden een drietal brandlantaarns aangekocht, die geplaatst zijn bij de verschillende ingangen van het gebouw, met de bedoeling om ingeval van brand of een ander ongeval des nachts, bij het binnentreden van het archiefgebouw onmiddellijk licht bij de hand te hebben. In elke lantaarn bevinden zich eene kaars en een doosje Zweedsche lucifers.

Overigens kan ik slechts herhalen, dat ik ook dezen winter weder verplicht ben geweest te stoken in lokalen, waarin archiefstukken geborgen zijn. Deze toestand zal eerst verbeteren, als de lokalen, vroeger bestemd voor den provincialen waterstaat, voor de bureaux in gebruik genomen zullen zijn. Daarentegen is door de overbrenging der provinciale bibliotheek een einde gekomen aan den gevaarvollen toestand, dat zich te midden der lokalen, waarin archiefstukken bewaard worden, eene bergplaats van steenkolen enz. bevond.

III. *Personeel.*

Hier zij met dankbaarheid vermeld, dat in het afgeloopene jaar door de aanstelling van een concierge eene zeer merkbare leemte in het personeel is aangevuld. De heer De Waard, die reeds verscheidene jaren aan het archief verbonden was, werd bij Koninklijk Besluit van 22 Juli 1899 nr. 51, met ingang van 1 Augustus d. a. v. tot dien werkkring geroepen, dien hij sedert met ijver vervult. Zijne benoeming was te meer gewenscht, nu de heer commies-chartermeester Van Visvliet door eene ernstige ongesteldheid bijkans het geheele jaar verhinderd is geweest zijne functies uit te oefenen. Den 24en Jauuari ziek geworden, werd hem eerst een verlof gegeven van drie maanden, ingaande met 1 April, dat later achtereenvolgens tot 1 October, 15 October en 15 Januari 1900 werd verlengd. Dat deze voortdurende afwezigheid ook van invloed is geweest op den loop der werkzaamheden, behoeft geen betoog.

IV. *Toestand der archiefverzamelingen.*

De materieele toestand der archiefverzamelingen geeft geene aanleiding tot bijzondere opmerkingen. In het afgeloopene jaar zijn aan de verschillende verzamelingen, die aan het depôt toegevoegd of opnieuw geordend zijn, de noodige zorgen besteed, waarvoor vooral de aanschaffing van een aanzienlijk getal portefeuilles benoodigd is geweest. Omtrent de portefeuilles met houten zijstukken kan ik mededeelen, dat zij uitnemend blijven voldoen en dat zij, dank zij de insmering der zijden met carbolineum, niet door worm zijn aangetast.

Overigens hebben in het depôt, ten gevolge van de regeling van verscheidene verzamelingen en de vermeerdering van bergruimte door de overbrenging der provinciale bibliotheek naar elders, verschillende verplaatsingen van archivalia plaats gehad. Het archief van de prefectuur en dat van den provincialen adjudant zijn nu van de zolders, waar zij zich nog altijd bevonden, verwijderd; dat der prefectuur is opgeborgen in de tweede benedenkamer. In die kamer bevinden zich nu in de langs de wanden geplaatste loketten het archief der prefectuur, dat der verschillende colleges, die van 1795 tot 1810 Zeeland hebben bestuurd, en een gedeelte van het Statenarchief, waarvan de rest zich in de eerste benedenkamer bevindt. In de kasten, die in de tweede benedenkamer geplaatst zijn, maar daaruit later verwijderd moeten worden, is een gedeelte van het rechterlijk archief opgeborgen. Wanneer mijne tegenwoordige zitkamer ontruimd en in orde gemaakt zal zijn, zal het geheele rechterlijke archief in die en in de daaraangrenzende kamer vereenigd kunnen worden.

Het archief van den provincialen adjudant wordt thans geregeld; zoodra die werkzaamheid afgeloopen zal zijn, zal het worden overgebracht naar een der vier kamertjes, die na de verplaatsing der provinciale bibliotheek door mij in bezit genomen zijn. Daar bevinden zich reeds de in dit of het vorige jaar in het depôt opgenomene archieven van de Commercie-compagnie te Middelburg, van het Geneeskundig staatstoezicht in Zeeland, van de Vereeniging van genees- en heelkundigen in Zeeland en van den Kerkeraad der Hervormde gemeente te Arnemuiden, en de in den loop van 1899 geregelde archieven der Directe en indirecte belastingen in Zeeland. Naar de zaal boven de Balanspoort werd voorloopig eene verzameling handschriften, bijeengebracht door Verheye van Citters en tot nu toe vermengd met het Statenarchief, overgebracht, terwijl de door de verhuizing van de provinciale bibliotheek vrijgekomene kamer naast de bovenkamers, waarin het archief der Rekenkamer geborgen is, gevuld is met de liassen met acquitten, die in den laatsten tijd geregeld

zijn. Alle nog niet beschrevene liassen met acquitten zijn thans bijeenverzameld op een zolderkamer, waar zich reeds een groot deel er van bevond. De daar nog overgeblevene ruimte is ingenomen door de verzameling gedrukte ordonnantiën, extracten uit resolutiën enz., die zich langzamerhand in het depôt gevormd heeft. Ik vlei mij op deze wijze meer orde in de verzamelingen te hebben gebracht. Immers de benedenverdieping bevat nu uitsluitend de archieven van Staten en Raden van Zeeland en der verdere provinciale en departementale besturen tot 1813, benevens het Rechterlijk archief, de bovenverdieping de archieven der Rekenkamer, de zaal boven de Balanspoort en de kleine kamertjes nabij de woning van den Commissaris de charterverzameling, de kaarten en de verschillende zelfstandige archieven en collectiën.

V. *Werkzaamheden en voortgang der ordening en der inventarisatie van het archief.*

In het afgeloopen jaar werd mijn tijd voor een groot deel in beslag genomen door de voortzetting van de regeling van het archief der Middelburgsche abdij. Deze omvangrijke arbeid werd echter, ook omdat ik mij telkens had bezig te houden met de ordening der zeer belangrijke aanwinsten, die het depôt verwerven mocht, niet voltooid. Ik meen dus met de bespreking er van te moeten wachten tot het volgend jaarverslag, waarin ik de voleindiging er van hoop te kunnen mededeelen.

Ook het archief van Staten en Raden werd door mij in 1899 onder handen genomen, voornamelijk in verband met de boven besprokene verplaatsing der archieven. Ik maakte nl. van die gelegenheid gebruik om van dat archief af te scheiden, zoowel de archieven der colleges, die van 1795 tot 1810 Zeeland hebben bestuurd, welker regeling ik na het archief der Abdij ter hand hoop te nemen, als eenige op zich zelf staande verzamelingen, die tot heden met het archief van Staten en Raden waren vermengd geweest. Omtrent die laatste categorie wensch ik hier enkele bijzonderheden mede te deelen. Ik vond nl. tusschen de registers van het Statenarchief niet minder dan 58 portefeuilles, die blijkbaar ééne verzameling uitmaakten. De portefeuilles waren allen gevuld met losse papieren en gedrukte stukken, die volgens bepaalde onderwerpen waren bijeengevoegd. De verzameling was bekend onder den naam van Te Water, maar ik herkende er zonder moeite een gedeelte van de uitgebreide bibliotheek van handschriften van wijlen den heer Verheye van Citters in. In den auctie-catalogus van zijne bibliotheek, 2 November 1863 en

volgende dagen te Middelburg bij de firma Van Benthem en Jutting verkocht, werd de door hem bijeengebrachte en geordende verzameling handschriften in hoofdzaak onder twee nummers beschreven. Het eene, nr. 287 der afdeeling Zeeland, bevatte in 76 portefeuilles de stukken, die betrekking hadden hetzij op Zeeland in het algemeen, hetzij op de steden en eilanden dier provincie. Deze verzameling werd niet met de bibliotheek verkocht, maar van te voren onder de hand aan de provincie Zeeland ten behoeve van het archief overgedragen; zij berust thans op het archief, waar zij als verzameling Verheye van Citters bekend is. Het andere, nº. 178 van de folio's, werd aldus beschreven: „Resolutiën, deductiën, memoriën, publicatiën enz. enz. van haar hoog mogende heeren staten generaal der vereenigde Nederlanden in 88 portefeuilles of bordpapiere dekken doorregen met groen lint, zeldzame verzameling van geschrevene en gedrukte stukken, verdeeld als volgt:

Generaliteit			*l.* Buitenlandsche zaken		
a. H. H. mogende	3	portef.		5	portef.
b. Raad van State	1	dito	*Hoven van Justitie*	13	dito
c. Godsdienst	2	dito	*Gemengde zaken*	8	dito
d. Munte	2	dito	*Overijssel, Groningen,*		
e. Huis van Oranje	4	dito	*Ommelanden en Drenthe*	1	dito
f. Militie	11	dito	*Friesland*	1	dito
g. Admiraliteit	7	dito	*Gelderland*	2	dito
h. Commercie	7	dito	*Utrecht*	1	dito
i. O. I. compagnie	9	dito	*Sommelsdijk en Voorn*	1	dito
k. W. I. compagnie	7	dito	*Staats-Braband*	3	dito

Ook deze verzameling werd niet in het openbaar verkocht. Wat er van geworden was, bleef mij onbekend, totdat ik in het afgeloopene jaar in de bovenvermelde 58 portefeuilles een groot deel der verzameling terugvond. Er ontbreken echter nog 30 portefeuilles aan de verzameling. Ik vond nl. niet terug de 4 portefeuilles met stukken betreffende het huis van Oranje, de 7 portefeuilles „Commercie", de 9 portefeuilles „O. I. compagnie", de 7 portefeuilles „W. I. compagnie", de portefeuille „Sommelsdijk en Voorn", een der portefeuilles „Buitenlandsche zaken" en twee der portefeuilles „Gemengde Zaken". Daarentegen vond ik eene portefeuille „Admiraliteit" te veel, welk verschil wel door eene drukfout veroorzaakt zal zijn. Ik heb alle pogingen aangewend om te ontdekken, hoe deze 58 portefeuilles op het depôt gekomen zijn, en waar de ontbrekende 30 portefeuilles gebleven zijn, maar zonder resultaat: noch in de agenda van den archivaris, noch in die van het provinciaal bestuur is hieromtrent iets te vinden, evenmin trouwens als omtrent

een aantal rekeningen en quohieren van ambtenaren der Middelburgsche abdij en van het kapittel van St. Pieter te Middelburg en eenige andere handschriften, die ook in den catalogus voorkomen, niet in het openbaar verkocht zijn en thans in dit depot berusten. Ik heb mij ook tevergeefs om inlichtingen gewend tot de familie van den heer Verheye van Citters, tot de firma Van Benthem en Jutting en tot den algemeenen Rijksarchivaris (tot den laatste, omdat ik vermoedde, dat de 88 portefeuilles misschien onder de hand voor het Rijk waren aangekocht en later gedeeltelijk aan het depôt in Zeeland waren overgedragen). Het doet mij zeer leed, dat ik hierin niet geslaagd ben, omdat in de verzameling Verheye van Citters, tusschen vele stukken, die blijkbaar van particuliere herkomst zijn, er zich toch ook verscheidene bevinden, die van ouds in het archief tehuis behooren. Het is uit eene mededeeling van den heer Verheye van Citters zelf bekend, dat hij papieren, die in den Franschen tijd door beambten der prefectuur waren ontvreemd en verkocht, heeft teruggekocht. Intusschen ben ik gelukkig althans te hebben kunnen constateeren, dat het grootste gedeelte der verzameling hier berust.

Eene tweede collectie, die ik van het Statenarchief heb afgescheiden en nader geregeld, bevat de archieven van de Directe en indirecte belastingen van Zeeland. Ik heb den inventaris er van aan dit verslag als Bijlage A toegevoegd en in de inleiding daarvan het noodige medegedeeld omtrent de herkomst dezer archieven, terwijl in de korte noten, die aan de hoofden der verschillende afdeelingen van den inventaris zijn geplaatst, het een en ander is vermeld, waaruit het belang dezer verzameling moge blijken. Het was, meen ik, tot heden onbekend, dat het archief der admiraliteit van Zeeland in 1795 is gesplitst, en dat dat gedeelte, hetwelk het toezicht op de convooien en licenten en de rechtspraak betreft, in Zeeland gebleven en zoodoende aan de ramp, die het ministerie van Marine trof, ontkomen is.

De heer De Waard heeft de regeling der verzameling liassen met acquitten voortgezet. In het afgeloopene jaar werden onder handen genomen de acquitten, afkomstig van verschillende ambtenaren, die onder den ontvanger-generaal van Zeeland ressorteerden en meer bijzonder belast waren met verschillende onderdeelen van de administratie te lande, zooals den commies-stapelier, den commies ter betaling van de appointés, de commiezen van de vivres en ammunitiën, de commiezen ter distributie van turf en kaarsen aan verschillende garnizoenen in Zeeland en het Committimus en de commiezen van de fortificatiën van de verschillende sterkten aldaar. Daarna werd geregeld de zeer belangrijke

verzameling met acquitten, behoorende bij de rekeningen van den 200^{en} penning op de gemeten, huizen, molens, tienden enz. Oorspronkelijk was het innen dezer in het laatst der 16^{e} eeuw ingevoerde belasting aan 14 ontvangers opgedragen, welk getal door splitsing van enkele ressorten tot 20 steeg. In het geheel werden in dit jaar door den heer De Waard 347 liassen met acquitten beschreven. Zij zijn door hem geheel op dezelfde wijze behandeld als de vroeger geordende.

De verdere regeling der Rechterlijke archieven werd gestaakt tengevolge van de ontstentenis van den commies-chartermeester, die zich anders daarmede bezig houdt.

De regeling der talrijke aanwinsten, die in het afgeloopene jaar werden verkregen, nam eveneens een groot deel van mijn tijd in beslag. Ook het uitzoeken van de dubbeltallen van de gedrukte resolutiën der Staten van Zeeland vereischte veel tijd. Van een en ander hoop ik in de zevende afdeeling van dit verslag nadere mededeeling te doen.

VI. *In druk uitgegevene bescheiden behoorende tot het archief.*

In het door de Gebroeders E. en M. Cohen te Nijmegen uitgegeven prachtwerk Oranje-Nassau-galerij komt het fac-simile voor van een in dit depôt berustenden brief van graaf Lodewijk van Nassau aan den magistraat der stad Groningen dd. 4 Mei 1568, welke op de in 1898 alhier gehouden Zeeuwsche Oranje-tentoonstelling te zien was geweest. Ik heb er op verzoek der firma een afschrift van den brief aan toegevoegd, waarin ik de varianten aanwees, die in de vroegere uitgave, door Gachard naar een gebrekkig afschrift bezorgd, voorkomen.

In de Verslagen en mededeelingen der Vereeniging tot uitgave der bronnen van het oude vaderlandsche recht 4^{e} deel n° 1 publiceerde ik onder den titel: „Het opmaken eener notariëele akte in de 14^{e} eeuw" een charter uit het archief der Middelburgsche abdij dd. 15 Mei 1381. Uit hetzelfde archief gaf ik een stuk dd. 13 Augustus 1500 onder den titel: „Eene muntberekening van 1500" uit in de 3^{e} aflevering van den 7^{en} jaargang van het tijdschrift van het Nederlandsch genootschap voor munt- en penningkunde.

Aan den inventaris van het archief van den Kerkeraad der Nederduitsch Hervormde gemeente te Arnemuiden (verschenen in de Verslagen omtrent 's rijks oude archieven deel XXI) is als appendix toegevoegd de afdruk van eene in 1776 opgemaakte lijst der tot dit archief behoorende deelen en papieren, welke lijst onder n°. 30 van dien inventaris voorkomt.

VII. *Aanwinsten door geschenk, aankoop, ruil of in bruikleen verkregen, en verliezen.*

Het zwaartepunt van dit verslag ligt in deze afdeeling, want de aanwinsten zijn talrijk en belangrijk geweest. Allereerst moet ik hier melding maken van twee omvangrijke verzamelingen, verkregen bij gelegenheid van de verplaatsing der provinciale bibliotheek. Eene dier verzamelingen is het archief der Commerciecompagnie. Deze te Middelburg gevestigde, in 1720 opgerichte en in 1888 geliquideerde maatschappij dreef voornamelijk op Afrika en West-Indië handel en heeft een tijd van grooten bloei gekend. Bij hare liquidatie heeft het toenmalige bestuur het grootste gedeelte van het archief in eigendom afgestaan aan de provinciale bibliotheek. Alleen de stukken betreffende de financiëele administratie der compagnie bleven onder de commissie van liquidatie berusten, en zijn nog altijd niet overgedragen, daar de maatschappij nog niet geheel te niet is gegaan. Bij het verlaten der lokalen, die de provinciale bibliotheek in de Abdij in gebruik had, heeft de bibliothecaris deze verzameling niet medegenomen. Hij begreep terecht, dat zij in eene bibliotheek misplaatst was en in een archiefdepôt tehuis behoorde. Zoo bood hij ze mij bij schrijven dd. 27 Mei 1899 aan. Eerst bij proces-verbaal dd. 21 November d. a. v. had de officieele overdracht plaats. In dien tusschentijd was de verzameling gecollationeerd met den in 1888 daarvan door den heer M. H. Van Visvliet opgemaakten inventaris. Deze inventaris draagt intusschen slechts een voorloopig karakter en is daarom ook niet als bijlage hierachter gevoegd. Het belang van deze aanwinst kan eenigszins worden afgeleid uit het feit, dat de verzameling twee kamers vult en het proces-verbaal 1316 nummers telt, waaronder o. a. 191 scheepsjournalen beschreven worden.

Bij de splitsing, gemaakt tusschen archief en bibliotheek, toen in 1890 het eerste onder rijksbestuur werd geplaatst, zijn de resolutiën der Staten-generaal, zoowel de geschrevene als de gedrukte, tot de provinciale bibliotheek gebracht. Dit scheen mij niet geheel juist. Immers niet slechts waren deze resolutiën voor rekening der provincie overgeschreven en aangeschaft en dus na 1798 rijkseigendom geworden, maar bovendien vallen zij geheel onder de definitie van een archief, door Uwe Excellentie bij besluit van 10 Juni 1897 vastgesteld. Zij zijn ingekomen bij de Staten van Zeeland en waren bestemd om op de griffie te blijven berusten. Toen nu de provinciale bibliotheek werd verplaatst, achtte ik het oogenblik gunstig om terug te komen op hetgeen in 1890 was geschied. Bij schrijven van 24 Maart 1899 wendde ik mij tot Gedeputeerde Staten, die mij 22 April d.a.v.

antwoordden, dat zij tot de overdracht dezer deelen aan het depôt bereid waren, die daarop 16 Juni werkelijk plaats vond. De verzameling, die met inbegrip van 20 deelen secreete resolutiën 387 deelen telt, werd door mij in de tweede benedenkamer bij het archief der Staten van Zeeland, waartoe zij behoort, opgeborgen. Slechts enkele deelen bleken aan de verzameling te ontbreken; de Algemeene Rijksarchivaris deelde mij mede, dat daarvan ook geene dubbelen te 's-Gravenhage voorhanden zijn, zoodat deze lacunes vooralsnog niet kunnen worden aangevuld.

Eene derde verzameling, die het depôt kwam verrijken, bevat de archieven van het Geneeskundig staatstoezicht in Zeeland. Het Geneeskundig staatstoezicht werd in 1801 ingesteld; bij de organisatie van 1865 — voor de geschiedenis der instelling mag ik naar den inventaris verwijzen — werd het, wat Zeeland betreft, toevertrouwd aan een inspecteur, die te Middelburg woonachtig was. In 1891 werd aan deze inspectie ook Westelijk Noord-Brabant toegevoegd en sedert woont de inspecteur buiten de provincie. Het archief bleef echter te Middelburg berusten in de vergaderkamer van den Geneeskundigen raad, zonder dat er toezicht op werd uitgeoefend. Dit gaf den secretaris van den Geneeskundigen raad in overleg met den Geneeskundigen inspecteur aanleiding mij te verzoeken deze archieven onder mijn beheer te nemen. Uwe Excellentie deelde mij toen bij schrijven dd. 18 Juli 1899 (nr. 1837 afdeeling K. W.) mede, dat deze archieven in het depôt konden worden opgenomen, zoo de inspecteur verklaarde, dat daarop toepasselijk zouden zijn de voorschriften, die voor alle andere in het depôt bewaarde archieven gelden, o. a. wat aangaat de openbaarheid der archieven. De Geneeskundige inspecteur had blijkens zijn schrijven dd. 5 Augustus d.a.v. (nr. 485) daartegen geen bezwaar, en de overdracht had bij proces-verbaal dd. 8 September plaats. Ik heb de verzameling daarop geordend en opgeborgen in een der door de verplaatsing der provinciale bibliotheek beschikbaar gekomene lokalen. De inventaris er van is hierachter medegedeeld als Bijlage B.

Aan deze aanwinst sloot zich eene andere aan. De afdeeling Zeeland der Maatschappij van geneeskunde bood mij bij schrijven dd. 18 October jl. haar archief ten geschenke aan. Hoewel dit archief betrekking heeft op een tijdvak, dat eigenlijk buiten het kader van het depôt valt, heb ik gemeend dat aanbod niet te moeten weigeren, eensdeels omdat het archief eene gewenschte aanvulling is van de archieven van het Geneeskundig staatstoezicht, anderdeels omdat aan het archief eene verzameling geschrevene en gedrukte stukken omtrent de geschiedenis der geneeskunde in Zeeland is toegevoegd, die niet onbelangrijk is.

Ook deze verzameling is door mij geordend en geborgen bij de archieven van het Geneeskundig staatstoezicht.

Belangrijker nog was eene andere aanwinst, die verkregen werd van den heer J. G. Meijer Jr., secretaris en ontvanger der gemeente Groede. Den 23sten September ontving ik de uitgebreide verzameling, die een drietal groote kisten vulde, en ik haastte mij den inhoud van een en ander te onderzoeken. Spoedig bleek mij, dat de stukken bijna allen afkomstig waren van de familie Le Clercq, waartoe de echtgenoote van den schenker behoort. Philippe le Clercq is in het laatst der voorgaande eeuw secretaris van Breskens geweest, en schijnt bij zijn ontslag in 1795 het grootste gedeelte van het archief van dat dorp onder zich gehouden te hebben. Ik vond het nu hier terug. De verzameling was zoo uitgebreid, dat o. a. het rechterlijk gedeelte in omvang verre het rechterlijk archief, dat ik indertijd van het gemeentebestuur van Breskens had overgenomen, overtrof. Ook het gedeelte, dat op de eigenlijke administratie van Breskens betrekking had, is zeer uitgebreid. Het spreekt van zelf, dat die laatste verzameling eigenlijk in het gemeentearchief te Breskens behoorde te berusten, maar ik was toch huiverig Uwe Excellentie voor te dragen die stukken daarheen, waar zij zonder behoorlijk toezicht zouden zijn, te doen overbrengen. Toch scheen mij eene vereeniging van het geheele oud-archief der gemeente, waarvan nu de helft hier, de helft te Breskens berustte, gewenscht. Ik stelde daarom aan Uwe Excellentie en aan het gemeentebestuur eene regeling voor, waarbij de eigendom der hier berustende stukken aan de gemeente zou worden overgedragen, maar het geheele oud-archief. zoowel het hier berustend gedeelte, als dat wat zich nog te Breskens bevond, aan het Rijk door de gemeente in bruikleen zou worden afgestaan. Uwe Excellentie vereenigde zich bij schrijven dd. 31 October 1899 (nr. 2728 afdeeling K. W.) met dat voorstel en het gemeentebestuur eveneens bij schrijven van den 8en November d.a.v. (A nr. 131). (1) Op verzoek van laatstgenoemd college werd de overdracht van het te Breskens berustend gedeelte uitgesteld tot Maart 1900. Ik hoop er dus in mijn volgend verslag nader mededeeling van te kunnen doen.

De kaartverzameling werd verrijkt door eene verzameling bestekken van werken in Zeeland, uitgegeven door het departement van Waterstaat, handel en nijverheid.

---

(1) Ook tegen den afstand in bruikleen der oude burgerlijke-standsregisters, aanvankelijk niet in mijn voorstel begrepen, bleek bij het gemeentebestuur geen bezwaar te bestaan.

Behalve deze op zich zelf staande verzamelingen ontving het depôt de navolgende aanwinsten: (1)

1. Ordonnantie op de wacht ten platten lande van Zuid-Beveland. 1579. (Afschrift uit de 17e eeuw.) 1 stuk.

N.B. De nrs. 1—5 werden 13 Januari 1899 aangekocht in auctie bij de firma J. L. Beijers te Utrecht uit den boedel van mr. W. J. Royaards van den Ham.

2. Overzicht van het getal haardsteden en van de opbrengst van den 250en penning over geheel Zeeland. 1626. 1 stuk.

3. Schrijven van den magistraat der stad Zieriksee aan dien van Vlissingen over den verkoop van domeingoederen. 1641. 1 stuk.

4. Brief van de Rekenkamer van Zeeland aan de Staten over den staat der geannoteerde goederen. 1644. (Afschrift van den secretaris der Rekenkamer De Jonge van Bruinisse.) 1 stuk.

5. Onvoltooide verhandeling van J. W. Te Water, getiteld: „Dissertatio historico-juridica de collegio electorum (kiezers) in urbe Medioburgensi", in het Nederlandsch en in het Latijn. Met verscheidene bijlagen. 1795. 1 pak.

6. Afschrift eener notarieele akte, waarbij getuigenis gegeven wordt omtrent de verwantschap van Angeniete en Maeyken Crins, beiden te Middelburg. 1642. Hierbij eene verklaring van B. Bollaert, ten behoeve van weesmeesters van . . . . 1639. 1 omslag.

N.B. Deze stukken zijn gevonden in de papieren, ten behoeve van het rijks archief-depôt in Noord-Holland aangekocht uit den boedel van mej. H. Van den Bergh te 's-Gravenhage, en bij schrijven van den rijksarchivaris in Noord-Holland dd. 16 Februari 1899 aan dit depôt overgedragen.

7. Request van Jacop Stoffelss., gewezen kapitein onder admiraal Eewout Pieterss. Worst, aan de Gecommitteerde raden van Zeeland om eene jaarlijksche gratificatie. Met beschikking. 1579. 1 stuk.

N.B. Dit nr. werd bij schrijven van den gemeentearchivaris dd. 1899 Februari 16, uit het archief-depôt der gemeente Amsterdam naar dit depôt overgebracht.

---

(1) De van den heer Meijer ontvangene nummers, die niet tot het archief van Breskens bleken te behooren, zijn in deze lijst opgenomen.

8. Rekening van Job Symonssen van de administratie der goederen zijner stiefkinderen, weeskinderen van Anthony Andriessen, afgehoord door baljuw en schepenen van Ovezant. 1657. 1 stuk.

N.B. Dit nr. werd in Maart 1899 aangekocht van den heer L. Leest te 's-Gravenhage.

9. Brief van den maarschalk J. B. Du Monceau te Bergen op Zoom aan den kolonel Siderius te Bath, houdende opdracht om naar Bergen op Zoom te komen of er iemand heen te zenden om te spreken over het in staat van verdediging brengen van het fort Bath. 1809. 1 stuk.

N.B. Dit nr. werd 11 April 1899 aangekocht in auctie Van Marle en De Sille te Rotterdam.

10. Publicatie der Staten van Zeeland betreffende de heffing van den dubbelen honderdsten penning 1594. (Exemplaar, afgekondigd te Reimerswaal.) 1 stuk.

N.B. Dit nr. werd 13 Mei 1899 door den heer N. C. Slegt te Apeldoorn aan het depôt geschonken. Het is afkomstig uit de nalatenschap van wijlen den heer J. Slegt, griffier der Staten van Zeeland.

11. „Collecta Z. I." Register, houdende afschriften van verschillende keuren, privilegiën, ordonnantiën enz. betreffende Zeeland uit de jaren 1290—1708, grootendeels geëxtraheerd uit de memoriaal- en sententieboeken van het Hof van Holland en Zeeland. (Eerste helft der 18e eeuw.) 1 deel.

N.B. Dit deel komt bijna geheel overeen met een ander, dat zich reeds sinds lang in dit depôt bevindt. — De nrs. 11—38 werden 29 Juni 1899 door den heer jhr. J. A. Boreel de Mauregnault te Maastricht door bemiddeling van den rijksarchivaris in Noord-Brabant aan dit depôt geschonken.

12. „Collectanea van zeezaaken." Register met aanteekeningen, gemaakt door P. A. Boreel de Mauregnault, ten tijde dat hij in dienst der admiraliteiten van Amsterdam en het Noorderkwartier was. 1762—1772. Hierachter: stukken betreffende de ontmoeting tusschen kapitein Dedel, commandant van het fregat De Dankbaarheid, en den Engelschen kapitein Adams, commandant van het fregat De Diana, in 1762; stukken betreffende het stranden van het oorlogschip De Meermin, en stukken betreffende de procedure tegen den luitenant H. B. C. graaf van Bylandt. 1 deel.

13 en 14. „Collectanea van zeezaaken." Banden met verschillende gedrukte stukken uit de jaren 1782—1786, bijeengebracht door P. A. Boreel de Mauregnault. 2 deelen.

15 en 16. „Collectanea van Hollandsche zaaken." Banden met verschillende gedrukte en geschrevene stukken uit de jaren 1449—1791, bijeengebracht door P. A. Boreel de Mauregnault. 2 deelen.

17—19. „Collectanea van Zeeuwsche zaaken." Banden met verschillende gedrukte en geschrevene stukken uit de jaren 1567—1795, bijeengebracht door P. A. Boreel de Mauregnault, ten tijde dat hij schepen en raad te Goes was. 1778—1795. 3 deelen.

20 en 21. „Collectanea van jurisdictie questiën tusschen het hoff en den Hage mitsgaders andere steden en gerechten." Banden met verschillende gedrukte en geschrevene stukken uit de jaren 1370—1717, bijeengebracht door P. A. Boreel de Mauregnault. 2 deelen.

22—25. „Collectanea van zaaken van diversche natuur." Banden met verschillende gedrukte en geschrevene stukken uit de jaren 1575—1794, bijeengebracht door P. A. Boreel de Mauregnault. 1804. 4 deelen.

26. „Collectanea van stukken betreffende de stad Goes." Register met aanteekeningen, gemaakt door P. A. Boreel de Mauregnault, ten tijde dat hij schepen en raad te Goes was. 1778—1795. 1 deel.

27—29. „Ordonnantiën en publicatiën der stad Goes." Banden met verschillende gedrukte en geschrevene stukken uit de jaren 1578—1780, bijeengebracht door P. A. Boreel de Mauregnault. 3 deelen.

30—32. „Extracten der voornaamste zaaken vervat in de resolutiën van burgemeesteren en schepenen der stede Goes." Registers met extracten uit de resolutiën der jaren 1574—1775, geschreven door P. A. Boreel de Mauregnault. 3 deelen.

33 en 34. Alphabetische index op de deelen, vermeld onder de nrs. 30—32, en een vierde diergelijk deel. 2 deelen.

NB. De drie aanwezige deelen (nrs. 30—32) zijn doorloopend gefolieerd tot fol. 661; deze indices hebben ook op latere folio's betrekking.

35. Alphabetische index op de resolutiën van den magistraat der stad Vere. 1575—1748. 1 deel.

36 en 37. Register, houdende journalen der reizen door P. A.

Boreel de Mauregnault als zeeofficier gedaan in de jaren 1765—1771. 2 deelen.

38 „Commissie voor 't regiment van den Heer generaal majoor baron van Cronstrom, gegeven aan 't tweede battaillon capitain Pompeyra den 20 Julii 1765." 1 deel.

39. Eigendomsbewijzen der ambachtsheerlijkheid Serooskerke (W.), door mr. J. Canter de Munck, in zijn geschil met den magistraat der stad Vere, overgelegd. (Afschrift uit de 18e eeuw.) 1 omslag.

N.B. De nrs. 39—43 werden in Augustus 1899 door den heer F. Caland te 's-Gravenhage geschonken.

40. Stukken betreffende de vereffening der nalatenschap van Theodorus de Haze, overleden te Batavia. 1719—1732. (Afschriften uit de 18e eeuw.) 1 omslag.

41. Overeenkomst tusschen mr. J. H. van Panhuys Oudwater en mr. J. de Mauregnault J.Pzn. omtrent het bevorderen eener pretensie van den eerste op de Oost-Indische Compagnie door den tweede. 1746. (Afschrift van den notaris H. Van Dam.) 1 stuk.

42. Ordonnantiën van den magistraat van het Vrije van Sluis op het stuk der reformatie. 1673 en nopens het begraven der dooden. 1729. (Afschrift uit de 18e eeuw.) 1 stuk.

43. Charter van 1650 Maart 18.— Meier en schepenen van Verrebroeck oorkonden, dat Pieter Haesdonck als gemachtigde van verschillende personen aan Mr. Diederick Hoeft te Dordrecht den eigendom van $^2/_3$ der schorren van het verdronken land van Vlaanderen overdraagt. — Het gemeen zegel ten zaken verloren.

44. Papieren betreffende de nalatenschap van François du Rie, overleden 1769. 1 pak.

N.B. Philippe le Clercq te Groede was de oom en voogd van de beide nagelaten kinderen: Philippus en François du Rie. — De nrs. 44—64 werden 23 September 1899 door den heer J. G. Meijer jr. te Groede geschonken.

45. Lijst van publicatiën en ordonnantiën, berustende onder de hoofdmannen te Groede, opgemaakt door den hoofdman Philippe le Clercq. 1775. 1 stuk.

46. Papieren betreffende de nalatenschap van Marie Jenne le

Saffre, weduwe van François Louis Caignet, overleden 1781. 1 pak.

N.B. Philippe le Clercq was door de erven belast met de beredderlng van den boedel.

47. Rekening van de kosten der wachten, die gedurende den oorlog langs het strand van Cadzand gehouden zijn, afgehoord door commissarissen uit het college 's lands van den Vrije en uit de gerechten van Breskens en Nieuwvliet. 1784. (Afschrift voor den rendant Philippe le Clercq). 1 deel.

48. Papieren betreffende de nalatenschap van Jannis Robijn, overleden 1784. 1 pak.

N.B. Philippe le Clercq was een der gemachtigden van Abraham Robijn, een der erven.

49. Papieren betreffende den boedel van Abraham Strain, overleden 1789. 1 pak.

N.B. Abraham Strain was de schoonvader van Philippe le Clercq.

50. Rekeningen van Philippe le Clercq, als ontvanger van de middelen van de Waalsche armen te Groede, afgehoord 1795 en 1800. Met borderel der rekening van 1804. 1 pak.

51. Rekening van de kosten van het onderhoud van Magdaleena Luycx, komende voor de helft ten laste van de Nederduitsche diaconie te Breskens en voor de wederhelft ten laste van de Waalsche diaconie te Groede. 1798/1802. (Minuut.) 1 stuk.

52. Papieren van verschillenden aard, afkomstig van Philippe le Clercq. 1762–1801. 1 pak.

53. Inventaris van de nalatenschap van Philippe le Clercq. 1808. 1 stuk.

54. Stukken betreffende den boedel van Janneken van der Meulen, echtgenoot van Philippe le Clercq Pzn. te Schoondijke. 1813. 1 pak.

55. Stukken betreffende de afrekening tusschen Philippe le Clercq Pzn. en zijn broeder Abraham le Clercq. 1819–1830. 1 pak.

56. Stukken betreffende de administratie van Abraham le Clercq, als rentmeester van de goederen van den keurvorst van den Palts, te of nabij Breskens gelegen. 1794–1814. 1 pak.

N.B. In 1795 werden deze goederen nationaal verklaard. Nog in 1814 werden pogingen aangewend om den vroegeren toestand te herstellen. — Hierbij een request van Abraham le Clercq om tot schout van Breskens te worden aangesteld. 1817.

57. Stukken betreffende den boedel van de kinderen, nagelaten door Sara le Clercq, echtgenoot van Anthony de Puyt. 1807—1818. 1 pak.

N.B. Philippe le Clercq Pzn. was toeziende voogd dezer kinderen.

58. Ordonnantie op de bakkers in het land van het Vrije. (17e eeuw.) 1 stuk.

59. Register van ordonnantiën, vastgesteld en gepubliceerd in het college van het Vrije van Sluis. 1609—1762. Met alphabetischen index. 1 deel.

N.B. Dit register was aangelegd door en eigendom van Petrus van Weenegem te Groede.

60. Resolutiën van den krijgsraad van Groede en Oud-Schoondijke. 1672—1781. 1 deel.

61. Request van burgers der stad Vlissingen aan den magistraat om intrekking van het besluit, waarbij den Roomschgezinden eene kerk wordt toegestaan. 1778. (Afschrift.) 1 stuk.

62. Journaal van een handelaar in modeartikelen, begonnen 1780, bijgehouden tot 1805. 1 deel.

63. Afschriften van verschillende Fransche wetten. (Begin der 19e eeuw.) 1 omslag.

64. Particuliere papieren, afkomstig van te Groede of te Breskens wonende personen. 1715—1800. 1 pak.

65. Brief van den directeur der registratie en domeinen in het departement van de Monden van de Schelde aan de administrateurs der particuliere tiendheffers in het eiland Walcheren, waarin de schrijver verklaart gevolg te zullen geven aan de klachten over den ontvanger te Vere, die niet slechts van de tienden zelf, maar ook van de verkoopkosten dier tienden 42 pCt. geheven heeft. 1812. 1 stuk.

N.B. De nrs. 65 en 66 werden 3 October 1899 door den heer A. A. Vorsterman van Oijen te Rijswijk geschonken.

66. Schrijven van een administrateur van particuliere tienden

in het ambacht van Axel en Neuzen over de betaling der lasten, die op de tienden aldaar rusten. (1748.) (Niet geteekend afschrift.) 1 stuk.

67. Extracten uit Staten-resolutiën en andere stukken betreffende de regeering der provincie Zeeland, voornamelijk in betrekking tot het huis van Oranje. 1549—1732. 1 pak.

N.B. De nrs. 67—74 werden 10 November 1899 door mr. B. J. L. baron De Geer van Jutfaas te Utrecht door bemiddeling van den Algemeenen rijksarchivaris aan dit depôt geschonken.

68. Akte van aanstelling van Johan Buysero tot raad der stad Vlissingen door prins Willem III. 1674. 1 stuk.

69. Oorspronkelijke akte van correspondentie tusschen Dirck Buysero, J. Ingels, mr. Johan Buysero en andere regenten van Vlissingen, met goedkeuring van den heer van Odijk aangegaan. 1674. 1 stuk.

70. Stukken betreffende de verpachting van in Walcheren gelegene goederen, toekomende den heer Ingels. 1675—1706. 1 omslag.

71. Stukken betreffende de bedijking van den Frederikspolder. 1639—1641, en een geschil tusschen Zijne Hoogheid en de ingelanden van dien polder over het tiendrecht. 1663—1675. 1 pak.

N.B. Deze stukken zijn afkomstig van den griffier van Z. H. Buysero.

72. Stukken betreffende het geschil over de magistraatsbestelling te Goes. 1657. 1 pak.

73. Stukken betreffende de pretensie, groot f 900.—, van den rekenmeester Gripskercke op baljuw en schepenen van de heerlijkheid Poortvliet. 1663—1675. (Afschriften.) 1 omslag.

74. Stukken betreffende de lasten van den polder van Ouden Jong Breskens. 1702—1709. 1 omslag.

75. Stukken betreffende den korenmolen te Groede, toebehoorende aan de familie van Orliëns. 1613—1680. 1 pak.

N.B. De nrs. 75—80 werden 14 November 1899 door jhr. W. H. Teding van Berkhout te 's-Gravenhage door bemiddeling van den Algemeenen rijksarchivaris aan dit depôt geschonken.

76. Stukken betreffende een geschil tusschen de voogden van

Catharina van Orliëns, bezitster van den korenmolen te Groede, eener- en Lieven Stevensen, rechtverkrijgende van de vrouwe van Nieuwvliet, anderzijds over het verplaatsen van den korenmolen te Nieuwvliet. 1664. Met retroacta sinds 1619. 1 pak.

77. Stukken uit een proces tusschen mr. David van Orliëns en mr. Louis Doutreleau c. s., gevoerd voor het gerecht van Middelburg. 1662. 1 omslag.

78. Schrijven van D. Vaudelin te Arnemuiden aan den griffier van het Vrije van Sluis over eene procuratie wegens transport van land. 1665. 1 stuk.

79. Request van Cornelis de Jonge van Oosterland aan Gecommitteerde raden van Zeeland om ordonnantie van betaling wegens het slechten van het fort St. Cathalijn en andere sterkten in 1675. (c. 1679.) 1 stuk.

80. Extract uit de keuren en statuten van het Vrije van Brugge betreffende eigendomsrechten dd. 1619, afgegeven ten behoeve van het college van het Vrije van Sluis. 1673. (Afschrift van 1696.) 1 stuk.

81. Drie brieven van prins Willem V aan den raadpensionaris W. A. van Citters. 1790, 1793 en 1794. 1 omslag.

N.B. De nrs. 81—99 werden 27 November 1899 door jhr. W. Van Citters te 's-Gravenhage door bemiddeling van den Algemeenen rijksarchivaris aan dit depôt geschonken. (1)

82. Twee brieven van den erfprins van Oranje aan den raadpensionaris W. A. van Citters. 1794. 1 omslag.

83. Brief van W. A. van Citters aan prins Willem V met verzoek zich het lot te willen aantrekken van acht Arnemuidsche

(1) Reeds in 1881 had de heer Van Citters deze en andere stukken, afkomstig van den raadpensionaris van Zeeland W. A. van Citters, ter beschikking van den Algemeenen rijksarchivaris gesteld, die den provincialen archivaris van Zeeland in de gelegenheid stelde ze in zijn depôt op te nemen. De toenmalige provinciale archivaris had toen echter alleen aanvaard de onderstaande nrs.:

a. Brieven van W. C. H. van Lijnden van Blitterswijk, representant van den eersten edele aan den raadpensionaris W. A. van Citters. 1790—1794. 1 pak.

b. Brieven van andere staatslieden aan den raadpensionaris W. A. Citters. 1789—1794. 1 pak.

c. Stukken betreffende Middelburg en Welsinge, bijeengebracht (c. 1793). 1 pak.

Eerst in het jaar 1899 is ook het meerendeel der overige stukken hierheen overgebracht.

visschers, die door de Engelschen zijn gevangen genomen. 1800. (Minuut.) 1 stuk.

84. Stukken betreffende de generale petitie en den staat van oorlog. (Meerendeels gedrukt.) 1672—1782. 1 pak.

85. Stukken afkomstig van W. A. van Citters, als lid van het besogne tot het revideeren der provinciale quoten. 1789 en 1790. Met retroacta sinds 1769. 1 pak.

86. Stukken betreffende de buitenlandsche betrekkingen der Republiek. 1779—1789. 1 pak.

87. Stukken betreffende den oorlog met de Fransche republiek. (Meerendeels gedrukt.) 1792 en 1793. 1 pak.

88. W. A. van Citters. Index op de resolutiën van de Staten van Zeeland. 1779—1781. 1 deel.

N.B. Achterin bevindt zich een alphabetische index der hoofden.

89. W. A. van Citters. Alphabetische index op de resolutiën van de Staten van Zeeland. 1782. 1 pak.

N.B. Hierin liggen verscheidene nummers der Middelburgsche courant.

90. W. A. van Citters. Alphabetische index op de resolutiën van de Staten van Zeeland. 1783. 1 pak.

91. W. A. van Citters. Alphabetische index op de resolutiën van de Staten van Zeeland. 1784. 1 pak.

92. W. A. van Citters. Alphabetische index op de resolutiën van de Staten van Zeeland. 1785. 1 pak.

93. W. A. van Citters. Alphabetische index op de resolutiën van de Staten van Zeeland. 1786. 1 pak.

94. Stukken betreffende de regeering van Zeeland, bijeengebracht in de 2e helft der 18e eeuw. 1 pak.

95. Stukken betreffende de financiën der provincie Zeeland. 1776—1794. 1 pak.

96. Stukken betreffende het provinciaal toezicht op de financiën der calamiteuse polders. (Meerendeels gedrukt.) 1788—1792. 1 pak.

97. Stukken betreffende de admiraliteit van Zeeland, bijeengebracht in de 2e helft der 18e eeuw. 1 pak.

98. Stukken betreffende de regeeringsveranderingen te Middelburg na den dood van Willem III. (Meerendeels gedrukt.) 1702—1706. 1 pak.

99. Stukken betreffende de regeering der stad Goes, bijeengebracht (c. 1785) door den secretaris A. W. van Citters. 1 pak.

100. Charter van 1405 Juli 11. — Burgemeesters, schepenen en raad der stad Middelborch verkoopen op zekere voorwaarden aan Magriete, dochter van Godevaert Vleeminc, eene jaarrente van 5 Engelsche nobels ten lijve van Magriete voornoemd. — „Dit was ghedaen int jaer ons Heeren dusent vierhondert ende vive ellef daghe in Julio." — Het groot zegel van verbande der stad verloren.

N.B. Dit charter werd 14 December 1899 door den Bibliothecaris der Koninklijke bibliotheek, daartoe gemachtigd bij schrijven van den Minister van Binnenlandsche Zaken dd. 9 December 1899 (nr. 3110 afd. K. W.), uit zijne bibliotheek naar dit depôt overgebracht.

Tegenover deze aanwinsten staan enkele verliezen. Allereerst vond ik bij de nadere regeling der archieven eene verzameling papieren, die bleken te behooren tot het archief van wijlen dr. Polman Kruseman, schoolopziener in het eerste district van Zeeland. Ik wendde mij tot den districtsschoolopziener te Middelburg met verzoek deze verzameling van mij te willen overnemen, doch deze had daartegen bezwaren. Door Uwe Exellentie werd toen bepaald, dat het archief behoorde te worden overgedragen aan den schoolopziener in het arrondissement Middelburg, waaraan 4 September 1899 door mij werd voldaan.

In een der lokalen, thans ingericht tot conciergeswoning, werd eene groote kist gevonden, geheel gevuld met Fransche assignaten. Ik stelde Uwe Exellentie voor van elke soort een exemplaar te bewaren en de overige assignaten te vernietigen. Bij schrijven dd. 21 September 1899 (n°. 2424 afdeeling K. W.) werd mij echter opgedragen de verzameling over te dragen aan den Directeur van het Koninklijk penningkabinet. Deze berichtte mij 31 October d.a.v. de goede ontvangst der drie kisten assignaten.

Een derde verlies onderging het depôt ten gevolge van de regeling der dubbelen van de gedrukte resolutiën der Staten van Zeeland, die zich op een der zolders van het archief bevinden. Door den heer De Waard werd eene lijst der voorhandene exemplaren opgemaakt, en nadat daaruit de tot het archief der

Staten behoorende serie was gecompleteerd, wendde ik mij tot de archivarissen en gemeentebesturen der voormalige stemhebbende Zeeuwsche steden Middelburg, Zieriksee, Goes, Tholen, Vlissingen en Vere, tot den Algemeenen rijksarchivaris en tot de bibliothecarissen der vier universiteitsbibliotheken, der Koninklijke blibliotheek en der provinciale bibliotheek van Zeeland met verzoek mij te willen mededeelen, of aan hunne serieën gedrukte resolutiën der Staten van Zeeland ook deelen ontbraken, en zoo ja, welke. Naar aanleiding der ontvangene antwoorden had ik de eer Uwe Excellentie een voorstel te doen omtrent de aanvulling dier verschillende verzamelingen. Uwer Excellenties beslissing hieromtrent werd mij bij schrijven dd. 27 December 1899 (nr. 3194 afdeeling K. W.) medegedeeld. Dienovereenkomstig werden overgedragen:

a. aan de gemeente Middelburg exemplaren van 1747^{b}, 1752^{b}, 1753^{b}, 1754^{b}, 1755^{b}, 1761^{b}, 1806^{a}, 1806^{b} en 1807.

b. aan de gemeente Zieriksee exemplaren van 1587/8, 1702 en 1807.

c. aan de gemeente Goes een exemplaar van 1807.

d. aan de gemeente Tholen exemplaren van 1805^{a}, 1805^{b}, 1806^{a}, 1806^{b} en 1807.

e. aan de gemeente Vlissingen exemplaren van 1806^{b} en 1807.

f. aan de gemeente Vere exemplaren van 1672, 1695, 1802 en 1807.

g. aan de provinciale bibliotheek te Middelburg exemplaren van 1635 en 1669.

h. aan de universiteitsbibliotheek te Leiden exemplaren van 1589/90 en 1802 tot 1807.

i. aan de universiteitsbibliotheek te Utrecht exemplaren van 1587/8 tot 1671, 1675, 1677 tot 1685, 1687, 1688, 1690 tot 1701, 1703, 1704, 1706, 1710 tot 1758.

k. aan de universiteitsbibliotheek te Amsterdam exemplaren van 1587/8 tot 1599, 1675, 1679, 1682, 1683, 1685, 1691, 1700 1701, 1771 tot 1807.

en *l.* aan de Koninklijke bibliotheek te 's-Gravenhage exemplaren van 1587/8, 1673, 1674, 1676, 1698, 1699, 1703, 1704, 1716 tot 1718 en 1802 tot 1807. (1)

Daarmede waren deze verzamelingen echter niet geheel compleet: aan het exemplaar der gemeente Middelburg ontbrak

(1) Het exemplaar van het Algemeen rijksarchief bleek compleet te zijn, terwijl de universiteitsbibliotheek te Groningen geen enkel deel bleek te bezitten.

nog het jaar 1674 (1), aan dat der Utrechtsche bibliotheek de jaren: 1672, 1673, 1676, 1686, 1689, 1702, 1705 en 1707 tot 1709, aan dat der Amsterdamsche bibliotheek de jaren 1672 tot 1674, 1676, 1678, 1680, 1681, 1687 en 1689 tot 1691 en aan dat der Koninklijke bibliotheek de jaren 1675, 1700 tot 1702, 1705 tot 1708 en 1711 tot 1715. Van het jaar 1675 bezat evenwel het Algemeen rijksarchief twee exemplaren en ik stelde dus Uwe Excellentie voor den Algemeenen rijksarchivaris te verzoeken een dier exemplaren aan de Koninklijke bibliotheek over te dragen. Bovendien verklaarde het gemeentebestuur van Vere, dat van 1700 tot 1702, 1705 tot 1708 en 1711 tot 1715 dubbelen bezat, zich bereid die af te staan. Op die wijze werd het exemplaar der Koninklijke bibliotheek geheel gecompleteerd. Van de thans nog overgebleven dubbelen is eene lijst opgemaakt.

Te midden dezer verzameling resolutiën der Staten van Zeeland werden ook een aantal deelen met gedrukte resolutiën der Staten-generaal gevonden. Met het oog op de door Gedeputeerde Staten van Zeeland betoonde bereidwilligheid tot den afstand der in de provinciale bibliotheek berustende serie resolutiën der Staten-generaal stelde ik Uwe Excellentie voor een zooveel mogelijk compleet exemplaar der gedrukte resolutiën aan de provinciale bibliotheek af te staan. Uwe Excellentie machtigde mij bij schrijven dd. 14 October 1899 (nr. 2663 afdeeling K. W.) tot die overdracht, die 16 October d.a.v. plaats had. Alleen het eerste en het laatste deel ontbreken aan die verzameling. De lijst der thans nog aanwezige dubbelen deelde ik aan den Algemeenen rijksarchivaris mede om daarmede rekening te kunnen houden, in het geval aanvragen om serieën dezer resolutiën aan te vullen bij hem mochten inkomen.

Op de auctie van de bibliotheek van wijlen mr. W. J. Royaards van den Ham, in Januari 1899 te Utrecht gehouden, kocht ik eene verzameling stukken, meest op Zeeland betrekking hebbende, aan. Daaronder bevonden zich echter eenige papieren, afkomstig van B. van Rees, Remonstrantsch predikant te Leiden, en J. H. Siccama, lid der wetgevende vergadering te 's-Gravenhage, betreffende het plan tot invoering eener algemeene rijksbelasting in 1799. Bij schrijven dd. 1 Februari 1899 (nr. 342 afdeeling K. W.) werd ik op mijn verzoek gemachtigd deze stukken aan den Algemeenen rijksarchivaris over te dragen. De overdracht had weinige dagen later plaats.

(1) Blijkens het Verslag van burgemeester en wethouders van Middelburg over den toestand der gemeente in 1899 (blz. 16) is dat «ontbrekend geachte» deel sedert terecht gekomen.

VIII. *Uitslag der pogingen om afschriften te verkrijgen van belangrijke onuitgegeven bescheiden voor het archief in de provincie van gewicht en berustende in andere binnenlandsche en buitenlandsche archieven.*

Het depôt is in het afgeloopene jaar met verscheidene afschriften verrijkt. In de eerste plaats mag hier vermeld worden het belangrijk geschenk, dat het van den heer F. Caland, adjunct-commies aan het Algemeen rijksarchief te 's-Gravenhage, ontving. Deze heeft nl. in zijn vrijen tijd een uittreksel vervaardigd, voor zooveel Zeeland betreft, uit den bekenden geographisch ingerichten index van M. Gousset op de grafelijke registers in de Registerkamer van Holland, en daaraan toegevoegd aanteekeningen betreffende een aantal grafelijke oorkonden, Zeeland rakende, die Gousset niet gekend heeft. Dezen arbeid van jaren, die twee dikke foliodeelen vult, mocht ik 3 November jl. ten behoeve van het depôt ten geschenke ontvangen. Ik vlei mij, dat het handschrift bij de beoefening der middeleeuwsche geschiedenis van Zeeland overeenkomstig de bedoeling des schenkers van veel dienst zal zijn. Het behaagde H. M. de Koningin bij besluit van 29 November 1899 nr. 19 den heer Caland den eerepenning, bedoeld bij de Koninklijke Besluiten van 27 Mei 1897 nr. 87 en 22 Juni 1898 nr. 43, in zilver toe te kennen.

Voorts heb ik afschrift doen nemen van een op het gemeentearchief berustenden zeer uitvoerigen index, voor zooveel Zeeland betreft, op het charterboek van Van Mieris, bewerkt door den welbekenden geleerde Jacobus Ermerins. Ook deze index zal bij onderzoekingen van veel nut kunnen zijn.

Eindelijk stelde de heer mr. J. P. Cau te Zieriksee mij in de gelegenheid afschrift te nemen van een handschrift van Verheye van Citters omtrent de lasten van ouds van de tienden in Zeeland geheven, in 1813 door den schrijver en eenige andere grondbezitters aangeboden aan den toenmaligen minister van financiën in Frankrijk, den hertog van Gaeta.

IX. *Gebruik van het archief gemaakt door en inlichtingen verstrekt aan autoriteiten en particulieren.*

In 1899 werden inlichtingen gevraagd door:

den rijksarchivaris in Groningen over het blazoen der Middelburgsche rederijkerskamer,

den rijksarchivaris in Noord-Holland over charters betreffende de St.-Jacobskerk te 's-Gravenhage,

den directeur der registratie en domeinen te Middelburg over tienden, afkomstig van het kapittel van Oudmunster te Utrecht,

kerkvoogden der Nederd. Hervormde gemeente te Middelburg over den oorsprong der bochten in die kerk,

H. J. G. Hartman te Middelburg over den eigendom van het gymnastieklokaal aldaar,

P. J. Boogaert te Middelburg en W. G. Van Oijen te 's-Gravenhage over Pieter Le Fevre, vader en zoon,

Dr. J. C. De Man te Middelburg over een handschrift van den rentmeester der geannoteerde goederen Jan Pietersz.,

Mej. M. De Man te Middelburg over balansmakers en over den bouw van een munthuis aldaar, en over Deventersche munten,

Mr. P. Dieleman te Middelburg over eene uitkeering van den Nieuwen Westenrijkschen polder aan den Vlooswijkschen,

K. Wielemaker te Biggekerke over de geschiedenis van dat dorp,

J. W. Perrels te Vere over het kolfspel,

J. R. Mulock Houwer te Goes over het St.-Sebastiaansgilde te Kwadendam,

J. De Wee te Yerseke over zijn geslacht,

Ds. P. K. Dommisse te Lage-Zwaluwe over den ouden toestand van Middelburg,

J. De Fremery te 's-Gravenzande over oorkonden uit het tijdvak vóór 1299,

A. A. Vorsterman van Oijen te Rijswijk over het wapen van J. Noels,

C. A. De Kruyff te Utrecht over de familie Van Tol en het wapen der familie Van Renesse,

... Franken te 's-Gravenhage over het eerste Zeeuwsche plakaat betreffende de licenten,

Mr. J. H. De Stoppelaar te 's-Gravenhage over Balthasar de Moucheron,

Dr. J. W. Muller te Leiden over het St.-Brandarisgilde te Sluis en de juiste lezing van het woord „tanneel" in een charter, te Vere berustende,

M. Van Duren jr. te Amsterdam over een schip, genaamd Popkensburg,

P. J. H. J. Hamelberg te Willemstad (Curaçao) over de geschiedenis van Tabago en het geslacht Lampsins,

Prof. P. Fredericq te Gent over een register met afschriften van plakaten van Karel V,

E. Vlietinck te Oostende over de geslachten van Cats en Everwijn, en

Dr. Prümers te Posen over verschillende personen, meest predikanten, voorkomende in het reisjournaal van een predikant te Lissa.

Zooveel mogelijk werden die inlichtingen door mij verschaft.

Nog werden mij door den rechter-commissaris alhier inlichtingen gevraagd in eene strafzaak, waarin sprake was van schriftvervalsching. Ik ontving in deze aangelegenheid belangrijke aanwijzingen van mijn ambtgenoot in Limburg. Ten slotte is het evenwel niet tot eene strafvervolging gekomen.

Afschriften werden verstrekt aan den archivaris der gemeente Vlissingen en voorts aan de heeren mr. K. W. Brevet, advocaat te Middelburg, mr. A. J. F. Fokker, advocaat te Zierikzee, mr. C. Pijnacker Hordijk en mr. J. H. De Stoppelaar te 's-Gravenhage en P. K. Dommisse te Lage-Zwaluwe. Het totaal bedrag der daarvoor ontvangene leges was f 11,40 groot.

De krijgsgeschiedkundige nasporingen werden in 1899 in de maanden Januari, October, November en December voortgezet door den tweede-luitenant P. J. Boogaert. Nadat het onderzoek der bescheiden betreffende de expeditie der Engelschen naar Zeeland in 1809 was afgeloopen, werd een begin gemaakt met de behandeling van het tijdvak van den Oostenrijkschen-successie-oorlog.

Archiefstukken werden tijdelijk gedeponeerd op het Algemeen rijksarchief ten behoeve van den heer H. S. M. Van Wickevoort Crommelin, op de universiteitsbibliotheek te Leiden ten behoeve

van Prof. P. J. Blok, op het rijksarchief in Utrecht ten behoeve van den heer C. A. De Kruyff en op het gemeentearchief te Rotterdam ten behoeve van de heeren mr. A. J. De Blécourt en J. H. W. Unger.

Omgekeerd werden hierheen gezonden handschriften uit de Pruisische staatsarchieven te Wiesbaden en te Marburg, het rijksarchief in Gelderland en het krijgsgeschiedkundig archief te 's-Gravenhage om geraadpleegd te worden door dr. Wagenaar bij de door hem ontworpene levensbeschrijving van graaf Willem Lodewijk van Nassau, uit het gemeentearchief te Groede ten behoeve van een genealogisch onderzoek en uit het Algemeen rijksarchief om geraadpleegd te worden door den heer C. De Waard bij zijne studie over den oorsprong der Nederlandsche vlag.

Om de tijdelijke deponeering der handschriften uit de staatsarchieven te Wiesbaden en te Marburg alhier te verkrijgen werd door mij bij Uwe Excellentie de tusschenkomst van den Nederlandschen gezant te Berlijn ingeroepen. Zoowel door diens medewerking als door die van den Duitschen consul te Vlissingen werd aan het verzoek van dr. Wagenaar merkwaardig vlug voldaan.

X. *Uitkomst der bemoeiingen met gemeente-, veen-, waterschaps- en andere archieven.*

Mijne bemoeiingen met Gemeentearchieven bepaalden zich tot het volgende:

Nadat de als bijlage aan het jaarverslag over 1898 toegevoegde inventaris der charters, afkomstig van Jacob van den Moere, gedrukt was, heb ik de charters dezer te Vere berustende verzameling in zakjes, waarop de beschrijving van elk stuk uit den inventaris was geplakt, opgeborgen. In hetzelfde archief stelde ik ten verzoeke van dr. J. W. Muller te Leiden een onderzoek in naar de juiste lezing van een diploma betreffende de daar ter stede gevestigde rederijkerskamer.

Het gemeentebestuur van Zuiddorpe raadpleegde mij over de vernietiging van eenige archiefstukken. Na een onderzoek te hebben ingesteld, heb ik geadviseerd alleen die stukken te vernietigen, wier inhoud in bewaard geblevene registers geheel of hoofdzakelijk is opgenomen, b.v. publicaties, afgeschreven in het publicatieboek, minuten van brieven, afgeschreven in het brievenboek, stukken betreffende de bevolking, wier hoofdzakelijke inhoud opgenomen is in het bevolkingsregister. Een onderscheid te maken tusschen belangrijke en onbelangrijke stukken scheen mij ondoelmatig en onwetenschappelijk.

Over mijne bemoeiingen met het gemeentearchief te Breskens heb ik reeds boven gehandeld.

Wat de Rechterlijke archieven betreft, nog altijd is, voor zooverre mij bekend, geene beslissing genomen op het verzoek der gemeentebesturen van Aardenburg en Domburg om hunne rechterlijke archieven in bruikleen te ontvangen. In afwachting van die beslissing berusten die archieven onder de betreffende gemeentebesturen. Ook de houding van het gemeentebestuur van Zieriksee heeft zich niet gewijzigd.

Meermalen was ik in de gelegenheid met Kerkelijke archieven in aanraking te komen. Zoo kocht ik ten behoeve van het archief van den kerkeraad der Hervormde gemeente te Domburg in de auctie van de bibliotheek van wijlen mr. Royaards van den Ham het oudste aktenboek van dien kerkeraad, beginnende met 1580. Zoo raadpleegde ds. Posthumus Meijes te Middelburg mij eene enkele maal over het archief van den kerkeraad der Hervormde gemeente, dat hij voornemens was te ordenen. Zoo bezocht ik het archief van kerkvoogden alhier, waardoor ik in de gelegenheid was aan het in het vorige jaar afgedrukte Overzicht van de archieven der Hervormde kerken in Zeeland nog het een en ander toe te voegen. Minder gelukkig was ik, toen ik ten behoeve van den heer mr. J. Van de Kasteele te 's-Gravenhage den scriba van het classicaal bestuur van IJzendijke verzocht een onderzoek in te stellen naar een gedeelte van het oudste aktenboek der Hervormde gemeente te IJzendijke, bevattende de namen der gedoopten, der gehuwden en der gemeenteleden van 1604 en volgende jaren. Een vroeger predikant aldaar had den heer Van de Kasteele bericht, dat fragment-aktenboek abusievelijk in het archief van het classicaal bestuur geborgen te hebben. Het bleek daar echter niet aanwezig te zijn, een bewijs te meer hoe noodig het is de kerkelijke archieven te regelen niet alleen, maar vooral maatregelen te treffen tegen het zonder contrôle uitleenen van stukken. Met voldoening kan ik dan ook melding maken van het feit, dat althans in enkele streken eenige meerdere belangstelling voor de bewaring der kerkelijke archieven ontwaakt. Daarvan getuigt de oprichting eener vereeniging tot het bewaren van kerkelijke archieven in Zuid-Beveland, gevestigd te Goes. Moge haar streven vruchten dragen.

Gaarne had ik ook in het afgeloopen jaar het archief van het classicaal bestuur van Middelburg bezocht in verband met het verzoek van den Archivrath dr. Prümers te Posen om inlichtingen omtrent verschillende kerkelijke personen. Dr. Prümers wenschte evenwel een spoedig antwoord (hij had zich eerst tot den gemeentearchivaris, die ziek was, gewend en daarna tot

mij, terwijl ik met verlof afwezig was), en zoo was ik buiten staat het archief te bezoeken. De scriba van het classicaal bestuur toch woont te Vlissingen. Mijn verzoek, naar aanleiding van het bovenstaande aan dien heer gericht om een zijner medeleden van het classicaal te Middelburg te willen machtigen om zoo noodig toegang tot het archief te verleenen en daardoor eenigszins te verhelpen de anomalie, dat de beheerder van een archief niet woont ter plaatse waar het archief bewaard wordt, bleef tot heden onbeantwoord. Nog lastiger zou het geval zijn geweest, zoo het archief van het provinciaal kerkbestuur geraadpleegd had moeten worden, daar de beheerder van dat archief te Zonnemaire woont. De sleutel berust wel bij den koster te Middelburg, maar deze verleent er terecht slechts toegang toe, zoodra hij machtiging van den scriba van het provincaal kerkbestuur ontvangen heeft.

XI. *Maatregelen in het belang van het oud-archief te nemen.*

Ik meen hier te mogen aandringen op het spoedig gereedmaken van de lokalen, vroeger gebruikt voor den provincialen waterstaat en de provinciale bibliotheek; er bestaat daaraan dringende behoefte, en de uitzichten, dat die lokalen spoedig voor den archiefdienst zouden worden ingericht, zijn reeds herhaaldelijk teleurgesteld.

Voorts veroorloof ik mij er op aan te dringen, dat bij den voortdurenden ziektetoestand van den commies-chartermeester maatregelen worden genomen om in het daardoor veroorzaakte ongerief te voorzien.

Bij ministerieele aanschrijving dd. 28 April 1893 (nr. 813 afdeeling K. W.) werd den rijksarchivaris in Zeeland opgedragen in zijn jaarverslag te rapporteeren omtrent den

Toestand van de rechterlijke archieven te Middelburg.

Daaromtrent kan ik het volgende mededeelen. In het jaarverslag van Burgemeester en Wethouders van Middelburg over 1898 trof mij eene zinsnede, waaruit scheen te blijken, dat het gemeentebestuur geneigd was tot eene te „vrijgevige" toepassing van art. 5 van het reglement op het oud-archief (dat bepaalt, dat de bezoekers alleen onder toezicht van den archivaris of zijn plaatsvervanger de archiefstukken mogen inzien) en tot het toelaten van „vertrouwde" personen tot het archief ook op tijden, dat de archivaris en zijn adjunct afwezig zijn. Daar mij nu bekend was, dat diegene, die vrijen toegang heeft tot het

gemeentearchief, tevens de rechterlijke archieven onverhinderd bereiken kan, achtte ik mij gerechtigd mij tot het gemeentebestuur van Middelburg om inlichtingen te wenden. Die inlichtingen waren zeer bevredigend. Het bleek, dat de woorden van het verslag betrekking hadden op een bijzonder geval, en tevens dat het gemeentebestuur besloten was niet van de naleving van art. 5 van het reglement af te wijken.

De rechterlijke archieven verkeeren overigens in goeden staat. Ten gevolge van de ziekte van den gemeentearchivaris is de druk van den inventaris blijven steken. Naar ik verneem, zal deze thans echter weder worden voortgezet.

De Rijksarchivaris in Zeeland,
R. FRUIN.

MIDDELBURG, 20 Februari 1900.

BIJLAGE A.

De archieven der Directe en indirecte belastingen in Zeeland.

INLEIDING.

Bij K. B. van 16 November 1823 (nr. 68) werden met ingang van 1 Januari d. a. v. de directiën ,van de in- en uitgaande regten en accijnzen en van de directe belastingen opgeheven en de functiën, vroeger door de directeurs uitgeoefend, opgedragen aan de gouverneurs der provincie. Met die functiën werden althans in Zeeland ook de tot die directiën behoorende archieven overgedragen, en bij de instelling van het oud-archief der provincie werd ook het van vóór 1813 dagteekenend gedeelte dier archieven naar het depôt overgebracht, waar het thans nog berust. Wel is waar, waren de directies der directe belastingen en der convooien en licenten eerst in 1814 of nog later ingesteld, maar die directies hadden onder zich gehad de archieven der vroegere administratiën van die takken van dienst, d. w. z. de archieven der autoriteiten, die van ouds belast waren met het innen der belastingen, die niet van wege en ten dienste der provincie zelve werden geheven. De oudste niet zuiver provinciale belasting is de heffing der convooien en licenten. In het begin van den opstand tegen Spanje vonden Vere en andere steden, die de partij van den prins gekozen hadden, hierin een middel tot bestrijding der oorlogskosten, met name van de kosten der vloot; in art. 27 der generale ordonnantie op de admiraliteit d.d. 13 Augustus 1597 werden deze convooien en licenten met de opbrengst der buitgoederen tot de voornaamste inkomsten der admiraliteit gemaakt. In Zeeland ressorteerde dus de administratie der convooien en licenten onder de Zeeuwsche admiraliteit. De verschillende lotgevallen, die die administratie sedert heeft gehad, zijn in de aanteekeningen op de rubrieken van de eerste hoofdafdeeling van den achterstaanden inventaris medegedeeld.

Gelijk bekend is, was tijdens de Republiek der Vereenigde Nederlanden de regeling der belastingen overigens provinciaal. Zoo bleef de toestand ook nog in de eerste jaren na 1795.

Eerst na veel moeite werden met 1 Januari 1806 de provinciale schulden geamalgameerd en tevens (directe) rijksbelastingen ingevoerd. Het weinige wat van de archieven dezer administratiën in Zeeland bewaard gebleven is, is in de tweede hoofdafdeeling van den inventaris beschreven.

INVENTARIS.

A. CONVOOIEN EN LICENTEN.

I. *Admiraliteit van Zeeland.*

N.B. De admiraliteit van Zeeland heeft altijd een eigenaardig karakter gehad, een gevolg van het streven om tweeërlei beginsel, nl. dat het beheer van het zeewezen generaliteitszaak en dat het eene provinciale zaak was, onderling te verzoenen. In den tijd van Karel V en Philips II was het beheer der admiraliteit door de landsheeren geregeld, zonder er de provincie in te mengen; na den opstand was intusschen het beheer der zeezaken aan het in 1578 opgerichte collegie van Gecommitteerde raden gekomen. Eerst in 1584 werd eene afzonderlijke admiraliteit opgericht. Krachtens de instructie van 7 Juni van dat jaar, die door Gecommitteerde raden werd vastgesteld, hoewel zij op naam van den prins van Oranje als admiraal-generaal werd uitgevaardigd, zou het collegie uit vijf leden bestaan en te Vlissingen (1) gevestigd zijn. Die inrichting werd bij instructie van 18 Mei 1585 bevestigd; deze instructie werd echter niet door Gecommitteerde raden van Zeeland, maar door prins Maurits met den Raad van State, dus van wege de generaliteit gegeven. Leycester bracht er 26 Juli 1586 deze wijzigingen in, dat het collegie uit zeven leden bestaan en te Middelburg zetelen zou. De Staten van Zeeland waren intusschen met deze inrichting, die de admiraliteit geheel tot eene generaliteitszaak maakte, niet tevreden, hetgeen ten slotte aanleiding gaf tot een voorslag van prins Maurits dd. 26 Juni 1597; daarbij werd bepaald, dat de admiraliteit van Zeeland bestaan zou uit tien leden, drie hunner zouden op dezelfde wijze als de leden der andere admiraliteitscollegiën worden benoemd door de Staten-generaal, de Gecommitteerde raden van Zeeland zouden van rechtswege de zeven andere leden van het collegie zijn. Deze voorslag werd bij de instructie van 13 Augustus 1597 goedgekeurd. De samenstelling van het collegie is sedert ongewijzigd gebleven; alleen in den stadhouderloozen tijd ontbrak in de admiraliteit evenals in het collegie van Gecommitteerde raden in den regel een vertegenwoordiger van den eersten edele.

---

(1) Niet te Vere, gelijk De la Bassecour Caan (Schets van den regeeringsvorm 1e druk blz. 178) opgeeft.

Krachtens de verschillende bovenaangehaalde instructiën oefende het collegie rechtspraak over het scheepsvolk op oorlogschepen, voor zooverre die rechtspraak niet aan de gezagvoerders was opgedragen, en in zake van zeeroof, had het uitspraak te doen in het stuk der convooien en licenten en was het bovendien prijsgerecht. Bij de instructie van 1597 werd bepaald, dat de rechtsprekende functiën van het collegie zouden worden uitgeoefend door vier der Gecommitteerde raden van Zeeland en de drie niet-Zeeuwsche leden. De functiën van openbaar ministerie werden uitgeoefend door een advocaat-fiscaal.

Den 12en Februari 1724 bepaalde het collegie, dat «in alle zaken van aangehaalde goederen en coopmanschappen, waarvan de waarde niet exedeert de somma van 25 ponden Vls, naar mondeling verhoor, adstructie ende defensie van den advocaat-fiscaal en reclamant en zulks de plano en summarie, by twee heeren commissarissen van de weke hetzy tot absolutie of condemnatie zal werden gedecideert", van welke beslissing beroep (reauditie) op het volle collegie viel.

Gelijk is opgemerkt, was de eerste instructie voor het collegie vastgesteld door Gecommitteerde raden; dezen, het collegie als zuiver provinciaal beschouwende, maakten daarom aanspraak op het recht om in appèl van de vonnissen der admiraliteit uitspraak te doen. Om echter niet in conflict te komen met de aanspraken van den Raad van State, die van wege de generaliteit de superintendentie over de admiraliteitscollegiën had, werd dit expediënt gevonden, dat het appèl aan den Raad van State kwam, die zijne functiën in deze demandeerde aan Gecommitteerde raden van Zeeland. In de instructie van 1586 werd echter uitdrukkelijk bepaald, dat de admiraliteitscollegiën bij arrest zouden vonnissen; toch gingen Gecommitteerde raden nog een tijd lang voort zich het recht van hooger beroep aan te matigen, hoewel in die vonnissen natuurlijk van de opdracht van den Raad van State gezwegen wordt. Het laatste vonnis van Gecommitteerde raden is van 22 December 1587. (1) Nadat in 1597 de Gecommitteerde raden zitting hadden gekregen in het admiraliteitscollegie, vervielen alle aanspraken op het vonnissen in appèl van zelf.

1 en 2. „Resolutiën op het stuk der convoyen en licenten wegen de admiraliteyt van Zeeland." 1748—1794.

2 deelen, elk met alphabetischen index.

N.B. Deze deelen zijn van ouds gemerkt no. 2 en 3; een eerste deel schijnt dus verloren te zijn gegaan.

1. 1748 April 8 — 1775 Februari 13.

---

(1) Een en ander blijkt uit een register van «geëxtendeerde sententiën, gewesen by de Gecommitteerde raeden van de Staten van Zeelandt».

2. 1775 Februari 27 — 1794 Maart 10.

3—36. „Register van de rolle der saken, ghedient hebbende voor den Ghecommitteerden raden ter admiraliteyt in Zeeland." 1591—1783.

34 deelen, waarvan de vier eersten met alphabetischen index.

N.B. Den 1en Mei 1624 werd eene afzonderlijke rol voor particuliere zaken ingesteld, die echter met 22 October 1651 weder ophield te bestaan, in den tusschentijd bevatten deze deelen dus uitsluitend zaken, waarin de advocaat-fiscaal eischer was. Omgekeerd werd met Maart 1692 eene afzonderlijke fiscaalsrol ingericht, zoodat sedert deze deelen uitsluitend particuliere zaken bevatten. Den 6en September 1690 werd naast de gewone rol eene pleitrol ingesteld; toen echter 28 April 1691 het loopende deel der gewone rol gevuld was, werd de gewone rol 5 Mei 1691 in het oorspronkelijk alleen voor de pleitrol bestemde deel vervolgd (zie hieronder nrs. 32 en 33).

3.	1591	Juni	1	—	1596	December	31.
4.	1597	Januari	1	—	1599	December	31.
5.	1600	Januari	1	—	1605	December	31.
6.	1606	Januari	1	—	1609	December	31.
7.	1610	Januari	1	—	1615	December	31.
8.	1616	Januari	1	—	1622	September	30.
9.	1622	October	1	—	1627	Juni	30.
10.	1627	Juli	1	—	1630	December	31.
11.	1631	Januari	1	—	1634	Juli	31.
12.	1634	Augustus	1	—	1637	Juni	29.
13.	1637	Juli	1	—	1642	October	29.
14.	1642	November	1	—	1645	Maart	6.
15.	1645	Maart	8	—	1649	Maart	10.
16.	1649	October	2	—	1653	September	8.
17.	1653	September	10	—	1655	Januari	18.
18.	1655	Januari	20	—	1655	November	10.
19.	1655	November	13	—	1656	October	7.

20.	1656 October	9	—	1660 November	15.
21.	1660 November	17	—	1665 April	4.
22.	1665 April	4	—	1665 Juni	27.
23.	1665 Juli	1	—	1666 Juni	16.
24.	1666 Juli	5	—	1668 April	9.
25.	1668 April	11	—	1673 Maart	9.
26.	1673 April	1	—	1674 April	2.
27.	1674 April	2	—	1675 April	1.
28.	1675 April	6	—	1685 November	22.
29.	1686 Januari	2	—	1689 Augustus	20.
30.	1689 Augustus	24	—	1689 December	28.
31.	1690 Januari	4	—	1690 September	13.
32.	1690 September	16	—	1691 April	28.
33.	1690 April	15	—	1692 Maart	19.
34.	1692 Maart	20	—	1703 December	29.
35.	1704 Januari	5	—	1713 October	14.
36.	1713 October	21	—	1783 December	29.

37—40. „Rolle van de saken, particuliere persoonen rakende, die ghedient hebben voor den raet van der admiraliteyt in Zeelant.” 1624—1651.

4 deelen.

N.B. Vóór 1624 en na 1651 zijn deze zaken opgenomen in de algemeene rol.

37.	1624 Mei	1	—	1628 Januari	1.
38.	1628 Januari	1	—	1631 Januari	27.
39.	1631 Februari	1	—	1639 October	22.
40.	1639 November	12	—	1651 October	22.

41—45. „Rolle van de fiscaliale saken." 1692—1795.
5 deelen.

NB. Vóór 1692 zijn deze zaken opgenomen in de algemeene rol.

41.	1692 Maart	26	—	1695 Juli	4.
42.	1695 Juli	9	—	1703 Juli	28.
43.	1703 Augustus	4	—	1707 Augustus	6.
44.	1707 Augustus	15	—	1739 Februari	14.
45.	1741 Januari	7	—	1795 Maart	9.

N.B. Hierachter bevindt zich eene beschikking van de commissarissen van het Comité tot de zaken van de marine dd. 1795 Mei 20.

46. „Criminele sententiën, by den rade van de admiraliteyt ghegheven." 1584 Juli 25 — 1788 Juli 7.
1 deel.

N.B. Hierin zijn ook enkele akten van pardon van den admiraal-generaal afgeschreven.

47—49. „Register van de (civiele) sententiën van den raat ter admiraliteyt in Zeelant." 1653 — 1795.
3 deelen.

N.B. Den 1[en] Mei 1675 werd een afzonderlijk deel voor sententiën, bij default gewezen, aangelegd, zoodat het derde deel (nr. 49) dan ook tot opschrift heeft: »register der sententiën, in judicio contradictorio gestrekt«. Sinds 1718 worden intusschen ook de sententiën, gewezen bij default, weder in dat deel opgenomen. Uit de nummering op de rugzijde dezer deelen schijnt te blijken, dat vroeger nog een eerste deel, loopende tot 1653, heeft bestaan.

47.	1653 October	6	—	1665 December	24.
48.	1665 December	30	—	1695 Augustus	15.
49.	1696 Juni	1	—	1795 Maart	9.

50—55. „Register der sententiën over prinsen en goederen, by default geconfisqueert." 1675 — 1717.
6 deelen.

N.B. Vóór 1675 en na 1717 zijn deze sententiën opgenomen in het algemeen sententieboek.

50.	1675 Mei	1	—	1691 Augustus	17.
51.	1691 Augustus	17	—	1696 October	31.
52.	1697 Januari	2	—	1704 December	27.
53.	1705 Januari	12	—	1707 September	8.
54.	1707 September	14	—	1711 September	26.
55.	1711 October	26	—	1717 December	27.

56. „Register van uytspraake de plano van Heeren Commissarissen over zaken van aangehaalde goederen van geringe importantie." 1727 December 20 — 1792 December 31.

1 deel.

N.B. Zie over deze zaken het aangeteekende in de noot op afd. I.

57. „Register der borgtogten van den raad ter admiraliteyt in Zeeland." 1708 Februari 13 — 1794 December 8.

1 deel.

NB. Dit register is vervolgd tot 1807 Juli 29.

58 en **59**. Register van akten, verleden ter griffie van de admiraliteit, waarbij boekhouders en reeders van kaperschepen zich borg stellen voor de richtige naleving der reglementen op de kaapvaart door de kapiteins. 1702 — 1713.

2 deelen, elk met alphabetischen index.

58. 1702 Juni 16 — 1705 Mei 19.

59. 1711 Juni 3 — 1713 Maart 27.

60. Register van akten, verleden ter griffie van de admiraliteit, waarbij verschillende personen zich borg stellen voor kooplieden, wien ingevolge het plakaat der Staten-generaal dd. 1709 Juni 17 vergunning verleend is om graan uit te voeren. 1709 Juli 18 — 1711 April 13.

1 deel met alphabetischen index en eenige losse paspoorten.

61. Register van akten, verleden ter griffie van de admiraliteit, waarbij verschillende personen zich borg stellen voor kooplieden, wien ingevolge van het plakaat der Staten-generaal dd. 1747

Juli 7 vergunning verleend is om goederen uit of in te voeren. 1747 Augustus 19—1748 Juni 17.

1 deel.

II. *Commissarissen te Vlissingen uit het Comité tot de zaken van de marine.*

N.B. Bij resolutie der Staten-generaal van 27 Februari 1795 werden de admiraliteitscollegiën vernietigd en vervangen door een Comité tot de zaken van de marine. Dit benoemde 28 Maart 1795 drie commissarissen, die namens het comité de werkzaamheden van de Zeeuwsche admiraliteit overnemen, dezen diensttak reorganiseeren, en onder het toezicht van het Comité van marine de functiën der voormalige admiraliteit voortzetten zouden. De commissarissen zouden te Vlissingen gevestigd zijn, waar zij 2 April aankwamen. Na eenige strubbeling droeg de raad der admiraliteit hun 8 April zijne griffie over. De rechtspraak in zake convooien en licenten, die het admiraliteitscollegie had uitgeoefend, ging over op het Comité tot de zaken van de marine, de instructie dezer zaken bleef echter bij de commissarissen te Vlissingen berusten, aan wie dan ook een substituut-fiscaal was toegevoegd. — Voor het register van borgtochten zie men nr. 57.

62. Notulen van commissarissen. 1795 April 2 — 1798 Maart 12.

1 deel.

63. Rapporten en andere stukken van ondergeschikte ambtenaren en particulieren, ingekomen bij commissarissen. 1795 December 18 — 1797 December 6.

1 deel.

64. Rol van den substituut-fiscaal. 1796 October 22 — 1797 October 3.

1 deel.

N.B. De rol is in hetzelfde deel vervolgd tot 1807 September 22.

65. Register van sententiën, gewezen door het Comité tot de zaken van de marine, uitgesproken door de commissarissen. 1797 September 23.

1 deel.

N.B. Dit register is vervolgd tot 1818 November 3.

66. Verklaring van verschillende Engelsche matrozen, dat zij geene brieven naar Engeland of naar plaatsen, door de Engelsche troepen bezet, zullen overbrengen. (1795 ?)

1 deel.

III. *Commissaris tot het werk der convooien en licenten te Vlissingen, later te Zieriksee.*

N.B. Het Uitvoerend bewind der Bataafsche republiek ontbond bij publicatie van 19 Februari 1798 het Comité tot de zaken van de marine, en verving het door een Departement van marine. Te zelfder tijd werd echter het beheer der convooien en licenten van dat departement afgescheiden en gesteld onder een Intermediair bureau der convooien en licenten, dat daags daarna een commissaris tot het werk der convooien en licenten te Vlissingen benoemde. De benoemde nam 12 Maart d. a. v. de hem opgedragene functiën van commissarissen uit het Comité tot de zaken van de marine, waarvan hij er een was geweest, over. Deze ambtenaar bleef, ongeacht de veranderingen, die het centraal bestuur der convooien en licenten onderging, in functie tot 1810. Zijn titel wijzigde zich in April 1807, hij heette sedert commissaris-generaal. Zijne standplaats werd ten gevolge van den afstand van Vlissingen aan Frankrijk (11 November 1807) naar Zieriksee overgebracht. Den 18 Augustus 1809 verliet de commissaris-generaal na de overgave van Schouwen aan de Engelschen Zieriksee en vestigde hij zich te Sommelsdijk, totdat hij na de evacuatie van Schouwen naar Zieriksee terugkeerde. De uitspraak in zake convooien en licenten ging van het Comité tot de zaken van de marine over op het Bureau ter judicature van de convooien en licenten en later op den Raad ter judicature over de middelen te water en te lande, de instructie bleef echter bij den commissaris berusten, die ook de vonnissen uitsprak; ook de substituut-fiscaal bleef in functie. De inlijving van Zeeland bij Frankrijk maakte in April 1810 aan de werkzaamheden van den commissaris een einde. Het instituut werd eerst in 1814, gewijzigd, hersteld. — Voor het register van sententiën zie men nr. 65, voor dat van borgtochten nr. 57.

67—71. Notulen van den commissaris (1e serie, net exemplaar). 1798 — 1802.

5 deelen.

N.B. De 4 eerste deelen zijn voorzien van een alphabetischen index.

67. 1798 Maart 13 — 1798 December 29.

68. 1799 Januari 5 — 1799 December 31.

69. 1800 Januari 7 — 1800 December 30.

70. 1801 Januari 2 — 1801 December 29.

71. 1802 Januari 2 — 1802 December 31.

72 – 75. Notulen van den commissaris (2e serie). 1798 — 1803.
4 deelen.

N.B. Eerst zijn dit minuteele notulen, sinds het begin van 1803 is het het eenig exemplaar, maar reeds 26 November komt er eene andere minuut-serie voor.

72.	1798	Maart	13 —	1800	Februari	28.
73.	1800	Maart	4 —	1802	Juni	22.
74.	1802	Juni	22 —	1803	Maart	18.
75.	1803	Maart	22 —	1803	December	27.

76—121. Notulen van den commissaris (3e serie). 1803—1810 (onvolledig).
46 deelen.

N.B. Dit zijn minuteele notulen, hoewel sinds 1804 het net exemplaar ontbreekt.

76.	1803	November	26 —	1804	Maart	6.
77.	1804	Maart	8 —	1804	Augustus	24.
78.	1804	Augustus	24 —	1805	Maart	15.
79.	1805	Maart	15 —	1805	Juni	14.
80.	1805	Juni	14 —	1805	Augustus	8.
81.	1805	Augustus	8 —	1805	December	31.
82.	1806	Januari	3 —	1806	Februari	21.
83.	1806	Februari	21 —	1806	April	15.
84.	1806	April	16 —	1806	Juli	8.
85.	1806	Juli	8 —	1806	September	18.
86.	1806	September	18 —	1806	November	13.
87.	1806	November	13 —	1806	December	26.
88.	1807	Januari	4 —	1807	Februari	25.
89.	1807	Februari	25 —	1807	April	6.
90.	1807	April	6 —	1807	Mei	23.
91.	1807	Mei	25 —	1807	Juli	22.

92.	1807	Juli	22	—	1807	September	16.
93.	1807	September	16	—	1807	October	19.
94.	1807	October	19	—	1807	December	2.
95.	1807	December	2	—	1807	December	31.
96.	1808	Januari	1	—	1808	Februari	6.
97.	1808	Februari	6	—	1808	Maart	24.
98.	1808	Maart	25	—	1808	Mei	3.
99.	1808	Mei	3	—	1808	Juni	3.
100.	1808	Juni	4	—	1808	Juli	11.
101.	1808	Juli	11	—	1808	Augustus	5.
102.	1808	Augustus	5	—	1808	Augustus	29.
103.	1808	Augustus	29	—	1808	September	14.
104.	1808	September	15	—	1808	October	14.
105.	1808	October	14	—	1808	November	10.
106.	1808	November	10	—	1808	December	10.
107.	1808	December	10	—	1808	December	31.
108.	1809	April	13	—	1809	April	28.
109.	1809	April	28	—	1809	Mei	18.
110.	1809	Juni	9 (?)	—	1809	Juni	22.
111.	1809	Juli	29 (?)	—	1809	Augustus	16.
112.	1809	Augustus	18	—	1809	September	28.
113.	1809	September	28	—	1809	October	25.
114.	1809	October	25	—	1809	November	27.
115.	1809	November	27	—	1809	December	16.
116.	1809	December	18	—	1810	Januari	8.
117.	1810	Januari	8	—	1810	Januari	30.
118.	1810	Januari	31	—	1810	Februari	17.
119.	1810	Februari	17	—	1810	Maart	7.

120.	1810 Maart 7	—	1810 Maart 29.
121.	1810 Maart 30	—	1810 April 17.

122—125. Alphabethische indices op de notulen. 1798—1810 (onvolledig).

4 deelen.

N.B. Daar niet is opgegeven de bladzijde, waarop maar de datum, wanneer de verschillende onderwerpen behandeld zijn, kunnen deze indices voor alle serieën notulen gebezigd worden.

122. Over de jaren 1798—1801.

123. Over het jaar 1802.

124. Over het jaar 1808.

125. Over het jaar 1810.

126—128. Register van uitgaande brieven (net exemplaar). 1798—1804.

3 deelen.

126.	1798 Maart 13	—	1800 Juni 29.
127.	1800 Juni 29	—	1802 December 26.
128.	1803 Januari 2	—	1804 Februari 21.

129—138. Register van uitgaande brieven. 1803—1810 (onvolledig).

10 deelen.

N.B. Oorspronkelijk bevat deze serie de minuten, sinds 1804 is zij het eenige exemplaar.

129.	1803 December 14	—	1804 Mei 12.
130.	1804 Mei 14	—	1805 December 24.
131.	1806 Januari 5	—	1806 October 5.
132.	1806 October 7	—	1806 December 31.
133.	1807 Januari 4	—	1807 October 14.
134.	1809 Juli 5(?)	—	1809 September 24.
135.	1809 September 27	—	1809 November 9.

136.	1809 November	12	—	1809 December	31.
137.	1809 December	31	—	1810 Februari	16.
138.	1810 Februari	16	—	1810 April	13.

139—142. Register van orders aan ondergeschikte ambtenaren. 1809—1810.

4 deelen.

N.B. Den 12 December 1807 stelde de minister van financiën den vorm dezer orders vast.

139.	1809 April	24(?)	—	1809 Augustus	14.
140.	1809 Augustus	14	—	1809 Augustus	16.
141.	1809 Augustus	18	—	1809 December	23.
142.	1809 December	25	—	1810 April	15.

143—159. Resolutiën en andere beschikkingen van hooger geplaatste ambtenaren en collegiën, ingekomen bij den commissaris. 1798—1810.

17 deelen.

143.	1798 Maart	12	—	1798 December	29.
144.	1799 Januari	8	—	1799 December	31.
145.	1800 Januari	10	—	1800 December	30.
146.	1801 Januari	2	—	1801 December	29.
147.	1802 Januari	8	—	1802 December	22.
148.	1803 Januari	4	—	1803 December	30.
149.	1804 Januari	2	—	1804 December	29.
150.	1805 Januari	2	—	1805 December	30.
151.	1806 Januari	3	—	1806 December	26.
152.	1807 Januari	4	—	1807 December	28.
153.	1808 Januari	1	—	1808 April	28.
154.	1808 Mei	1	—	1808 Augustus	28.
155.	1808 September	1	—	1808 December	30.
156.	1809 Januari	1	—	1809 April	29.

157.	1809 Mei	1	— 1809 Augustus	29.
158.	1809 September	12	— 1809 December	29.
159.	1810 Januari	1	— 1810 April	21.

160—175. Brieven, rapporten en andere stukken van ondergeschikte ambtenaren en particulieren, ingekomen bij den commissaris. 1798—1810 (onvolledig).
16 deelen.

160.	1798 Maart	13	— 1798 December	29.
161.	1799 Januari	12	— 1799 December	31.
162.	1800 Januari	9	— 1800 December	30.
163.	1801 Januari	9	— 1801 December	22.
164.	1802 Januari	2	— 1802 December	29.
165.	1803 Januari	8	— 1803 December	27.
166.	1804 Januari	2	— 1804 December	31.
167.	1805 Januari	5	— 1805 December	31.
168.	1806 Januari	4	— 1806 December	30.
169.	1807 Januari	6	— 1807 December	31.
170.	1808 Januari	4	— 1808 April	30.
171.	1808 Mei	1	— 1808 Augustus	31.
172.	1808 September	1	— 1808 December	31.
173.	1809 Januari	3	— 1809 April	30.
174.	1809 September	2	— 1809 December	30.
175.	1810 Januari	1	— 1810 April	24.

176—181. Adviezen en consideratiën op requesten en brieven, ingekomen bij den commissaris. 1798 — 1803.
6 deelen.

N.B. Sinds 1804 zijn stukken van dezen aard bij de voorgaande serie gevoegd.

176.	1798 Maart	20	— 1798 December	22.
177.	1799 Januari	5	— 1799 December	31.

178. 1800 Januari 9 — 1800 December 30.

179. 1801 Januari 2 — 1801 December 29.

180. 1802 Januari 2 — 1802 December 14.

181. 1803 Januari 4 — 1803 December 29.

182 en **183**. Rol van den substituut-fiscaal. 1798 — 1810.
2 deelen.

N.B. De rol van 1798 April 3 — 1807 September 22 is opgeteekend in het onder nr. 64 vermelde deel.

182. 1807 September 22 — 1810 Februari 20.

183. 1810 Februari 20 — 1810 April 5.

N.B. De rol is in dit deel vervolgd tot 1819 December 3.

184—190. Gedrukte placaten en resolutiën op het stuk der convooien en licenten. 1685 — 1804.
7 deelen.

N.B. Deze verzameling is afkomstig van den commies ter recherche te Arnemuiden en schijnt later naar de griffie van den commissaris te Vlissingen te zijn overgebracht. De deelen zijn later samengebonden, oorspronkelijk was de verzameling in pakken verdeeld, elk voorzien van eene tafel, waarvan er thans meer in hetzelfde deel voorkomen. In de beide laatste deelen komen echter geene tafels voor. In de vroegere deelen bevinden zich enkele geschrevene stukken.

184. 1685 November 14 — 1719 December 23.

185. 1720 Januari 15 — 1754 November 30.

186. 1755 Juni 18 — 1773 December 27.

187. 1774 Maart 7 — 1789 November 30.

188. 1790 Januari 4 — 1795 December 3.

189. 1796 Januari 4 — 1800 December 31.

190. 1801 Januari 9 — 1804 December 24.

B. Directe Belastingen.

N.B. De directe belastingen zijn eerst met 1806 ingevoerd. Van de archieven der ambtenaren van dezen diensttak zijn slechts fragmenten bewaard gebleven.

Opziener (onderinspecteur) der middelen te lande over het ressort Middelburg.

N.B. Onder den te Middelburg gevestigden inspecteur waren vier opzieners (sinds 1808 onderinspecteurs geheeten) werkzaam; zij waren gevestigd te Middelburg, Zieriksee, Goes en Tholen. Alleen van het archief van den eerste is een gedeelte bewaard gebleven.

191 en **192**. Indices op de notulen van den (opziener der nationale middelen over het ressort Middelburg?) 1805 — 1809.

2 deelen.

N.B. Deze indices zijn niet alphabetisch ingericht.

191. 1805 — 1808.

N.B. Dit deel is zeer geschonden.

192. 1809.

193—196. Register van uitgaande brieven, afkomstig van den opziener der nationale middelen over het ressort Middelburg. 1805 — 1809.

4 deelen, elk met alphabetischen index.

193.	1805 December	24	—	1806 November	26.
194.	1806 November	26	—	1807 Augustus	14.
195.	1807 Augustus	15	—	1808 Mei	27.
196.	1808 Mei	30	—	1809 Mei	27.

197. Resolutiën en beschikkingen van hooger geplaatste ambtenaren en collegiën, ingekomen bij den onderinspecteur. 1809 Januari 5 — 1809 November 30.

1 pak.

198. Brieven, rapporten en andere stukken van ondergeschikte ambtenaren en particulieren, ingekomen bij den onderinspecteur. 1809 Januari 7 — 1809 December 21.

1 pak.

BIJLAGE B.

De archieven van het Geneeskundig staatstoezicht in Zeeland.

INLEIDING.

Het Geneeskundig staatstoezicht werd door het Uitvoerend bewind van de Bataafsche republiek bij zijn besluit van 3 Januari 1801 ingesteld. Er werd toen bepaald, dat in elk departement twee commissiën van geneeskundig bestuur zouden worden ingesteld; voor het departement van de Schelde en Maas zouden die commissies te Middelburg en te Dordrecht zetelen. Vóór echter die regeling in werking trad, had de staatsregeling van 17 October 1801 de oude provinciale grenzen hersteld, en zoo werd bepaald, dat het ressort der commissie te Middelburg zich over het geheele voormalige Zeeland zou uitstrekken. Den 20en October 1801 trad dan ook de Commissie van geneeskundig bestuur in het departement Zeeland in functie. Den 10en Mei 1804 nam deze commissie ten gevolge van de publicatie van het Staatsbewind dd. 20 Maart 1804 den titel van Commissie van geneeskundig onderzoek en toevoorzicht aan, dien zij zoo lang behouden zou. Want hoewel de commissie 12 September 1812 tengevolge van het Keizerlijk decreet van 27 Juni 1811 werd opgeheven, terwijl hare functiën slechts voor een gedeelte overgingen op de geneeskundige jury, bij het herstel van de onafhankelijkheid werden de commissies van geneeskundig onderzoek en toevoorzicht krachtens besluit van den souvereinen vorst dd. 29 Januari 1814 (*Stbl.* n°. 22) hersteld. De Zeeuwsche commissie trad 7 Juni 1814 weder in functie. Zij bleef bestaan, totdat ingevolge de wet van 1 Juni 1865 (*Stbl.* n°. 58) het geneeskundig staatstoezicht met ingang van 1 November van dat jaar geheel werd gereorganiseerd. De functiën der commissie gingen, belangrijk uitgebreid, over op den provincialen inspecteur, wien als adviseerend lichaam een geneeskundige raad ter zijde werd gesteld. Ook deze organisatie werd, wat Zeeland betreft, gewijzigd bij Koninklijk besluit van 8 Juni 1891 n°. 25, waarbij

Zeeland.en Westelijk Noord-Brabant met ingang van 1 Juli 1891 tot ééne inspectie vereenigd werden. Sedert woont de geneeskundige inspecteur niet meer in Zeeland. De archieven der vroegere provinciale inspecteurs (1) en van de geneeskundige commissiën van Zeeland (2) werden intusschen niet naar de nieuwe standplaats van den inspecteur overgebracht, maar bleven te Middelburg achter. Aan de verlatenheid dezer archieven is thans een einde gekomen. In September 1899 zijn zij naar het rijksarchief-depôt overgebracht.

INVENTARIS.

I. *Archief der Commissie van geneeskundig bestuur in het departement* (1801—1804).

1. Concept-reglement van orde voor de commissie. 1802.
1 stuk.

2. Notulen der commissie. 1801 October 20 — 1804 Mei 10.
1 deel.

3. Register van uitgaande brieven. 1801 October 20 — 1804 April 5.
1 deel.

4. Concept-notulen en concepten van uitgaande brieven. 1802 — 1804.
1 omslag.

5. Relatieven tot de notulen (brieven en stukken. ingekomen bij de commissie). 1801 October 20 — 1804 Mei 10.
1 deel.

6. Opgaven der in de verschillende gemeenten aanwezige geneeskunstoefenaren, ingekomen bij de commissie. 1802 — 1804.
1 pak.

(1) Het archief loopt niet verder door dan tot December 1890, vermoedelijk berusten de stukken uit de eerste helft van 1891 onder den inspecteur van Limburg en Oostelijk Noord-Brabant, wien de waarneming der inspectie Zeeland toen was opgedragen.

(2) Het archief van den geneeskundigen raad voor Zeeland berust onder den secretaris van den geneeskundigen raad voor Zeeland en Westelijk Noord-Brabant.

7. Brieven, waarbij verschillende geneeskunstoefenaren hunne diploma's bij de commissie indienen. 1802 — 1804.
1 omslag.

8. Secreete missives, ingekomen bij de commissie. 1802—1804.
1 omslag.

N.B. Dit zijn allen kennisgevingen van de afwijzing van candidaten door departementale commissiën.

9. Register der personen, van wie bij secreete missive bericht ontvangen is, dat zij aan het examen, afgenomen door eene departementale commissie, niet hebben voldaan. 1802 — 1804.
1 deel.

N.B. Hierachter zijn geregistreerd de namen der personen, die in 1804—1811 en 1814—1833 niet hebben voldaan.

10. Rekening van ontvang en uitgaaf der commissie. 1802 October 1 — 1804 Mei 10.
1 stuk.

11. Cassaboek der commissie. 1802 — 1804.
1 deel.

N.B. Dit register is voortgezet tot 1808.

II. *Archief der departementale commissie van geneeskundig onderzoek en toevoorzicht* (1804—1812).

12—16. Notulen der commissie. 1804 Mei 10 — 1812 Mei 4.
4 deelen en 1 pak.

12. 1804 en 1805.
13. 1806.
14. 1807.
15. 1808.
16. 1809—1812.

5 pakken.

17. Register van uitgaande brieven. 1804 Mei 10 — 1807 April 30.
1 deel.

18. Minuten van uitgaande brieven. 1807 November 12 — 1812 Mei 4.

1 pak.

19. Concept-notulen en concepten van uitgaande brieven. 1804—1810.

1 pak.

20—25. Relatieven tot de notulen (brieven en stukken, ingekomen bij de commissie). 1804 Mei 10 — 1812 Juli 24.

2 deelen en 4 pakken.

N.B. In het eerste deel (1804 en 1805) ligt eene tafel.

20. 1804 en 1805.

21. 1806.

22. 1807.

23. 1808.

24. 1809.

25. 1810—1812.

26. Ingekomene brieven en stukken, niet opgenomen in de relatieven. 1804 — 1812.

1 pak.

27. Register der geadmitteerde geneeskunstoefenaren in het departement, opgemaakt. 1806.

1 stuk.

28. Stukken betreffende het verzoek van chirurgijn De Neve te 's-Heer-Arentskerke om de verloskunde te mogen uitoefenen. 1804.

1 omslag.

29. Verklaringen van verschillende geneeskunstoefenaren, dat zij hunne geviseerde diploma's terug ontvangen hebben. 1805—1808.

1 omslag.

30. Stukken betreffende het onderzoeken van declaratiën van geneeskunstoefenaren. 1805, 1807.

1 omslag.

31. Rapporten van winkelvisitatiën (visitatiën van apotheken en drogisterijen), gedaan door gemachtigden der commissie. 1804—1810.

1 pak.

32. Stukken betreffende het houden eener centrale geneeskundige vergadering. 1809.

1 omslag.

33. Secreete missiven, ingekomen bij de commissie. 1804—1811.

1 omslag.

N.B. Dit zijn allen kennisgevingen van de afwijzing van candidaten door departementale commissiën. — Voor het register der afgewezenen zie men nr. 9.

34. Reglementen en concept-reglementen voor examens, af te leggen door hen, die de geneeskunst willen uitoefenen. 1806, 1809. Met retroacta.

1 omslag.

35. Onafgehaalde stukken, toebehoorende aan particulieren. 1804—1810.

1 omslag.

36 en **37.** Rekeningen van ontvang en uitgaaf der commissie. 1804 Mei 10 — 1806 December 31.

2 deelen.

36. 1804 en 1805.

37. 1806.

38. Concept-rekening van ontvang en uitgaaf. 1804/5.

1 omslag.

39. Rekening-courant van de administratie van de weduwe van den thesaurier der commissie J. C. Marree, afgehoord door de nog levende leden der commissie. 1808 Januari 1—1814 April 6.

1 stuk.

40. Quitantiën, behoorende bij de rekeningen van ontvang en uitgaaf en de rekening-courant. 1804—1806, 1808—1812.

1 pak.

41. Stukken van financieelen aard, afkomstig van den thesaurier der commissie. 1805—1812.
1 pak.

NB. Voor het cassaboek der commissie zie men nr. 11.

42. Boetenboekje van de leden der commissie. 1807—1810.
1 deel.

III. *Archief der departementale geneeskundige jury* (1812—1814).

43. Papieren, afkomstig van de jury. 1812 September 11—1814 Juni 26.
1 pak.

IV. *Archief der departementale, later provinciale commissie van geneeskundig onderzoek en toevoorzicht* (1814—1865).

44. Notulen der commissie. 1814 Juni 7—1865 October 31.
49 deelen.

44. 1814—1816.

45. 1817 en 1818.

46. 1819.

47. 1820.

48. 1821.

49. 1822.

50. 1823.

51. 1824.

52. 1825.

53. 1826.

54. 1827.

55. 1828.

56. 1829.

57. 1830.

58. 1831.

59. 1832.

60. 1833.

61. 1834.

62. 1835.

63. 1836.

64. 1837.

65. 1838.

66. 1839.

67. 1840.

68. 1841.

69. 1842.

70. 1843.

71. 1844.

72. 1845.

73. 1846.

74. 1847.

75. 1848.

76. 1849.

77. 1850.

78. 1851.

79. 1852.

80. 1853.

81. 1854.

82. 1855.

83. 1856.

84. 1857.

85. 1858.

86. 1859.

87. 1860.

88. 1861.

89. 1862.

90. 1863.

91. 1864.

92. 1865.

93. Minuten van uitgaande brieven. 1814 Juni 23 — 1818 October 31.
1 pak.

94—140. Brievenboek (register van uitgaande brieven). 1818—1865.
17 deelen.

N.B. Vóór in elk deel bevindt zich een alphabetische index.

94.	1818	November	16 —	1822	December	18.
95.	1823	Januari	10 —	1826	Juni	6.
96.	1826	Juni	6 —	1829	December	5.
97.	1830	Januari	4 —	1833	December	24.
98.	1834	Januari	3 —	1838	December	31.
99.	1839	Januari	6 —	1841	Augustus	31.
100.	1841	September	6 —	1844	April	24.
101.	1844	April	24 —	1846	Juni	19.
102.	1846	Juli	11 —	1848	September	11.
103.	1848	September	15 —	1850	April	28.
104.	1850	Mei	2 —	1852	Mei	4.
105.	1852	Mei	7 —	1854	Juni	3.
106.	1854	Juni	3 -	1856	September	6.
107.	1856	September	6 —	1859	November	12.
108.	1859	November	12 —	1863	Februari	10.
109.	1863	Februari	14 - -	1865	Juni	8.
110.	1865	Juni	8 —	1865	October	31.

111. Formulieren van verschillende circulaires, uitgaande van of verspreid door de commissie. 1815—1852.

1 omslag.

112—164. Relatieven tot de notulen (brieven en stukken, ingekomen bij de commissie). 1814 Juli 15 — 1865 October 28.

53 pakken.

112. 1814.

113. 1815.

114. 1816.

115. 1817.

116. 1818.

117. 1819.

118. 1820.

119. 1821.

120. 1822.

121. 1823.

122. 1824.

123. 1825.

124. 1826.

125. 1827.

126. 1828.

127. 1829.

128. 1830.

129. 1831.

130. 1832.

131. 1833.

132. 1834.

133. 1835.
134. 1836.
135. 1837.
136. 1838.
137. 1839.
138. 1840.
139. 1841.
140. 1842.
141. 1843.
142. 1844.
143. 1845.
144. 1846.
145. 1847.
146. 1848.
147. 1849. 1e helft.
148. 1849. 2e helft.
149. 1850.
150. 1851.
151. 1852.
152. 1853.
153. 1854.
154. 1855.
155. 1856.
156. 1857.
157. 1858.
158. 1859.
159. 1860.
160. 1861.

161. 1862.

162. 1863.

163. 1864.

164. 1865.

165. Brieven, ingekomen bij den voorzitter der commissie. 1828 — 1851.
1 omslag.

166. Certificaten ten behoeve van verschillende personen in het voormalig Staats-Vlaanderen, dat zij bevoegd zijn de geneeskunst uit te oefenen, ingekomen bij de commissie. (c. 1815.)
1 pak.

167. Reçus, waarbij verschillende geneeskunstoefenaren erkennen van de commissie hunne instructie ontvangen te hebben. 1818 — 1820.
1 pak.

168. Opgaven der in de verschillende gemeenten aanwezige geneeskunstoefenaren, ingekomen bij de commissie. 1824 — 1828.
1 pak.

169. Stukken betreffende een onderzoek van de declaratiën wegens geneeskundige hulp en geneesmiddelen ten behoeve van A. Putman te Oostdijk. 1824.
1 omslag.

170. Rapporten van J. Priester over verschillende declaratiën van geneeskunstoefenaren. 1831—1856.
1 pak.

171. Brief van dr. B. G. van der Feen te Vlissingen aan de leden en directeuren der Ziekensociëteit tot onderlinge hulp. 1833. (Afschrift.)
1 stuk.

172—176. Staten over den algemeenen gezondheidstoestand der gemeenten, ingekomen bij de commissie. 1859—1864.
5 pakken.

N.B. De staten van 1861 ontbreken.

172. 1859.

173. 1860.

174. 1862.

175. 1863.

176. 1864.

177. Stukken betreffende een onderzoek, ingesteld naar aanleiding eener klacht, dat een bakker te Vlissingen koperzuur bij de bereiding van brood gebruikt. 1835.

1 omslag.

178. Stukken betreffende het toezicht van gemeentewege op de prostitutie uitgeoefend. 1836—1863.

1 omslag.

179—224. Berichten omtrent in de verschillende gemeenten verrichte vaccinatiën, ingekomen bij de commissie. 1818—1864.

46 pakken.

N.B. De berichten van het jaar 1848 ontbreken. In de meeste pakken bevindt zich eene uit de berichten getrokken tabel.

179. 1818.

180. 1819.

181. 1820.

182. 1821.

183. 1822.

184. 1823.

185. 1824.

186. 1825.

187. 1826.

188. 1827.

189. 1828.

190. 1829.

191. 1830.

192. 1831.
193. 1832.
194. 1833.
195. 1834.
196. 1835.
197. 1836.
198. 1837.
199. 1838.
200. 1839.
201. 1840.
202. 1841.
203. 1842.
204. 1843.
205. 1844.
206. 1845.
207. 1846.
208. 1847.
209. 1849.
210. 1850.
211. 1851.
212. 1852.
213. 1853.
214. 1854.
215. 1855.
216. 1856.
217. 1857.
218. 1858.
219. 1859.

220. 1860.

221. 1861.

222. 1862.

223. 1863.

224. 1864.

225. Rapporten betreffende de pokkenepidemie, ingekomen bij de commissie. 1825—1827.

1 pak.

226. Extracten uit de registers van vaccinatiën, aangevende de gratis-vaccinatiën door verschillende geneeskunstoefenaren verricht in 1826.

1 pak.

227. Stukken betreffende de cholera-epidemieën. 1831—1855.

1 omslag.

228. Stukken betreffende het onderzoek naar de ziekte onder de paarden door het cryptogamisch bederf van het voeder. 1836.

1 omslag.

229—231. Verslagen van verschillende geneeskunstoefenaren wegens verrichte verlossingen. 1839—1841.

3 pakken.

229. 1839.

230. 1840.

231. 1841.

232. Berichten wegens door verschillende geneeskunstoefenaren gedane tegennatuurlijke en instrumentale verlossingen. 1817, 1824—1827.

1 pak.

233. „Waarneeming eener graviditas abdomenalis, een zevenjaarige zwangerheid." (c. 1850.)

1 stuk.

234. Rapporten van winkelvisitatiën (visitatiën van apotheken en drogisterijen), gedaan door gemachtigden der commissie. 1815—1837.

1 pak.

235. Reçus, waarbij verschillende geneeskunstoefenaren erkennen van de commissie de lijst der geneesmiddelen en de circulaire betreffende het aangeven van leerlingen ontvangen te hebben. 1819.

1 pak.

236. Reçus, waarbij verschillende geneeskunstoefenaren erkennen van de commissie de lijst der geneesmiddelen, die als vergif beschouwd moeten worden, ontvangen te hebben 1825.

1 pak.

237. Brieven van verschillende geneeskunstoefenaren aan de commissie, waarin zij opgeven, welke geneesmiddelen tegen de cholera zij voorhanden hebben. 1831.

1 pak.

238. Reçus, waarbij verschillende geneeskunstoefenaren erkennen van de commissie lijsten der geneesmiddelen, der vergiften, der heel- en der vroedkundige werktuigen ontvangen te hebben. 1853.

1 pak.

239. Rapporten over verschillende onderwerpen door J. Priester aan de commissie uitgebracht. 1825—1848.

1 omslag.

240 en **241.** Secreete missiven, ingekomen bij de commissie. 1814—1865.

2 pakken.

N.B. Dit zijn allen kennisgevingen van de afwijzing van candidaten door provinciale geneeskundige commissiën.

240. 1814—1849.

241. 1850—1865.

242—**244.** Registers van personen, van wie bij secreete missive bericht ontvangen is, dat zij aan het examen, afgenomen door eene provinciale geneeskundige commissie, niet hebben voldaan. 1814—1865.

3 deelen.

N.B. Voor in elk deel bevindt zich een alphabetische index. Voor de jaren 1814—1833 zie men nr. 9.

242. 1834–1849.

243. 1850–1864.

244. 1865.

245. Alphabetische lijst der leerlingen, bij de commissie ingeschreven. 1819—1865.

1 deel.

246. Extracten uit den burgerlijken stand en certificaten omtrent het gedrag van bij de commissie ingeschreven leerlingen. 1815, 1837—1839.

1 pak.

247. Lijst van personen, aan wie citatiën tot het afleggen van examina zijn ter hand gesteld. 1856—1865.

1 cahier.

248 en **249**. Verklaring van verschillende personen, door de commissie tot de uitoefening der geneeskunst toegelaten, dat zij door de commissie in kennis zijn gesteld met het ministerieel besluit bepalende, dat de door de provinciale commissiën uit te reiken diploma's alleen in de respectieve provincies geldig zijn. 1824—1862.

2 cahiers.

248. 1824 September 14 — 1854 Februari 9.

249. 1854 Februari 9 — 1862 November 13.

250. Stukken betreffende de provinciale geneeskundige school. 1840—1853.

1 omslag.

251. Onafgehaalde stukken, toebehoorende aan particulieren. 1817–1830.

1 pak.

252. Quitantiën, behoorende bij de rekeningen van ontvang en uitgaaf der commissie. 1814—1822.

1 pak.

253. Rekening van ontvang en uitgaaf der commissie met bijbehoorende quitantiën. 1849—1858.

1 pak.

V. *Archief van den provincialen inspecteur van het geneeskundig staatstoezicht* (1865—1890).

254—264. Minuten van brieven, uitgaande van den inspecteur. 1865 October 30 — 1890 December 21.
4 deelen en 7 pakken.

N.B. Van 1869 tot 1884 zijn de brieven in brievenboeken geregistreerd.

254. 1865 October 30 — 1867 April 7.
255. 1867 April 11 — 1869 Februari 21.
256. 1869 Maart 5 — 1873 Mei 24.

N.B. Vóór in dit deel bevindt zich een alphabetische index.

257. 1873 Mei 24 — 1880 Januari 22.
258. 1880 Februari 6 — 1884 December 29.
259. 1885.
260. 1886.
261. 1887.
262. 1888.
263. 1889.
264. 1890.

265. Chronologische tafel van den inhoud der uitgaande brieven. 1865 — 1872.
1 deel.

266—292. Relatieven (brieven en stukken), ingekomen bij den inspecteur. 1865 October 31 — 1890 December 27.
17 banden, 4 doozen en 6 pakken.

N.B. Over de jaren 1865—1878 zijn deze brieven tot banden bijeengebracht, die uit 1879—1884 zijn in doozen, de latere in pakken geborgen.

266. 1865 October 31 — 1866 Juli 18.
267. 1866 Juli 18 — 1866 December 29.

268.	1867 Januari	1	—	1867 Juli	19.
269.	1867 Juli	20	—	1867 December	28.
270.	1868 Januari	1	–	1868 Juli	24.
271.	1868 Juli	24	—	1869 Januari	5.
272.	1869 Januari	7	—	1869 Juni	17.
273.	1869 Juni	17	—	1869 December	30.

274. 1870.
275. 1871.
276. 1872.
277. 1873.
278. 1874.
279. 1875.
280. 1876.
281. 1877.
282. 1878.
283. 1879 en 1880.
284. 1881 en 1882.
285. 1883.
286. 1884.
287. 1885.
288. 1886.
289. 1887.
290. 1888.
291. 1889.
292. 1890.

293 en **294**. Chronologische tafels van den inhoud der ingekomene stukken. 1865—1880.

2 deelen.

293. 1865 — 1868.

294. 1869 — 1880.

295. Alphabetische index op de uitgaande brieven en de relatieven. 1865—1884.

1 deel.

296. Minuten van jaarverslagen van den inspecteur aan den minister van binnenlandsche zaken over de jaren 1866, 1867, 1869—1875, 1877—1881, 1883 en 1884.

1 pak.

297. Aanteekeningen omtrent het personeel der geneeskunstoefenaren in de verschillende gemeenten. 1865—1875.

1 pak.

298—305. Opgaven der in de verschillende gemeenten bij den aanvang van het jaar aanwezige geneeskunstoefenaren, ingekomen bij den inspecteur. 1879—1890.

8 pakken.

N.B. De opgaven omtrent de bij den aanvang der jaren 1881, 1882, 1884 en 1886 aanwezige geneeskunstoefenaars ontbreken.

298. 1879.

299. 1880.

300. 1883.

301. 1885.

302. 1887.

303. 1888.

304. 1889.

305. 1890.

306. Rapporten omtrent den toestand der huizen van arrest en bewaring in Zeeland, opgemaakt door leden van den geneeskundigen raad (afschriften). 1866.

1 omslag.

307. Stukken betreffende een onderzoek naar den toestand der slaapsteden in Zeeland. 1869.

1 omslag.

308. Opgaven omtrent den toestand der scholen, bij den inspecteur ingekomen van de verschillende schoolhoofden. Met de daaruit getrokkene tabellen. 1870 en 1871.

1 pak.

309. Stukken betreffende een onderzoek naar de vervalsching van voedingsmiddelen. (c. 1874.)

1 omslag.

310. Stukken betreffende een onderzoek naar de oorzaken der malaria. 1875 — 1878. Met retroacta sinds 1857.

1 omslag.

311. Aanteekeningen omtrent in de verschillende stations der spoorwegen aanwezige verbandkisten. 1876 — 1881.

1 omslag.

312. Aanteekeningen betreffende een onderzoek naar de zuiverheid van het drinkwater. 1884.

1 omslag.

313. Gemeenteverordeningen op het gebied der medische politie (gedeeltelijk gedrukt). 1865—1884.

1 pak.

N.B. Hierbij een algemeen overzicht van den inhoud dezer verordeningen.

314. Lijst van den tijd, wanneer in de verschillende gemeenten jaarmarkten gehouden worden.

1 omslag.

315. Overzicht van het getal overledenen in de verschillende gemeenten gedurende de jaren 1866—1878.

1 deel.

316—331. Staten, aanwijzende de oorzaken van het overlijden in de verschillende gemeenten, ingekomen bij den inspecteur. 1867—1882.

16 pakken.

316. 1867.

317. 1868.

318. 1869.

319. 1870.

320. 1871.

321. 1872.

322. 1873.

323. 1874.

324. 1875.

325. 1876.

326. 1877.

327. 1878.

328. 1879.

329. 1880.

330. 1881.

331. 1882.

332. Tabellen, getrokken uit de opgaven der gemeentebesturen, aanwijzende de oorzaken van overlijden. 1866 en 1867.

1 pak.

N.B. Deze tabellen zijn gerangschikt volgens de gemeenten.

333 en **334**. Tabellen, getrokken uit de opgaven der gemeentebesturen, aanwijzende de oorzaken van overlijden. 1866—1877.

2 stuks in 1 portefeuille.

N.B. Deze tabellen zijn gerangschikt volgens de ziekten.

333. 1866 — 1871.

334. 1872 — 1877.

335. Staten van levenloos aangegeven geboorten in de verschillende gemeenten. 1868, 1878—1880.

1 omslag.

336—355. Opgaven omtrent in de verschillende gemeenten verrichte vaccinatiën, ingekomen bij den inspecteur. 1865—1889.

20 pakken.

N.B. De opgaven der jaren 1879 en 1883 ontbreken. sommige pakken komen ook opgaven omtrent het getal gevallen van kinderziekte voor.

336. 1865.

337. 1866.

338. 1867.

339. 1868.

340. 1869.

341. 1870.

342. 1871.

343. 1872.

344. 1873.

345. 1874.

346. 1875.

347. 1876.

348. 1877.

349. 1878.

350. 1880 en 1881.

351. 1882.

352. 1884 en 1885.

353. 1886.

354. 1887 en 1888.

355. 1889.

356 en **357**. Statistiek der in de verschillende gemeen verrichte vaccinatiën. 1866—1890.

1 omslag en 1 deel.

356. 1866 – 1878.

357. 1879 — 1890.

358. Statistiek der gevallen van kinderziekte, in de verscl lende gemeenten van Zeeland voorgekomen. 1872—1877.

1 omslag.

359. Opgaven van de gemeentebesturen van de geneesheeren, die met het verrichten der periodieke vaccinatiën belast zijn, ingekomen bij den inspecteur. 1880.

1 pak.

360. Maandelijksche staten der in de verschillende gemeenten verrichte vaccinatiën, ingekomen bij den inspecteur. 1880 Juni — 1880 October.

1 pak.

361. Stukken betreffende de cholera-epidemie van 1866.

1 pak.

N.B. Hierbij ook eenige stukken uit het jaar 1873.

362—380. Aangiften van gevallen van besmettelijke ziekten, gedaan aan den inspecteur ingevolge art. 6 der wet van 1 Juni 1865 (*Staatsblad* n°. 60). 1872—1890.

19 pakken.

362. 1872.
363. 1873.
364. 1874.
365. 1875.
366. 1876.
367. 1877.
368. 1878.
369. 1879.
370. 1880.
371. 1881.
372. 1882.
373. 1883.
374. 1884.
375. 1885.
376. 1886.

377. 1887.

378. 1888.

379. 1889.

380. 1890.

381. Register van verklaringen, dat ziekten in gemeenten epidemisch heerschen. 1873—1880.

1 deel.

382. Gemeentelijke verordeningen betreffende het toezicht op besmettelijke ziekten en andere stukken hieromtrent (gedeeltelijk gedrukt). 1872—1878.

1 pak.

383. Stukken betreffende de quarantaine (gedeeltelijk gedrukt). 1872 — 1881.

1 omslag.

384. Stukken betreffende de inrichtingen tot opneming en verpleging van lijders aan besmettelijke ziekten. 1874—1879.

1 omslag.

385. Stukken betreffende winkelvisitatiën (visitatiën van apotheken en drogisterijen), gedaan door leden van den geneeskundigen raad. 1866—1890.

1 pak.

386. Statistiek van gerechtelijke vervolgingen wegens overtreding van verordeningen, ter bevordering der volksgezondheid vastgesteld. 1870—1877.

1 pak.

387. Stukken betreffende het inschrijven van leerlingen-vroedvrouwen bij den inspecteur en hare plaatsing aan eene der rijkskweekscholen voor vroedvrouwen. 1866—1890.

1 pak.

388. Stukken betreffende de examens voor apothekersbediende. 1876, 1878, 1880, 1881, 1884.

1 pak.

N.B. Deze examens worden afgenomen door eene commissie van 3 leden, waarvan de inspecteur voorzitter is.

389. Modellen, formulieren en circulaires van allerlei aard, meerendeels gedrukt. 1865—1890.

1 pak.

390. Aanschrijvingen betreffende vrijdom van briefport. 1865 en 1868.

1 omslag.

391. Inhoudsopgave van het archief en de bibliotheek van den inspecteur. (c. 1878.)

1 stuk.

Het Rijksarchief in Utrecht.

I. *Toestand van de bewaarplaats van het Archief.*

Sedert de laatste jaren had ik niets bemerkt van de vroeger geregeld voorkomende vocht in het berglokaal, doch toevallig zag ik voor eenige maanden op een der charters weder een plekje schimmel. Een gezet onderzoek deed toen op tal van charterdoozen weder dergelijke plekjes ontdekken. Aanstonds is toen de calorifère, hoewel het nog vroeg in het najaar was, weder ontstoken; ook zijn vochtige plekken in de muren van het berglokaal op nieuw uitgehakt en weder op eene andere wijze behandeld. Over het resultaat kan nog niet geoordeeld worden.

II. *Toestand der reddings- en brandbluschmiddelen.*

De reddings- en brandbluschmiddelen, twee malen geïnspecteerd, bleken beide malen in goeden toestand te zijn.

Op nieuw, evenals voor enkele jaren, ontstond in het afgeloopene jaar brand in de onmiddellijke nabijheid van het archiefgebouw; en weder was geen der jaarlijks geoefende werklieden op zijnen post tegenwoordig. Op mijn voorstel heeft Uwe Excellentie toen eene wijziging gebracht in de instructie ter blussching van brand, en een nieuw stel assistenten is aangesteld, allen onder bereik van een der schellen, die bij brand in de buurt van het archiefgebouw geluid worden. Het is te hopen, dat in voorkomende gevallen de waarneming van den dienst thans verbeteren zal.

Met betrekking tot de buitensporige rekening wegens waterverbruik, door de Waterleiding-maatschappij, in overeenstemming met de aanwijzing van den watermeter, ten vorigen jare ingeleverd, kan ik mededeelen, dat de directie dezen eisch thans heeft ingetrokken, nadat haar gebleken was, dat een zoo groot waterverbruik als de meter had aangewezen, op mijn archief nooit voorkwam en nauwelijks voorkomen kon.

II*. *Personeel.*

Ik verheug mij te kunnen berichten, dat bij Koninklijk besluit van 21 Juli 1899 nº. 34 met ingang van 1 October tot adjunct-commies bij de Utrechtsche rijks-archieven is aangesteld de heer Dr. J. de Hullu, tot dusver archivaris van Deventer. Bij Ministeriëele beschikking van 12 September 1899 is daarop de instructie voor de ambtenaren der rijks-archieven dd. 4 Juli 1887 thans toepasselijk verklaard op de adjunct-commiezen. De heer De Hullu is aanvankelijk zeer tot mijne tevredenheid hier werkzaam; er zal echter eenige tijd verloopen, voor dat hij geheel met de hier gebruikelijke wijze van bewerken der inventarissen vertrouwd zal zijn.

Ook de andere ambtenaren waren in het afgeloopene jaar tot mijne tevredenheid werkzaam; over hunne werkzaamheden valt ditmaal echter niets bijzonders mede te deelen.

III. *Toestand van de archief-verzameling.*

In het afgeloopene jaar is het binden der rechterlijke archieven niet noemenswaardig gevorderd, daar het bij het vernummeren der archiefbibliotheek bleek, dat zeer vele der boeken dringend eenige opknapping of zelfs nieuwe banden behoefden. Dit werk is aanstonds ter hand genomen, — doch het bleek uiterst tijdroovend; eerst in de laatste dagen van het jaar kon de binder, na het voltooid te hebben, weder tot de rechterlijke archieven terugkeeren.

Ook aan het herstel der bisschoppelijke charters, die van het Algemeene rijks archief overgenomen zijn, is in het afgeloopene jaar door groote drukten van den daarmede belasten persoon weinig gedaan. Ik hoop zeer, dat dit werk in het thans aangevangen jaar goed zal vorderen.

IV. *Werkzaamheden en voortgang der inventarisatie en der ordening van het archief.*

Zoodra het lijvige jaarverslag over 1898 gesteld was en de belangrijke aanwinsten, vooral in de auctie Royaards van den Ham voor het archief verkregen, beschreven en bij de verzamelingen ingelijfd waren, zette ik mij tot de beschrijving der groote collectie bisschoppelijke charters, die in den loop van 1898 van het Algemeene rijks-archief overgenomen was.

Het werk vorderde veel tijd, want de oude beschrijvingen bleken niet alleen veel uitvoeriger dan de gewoonlijk door mij gestelde regesten; maar zij waren bovendien op tal van punten

onnauwkeurig. Zoo ontaardde de herziening der beschrijvingen ongevoelig in eene nieuwe beschrijving, die een paar maanden eischte. Maar het werk leverde ook verblijdende vruchten. Immers niet alleen bleken verscheidene stukken, die ik, afgaande op de eenigszins onduidelijke oude beschrijvingen, veelal niet dan aarzelend had aangevraagd, thans met zekerheid uit het bisschoppelijke depôt afkomstig te zijn; maar de kanselarij-merken, die ik op bijna alle stukken terugvond, bevestigden ook bijna altijd mijne conclusiën. Tot mijn leedwezen bleek de Algemeene rijksarchivaris, tot wien ik mij wendde om inlichtingen over eenige der voor de geschiedenis van het depôt zoo gewichtige kanselarij-merken, niet in de gelegenheid mij die te geven. Eenige onzekerheden over enkele stukken dezer oorkonden-collectie blijven dus nog altijd bestaan. Doch zeer hinderlijk voor de bepaling van de herkomst der stukken zijn die niet. Want wanneer de nadere kennismaking met den inhoud van sommige stukken hunne afkomst uit het bisschoppelijke depôt geheel onzeker maakte, dan ontbraken ook geregeld de leidende kanselarij-merken; ik meende dus niet te moeten aarzelen, om deze onzekere stukken (waaronder belangrijke) weder af te geven, en natuurlijk was het aangewezen ze te restitueeren aan het Haagsche depôt, waarvan ze afkomstig waren. Eenige stukken bleken daarentegen onmiskenbaar afkomstig uit het archief van het Utrechtsche Vischkoopersgild en uit dat van het klooster Bethlehem bij Utrecht; ik vroeg dus aan Uwe Excellentie machtiging, om die af te staan aan het stads-archief van Utrecht, waar de archieven dezer corporatiën thans berusten. Eene beslissing van Uwe Excellentie op dit voorstel, welks afdoening mij zeer wenschelijk voorkomt, heb ik nog niet ontvangen.

Onderwijl zijn de beschrijvingen der ruim 250 overige charters samengesmolten met die der reeds vroeger van het Algemeene rijksarchief overgenomene bisschoppelijke oorkonden; de beschrijving dezer collectie is overgeschreven. Zoodra daartoe de gelegenheid is, zal de klerk thans de beschrijving der *geheele* (thans ongeveer verdubbelde) collectie bisschoppelijke charters, die thans in ééne chronologische serie gebracht is, op nieuw overschrijven.

Nadat de tijdroovende werkzaamheden aan de bisschoppelijke charters waren afgeloopen, hervatte ik mijne bemoeiingen met het kapittel-archief van Oudmunster. De ordening van dit archief is zeer belangrijk gevorderd. Allereerst werden de talrijke serieën rekeningen, die nog van de door Dr. Vermeulen reeds geordende archiefstukken overgebleven waren, herzien. De meeste serieën bleken niet volkomen juist samengesteld te zijn en moesten dus veranderd worden. Uit de ongeordende massa van het kapittel-archief had ik bovendien nog tal van pakken en omslagen met

losse rekeningen te voorschijn gebracht, die nu geordend en bij de andere ingedeeld werden, zoodat de voorhanden voorraad der rekeningen belangrijk aanzwol. Die geheele voorraad is daarna op nieuw beschreven en daarna door den klerk geheel genummerd en bij het reeds definitief beschrevene en genummerde deel van het archief ingedeeld. De heer Hora Siccama houdt zich thans sedert eenige weken bezig met het stuksgewijze collationeeren der nieuwgevormde serieën rekeningen.

Toen ik aldus gereed was met de beschrijving der stukken, door mij ten vorigen jare bij eene oppervlakkige sorteering uit den ongeordenden rommel van het kapittel-archief te voorschijn gebracht, besloot ik, de zeer volumineuse rest (evenals ik bij de archieven der vroeger reeds behandelde kapittelen gedaan had) nogmaals nauwkeuriger door mijne handen te laten gaan. Het resultaat was ook ditmaal bevredigend. Want toen ik de pakken met losse papieren losmaakte en nauwkeuriger doorzocht, trof ik daarin tal van kleine, gedeeltelijk losgeraakte, maar nog grootendeels bij elkaar liggende bundels aan, wier inhoud ik dus weder verzamelen kon, — tallooze losse kapittelrekeningen, verdwaald tusschen geheel ongelijksoortige papieren, — losgeraakte quaterns e. a. fragmenten van gebonden deelen, die, ter zijde gelegd, bijeen bleken te behooren, — liassen, wier inhoud nog eenigszins samenhing, — dossiers, nog grootendeels in hun oud verband, — zelfs een paar pakjes met charters (die natuurlijk dadelijk beschreven en bij de charterverzameling van het kapittel gevoegd werden) enz. enz. Zoo kon ik uit de massa nog een grooten berg met stukken verzamelen, die dadelijk voor beschrijving in aanmerking kwamen. De ongeordende massa stukken, die overbleef, is daardoor gereduceerd tot ruim de helft; toch blijven nog altijd meer dan acht planken met stukken over, d. i. juist de dubbele hoeveelheid, die na de regeling van het archief van het Domkapittel voor latere sorteering is overgebleven. Bovendien is de groote hoop met liassen acquitten, die ik voorloopig ter zijde legde, nog geheel ongeordend.

De uitgezochte stukken zijn voorloopig gereinigd en geordend. Alle losse rekeningen zijn reeds op hare plaatsen ingevoegd in de bestaande serieën, die, vergeleken met Dr. Vermeulen's inventaris, thans somtijds in omvang bijna verdubbeld zijn. Ook met de beschrijving van de overblijvende massa ben ik reeds een eind gevorderd. De inventaris bevat thans reeds meer dan 400 nummers, waarvan de meeste sedert het vorige jaar bovendien sterk vermeerderd zijn.

Eéne omstandigheid belemmerde echter het terechtbrengen der gesorteerde stukken zeer en maakte het werk zeer tijdroovend.

Bij de beschrijving van de archieven der vier andere kapittelen was ik wel eens gestuit op stukken, die, in het behandelde kapittel-archief misplaatst, bleken te behooren tot een der andere kapittelen. Steeds was dit echter eene groote uitzondering geweest. Maar bij de nauwkeurige studie van het archief van Oudmunster deed zich ditzelfde feit ieder oogenblik voor. Ik vond stukken van alle vier de andere kapittelen, maar die van St. Marie en van St. Pieter waren bijzonder talrijk. In het archief van het laatste kapittel kon ik thans eene hinderlijke leemte aanvullen. Er bevinden zich in dit archief (zooals trouwens in alle de vijf kapittel-archieven) tal van 16e eeuwsche rekeningen van Staten-kantoren, van den Lekdijk en van andere hooge colleges; vooral de jaren der troubelen zijn daarin sterk vertegenwoordigd. Deze serieën, in geen der vijf archieven geheel volledig maar elkander onderling aanvullende, hebben onmiskenbaar belang, daar zij ons althans voor de 16e eeuw schadeloos stellen voor de gruwelijke verwoestingen, die in deze afdeeling van het Staten-archief hebben plaats gehad. De serie van het kapittel van St. Pieter nu was hinderlijk geschonden: bijna geene enkele rekening was compleet, aan nagenoeg alle ontbraken éen of meer quaterns. Het verheugde mij dus bijzonder, toen ik in het archief van Oudmunster tallooze losse quaterns van 16e eeuwsche rekeningen verspreid vond, die, met de defecte serieën van het archief van St. Pieter in verband gebracht, daarbij bleken te behooren en de defecte rekeningen bijna geheel completeerden.

Ten einde Uwe Excellentie een denkbeeld te geven van de moeielijkheden, die zich kunnen voordoen bij de rangschikking van dergelijke massa's losse papieren, wil ik hier mededeelen, hoe ik er in geslaagd ben, eene afdeeling daarvan terecht te brengen. Er bevond zich van ouds in het Provinciaal archief eene collectie stukken, bijna allen dagteekenende uit het laatst der 16e eeuw met enkele stukken van lateren tijd tot 1674 toe; allen waren (bijna altijd door de kennelijke hand van professor Bondam) in dorso gemerkt A. 1, A. 2, A. 3 enz. tot I. 26 toe. Deze collectie, indertijd door Mr. Fruin bijeenverzameld uit de chronologisch geordende losse stukken van het Provinciaal archief, was afzonderlijk gehouden, totdat ik, ze eens nauwkeurig doorgaande, daarin tal van minuten vond, die zonder den geringsten twijfel afkomstig waren uit het arhief van Oudmunster. Nu was het natuurlijk niet mogelijk, dat minuten van Oudmunster omstreeks 1580 beland waren in het archief der Staten, die niets met 's kapittels zaken hadden uit te staan. Maar het was daarentegen zéer denkbaar, dat de gedeputeerden van het kapittel van Oudmunster, die toen deel

uitmaakten van de Staten-vergadering, vele voor de Staten bestemde stukken in originiali of in afschrift hadden overgenomen, en dat deze zoodoende ten slotte terecht waren gekomen in het archief van Oudmunster. Ik concludeerde dus, dat deze stukken, in dorso geannoteerd door professor Bondam, door hem uit het archief van Oudmunster geleend en uit zijne nalatenschap in het bezit gekomen zouden zijn van Musschenbroek. Op diens auctie aangekocht door het Provinciaal gouvernement, zouden zij dan verkeerdelijk in het provinciaal archief terecht gekomen zijn, in plaats van in het Domein-archief, waar zij behoorden. Dus meende ik een goed werk te doen, als ik de fout herstelde: ik plaatste de stukken (voorzien van eene aanteekening over hunne herkomst) in het archief van Oudmunster.

Eenigen tijd later het boekje van Mr. P. van Musschenbroek *Stukken betrekkelijk Utrechtsche geschiedenissen* (Utrecht 1810) gebruikende, werd mijne aandacht getrokken door een daarin opgenomen „Register van charters en losse papieren, so als gevonden worden in de archieven van Hun Edel Mogende de Heeren Staten 's lands van Utrecht, op der Staten kamer", waarvan de stukken genummerd waren A. 1, A. 2 enz.; volgens de inhoudsopgave van het boekje was deze lijst vervaardigd door professor Bondam, terwijl de stukken „allen sedert 1795 vermist" waren. Aanstonds dacht ik aan mijne collectie, en bij vergelijking vond ik inderdaad overeenkomst, wel niet bij alle, maar toch bij verreweg de meeste stukken. De verwijzing naar het register, die (in strijd met mijne aanvankelijke vermoedens) met stelligheid de herkomst der collectie uit het Staten-archief scheen te bewijzen, werd natuurlijk op het pak met stukken aangeteekend, dat echter voorloopig bleef waar het was.

Thans, bij de nadere schifting van de ongeordende stukken van het kapittel-archief, kwam het pak natuurlijk weder te voorschijn. Maar het bleef niet alleen: ik ontdekte nog twee of drie kleinere pakken met stukken, eveneens grootendeels uit de jaren 1570—1590, en ook allen met eene 18e eeuwsche hand (doch *niet* die van Bondam) genummerd A. 1, A. 2—H. toe. Deze pakken werden voorloopig met het vroeger gevondene pak ter zijde gelegd. Later zijn ze allen nauwkeurig door mij onderzocht, onder raadpleging van Bondam's gedrukten inventaris. Eene definitieve beslissing over deze ingewikkelde questie moest thans genomen worden.

Al ras bleek het mij, dat, wanneer ik de beide verzamelingen combineerde en ordende, ik eene dubbele nagenoeg volledige serie verkreeg, de eene in dorso geannoteerd door Bondam, de tweede door de andere 18e eeuwsche hand. Het was dus duidelijk, dat ik te doen had met twee verschillende verzamelin-

gen, die door elkander gevallen waren. De eene helft der vermengde massa was blijkbaar door een of ander toeval te land gekomen in het Provinciaal archief, de andere helft in het archief van Oudmunster. Zeer begrijpelijk: bij de auctie Musschenbroek kunnen de beheerders van beide archieven in elk dezer helft stukken ontdekt hebben, die zij (terecht) meenden, dat tot hunne depôts behoorden.

Ik herstelde dus volgens de aanteekeningen in dorso de beide serieën, en had het geluk te constateeren, dat de eene daarvan, geannoteerd door professor Bondam, toen *volkomen* overeenstemde met de lijst, in 1810 door Musschenbroek gepubliceerd. Derhalve was deze teruggevonden; en natuurlijk moest zij thans weder teruggebracht worden naar het Provinciaal archief, waar ik ze ontdekt had en waar ze, blijkens Musschenbroek's lijst, ook voor 1795 berust had.

De plaats dezer serie in het Provinciaal archief moest echter nog bepaald worden, want het bleef ook nu onzeker, hoe zich hier stukken, zonder twijfel afkomstig uit het archief van Oudmunster, bevonden tusschen een veel grooter aantal stukken van provincialen aard.

De hand, die vele minuten geschreven had, kwam mij bekend voor, en daar minuten steeds met veel grootere zekerheid dan andere stukken de herkomst eener collectie bepalen, trachtte ik den schrijver daarvan op te sporen. Het trof mij, dat in Musschenbroek's lijst meer dan eens de naam van Floris Thin vermeld werd. Ik nam dus de papieren van dezen bekenden staatsman, die in grooten getale bij het archief der Staten aanwezig zijn, ter hand, en constateerde toen onmiddellijk, dat Thin's hand de gezochte was. Door deze ontdekking was het raadsel dadelijk opgelost. Immers Thin had als pensionaris der Staten van Utrecht, door hen herhaaldelijk met belangrijke zendingen naar Brussel en elders belast, stellig een groot aantal belangrijke papieren uit het Statenarchief onder zich gehad. En daar hij vroeger langen tijd notaris van het kapittel van Oudmunster geweest was, liet het zich ook volkomen verklaren, dat hij voor het kapittel nu en dan stukken gesteld had, die onder zijne papieren waren blijven berusten.

Bijna alles kwam nu goed uit: nagenoeg alle papieren behoorden tot Thin's leeftijd. Musschenbroek's lijst vermeldde echter, zooals ik zeide, stukken tot 1674 toe. Doch dezen leverden geen groot bezwaar: het bleek toch bij nauwkeurige studie, dat zij allen behoorden òf tot de jaren omstreeks 1618 òf tot het jaar 1674, — en bovendien dat zij bijna allen bij elkander voorkwamen op enkele plaatsen tusschen de massa der 16e eeuwsche stukken. Zonder twijfel hadden wij dus hier te doen met pakjes

bijeenbehoorende stukken (gedeeltelijk, blijkens oude dorsaalnotities, ingekomene stukken bij de Staten van Utrecht), die tusschen de papieren van Thin waren geraakt en daaruit weder verwijderd moesten worden. Aldus is natuurlijk geschied.

De andere serie stukken leverde meer moeielijkheden. Hoewel zij gedeeltelijk met de eerste collectie dooreengemengd en dus in het Provinciaal archief, maar voor verreweg het grootste gedeelte in het archief van Oudmunster gevonden was, leverden de volgnommers in dorso het voldingende bewijs, dat zij in de 18e eeuw in hetzelfde depôt berust had en bijeenbehoorde. De collectie bestond in hoofdzaak uit stukken van de jaren 1573—1581, waaronder het jaar 1577 zeer sterk vertegenwoordigd was. Er waren enkele jongere stukken tot 1588 toe, — ook vrij wat oudere uit de eerste helft der 16e eeuw, blijkbaar niet bij elkander behoorende. Ook hier vond ik in de meest bonte wanorde dooreengemengd stukken, gericht aan de Staten, aan de vijf kapittelen en aan het kapittel van Oudmunster; de aan de Staten gerichte stukken hadden echter verre de overhand. Wel waren bijna allen slechts in afschrift aanwezig; maar toch vond ik enkele ontwijfelbare minuten van brieven der Staten, en een buitengewoon groot aantal vertalingen van Fransche aan de Staten gerichte stukken, allen op klein folio formaat, zooals zij ook talrijk voorkomen in het archief der Staten zelf, en dus blijkbaar voor de Staten zelven vervaardigd.

Maar uit het archief der Staten kon de collectie toch niet afkomstig zijn. Ik vond toch ook hier verschillende stukken, die ontwijfelbaar afkomstig waren uit het kapittel-archief van Oudmunster, ook origineele brieven aan het kapittel (o. a. nagenoeg al de stukken van ouderen datum). Bovendien trof ik aan een origineelen brief aan den deken van Oudmunster Willem Taets van Amerongen d.d. 1575 en verschillende stukken (eene instructie, eene verkoopconditie en een paar brieven), afkomstig van den kanunnik van dit kapittel Jacob van Beusichem, die omstreeks 1560 rentmeester der domeinen was.

Het scheen dus uitgemaakt, dat de collectie van geheel denzelfden aard was als de vorige, — dat zij afkomstig moest zijn van iemand, die zoowel voor de Staten als voor het kapittel van Oudmunster werkzaam was geweest. Voor de hand lag het dus natuurlijk, ook thans te denken aan Floris Thin. Tot mijne teleurstelling vond ik echter slechts éénmaal een stuk, dat ik als door hem geschreven mocht beschouwen, terwijl op één ander stuk aanteekeningen voorkwamen, die ik aan hem meende te kunnen toeschrijven. Maar eene zonderlinge omstandigheid kwam de toeschrijving der collectie aan hem geheel onwaarschijnlijk maken: vijf of zes brieven, aan Thin geschreven of

door hem aan de Staten gericht, waren *in kopie* voorhanden. Het spreekt wel van zelf, dat zoo iets in Thin's eigen archief niet zal zijn voorgekomen.

Elders moest ik dus zoeken. En toen viel mijne aandacht op den notaris van Oudmunster Joost Bouckaert (c. 1580), van wien verschillende stukken en minuten (vooral in het begin der verzameling) aanwezig waren. Al ras ontdekte ik, dat deze op een stuk van 1582 in de collectie, blijkbaar op last der Staten, een apostil gesteld had. Overtuigend bleek het dus, dat ook deze ambtenaar van Oudmunster in dienst der Staten geweest is. Van hem dus zal deze collectie afkomstig zijn.

Hoe de collectie verspreid geraakt en gedeeltelijk in het Statenarchief, gedeeltelijk in dat van Oudmunster teruggevonden kan zijn? Behalve de 18e eeuwsche hand, die de stukken in dorso nummerde, vond ik daarop de hand van Bondam, die de nummering der laatste stukken overnam, nu en dan de hand van Musschenbroek, eenige malen de hand van mijn voorganger Dr. Vermeulen en die van Mr. Grothe, die veel gewerkt heeft in de stukken van het Provinciaal archief uit het laatst der 16e eeuw, en eindelijk een paar malen den stempel van het Provinciaal archief. Ik concludeerde hieruit, dat de collectie, door Bondam van haren oorspronkelijken bewaarder (den archivaris van Oudmunster) geleend, met zijne papieren aan Musschenbroek verkocht en in diens auctie bij ongeluk verdeeld is tusschen het Provinciaal archief en dat van Oudmunster, waar ik het grootste deel daarvan terugvond. Naar het archief van Oudmunster moest ze dus ten slotte weder terugkeeren, niettegenstaande haar inhoud grootendeels uit het archief der Staten afkomstig is. Bij de beschrijving vermeldde ik nu natuurlijk den naam van den notaris Bouckaert.

In een volgend verslag hoop ik Uwe Excellentie over de ordening van het kapittel-archief van Oudmunster, waaraan nog vrij wat te doen is, verder te berichten.

De nauwkeurige collatie der rekeningen van het Domkapittel, waarmede de heer Siccama zich blijkens een vroeger verslag bezighield, is thans afgeloopen. Reeds boven zeide ik, dat hij thans begonnen is aan een dergelijken arbeid met betrekking tot de rekeningen van het kapittel van Oudmunster.

Nog een en ander valt mede te deelen over het oorkondenboek van Utrecht, welks bewerking door het vertrek van Dr. Brom met 1 Juli 1898 gestaakt was en waarvoor ik het materiaal, zooals ik ten vorigen jare aan Uwe Excellentie berichtte, geheel volledig wenschte bijeen te brengen, voordat ik het voor langen tijd ter zijde legde.

De enkele in mijn vorige verslag gesignaleerde stukken kon

ik (soms niet zonder groote moeite) allen doen afschrijven; en ook van eenige andere, die ik nog miste, gelukte het mij kopieën te verkrijgen. Bepaaldelijk vermeld ik eenige stukken uit het Overijsselsche rijks-depôt, die mijn ambtgenoot mij ten vorigen jare tijdens de verhuizing van zijn depôt niet had kunnen zenden, maar waarmede ik thans mijn voorraad kon verrijken, — benevens drie charters uit het archief van het huis Almelo, die ik lang begeerd had, maar eerst thans door de welwillendheid van Mr. R. E. Hattink in afschrift kon veroveren. Nu en dan, naarmate de gelegenheid zich voordeed, kon ik mijne collectie regesten nog verder uitbreiden. Eene vondst van half verbrande charters op het stadhuis te Dordrecht leverde een stuk; de heer De Fremery signaleerde mij een ander; nu en dan had Mejuffrouw Miedema de goedheid een oorkondenboek voor mij door te zien, dat op mijn weg kwam en dat ik nog niet vermeld vond op Dr. Brom's lijst. Zoo werd het materiaal allengs gedurig vermeerderd, en gaf het mij gedurende het geheele jaar af en toe eenige bezigheid. Maar het hoofdwerk aan het oorkondenboek is en blijft toch gestaakt; zelfs zie ik in de toekomst nog niemand, die de door Dr. Brom verlatene plaats zou kunnen innemen. En toen Gedeputeerde Staten mij dan ook onlangs berichtten, dat het voor het oorkondenboek uitgetrokkene provinciale subsidie met het nieuwe jaar zou komen te vervallen, kon ik niet anders dan daarin berusten, onder aanbeveling evenwel der zaak in de welwillendheid van het college, voor het geval dat het mij later gelukte een nieuwen medewerker te vinden.

Onderwijl had echter de bewerking van het oorkondenboek van het Oversticht door de Vereeniging voor Overijsselsch recht en geschiedenis ter hand genomen kunnen worden. Doch ook dit is tot mijn leedwezen niet geschied. Op het eind van Februari ontving ik van het Bestuur der vereeniging antwoord op het door mij in October 1898 gedane aanbod, om niettegenstaande het staken van de bewerking van het oorkondenboek van Utrecht de hier bijeengebrachte stukken, die het bestuur behoefde voor de bewerking van het oorkondenboek van het Oversticht, tot zijne beschikking te stellen. Het bestuur verlangde, dat ik alle door mij verzamelde afschriften van Overijsselsche oorkonden eenvoudig naar Zwolle zou opzenden, om daar bewerkt te worden. Na eenige aarzeling heb ik echter gemeend bezwaar te moeten maken tegen eene dergelijke wijze van arbeiden. Ik achtte het toch niet gewenscht, dat ik zelf, onbekend met de door de commissie te stellen regels, de door haar uit te geven oorkonden uit mijne afschriften zou uitzoeken, en evenmin meende ik de tallooze, met zooveel moeite hier bijeengebrachte regesten en afschriften, die bij voorkomende

aanvragen of onderzoekingen telkens van groot gemak zijn, voor onbepaalden tijd te mogen afgeven. Ik noodigde dus het bestuur uit, een of meer commissieleden naar Utrecht af te vaardigen om de stukken uit te zoeken en ik verklaarde mij bereid, om de uitgezochte afschriften *achtereenvolgens* voor een bepaalden tijd naar Zwolle over te zenden. Op dit schrijven mocht ik geen antwoord ontvangen.

Het eerste werk, dat ik den heer De Hullu bij zijne aankomst opdroeg (nadat verscheidene kleine werkzaamheden, die zich gedurende de vacature hadden opgehoopt, waren afgewerkt) was de ordening en beschrijving van het vrij omvangrijke archief der heerlijkheden Cabauw en Zevender, dat ik ten vorigen jare van den eigenaar op een voorloopig reçu in bruikleen had overgenomen, zonder nog in staat te zijn dit stuk door eenen definitieven inventaris te doen vervangen. Op het laatst van het jaar was deze arbeid, nadat ik den concept-inventaris herzien had, gereed. Het stuk wordt thans in duplo overgeschreven; zoodra het gereed is, zal een exemplaar met aangehecht procesverbaal van overneming aan den eigenaar ter teekening toegezonden worden.

Eindelijk kon daarna de hand geslagen worden aan de regeling der klooster-archieven, waarnaar ik reeds lang verlangend had uitgezien.

Eene der laatste werkzaamheden, door den heer Fruin tot stand gebracht, was geweest de afzondering van de overblijfselen van de archieven der abdijen en kloosters van de archieven der Staten en der Ridderschap, waarmede zij vermengd waren geraakt. Ook bij de charters was deze (hier soms zeer moeielijke) scheiding doorgevoerd geworden. Toen ik een overzicht van deze collectiën nemen kon, bleek het, dat werkelijk (zooals ik verwacht had) de uit de archieven van Staten en Ridderschap afgezonderde deelen en stukken in hoofdzaak dagteekenden uit de 18e eeuw en dus, al was de omvang soms vrij groot, weinig beteekenden. Hoeveel waardevols door de moedwillige vernieling dezer archieven te loor gegaan was, bleek overtuigend uit de kostbare collectie stukken, door den aankoop der Cheltenhamsche handschriften uit de algemeene schipbreuk gelukkig gered; bij verschillende gelegenheden waren door schenking en aankoop van partikulieren nog eenige merkwaardige stukken daarbij gevoegd. Veel belangrijker echter dan deze altijd fragmentarische archieven, zijn de charterverzamelingen der gestichten. Het bleek, dat de zeker overrijke chartervoorraad van de balye van St. Catharijne, van de oude abdijen van St. Paulus en Oostbroek en van tal van andere gestichten nagenoeg geheel en onherroepelijk te gronde waren gegaan, maar daarentegen bleken een aantal doozen gevuld te

kunnen worden met charters van enkele gestichten, zooals Oudwijk, Nieuwlicht, Vredendaal en het Vrouwenklooster van Oostbroek; enkele charterverzamelingen klimmen zelfs nog op tot de 13e eeuw.

De afdeeling klooster-archieven is dus de moeite der beschrijving alleszins waard, en dat te meer, omdat niemand tot heden vermoedde, dat in het zoo deerlijk gespolieerde provinciale archief van Utrecht nog zulke schatten uit de middeleeuwen verscholen waren. Meer dan ooit is het dus wenschelijk die bekend te maken; ik verheug mij, daartoe door de medewerking van Dr. De Hullu thans in de gelegenheid te zijn.

De archief-bibliotheek, waarvan de inventaris ten vorigen jare, in verband met de in den loop der jaren verkregen nieuwe aanwinsten, opnieuw gerangschikt en overgeschreven was, werd in den loop van dit jaar volgens deze nieuwe leiddraad geheel vernummerd en verplaatst. Door dit zeer tijdroovende, maar dringend noodige werk is het gebruik dezer verzameling thans weder gemakkelijk gemaakt.

V. *In druk uitgegeven bescheiden, behoorende tot het archief.*

In het eerste stuk van het vierde deel der Verslagen en mededeelingen van de Vereeniging tot uitgave der bronnen van het oude vaderlandsche recht liet Mr. R. Fruin Th.Az. afdrukken een leenrecht van Vianen, volgens een afschrift in een band met stukken van den advocaat Ludolf Adriaan de With, afkomstig uit de Cheltenhamsche collectie. Mr. S. Gratama drukte in dezelfde aflevering af eenige charters van 1530—1545, betreffende de executie door den hertog van Gelder op de hem (als loon voor zijne hulp in de jaren 1525—1528) door de kapittelen van St. Jan en St. Marie verpande goederen in Gelderland, — benevens eenige oorkonden uit de kapittel-archieven van Oudmunster en St. Jan, afkomstig uit de aanteekeningen van den vroegeren commies-chartermeester aan mijn bureau, Mr. Van Rappard. Ik zelf drukte in hetzelfde deeltje af een klein Geldersch waterrecht, gevonden in een handschrift der Oud R. C. Clerezy.

VI. *Opgaven der aanwinsten, door geschenk, aankoop, ruil of in bruikleen verkregen, en opgaven der verliezen, zoo die er zijn, en alsdan van de oorzaken daarvan.*

Nog in mijn vorig verslag kon ik Uwe Excellentie mededeelen, dat ik op de auctie Royaards van den Ham in de eerste dagen van het jaar 1899 eene geheele serie archiefstukken, waaronder hoogst belangrijke, tegen billijken prijs veroverd had. In den

loop van het jaar ontving ik daarvoor nog eene kleine vermeerdering. De heer Meyjes, burgemeester van Wijk bij Duurstede, had in dezelfde auctie aangekocht een bundel met ingekomen stukken bij de Staten van Utrecht, waarin zich bevonden verschillende stukken over reparatiën aan het slot Duurstede. Op mijne vraag om in de gelegenheid gesteld te worden, om van deze stukken (waarop ik ook natuurlijk had doen bieden) afschrift te nemen, zond de heer Meyjes mij dadelijk alle stukken, die niet op Wijk bij Duurstede betrekking hadden, ten geschenke, en voegde tevens de andere ter kopiëering daarbij. Later, toen hij vernam, dat deze bijlagen behoorden bij origineele Statennotulen en onmisbaar waren voor het recht verstand daarvan, ging hij zelfs verder en vergunde mij het geheele pak te behouden, mits ik hem een afschrift leverde van de op Wijk bij Duurstede betrekking hebbende stukken, met de daarbij behoorende resolutiën der Staten. Natuurlijk nam ik dezen voorslag met groote dankbaarheid aan; het verheugde mij, dat ik later in staat was, den heer Meyjes die dankbaarheid ook te toonen door hem een doortrek te zenden van een merkwaardigen plattegrond van de fortificatiën van Duurstede van omstreeks 1530, dien ik toevallig in mijn archief vond.

Overigens heb ik alleen als aanwinst te vermelden een bundel stukken betreffende een proces, door Nic. van Berck in het begin der 17e eeuw gevoerd voor de Utrechtsche schepenbank, mij toegezonden door den heer Mr. J. A. Feith te Groningen; ik heb dezen bundel gevoegd bij het schepenarchief van Utrecht, dat in bruikleen berust in het Utrechtsche gemeente-archief.

Onder de gedrukte stukken, mij door verschiillenden ten geschenke toegezonden, vermeld ik als belangrijk de kostbare uitgave der oudste stadsrekeningen van Rotterdam, uitgegeven vanwege de gemeente Rotterdam zelve, — en den catalogus van de prentverzameling der gemeente Dordrecht.

Veel belangrijker dan de aanwinsten van mijn depôt, waren ditmaal de verliezen. Uwe Excellentie zond mij om advies toe een schrijven van het College van Regenten der Vereenigde godsen gasthuizen alhier, waarbij afgifte werd gevraagd van het geheele vrij omvangrijke archief der Zuylen's kameren, dat berustte in het archief van het kapittel van St. Pieter. Bij onderzoek bleek deze aanvrage volkomen gerechtvaardigd. De stichter der kamers, Dirck van Zuylen, kanunnik van St. Pieter, had zijne fundatie gesteld onder beheer van het kapittel van St. Pieter en van de Armen noodhulp. Zooals de gewoonte was van alle stichtingen en corporatiën, die met een der Utrechtsche kapittelen in eenig verband stonden, hadden ook de beheerders der Zuylen's kameren het archief dezer stichting gedeponeerd in het

kapittelhuis, waar het allengs met het archief van het kapittel vermengd was geraakt. En toen het beheer door de opheffing van het kapittel op de Armen noodhulp alleen was overgegaan, had deze blijkbaar alleen de stukken opgevraagd, die nog in gebruik waren, terwijl de rest in het kapittel-archief was blijven berusten. Eerst voor eenige jaren, bij mijne regeling van dit archief, kwamen zij daaruit weder te voorschijn; gezamenlijk werden zij toen in eene afzonderlijke afdeeling van den inventaris beschreven.

Uit het bovenstaande blijkt, dat de afstand dezer archiefstukken, thans door het college van regenten, als beheerders der Armen noodhulp, gevraagd, beschouwd moest worden als een sinds bijna eene eeuw verzuimde plicht tot afgifte van eens anders eigendom, dat het rijk in depôt had. Tevens blijkt daaruit, dat eene afgifte geenerlei praktische moeielijkheden zou opleveren, daar het geheele archief van Zuylen's kameren reeds afzonderlijk geplaatst was. Ik adviseerde dus Uwe Excellentie tot afgifte der stukken. Spoedig volgde de machtiging; de stukken zijn thans weder vereenigd met het gedeelte van het archief der Zuylen's kameren, dat reeds sinds lang door regenten (met hun eigen archief) in bruikleen is afgestaan aan het archief der gemeente Utrecht.

VII. *Uitslag der pogingen, om afschriften te verkrijgen van belangrijke onuitgegeven bescheiden, voor het hoofd-archief der provincie van gewicht en berustende in andere binnen- en buitenlandsche archieven.*

Tweemaal in het afgeloopen jaar werd door de welwillendheid der heeren Mr. J. G. C. Joosting te Assen en P. N. van Doorninck te Bennebroek mijne aandacht gevestigd op stukken in partikulier bezit, wier kopieering hun in het belang van mijn depôt scheen te zijn. De eene maal gold het eenige aanstellingen van rentmeesters van St. Marie op de Veluwe, — de andere maal eenige eigendomsbewijzen van de Utrechtsche heerlijkheid Breukelerweerd. Beide malen kon ik echter onder dankbetuiging berichten, dat ik de stukken, die grootendeels reeds in mijn depôt voorhanden waren, niet behoefde.

VIII. *Gebruik van het archief gemaakt en inlichtingen verstrekt aan autoriteiten en partikulieren.*

Niet minder dan drie dissertatiën, hoofdzakelijk geput uit bescheiden van mijn archief, zagen in het afgeloopen jaar het licht: die van den heer L. Schmedding over de regeering van bisschop Frederik van Blankenheim, — die van den heer J. Prinsen J.Lz. over Gerard Geldenhauer, — en die van den heer

R. Broersma over eene periode van Leycesters bestuur. Ook het oorkondenboek van Groningen en Drente werd gelukkig voltooid door de uitgave van de lijvige inleiding, waarvoor mij nog nu en dan inlichtingen gevraagd werden. De heer J. C. Ramaer bood zijne verhandeling over den ouden loop onzer rivieren, waarin vele gegevens uit het archief van den Dom verwerkt zijn, aan de Koninklijke Academie van Wetenschappen ter publicatie aan, zoodat ook dit belangrijke stuk spoedig verschijnen zal. Twee andere, niet minder belangrijke uitgaven zouden denkelijk in het afgeloopen jaar verschenen zijn, indien hunne bejaarde bewerkers niet plotseling overleden waren: het supplement op Van den Bergh's oorkondenboek van den heer J. de Fremery en de Geschiedenis van den Lekdijk-benedendams van den heer J. A. van Hengst. Gelukkig kan ik mededeelen, dat de voortzetting van deze werken, wier bewerking aan beide heeren zoo buitengewoon veel moeite en ook aan mij nu en dan vrij wat tijd gekost heeft, verzekerd is.

Enkele andere uitgaven van belang zijn nog in voorbereiding. Over de plannen van den heer Mr. J. A. Sillem met betrekking tot de hier berustende tabellen van graanprijzen berichtte ik Uwe Excellentie eene vorige maal. De heer Mr. J. G. C. Joosting te Assen heeft eene verzameling van ordonnantiën voor het Hof van den bisschoppelijken officiaal e. a. stukken betreffende deze rechtbank bijeengebracht, die hij denkt in het licht te geven. Deze uitgave belooft eene zeer gewaardeerde bijdrage te zullen leveren tot onze kennis van deze zoo geheel vergeten rechtspraak. De heer professor Paul Fredericq te Gent, wiens aandacht ik vestigde op eenige rekeningen e. a. stukken, afkomstig van commissarissen voor den aflaathandel uit het begin der 16e eeuw en toevallig in het archief van den Dom bewaard gebleven, begroette deze (naar hij meende unieke) vondst met dankbare vreugde, en nam zich aanstonds voor, de stukken in hun geheel in het licht te geven. De heer Dr. O. Posse, de geleerde kenner van de Duitsche oorkondenleer, verzocht mij om inlichtingen over twee hier bewaarde oorkonden van keizer Frederik I; eene daarvan, een charter van 1156 voor St. Marie, trok zijne bijzondere aandacht. Geen bezwaar maakte ik om aan Uwe Excellentie voor te stellen, mij voor dit zeer speciale doel te machtigen tot verzending dezer oorkonde naar Dresden, met het gevolg, dat Dr. Posse na zeer nauwkeurig onderzoek de nooit verdachte oorkonde voor beslist onecht verklaarde. Vermelding verdient nog, dat het mij (op verzoek van den heer F. A. Hoefer te Hattem) gelukte een met miniaturen versierd en gedateerd missaal van 1415 in het museum van het Overijselsche genootschap te localiseeren in het Duitsche huis te

Utrecht, — terwijl Mr. R. E. Hattink te Almelo verschillende inlichtingen verkreeg ten behoeve van eene geschiedenis der heeren van Almelo, met welker samenstelling hij zich bezighoudt. Eene vraag van professor Fockema Andreae te Leiden over den oorsprong der verdeeling van het Neder-sticht in vier maarschalksambten, gaf mij aanleiding om, op het voetspoor eener onlangs door professor Lamprecht gepubliceerde theorie, te beproeven de organisatie en de verdeeling van het Sticht op andere wijze te verklaren dan tot nu toe geschied was. Met waardeering vermeld ik de pogingen van mijnen ambtgenoot in Limburg, om over verschillende punten van archiefregeling onderling tot meer eenstemmigheid te komen, waarvan herhaaldelijk eene langdurige correspondentie het gevolg was. De 1e luitenant H. J. Meijboom hield zich in het afgeloopen jaar gedurende den winter weder geregeld bezig met de bekende krijgsgeschiedkundige nasporingen.

Ook door verzending naar elders werd het raadplegen van stukken uit mijn archief-depôt in het afgeloopen jaar weder gemakkelijk gemaakt. Ditmaal hadden verzendingen plaats naar de archieven van Gent, Dresden, Drente, Gouda en Rotterdam en (met speciale vergunning van Uwe Excellentie) naar de bibliotheek van het seminarie van Warmond, en wel ten behoeve van de heeren Dr. P. Fredericq, Dr. O. Posse, Mr. J. G. C. Joosting, Dr. L. A. Kesper, Mr. S. Gratama en Dr. H. L. A. Hensen. Ook de stukken der Oud R. C. Clerezij werden in het afgeloopen jaar weder geraadpleegd, en wel door de heeren Dr. P. J. Blok te Leiden, Dr. M. Schoengen te Leeuwarden en S. P. Haak te Leiden.

Omgekeerd werden ook door andere archieven en bibliotheken tal van handschriften hierheen gezonden, om in mijne bureaulokalen door verschillende personen bestudeerd te worden. Ditmaal was dit het geval met stukken van het Algemeene rijksarchief, de rijks-archieven in Groningen, Zeeland, Noordbrabant en Limburg, de gemeente-archieven van Amsterdam, Rotterdam en Deventer, de Koninklijke bibliotheek en de Leidsche bibliotheek, het Staats-archief te Dusseldorp en de bibliotheek te Brussel, en zulks ten behoeve van den heer J. J. Jansen, het Bestuur van het Historisch genootschap, de heeren C. A. de Kruyff, M. Goebel, Dr. G. W. Kernkamp, Dr. J. de Hullu, Jhr. R. C. Six, P. N. van Doorninck, Dr. J. Prinsen J.Lz. en mij zelven.

IX. *Uitkomst van de bemoeiingen met gemeente-, waterschaps- en andere archieven.*

Met de gemeente-archieven in de provincie had ik geene aanleiding mij in het afgeloopen jaar direct te bemoeien; doch

indirect geschiedde dit driemalen. Op de in 1898 gehouden vergadering van rijks-archivarissen was besloten, om eene tabel te doen vervaardigen van hetgeen reeds verricht was tot verbetering van den toestand der archieven van gemeenten, waterschappen en kerken in de provincie, getrokken uit de daarover door de verschillende archivarissen gedane opgaven; de secretaris der vergadering, Mr. Joosting, had zich met dat werk belast. Toevallig had Mr. Joosting zelf een zeer uitvoerig overzicht van gelijke strekking met betrekking tot de gemeente- en waterschapsarchieven aan Gedeputeerde Staten van Utrecht ingezonden, als besluit van zijne werkzaamheid in dienst der provincie tot verbetering van den toestand dier archieven. Het spreekt van zelf, dat Mr. Joosting, die o. a. gebruik gemaakt had van de door mij vroeger uitgebrachte rapporten en van al het te mijner beschikking staande materiaal, veel meer dan ik bevoegd was dit rapport om te werken tot de thans verlangde tabel. Hij belastte zich dan ook bereidwillig met dit werk en had de goedheid, mij in het afgeloopen jaar de dus tot stand gekomen tabel ter kennisneming toe te zenden. Natuurlijk was ik met dat werk zeer ingenomen.

Daaraan ontbrak echter een overzicht van den toestand der kerkelijke archieven, voor wier beschrijving zoowel de heer Joosting als ik alle gegevens misten. Mr. Joosting verzocht desniettemin, die alsnog van mij te mogen ontvangen. Maar ik zag mij verplicht hem teleur te stellen. De meesten mijner ambtgenooten hebben (naar aanleiding eener Ministerieele aanschrijving, aanmerkelijk jonger dan het Koninklijk besluit van 1879) op hunne rondreizen in hunne provinciën tot het overnemen van rechterlijke archieven, te gelijk ook de archieven der kerken bezocht. Vandaar dat het voor de hand lag, dat de vergadering van rijks-archivarissen besloot, ook de kerkelijke archieven in de te bewerken tabellen te doen opnemen. Doch toen de bewuste Ministerieele aanschrijving verscheen, was het overnemen der rechterlijke archieven in deze provincie reeds afgeloopen, zoodat ik aan den inhoud niet meer kon voldoen. Ten einde aan het verlangen van Mr. Joosting tegemoet te komen, zou ik dus eene speciale reis door de geheele provincie hebben moeten ondernemen, en daartoe had ik geene machtiging. Ik voeg er bij, dat hetgeen ik op mijne rondreis toevallig van de kerkelijke archieven gezien heb en hetgeen ik daarover van mijne ambtgenooten vernomen heb, mij alle aanleiding geeft om te gelooven, dat de groote moeite en kosten, aan een speciaal onderzoek dier archieven te besteden, door de resultaten geenszins zouden beloond worden. Ik had dus geene aanleiding, bij Uwe Excellentie aan te dringen op het verleenen eener dergelijke machtiging.

Nauwelijks was Dr. De Hullu benoemd tot ambtenaar aan mijn archief, of Gedeputeerde Staten wendden zich tot mij met de vraag, of het mij gewenscht scheen, dat de heer De Hullu (zoo hij dit wenschte) van wege de provincie belast werd met de voortzetting der regelingswerkzaamheden van de archieven der gemeenten, waterschappen en veenderijen in de provincie. Ik antwoordde, dat mij zulks zéér gewenscht scheen, mits den heer De Hullu de gelegenheid werd gelaten, om zich eenigszins vertrouwd te maken met de hier gevolgde wijze van bewerking der archieven.

Geheel afgescheiden van deze door Gedeputeerde Staten ondernomen regeling der *oude* archieven, staat het volgende feit. In den loop van het jaar meldde zich bij mij aan de heer J. W. Tulleken Jr., ambtenaar ter secretarie van Loosdrecht, die zich bezig hield met de ordening van het nieuwe archief der gemeente, dat door Mr. Fruin bij zijn regeling van het omvangrijke oude gemeente-archief natuurlijk geheel ter zijde gelaten was. Het bleek, dat ook het nieuwe archief even omvangrijk als verward was, zoodat de regeling verre van gemakkelijk en zeer tijdroovend heeten moest. Aangezocht om eenige voorlichting bij dit werk, kon ik den heer Tulleken eenige wenken geven over de meest doeltreffende wijze om het aan te vatten. Later herhaalde hij zijn bezoek nog een paar malen, zoodat wij de zaak ook nog nader besproken hebben.

Toevallig had ik weder de gelegenheid, om het archief van een oude Utrechtsche ridderhofstad in oogenschouw te nemen. De executeurs van Mevrouw de douairière Van Tuyll van Zuylen vroegen mijn advies omtrent eenige in den boedel gevonden oude, onleesbare papieren. Ik bood aanstonds aan, om daarvoor zelf naar Zuylen te komen, indien het mij vergund werd, tegelijk inzage te nemen van het archief der ridderhofstad. Dit werd mij bereidwillig toegestaan, en in de maand December heb ik met dit doel werkelijk het kasteel bezocht.

Ik vond het archief geborgen in een groot gewelfd vertrek (wellicht de oude kapel), waarvan echter (min doeltreffend) de helft, door een houten beschot afgeschoten, diende tot bewaarplaats van lampen en andere huishoudelijke artikelen. Het archief was zeer omvangrijk, zoodat ik het slechts vluchtig kon bezichtigen. Maar zoover ik zag, bevatte het slechts enkele en niet bijzonder belangrijke stukken uit de middeleeuwen. Er was echter veel, dat hier eigenlijk niet thuis behoorde: stukken betreffende de goederen der Tuyll's in Zeeland, — betreffende Generaliteits-ambten, door leden der familie bekleed enz. enz. Wanneer dit alles eenmaal verwijderd en op zijne plaats gebracht is, zal het gemakkelijker zijn de rest te overzien.

Het archiefkamertje bevatte ook eenige oude, deerlijk verwaarloosde meubels en eene geheele collectie kleine (niet onverdienstelijk geschilderde) olieverfportretjes van vroegere eigenaars en van sommige andere bekende personen, nog gevat in de oude ebbenhouten lijstjes, maar droevig verwaarloosd. Trouwens het geheele kasteel is vol met oude portretten van familieleden en bekende personen (o.a. twee portretten van Jacoba van Beyeren, een van Jacob van Gaasbeek, portretten van eenige Oranjevorsten en vorstinnen, twee van de bekende Madame de Charrière enz. enz.). Zoover ik zien kon, waren er geen bijzonder fraaie stukken bij; maar de toestand der meeste liet veel te wenschen over, zoodat het moeilijk viel een geheel billijk oordeel te vellen.

De Rijksarchivaris in Utrecht,

S. MULLER FZ.

Het Rijksarchief in Friesland.

I. *Toestand der bewaarplaats van het archief.*

Het gebouw is over het algemeen in goeden toestand.

Een gedeelte van de werken, in het bestek van het onderhoud vermeld, werd uitgevoerd. In den gang bij de conciergewoning werden steenen plinten aangebracht, het onderste gedeelte van den buitenmuur der achterzaal en van den Oostermuur van het trappenhuis werd ter diepte van een steen uitgehakt, en opnieuw ingemetseld; en aan den Zuidelijken eindgevel werden twee kelderlichten vernieuwd.

Thans zullen de, mede in dat bestek vermelde, afsluithekken aan beide zijden van de trap van het bordes aan de voorzijde van het hoofdgebouw aangebracht worden. Daardoor zal zeker voor een groot deel althans verhinderd worden, dat, zooals tot nog toe geschiedt, dit bordes en de borstwering daarvan door de jeugd vaak als speelplaats gebruikt worden, hetgeen licht aanleiding tot allerlei baldadigheden geeft. Zelfs werd de baldadigheid zoover gedreven, dat van een der zandsteenen wapenschilden, die gehouden worden door de leeuwen op de borstwering, een stuk is afgegooid.

In het kleinste lokaal aan de voorzijde zijn op het benedengedeelte van den Noordermuur eenige verschijnselen van vocht. Ten einde beschadiging der handschriften, in de kasten tegen dien muur staande, te voorkomen, werd in het onderste gedeelte van twee van die kasten, waar het vocht het ergst is, een houten achterschot op eenigen afstand van den muur gemaakt.

De verwarmings-ketels en het warmwater-buizennet bleven in goeden staat. Een van de twee ijzeren buizen, waardoor de ketels met de rookleidingen verbonden zijn, was door roest grootendeels vergaan, en werd daarom door een nieuwe vervangen.

Van de lokalen boven de conciergewoning is de verwarming, die vroeger meestal onvoldoende was, thans eenigszins verbeterd. Er werden namelijk twee circulatie-toestellen uit den benedengang van het hoofdgebouw, alwaar deze niet noodig zijn en dan ook steeds afgesloten werden gehouden, in die lokalen bij de aldaar

bestaande aangebracht. Daardoor is thans de warmte daar gewoonlijk eenige graden hooger dan vroeger, en meestal voldoende.

De archivariskamer bleef in de maanden, waarin gestookt wordt, meest nog onbruikbaar. Daar de oorzaak van de benauwde lucht in deze kamer gezocht werd o. a. in het uitstralen van den steenen vloer en het metselwerk daaronder, die verwarmd worden door de verwarmingsketels, welke in den kelder onder deze kamer geplaatst zijn, werden deze ketels met isoleerstof gedekt en eenige buizen daarmede bekleed, zoodat de kelder nu minder verwarmd wordt. Evenwel blijkt dit geen merkbaren invloed op de atmospheer in de kamer te hebben.

In de kleinste voorzaal zijn de 3 zich daar bevindende dwarskasten zoodanig verplaatst, dat er eene vrij groote ruimte tusschen twee kasten open kwam. De adjunct-commies had daar eerst zijne werkplaats; doch in den winter was daar ook vaak een ondragelijke atmospheer. Wijl een gedeelte van de daar geplaatste archiefbanden in het vorige archief-depôt in vochtige lokalen gestaan hebben, was het mogelijk, dat die nog niet volkomen droog waren en nu door de verwarming benauwde lucht veroorzaakten. Hoewel, met slechts enkele uitzondering, geen schimmel in die banden zichtbaar was, werden zij successievelijk gedurende eenigen tijd in een ander vertrek uitgelegd. Ook werd zooveel mogelijk geventileerd door ramen open te zetten; maar toch blijft de atmospheer meestal zoo, dat een langer verblijf aldaar zeer bezwaarlijk is.

Dikwijls moeten dan boven, in de bibliotheek-lokalen, werkplaatsen gezocht worden, hetgeen vaak een groot ongerief veroorzaakt en storend voor den geregelden arbeid is. Te meer nog is dit bezwarend, wanneer zich publiek aanmeldt om archiefstukken te raadplegen. Nu er dus in de archief-afdeeling van het gebouw des winters meestal geen bruikbare werkplaats, en dan derhalve aldaar ook dikwijls geene gelegenheid is, om het publiek onder toezicht de archivalia te doen gebruiken, hoop ik ten zeerste, dat binnen korten tijd hierin afdoende maatregelen zullen kunnen genomen worden.

II. *Toestand der reddings- en brandbluschmiddelen.*

De beide extincteurs werden door een deskundige nagezien en in orde bevonden.

Het aantal brandzakken en flesschen met brandbluschmiddel onderging geene vermeerdering.

De brandkranen zijn in bijzijn van den hoofdopzichter van het gebouw beproefd, en bleken in goeden staat te zijn. De

waterleiding in het gebouw was zelfs bij de zeer strenge vorst in dezen winter geen oogenblik onbruikbaar.

III. *Het personeel.*

In het personeel is eenige verandering gekomen. Na het overlijden van den amanuensis aan het einde van 1897 werd diens betrekking als zoodanig niet weder vervuld. Bij Koninklijk Besluit van 25 April 1899 werd als adjunct-commies Dr. M. Schoengen aangesteld.

IV. *Toestand der archiefverzamelingen.*

In den toestand der rechterlijke archieven kwam in dit jaar weder eenige verbetering. De losse stukken, die meest samen gevouwen en in pakken gebonden waren, worden successievelijk uitgevouwen, en nadat zij gesorteerd zijn, in portefeuilles geborgen. Van de banden werden enkele opnieuw gebonden; doch een groot aantal is nog in zeer slechten, bijna onbruikbaren toestand. Eenige honderde deelen zullen van een nieuwen band voorzien of hersteld moeten worden.

Het bergen der charters in de vroeger daarvoor aangeschafte doozen werd voortgezet. Daar echter het aantal doozen niet voldoende bleek te zijn, kon daarmede nog niet voortgegaan worden; doch de ontbrekende doozen zijn thans meerendeels gereed, en weldra zullen nu alle charters geborgen zijn.

V. *Werkzaamheden en voortgang der ordening en der inventarisatie van het archief.*

Met de ordening der losse stukken van de rechterlijke archieven werd zooveel mogelijk voortgegaan. De stukken van Franekeradeel kwamen gereed. Voorts werden de stukken van Sneek en Wijmbritseradeel en ook grootendeels die van Barradeel geordend.

Een vrij groot aantal dossiers is in zijn oorspronkelijken toestand bijeen gebleven, en wanneer het van enkele losse stukken, zonder veel onderzoek, blijkt, dat zij bij een dossier behooren, worden zij daarbij gevoegd. Van vele stukken is dit echter niet dadelijk te bepalen; vooral wanneer het procedures betreft, die over vele jaren loopen. Langdurige nasporingen zouden vaak daarvoor noodig zijn. Om echter de omvangrijke collectiën stukken binnen niet al te langen tijd in eenigszins bruikbaren toestand te kunnen hebben, komt het mij wenschelijk voor

dien tijdroovenden arbeid thans niet daaraan te besteden. Nu de dossiers en overige losse stukken alle chronologisch gerangschikt worden, zullen meestal zonder veel moeite de verlangde stukken kunnen gevonden worden.

Het zal echter noodig zijn, wanneer alle losse stukken der rechterlijke archieven op deze wijze zijn geordend, de stukken nogmaals na te gaan en daarbij lijsten te maken van de namen der partijen en tevens korte aanteekening te houden van de zaken, waarover de procedures geloopen hebben. Met behulp van die lijsten zullen dan betrekkelijk gemakkelijk althans vele van de stukken, die nog bij eene procedure behooren, terecht gebracht kunnen worden, en tevens de procedures in crimineele zaken van de overige kunnen gescheiden worden.

Bij uitzondering echter wordt deze laatste wijze van bewerking tegelijk met de ordening, thans reeds toegepast op een collectie stukken van niet zeer grooten omvang, die afkomstig zijn van den senatus judicialis der Franeker academie. Door een vroegeren bewerker van dit archief schijnen vele dossiers uit elkaar genomen en de losse stukken, nadat op eenige daarvan de datum aangeteekend was, in chronologische orde gelegd te zijn, zoodat in dezen toestand de tot één proces behoorende stukken, wanneer die geraadpleegd moeten worden, vaak niet bijeen te vinden zijn. De heer Schoengen is begonnen de dossiers zooveel mogelijk in hun oorspronkelijken toestand terug te brengen, en houdt daarbij eene lijst van partijen en korte aanteekening van den inhoud der procedures.

Een zeer groot gedeelte van het jaar werd besteed aan de ordening en beschrijving van eene omvangrijke collectie bescheiden, die het archief van den heer Commissaris der Koningin alhier ten geschenke ontving. Deze collectie, die zich bevond in den boedel van den heer Jhr. E. D. van Beijma, vóór eenige jaren te Weidum overleden, schijnt geheel afkomstig te zijn van Coert Lambertus van Beijma, die in de tweede helft der 18e eeuw zich op staatkundig gebied bijzonder heeft onderscheiden. Er zijn in deze collectie o. a. talrijke brieven aan v. Beijma van politieken aard, die belangrijk voor de kennis van den toestand van dien tijd zijn.

C. L. v. Beijma werd in 1753 geboren, was student te Franeker en daarna te Leiden, en promoveerde in 1780 te Franeker. Reeds tijdens hij student te Leiden was, werd hij tot volmacht ten landsdage van Friesland gekozen. In 1780 werd hij secretaris en boelgoedsontvanger der grietenij Westdongeradeel, dat hij bleef tot 1787, toen hij wegens zijne patriottische gezindheid het land moest verlaten. Daarna heeft hij tot 1795 te St. Omer en op andere plaatsen van Frankrijk vertoefd, en had op ge-

noemde plaats gedurende eenigen tijd als „Commissaire général des réfugés Hollandais" o. a. de administratie over de toelagen, die de Nederlandsche vluchtelingen van het Fransche gouvernement ontvingen. In 1795 in het land teruggekeerd, werd hij tot lid van de Nationale Vergadering gekozen en tevens aangesteld tot substituut-fiscaal der convooien en licenten bij de Marine te Harlingen. Nadat hij in 1798 met andere foederalisten eenigen tijd in het huis ten Bosch gevangen geweest was, heeft hij zich vele jaren van het staatkundig terrein teruggetrokken; doch bleef zijn ambt bij de convooien en licenten bekleeden. In 1817 werd hij lid der Staten van Friesland en is in 1820 overleden.

Er waren derhalve 3 voorname periodes in zijn leven, namelijk de tijd tot aan zijn vertrek uit het land, zijn verblijf buitenslands en de tijd na zijn terugkomst; en in ieder van deze periodes bekleedde hij meerendeels andere functies. De inventaris dezer collectie werd daarom hoofdzakelijk naar deze periodes in 3 afdeelingen verdeeld en in iedere afdeeling zijn zooveel mogelijk de brieven van particulieren aard van familie en vrienden gescheiden van de overige brieven. De ongedateerde brieven, die vrij talrijk zijn, werden voor zoover uit het adres of den inhoud op te maken was, tot welke periode zij behooren, bij de gedateerden gevoegd; die echter, waarvan dit niet duidelijk bleek, zijn in eene 4e afdeeling vermeld.

De eerste afdeeling loopt tot September 1787. Daarin komt o. a. voor eene collectie brieven van J. D. v. d. Capellen tot den Pol te Zwolle. Enkele brieven schijnen te ontbreken; overigens vormt deze collectie met de brieven van v. Beijma aan v. d. Capellen, door Dr. W. W. v. d. Meulen in de Bijdragen van het Historisch genootschap te Utrecht uitgegeven, bijna de geheele tusschen beide personen gevoerde correspondentie. Ook zijn in deze 1e afdeeling o. a. vermeld eenige registers en stukken betreffende zijn ambt van secretaris en boelgoedsontvanger.

De tweede afdeeling, betreffende zijn verblijf buitenslands, bevat, behalve particuliere en andere brieven, hoofdzakelijk brieven en stukken aangaande zijne administratie over de Nederlandsche vluchtelingen te St. Omer, o. a. naamlijsten van de vluchtelingen, ingedeeld naar de Provincie of stad, vanwaar zij afkomstig zijn, betalingslijsten enz.

In de derde afdeeling, die van af Maart 1795 loopt, zijn, behalve particuliere en andere brieven, bijna uitsluitend brieven en stukken, die zijn ambt bij de convooien en licenten betreffen, o.a. eene groote collectie brieven enz. van commiezen, ressorteeteerende onder Harlingen en andere departementen van marine, aanschrijvingen van den zeeraad, den minister van finantiën e. a.

Daar v. Beyma gedurende eenige jaren vóór 1787 en na 1795 volmacht tot de vijfdeels dijken buitendijks was, zijn in de 1e en 3e afdeeling tevens stukken betreffende die dijken opgenomen.

De 4e afdeeling „Varia" bevat, behalve de hierboven genoemde ongedateerde brieven, aan v. Beijma geadresseerd, o. a. ook de aan anderen geadresseerde brieven, voorts eenige boedelpapieren, en eene verzameling couranten, pamfletten enz.

In de verzameling zijn ook talrijke concepten, minuten en copieën van brieven, memoriën enz. Een groot gedeelte daarvan is niet gedateerd. De gedateerde en zooveel mogelijk ook de ongedateerde stukken zijn over de eerste 3 afdeelingen verdeeld.

De ordening en beschrijving dezer verzameling, die ik in geheel ongeordenden toestand ontving, en behalve eenige banden in ruim 60, meest vrij lijvige, portefeuilles geborgen werd, vereischte zeer langen tijd, doch is thans gereed. Verscheidene brieven en stukken en ook enkele banden zijn door vervuring beschadigd, eenige zijn daardoor gedeeltelijk onleesbaar.

De catalogus van de bij het archief behoorende bibliotheek was door het telkens bijschrijven grootendeels onbruikbaar geworden, en vaak was het moeielijk een gewenscht werk spoedig daarin te vinden. De heer Schoengen catalogiseerde de boekerij opnieuw en maakte 2 catalogussen, één alphabetischen en één systematischen, beide op losse blaadjes (als zettel-catalog), zoodat de titels der nieuwe aanwinsten gemakkelijk kunnen tusschengevoegd worden.

VI. *De in druk uitgegeven bescheiden, behoorende tot het archief.*

Voor zoover mij bekend is, werden in dit jaar geene bescheiden in hun geheel in druk uitgegeven.

VII. *Aanwinsten door geschenk, aankoop, ruil of in bruikleen verkregen, en de verliezen.*

A. Handschriften.

Van den heer Commissaris der Koningin alhier werd ontvangen:

Eene collectie bescheiden uit den boedel van wijlen Jhr. E. D. van Beijma, waarvan in hoofdst. V is melding gemaakt.

Van den Heer Rijksarchivaris in Groningen:

Koopbrief van eene zate lands „Bongahuis" te Oosterend, van 13 Juli 1551. Met een zegel.

Van den Heer F. A. Hoefer, archivaris der gemeente Hattem:

Inventaris der goederen, nagelaten door Geertje Dates te Bolsward, van 7 Mei 1804.

Register van stukken, gevonden wordende in de retroactaboeken van den Hove van Friesland. 1697—1792. (Copie).

Resolutieboek van het Hof van Friesland. 1725—1792. Met register. (Copie).

B. BOEKWERKEN.

Van Uwe Excellentie ontving het archief:

a. Summiere inventaris der archieven van het souverein Hof en de rekenkamer te Roermond, die naar Arnhem zijn gevoerd in 1632, aldaar achtergebleven in 1682 en in den loop van 1895 overgebracht van het Rijksarchief te Arnhem naar dat van Maastricht, (door A. J. Flament). (Overdruk).

b. De archieven der collegiën en ambtenaren te Roermond, die een rechterlijk of landheerlijk karakter of rechtstreeks invloed hadden op het algemeen bestuur. 's Grav. 1898, door denzelfde. (Overdruk).

c. Verslag van onderzoekingen naar archivalia te Parijs, belangrijk voor de geschiedenis van Nederland, op last der regeering ingesteld door G. Busken Huet en Dr. J. S. v. Veen. 's Grav. 1899.

d. Middelnederlandsch woordenboek, door wl. Dr. E. Verwijs en Dr. J. Verdam. 4e dl., 20e afl. en 5e dl., 1e—3e afl. 's Grav. 1899.

e. Verslagen omtrent 's Rijks oude archieven. XIX—XXI. 1896—1898. 's Grav. 1899.

f. Verslagen omtrent 's Rijks verzamelingen van geschiedenis en kunst. XX. 1897. 's Grav.

Van heeren Gedeputeerde Staten van Friesland:

Verslag van den toestand der provincie Friesland over 1898. Leeuw. 1899.

Van heeren Burgemeester en Wethouders van Dordrecht:

Catalogus van de prentverzameling der gemeente Dordrecht, door Mr. J. C. Overvoorde. Dordr. 1899.

Van heeren Burgemeester en Wethouders van Rotterdam:

Bronnen voor de geschiedenis van Rotterdam, uitgegeven op last van het gemeentebestuur. III. De oudste stadsrekeningen van Rotterdam, bewerkt door J. H. W. Unger en Mr. W. Bezemer. Rotterd. 1899.

Van het Friesch Genootschap van Geschied-, Oudheid- en Taalkunde:

70e Verslag van het Genootschap over 1897/1898.

Van de Commissie van beheer van het Stedelijk Museum te Leiden:

Verslag der Commissie over 1898.

Van de Commissie van bestuur van het Provinciaal museum van oudheden in Drente:

Verslag van de Commissie aan Gedeputeerde Staten over 1898. Assen 1899.

Van den heer Kolonel, directeur van het krijgsgeschiedkundig archief van den Generalen staf:

Nasporingen en studiën op het gebied der Nederl. krijgsgeschiedenis. 4e jaarverslag (1 Oct. 1898). 's-Grav. 1899 (Overdruk).

Van den heer Algemeene Rijksarchivaris:

Notulen van de 7e, 8e en 9e bijeenkomsten der Rijksarchivarissen. 1896–1898.

Van den heer Rijksarchivaris in Groningen:

Inventaris van het familie-archief van het geslacht van Ewsum, door Mr. C. P. L. Rutgers. 's-Grav. 1899. (Overdruk).

Van de redactie van den Groningschen Volksalmanak:

Uit der Geuzen troebelen. (Gron. 1900), door Mr. A. J. Andreae. (Overdruk).

Van de schrijvers:

Beschrijving der charters, deel uitmakende van het archief van Hulsterambacht, door Mr. R. Fruin. (Overdruk).

Beschrijving eener verzameling charters en papieren, afkomstig van Jacob van den Moere, ontvanger van Beveren, berustende ten gemeentehuize van Veere, door denzelfde. (Overdruk).

Het oud-archief van den kerkeraad en de diaconie der Nederduitsch Hervormde gemeente te Arnemuiden, door denzelfde. (Overdruk).

Verslag omtrent oude gemeente- en waterschaps-archieven in Noord-Brabant. 's-Hertogenb. 1898. — Id. 's-Hertogenb. 1899, door Mr. A. C. Bondam.

Die Schule von Zwolle von ihren Anfängen, bis zur Einführung der Reformation (1582). 1er Teil. Von den Anfängen bis zu dem Auftreten des Humanismus. Freiburg (Schweiz) 1898, door Dr. M. Schoengen.

Gerhardus Histrius, rector der school van Zwolle en zijne betrekking tot Martin Luther, door denzelfde. (Overdruk).

De stadhouders van Friesland, door Mr. M. C. Nijland. (In Sneeker couranten 1898 en 1899).

Goud- en zilversmidskunst te Sneek, door denzelfde. (In Sneeker couranten 1899).

Aanteekeningen op Sneeker gilden, door denzelfde. (In Sneeker couranten 1899).

Festus Hommius. Acad. proefschr. Leid. 1899, door dr. P. J. Wijmenga.

Johannes Maccovius. Acad. proefschr. Leid. 1899, door Dr. A. Kuyper Jr.

Het plan tot oprichting eener compagnie van assurantie, door Dr. P. J. Blok. (Overdruk).

De staatkundige en rechtsgeschiedenis van Ameland tot deze eeuw. Acad. proefschr. Leid. 1899, door Mr. J. Houwink.

Het leven en de werken van Petrus Hofstede. Acad. proefschr. Rotterdam 1899, door Dr. J. P. de Bie.

Door aankoop werd verkregen:

Nederlandsch archievenblad. Orgaan van de Vereeniging van archivarissen in Nederland. 1898/99, n⁰. 2, 3 en 1899/1900, n⁰. 1, 2. Gron. 1899.

Archivalische Zeitschrift. Herausgeg. durch das Bayerische allgemeine Reichsarchiv in München. Neue Folge, 8er Bnd. München 1899.

Oorkondenboek van Groningen en Drente, bewerkt door P. J. Blok, J. A. Feith, S. Gratama, J. Reitsma en C. P. L. Rutgers. 8e (slot) afl. Gron. 1899.

Urkundenbuch der Stadt Lübeck. Herausgeg. von dem Vereine für Lübeckische Geschichte und Alterhumskunde. 10er Bnd., 9e u. 10e Lfg. Lübeck 1898.

Mittheilungen aus dem Stadtarchiv von Köln, begründet v. K. Höhlbaum, fortgesetzt v. J. Hansen. 29e Hft. Köln 1899.

S. Muller Fzn., J. A. Feith en R. Fruin Th.Azn., Handleiding voor het ordenen en beschrijven van archieven, ontworpen in opdracht van de Vereeniging van archivarissen in Nederland. Gron. 1898.

J. Th. de Raadt, Sceaux armoriés des Pays-Bas et des pays avoisinants (Belgique-Royaume des Pays-Bas-Luxembourg-Allemagne-France). Recueil historique et héraldique. Tome 1, 2. Brux. 1898—1900.

A. Ch. Ewald, Our public records. A brief handbook to the national archives. Lond. 1873.

M. Heimbucher, Die Orden und Kongregationen der Kath. Kirche. Paderborn 1896—97. 2 dln.

Acta der provinciale en particuliere synoden, gehouden in de Noordelijke Nederlanden gedurende de jaren 1572—1620, verzameld en uitgegeven door J. Reitsma en S. D. van Veen. 8e dl. Drente, 1598—1620. Gron. 1899.

F. Hauptmann, Das Wappenrecht. Historische und dogmatische Darstellung der im Wappenwesen geltenden Rechtssätze. Ein Beitrag zum deutschen Privatrecht. Mit 2 Farbendrucktafeln und 104 Textillusstrationen. Bonn 1896.

Mémain, Étude sur l'unification du calendrier et la véritable échéance de Paques. Paris 1899.

B. M. Lersch, Einleitung in die Chronologie. 2e umgearb. u. stark verm. Aufl. Freib. i/B. 1899.

L. F. Day, Alte und neue Alphabete. Leipzig 1900.

A. Hollestelle, De drie merkwaardige schellingen: Het Schild, het Lam en de Gulden van gewicht, of de munten van 3, $2^1/_2$ en 2 tremissen, met de daarmede in verband staande pondenstelsels. 2de ged. Tholen 1899.

G. Bilfinger, Untersuchungen über die Zeitrechnung der alte Germanen. I. Das altnordische Jahr. Stuttgart 1899.

P. J. Blok, Eene Hollandsche stad onder de Bourgondisch-Oostenrijksche heerschappij. 's Grav. 1884.

H. Lamprecht, Die kulturhistorische Methode. Berlin 1900.

E. Heydenreich, Das älteste fuldaer Cartular im Staatsarchive zu Marburg. Leipzig 1899.

E. Heydenreich, Archivwesen und Geschichtswissenschaft. Marburg 1900.

W. Dijkstra, Friesch woordenboek (Lexicon Frisicum), benevens Lijst van Friesche eigennamen, door Joh. Winkler. Afl. 11. Leeuw. 1899.

M. Pott, Aardrijkskundig woordenboek van Nederland. Gron., 1899.

Friesche Volksalmanak voor het jaar 1900. Leeuw.

Provinciale almanak van Friesland voor 1899.

VIII. *Uitslag der pogingen om afschriften te verkrijgen van belangrijke onuitgegeven bescheiden, voor het archief in de provincie van gewicht en berustende in andere binnen- en buitenlandsche archieven.*

Afschrift werd genomen van de volgende stukken uit het gemeente-archief van Sloten:

1. Rekest van de stad Sloten aan keizerlijke commissarissen ter verkrijging van een jaar- en weekmarkt enz. Met de in margine bijgeschreven dispositie daarop van Stadhouder en raden van 8 Oct. 1524.

2. Uitspraak van „zoenslieden" in een geschil, betreffende eene uiterste wilsbeschikking, van 1 Octob. 1453.

IX. *Het gebruik van het archief, gemaakt door en inlichtingen verstrekt aan autoriteiten en particulieren.*

De volgende handschriften werden tijdelijk gedeponeerd ter provinciale Griffie alhier op verzoek van Heeren Gedeteerde Staten:
Decisiën van den Prefect van Friesland, 1811 en 1812.
Brieven en stukken betreffende de uitvoering van art. 2, 9 en 11 van het keizerlijk decreet van 21 October 1811, aangaande het recht van tolheffing.

In het Rijksarchief alhier werden tijdelijk gedeponeerd, ten gebruike van Dr. M. Schoengen:

a. uit de Koninklijke Bibliotheek te 's-Gravenhage:
1. Kroniek van het Zwolsche Fraterhuis d. J. de Voecht.
2. Tractatus magistri Gabrielis Byel de comm. vita clericorum.
3. Een hs., bevattende verschillende theologische tractaten.

b. uit de Bibliothèque royale te Brussel:
1. Een hs., bevattende tractaten betreffende de broeders des gemeenzamen levens.
2. Relatio ... status religionis Catholicae in Hollandia.... collegit . . . J. de la Torre.

Aan heeren Gedeputeerde Staten van Friesland werd gerapporteerd over alhier berustende stukken, die betrekking hebben op de uitvoering van art. 2, 9 en 11 van het Keizerlijk decreet van 21 October 1811, aangaande het recht van tolheffing. De losse stukken werden tijdelijk ter Provinciale Griffie gedeponeerd en tevens worden aldaar successievelijk gedeponeerd de deelen, waarin de besluiten van den Prefect voorkomen, die ter uitvoering van genoemd Keizerlijk decreet gènomen zijn, voor zoover het recht van tolheffing betreft, wijl heeren Gedeputeerde Staten van deze besluiten en de daarbij behoorende tarieven van tolheffing afschrift wenschen te doen nemen.

Voorts werd o. a. door de volgende personen van het archief gebruik gemaakt:

De heer Mr. C. C. Paehlig, te Sneek, bezocht verscheidene malen het archief, om onderzoek te doen in de rechterlijke

archieven van Sneek en Wijmbritseradeel naar stukken betreffende eenige landerijen, bij Sneek gelegen, bekend onder de naam „Het convent Ee". Een aantal afschriften werd voor ZE. genomen.

De heer Mr. T. van Hettinga Tromp, alhier, bezocht het archief met hetzelfde doel als hierboven genoemd. ZEd. werd één afschrift uit het rechterlijk archief van Sneek verstrekt.

De heer F. H. v. d. Kop, 1e luitenant alhier, zette zijne onderzoekingen voor de krijgsgeschiedenis gedurende een gedeelte van het jaar in het archief voort. Ditmaal deed Z.E. nasporingen naar stukken betreffende den 9-jarigen oorlog van 1688—1697.

Aan den Secretaris der gemeente Wonseradeel werd inlichting gegeven omtrent het bestuur der gemeente van 1800—1815.

Voor den heer L. Gehring, te München, werd in het archief der Franeker academie een onderzoek ingesteld naar stukken, betreffende het verblijf van E. Hanmann aan die academie.

De heer P. J. D. v. Slooten, predikant te Heerenveen, deed in het alhier berustende oud-archief van het Provinciaal College van toezicht op de kerkelijke goederen onderzoek in zake de scheiding der kerkelijke gemeente te Hoornsterzwaag, Jubbega en Schurega van die te Nije- en Oudehorne. Aan Z.Ed. werd een afschrift verstrekt van eene resolutie van Gedeputeerde Staten daaromtrent.

De heer D. van Lonkhuizen, predikant te Hoornsterzwaag, nam voor hetzelfde doel als bovengenoemd inzage van eenige registers en stukken van het archief van het Provinciaal college van toezicht op de kerkelijke goederen.

Voor den heer J. Fabius, te Utrecht, werd een onderzoek ingesteld naar stukken betreffende J. Bysterus en diens verblijf aan de academie te Franeker.

De heer M. J. Janssen, te Well, ontving inlichting omtrent het wapen en eenige leden van het geslacht Herema.

De heer Talma, te Hardegarijp, raadpleegde eenige registers van het rechterlijk archief van Oostdongeradeel, voor een onderzoek, de geschiedenis zijner familie betreffende.

De heer Dr. J. A. Bruins, predikant te Idaard, nam inzage van eenige lijsten der kerkelijke corpora-goederen van 1796 en 1797 van het dorp Wanswerd.

Aan den heer H. G. Harkema, te Doetichem, werd bericht gezonden omtrent eenige leden van het geslacht Asbeck.

De heer M. H. Tromp, burgemeester van Wijmbritseradeel, nam inzage van eenige stukken en registers van het rechterlijk archief van die gemeente.

De heer J. A. Bergsma, alhier, ontving afschrift van het besluit van den prefect van Friesland van 23 December 1812 en het daarbij behoorende tarief, betreffende het recht van tolheffing op de Schoterlandsche compagnons-vaart.

Aan den heer D. Bartstra, te Bolsward, werd opgave verstrekt omtrent enkele leden van het geslacht van Aijlva, en omtrent stukken aangaande het Hettema- en Heeremaleen te Bolsward.

De heer F. H. Siemelink, te Workum, ontving inlichting omtrent eene sententie van het Hof van Friesland van 28 Juni 1530.

Voor den heer Prof. P. J. Blok, te Leiden, werd een onderzoek ingesteld naar stukken betreffende de oprichting van een Camer van assurantie in de 17e eeuw.

Voor den heer J. W. Holterman, te Haarlem, werden nasporingen gedaan naar stukken betreffende de aanstelling van J. W. Holterman tot chirurgijn en diens verblijf op Schiermonnikoog.

De heer F. C. Fleischer, predikant te Broek op Langendijk, ontving inlichting omtrent de begeving en approbatie van beneficiën in de eerste helft der 16e eeuw in deze provincie.

De heer S. Haagsma, te Bozum, bezocht herhaaldelijk het archief om inzage te nemen van verschillende registers, behoorende tot de rechterlijke archieven.

De heer D. Cannegieter, te Tjum, nam inzage van eenige losse stukken van het rechterlijk archief van Franeker.

De heer Mr. J. van Loon, alhier, ontving inlichting op de vraag of de grietslieden rechtens bevoegd waren om de rekeningen der kerkvoogdijen mede op te nemen en te onderteekenen.

Overigens werden zoowel mondeling als schriftelijk nog verschillende inlichtingen, meerendeels van genealogischen aard, verstrekt.

X. *Uitkomst der bemoeiingen met gemeente-, waterschaps- en andere archieven.*

Van mijne verslagen omtrent oude kerkelijke archieven in Friesland, die ik als bijlage bij mijne jaarverslagen over 1896 en 1898 Uwer Excellentie deed toekomen, werden overdrukken aan de gemeentebesturen en aan de leeraren van alle, in die verslagen genoemde kerkgenootschappen in deze provincie gezonden. Ik voegde bij de overdrukken aan laatstgenoemden eene circulaire, waarin ik verzocht, om, wanneer misstellingen in mijne verslagen ontdekt werden, en tevens wanneer kerkelijke bescheiden gevonden werden, die niet daarin vermeld zijn, mij daarvan in kennis te willen stellen.

Naar aanleiding daarvan berichtte de predikant der Nederl. Hervormde gemeente te Winaldum mij, dat twee registers zijner gemeente in het verslag niet vermeld waren: nl. een kerkeboek v. 1617—1772, bevattende aanteekening van gedoopten, getrouwden enz., dat in het gemeentehuis van Barradeel berust, en voorts een rekeningboek; tevens deelde Z.Eerw. mij mede, dat op zijn voorstel H H. kerkvoogden besloten hadden eene, in mijn verslag vermelde, vrij groote collectie losse stukken aan het archief in bruikleen aan te bieden. Dit aanbod nam ik gaarne aan; doch gaf aan den predikant tevens in overweging de wenschelijkheid, dat dan tevens bovengemeld rekeningboek en ook de in mijn verslag genoemde rekeningboeken der kerkvoogdij in bruikleen gegeven werden.

Betreffende het ontbrekende kerkeboek berichtte ik Z.Eerw., dat in mijne verslagen de doop- en trouwboeken, die in de gemeentehuizen berusten, niet opgenomen zijn. Omtrent mijn voorstel om ook de genoemde rekeningboeken in bruikleen te geven, mocht ik ten antwoord ontvangen, dat H.H. kerkvoogden ook daarin hadden toegestemd.

Deze correspondentie had in het allerlaatst van het jaar plaats. De bescheiden ontving ik in den aanvang van het thans loopende jaar. Onder de losse stukken, o. a. uit de eerste helft der 16e eeuw, zijn verscheidene niet onbelangrijk. Het bovengenoemde „ontbrekende" rekeningboek bleek te zijn van de administratie der armvoogdij. Ik berichtte daarop aan den predikant, dat in mijne verslagen de archieven van armbesturen, die naast de diaconieën en kerkvoogdijen afzonderlijke administratiën hadden, niet opgenomen zijn.

De secretaris der gemeente Sneek zond mij twee plans voor

de inrichting van eene brandvrije bewaarplaats van het gemeente-archief, die gemaakt zou worden in het naast het stadhuis gelegen gebouw, waarvan de benedenverdieping thans voor conciergewoning dient. Volgens het eene plan zou eene geheele kamer door steenen gewelf enz. zooveel mogelijk brandvrij ingericht worden, en volgens het andere plan zou een vrij groote brandvrije kluis gemaakt worden. ZE. verzocht mij mijne opinie daaromtrent te willen mededeelen. Ik antwoordde daarop, dat naar het mij voorkwam het eerstgenoemde plan vooral om de grootere ruimte de voorkeur verdient; doch wanneer wegens te hooge kosten of anderszins daartegen bezwaar mocht bestaan, een brandvrije kluis van de afmeting zooals op 't plan aangegeven was, voldoende zou zijn om althans het voornaamste van het gemeente-archief te bewaren.

Ingevolge de aanschrijving van Uwer Excellenties ambtsvoorganger van 28 April 1893, no. 813 Afd. K. W., bezocht ik de gemeentearchieven van Leeuwarden en Bolsward, ten einde mij te overtuigen van de veilige bewaring en de wijze van behandeling der aan deze gemeenten in bewaring toevertrouwde rechterlijke archieven.

In het gemeentearchief alhier is de toestand dezelfde gebleven.

Te Bolsward is thans de toestand veel verbeterd. Het vertrek boven de waag, waarvan in mijn vorig verslag werd melding gemaakt, werd als bewaarplaats van het oud archief, en tevens als werkplaats voor den archivaris in gebruik genomen. Aldaar is zoowel het rechterlijk als het oude gemeentearchief geplaatst in gesloten wandkasten.

De deuren daarvan worden telkens open gezet, en bovendien is dit vertrek van de overige nog ongebruikte ruimte boven de waag aan de 2 zijden, alwaar deze kasten zijn, slechts door een planken beschot afgescheiden, zoodat het nadeel, dat gesloten muurkasten opleveren, daar minder groot is.

XI. *Maatregelen in het belang van het oud-archief te nemen.*

Tot het voorstellen van eenigen maatregel bestaat geene aanleiding.

De archivaris in Friesland,

J. L. Berns.

Leeuwarden, den 28 Februari 1900.

Het Rijksarchief in Overijssel.

I. *Toestand der bewaarplaats van het archief.*

Het gunstig oordeel in mijn voorgaand verslag over de nieuwe bewaarplaats uitgesproken, werd in het afgeloopen jaar als het ware bij den dag door het gebruik bevestigd. Zooals ik echter in bedoeld verslag tevens te kennen gaf, blijven ook bij het meest volmaakte werk allicht kleine desiderata over, en zoo was het ook hier, doch werd daaraan zoo goed mogelijk te gemoet gekomèn. Sommige vensters toch zijn niet zoo volkomen sluitend, dat ze den wind absoluut buitensluiten, doch heeft men, door ze met stopverf te dichten, daarin zooveel mogelijk voorzien. Of de tocht daarmede geheel bezworen is, zal de tijd moeten leeren, in zoover sommige winden daarbij meer dan andere een nadeelige werking uitoefenen. Het aanbrengen van dubbele ramen, gelijk mij werd voorgesteld, achtte ik, dewijl zij het schoone gebouw dreigden te ontsieren, eerst als uitersten maatregel aan te bevelen.

Een ander ongerief is het sterke rooken van een der schoorsteenen. De westenwinden, tegengehouden door het groote middendak, vallen terug in den middelsten schoorsteen en veroorzaken een zoo ondragelijke verspreiding van koolgas in de bibliotheek en de werkkamer, dat het nauwelijks mogelijk is die vertrekken te bewonen. Ook in dezen heeft het niet ontbroken aan pogingen om de kwaal tegen te gaan, maar wie ooit last had van rookende schoorsteenen, zal weten hoe bezwaarlijk het gaat daarin te voorzien. Verschillende rookverdrijvers zijn vruchteloos beproefd, de toestand verbeterde daardoor weinig of niet. Of een in de laatste dagen aangewend middel beter doel zal treffen, wat ik nauwelijks betwijfel, moet de ondervinding leeren en zal in het volgende verslag nader besproken kunnen worden.

In den doorgang van de Sassenpoort bevinden zich onderscheidene nissen, waarvan eene zoo diep (een voormalige doorgang naar het te voren naastgelegen wachthuis), dat zij als het ware uitnoodigt tot een niet bedoeld gebruik. Bovendien ziet

ook de kwaadwilligheid de kans daar schoon om zich te buiten te gaan. Eene looze deur, die de plaats aangeeft, waar de nis in vorige tijden van het wachthuis was gescheiden, werd op zekeren morgen ontgrendeld en gedeeltelijk ter aarde geworpen aangetroffen, wat niet pleit voor de vigilantie der brave politie, gestationeerd in het op weinige schreden van daar gelegen wachthuis. Ik stelde voor de nis aftesluiten met een eenvoudig Gothiek hek, maar weet niet of dat plan kans heeft verwezenlijkt te worden. Behalve een enkele lei, die los raakte en weer aan het dak werd bevestigd, heeft het uitwendige van den toren geene herstelling ondergaan.

In de lokalen, waarin het rijksarchief wordt geborgen, is een gedeelte voegwerk losgeraakt, doch terstond hersteld. Het vertrek van den klerk-binder werd sober, maar uiterst doeltreffend gepolychromeerd, nadat om de kraan der waterleiding een vlak van ongeveer een halven meter in het vierkant met tegeltjes, sedert de restauratie nog in voorraad gehouden, was belegd ter beveiliging van den muur. Door een en ander is gezegd vertrek geheel in overeenstemming gebracht met het overige gebouw. Het eenige wat in het gebouw nog ontbreekt, doch vermoedelijk eerlang zal aangebracht worden, is eene schildering ter weerszijden van zeker muurvlak in de bibliotheek, waarbij ter eeuwige memorie hulde zal worden gebracht aan Hare Majesteit de Koningin-Regentes, onder wier glorieus bewind de restauratie dezer poort en hare inrichting tot bewaring van archieven tot stand kwamen.

In het najaar werden mij welwillend eenige stalen damast met Gothieke patronen toegezonden, die, eenvoudig en weinig kostbaar, geheel de stof opleverden, waarnaar ik voor gordijnen reeds lang te vergeefs had uitgezien en waarvan het gemis tot dien tijd zeer werd gevoeld. In dit hooge gebouw dringen de zonnestralen zoo krachtig en onbelemmerd naar binnen, dat eenige bescherming daartegen niet gemist kan worden. De bedoelde stof, uitmuntende door sierlijkheid van patroon, heeft ook het voordeel van genoeg licht door te laten om zelfs bij geheel gesloten gordijnen voldoende te kunnen arbeiden.

Het overnemen van den Sassenpoortentoren bracht mede, dat ook de trottoirs aan beide zijden van den doorgang aan het Rijk vervielen en daarmede tevens de verplichting om ze schoon te houden ten laste van het Rijk kwam.

Daar nu de poort een van de meest gebruikte toegangen naar de stad vormt, laat het zich hooren, dat deze trottoirs voortdurend reiniging behoeven, waartoe het benoodigde water van de eerste verdieping moest worden gehaald. Om aan dat bezwaar te gemoet te komen, werden in den oostelijken toren, d. i. onder

het vertrek van den klerk-binder, aan de bestaande buis der waterleiding eene kraan en gelegenheid aangebracht ter bevestiging van een slang met straalpijp.

In het voorjaar werd nog één accumulator aangeschaft, terwijl in den loop van het jaar een andere, ter vulling naar Utrecht gezonden, tijdens een hevigen brand aldaar verloren ging. De electrische verlichting door middel van accumulatoren blijkt meer en meer niet tot de goedkoopste te behooren. Het schijnt moeilijk eene soort te vinden, die de electriciteit niet nu en dan laat vervloeien en die zonder bezwaar naar elders ter vulling is te verzenden. Na elke verzending valt het een of ander te repareeren. Toch is het electrisch licht het eenige, dat men hier zonder gevaar kan aanwenden. De uiterst zwakke stroom sluit elke gedachte aan brandgevaar volmaakt uit. De geleidraad van de electrische schel is wegens de vorming van condensatiewater langs den trapmuur aan roesten onderhevig, waarom reeds eenmaal een gedeelte moest worden vernieuwd.

De westelijke muur van mijn torenkamertje begint meer en meer op te drogen en ik vermoed, dat alle sporen van vocht een volgend jaar verdwijnen zullen. Het uurwerk blijft aan de strengste eischen voldoen. Waarschijnlijk is het aan het trekken van het houtwerk in het middenste torenspitsje, waaraan de wijzerplaten zijn verbonden, te wijten, dat het uurwerk eenmaal stilstond. Daarin is voorloopig voorzien, doch zal na voortdurende observatie moeten blijken of daarmede de kwaal geheel is verholpen.

II. *Toestand der reddings- en brandbluschmiddelen.*

Onder toezicht van den heer hoofdopzichter te Groningen wordt de bliksemafleider op gezette tijden door een deskundige onderzocht. Door eene kleine wijziging is het thans mogelijk dat onderzoek te verrichten in de nabijheid van de klokken, terwijl het te voren bij de spits moest geschieden, waartoe telkenmale eenig steigerwerk was aan te brengen. De brandkraan in de bovenste verdieping is wegens een geringe lekkage hersteld. Overigens verkeeren al de brandbluschmiddelen in goeden staat.

III. *Toestand van de archiefverzameling.*

Behoudens noodwendige reparatiën van banden en portefeuiles enz. verkeert de verzameling in zeer goeden staat.

De klerk-binder gaat het geheele archief nummer voor nummer na en voert de noodige herstellingen geregeld uit. Natuurlijk zal er nog geruime tijd heengaan, alvorens hij daarmede gereed kan zijn. Intusschen was ik in de gelegenheid eene weinig gebruikte verzameling boekbindersinstrumenten tegen matigen prijs en tegen taxatie door twee vermaarde boekbinders alhier over te nemen, waarin zoowat alles vertegenwoordigd is, wat voor dit archief gevorderd wordt. Ik voorzag mij bovendien van een goeden voorraad perkament, linnen, papier, garens, lijm en al wat verder voor de binderij van noode kan zijn, zoodat de klerk-binder in de volle gelegenheid kwam zijn talent aan het binden te wijden. Ofschoon hij zich nimmer voor een meester in die kunst heeft uitgegeven, heb ik toch reden over zijn werk zeer tevreden te zijn, zoo zelfs, dat indien hij in staat ware ook titels op de banden aan te brengen, er nauwlijks, behalve voor eenige weinige exemplaren, behoefte meer zou bestaan aan de hulp van een meer bedreven vakman. Ook wat zijne werkzaamheden buiten de binderij betreft kan ik hem slechts roemen. In alle opzichten vervult hij zijn taak met zorg, nauwgezetheid en ijver, geheel in zijn ambt opgaande, terwijl hij tegen geen werk, van welken aard het ook zijn moge, opziet. Zijn voorganger De Vries zag spoedig in, zich in den aard .van het hem toevertrouwde ambt vergist te hebben en verzocht hij Uwer Excellentie hem een eervol ontslag te willen verleenen. Met ingang van 16 Mei 1899 benoemde Uwe Excellentie tot zijn opvolger M. Visscher.

IV. *Verslag van de werkzaamheden en van den voortgang der inventarisatie en de ordening van het archief.*

Nadat ik gedurende de eerste maanden van het jaar door eene hevige ziekte geheel werd verhinderd mij met het archief bezig te houden en daarna geruimen tijd wegens trage reconvalescentie slechts met halve kracht vermocht te werken, gelukte het mij de regeling van het archief der Ridderschap, in vorige jaren door verschillende omstandigheden afgebroken, weder op te nemen en daarmede een goed eind op te schieten, zoodat ik hoop daarmede in 1900 nagenoeg gereed te kunnen komen, indien mij geen nieuwe tegenspoed treft.

De in het vorige jaar gereed gekomen voorloopige inventaris van het archief was geschreven op losse strookjes, een vorm, die voor het publiek niet het noodige gemak oplevert. Daarom liet ik de strookjes door den amanuensis Geesink in een register overschrijven, zoodat het publiek zich nu door het raadplegen van een flinken foliant, bovendien door mij voorzien van een

gedetailleerde inhoudsopgave, snel op de hoogte kan stellen van de aanwezige archiefstukken. Herhaaldelijk is mij reeds gebleken dat deze bewerking van den inventaris door het publiek wordt gewaardeerd. Voorts vervaardigde gezegde amanuensis een chronologisch register op de judicialen van af 1607—1798, met vermelding van de namen der partijen.

In dit archief toch berusten een aantal ongedateerde stukken, waarvan zonder nader onderzoek niet is uit te maken of ze op eenige procedure in claringe of op eenige administratieve procedure betrekking hebben. Veelal behooren zij tot de wegens appèl in claringe overgelegde dossiers der lagere gerichten, maar zelden geeft een min of meer oppervlakkig onderzoek dienaangaande zekerheid. Slechts de vermelding van de namen der partijen in die stukken geeft eenige aanwijzing en door die te vergelijken met het thans geformeerde register op de judicialen, zal het in menig geval mogelijk zijn de stukken behoorlijk tehuis te brengen.

In den loop van den zomer wendde zich de heer P. J. P. Metelerkamp uit Amsterdam tot mij met het verzoek om hem als volontair bij dit archief te willen toelaten. Hij heeft in den aanvang van September den arbeid aanvaard en zich spoedig met het oude letterschrift vertrouwd gemaakt. Daarna heb ik hem de regeling aanbevolen van een der aan de gemeente Zwolle toebehoorende klooster-archieven, waartoe de kennis der Latijnsche taal hem bizonder geschikt maakt. Later hoop ik hem afwisselend in het Rijks- en Gemeentearchief verschillende werkzaamheden op te dragen. Tot nu toe heb ik alle reden over zijn werk tevreden te zijn en heb ik ook voor de toekomst dienaangaande goede verwachting.

Eenige wijzigingen door Uwe Excellentie aangebracht in de instructie voor de commiezen-chartermeesters enz., werden op mijn verzoek ten behoeve van dit archief, en wel met het oog op de hier bestaande regeling, andermaal gewijzigd.

V. *Opgave der in druk uitgegeven bescheiden, behoorende tot het archief.*

Dr. Houck te Deventer nam in zijn werk: Mededeelingen betreffende Gerhard Ter Borch verscheidene gegevens, op ontleend aan dit archief. In bewerking is een opstel van Mr. R. E. Hattink, te Almelo, waarin eveneens van stukken uit dit archief wordt gebruik gemaakt.

VI. *Opgaven der aanwinsten door geschenk, aankoop, of in bruikleen verkregen en opgave der verliezen, zoo die er zijn, en alsdan van de oorzaken daarvan.*

De aanwinsten waren:

a. Geschenken.

1°. *Van Uwe Excellentie:*

Verslagen van 's Rijks Oude-archieven XIX—XXI, 1896—1898. 's Grav. 1899. 3 dln. 8°.

Verslagen omtrent 's Rijks-verzamelingen van Geschiedenis en Kunst XXI, 1898. 's Grav. 1899. 1 dl. 8°.

A. J. Flament, Rijks-archivaris in Limburg. Summiere inventaris der archieven van het Souverein Hof en de Rekenkamer te Roermond, die naar Arnhem zijn gevoerd 1632, aldaar achtergebleven in 1682 en in den loop van 1895 overgebracht van het Rijksarchief te Arnhem naar dat van Maastricht. 8°.

Eenige exemplaren van: De Archieven der collegiën en ambtenaren te Roermond, die een rechterlijk of landheerlijk karakter of rechtstreeks invloed hadden op het algemeen bestuur. 's Grav. 1898. 8°.

M. de Vries, E. Verwijs, P. J. Cosijn en anderen. Woordenboek der Nederlandsche Taal, voor zoover tot heden verschenen. 's Grav. 1882 tot heden.

C. Busken Huet en Dr. J. S. van Veen. Verslag van onderzoekingen naar archivalia te Parijs. 's Grav. 1899. 8°.

C. Busken Huet. Tweede verslag van onderzoekingen naar Archivalia te Parijs, belangrijk voor de geschiedenis van Nederland. 's Grav. 1900. 8°.

Eene verzameling bestekken, uitgegeven door het Dep^t^. van Waterstaat, Handel en Nijverheid en uitgevoerd in Overijssel.

2°. *Van Gedeputeerde Staten der Prov. Overijssel:*

Verslag van de Gedeputeerde Staten aan de Staten der Prov. Overijssel, omtrent den toestand der Prov. in 1898. Zwolle 1899. 1 dl. 8°.

3°. *Van Burgemeester en Wethouders der Gemeente Dordrecht :*

Catalogus van de prentenverzameling der gemeente Dordrecht. Dordr. 1899. 8°.

4°. *Van Burgemeester en Wethouders der Gemeente Deventer :*

Dr. J. de Hullu. De cameraars-rekeningen van Deventer. Dl. V, 1ste en 2de stuk. Deventer 1899. 2 dl. 8°.

5°. *Van de commissie voor het Archief en de Bibliotheek der Gemeente Rotterdam :*

De oudste stadsrekeningen van Rotterdam. Rotterd. 1899. 4°.

6°. *Van de commissie van Bestuur van het Provinciaal Museum van oudheden en Geschiedkundige voorwerpen in Drenthe :*

Catalogus van het Provinciaal Museum van oudheden en Geschiedkundige voorwerpen in Drenthe. Afdeeling VA Boeken. Assen 2 j. 1 dl. kl. 8°.

Verslag van de commissie van het prov. museum over 1898. Assen 1899. 1 dl. 8°.

7°. *Van den Heer Directeur van het Krijgsgeschiedkundig Archief van den Generalen staf :*

Vierde jaarverslag betreffende de krijgsgeschiedkundige nasporingen en studiën, loopende tot 1 October 1897. 's Grav. 1899. 8°.

8°. *Van den Heer Algemeenen Rijksarchivaris :*

Notulen van de negende bijeenkomst der Rijksarchivarissen op Dinsdag 8 Nov. 1898. 1 dl. 8°.

9°. *Van den Heer Algemeenen Rijksarchivaris, namens Jhr. W. H. Teding van Berckhout te 's Gravenhage :*

Eene collectie stukken, afkomstig van den voormaligen landrentmeester van het kwartier van Vollenhove en rentmeester van St. Janscamp. Mr. Jan Teding van Berkhout, en wel in diens qualiteit :

a. van lid van de commissie van Landbouw ;

b. van landrentm^r. van Vollenhove en rentmeester van St. Janskamp;
c. van Ontvanger der dir. en indir. belastingen te Wijhe. 1809—1811.

10°. *Van den Rijksarchivaris in Noordbrabant*:

Verslag omtrent oude Gemeente- en Waterschapsarchieven in Noord-Brabant. 's-Hert. 1898. 8°.
Dito 's-Hert. 1899. 8°.

11°. *Van den Rijksarchivaris in Zeeland*:

Beschrijving eener verzameling charters en papieren, afkomstig van Jacob van den Moere, ontvanger van Beveren, berustende ten gemeentehuize van Veere. Overdr. 8°.

Beschrijving der charters, deel uitmakende van het archief van Hulsterambacht. Overdr. 8°.

Het oud-archief van den kerkeraad en de diaconie der Nederduitsch Hervormde gemeente te Arnemuiden. Overdr. 8°.

12°. *Van den Rijksarchivaris in Friesland*:

Oude kerkelijke archieven in Friesland. 's-Grav. 1899. 8°.

13°. *Van den Rijksarchivaris in Groningen*:

Inventaris van het familie-archief van het geslacht van Ewsum, berustende in het Rijksarchief in Groningen. 's-Grav. 1899. 8°.

14°. *Von Archivrat Dr. W. Sauer in Düsseldorf*:

Urkunden und Regesten zur Geschichte des Augustiner Erimitenklosters Mariënthal bei Brunnen. Sonderabdruck aus den Zeitschrift de Bergischen Geschichtsvereins. XXXIV Bd. Elberfeld 1898. 8°.

15°. *Van den heer Gemeente-archivaris van Amsterdam*:

Brief van C. J. de Vriese van 4 Sept. 1787 uit Zwartsluis aan Baron de Vos van Steenwijk tot Nieuwerwal, gecommitteerde ter Defensie van Overijssel, resideerende thans te Campen, over rechtigheid van zeker paspoort. 1 vl. kl. 4°.

16°. *Van Prof. Henri Lonchay te Brussel.*

Commentario del colonel Francisco Verdugo de la guerra de Frisa. Brux. 1899. 1 dl. 8°.

17°. *Van Prof. Mr. S. J. Fockema Andreae te Leiden.*

Stukken betreffende een geschil tusschen de buren van Vriezenveen en den heer van Almelo (+ 1490). Overdr. 8°.

18°. *Van den heer C. Borchling te Göttingen.*

C. Borchling. Mittelniederdeutsche Handschriften in Norddeutschland und den Niederlanden. (Aus den Nachrichten der Kön. Gesellschaft der Wissenschaften zu Göttingen 1898 Heft 2) 8°.

19°. *Van den heer L. Schmedding S. J. te Katwijk.*

De regeering van Frederik van Blankenheim, bisschop van Utrecht. Leiden 1899. 8°.

20°. *Van Dr. M. E. Houck te Deventer.*

Mededeelingen betreffende Gerhard ter Borch, Robert van Voerst, Pieter van Anraedt, enz. Zwolle 1899. 8°.

21°. *Van Ds. C. F. Stellwag te Deventer.*

1649—1899. Feestrede uitgesproken bij gedachtenisviering van het 250-jarig bestaan der Evangelisch-Lutersche gemeente te Deventer op Zondag 16 Juli 1899. Dev. 1899. 8°.

22°. *Van den heer Aug. Sassen te Helmond.*

Bouwstoffen voor eene Geschiedenis van het Nederl. Geld en Muntwezen. 1898. 8°.

b. Door aankoop.

Archief voor de geschiedenis van het Aartsbisdom Utrecht. Deel XXV. afl. 1—3 en dl. XXVI. afl. 1. Utr. 1899.

Bijdragen tot de Geschiedenis v. h. Bisdom Haarlem. Dl. 21—24.

N. C. Kist en H. J. Roijaards. Archief voor kerkelijke geschiedenis inzonderheid van Nederland. Leijden 1829—1840. 10 dln. 8°.

N. C. Kist en H. J. Roijaards. Nederlandsch archief voor kerkelijke geschiedenis. Leiden 1841—1849. 9 dln. 8°.

N. C. Kist en H. J. Roijaards. Nieuw archief voor kerkelijke geschiedenis. Schiedam 1852 en 1854. 2 dln. 8°.

N. C. Kist en W. Moll. Kerkhistorisch archief. Amsterdam 1857—1866. 4 dln. 8°.

J. C. R. Acquoy. Archief voor Nederlandsche kerkgeschiedenis. Dl. 7 afl. 3 en 4.

Wetzer und Welte's. Kirchenlexicon. Heft 118—123.

M. W. L. van Alphen. Nieuw kerkelijk handboek. Jaarg. 1899.

Dr. J. Reitsma en Dr. S. D. van Veen. Acta der provinciale en particuliere synoden. Dl. VIII. Gron. 1899.

Chr. Sepp. Bibliotheek van Nederl. kerkgeschiedschrijvers. Leiden 1886. 1 dl. gr. 8°.

J. Busch. Chronicon canonicorum regularum ord. 1 Aug. cap. Windesemensis. Accedit chron. Montis s. Agnetis, auct. Thomas à Kempis. Antw. 1621.

Paul Fredericq. Corpus documentorum inquisitionis haereticae pravitatis Neerlandicae. Gent. 1889 en 1896. 2 dln. 8°.

Neues Archiv der Gesellschaft für ältere deutsche Geschichtskunde. Hannover à Leipzig 1899. 1 al. 8°.

Zeitschrift für vaterländische Geschichte und Alterthumskunde. 56 Band. Munster 1899. 8°.

Zeitschrift des historischen Vereins für Niedersachsen, Jahrgang 1899. Hann. 1899. 8°.

Osnabrücker Urkundenbuch. Band III. 2—3. Osnabruck 1899. 8°.

Hänsisches Urkundenbuch 5ter und 8ter Bd. Leipzig 1899. 2 dln. 4°.

Auberti Miraei. Opera diplomatica Lovanii 1723. 4 dln. fol.

J. F. Böhmer. Regesta imperii I Innsbrück 1899. 1 dl. 4°.

K. Lamprecht. Deutsche Geschichte. Berlin 1894 à 1895 6 dln. 8°.

Dr. F. Philippi. Der Westfälische Friede. Ein Gedenkbuch etc. Münster 1898. gr. 8°.

Dr. R. Knipping. Die Kölner Stadtrechnungen 2de Bd. Bonn. 1898. 1 dl. fol.

Mittheilungen aus dem Stadtarchif von Köln. Köln 1899. 8°.

Boos. Geschichte der rheinischen Städtekultur 3ter theil. Berlin 1899. 4°.

Dr. Richard Wrede. Die Körperstrafen bei allen Völkern. etc. Dresden 1898. 1 dl. 8°.

M. Lowys Grucciardijn. Beschrijvinghe van alle de Nederlanden. 't Amsterd. 1612. 1 dl. fol.

Oorkondenboek van Groningen en Drenthe 7de en 8ste afl. Gron. 1899. fol. Met band voor dl. II.

J. P. Arend. Algem. geschiedenis des vaderlands Amst. 1840. 14 dln. 4°.

P. J. Blok. Geschiedenis van het Nederl. volk. Dl. 4 8°.

Repartorium der verhandelingen en bijdragen betreffende de Geschiedenis des vaderlands. Met 3 supplementen, en register van de academische dissertatien en oratien betreffende de Geschiedenis des vaderlands met vervolg 6 dln. 8° met vervolg. 1863—1893.

Dr. R. Fruin. Bijdragen voor vaderlandsche geschiedenis en oudheidkunde. Derde reeks, 10e deel, afl. 4 en 4e reeks 1e deel afl. 1.

Robert Fruin's verspreide geschriften. 's Grav. 1899. afl. 1—3.

R. Fruin. Tièn jaren uit den tachtigjarigen oorlog. 5e uitg. 's Grav. 1899. 8°.

Dr. H. F. Colenbrander. De patriottentijd. 3 dln. 8°.; 's Grav. 1897—1899.

Mr. W. H. de Beaufort. Brieven van en aan Joan Derck van der Capellen van de Poll. Utr. 1879. 8°.

Mr. J. A. Sillem. Brieven van en aan Joan Derck van der Capellen tot den Pol. Utr. 1883. 8°.

P. N. van Doorninck. Leenacten van Gelre en Zutphen. 1376 —1402. Haarlem. 1899.

Dr. M. E. Houck en Ch. Dixon. Deventer onder de Stadhouders uit het huis van Oranje. De historische groep in den optocht op 1 Sept. 1898. Dev. 1898. 8°.

Verzameling van landbrieven, dijk- en markerechten van Overijssel met eenige Geldersche rechtsbepalingen, alles uit de 15de eeuw. Mss. van de 16de eeuw. 4°.

Aangevangen doch onvoltooide lijsten van Dekenen en Proosten van Oldenzaal, Drosten en Rentmeesters van Twenthe en Richters tot Ootmarsum, alles van de hand van P. Bondam. 5 vel fol.

Solide ende waerachtige demonstratie, dat Heer George Schenck Baron van Toutenburgh, in sijn leven . . . . geen soon is geweest van eenen Johan, of Johand Willebrord Schenck etc. Zwolle 1669. 1 dl. fol.

Le chanoine Reussens. Elements de Paleographie. Louvain 1897 et 1899. 2 fascicules 8°.

A. Cappelli. Dizionario di abbreviature Latine ed Italiane. Milano. 1899. kl. 8°.

Von Spiessen. Wappenbuch des Westfälischen Adels. 5 Liefer. Gorlitz. 1899. 4°.

A. Fahne. Geschichte der Kölnischen, Julichschen und Bergischen Geschlechter. Köln à. Bonn. 1848. 1 dl. fol.

De Wapenheraut. Algem. Nederl. Familieblad. Jaarg. 1899.

Jhr. W. F. G. L. van der Dussen en M. P. Smissaert. Genealogische Kwartierstaten van Nederlandsche geslachten. 's Grav. 1865—1873. 3 dln. fol. obl.

M. A. van Rhede van der Kloot en R. N. G. M. Bär. Genealogische Kwartierstaten van Nederl. geslachten. 's Grav. 1887—1892. 1 portef. fol. obl.

M. G. Wildeman en W. F. A. van de Blocquery. Honderd genealogische Kwartierstaten van Nederl. geslachten. 's Grav. 1895—1897. 1 portef. fol. obl.

De Navorscher. Jaarg. 1899.

Verwijs en Verdam. Middel Nederlandsch Woordenboek. Deel IV afl. 18—20.

J. Vercoullie. Beknopt etymologisch Woordenboek der Nederl. taal. Gent. 's Grav. 1898. 8°.

Oud-Holland. Nieuwe Bijdr. voor de Gesch. der Nederl. kunst etc. Jaarg. XVI, 4 en jaarg. XVII 1, 2.

Ornementation des Manuscrits au Moyen Age XIIIme—XVme siècle. Paris 3 dln. 8°. obl.

M. Gachard. Inventaires des archives de la Belgique. Bruxelles 1837—1865. 4 dln. fol.

Inventaris van het Oud-Archief der gemeente Roermond. 1868—1883, 12 afl. 8°.

Catalogus van de auctie Bondam. Utr. 1800. 8°.

Bibliotheca Musschenbroekiana. 1 dl. 1826. 8°.

Catalogus der nagelaten handschriften enz. van Kornelis van Alkemade en Mr. Pieter van der Schelling. 1 dl. 1848. 8°.

M. G. Huet. Catalogue des manuscrits Neerlandais de la Bibliothèque nationale, Paris 1886. 1 dl. 8°.

Catalogus der handschriften berustende op de Athenaeum-Bibliotheek te Deventer. Dev. 1892. 8°.

Nederl. Staatsalmanak. Jaargang 1899.

Groningsche volksalmanak. Jaarg. 1900.

Geldersche volksalmanak. Jaarg. 1900.

Pius-almanak voor 1899, 1900.

Calisch. Nederl.—Engelsch Woordenboek.

Verliezen zijn in dit jaar niet geleden.

VII. *Uitslag der pogingen om afschriften te verkrijgen van belangrijke onuitgegeven bescheiden voor het hoofdarchief in de provincie van gewicht in binnen- of buitenlandsche archieven.*

Dergelijke pogingen zijn in het afgeloopen jaar niet aangewend.

VIII. *Gebruik van het archief gemaakt door en inlichtingen verstrekt aan autoriteiten en particulieren.*

Mijn ambtgenoot in Utrecht ontving eenige charters in leen ten behoeve van het uit te geven Stichtsch oorkondenboek, terwijl ik mijn ambtgenoot in Gelderland een afschrift zond van eene beleening met het goed Vresenwijck in Borgelremarke. De heer F. L. Franken te 's-Gravenhage, vroeg en verkreeg inlichtingen nopens het in train brengen van den impost op 't klein zegel in deze provincie. De Commissaris der Koningin in Utrecht vroeg door bemiddeling van zijn ambtgenoot alhier inlichtingen omtrent K. Ph. K. Hüffel, den 12 Aug. 1743 volgens zijne opgave te Zwolle overleden. Aanvankelijk was ik niet in staat hem dienaangaande iets mede te deelen, doch vielen mij kort daarna bij de bewerking van het archief der Ridderschap zoovele gegevens in handen, dat ik den Commissaris in Utrecht een ampel bericht kon toezenden. Dr. C. Hille Ris Lambers te Haaksbergen vroeg in welke verhouding de tevoren in het Haaksbergsche gebezigde mudden en schepels stonden tot den huidigen liter. Ik was genoodzaakt hem mede te deelen dat op geen punt grenzeloozer verwarring heeft bestaan dan ten aanzien van de vroegere maten. Elke gemeente hield er de hare, op na en dan nog weder in verschillende tijden van verschillenden inhoud. Gedurig werd daarop door de Staten orde gesteld, doch zonder eenig resultaat. Professor Mr. Fockema Andreae te Leiden ontving eenige regeeringsreglementen in bruikleen. Prof. Dr. Gyula Istvanffi te Budapest informeerde of hier stukken aanwezig waren betrekkelijk Clusius. Ik vermoed dat hij den bekenden botanicus bedoelde en moest ontkennend antwoorden. De heer Mr. G. J. ter Kuilen te Almelo verkreeg afschriften van charters waarin zijn familienaam voorkomt. Op verzoek van mijn ambtgenoot

in Limburg stelde ik eenige vragen aan den heer Burgemeester van Bathmen, waarop het gewenschte antwoord evenwel niet kon gegeven worden.

De 1ste luitenant J. A. A. Holste zette in opdracht van den Generalen Staf zijne krijgsgeschiedkundige nasporingen voort, terwijl de heer L. F. Teixeira de Mattos, civiel-ingenieur alhier, verscheidene stukken met het oog op de geschiedenis van de Dedemsvaart enz. raadpleegde. Genealogische nasporingen werden nog verricht door of ten behoeve van de heeren van Ketwich Verschuer te Leeuwarden en Baron J. P. A. Mulert te Zwolle.

IX. *Uitkomst van de bemoeiingen met gemeente-, waterschaps- en andere archieven.*

Toen ik voor eenige jaren van de Gemeente Steenwijk de achtergebleven rechterlijke archieven overnam, werd mijne medewerking ingeroepen voor de regeling van het Steenwijksche gemeente-archief en verklaarde ik mij bereid om onder voorbehoud van nadere machtiging van Uwe Excellentie ter gelegener tijd daartoe over te gaan. Het gemeentebestuur herinnerde mij in het afgeloopen jaar aan die toezegging en vroeg of de tijd mij niet gekomen scheen om daaraan gevolg te geven. Ik antwoordde dat de kwestie in hoeverre het Rijk de regeling van diergelijke archieven zou kunnen bevorderen sedert een paar jaar in de jaarvergadering van Rijksarchivarissen, ter beantwoording van eenige vragen door Uwe Excellentie dienaangaande voorgelegd, ijverig wordt besproken en reeds aanleiding heeft gegeven tot het voteeren van eenige resolutiën die aan Uwe Excellentie zijn toegezonden, doch waarop tot heden nog geen besluit is gevallen, althans niet aan de heeren is medegedeeld, en dat ik diensvolgens mijne bemoeiingen met het Steenwijksche archief meende te moeten verschuiven tot tijd en wijle ons door Uwe Excellentie de weg zou zijn aangewezen dien wij in zake regeling van diergelijke archieven hebben te volgen. Tot dit antwoord achtte ik mij te meer gedrongen na eene vroegere bespreking met een lid van het college van Burgemeester en Wethouders dier gemeente, waaruit ik besluiten moest dat er misverstand in het spel was, te weten dat het college destijds gratuite behandeling had bedoeld en bovendien regeling ter plaatse, terwijl ik het eerste in het midden had gelaten en het laatste noch beloofd had, noch zelfs mogelijk achtte. Het zou mij hebben genoodzaakt een tijd lang het archief onder mijn beheer te verlaten en mij te Steenwijk te vestigen. Onder die omstandigheden heb ik het geraden geacht de besluiten af te wachten waarbij Uwe Excellentie zal

meenen ons in het toekomende een gedragslijn te moeten aanwijzen, vooral in zake de regeling van archieven toebehoorende aan zulke gemeenten, die niet gezegd kunnen worden buiten machte te zijn om althans eenige noodwendige onkosten te vergoeden.

Bij aanschrijving van Uwe Excellentie dd. 29 Juni 1899 n°. 1613 afd. K. W. werd ik gemachtigd het hier aanwezig deel van het rechterlijk archief van Deventer, benevens dat van Colmeschate aan het gemeentebestuur van Deventer in bruikleen over te dragen. Daar ik den volgenden dag voor geruimen tijd een verlof in het buitenland ging doorbrengen, was het mij eerst na terugkomst mogelijk aan die opdracht te voldoen. Den 14[den] September werden die archieven in een grooten verhuiswagen daarheen vervoerd en ter plaatse opgesteld naast het in 1811 in Deventer achtergebleven rechterlijk archief, dat volgens overeenkomst tusschen de Regeering en de Gemeente in eigendom aan het Rijk is vervallen en daarna in bruikleen door Deventer is aanvaard. Ofschoon Uwe Excellentie mij daartoe geen bizondere opdracht heeft verleend, meende ik in den geest van Uwe Excellentie te handelen door het aan het Rijk afgestane gedeelte zorgvuldig te stempelen met het zegel van het Rijksarchief in Overijssel. De jaarlijksche inspectie toch van die archieven ons bij ministerieele aanschrijving opgedragen moet uit den aard bepaald blijven bij een globaal constateeren van de overeenstemming van het proces-verbaal van overname met het overgedragen archief. Onder anderen na te gaan of in elke portefeuille al de stukken en stukjes aanwezig zijn zou dagen vorderen. Zijn echter al die stukken gestempeld, dan zijn ze ten allen tijde, ook al mochten ze onder andere documenten verdwaald of aan het archief onttrokken zijn, te herkennen. Eene goede orde van zaken brengt mijns inziens derhalve mede dat zulke archieven terstond gestempeld worden, al bezorgt die werkzaamheid eenige moeite.

De inventarissen der doop-, trouw- en doodregisters als mede van de kerkelijke archieven in deze provincie welke ik gehoopt had reeds als bijlagen bij vorige verslagen voor den druk te kunnen aanbieden, zullen nu achter dit verslag naar ik hoop eene plaats vinden. Ik was in het afgeloopen jaar in staat daarin nog eenige aanvullingen toe te voegen.

Ook eene opgave van de onder de gemeentebesturen gevonden marken-archieven voeg ik daaraan toe.

De Archivaris,

Zwolle, 3 April 1900. L. VAN HASSELT.

Doop-, trouw- en doodboeken in de burgerlijke en kerkelijke gemeenten in de provincie Overijssel. (1)

Almelo (Stad).

I. Doopboeken.

In het gemeentehuis.

d. Herv.

1. 1 Jan. 1734—21 Aug. 1812. (Met aanteekening van geboorten.

d. R. K.

2. 10 Juni 1784—25 Aug. 1812. (Tevens trouwboek, zie 11).

van alle gezindten.

3. Alphabet. lijst der manspersonen, geb. in Almelo. 1764—1796.

In de consistoriekamer der Herv. Kerk.

4. 1 Juli 1791—27 Dec. 1840. (Getiteld »contra doopboek"; bevat ook aanteekening van geboorten).

In de R. K. pastorie.

5. 10 Juni 1784—10 Maart 1843. (Tevens trouwboek, zie 13).

---

(1) In deze lijst zijn niet alleen opgenomen de voormaals door de kerkelijke- aan de gemeente-besturen overgedragen doop-, trouw- en doodregisters, maar ook die, welke onder de kerkelijke besturen zijn achtergebleven. Altijd in zoover het mogelijk was gedurende de bezoeken aan de gemeenten, ter opsporing van rechterlijke archieven, tevens inzage van de kerkelijke archieven te verkrijgen, wat niet overal het geval was, hetzij omdat de bestuurders destijds niet ter plaatse aanwezig waren, hetzij omdat zij bezwaren tegen de inzage opwierpen. Een herhaald bezoek zal daarom noodig zijn ter aanvulling van hetgeen thans wordt aangeboden.

II. Trouwboeken.

In het gemeentehuis.

d. Herv.

6. 3 Mei 1691—29 Nov. 1711. (Waarachter lijst van ledematen, 4 Oct. 1689—Maart 1697).

7. {10 Jan. 1712—10 Febr. 1732 / 18 Jan. 1741—28 Dec. 1749}

8. 19 Febr. 1732— Jan. 1741

9. 3 Jan. 1750—14 Jan. 1790

10. 5 Febr. 1790—12 Juni 1795

d. R. K.

11. 19 Nov. 1784—8 April 1812. (Tevens doopboek, zie 2).

van alle gezindten.

12. 31 Juli 1795—2 April 1811. (Voorin de publ. v. d. Prov. Repr es. v. Ov. v. 19 Mei 1795, bevattende het huwelijksreglement).

In de R. K. pastorie.

13. 19 Nov. 1784—27 Jan. 1843. (Tevens doopboek, zie 5).

III. Doodboeken.

In het gemeentehuis.

14. 8 Jan. 1806—2 Juni 1810.

15. 2 Juni 1810—31 Dec. 1811.

16. 20 Oct. 1811—27 Dec. 1811.

Almelo (Ambt).

I. Trouwboek.

In het gemeentehuis

van alle gezindten.

17. 26 Juni 1795—29 Oct. 1803. (Eigenlijk opname in ondertrouw voor Richter en Assessoren, met vermelding van de huwelijksbevestiging in een der kerken. Bevat ook certificaten van Dominés en Pastoors van bevestigingen, 13 Sept. 1795—8 Febr. 1798 en aangiften van lijken. Zie 18).

II. Doodboek.

In het gemeentehuis.

18. 4 Jan. 1806—18 Nov. 1811. (Tevens trouwboek, zie 17).

Avereest.

I. Doopboeken.

In het gemeentehuis.

d. Herv.

19. 16. Jan. 1757—12 Juni 1791. (Tevens kerkenboek van Avereest).

20. 3. Juli 1791—18 Febr. 1811. (Met opgaaf v. d. geboorten).

In de pastorie der Herv. te Oud Avereest.

21. 3 Juli 1791—1832.

II. Trouwboek.

In het gemeentehuis.

22. 10 Maart 1757—11 Dec. 1791. (Tevens kerkenboek, zie 19).

III. Doodboek.

In het gemeentehuis.

23. 21 Jan. 1806 - 6 Nov. 1811. (Tevens kerkenboek, zie 19).

Bathmen.

I. Doopboeken.

In het gemeentehuis.

d. Herv.

24. 4 Jan. 1652—29 Dec. 1689.
19 Jan. 1690—10 Febr. 1692.
26 Juni 1692—7 April 1700.
14 April 1700—24 Dec. 1713.
(Onderbroken door lijsten van ledematen van 1690—1722.)

25. 14 Jan. 1714—21 Dec. 1749.

26. 18 Jan. 1750—26 Juni 1791.

27. 25 Juni 1791—29 Dec. 1811.

II. Trouwboeken.

In het gemeentehuis.

d. Herv.

28. 4 Oct. 1711—12 Mei 1764. (Aan de keerzijde de namen der op attestatie van elders getrouwden, 8 Nov. 1711—4 Dec. 1763).

29. 2 Juni 1765—25 Maart 1791.

30. 1 Juli 1791—23 Maart 1811.

van alle gezindten.

31. 25 April—23 Nov. 1811. (Huwelijksafkondiging voor de mairie).

III. Doodboeken.

In het gemeentehuis.

32. 12 Jan. 1766—15 Maart 1793.

33. 8 April 1793—10 Nov. 1805.
17 Febr. 1805—6 Nov. 1811.
(Het gedeelte, loopende 1793—1805, uit aanteekeningen getrokken, zijnde het doodboek, tijdens het doortrekken der Engelschen, in het ongereede geraakt.)

Blankenham. (1)

I. Doopboeken.

In het gemeentehuis te Kuinre.

d. Herv.

34. 8 Febr. 1717—19 Juni 1791. Tevens trouwboek, zie 36 en lijst van ledematen).

35. 12 Aug. 1791—23 Mei 1813. (Met dubbel).

---

(1) (Voor Blankenham zal het raadzaam zijn ook de registers van Kuinre te raadplegen.

II. Trouwboeken.

In het gemeentehuis te Kuinre.

d. Herv.

36. 29 Maart 1717—17 Nov. 1799. } (Tevens doopboek, zie 84).
20 Oct. 1803—20 Juni 1813. }

37. 18 Dec. 1791—27 Sept. 1795.

III. Doodboek.

In het gemeentehuis te Kuinre.

38. 1806—1809. (Is een register van afgegeven permissiebiljetten tot het begraven der lijken).

Blokzijl.

I. Doopboeken.

In het gemeentehuis.

d. Herv.

39. 3 Jan. 1644—26 Dec. 1763.

40. 8 Jan. 1764—19 Juni 1791.

41. 21 Juni 1791—14 April 1815.

d. Doopsgezinden.

42. 1742—1794. (Te weten, in het boek der lidmaten van de doopsgez. gem. zijn tevens de geboortejaren aangegeven. Ook de sterfjaren, zie 49.)

43. 3 Juli 1754—31 Oct. 1802. (Tevens trouw- en kinderboek der lidmaten van de doopsgez. gem., zie 48).

Bij den predikant der Doopsgezinden.

43*. 1802—heden. (Trouw- en kinderboek).

Bij kerkvoogden der Doopsgezinde gemeente.

43**. 20 Jan. 1704—16 Jan. 1803. (In een register, getiteld: «Register van de leden der Mennonite Gemeente, vergaderende op de Breedstraat in Blokzijl», zie 50).

II. Trouwboeken.

In het gemeentehuis.

d. Herv.

44. 21 Dec. 1766—31 Mei 1795 }
6 Sept. 1795— Maart 1814 }

45. 4 Jan. 1767—15 Mei 1791 (Afschrift van een gedeelte van No. 44).

46. 24 Juli 1791—14 Juni 1795. (Register van in de kerk gehuwden, aangelegd op last van Ridd. en St.).

47. 15 Aug. 1795—6 Febr. 1803. (Register, aangelegd ingevolge publicatie van de Prov. Repres. en wel van de gehuwden voor het gericht der forteresse Blokzijl. Het bevat tevens de huwelijken eerst voor den maire en later voor den ambtenaar v. d. burg. stand, 7 Mei 1811—1 Febr. 1833).

d. Doopsgezinden.

48. 30 Juli 1751—14 Febr. 1802. (Onder den titel van »Trouw- en kinderboek" der ledematen van de Mennonite gemeente, vergaderende in de Breedstraat te Blokzijl. Zie ook 43).

Bij den predikant der Doopsgezinden.

48*. 1802—heden. (Trouw- en kinderboek).

III. Doodboeken.

In het gemeentehuis.

d. Doopsgezinden.

49. 1767—1813. (Te weten, in het register der ledematen van de doopsgez. gem. zijn de sterfjaren aangeteekend tusschen 1767 en 1813, evenals de data der geboorten tusschen 1742 en 1794. Zie 42).

Bij kerkvoogden der Doopsgez. gem.

50. 20 Jan. 1704—16 Jan. 1803. (In een register, getiteld: «Register van de leeden der Mennonite Gemeente, vergaderende op de Breedstraat in Blokzijl». Zie 43**).

Borne.

I. Doopboeken.

In het gemeentehuis.

d. Herv.

51. 4 Jan. 1728—3 Maart 1771. (Door den koster gehouden).

52. 21 Juli 1771—4 Juni 1812. (Met aanteekening van geboorten. Is gehouden door den dominé).

d. R. K.

53. Juli 1709—24 April 1722. (Tevens aan de keerzijde trouwboek. Zie 57.)

54. 10 Mei 1722—15 Nov. 1750.
20 Nov. 1750—16 Febr. 1754.
15 Jan. 1754—30 Jan. 1812. (Tevens trouwboek, zie 58. Het gedeelte 1754—1812 aan de keerzijde, waarboven: Baptismale Romano Catholicum districtus Bornensis sive cathalogus Baptizatorum a me G. J. Hommels, Miss. ibidem).

55. 3 Febr. 1787—15 Jan. 1812. (Tevens trouwboek, zie 59. Boven het gedeelte trouw: «Liber baptismales Romana-Catholicae communitatis extra-Bornensis ab anno Domini 1787»).

d. Doopsgezinden.

56. 26 Nov. 1735—5 Juni 1811. (Geboorteregister).

II. Trouwboeken.

In het gemeentehuis.

d. R. K.

57. 14 Oct. 1709—29 April 1713. (Tevens doopboek, zie 53).

58. 20 April 1724—28 Mei 1751.
14 Jan. 1752—18 Febr. 1753. (Tevens doopboek, zie 54.) (Die van 1724—1751 staan achter die van 1752—1753).

59. 18 Febr. 1754—20 Maart 1813. (Tevens doopboek, zie 55. Boven het gedeelte trouw: «Hi infra annotati servata concilii Tridentine forma matrimonium publice contraseerunt; illudque in facie Ecceletiae Solemnizarunt. Ita testor G. J. Hommels.»

III. Doodboek.

In het gemeentehuis.

van alle gezindten.

60. 7. Jan. 1806—24 Dec. 1811.

Dalfsen.

I. Doopboeken.

In het gemeentehuis.

d. Herv.

61. 12 Nov. 1679— 6 Jan. 1695. (In een kerkenboek van Dalfsen, waarin ook trouw, lijst van ledematen en van aalmoezen, zie ook 69).

62. 6 Jan. 1695—19 Maart 1717. (In een ander kerkenboek van Dalfsen, waarin ook lijsten van ledematen en van aalmoezen).

63. 17 Jan. 1717—26 Dec. 1763.

64. 8 Jan. 1764—18 Aug. 1811.

d. R. K.

65. 16 Aug. 1695—30 Dec. 1750. (Tevens trouwboek, zie 71).

66. 10 Jan. 1751—23 Juni 1769.

67. 10 Juli 1769—3 Maart 1812. (Tevens trouwboek, zie 72).

In de R. K. parochie aan de Hoonhorst.

68. 8 Jan. 1809—6 Febr. 1836.

II. Trouwboeken.

In het gemeentehuis.

d. Herv.

69. 16 Nov. 1679—6 Jan. 1695. (In het kerkenboek, zie 61. Zoowel proclamatiën als voltrekkingen).

70. 24 Nov. 1741—25 Juni 1795. (Aanvankelijk slechts eene lijst van aangiften, sedert 1760 echter ook van huwelijksvoltrekking.

d. R. K.

71. 14 April 1695—29 April 1732. 11 April en 25 Mei 1732—21 Dec. 1750. (Tevens doopboek, zie 64—65).

72. 8 Juli 1769—19 Febr. 1812. (Tevens doopboek, zie 67).

van alle gezindten

73. 20 Juni 1795—20 Nov. 1803. (Is een protocol, aangelegd ingevolge de public. v. 19 Mei 1795, van in ondertrouw in het gericht opgenomen en in eene der kerken gehuwde personen. Vooraf gaat eene annotatie van te *Nieuwleusen* ingeschreven en gehuwden 4 Sept. 1791—10 Mei 1795).

74. 12 Jan. 1804—20 Mei 1809. (Dito protocol).

III. Doodboeken.

75. 2 Jan. 1770—31 Dec. 1805. (Met de aanteekening: «Dit is 't eerste doodenboek, dat in Dalfsen aangelegd is»).

76. 4 Jan. 1806—8 Mei 1811. (Het opschrift luidt: «Register van aangaven der overledenen en van het afgeven der permissiebiljetten ter begraving van deselve ingevolge art. 24 der ordonnantie op het regt van successie alomme binnen het Bataafsche gemeenebest in te vorderen, bij Hun Hoogmogenden den 4 Oct. 1805 gerarresteerd»).

Delden (Stad- en Ambt).

I. Doopboeken.

In het gemeentehuis.

d. Herv.

77. 20 Maart 1647— 1680.

78. 1680— 1732.

79. 7 Juli 1793—31 Mei 1805.

d. R. K.

80. 1673— 1726. (Met het opschrift: »Liber baptizatorum R. C. parochiae Deldensis ab anno 1673 ad annum 1726, renocatum a G. Teuse, past. 1796").

81. 1727—30 Dec. 1795.

82. 2 Jan. 1796—12 Juni 1812. (Met het opschrift: »Liber baptizatorum ab anno 1796, R. C. parochiae Deldensis sub pastore G. Teuse").

In de pastorie der Herv. (1)

83. 1780—

II. Trouwboeken.

In het gemeentehuis.

d. Herv.

84. Juni 1674—18 Jan. 1733.

85. 11 Jan. 1733—23 Dec. 1810.

d. R. K.

86. 11 Juli 1791—15 Mei 1813.

d. Doopsgezinden.

87. 16 Nov. 1733—Febr. 1792. (Protocol van voor het gericht gehuwde Mennoniten).

van alle gezindten.

88. 20 Juni 1795—21 Febr. 1811. Met dubbel (Het is een register van in noodgericht aangeteekenden, met vermelding van de voltrekking in eene der kerken. Hierbij eene verzameling losse certificaten van doop en trouw, aanvang 19de eeuw).

III. Doodboek.

In het gemeentehuis.

89. 13 Febr. 1806—31 Dec. 1811. (Die van 1806—1808 losse quaternen).

---

(1) In het gemeentehuis te Delden berust ook een trouwboek van de R. K. van het Slot bij Goor, alias *het Wegdam*, waarvan een doopboek in de R. K. pastorie te Hengelvelde (het Weldam). Zie een en ander onder Markelo, waartoe het Wegdam behoort.

Denekamp.

I. Doopboeken.

In het gemeentehuis.

d. R. K.

90. 19 Nov. 1730—6 Juni 1771. (Tevens trouwboek, zie 92).

91. 10 April 1771—26 Nov. 1796.
2 Dec. 1796—9 Jan. 1812. (Tevens trouwboek, zie 93. Bevat bovendien nog een aantal dogmatische aanteekeningen).

II. Trouwboeken.

d. R. K.

92. 22 Jan. 1731—29 Sept. 1770. (Tevens doopboek, zie 90).

93. 20 Juni 1783—29 Nov. 1811. (Tevens doopboek, zie 91).

In de pastorie der Herv.

94. 1790—heden.

Deventer.

I. Doopboeken.

In het gemeentehuis.

d. Herv.

95. 2 Juli 1591—28 Mei 1616. (Opschrift: «Namen der kinderen alhier in die gereformeerde karke gedoopt mitsgaders die namen der ouderen ende getuigen).

96. 2 Juni 1616—31 Dec. 1637.

97. 1 Jan. 1638— 2 Dec. 1656.

98. 7 Dec· 1656—27 Dec. 1676.

99. 3 Jan. 1677—30 Dec. 1698.

100. 1 Jan. 1699—30 Nov. 1738.

101. 3 Dec. 1738—30 Juli 1775.

102. 2 Aug. 1775—28 Dec. 1803.

103. 4 Jan. 1804—31 Juli 1811.

d. Waalsche gem.

104. 6 Mei 1703—5 Juni 1803. (Registre des mariages et des baptêmes. Tevens trouw- en doodboek, zie 142 en 175.)

d. R. K.

105. 26 Febr. 1571—26 Mei 1591. (Aan het hoofd: «Anno 1571 • is nae ordinatie dess H. Concilie van Trent uth bevel dess hoichwerdighen heeren unde vader in christo Bisschoppes van Deventer h. Jelis van Bergen dit boick tho gerust um dair inne tho teickenen de naemen der kinderen die in onser L. vrouwen Kercken binnen gedoipt worden tsampt de naemen der olderen, umb tween gevaderen een man unde vrouwe, van derselveren kinderen»).

106. 8 Jan. 1720—1 Juni 1756.

107. 11 Juni 1756—9 Juli 1808.

108. 17 Juli 1808—1 Sept. 1811.

109. 1800— 1811 (Alphabeth. op de doopboeken, 1800—1811).

d. Lutherschen.

110. 6 Dec. 1686—30 Maart 1749. (Tevens huwelijksproclamatiën en ledematenboek, zie 143).

111. 17 Sept. 1749—18 Jan. 1810. (Tevens huwelijksproclamatiën en ledematenboek, zie 144).

d. Doopsgezinden.

112. 1 Maart 1786—19 Nov. 1801. (Te weten: »Aanteekening der geboorte van de kinderen der Doopsgezinden te Deventer.

d. Israelieten.

113. 23 Oct. 1786—2 Juni 1812. (N.l. in eene »Naamlijst der ouders en kinderen der Israëlitische gemeente der stad Deventer op den 12 Sept. 1811").

van onechte kinderen.

114. 31 Maart 1778—24 April 1811. (Register van aangifte van de geboorten van onechte kinderen, geschied voor 2 consules.

In de consistoriekamer der Lebuinuskerk (Archief v. d. Kerkeraad der Herv. gem.).

115. 2 Febr. 1758—18 April 1771. (In de Lebuinuskerk).

116. 1 Jan. 1772—29 Aug. 1781. » » »

117. 2 Sept. 1781—28 Dec. 1791. » » »

118. 4 Jan. 1792—13 Jan. 1796. » » »

119. 4 Jan. 1795—30 Juli 1809. » » »

120. 6 Aug. 1809—29 Jan. 1817. » » »

121. 5 Mei 1771—21 Sept. 1794 (In de Broerenkerk).

122. 11 Jan. 1761—29 Dec. 1793. (In de Bergkerk).

123. 26 Jan. 1794—31 Dec. 1809. » » »

124. 7 Jan. 1810—26 Jan. 1817. » » »

In de R. K. pastorie.

125. 1720—1799. (Van 1720—1756 met groote lacunes. Van 1753—1757 aangeteekend »in oratorio" of »in ecclesia". Tevens trouwboek, zie 147).

126. 21 Juli 1806—1840.

II. Trouwboeken.

In het gemeentehuis.

van verschillende gezindten.

127. 30 Jan. 1591—27 Dec. 1624. (De titel luidt: »Namen derghenen die hen tot den huwelicken staede hebben begeven ende haere proclamatien gehadt binnen Deventer beginnende int jaer 1591". Deze trouwboeken zijn of ten raadhuize of althans door leden van den raad gehouden en bevatten in margine de data der huwelijksvoltrekking in in eene der kerken, terwijl de tekst de inschrijvingen bevat. De hier vermelde data zijn die van de inschrijvingen).

128. 3 Jan. 1624—21 Dec. 1651.

129. 4 Jan. 1651—5 Jan. 1661.

130. 12 Jan. 1661—24 Juni 1676.

131. 1 Juli 1676—30 Dec. 1694.

132. 6 Jan. 1695—29 Oct. 1712.

133. 19 Nov. 1712—7 Aug. 1734.

134. 14 Aug. 1734—29 Sept. 1759. (Eigenlijk slechts tot 15 Sept. 1759, daar op 22 en 29 Sept. niemand was verschenen. Daaruit blijkt, dat voor het inschrijven op bepaalde dagen zitting werd gehouden).

135. 6 Oct. 1759—12 Oct. 1771.

136. 19 Oct. 1771—22 April 1786.

137. 29 April 1786—28 Nov. 1795. (Aan het slot: «Einde van de Huwelijken in de kerk.» Het laatste huwelijk was gesloten 6 Dec. 1795.)

138. 6 Dec. 1795—23 Febr. 1800. (Dit en de twee volgenden getiteld «Prothocol van Huwelijkszaken»).

139. 3 Maart 1800—23 Febr. 1806.

140. 1 Maart 1806—5 Mei 1811.

d. Herv.

146. 3 Jan. 1796—30 Dec. 1810. («Aanteekening van die personen, die op attestatie van het Stadhuis in de Bergkerk zijn getrouwd»).

d. Waalsche gem.

142. 6 Mei 1703—5 Juni 1803. (Registre des mariages et des baptêmes. Tevens doop- en doodboek, zie 104 en 175).

d. Lutherschen.

143. 25 Jan. 1750— 3 Oct. 1756. (Huwelijksproclamatiën; tevens doop- en ledematenboek, zie 110).

144. — 1810. (Als het voorgaande, zie 111).

In de consistoriekamer der Lebuinuskerk. (Archief v. d. Kerkeraad der Herv. gem.

d. Herv. (1)

145. 14 Maart 1719—3 Nov. 1782. (In de Lebuinuskerk).

146. 26 Mei 1737—24 Nov. 1782. In de Bergkerk).

(Volgens den in het gemeente-archief te Deventer aanwezigen inventaris van het archief van den kerkeraad moet er nog een trouwboek 1782—1817 (in welke kerk ?) geweest zijn, dat door mij echter niet is gevonden.

In de R. K. pastorie.

147 1720— 1844. (Van 1720—1753 met groote lacunes; van 1753—1757 aangeteekend «in oratorio» of «in eeclesia». Tevens doopboek, zie 125).

III. Doodboeken.

In het gemeentehuis

v. d. Lebuinuskerk. (Herv.)

148. 11 Mei 1674—24 Dec. 1683.
149. 1 Jan. 1684—27 Dec. 1745.
150. 1 Jan. 1746—22 Nov. 1811.

v. d. Broerenkerk (Herv.)

151. 30 Dec. 1716—13 Mei 1740.
152. 19 April 1740—26 Maart 1750.
153. 31 Maart 1750—21 Maart 1761.
154. 26 Maart 1761— 8 April 1773.
155. 19 April 1773—31 Maart 1785.
156. 31 Maart 1785—26 Febr. 1795.
157. 28 Maart 1795—18 Maart 1806. (Aan het einde: «Hiermede eindigt mijne aanteekening der dooden voor de kerk volgens de nieuwe ordinantie op het begraven»).

v. d. Bergkerk.

158. 12 Febr. 1739—31 Aug. 1741.
159. 1 Sept. 1741—16 Juni 1744.
160. 27 Juni 1744—30 Dec. 1747.
161. 1 Jan. 1748—31 Maart 1752.
162. 6 April 1752— 9 April 1757.
163. 14 April 1757—27 Aug. 1761.
164. 1 Sept. 1761—16 Febr. 1767.
165. 18 Maart 1767—29 Juni 1770.
166. 4 Juli 1770—27 Juni 1774.

167. 1 Juli 1774—17 Oct. 1780.

168. 18 Maart 1780—30 Juni 1783.

169. 2 Aug. 1783— 8 Maart 1786.

170. 16 April 1786— 1 April 1790.

171. 23 April 1790—27 Maart 1795.

172. 28 Maart 1795—25 Sept. 1811.

v. dezelfde kerk van lieden van Epse, Hooge- en Leege Weteringe, Oxse, Linde, etc.

173. 5 Jan. 1740— 2 Sept. 1783.

174. 2 Oct. 1783—18 Maart 1806.

v. d. Waalsche kerk.

175. 18 Nov. 1702—7 Mei 1741. (In het «Registre des mariages et des baptemes», zie 104 en 142. Aan het hoofd van de afdeeling der dooden (keerzijde van het boek). «Registre, mortuaire des personnes que Dieu retire en son repos, et qui ont été des membres de l'Église Wallonne de Deventer».)

v. alle gezindten.

176. 2 Jan. 1806—30 Dec. 1811. (Prothocol van aangave der personen in de stad Deventer of hare vrijheid overleden, opgemaakt ter voldoening van art. 24 der Ordonnantie eener belasting op het regt van Successie gepubliceerd den 4en October 1805).

Diepenheim.

I. Doopboeken.

In het gemeentehuis. (1)

d. Herv.

177. 8 April 1683—18 Mei 1766. (Tevens trouwboek en communicantenboek, zie 181).

178. 25 Mei 1766—26 Juni 1791.

179. 3 Juli 1791—12 Juli 1812.

(1) Tevens woonhuis v. d. Burgemeester.

II. Trouwboeken.

In het gemeentehuis. (1)

d. Herv.

180. 8 April 1683—7 Aug. 1686. (Losse bladen voor in 't boek, zie 177 en 181. Proclamatien en voltrekkingen).

181. 9 Febr. 1696—12 April 1766. (Tevens doopboek, zie 177 en 180. Proclamatien en voltrekkingen).

182. 2 Juli 1790—16 Dec. 1810. (Inschrijvingen en huwelijken, grootendeels voor het gericht).

Diepenveen. (2)

I. Doopboeken.

In het gemeentehuis.

d. Herv.

183. 4 Dec. 1659—16 Mei 1672.
4 Aug. 1689—14 Nov. 1734.
30 Jan. 1735—22 Mei 1791.
1 Juli 1791—22 Aug. 1813.
(Doopboeken van Colmschate, gebonden met trouwboeken, zie 188).

In de R. K. pastorie te Schalkhaar.

d. R. K.

184. 1694— 1739. (En voorts nog één doop in 1740 en een in 1743).

185. 1 Mei 1739—20 Febr. 1763. (Opschrift: «Nomina baptizatorum a me Hermanno Ottone Meijer, sacellano in communitate Colmschatensi». Tevens trouwboek, zie 191).

186 2 Maart 1762—31 Juli 1820. (Opschrift: «Nomina baptizatorum a me Petro van Hees, Pastore in communitate Colmschatensi.» Tevens trouwboek, zie 192).

187. 2 Maart 1762—31 Juli 1820. (Afschrift van 186).

---

(1) Tevens woonhuis v. d. Burgemeester.
(2) Het voormalig Ambt van Colmschate.

II. Trouwboeken.

In het gemeentehuis.

d. Herv.

188. 3 Dec. 1659—20 Juni 1674.
31 Aug. 1678—10 Aug. 1679.
22 Juni 1689— 7 Dec. 1732.
7 Febr. 1733— 4 Juni 1791.
6 Aug. 1791—30 Mei 1795.
(Gebonden met eenige doopboeken van Colmschate, zie 183. Sedert 1689 ook proclamatien).

189. 22 Juni 1689—20 Jan. 1757. (Proclamatien en trouw in Colmeschate).

190. 4 Juli 1795—30 April 1811. (Aangelegd ingevolge publicatie van Prov. Representanten van 19 Mei 1795).

In de R. K. pastorie te Schalkhaar.

d. R. K.

191. 1743—8 Nov. 1762. (Tevens doopboek, zie 185).

192 31 Mei 1762—5 Aug. 1820. (Tevens doopboek, zie 186).

III. Doodboeken.

In het gemeentehuis.

193. 13 Mei 1735—7 April 1818. (Van Diepenveen, alias Colmeschate).

194. 15 Jan. 1806—17 Jan. 1816. (»Lijst van aangegeven lijken in Colmschate geformeerd ingevolge art. 24 der ordonnantie eener belasting op het regt van Successie g'arresteerd 4 Oct. 1805").

Enschede.

I. Doopboeken.

In het gemeentehuis.

d. Herv.

195. 22 Aug. 1723— 5 Juni 1791.

196. 12 Juli 1791—21 Jan. 1812.

II. Trouwboek.

d. Herv.

197. 27 Maart 1795—21 April 1811.

III. Doodboek.

198. 18 Jan. 1806—31 Dec. 1811.

Genemuiden.

Bij den brand van 1868 zijn alle archieven in deze gemeente verloren gegaan.

Giethoorn.

I. Doopboeken.

In het gemeentehuis.

d. Herv.

199. 8 Jan. 1626— 4 Oct. 1668.
11 Oct. 1687—21 Oct. 1764.
18 Nov. 1764—16 Jan. 1791. (Tevens trouwboek, zie 203).

200. 3 Juli 1791—16 Mei 1813.

d. Noorder Doopsgezinden.

201. 4 Mei 1755—4 Jan. 1811.

d. Zuider Doopsgezinden.

202. 7 Jan. 1750—15 Febr. 1811. (Onder het opschrift: «Acte van aanteekening van geboorte bij de Zuider Doopsgezinde Gemeente». Tevens trouwboek dier Doopsgezinden, zie 204). (1)

II. Trouwboeken.

In het gemeentehuis.

d. Herv.

203. 29 Jan. 1626—28 Oct. 1764.
4 Dec. 1764—12 Juni 1791. (Tevens doopboek, zie 199. Proclamatien en voltrekkingen van huwelijken).

(1) Het doopboek der Mennoniten overeenkomende met het lidmatenboek der andere gezindten zal onder het kerkelijkarchief eene plaats vinden.

d. doopsgezinden.

204. 1808—10 Maart 1811. (Tevens doopboek, zie 202).

v. alle gezindten.

205. 1 April 1694—17 Jan. 1792. (Huwelijken voor Richter en keurnoten. Geldt misschien hoofdzakelijk of uitsluitend doopgezinden).

206. 21 Juni 1791—1 Mei 1795. (Met dubbel. Proclam. en voltr.)

207. 21 Juni 1795— Maart 1811. (Register van akten in het gericht etc. gepasseerd).

208. Losse akten uit het laatst der 18de en aanvang der 19de eeuw.

Goor.

I. Doopboeken.

In het gemeentehuis.

d. Herv.

209. 31 Aug. 1684—25 Febr. 1703.

210. 18 Dec. 1707—28 Dec. 1749.

211. 10 Jan. 1750—18 Juni 1791.

212. 2 Juli 1791— 5 April 1812.

In eene der pastorien v. d. Herv.

d. Herv.

213 Jan. 1725— Mei 1812.
2 Jan. 1729—28 Dec. 1749.

II. Trouwboeken.

In het gemeentehuis.

d. Herv.

214. 16 Sept. 1758—14 Dec. 1785.

215. 5 Jan. 1786— 9 Juli 1791.

216. 23 Juni 1791— 7 Sept. 1811.

III. Doodboek.

In het gemeentehuis.

217. 1 Jan. 1806—18 Nov. 1811.

Grafhorst.

I. Doopboek.

In de Secretarie dezer gemeente te Kampen.

d. Herv.

218. 26 Febr. 1775—13 Maart 1819. (1) (Kerkenboek van IJsselmuiden behelzende de doopelingen van Grafhorst).

II. Trouwboeken.

In de Secretarie als boven.

d. Herv.

219. 24 Febr. 1792—9 Mei 1795.

220. 24 Febr. 1792—19 Mei 1811.

Gramsbergen.

I. Doopboeken.

In het gemeentehuis.

d. Herv.

221. 1649— 1691. (Tevens trouwboek, zie 225 en lidmatenboek).

222. 1692— 1752. (Tevens trouwboek, zie 226 en lidmatenboek).

223. 1753— 1791. (Tevens trouwboek, zie 227 en lidmatenboek).

224. 1791— 1801.

---

(1) In het Kerkenraads-archief van IJsselmuiden dito boek loopende 26 Febr. 1775—22 Dec. 1816. Zie IJsselmuiden.

II. Trouwboeken.

In het gemeentehuis. (1)

d. Herv.

225.	1649—	1685.	(Tevens doopboek enz., zie 221).
226.	1692—	1752.	» » » » 222
227.	1754—	1802.	(Tevens doopboek enz., zie 223).
	1796—	1802.	
228.	1791—	1795.	
229.	1795—	1802.	(Ondertrouw).

Haaksbergen.

I. Doopboeken.

In het gemeentehuis.

d. Herv.

230. 6 Jan. 1726—19 Juni 1791.

231. 10 Juli 1791—24 Mei 1812.

d. R. K.

232. 20 April 1732—8 Febr. 1749.

233. 6 Mei 1749—23 Dec. 1783. (Tevens trouwboek aan de keerzijde, zie 236. Volgens opschrift «Onder de bestieringe van den Heere Theodorus Lansink).

234. 5 Jan. 1784—1 Juni 1812. («Continuatio libri baptismalis communitatis Romano-Catholica Haaksbergensis sub Joanne Henrico Mathia Trapman, Pastori missionario ibidem.»)

In het gebouw der Herv. diaconie. (1)

d. Herv.

235. 10 Juli 1791—15 Dec. 1867.

(1) Tevens woonhuis v. d. Burgemeester.

(1) De richter van Haaksbergen, Joan van der Sluis, Jur. doctor, maakte bij testament van 19 Jan. 1737, behoudens eenige legaten aan familieleden, zijn geheele vermogen aan de Herv. diaconie van Haaksbergen. Daardoor verkreeg de diaconie almede diens woning, waarvan een der vertrekken, in de wandeling «de Zaal» genaamd, thans tot berging van de diaconie- en de kerkelijke archieven wordt gebezigd.

II. Trouwboeken.

In het gemeentehuis.

d. R. K.

236. 10 Febr. 1751—8 Sept. 1760. (Tevens doopboek, zie 233).

v. alle gezindten.

237. 8 April 1780—16 Oct. 1791.

238. 4 Sept. 1791—12 Aug. 1811.

III. Doodboek.

In het gemeentehuis.

239. 1 Jan. 1806—20 April 1811. (Aangelegd ingevolge de ordonnantie op het recht van Successie bij hunne H. M. gearresteerd 4 Oct. 1805. Aan het slot de verklaring van den maire W. Waanders Gz. dd. 20 April 1811, dat het register is gesloten en de verdere registratie is geschied in het register van Gouvernementswege toegezonden).

Ham (Den).

I. Doopboeken.

In het gemeentehuis.

d. Herv.

240. 5 Oct. 1704—9 April 1775.

241. 25 Mei 1775—12 Jan. 1812.

II. Trouwboek.

In het gemeentehuis.

d. Herv.

242. 11 Juni 1775—6 Nov. 1802.

Hardenberg. (Stad)

I. Doopboeken.

In het gemeentehuis.

d. Herv.

243. 3 Oct. 1708—28 Nov. 1761.

244. 10 Jan. 1762—26 Juni 1791.

245. 8 Mei 1791—29 Dec. 1811 (Met dubbel).

II. Trouwboeken.

In het gemeentehuis.

d. Herv.

246. 1708—29 Nov. 1761. (Voorin de vermelding dat 8 Mei 1708 de stad geheel is afgebrand door toedoen van een oude vrouw, Aeltje Kraak, alias Otten, bij welke gelegenheid ook het oudere doop- en trouwboek is teloor gegaan).

247. 6 Maart 1762—25 Juni 1791.

248. 23 Juli 1791—28 Mei 1795.

249. 22 Aug. 1795—8 Febr. 1811.

Hardenberg (Ambt), alias Heemse.

I. Doopboeken.

In het gemeentehuis.

d. Herv.

250. 28 Sept. 1662—22 Sept. 1675.
1676— 1706 (In een kerkenboek van Heemse, dat tevens is trouw- en ledematenboek en eene memorie van armengelden. Zie 254).

251. 25 Jan. 1705—8 Maart 1772.
3 April 1774—21 Nov. 1783. (In een tweede kerkenboek van Heemse dat tevens is trouwboek en dat ook eene «boekrolle der Kristelijke tafelgenoten" bevat. Zie 255).

252. 22 Maart 1772—3 Dec. 1811. (Met dubbel.)

In de pastorie der Herv. (1)

d. Herv.

253. 12 Jan. 1800—25 Aug. 1861.

---

(1) In het laatst der voorgaande eeuw is het kerkelijk archief op eenige weinige registers na verbrand.

II. Trouwboeken.

In het gemeentehuis.

d. Herv.

254. 14 Dec. 1662—23 Nov. 1710. In het kerkenboek, tevens doopboek, zie 250).

255. 5 April 1705—5 Nov. 1764. (In het kerkenboek, tevens doopboek, zie 251.

v. alle gezindten?

256. 8 Dec 1764—13 Mei 1794. (Aangelegd op last van Ridd. en Steden.

257. 11 Juli 1795—23 Nov. 1805.

258. 1806— 1808. (Losse akten van in ondertrouw opgenomen lieden).

259. 1808— 1810. (Dito, geliasseerd).

III. Doodboek.

In het gemeentehuis.

260. 1806—1811. (Aangegeven lijken onder de kerkgemeente van Heemse. Ligt los in het doopsregister, No. 252).

Hasselt.

I. Doopboeken.

In het gemeentehuis.

d. Herv.

261. 1 Jan. 1591— 9 Dec. 1689.

262. 10 April 1701—23 Oct. 1811.

In de pastorie der Herv.

d. Herv.

263. 4 Sept. 1691— 1700.

264. 1700—29 Nov. 1782.

265. 5 Jan. 1783—19 Nov. 1828.

II. Trouwboeken.

In het gemeentehuis.

d. Herv.

266. 1673—19 Jan. 1681.

267. 1 Jan. 1681—20 Febr. 1709.

268. 17 April 1709—26 Febr. 1735. (Inschrijvingen en later ook voltrekkingen).

269. 20 April 1735—28 Juni 1795.

v. alle gezindten?

270. 28 Aug. 1795—12 April 1811.

271. 25 Jan. 1806—10 Jan. 1811. (Huwelijken gesloten coram Schout en keurnoten).

In de pastorie der Herv.

d. Herv.

272. 1795—heden.

III. Doodboeken.

In het gemeentehuis.

273. 1739—16 Oct. 1757.

274. 15 April 1757— 7 Dec. 1769.

275. 20 Jan. 1777— 3 Jan. 1806.

276. 10 Jan. 1805—12 Aug. 1812. (In den aanvang herhaling van het voorgaande).

277. 22 Jan. 1806—24 April 1811. (Register van ter secretarie afgegeven permissiebilletten tot het begraven).

278. 10 Febr. 1806—28 Maart 1811. (Prothocol van het aangeven van lijken in 't Hasselercarspel).

Heino.

I. Doopboeken.

In het gemeentehuis.

d. Herv.

279. 22 Jan. 1694—12 Mei 1763. (Achterin eene lijst van pastoors en dominé's van 1392 tot 1818. Als 5de pastoor wordt genoemd Johannes Leijendecker, die volgens de daarbij gevoegde aanteekening met de geheele gemeente zou zijn overgegaan tot de Hervorming. Bewijs daarvoor wordt niet aangevoerd).

280. 13 Maart 1763—28 Aug. 1814. (Achterin eene lijst der Gereformeerde Zielen in 't carspel, geteld in 't jaar 1798 en dito van de telling op 11 en 12 Nov. 1805).

d. R. K. (van de kerk aan het Liederholthuis, alias aan de Wetering).

281. 14 Nov. 1776—4 Jan. 1812. (Tevens trouwboek, zie 284).

II. Trouwboeken.

In het gemeentehuis.

d. Herv.

282. 13 Maart 1763—7 Juni 1795.

283. 27 Juni 1795—18 Mei 1811.

d. R. K. (v. d. kerk a. h. Lierderholthuis).

284. 26 Dec. 1776—18 Mei 1811. (Tevens doopboek, zie 281).

III. Doodboek.

In het gemeentehuis.

285. 12 April 1769—18 Jan. 1812. (Register van binnen- en buitencarspels dooden, die te Heino begraven zijn).

Hellendoorn.

I. Doopboeken.

In het gemeentehuis.

d. Herv.

286. 21 April 1666—26 Nov. 1762. (Tevens trouwboek, zie 293 en lidmatenboek).

287. 3 Juli 1791—25 April 1841.

d. R. K. (van Haarle of de statie van Hellendoorn).

288. 30 April 1752—23 Juni 1781.

289. 3 Juli 1781—27 Juni 1802.

290. 17 Juli 1802—24 Febr. 1830.

In de pastorie der Herv.

d. Herv.

291. 9 April 1610— 1632. (In een kerkenboek van de Herv., tevens trouwboek, zie 298, overlijden en diaconierekeningen, etc.).

292. 26 Juni 1791— 1864.

II. Trouwboeken.

In het gemeentehuis.

d. Herv.

293. 24 Jan. 1664—3 Aug. 1674. (Tevens doopboek, zie 286).

294. 12 Maart 1670—15 April 1681.

295. 18 Maart 1683—10 Nov. 1736. (Hierin komen lijsten voor van betaalde trouwhoenderen).

296. 11 Nov. 1736—2 Jan. 1790.

d. R. K. (van Haarle of de statie van Hellendoorn).

297. 6 Sept. 1712—11 Juni 1814.

In de pastorie der Herv.

d. Herv.

298. 1610— 1631. (In het kerkenboek, tevens doopboek, zie 291).

Hengelo.

I. Doopboeken.

In het gemeentehuis.

d. Herv.

299. 1643—25 Mei 1684. (In een kerkenboek van de Herv. te Hengelo, tevens trouwboek, zie 304, en formulier van bevestiging van ouderlingen en diakenen).

300. 20 Juni 1684—27 Juni 1791.

301. 3 Juli 1791—28 Dec. 1811.

d. R. K.

302. 24 Mei 1796—27 Dec. 1811.

v. alle gezindten?

303 3 Mei 1750—21 Febr. 1812 («Geboortelijst van zoodanige kinderen, welke te Hengelo en te Goor ter waereld gekomen in de kindsheid niet gedoopt zijn.» Hierin los een geslachtsregister der Israëlitische gemeente te Hengelo, 6 Febr. 1738—13 Sept. 1812).

II. Trouwboeken.

In het gemeentehuis.

d. Herv.

304. 1643—9 Nov. 1679. (Proclam. en bevestiging.
18 Jan. 1680—25 Mei 1684. (Proclam. en bevestiging).
1680— 1682. (Twee lijsten over dezelfde jaren; proclam.)
} In het kerkenboek, tevens doopboek, enz. zie 299.

305. 13 Juli 1684—20 Mei 1791.

306. 7 Juli 1791—14 Juli 1811. (Los in het voorgaande).

Holten.

I. Doopboeken.

In het gemeentehuis.

d. Herv.

307. 23 Mei 1706—23 Dec. 1764. (Tevens trouwboek, zie 310).

308. 1 Jan. 1764—26 Juni 1791. (» » , zie 311).

309. 9 Oct. 1791—2 Juni 1811.

II. Trouwboeken.

In het gemeentehuis.

d. Herv.

310. 9 Mei 1706—31 Dec. 1769. (Tevens doopboek, zie 307).

311. 7 Jan. 1770—25 Juni 1791. (» » , zie 308).

311. 23 Juli 1791—17 April 1811.

IJsselmuiden.

I. Doopboeken.

In de secretarie dezer gemeente te Kampen.

d. Herv.

313. 14 Mei 1737—26 Dec. 1768. (In een kerkenboek der Herv., tevens trouwboek, zie 317 en kerkeraadshandelingen).

314. 14 Jan. 1770—2 Juni 1791. (Tevens trouwboek, zie 318.)

315. 3 Juli 1791—31 Oct. 1813. (» » » 319).

In het kerkeraads-archief. (in de consistoriekamer der Herv. kerk) van IJsselmuiden.

d. Herv.

316. 3 Juli 1791—11 April 1852.

II. Trouwboeken.

In de Secretarie als boven.

d. Herv.

317. 28 Maart 1737—13 Oct. 1769. (In een kerkenboek der Herv., tevens doopboek, zie 313).

318. 20 Febr. 1770—15 April 1791. (Tevens doopboek, zie 314).

319. 16 Sept. 1791— 2 April 1811. (» » » 315).

In het kerkeraads-archief (in de consistoriekamer der Herv. Kerk.) van IJsselmuiden.

d. Herv.

320. 16 Sept. 1791—3 Mei 1868. (Met dubbel).

III. Doodboeken.

In de Secretarie als boven.

321. 25 Juli 1761—10 Jan. 1806.

322. 9 Jan. 1806—2 Juli 1813.

Kampen.

I. Doopboeken.

In het gemeentehuis (Oud-archief).

d. Herv. in de versch. Herv. Kerken.

323. 21 Sept. 1623—22 Sept. 1635.

324. 21 Sept. 1635—3 Maart 1643. (Voorin: «Kerckenboeck voor den Coster»).

325. 3 Maart 1643—31 Dec. 1650.

326. 1 Jan. 1651—28 Dec. 1660.

327. 1 Jan. 1663— 3 April 1672.

328. 8 Mei 1672—28 Dec. 1681.

329. 1 Jan. 1682—30 Maart 1687.

330. 3 April 1687—29 Maart 1695.

331. 3 April 1695—21 Sept. 1701.

332. 24 Sept. 1701—24 Juli 1712.

333. 27 Juli 1712—29 Dec. 1726.

334. 1 Jan. 1727—29 Juni 1734.

335. 4 Juli 1734—26 Dec. 1745.

336. 1 Jan. 1746—31 Aug. 1763.

337. 4 Sept. 1763—30 Aug. 1772.

338. 2 Sept. 1772—28 Dec. 1788.

339. 1 Jan. 1789—26 Dec. 1802.

340. 1 Jan. 1803—5 Jan. 1812. (Hierin ook de geboorten).

341. 1 Jan. 1672–29 Dec. 1709.
342. 3 Jan. 1710—26 Sept. 1756.
343. 29 Sept. 1756—30 Dec. 1792.
Copien van doopboeken der Boven-, Broeren- en Buitenkerk.

d. Herv. in de Bovenkerk.

344. 1644—1 Jan. 1657. (Tevens doodboek, zie 404).
345. 4 Juli 1675–9 April 1694. » » , zie 406).
346. 18 Maart 1694—13 Dec. 1750.
347. 1 Jan. 1751— 25 Sept. 1796.
348. 2 Oct. 1796–31 Dec. 1809.

d. Herv. gemeente op het Kampereiland.

349. 19 Dec. 1669—15 Dec. 1811. (In het «kerckboeck van 't Campereyland», tevens trouwboek, zie 387 en lijst van ledematen, enz.

d. Herv. gemeente te Ens, op 't eiland Schokland.

350. 2 Sept. 1688—5 Juni 1791. (In het «kerckboeck van Ens,» tevens trouwboek, zie 388, lijst van ledematen, enz.).

d. Waalsche gemeente.

351. 25 Aug. 1652–24 Dec. 1809. (Tevens proclamatieboek. zie 390).

d. R. K. van de pastoorskerk.

352. 12 April 1738—3 Nov. 1796. Tevens trouw- (zie 391) en doodboek, zie 411. Voorin: «Register hic concinnatus videtur de Reverendo domino Gerardo Mulders Oldensalia oriundo, et a me Bartolomeo Doorenweerd, in curiam delatus fuit sub initio anni 1812).

353. 10 Dec. 1796–3 Maart 1812. (Tevens trouwboek, zie 392).

d. R. K. in de paterskerk.

354. 7 Jan. 1687—26 Dec. 1787.
355. 9 Jan. 1738—1 Jan. 1812.

d. R. K. gemeente op Emmeloord.

356. 30 Mei 1714—27 Nov. 1812. (Tevens trouw- (zie 394) en doodboek, zie 412).

d. Luthersche gemeente.

357. 14 Jan. 1647— 9 Nov. 1684
15 Jan. 1684— 4 Aug. 1699
22 Jan. 1700—15 Dec. 1735
(Op verschillende plaatsen in het kerkboek der Luth. gemeente, tevens trouwboek, zie 395, lijst van ledematen, etc).

358. 27 Jan. 1737—16 Febr. 1812. (Tevens trouwboek, zie 396).

d. Doopsgezinde gemeente.

359. 26 April 1789— 1816. (Kinderboek ter aanteekening van den geboortetijd der Doopsgezinde gemeente te Kampen).

In de R. K. pastorie.

d. R. K.

360. 7 Juli 1676— 1 Maart 1692
10 Dec. 1796— 8 Mei 1823
(Tevens trouw-, zie 398 en doodboek, zie 413).

361. 30 Nov. 1692—26 Dec. 1730
23 Jan. 1732—12 Maart 1738
(Achter een ritueel, waarin ook trouw, zie 399).

362. 7 Jan. 1687—30 Maart 1831 (1)

363. 5 April 1808—22 Juni 1870.

II. Trouwboeken.

In het gemeentehuis (oud-archief).

d. Herv. in de Bovenkerk.

364. 6 Oct. 1622—24 April 1644. («Geboode Boek». Huwelijksproclamatien).

365. 4 Sept. 1661—22 April 1694. (Gehouden door den custos).

366. 11 Maart 1694—29 Dec. 1765. » » » »

367. 5 Jan. 1766—11 Nov. 1809.

368. 6 Jan. 1797—29 Maart 1811. (Huwelijksproclamatien. Met dubbel, hetwelk echter wegens het uitscheuren van eenige bladen eerst met 31 Aug. 1797 aanvangt).

(1) Wellicht Paterskerk ?

d. Herv. in de Boven-, Broeren- en Buitenkerk.

369.	Jan. 1613— 1 Juli 1635	(Waarschijnlijk gehouden door den custos).
370.	21 Maart 1637—11 Sept. 1670	
371.	10 Mei 1671—29 Sept. 1695	
372.	9 Oct. 1695— 6 Aug. 1730	
373.	13 Aug. 1730—20 Dec. 1778	
374.	17 Jan. 1779— 5 Dec. 1809	

v. verschillende gezindten.

375.	31 Juli 1608—12 Febr. 1633	(»Naamregister(s) der personen, die ingeschreven warden om haere kerckelicke proclamatien te hebben". In margine vermelding van de huwelijksvoltrekking.
376.	8 Febr. 1633—30 Dec. 1653	
377.	6 Jan. 1654— 4 Febr. 1681	
378.	11 Febr. 1681—27 April 1703	
379.	4 Mei 1703— 1 Aug. 1732	
380.	1 Aug. 1732—27 Dec. 1776	
381.	10 Jan. 1777—28 Aug. 1811	

382. 1 Jan. 1796—16 Dec. 1803. (Huwelijksaangiften voor de municipaliteit.

383. 27 Jan. 1804—1 Dec. 1810. (Huwelijksaangiften voor de municipaliteit.

384. 31 Maart 1811—29 Dec. 1811. (Register van huwelijksafkondigingen door den adjoint-maire, namens den maire, op de puie van het Raadhuis).

385. 1799— 1803. (Certificaten ten behoeve van de huwelijksvoltrekking overgelegd, te zamen gebonden).

386. 1808— 1810 (Als het voorgaande).

d. Herv. gemeente op het Kampereiland.

387. 3 Dec. 1669—16 Sept. 1811. (Tevens doopboek enz., zie 349.

d. Herv. gemeente te Ens op het eiland Schokland.

388. 2 Sept. 1688—12 Juni 1791. (In het kerkboek van Ens, tevens doopboek, zie 350.

e. alle gezindten op Emmeloord op het eiland Schokland.

389. 2 Aug. 1795—23 Dec. 1810 (voor de municipaliteit).

d. Waalsche gemeente.

390. 27 Maart 1656—19 Maart 1809. (Tevens doop- en proclamatieboek, zie 351).

d. R. K. van de pastoorskerk.

391. 29 Jan. 1738—24 April 1785. (Tevens doop-, zie 352, en doodboek, zie 411.

392. 28 Dec. 1796—30 Nov. 1811. (Tevens doopboek, zie 353.)

d. R. K. van de paterskerk.

393. Maart 1674—21 Sept. 1811. (Op het eerste blad met latere hand: «Annotata matrimonia contracta usque ad annum 1811 in hac statione nostra dicta *agter de nieuwe muure.*" Achterin: «Proffessiones tertiae Regule. Anno domini 1676 die 12 Augusti tertiam Regulam SPN Francisci, Seu ordinis de Poenitentia prosessae sunt nobiles et devotae domicellae Euphemiae van Vterwijck et Martha Sophia van Ingen, filiae spintuales, idque in manibus nostris, obiit van Ingen 3 Martii 1715; Euphemia van Vterwijck obiit 21 Sept. 1721». Volgen de namen der geprotesten tot 4 Oct. 1772).

d. R. K. op Emmeloord op het eiland Schokland.

397. 1714—21 Sept. 1812. (Tevens doop-, zie 356 en doodboek, zie 412).

d. Luthersche gemeente.

395. 24 Oct. 1647—9 Febr. 1755.
31 April 1755—25 Dec. 1767.
13 Maart 1768—27 April 1777.
(Op verschillende plaatsen in het kerkboek der Luth. gem., tevens doopboek, zie 357, lijst van ledematen, enz).

396. 5 Maart 1741—3 Febr. 1811. (Tevens doopboek, zie 358. Aan 5 Maart 1741 gaat nog eene bladz. trouw vooraf zonder vermelding van jaar).

d. Doopsgezinden.

397. 22 Oct. 1667—22 Dec. 1795. («Register der Mennoniten welcke op het Raedthuijs haer houwelijxe proclamatien hebben doen opschrijven. Uitgeg. door Mr. Nanninga Uitterdijk in het Familieblad).

In de R. K. pastorie.

398. 6/16 Jan. 1679—3/13 Jan. 1692. 8 Mei 1797—15 Mei 1814. (Tevens doop-, zie 360, en doodboek, zie 413).

399. 23 Nov. 1692—19 Mei 1737. (Achter een *ritueel*, waarin tevens doop, zie 361).

III. Doodboeken.

In het gemeentehuis (oud-archief).

d. Herv. in de Bovenkerk.

400. 1660—10 April 1694. 23 Sept. 1736—26 Oct. 1747. (Met aanteekening van betaalde jura).

401. 8 Maart 1694—11 Febr. 1730. (Met aanteekening van betaalde jura).

402. 3 Maart 1730—24 Juli 1774. (Met aanteekening van betaalde jura.

403. 9 Sept. 1774—15 Jan. 1812. (Met aanteekening van betaalde jura. Voorin: «Dit doodboek door mij G. Bouhuys, custos, aangelegt door order van de Heer J. J. Arnold van Ongeren, kerckmeester van de Bovenkerk»).

404 23 Sept. —9 Dec. 1672. (Tevens doopboek, zie 344).

405. 22 Sept. 1681—27 Juni 1730.

406. Juli en Aug. 1730. (Tevens doopboek, zie 345).

d. Herv. in de Broederkerk.

407. 18 Juli 1741—25 Oct. 1811. (Met aanteekening van betaalde jura).

d. Herv. in de Buitenkerk.

408. 11 Nov. 1678—27 Nov. 1730. (Met aanteekening van betaalde jura).

409. 7 Dec. 1730—31 Dec. 1809. (Met aanteekening van betaalde jura).

410 2 Jan. 1813—6 Jan. 1812.

d. R. K. van de Pastoorskerk.

411. 11 Maart 1759—23 Nov. 1796. (Tevens doop-, zie 352, en trouwboek, zie 391).

d. R. K op Emmeloord op het eiland Schokland.

412. 26 Nov. 1750—25 Nov. 1812. (Tevens doop-, zie 356, en trouwboek, zie 394).

In de R. K. pastorie.

d. R. K.

413. 27 Jan. 1652— 1824. (Tevens doop-, zie 360 en trouwboek, zie 398. Als doopboek vermoedelijk met lacunes).

Kamperveen.

I. Doopboeken.

In de secretarie dezer gemeente te Kampen.

d. Herv.

414. 10 Maart 1689—15 Mei 1791. (In een kerkeboek van Kamperveen, waarin ook acta v. d. Kerkenraad).

415. 27 Aug. 1791—24 Dec. 1811.

II. Doodboeken.

In de secretarie als boven.

416. 31 Oct. 1760—22 Juli 1806.

417. 11 Jan. 1806—18 Maart 1811. (Register van aangifte van overlijden).

418. 28 Jan. 1806—8 Jan. 1812. (Dood- en begraafboek).

Kuinre.

I. Doopboeken.

In het gemeentehuis. (1)

d. Herv.

419. 17 Juni 1688—19 Juni 1791. («Lijste der gedoopten in de kerke van de Heerlikheidt van de Kuinre»).

420. 21 Juli 1791—11 Juli 1813. (Met aanteekening van de geboorten). Met dubbel.

In de R. K. pastorie.

d. R. K.

421. 10 Mei 1722—5 Sept. 1866. (Tevens trouwboek, zie 423).

II. Trouwboeken.

d. Herv.

422. 15 Juli 1791—25 Febr. 1811. (Proclamatien en voltrekkingen).

In de R. K. pastorie.

d. R. K.

423. 18 Aug. 1801— 1867. (Tevens doopboek, zie 421.

III. Doodboeken.

In het gemeentehuis.

424. 29 Dec. 1764—7 Sept. 1813.

425. 1806— 1811. (Tevens van Blankenham).

Lonneker.

I. Trouwboek.

In het gemeentehuis.

426. 1804—1809. (Protocol of register van door den Rigter des Landsgerichts Enschede ten huwelijk ingeteekende personen).

---

(1) In het gemeentehuis tevens de oude kerkregisters van Blankenham.

Losser.

I. Doopboeken.

In het gemeentehuis.

d. Herv.

427. 11 Jan. 1685—16 Jan. 1791. (Tevens trouwboek, zie 435. Voor zooveel het gedeelte doop betreft is het een afschrift van 433).

428. 18 Oct. 1791—16 Sept. 1811.

d. R. K.

429. 5 Jan. 1716—21 Oct. 1773
10 Juni 1787—17 Maart 1803. Eene lijst.
430. 23 Juni 1774—11 Maart 1811
(429 en 430 zijn twee deeltjes die met 436 later zijn te saamgebonden.)

431. 24 Febr. 1799—28 Mei 1812. (Tevens trouwboek, zie 437).

432. 16 Nov. 1800— 8 Mei 1812.

In de pastorie der Herv.

d. Herv.

433. 11 Jan. 1685—23 Dec. 1877. (Tevens doodboek 1829—1864, en lidmatenboek).

434. 18 Oct. 1791— 1895. (Tevens trouwboek, zie 439.

II. Trouwboeken.

In het gemeentehuis.

d. Herv.

435. 4 April 1685—18 Juni 1791. (»Copia van het kleine boexken van Sael. Dns. Henr. Troon, beginnende met het jaar 1685.» Dit boekje is niet meer aanwezig, ook niet in de Herv. pastorie; Tevens doopboek, zie 427).

d. R. K.

436. 15 April 1716— Maart 1774. (Zie 429 en 430.)

437. 23 April 1799—25 Febr. 1812. (Tevens doopboek, zie 431.)

438. 13 Nov. 1800—30 April 1812.

In de pastorie der Herv.

d. Herv.

439. 10 Aug. 1817— 1894. (Tevens doopboek, zie 434.)

III. Doodboeken.

In het gemeentehuis.

440. 3 Jan. 1759—30 April 1780.

441. 6 Maart 1782—28 Nov. 1806.

442. 21 Jan. 1806—15 Juni 1810. (Register van aangiften van overlijden).

443. 21 Juni 1810—31 Dec. 1811. (Register van aangiften van overlijden).

Markelo.

I. Doopboeken.

In het gemeentehuis.

d. Herv.

444. 1670—1732 (In een uit elkaar vallend kerkenboek, waaronder ook lijsten van trouw, zie 448, van dood, zie 455 en van ledematen).

445. 1749—21 Juni 1791. (Tevens trouwboek, zie 449).

446. 30 Juni 1791— 1812.

In de R. K. pastorie te Hengevelde (het Weldam).

d. R. K. van het slot (1) *bij Goor* (*het Wegdam*).

447. 24 Jan. 1769 — 8 April 1815.

II. Trouwboeken.

In het gemeentehuis.

d. Herv.

448. 25 Juli 1675—7 Oct. 1731. (In het kerkenboek, zie 444).

---

(1) Op dit slot, gelegen onder Markelo, kerkten zoowel de R. K. van Goor als van Hengevelde, gem. Ambt Delden. Zie ook Delden.

449. 1749—21 Juni 1791. (Tevens doopboek, zie 445).

450. 4 Juni 1791—13 Juni 1795.

451. 19 Juni 1795—20 Dec. 1800. (Trouwregister v. h. landgericht Kedingen).

452. 3 Januari 1801—35 Febr. 1813. (Trouwregister v. h. landgericht Kedingen).

453. 1803—1811. (Huwelijksprothocol van Kedingen).

In het gemeentehuis te Delden.

d. R. K. van het Slot (1) *bij Goor* (*het* „*Wegdam*).

454. 1 April 1708—25 Febr. 1813.

III. Doodboeken.

In het gemeentehuis.

455. 1683—1732. (In het kerkenboek, zie 444).

456. 1806—1812.

Nieuwleusen.

I. Doopboeken.

In het gemeentehuis.

d. Herv.

457. 18 Mei 1659—17 Febr. 1678.
Aug. 1680—30 Mei 1686.
20 Maart 1689— 1694.
13 Jan. 1695— 8 Jan. 1699.
15 Jan. 1699—26 Dec. 1706.
30 Jan. 1707— Febr. 1712.
(volgen achter 1731—1744.)
17 Maart 1720—23 April 1724.
30 April 1724—23 Mei 1728.
11 Juli 1728— 2 Sept. 1731.
5 Aug. 1691 en 12 Aug. 1731—9 Aug. 1744.

Verspreid in het kerkenboek van de gemeente tot Oosterveen (thans Oost Nieuwleusen) waarin tevens trouw, zie 461, dood, zie 464, lijsten van ledematen en kerkelijke zaken.

(1) Op dit slot, gelegen onder Markelo, kerkten zoowel de R. K. van Goor als van Hengevelde, gem. Delden (Ambt). Zie ook Delden.

458. 16 Aug. 1744—29 Juli 1753.
21 Juli 1754—26 Juni 1791.
(In het kerkenboek van Nieuwleusen, waarin ook lijst van ledematen en kerkelijke en diaconie-aangelegenheden).

459. 8 Juli 1791— 9 Juli 1811.

460. 1 Juli 1791—11 Dec. 1831.

II. Trouwboeken.

In het gemeentehuis.

d. Herv.

461. 7 Febr. 1663—5 Mei 1672.
21 Sept. 1680—17 Maart 1720.
5 Mei 1695—21 Nov. 1706. (Elders wonende en te Oosterveen gehuwd. Gaat vooraf aan 1663–1672.)
17 Febr. 1695—15 Febr. 1707.
(Verspreid in het kerkenboek der gemeente van Oosterveen, zie 457.)

462. 3 April 1707—29 Maart 1809.

463. 3 Sept. 1791—4 Nov. 1802. (Trouwboek van de gemeente Avereerst). (1)

III. Doodboeken.

In het gemeentehuis.

464. 13 Jan. 1663—23 April 1681.
Febr. 1695—27 Juli 1703.
10 Aug. 1703—17 Eebr. 1706.
(Verspreid in het kerkenboek der gemeente tot Oosterveen, zie 457).

In de Herv. pastorie.

d. Herv.

465. 1720—1787. (Is een rekenboek van kerkmeesters waarin de jura der begravenen).

(1) Een deel van Avereest hoort thans tot Nieuwleusden. Het boek schijnt echter meer in het gemeentehuis van Avereest te huis te behooren.

Oldemarkt.

I. Doopboeken.

In het gemeentehuis.

d. Herv.

466. April 1644—6 Juli 1813.

467. 1805—1813. (Besnedenen. In het boek der besnijdenis, zijnde een translaat van 't register der besnedenen door Salomon van Gelde te Oldemarkt.)

II. Trouwboeken.

In het gemeentehuis.

d. Herv.

468. 22 Juli 1674— 1682.
7 Febr. 1723—27 Dec. 1754. (In het kerkenboek van Oldemarkt, waarin ook kerkeraadsnotulen en lijst van ledematen).

469. 1679— 1682.
1722— 1732. (Register bevattende aanteekening van gehuwden, overgenomen uit eene aanteekening van Ds. P. van Velden den 15 Febr. 1856. Vermoedelijk getrokken uit 466).

470. 16 April 1803—23 Jan. 1825. (Volgens opschrift in dorso eene particuliere compilatie. Gebonden met 467).

Oldenzaal.

I. Doopboeken.

In het gemeentehuis.

d. Herv.

471. 10 Jan. 1641—26 Dec. 1670. (Tevens trouw-, zie 480 en lidmatenboek).

472. 5 April 1685—15 Mei 1791.

473. 28 Aug. 1791—26 Mei 1812. (Met opgaaf der geboorten),

d. R. K.

474. 14 Maart 1607— 1 Mei 1608.
22 Febr. 1623—29 Aug. 1632. (Tevens trouwboek (1), zie 485).

(1) Midden in het boek, waarin doop en trouw promiscue voorkomt, eene resol. van Burgemeesteren, Schepenen en Raad, waarbij aan het linnenweversgilde, eene plaats in de processien wordt aangewezen.

475. 18 Dec. 1692—18 Dec. 1757. (Aan het hoofd: »Catalogus infantium baptizatorum in *Dulder*, *Deuringe*, *Hasselt*, *Gamlike* en *Drijne*", wat inderdaad tot 24 April 1701 het geval is, doch begint met 8 Febr. 1701 een catalogus van gedoopten in *Oldenzaal*, *Berghuisen*, *Lutte*, *Lemele*, *Hassele*).

476. 2 Jan. 1759—28 Maart 1773. (Vermoedelijk ontbreken de eerste bladen).

477. 14 April 1773—31 Dec. 1783.
17 Nov. 1773—31 Mei 1774. »Ex communitate Losserensi Onder Henricus Ensman, Roomspriester en missionarius te Oldensael." Tevens trouwboek, zie 486.

478. 1 Jan. 1784—20 Mei 1812. (Aan het einde een alphab. register).

In de pastorie der Herv.

479. Sedert 1791.

II. Trouwboeken.

In het gemeentehuis.

d. Herv.

480. 3 Jan. 1641—23 Maart 1686. (Tevens doopboek, zie 471 en boek van avondmaalsgangers).

481. 15 Maart 1685—18 April 1717. (Aan het einde een extract uit de acta der Synode te Steenwijk van 27 Mei 1704 en vlg. dagen).

482. 25 April 1717—2 Dec. 1781.

483. 20 Jan. 1782—15 Juli 1791.

484. 1 Juli 1791—5 Juni 1795. (Hierin copie der volgende aanschrijving: »De Heeren predikanten van Twenthe worden versogt door den Hoog WelGeb. Heer Baron van Raasveld Landdrost van Twenthe den 1 Juli aanstaande, ieder een separaat extract uijt derselve Trouw en doopboek aan sijne Hoog WelGeb. Gestr. in te senden van primo Januari 1792 tot ultimo Juni 1792. voorts op den 1 Jan. 1793 van primo Juli 1792 tot ultimo December 1792 incluis. En daarmede jaarlijks te continueeren. (Was getekent) »Cramer").

d. R. K.

485. 14 Maart 1607— 1 Mei 1608. } (Tevens doopboek zie 474.
22 Febr. 1623—29 Aug. 1632. }

486. 5 Juni 1735—25 Mei 1766. }
19 April 1773—27 Dec. 1783. }

v. verschillende gezindten.

487. 30 Juli 1795—27 Dec. 1806. (Aangiften in noodgericht, met vermelding der voltrekking in margine).

488. 19 Mei 1795—6 Juli 1811. (Huwelijksvoltrekking voor het stadgericht, met de verklaringen van pastoors en domines wegens voorafgaand kerkelijk huwelijk).

In de pastorie der Herv.

489. Sedert 1791.

III. Doodboeken.

In het gemeentehuis.

490. 3 Jan. —30 Dec. 1806.

491. 5 Jan. —28 Dec. 1807.

492. 4 Jan. —27 Dec. 1809.

Olst.

I. Doopboeken.

In het gemeentehuis.

d. Herv.

493. 28 Jan. 1731—12 Juni 1791.

494. 14 Aug. 1791—24 Nov. 1813.

d. Herv. onder de kerk toe Wesepe.

495. 7 Febr. 1666—9 Nov. 1813. (Tot 24 Juni 1791 eene copie van oudere doopboeken).

d. R. K.

496. 13 Juli 1713—19 Oct. 1813. (Tevens trouwboek, zie 502).

In de Herv. pastorie.

497. 24 Sept. 1752—2 Mei 1753. (Folio obl. katern los in een ledenmatenboek van 1791—1820).

498. 1726, 16 Aug. 1739—2 Jan. 1742 / 1762—1764 } In een zeer gehavend kerkenboek van Olst waarin ook lijst van ledematen en kerkenraadsresolutien.

499. 14 Aug. 1791—25 Oct. 1889.

II. Trouwboeken.

In het gemeentehuis.

d. Herv.

500. 26 Aug. 1791—13 April 1811.

d. Herv. onder de kerk te Wesepe.

501. 13 Juni 1751—31 Mei 1795.

d. R. K.

502. 16 Dec. 1710—24 Dec. 1810. (Tevens doopboek, zie 496).

d. Herv. en R. K.

503. 24 Nov. 1771—24 Juni 1791. (Register van ten huwelijk ingeteekenden met aanteekening van degenen die ook te Olst getrouwd zijn).

III. Doodboeken.

In het gemeentehuis.

504. 8 Jan. 1802—8 Jan. 1806.

505. 3 Jan. 1806—25 Dec. 1810.

506. 20 Jan. 1806—14 Jan. 1812. (Doodboek van Wesepe).

Ommen (Stad en Ambt).

I. Doopboeken.

In het gemeentehuis.

d. Herv.

507. 23 Sept. 1694—25 Dec. 1744. (Achterin eene lijst van ledematen).

508. 10 Jan. 1745—26 Juni 1791. (Achterin eene lijst van ledematen).

509. 1 Juli 1791—19 Jan. 1812.

d. R. K. in de kerk te Vilsteren.

510. 22 Febr. 1790—15 Jan. 1812. (»Sub directione L. J. Larink").

In de consistoriekamer der Herv. kerk.

d. Herv.

511. 1 Juli 1791—3 Febr. 1884.

In de R. K. pastorie te Vilsteren.

d. R. K.

512. 22 Febr. 1790—31 Dec. 1845. (Tevens trouwboek, zie 519).

II. Trouwboeken.

In het gemeentehuis.

d. Herv.

513. 8 Nov. 1716—24 Mei 1739 (copie?)

514. 1 Juli 1736—13 Oct. 1764.

515. 17 Dec. 1764—17 Juli 1791.

516. 29 Juni 1791—12 Febr. 1803.

517. 1 April 1803—4 April 1811. (Ommen en den Ham).

v. alle gezindten.

518. 27 Juni 1795—25 April 1811. (Voor de municipaliteit).

In de R. K. pastorie te Vilsteren.

d. R. K.

519. 14 Nov. 1790—10 Nov. 1845. (Tevens doopboek, zie 512).

Ootmarsum.

I. Doopboeken.

In het gemeentehuis.

d. Herv.

520. 21 Juni 1676—22 Dec. 1811.

d. R. K.

521. 6 April 1680—10 Febr. 1727.
522. 17 Febr. 1727—25 Dec. 1769. (Tevens trouwboek, zie 528).
523. 5 Jan. 1770—9 Jan. 1803. (» » » 529).
524. 3 Jan. 1803—8 Jan. 1812. (» » » 530).

II. Trouwboeken.

In het gemeentehuis.

d. Herv.

525. 1 Sept. 1661—2 Febr. 1766.
526. 5 Jan. 1766—17 Juli 1791.
527. 19 Juni 1791—25 Juni 1795.

d. R. K.

528. Febr. 1727—26 Dec. 1769 (Tevens doopboek, zie 522.)
529. 7 Jan. 1770—21 Oct. 1802. (» » » 523.)
530. 9 Febr. 1803—26 Oct. 1811. (» » » 524.)

Raalte.

I. Doopboeken.

In het gemeentehuis.

d. Herv.

531. 6 Mei 1708—6 Mei 1781.
532. 6 Mei 1781—9 Aug. 1811. (Met aanteekening der geboorten).

d. R. K.

533. 21 Nov. 1776—30 April 1812.

In de Herv. pastorie.

d. Herv.

534. 23 Oct. 1687—29 Febr. 1708. (Niet onwaarschijnlijk een private opteekening van den predikant).

In de R. K. pastorie.

d. R. K.

535. 7 Mei 1756—30 Dec. 1770. (Tevens trouwboek, zie 538).

536. 6 Jan. 1771—19 Dec. 1792. (» » » 539).

537. 4 Jan. 1793—12 Jan. 1820. (» » » 540).

II. Trouwboeken.

In de R. K. pastorie.

538. 9 Mei 1756—21 Dec. 1770. (Tevens doopboek, zie 535).

539. 8 Jan. 1771— 5 Nov. 1792. (» » » 536).

540. 15 Jan. 1793—17 Oct. 1817. (» » » 537).

III. Doodboeken.

In het gemeentehuis.

541. 1782—1814. (In het register der kerkenrekeningen van de Herv. gem. te Raalte van 1756—1782, en daar wegens de jura vermeld).

542. 3 Jan. 1806—26 Sept. 1809. (Doodgraversboekje).

543. 3 Jan. 1806—17 Jan. 1812. (Aangiften van overledenen).

Rijssen.

I. Doopboeken.

In het gemeentehuis.

d. Herv.

544. 7 Mei 1643—21 Juni 1674. (Tevens trouwboek, zie 553).

545. 24 Mei 1675—10 Oct. 1703.

546. 10 Juni 1703—21 Oct. 1717. (Hierin ook ongedateerde lijsten van ledematen).

547. 9 Oct. 1717—24 Dec. 1781.

548. 7 Jan. 1781—20 Juni 1791.

549. 3 Juli 1791—7 Juni 1812.

d. R. K.

550. Febr. 1704—24 Nov. 1714.

551. 23 Febr. 1715—
12 Juli 1722—25 Sept. 1757.

552. 15 Oct. 1757—28 Jan. 1812.

II. Trouwboeken.

In het gemeentehuis.

d. Herv.

553. 8 Jan. 1640—21 Juni 1674. (Tevens doopboek, zie 545.)

554. 2 Oct. 1717—26 Juni 1791.

v. alle gezindten.

555. 29 Juni 1795—23 Maart 1811. (Voor het gerecht).

III. Doodboek.

In het gemeentehuis.

556. 1806— 1811.

Staphorst.

I. Doopboeken.

In het gemeentehuis.

d. Herv. van Staphorst.

557. 2 Mei 1645—23 April 1676.
30 April 1676—21 Dec. 1684.

(In het kerkenboek van Staphorst aangelegd in 1659 door Ds. Th. Noortbergh, waarin ook trouw, zie 569, overlijden, zie 578, ledematen en allerlei kerkelijke zaken.

558. 25 Sept. 1701—19 Febr. 1719.
5 Maart 1719—2 Oct. 1757. (In het kerkenboek van Staphorst aangelegd in 1702 door Ds. J. Struijs, waarin ook trouw, zie 570, ledematen, enz.

559. 23 Oct. 1757—16 Mei 1779. (In een kerkenboek van Staphorst, loopende 1757—1779, waarin tevens trouw, zie 571, lijst van ledematen en van kerkeraadsleden).

560. 16 Juni 1779—22 Dec. 1811.

561. 3 Juli 1791—26 Jan. 1812. (Afschrift van het voorgaande).

562. 21 Nov. 1795—4 Dec. 1805.

d. Herv. van Rouveen.

563. 29 Juli 1660—29 Oct. 1786. (Bevat ook lijst van ledematen. Met copie in 1814 vervaardigd).

564. 19 Nov. 1786—8 Juni 1791. (Met lijst van ledematen en eenige acta van classicale en synodale vergaderingen).

565. 10 Juli 1791—16 Juni 1811. (Met copie).

d. Herv. v. IJhorst en de Wijk.

566. 13 Juli 1684—7 Nov. 1717.

567. 6 Febr. 1718—15 Jan. 1775.

568. 13 Maart 1775—19 Jan. 1812. (Hierin ook lijst van overledenen, zie 580).

II. Trouwboeken.

In het gemeentehuis.

d. Herv. van Staphorst.

569. 5 Febr. 1644—24 Mei 1677. (In het kerkenboek van Staphorst, tevens doop-, zie 557, en doodboek, zie 578).

570. 12 Maart 1702—25 Dec. 1756. (In het kerkenboek van Staphorst, tevens doopboek, zie 558).

571. 11 Jan. 1758—23 Mei 1779. (In het kerkenboek van Staphorst, tevens doopboek, zie 559).

572. 23 Mei 1779—26 April 1795.
1 Sept. 1795—12 April 1811. (Van 1795—1811 acta prothocollaria).

d. Herv. van Rouveen.

573. 22 Aug. 1684—12 Juli 1706.
15 Dec. 1723— 2 Sept. 1765.
28 Dec. 1765—4 Juli 1804. (Hierin tevens lijst van ouderlingen en diaken).

574. 31 Juli 1791—17 Mei 1795. (Ingevolge resol. v. Ridd. en St. van 8 April 1791).

575. 8 April 1791—17 Mei 1795.
2 Jan. 1796—1 Mei 1811. (Van 1796—1811 acta prothocollaria ingevolge resol. v. 19 Mei 1795).

d. Herv. van IJhorst en de Wijk.

576. 27 Juli 1684—Ultimo 1762.

577. 17 Oct. 1795—6 April 1811. (Acta prothocollaria ingevolge resol. v. 19 Mei 1795).

III. Doodboeken.

In het gemeentehuis
van Staphorst.

578. 20 Sept. 1658—9 Maart 1669. (In het kerkenboek van Staphorst, tevens doop-, zie 557, en trouwboek, zie 569).

579. 3 Mei 1735—4 Sept. 1795.

van IJhorst.

580. 29 Sept. 1807—29 Juli 1811. (Tevens doopboek, zie 568).

Steenwijk. (1)

I. Doopboeken.

In het gemeentehuis.
d. Herv.

581. 8 Nov. 1666—13 Jan. 1712.

---

(1) Men zie voor de R. K. dezer gemeente onder Steenwijkerwold.

582. 5 Jan. 1710—21 Dec. 1766.
583. 1 Jan. 1767—14 Dec. 1794.
584. 1 Jan. 1795—11 Juni 1813.

In de pastorie der Herv. (1)

585. 1804— 1832.

II. Trouwboeken.

In het gemeentehuis. (2)

d. Herv.

586.	1 Jan.	1655—10	Dec.	1665.
587.	1 Jan.	1666—24	Dec.	1671.
588.	1 Jan.	1672— 7	Dec.	1690.
589.	4 Jan.	1691—29	Juli	1714.
590.	12 Aug.	1714—28	Dec.	1738.
591.	18 Jan.	1739—19	Jan.	1766.
592.	19 Jan.	1766—13	Sept.	1786.
593.	3 Sept.	1786— 8	Maart	1807.
594.	29 Maart	1807—24	Nov.	1811.

v. huwelijken tusschen Herv. en R. K.

595. 8 Maart 1759; 4 Oct. 1772; 8 Juni 1777; 19 Juli 1778; 6 Juli 1784; 18 Sept. 1791. (Prothocol geformeerd ingevolge resol. v. d. Magistraat v. 6 Jan. 1758, en zulks conform resol. v. Ridd. en St. v. 17 Maart 1757, bij resol. v. Gedep. v. 23 Dec. 1757 aan de Magistraat toegezonden).

---

(1) Bij Ds. Eijkman.
(2) In het gemeentehuis bevindt zich een trouwregister van Steenwijkerwold van 24 April 1795—23 Dec. 1810, zie aldaar 613.

In de pastorie der Herv.

596. 1791— ? (1).

III. Doodboeken.

In het gemeentehuis.

597. 24 Maart 1689—4 Oct. 1715. (Voorin de aanteekening: «Op Petri 1689 hebben de heeren magistraat deser stad mij laten aanseggen contrarolle te houden en aan te schrijven de dooden die in de kerk overluidet on begraven worden, welke sijn dese volgende» :)

598. 15 Oct. 1715—13 Febr. 1755.

599. 6 Maart 1755—30 Jan. 1807.

600. 20 Jan. 1806—27 Dec. 1811.

601. 22 Aug. 1808—9 Dec. 1811.

Steenwijkerwold.

I. Doopboeken.

In het gemeentehuis.

d. Herv.

602. 25 Mei 1645—9 Jan. 1751.

603. 16 Febr. 1752—2 Jan. 1791.

604. 17 Aug. 1791—11 Juli 1813. (Vermoedelijk van de Herv. Met aanteekening van geboorte).

d. R. K.

605. 18 April 1721—1 Nov. 1812. (Aan het hoofd: »Liber baptizatorum communitatis Romano-Catholicae in Steenwijkerwolt, Steenwijk, IJslam, Paaslo, Gieteren et Drentia, incipiendo ab anno 1721 mense Aprili").

606. 16 Nov. 1802—21 Dec. 1811.

---

(1) Het boek was tijdens mijn bezoek aldaar niet terstond te vinden, doch begint waarschijnlijk 1791 en loopt tot den laatsten tijd.

d. Doopsgezinden onder Zuidveen.

607. 10 Mei 1765—11 Sept. 1812. (Uit aanteekeningen opgemaakt en aldus in handen gesteld van den heer Burgemeester van Steenwijkerwold).

In de pastorie der Herv.

d. Herv.

608. 17 Aug. 1791—8 Mei 1825. (Nieuw contra-doopboek, geboorte en doop).

In de pastorie der R. K.

d. R. K.

609. 18 April 1721—29 Mei 1777.

610. 7 Juli 1777— 1855.

II. Trouwboeken.

In het gemeentehuis.

d. Herv.

611. 30 Oct. 1791—21 Juni 1795.

612. 31 Oct. 1796—27 Maart 1803. (Register van ondertrouw, met copie verklaringen van den predikant aangaande de voltrekking in de Herv. kerk).

In het gemeentehuis te Steenwijk.

d. Herv. en R. K.

613. 24 April 1795—23 Dec. 1810. (Register van ondertrouw met vermelding van huwelijksvoltrekking in de Herv. of R. K. kerk.)

In de pastorie der Herv.

d. Herv.

614. 1648—27 April 1721. (In een kerkenboek van Steenwijkerwold, waarin tevens lijst van ledematen en kerkeraadsresolutiën).

615. 25 April 1723—4 Mei 1788. (In een tweede kerkenboek bevattende ook lijst van ledematen en kerkeraadsresolutiën).

In de pastorie der R. K.

d. R. K.

616. 14 April 1721—1 Juni 1777.

617. 4 Mei 1777— Nov. 1852.

III. Doodboeken.

In het gemeentehuis.

611. 13 Jan. 1806—31 Dec. 1809. (Sedert 6 Jan. 1809 luidt de titel: «Register van aangegeven lijken van Steenwijkerwold, Steenwijkerkarspelen en Muggenbeet»).

619. 17 Jan. 1806—28 Dec. 1811. (Lijst van begravenen te Steenwijkerwold).

620. 20 Jan. 1806—17 Dec. 1808. (Register van overlijden opgemaakt ter voldoening aan art. 24 der ordonnantie op het regt van Successie gearresteerd 4 Oct. 1805»).

621. 4 Jan. 1810—28 Aug. 1811. (Register van de aangifte van lijken in het Schoutampt van Steenwijk).

In de pastorie der R. K.

d. R. K.

622. 17 Juli 1777—12 Nov. 1854.

Tubbergen. (1)

In het gemeentehuis.

d. R. K.

623. 20 Maart 1727—8 Sept. 1758.

624. 26 Aug. 1758—6 April 1806. (Albergen en Tubbergen).

625. 11 Jan 1776— Juli 1814. (Draagt nog sterk de sporen van den brand).

d. R. K. parochie te Geesteren.

626. 19 Dec. 1768—15 Juni 1812.

In de pastorie der Herv.

d. Herv.

627. 1733—1754
12 Juni 1757
9 Sept. 1764
15 Dec. 1765
1769—1794
(In een kerkenboek gehouden door den predikant Dull, waarin tevens lijst van lidmaten en kerkenraadsresolutien).

(1) Uit den brand van het jaar 1868 zijn slechts de hiergenoemde doopboeken bewaard.

In de pastorie der R. K.

d. Herv.

628. 11 Maart 1688—9 Jan. 1727.

II. Trouwboek.

In de pastorie der Herv.

d. Herv.

629. 2 Nov. 1766—in den laatsten tijd.

Vollenhove (Stád en Ambt).

I. Doopboeken.

In het gemeentehuis.

d. Herv.

630. 12 Oct. 1634—25 Aug. 1658.

631. 29 Aug. 1658—30 April 1713.

632. 3 Mei 1713—9 Oct. 1757.

633. 16 Oct. 1757—13 Juni 1791.

634. 12 Juli 1791—24 Jan. 1808. (Met opgave van geboorten).

635. 16 Jan. 1808—13 April 1811. (Met opgave van geboorten).

d. Herv. van de Beulake.

636. 1 April 1666—17 Febr. 1726.

637. 3 Oct. 1734—18 Mei 1777.

d. R. K.

638. 25 Mei 1683—21 Maart 1813. (Copie van het originale, waarin tevens copien van het trouw-, zie 645, en van het doodboek, zie 652).

In eene der pastorien der Herv.

d. Herv.

639. 1 Juli 1791—heden.

II. Trouwboeken.

In het gemeentehuis.

d. Herv.

640. 25 Mei 1634—21 Juni 1685. (Begonnen door M. Rudolphus Cyricius).

641. 19 Aug. 1791—28 Juni 1795.

v. alle gezindten.

642. 15 Oct. 1795—4 April 1811. (Opname in ondertrouw met verklaring v. d. Magistraat dat het huwelijk kerkelijk of gerechtelijk is gesloten).

643. 1 Aug. 1795—7 Maart 1817. (Opname in ondertrouw voor Schout en keurnoten, later voor den Maire enz. Met aanteekening van opgevolgd huwelijk. De opname in ondertrouw geschiedt nu eens te Vollenhove, dan weer te Blokzijl).

d. Herv. van de Beulake.

644. Jan. 1687—19 Juni 1779 („Overgeset" uit een trouwboekje. Bevat hier en daar vernieuwingen van de leden van den Kerkenraad).

d. R. K.

645. 12 Nov. 1682—14 Maart 1813 (Copie, tevens van doop, zie 638, en van overlijden, zie 652).

III. Doodboeken.

In het gemeentehuis.

646. 13 Febr. 1741—24 Dec. 1762. (Register van kerken- en kostersjura wegens het overluiden van dooden, het aanspreken, voor het laken, de baar, etc.)

647. 1 Jan. 1763—16 Juli 1779. (Als het voorgaande).

648. 17 Aug. 1779—2 Dec. 1785. » » »

649. 24 Febr. 1786—17 April 1795. » » »

650. 31 Juli 1795—21 Mei 1812. » » »

651. 10 Jan. 1806—25 April 1811. (Prothocol van aangifte van lijken in het Schoutambt).

d. R. K.

652. 11 Jan. 1800—15 April 1812. (Copie, tevens van doop, zie 638 en van trouw, zie 645).

Vriezenveen.

I. Doopboeken.

In het gemeentehuis. (1)

d. Herv.

653. 22 Aug. 1697—31 Aug. 1738. (Vertoont sporen van den brand).

654. 3 Jan. 1740—26 Juni 1791.

655. 5 Juli 1791—3 Juni 1816. (Met opgave der geboorte).

II. Trouwboeken.

In het gemeentehuis.

d. Herv.

656. 21 Mei 1681—20 Maart 1701.

657. 13 Jan. 1753—13 Juni 1791.

III. Doodboek.

In het gemeentehuis.

658. 9 Jan. 1806—30 Dec. 1811.

Wanneperveen.

I. Doopboeken.

In het gemeentehuis.

d. Herv.

659. 2 Oct. 1740—26 Juni 1791. (Tevens trouwboek, zie 661).

660. 1 Juli 1791—18 Juli ?

(1) In vorigen tijd is het geheele archief verbrand, uitgenomen de hier vermelde boeken.

II. Trouwboeken.

In het gemeentehuis.

d. Herv.

661. 7 Oct. 1740—17 April 1791. (Tevens doopboek, zie 659. De aanteekening is wel, de trouwdagen slechts hier en daar opgegeven).

662. 24 Mei 1791—10 Mei 1795.

663. 24 Oct. 1795—6 Dec. 1811. (Voor het gerecht, de municipaliteit enz.

664. 1806—1810. (Losse acten gevoegd bij).

Weerselo.

I. Doopboeken.

In het gemeentehuis.

d. Herv.

665. 1 Aug. 1791—14 Jan. 1821. (Tevens trouwboek, zie 674. Aan de keerzijde wordt de bevestiging van Ds. J. H. Stork door zijn vader G. W. Stork vermeld).

d. R. K.

666. 24 April 1701—3 Nov. 1750 (Opschrift: «Catalogus baptizatorum rusticarum vicinarum, Scilicet Deuringe, Hasselo, Gammelke, Driene, Dulder, Scilicet Saesfelt, Wertrick Snucke, Noordick, ab anno 1701—24 Aprilis, sub me Antonio Egbers Pastore»).

667. 4 Nov. 1750—4 Sept. 1760. (Door den pastor missionarius in Saesvelt, zijnde sedert 1795 Franciscus Davina. De eerste bladen ontbreken).

668. 13 Sept. 1760—4 Mei 1795. (Door den pastor missionarius in Saesfelt et Deuringe).

669. 15 Juni 1794—21 April 1795. (Tevens trouwboek, zie 677).

670. 24 Mei 1795—30 Juni 1808. (Door Henricus Antonius Peese missionarius in Deuringe et Saasveld).

671. 28 Oct. 1795—22 April 1815. (Door Wilhelmus Josefus Bloemen, Sacellanus in Statione Weerselo. Tevens trouwboek, zie 678).

d. R. K. van Rossum.

672. 8 Jan. 1784—3 Jan. 1814. (Tevens trouwboek, zie 679).

In de pastorie der Herv.

d. Herv.

673. 1 Aug. 1791—heden.

II. Trouwboeken.

In het gemeentehuis.

d. Herv.

674. 12 Febr. 1804 en 19 April 1810. (Tevens doopboek, zie 665.

d. R. K.

675. 31 Mei 1701—24 Nov. 1794. (Opschrift: «Catalogus conjunctorum ab anno 1701—24 Aprilis ex Deuringe, Hasselo, Driene, Gammelke», enz.).

676. 31 Aug. 1778—9 Juli 1790. (Zonder band noch titel; huwelijken worden vermeld ex Hasselo, Gammelke, enz.)

677. 9 Nov. 1794 (Tevens doopboek, zie 669).

678. 7 Febr. 1796—6 Febr. 1815. (Tevens doopboek, zie 671).

d. R. K. van Rossum.

679. 2 Febr. 1784—9 Sept. 1812. (Tevens doopboek, zie 672).

In de pastorie der Herv.

d. Herv.

680. 12 Febr. 1804—tot heden.

Wierden.

I. Doopboeken.

In het gemeentehuis. (1)

d. Herv.

681. 5 Nov. 1682—28 Dec. 1732.

(1) In den brand van 17 Mei 1883 is, behalve de registers v. d. burgerlijken stand en de hier vermelde boeken, het geheele archief verbrand.

682. 1 Jan. 1733—26 Juni 1791.

683. 29 Juni 1791—18 Oct. 1812. (Met opgaaf der geboorten).

d. Herv. te Enter.

684. 15 Jan. 1708—26 Juni 1791.

685. 3 Juli 1791—17 Febr. 1812.

II. Trouwboeken.

In het gemeentehuis.

d. Herv.

686. 21 Juni 1668—29 Mei 1791.

d. Herv. te Enter.

687. 12 Febr. 1708—12 Juni 1791.

III. Doodboek.

In het gemeentehuis.

688. 7 Jan. 1806—19 Sept. 1812. (Register van consenten tot het begraven).

Wijhe.

I. Doopboeken.

In het gemeentehuis.

d. Herv.

689. 11 Juli 1669—23 Juli 1703.

690. 8 Jan. 1704—8 Juli 1735.

691. 13 Jan. 1737—12 Jan. 1812. (Tevens trouwboek zie 695).

d. R. K.

692. 1 Jan. 1716—30 Dec. 1749 (Opschrift: «Album vel registrum baptizatorum ab anno 16 usque ad annum 1732 in Statione *op de Vos*., sub pago Wijhe et ulterius ad annum 1749 inclusive.» Tevens trouwboek, zie 696.)

693. 2 Jan. 1750—5 Febr. 1812. (Tevens trouwboek, zie 697).

II. Trouwboeken.

In het gemeentehuis.

d. Herv.

694. 17 Juni 1729—6 Aug. 1739.

695. 11 Juni 1737—15 Mei 1795. (Tevens doopboek, zie 691.

d. R. K.

696 22 Maart 1716—2 Nov. 1748. (Tevens doopboek, zie 692; Aan het hoofd van het gedeelte trouw: «Catalogus seu album matrimonio junctorum a me A. Boelens, missionaris A. p. in Wijhe *op den Vos*. Aan het slot eene aanteekening dd. 26 April 1773 van Henricus Joannes Schaepman, Pastor missionaris Stationis Wijhe, rakende de kerk, de reliquien en de vroegere pastores).

697. 1 April 1750—11 Febr. 1812. (Tevens doopboek, zie 693).

van alle gezindten.

698. 7 Aug. 1795—6 April 1811. (Coram Scholtus en keurnoten).

III. Doodboeken.

In het gemeentehuis.

699. 9 Jan. 1711—28 Nov. 1719. | 24 Febr. 1724—5 Aug. 1745. | (Begrafenisboekje).

700. 12 Aug. 1763—28 Dec. 1811 (Begrafenisregister met copie).

701. 1770—1775. (Fragment van eene kostersrekening wegens overluiden en begraven).

702. 19 Jan. 1806—31 Dec. 1809. (Register van aangegeven lijken des Schoutambts Wijhe).

Wilsum.

I. Doopboek. (1)

In de secretarie dezer gemeente te Kampen.
d. Herv.

703. 21 Oct. 1769—1 Mei 1791. 22 Juli 1791—8 Dec. 1816. (Tevens trouwboek, zie 704. In het boek volgt doop 1769—1791 achter 1791—1816).

II. Trouwboeken.

In de secretarie als boven.
d. Herv.

704. 26 Dec. 1769—17 April 1791. (Tevens doopboek, zie 703).

In de pastorie der Herv.
d. Herv.

705. 6 Juli 1791—14 Juni 1795.

706. 26 Juli 1795—30 Sept. 1805.

Zalk en Veecaten.

I. Doopboeken.

In de secretarie dezer gemeente te Kampen.
d. Herv.

707. 23 Maart 1732—22 Maart 1812. (Aan het slot de verklaring van Ds. G. Waller, dat de lijst alle de namen der gedoopten bevat die in de onderscheiden kerkboeken van den jare 1732 tot Maart 1812 staan aangeteekend).

---

(1) Volgens gerucht zou het archief van Wilsum in den aanvang dezer eeuw door den meester, tevens schout, gaandeweg verkocht zijn aan een koopman te Kampen.

In de pastorie der Herv.
d. Herv.

708. 1 Jan. 1754—28 Sept. 1766. (In het «Kerkboek van Zalk II», waarin ook trouw, zie 711, overlijden, zie 715, en allerhande kerkelijke zaken).

709. 19 Oct. 1766—19 Juni 1791. (In een kerkenboek van Zalk getiteld: «Acten Boek Zalk», waarin ook trouw, zie 712, overlijden, zie 716, en allerhande kerkelijke zaken).

In de schoolmeesters(kosters)woning.
d. Herv.

710. 24 Juli 1791—heden.

II. Trouwboeken.

In de pastorie der Herv.
d. Herv.

711. 13 Jan. 1754—10 Oct. 1766. (In het »Kerkboek van Zalk II", zie 708).

25 Nov. 1766—3 Juni 1791.

712. 1 Juli 1791—19 April 1795. (Extract uit het nieuwe — en volgens resol. der Prov. Repres. v. 19 Mei 1795 aan den Schout Z. W. Hartman in den gerichte den 15 Juni 1795 overgedragen trouwboek).

19 Juli 1795—1 Maart 1801.

(In het kerkenboek van Zalk, zie 709.)

713. 1 Juli 1791—19 April 1795. (Dubbel van het onder 712 vermelde en aan den Schout ter hand gestelde trouwboek).

III. Doodboeken.

In de Secretarie der gemeente te Kampen.

714. 23 Oct. 1766—24 Mei 1833.

In de pastorie der Herv.

715. 6 Jan. 1754—11 Juni 1766. (In het Kerkboek van Zalk II", tevens doop-, zie 708 en trouwboek, zie 711).

716. 23 Oct. 1766—11 Juni 1799. In het Kerkboek van Zalk, tevens doop-, zie 709, en trouwboek, zie 712).

Zwartsluis.

I. Doopboeken.

In het gemeentehuis.

d. Herv.

717. 1 Oct. 1664—30 Sept. 1731. (Achterin eene door den schoolmeester W. Kramer uit oude kladden opgeteekende lijst van gedoopten van 1657—1664. Voorin namen der schoolmeesters sedert 1614. Tevens doodboek, zie 728).

718. 1732
11 Jan. 1733—28 Dec. 1788 } (1732 en 1788—1790 in een aanhangsel tot dit doopboek.
1788—1790

719. 2 Jan. 1791—21 Dec. 1821.

d. Doopsgezinden.

720. 15 Sept. 1754—5 Sept. 1787. (Geboortelijst).

721. 28 Oct. 1788—18 Dec. 1812. »

d. Israelieten.

722. 1761— 1799. (Besnijdenisboekje der Israëlieten. Hierbij eene lijst met het opschrift: »Korten inhoud op het register der besnedene Israëlieten in de gemeente Zwartsluis" en waaruit blijkt, dat het gezegde boekje op 20 Juli 1813 aan den Maire is overhandigd).

In het archief v. d. kerkeraad der Herv. op de Armenkamer. (1)

d. Herv.

723. 4 Juli 1791—9 Dec. 1825.

II. Trouwboeken.

In het gemeentehuis.

d. Herv.

724. 3 Jan. 1692—15 Oct. 1735.

725. 27 Oct. 1735—18 Jan. 1789.

---

(1) Te weten in het Armenweeshuis.

726. 30 Jan. 1789—22 Febr. 1811.

727. 2 Juli 1791—22 Febr. 1811.

III. Doodboeken.

In het gemeentehuis.

728. 1678— 1730. (Tevens doopboek, zie 717; Het is eene door den schoolmeester W. Kramer opgemaakte lijst).

729. 21 Aug. 1741—29 Dec. 1821.

Zwolle.

I. Doopboeken.

In het gemeentehuis (Oud-archief).

a. Herv.

730. 14 Nov. 1619—5 Febr. 1641. (Aan het hoofd: »De namen der kinderen welcke in de Gereformeerde kercke Jesu Christi gedoopt sijn van Anno 1619 den 14 Novembris alhier binnen der stadt Zwoll.")

731. 14 Nov. 1619—31 Oct. 1637.

732. 2 Nov. 1637—12 Maart 1648.

733. 29 Febr. 1648—28 Dec. 1659. (Met alphab. register op dit deel en de twee voorgaande tot 1654).

734. 1 Jan. 1660—30 Dec. 1684.

735. 1 Jan. 1685—28 Dec. 1697.

736. 1 Jan. 1698—31 Dec. 1708.

737. 1 Jan. 1709—28 Dec. 1722.

738. 1 Jan. 1723—31 Dec. 1741.

739. 5 Jan. 1742—28 Dec. 1759.

740. 1 Jan. 1760— 2 Jan. 1774.

741. 2 Jan. 1774—12 Juli 1784. (Met alphab. register.)

742. 15 Juli 1784—28 Febr. 1790. (» » »)

743. 3 Maart 1790—30 Dec. 1798. (Met alphab. register.)

744. 4 Jan. 1799—28 April 1806. (» » »)

745. 4 Mei 1806—11 Aug. 1811. (» » »)

der Herv. in de Broerenkerk.

746. 9 Jan. 1774—28 Dec. 1794. (Met afzonderlijk alphab. register).

d. Waalsche gemeente.

747. 20 Maart 1774—14 Juli 1811. (Aan de keerzijde lijsten van ledematen.

d. R. K.

Statie onder de Bogen.

748. 26 Jan. 1691—24 April 1738. (Tevens trouwboek, zie 790.)

749. 11 Mei 1738—1 Juli 1803. (» » » 791.) Met alphab. reg. 1760—1803).

750. 3 Juli 1803—11 Sept. 1809.

Statie in de Spiegelsteeg.

751. 10 Juni 1692, 21 Aug. 1693—9 Dec. 1773. (Tevens trouw-, zie 792 en doodboek, zie 840. Voor in het boek: «Nomina baptizatorum, junctorum et mortuorum ex mea communitate ab anno Domini 1693. Joan Daniels, Zwollae postor. Ante hac non fuit talis propter persecutiones, sed jam, quando Deo dante majori gaudemus libertate, ego Joannes Daniels successor amplissimi domini Waijer Statui deinceps Supradicta nomina annotare, advertens Saepius in de pendere solutio variorum casuum».

Statie Spiegelsteeg en onder de Bogen.

752. 3 Febr. 1774—17 Nov. 1809. Spiegelsteeg.
17 Nov. 1809—1 Aug. 1811. Spiegelsteeg en onder de Bogen.

Statie in de Koestraat.

753. 30 Dec. 1672—22 Jan. 1763. (Tevens trouwboek, zie 793.; Van 1672—1701 doop en trouw dooreen.)

754. 22 Jan. 1763—5 Juli 1811. (Tevens trouwboek, zie 794.)

Statie in de Hoornsteeg.

755. 25 Jan. 1695— Juli 1695
17 „ 1696—24 Dec. 1696
24 Mei 1697— 3 Nov. 1707 (Tevens trouw-, zie 795 en doodboek, zie 841).

756. 24 Oct. 1708—13 Sept. 1761. (Tevens trouw-, zie 796 en doodboek, zie 842. Zie alphab. register op 758).

757. 24 Sept. 1761—17 Sept. 1806. (Zie alphab. register op 758).

748. 25 Sept. 1806— Aug. 1811. (Met alphab. register 1760—1811).

759. 23 Juli 1749—16 Juni 1756.
8 Dec. 1756—3 Juli 1758.
10 April —16 Dec.
2 Aug. 1758—11 Aug. 1762. (Bijeengebonden fragmenten van een dubbel van 756 en 757. Bevat tevens een fragment van een trouwboek, zie 797).

d. Luthersche gem.

760. 6/16 Mei 1684—28 Nov. 1773.

761. 9 Jan. 1774—25 Juni 1811. (Met alphab. register 1803—1811).

d. Doopsgezinden.

762. 28 Maart 1774—25 April 1811. (Geboortelijst).

d. Israelieten.

763. 4 Febr. 1774—30 Aug. 1795. (Geboortelijst).

764. 10 Sept. 1796—30 April 1812. (Geauthentiseerd translaat van 18 Dec. 1820 van het in de Hebreeuwsche taal geschreven prothocol).

Ter secretarie gehouden prothocollen (1) *van geboorten en doop.* (2)

a. der Gereformeerden.

765. 2 Jan. 1774—31 Dec. 1780. (Voorin de Resol. v. Sch. en R. van 11 Nov. 1773).

(1) Volgens resol. v. Schepenen en Raden der stad Zwolle van 11 Nov. 1773 moesten de Gereformeerden, de Lutherschen, de Mennoniten, de Roomsch-Katholieken en de Israëlieten hunne doopboeken zoo inrichten, dat tevens van den dag der geboorte bleek en moesten vanwege elk dier gezindten des Dinsdags de doopboeken ter secretarie worden overgebracht om aldaar door den aanwezenden secretaris in een prothocol van geboorten te worden overgenomen. Die resolutie zou met 1 Jan. 1774 in werking treden.

(2) Voor zooveel de Doopsgezinden en Israelieten betreft, slechts van geboorte.

766. 14 Jan. 1781—30 Dec. 1787.
767. 6 „ 1788—29 „ 1794.
768. 1 „ 1795—30 „ 1798.
769. 4 „ 1799—29 „ 1802.
770. 5 „ 1803—30 April 1809.

b. der Lutherschen, der Doopsgezinden, der Katholieken en der Israelieten.

771. 14 Mei 1777—28 Dec. 1794. (Luth. De eerste bladen ontbreken).
27 Jan. 1774—31 Aug. 1794. (Doopsgez.)
2 Jan. 1774—28 Dec. 1974 (Kath.)
4 Febr. 1774—5 Aug. 1795. (Israel.)

Memorien of aangiften van doopelingen.

772. 1776.
1778.
1784—1786. (Hierin ook memorien van huwelijken).
1792.

Volgens de resol. v. Sch. en R. moest de koster deze bij hem ingeleverde memorien elken Dinsdag met de doopboeken ter secretarie overdragen. De memorien bleven daar.

Ter secretarie gehouden prothocol (1) *van geboorten, uitgenomen van die uit Gereformeerde ouders.*

773. 23 Febr. 1727—13 April 1809. Uit Kath. ouders, blz. 2 enz.
2 Maart 1727—7 Maart 1796. Uit Luth. ouders, blz. 79 enz.
11 Oct. 1728—26 Febr. 1796. Uit Doopsgez. ouders, Fol. 105 vlg.
29 Aug. 1727—17 Maart 1796. Uit Israëlitische ouders. Fol. 132. vlg.
13 Oct. 1727—30 Nov. 1790. Uit gemengde huwelijken. Fol. 146 en 147.
26 Nov. 1727—2 Juli 1811. Van onechte kinderen. Fol. 161 vlg.

(1) Aangelegd ingevolge resol. v. Schep. en Raden van 6 Jan. 1727, waarbij bepaald werd, dat van af 2 Febr. 1727 van alle geboorten uit niet-Gereformeerde ouders aangifte ter secretarie moest geschieden.

In de consistoriekamer der Michaelskerk.

d. Herv.

774. 9 Juni 1583—24 Mei 1602. (Aan het hoofd: »Regyster der kynderen dye van anno 83 den 9 Junij anfangende in der Reformerter Ghemeinten Jesu Christi bynnen Zwolle apentlicken In der kercken syndt gedopt worden, met nhamen und thonamen der Olderen und getuyghen (Soe volle die diener der vorsz. kercken In desseu rebellen tyden hebben konnen becaemen (Sampt den dato ongetekendt achter volgende den olden styll.")

775. 11 Aug. 1811—heden.

d. Herv. in de Broerenkerk.

776. 9 Jan. 1774—28 Dec. 1794.

777. 2 Jan. 1774—23 Dec. 1794. (Hierin ook geboorten).

II. Trouwboeken.

In het gemeentchuis (Oud-archief).

d. Herv.

778.	Aug. 1581—	Febr. 1637
779.	Maart 1637—	Maart 1644
780.	13 Jan. 1655—	31 Dec. 1669
781.	8 Jan. 1670—	7 April 1683
782.	21 April 1683—	21 Jan. 1693
783.	28 Jan. 1693—	24 Juni 1701
784.	2 Juli 1701—	27 Dec. 1710
785.	3 Jan. 1711—	27 Dec. 1721
786.	3 Jan. 1722—	6 Oct. 1731
787.	13 Oct. 1731—	27 Nov. 1745
788.	4 Dec. 1745—	6 Nov. 1762
789.	9 Nov. 1762—	31 Dec. 1773

Achter in deze deelen lijsten van in de kerk te Zwolle getrouwden op attestatie van elders.

Registers van inschrijving, met de vermelding in margine van den dag der voltrekking van het huwelijk. De hier vermelde data zijn die der inschrijving. De oudere titels dezer registers zijn: »Echtboeck der kercke van Swolle."

d. R. K.

Statie onder de Bogen.

790. 26 April 1691— 4 Mei 1710. } (Tevens doopboek, zie 748).
2 Febr. 1712—20 Jan. 1730. }

791. 5 Mei 1738—31 Juli 1803. (Tevens doopboek, zie 749).

Statie in de Spiegelsteeg.

792. 8 Jan. 1690, 8 Aug. 1693—2 Juni 1799. (Tevens doopboek, zie 751 en doodboek, zie 840).

Statie in de Koestraat.

793. 30 Dec. 1672— 1701. } (Tevens doopboek, zie 753; Van 1672—1701 doop en trouw dooreen.
30 Jan. 1701—13 Dec. 1762. }

794. 6 Maart 1763—24 Febr. 1811. (Tevens doopboek, zie 754).

Statie in de Hoornsteeg.

795. 29 Maart 1695—9 Oct. 1707. (Tevens doop-, zie 755, en doodboek zie 841).

796. 8 Nov. 1708— 4 Febr. 1732. } (Tevens doop-, zie 756 en doodboek, zie 842).
21 Oct. 1732— 3 Mei 1761. }

797. 29 Oct. 1759—24 Juli 1763. (Tevens doopboek, zie 759).

d. Herv. en R. K. (Gemengde huwelijken).

798. 20 Mei 1724—24 Dec. 1794. (Volgens Resol. van Schepenen en Raden van 16 Maart 1698 moesten de R. K. met Herv. in het huwelijk tredende, in plaats van de vroegere belofte, een eed zweren, inhoudende dat zij de kinderen Gereformeerd zouden opvoeden, welke eed later nog werd verscherpt. Ten einde beter na te kunnen gaan wie die lieden waren, werd dit afzonderlijk register in 1724 aangelegd).

d. Lutherschen.

799. 4 April 1782—4 Nov. 1810. (Naamlijst der personen die door Ludolph Godlieb Cordes en G. P. Sartorius, predikanten bij de gemeente toegedaan de onveranderde Augsburgsche geloofsbelijdenis, hier ter stede in den echtstaat zijn vereenigd, nadat zij alvorens op het stadhuis zijn getrouwd).

v. d. Herv., R. K. en Lutherschen, in eene der Herv. kerken getrouwd, aangelegd en gehouden door den Koster der Michaelskerk, ingevolge resol. v. Sch. en R. van 11 Nov. 1773 waarbij voor de trouwboeken ongeveer hetzelfde als voor de doopboeken werd voorgeschreven. Zie boven 765 en de noot aldaar.

800.	8 Jan. 1774—28 Dec. 1782.	(De hier vermelde data zijn die der inschrijving).
801.	4 Jan. 1783—31 Dec. 1791.	
802.	7 Jan. 1792— 2 Dec. 1795.	

v. de Herv. (waaronder de Waalschen) en Lutherschen in eene der Herv. kerken (w. o. de Waalsche) getrouwd.

803.	16 Aug. 1795—24 Dec. 1810 13 Maart 1812, 27 Jan. en 16 Febr. 1815 22 Aug. 1816—3 Mei 1826	Schijnt met een bizonder doel (ter Secretarie?) aangelegd. Volgens de data van het huwelijk gerangschikt.

v. d. Herv. R. K. en Lutherschen, in eene der Herv. kerken getrouwd, ter Secretarie aangelegd en gehouden volgens de wekelijksche opgaven van den koster der Michaelskerk. zie 765.

804.	8 Jan. 1774—22 Dec. 1787	De hier vermelde data zijn die der inschrijving.
805.	5 Jan. 1788—2 Dec. 1795	
806.	1 Aug. 1795—28 April 1797	

Van huwelijken voor schepenen.

807. 25 Juli 1663—21 Mei 1795. (De hier vermelde data zijn die der inschrijving. Bij resol. van schep. en R. van 3 Aug. 1663 mochten de doopsgezinden voor hunne «bisschoppen of vermaners» zich als te voren in het huwelijk begeven, mits zij zich bij de Herv. predicanten lieten inschrijven, de drie gewone proclamatiën gingen en, indien zij niet wenschten voor een der predicanten te trouwen, zich daarna ten raadhuize door de heeren uit de magistraat en een der Secretarissen lieten trouwen. Gelijk verlof werd later aan de R.K. en de Lutherschen gegeven).

Van huwelijken voor heeren commissarissen tot de Huwelijkszaken.

808.	1 Aug. 1795—10 Aug. 1804	De hier vermelde data zijn die der inschrijving.
809.	2 „ 1804—25 „ 1809	
810.	3 „ 1810—15 Febr. 1811	

811. 9 Jan. 1801—28 Dec. 1804.
812. 2 Jan. 1805—30 Juli 1810.
(Voor zoover zij gaan, dubbelen van 808 en 809. Het boek 1805—1810 bevat echter bovendien de in 809 en 810 ontbrekende huwelijken van 8 Sept. 1809 —30 Juli 1810.

Acten van geboorte en van overlijden, certificaten van ondertrouw en verschillende andere bewijsstukken overgelegd tot het aangaan van een huwelijk.

813. 1787, 1793, 1802, 1805—1809

In de consistoriekamer der Michaelkerk. (1)

d. Herv.

814. Aug. 1581—Aug. 1591.

815. Sept. 1591—Aug. 1602 (Voorin: «Ehebuch, darinnen deren namen verzeichnet, so alhir zu Swolle verkundiget, und in der kirchen seind eingesegnet worden.»)

816. Sept. 1602—Mei 1607.

817. Juni 1607— April 1614.

818. Mei 1614—Oct. 1623.

819. Jan. 1633—4 Maart 1643.

820. Jan. 1638— Maart 1648. (Voorin: «Ehe-Boeck daer in de namen der Ehe-lieden geschreven sijn van den 1 Januarius anno 1638 tot op den jaare . . . . Ten dienste van Everh. Schutterio. V. D. M.» Dit trouwboek bevat van af 1638—1643 hetzelfde als 819).

821. 17 Sept. 1670—28 Febr. 1680.

822. Vóór 21 Juni 1755—6 Jan. 1759. (De eerste bladen verloren).

(1) De nummers 814—822 zijn eigenlijk boeken van huwelijksinschrijvingen of proclamatieboeken, waarin in margine de data der huwelijksvoltrekking zijn aangeteekend.

Contra-trouwboek.

823. 25 Sept. 1809—28 Dec. 1875.

Registers van huwelijks-proclamatien afgelezen door de voorgangers der Michaelis-, Broederen en Bethlehemsche kerken, ingevolge resol. van Schep. en Raad van 26 Nov. 1777.

824. 22 Nov. 1777—10 Nov. 1792. (In de Machaelkerk).

825. 3 „ 1792—10 Maart 1811. (» » »).

826. 22 „ 1777—28 Dec. 1793. (In de Broerenkerk).

827. 22 „ 1777—28 Dec. 1793. (In de Bethlehem kerk).

Register van huwelijken tusschen Roomschgezinden en Protestanten.

828. 1 Maart 1760—27 Dec. 1794. (Hierin de resol. van Schepenen en Raden van 16 Maart 1698, het formulier van eed door de Roomschen te zweren van 16 Maart 1724, van den verscherpten eed van 31 Maart 1776 en de latere resol. en den eed van 11 Oct. 1777, zie 798. Hierbij een aantal folio losse extracten uit gezegd register over de jaren 1790—1794).

III. Doodboeken.

In het gemeentehuis (oud-archief).

829. 20 Febr. 1701—2 Febr. 1713. (Aan het hoofd: «Pertinente aanteikening der dooden die begraven zijn in 't eerste jaar mijner bedieninge, op elf uiren, half twee, half drie en 's avonts, als uit, door en voorbij, de stad te brengen. Waar agter is gestelt 't geene Michaeli kerk hier van wegens kerken geregtigheit en 't overluiden der doden is competerende, beginnende dit jaar met», etc. De koster dier kerk hield deze doodboeken 829—838, die op zekere tijden door een kerkmeester werden opgenomen. Het geldt hier de begravenen in de kerken en op de kerkhoven binnen de muren der stad, en de dooden die van hier of langs deze stad naar elders zijn vervoerd).

830. 3 Febr. 1713—2 Febr. 1724.

831. 3 „ 1724—2 „ 1735.

832. 3 „ 1735—2 „ 1751.

833. 3 „ 1751—3 „ 1762.

834. 4 „ 1762—1 Febr. 1774.

835. 2 „ 1774—30 Jan. 1786. Met alphab. register 1774—1780.

836. 4 „ 1786—31 Jan. 1801. » „ » 1786—1801.

837. 2 Febr. 1801—9 Aug. 1811. » » » 1801—1811.

838. Alphab. registers op de doodboeken 830—837.

Begravenen in de kapel en op 't kerkhof des Heiligen Kruijsses of Buitengasthuis.

839. 22 Jan. 1783—21 Aug. 1811. Met alphab. register. (Het boek werd gehouden door den knecht van het gasthuis en jaarlijks nagezien en afgeteekend door de provisoren).

Doodboeken der R. K.

Statie in de Spiegelsteeg.

840. 6 April 1692—2 Mei 1742 en eenige aanteekeningen van 1689, 1690, 1691, 1693 en 1696. (Tevens doop-, zie 751 en trouwboek, zie 792).

Statie in de Hoornsteeg.

841. 11 Sept. — Dec. 1697. (Tevens doop-, zie 755 en trouwboek, zie 795).

842. 20 Nov. 1708—25 Febr. 1732. (Tevens doop-, zie 756 en trouwboek, zie 796).

Ter secretarie gehouden register van overlijden, en aangiften daarvan.

843. 29 Dec. 1805—31 Dec. 1811.

Zwollerkerspel.

I. Doopboeken.

In het gemeentehuis van Zwollerkerspel (te Zwolle).

v. d. Herv. gemeente te Windesheim.

844. 13 Maart 1659—24 Nov. 1811. (Tevens trouwboek, zie 849. Tot 5 Maart 1668 waarschijnlijk afschrift van het in de kerk van W. berustend doopboek, zie 845).

In de Herv. kerk te Windesheim.

845. 13 Maart 1659—5 Maart 1668
25 Mei 1755—8 Juni 1772
(In het kerkenboek van Windesheim, waarin tevens doop van af 1815 en trouw, zie 851, ledematen en acta van den Kerkeraad. Tusschen doop 5 Maart 1668 en 25 Mei 1755 ontbreken 12 fol.

Bij den schoolmeester, tevens koster der Herv. kerk te Windesheim.

846. 3 Juni 1792—heden.

In het gemeentehuis van Zwolle (oud-archief).

d. Herv. gem. te Windesheim.

847. 6 Sept. 1775—24 April 1797. (In het doop- en trouwboek van Windesheim en Mastebroek, ter Secretarie van Zwolle gehouden, zie 852 en 853.

Bij resol. v. Schep. en Raden van Zwolle van 3 Juli 1775 werd bepaald, dat hunne resolutie van 11 Nov. 1773 (1), rakende eene betere inrichting van de doop- en trouwboeken, welke in de verschillende kerkelijke gemeenten van Zwolle werden gehouden, benevens het overnemen van den inhoud dier boeken in daartoe aan te leggen registers ter Secretarie, ook van toepassing zoude zijn op die der kerkelijke gemeenten van *Windesheim* en *Mastebroek*. Slechts zou het overschrijven ter secretarie niet wekelijks geschieden, maar tweemaal 's jaars, op 1 Mei en 1 Nov.)

d. Herv. gemeente te Mastebroek.

848. 16 Juli 1775—7 April 1795. (In het doop- en trouwboek, vermeld 847. Zie ook 852 en 853).

II. Trouwboeken.

In het gemeentehuis van Zwollerkerspel (te Zwolle).

v. d. Herv. gemeente te Windesheim.

849. 19 April 1776—11 Febr. 1811. (Tevens doopboek, zie 844).

v. d. Herv. gemeente te Mastebroek.

850. 15 Feb. 1739—11 Oct. 1793.

In de Herv. kerk te Windesheim.

851. 3 Febr. 1661—27 Nov. 1707.
Mei 1711— 3 Dec. 1776.
8 Maart 1761—22 Mei 1890.
(Ongelijke huwelijken).
(In het kerkenboek, zie 845).

In het gemeentehuis van Zwolle (oud-archief).

d. Herv. gemeente te Windesheim.

852. 9 April 1775—7 Oct. 1795. (In het doop- en trouwboek, vermeld 847 en 848. Zie ook 853).

(1) Zie de noot betreffende die Resolutie bij de vermelding der Doopboeken te Zwolle.

d. Herv. gemeente te Mastebroek.

853. 7 Juli 1775—24 April 1795. (In het doop- en trouwboek, vermeld 847 en 848. Zie ook 852.

III. Doodboeken.

In het gemeentehuis van Zwollerkerspel (te Zwolle).

Onder Windesheim.

854. 3 Febr. 1729—10 Maart 1785.

855. 1 April 1785— 6 Jan. 1812.

Onder Mastebroek.

856. 1778—1 Sept. 1814. (Kerkeboek van Mastebroek van het begraven der dooden in de kerk).

857. 11 Jan. 1806—11 Jan. 1812.

Van de begraafplaats op Bergklooster.

858. 7 April 1742—13 Sept. 1775. (Voert tot titel: «Kloosterboek». De namen der begravenen uit de 5 verschillende boerschappen, gerechtigd tot deze begraafplaats, zijn anders dan in 859 promiseric opgeteekend).

859. 2 Febr. 1776—5 Juni 1829. Uit de boerschap Bercum.

20 Juni 1776—3 Juni 1829. Uit de boerschap Haarst.

10 April 1776—26 Maart 1825. Uit de boerschap Langenholt.

19 Dec. 1776—13 Maart 1828. Uit de boerschap Herfte.

3 Maart 1776—22 Maart 1828. Uit de boerschap Wijtmen.

15 Sept. 1775—7 Jan. 1828. In 't »Generaal".

2 Oct. 1775—2 Jan. 1828. Begraven armen.

(Dit boek, voerende tot titel »Doodboek van St. Agnieten Klooster", bevat behalve de hiernaast vermelde lijsten van begravenen, waarbij de vermelding van de betaalde jura, eene lijst van hen, die tot deze begraafplaats »de gerechtigheid hebben", opgemaakt 3 Febr. 1790 door de Gezworens van de vijf hiernaast vermelde boerschappen. Behalve de inwoners der vijf boerschappen ipso jure tot de begraafplaats gerechtigd, worden hier begraven degenen die het recht om daar eene grafstede te bezitten, gekocht hebben. Zij zijn het, die onder het hoofd »Generaal" worden begrepen).

860. 9 Mei 1775— 1813. (Extract uit het doodboek van St. Agnieten-klooster).

Overzicht van de Kerkelijke archieven in de Provincie Overijssel.

I. Nederlandsch Hervormd Kerkgenootschap.

Ten aanzien der volgorde is de gewone verdeeling in classes en ringen gevolgd.

Classis Zwolle.

In de consistoriekamer van de Michaelkerk.

1. Acta classis Zwollanae.

Dl. I. 19 April 1653—22 Jan. 1686.

„ II. 13 „ 1686—22 Mei 1704. (Naar luid van eene aanteekening op het laatste blad van dit deel is, ingevolge art. 7 classis extraordinariae van 22 Febr. 1707, het voorlaatste blad uitgesneden, hetwelk handelde over zeker boek van Ds. Leenhof «Den Hemel op Aarde»).

„ III. 24 Juli 1704—29 Mei 1720.

„ IV. 22 April 1721—12 Sept. 1747.

„ V. 22 „ 1748—4 April 1781.

„ VI. 24 „ 1781—28 Maart 1811.

2. Acta classis ordinariae. (Dubbelen).

7 April 1739.

11 „ 1741.

23 „ 1743—14 April 1744.

19 „ 1746.

11 April 1752.
8 „ 1755.
13 „ 1758— 7 April 1761.
12 „ 1763—16 „ 1765.
12 „ 1768.
24 „ 1770— 8 April 1777.
4 „ 1780— 1 „ 1788.
13 „ 1790—16 „ 1793.
15 „ 1795.
25 „ 1797—15 April 1801.
10 „ 1804—11 „ 1809.
23 „ 1811.

(49 fol. cahiers).

3. Acta classis extraordinariae.

21 Nov. 1747.

(1 fol. cahier).

4. Acta classis contractae.

28 Mei 1777.
17 Juli 1793.

(2 fol. cahiers).

5. Acta classis revisoriae.

13 Juni 1759.
20 Mei 1761.
29 „ 1771—17 Juni 1772.
1 Juni 1774
5 „ 1776—17 Juni 1778.
24 Mei 1780—13 „ 1781.
18 Juni 1783— 9 „ 1784.

21 Mei 1788.

2 Juni 1790— 6 Juni 1792.

(16 fol. cahiers).

6. Rekening-boek der Deputati Classis van Zwolle.

1762/63—1813/14.

7. Register van de door de fisci jaarlijks afgelegde rekeningen van de viduale beurs.

1742 (op de Paaschclassis)—1849/50. (Hierin de wetten voor de weduwe-beurs in 17 artt.)

8. Handelingen van eene vergadering van predikanten uit de provinciën Gelderland, Zuid-Holland, Noord-Holland, Zeeland, Utrecht, Friesland en Overijssel den 11—13 April 1797 en later te Utrecht gehouden, ten einde de kerkelijke belangen, met het oog op een te verwachten decreet van de Nationale vergadering, gezamentlijk te bespreken en te behartigen. Van uit Groningen en Drenthe verscheen niemand, noch van de Waalsche commissie. Groningen zond evenwel brieven van adhaesie.

1797 en 1798.

9. Extracten uit de Resolutiën van Ridderschap en Steden van Ov. van 21 Maart 1775 en 24 Januari 1786, met gedrukt extract uit die van 14 Maart 1789. Raken het tweemaal prediken, het cathechiseeren en het bidden voor de overheid.

10. Extract uit de Resolutiën van Gedep. Staten van Overijssel van 23 Dec. 1757, met aangehecht extract uit de Resol. van Ridd. en Steden van 17 Maart 1757.
Extracten uit de Resol. van Ridd. en Sted. van 24 Maart 1719 en 4 April 1720.
Al deze extracten handelen over maatregelen tegen de Paapsche stoutigheden.

11. „Copia uitgeschreven uit de acten van het classis van Steenwijk en Vollenhove, betrekkelijk op den Synodale artikel 29 ad 28, handelende van de Synodale wetten, strekkende om een middel te vinden om de Gereformeerde

terug te houden, om niet tot de mennonieten zoo lichtveerdig over te gaan".
Is getrokken uit de acta van 1741—1745.

12. Copia uit de acta der classis Steenwijk en Vollenhove, rakende de oortjesgelden, art. 36 ad Synodi 35. Zonder jaar. Het stuk bevat voorts: „Bericht aangaande de oortjesgelden ex Synodalibus" en wel uit de acta Synodi provincialis van 1654—1657, 1677—1688, 1704 en 1705.

13. Brieven van noodlijdende kerken, 1768, 1782, 1785, 1786, 1787.

14. Copie „concept instructien voor de predikanten tot den legerdienst geschikt." Dito „tot den vlootdienst geschikt." Beide van 18de-eeuwsche hand.
Hierbij copie „extract uit den 28 articul der Handelingen der Christelijke Synodus des Furstendoms Gelre en Graafschaps Zutphen gehouden binnen Nijmegen in den jaare 1763 op den 10 Aug. en volgende dagen. Raakt de predikanten tot den legerdienst. Met gedrukte concept-reglementen van 1758 van de deputati Synodi Zuidhollandiae daartoe gelast door de christ. Synodus van 1754 en 1755" en gedrukt praeadvies, enz.

15. Aanteekening van het verhandelde in eenige kerkenraadsvergaderingen te Hasselt, rakende oneenigheden in den kerkenraad aldaar. De aanteekeningen zijn uit de handelingen der vergaderingen van 17 Febr. 1734, 22 Dec. 1733, 25 Sept. 1733, 1 Maart 1734.

16. Extract uit de resoltiën van Goedsheeren te Ommen. Het schijnt zekere geldelijke vorderingen van de Classis te betreffen, waarvoor de predikanten Nijhoff en Ten Oever bij de Goedsheeren aankloppen. 1777.

17. Specificatie van hetgeen bij mij wegens de opkomsten van de Pastorie van Staphorst ontfangen met de verdelinge van dien." Geteekend P. Vatebenter. 1766 en 1767.

18. Stukken rakende de weigering van Ds. Brouwer te Dalfsen om getuigenis af te leggen in zake een moord bij den huize „den Berg" in 1730 gepleegd op den tuinman Laurens Craft. De classis oordeelde dat Ds. Brouwer terecht had geweigerd en niet verplicht kon worden getuigenis af

te leggen voor zooveel hij zijne kennis aangaande de feiten putte uit mededeelingen, hem door zijne gemeenteleden in vertrouwen gedaan.

19. Stukken rakende de weigering van den heer van Rechteren te Gramsbergen om Ds. Terpoorten, tijdens eene vacature, tot de kerk toe te laten, niettegenstaande hij met 4 andere predikanten tot het vervullen der beurten aldaar was aangewezen. 1737.

20. Antwoord van Ds. van der Os. 1750. De titel van dit door Ant. van der Os onderteekend stuk is: „Antwoord op alle de particulariteiten gemeld in de bezwaarnissen der drie Heeren Predicanten, waarin (om dezelve tot eenige classen te brengen) voorkomen," enz. enz.

21. Stukken betreffende de oneenigheden tusschen Ds. Brocades en zijne gemeente. Hij zou o. m. op Hemelvaartsdag 1786 den predikstoel in staat van dronkenschap beklommen hebben.

22. Acta der provinciale Overijsselsche Synode.

dl. I. 24 Maart 1584—16 Juni 1642. (Het opschrift luidt: «Synodael-Boeck toebehorende het E. Classis van Swolle»).
Aan de acta voormeld gaan vooraf:
1°. «Acta der Nationale Synodus der Nederlandischer, Duitscher en Welscher kerken, begonnen 3 Juni 1578 tot Dordrecht en den 18 Juni vollendet».
2°. Acta van de Nationale Synodus te Middelburg van 1581.
De acta der Ov. Synodus vangen aan met:
a. Acta Synodus tertiae Campensis 24 Maart 1584, waaruit blijkt, dat 9 April 1583 een Synodus binnen Deventer moet zijn gehouden.
b. Acta tertiae Synodus Swollanae 18 April 1585. Volgen Deventer 1586, Campen 1587, Hasselt 1588 en daarna 1593—1642.

dl. II. 6 Juni 1643— 6 Juni 1662.

dl. III. 23 „ 1663—23 „ 1682.

dl. IV. 12 „ 1683—16 „ 1703.

dl. V. 27 Mei 1704—19 „ 1716.

dl. VI. 4 Juni 1717— 4 „ 1728.

dl. VII. 21 Juni 1729—25 Juni 1737.

dl. VIII. 10 „ 1738—6 „ 1752.

dl. IX. 26 „ 1753—14 „ 1765.

dl. X. 3 „ 1766—39 Mei 1780.

dl. XI. 19 „ 1781—19 Juni 1800.

dl. XII. 9 „ 1801—30 Aug. 1810.

23. Authentieke copieën van de handelingen van de Christelijke Synodus van Overijssel, namens de Synodus aan de classis van Zwolle toegezonden.

2—5 Juni 1739

6—9 „ 1741

18 Juni 1743—12 „ 1744

14—17 „ 1746

19—? „ 1759 (het slot ontbreekt)

26 Mei 1761

7 Juni 1763—6 Juni 1766

7 „ 1768—3 „ 1777

8 „ 1779—19 „ 1781

24 „ 1783—27 Mei 1788

8 „ 1790—12 Juni 1792.

24. „Repertorium actorum synod. Provincialis van Overijssel, volgens synodale resolutie vervaardigd." Hier en daar bijgehouden tot het laatst der 18ᵉ eeuw.

25. Repertorium Salomonis Vottelen op de acta synodalia van deze provincie. Bevat slechts een betrekkelijk klein aantal verwijzingen naar die acta en loopt tot ongeveer het midden der 17ᵉ eeuw.

26. Acta Deputatorum Synodi Transisalaniae.

22 Juli 1663; 31 Oct. 1666—1739.

27. „Lijst der noodlijdende kerken en persoonen die door de Christelijke synodus van Overijssel bedeeld wierden in het jaar 1768. Uit eigene aantekeningen opgemaakt en aan die Hooge Kerkvergaderinge vereerd door Theodorus van der Bell Joh. fil., predikant te Rhijnsburg, 1769."

28. Handelingen van de Christelijke Synodus van Friesland in den jare 1792.

29. „Aanteekeningen uijt de Synodale Handelingen van Zuid-Holland van al 't voorgevallene in de zaak en leere der Remonstranten van den Jaare 1619—1777, door de Classis van Schieland op verzoek van de Synodus bijeen gezamelt door de daartoe gecommitteerden van de classis." Volgen de namen der Gecommitteerden. „En zijnde dit werk in den jaare 1778 te Schoonhoven, nomine Classis, aan de Hoog Eerw. Synodus gepresenteerd en door dezelve met eenparige hertelijke dankzegging aangenomen."
Met personen- en zakenregister.

Ring Zwolle.

Dalfsen.

In de pastorie.

30. Kerkenraadsresolutiën 1681—11 Juni 1887.

In het gemeentehuis.

31. Kerkenboek van Dalfsen, waarin behalve doop- en trouwlijsten, (zie Inventaris der Doop-, trouw- en doodboeken No. 61.):

Lijst van lidmaten 1679—1694.

Lijst der aalmoezen 1680—1691. (eerste blad ontbreekt).

32. Lijst van lidmaten 25 Dec. 1695—1717 | (Zie Inv. d.-, tr. en d.-
Lijst der aalmoezen 1695—1717 | boeken No. 62.

Heino.

In de pastorie.

33. Fragment ligger der kerkengoederen 1765—1796.

34. Kerkmeestersrekeningen 1725—1807.

35. Diaconierekeningen van 1738—heden.

In het gemeentehuis.

37. Lijst van pastoors en dominés van 1392—1818. (In het doopboek der Herv., zie Inv. d.-, tr.- en d.-boeken No. 278).

37. Lijst der Gereformeerde zielen in 't carspel in 1798 en 1805. (In het doopboek der Herv., zie Inv. d.-, tr. en d. boeken No. 279.)

Raalte. (1)

In de pastorie.

38. Register bevattende de copie van den ligger der kerkengoederen, alias de titels van aankomst; voorts de kostersrekeningen van 1626—+ 1656; eenige kerkenraadsresolutien en voorin de verklaring van den heer Bentinck dat deze copie is genomen naar een hem bekend origineel.

39. Eene verzameling oudere en nieuwere diaconie-rekeningen.

In het gemeentehuis.

40. Kerkenrekeningen 1756—1782, gevolgd van doodenlijsten (zie Inv. D.-, tr.- en d.-boeken, No. 541) en van een ligger der kerkengoederen.

Windesheim.

In de kerk.

41. Kerkenboek van Windesheim. Bevat de acta van den kerkenraad 7 Juni 1632—26 Dec. 1782; lijst van lidmaten 1659—1872 eene Staat van de middelen en goederen van de diaconie; doop- en trouwlijst (zie Inv. D.-, tr.- en d.-boeken Zwollerkerspel no. 845); index op het geheele kerkenboek.

42. Handelingen van den kerkenraad mitsgaders nog eenige zaken de gemeente dezer plaats betreffende, als beginnende met het 151ste jaar na de oprichting der gemeente. 9 Juni 1782—8 Sept. 1878.
Aan de keerzijde diaconierekeningen 31 Jan. 1860—11 April 1869.

---

(1) Zie voor de hier aanwezige doopboeken den voorafg. Inv. v. D.- tr. en d.-boeken *Raalte*.

43. Diaconierekeningen 1712—1830.

Onder den koster.

44. Doopboek seder 3 Juni 1792. (Zie Inv. D.-, tr.- en d.-boeken Zwollerkerspel N°. 846).

Wijhe.

45. Op het huis de Gelder berusten de kerkenraadsresolutien en eenige losse stukken.

Zwolle.

Archief van den Kerkenraad der Hervormde gemeente te Zwolle. (1)

In de consistoriekamer der Michaelkerk.

46. Acta van den kerkenraad:

4 Jan. 1621—22 Oct. 1643. (Het register bevat ook eene alphab. opgave van de ledematen van 1 Juni 1621—Paschen 1642.)

10 April 1654—26 Maart 1657.

21 Mei 1657—16 Mei 1661.

8 Juni 1661—28 Dec. 1669.

4 Jan. 1670—13 April 1676.

19 April 1676—20 Dec. 1709.

4 Jan. 1710—21 „ 1750. (Met nog acta, naar het schijnt van 16 Dec. 1751.)

21 Jan. 1751—19 Dec. 1794.

3 „ 1795—14 „ 1837.

47. Register bevattende de kerkelijke wetten der stad Zwolle, te weten:

„Kerckelycke wetten tot Regeeringhe der kerk Jesu Christi tot Zwolle in conformiteyt van de Algemeyne

(1) Zie voor de hier aanwezige doop- en trouwboeken; den voorafg. Inv. d. d.-, tr.- en d.-boeken. Zwolle.

Kerkenordre deser lande, gemacct in de Nationale synoden A° 1586 in den Hage en de A° 1619 binnen Dordrecht, ende gearresteert bij de Heeren Staten deser Provintie, particulierlick gestelt ende beraemt tot welstant deser Kerck anno 1668." Volgen de onderteekeningen van de latere predikanten, ouderlingen en diaconen tot 1711.

„Kerkelijke wetten ter handhaving van goede order en stigtelijke Regeering van Jesus Gemeente te Zwolle, door desselvs Eerwaarden Kerken-Raad vernieuwd in 't jaar 1712." Ter zijde eenige latere wijzigingen en bijvoegingen. Achter deze wetten weer de onderteekeningen tot 1783.

48. Verzameling extracten uit het Boek van Resolutiën der stad Zwolle, copien van brieven van de stadhouders enz., alles uit de 18e eeuw, rakende het aandeel van den magistraat in het beroep van predikanten, de gemengde huwelijken en andere kerkelijke zaken, waarbij de magistraat was betrokken.

49. Register inhoudende: „Wetten en andere stukken van de E. Kerkenraad der Gereform. Gemeente te Zwolle", te weten:

„Wetten van ordre vastgesteld bij de Eerwaarde Kerkenraad van Zwolle", 1783. In 1783 onderteekenden de toen in functie zijnde leeraren etc., van 1784—1814 de lateren.

Dito, in 1814 of 1815 vastgesteld, en die van latere jaren.

50. Boetenboekjes wegens de absentie van kerkenraadsleden.

dl. I. 4 Aug. 1694—15 Oct. 1737.
dl. II. 24 Jan. 1782—26 Maart 1788.
dl. III. 18 „ 1789—18 Dec. 1795.
dl. IV. 17 „ 1796—17 Jan. 1815.

51. „Memorije boekie van den uitgaaf ende ontfang van de opschrijvinge der Trouw-geboden onder de Predikanten van Zwolle yeder in zijn maand gemanieert met gemeen goedvinden ten nutte van behoeftige kerken, dienaren en ledematen."

1 Jan. 1692—23 Nov. 1704.

52. „Quitantieboekje van hetgeen de broederen diaconen van de presidenten van den kerkenraad hebben ontvangen voor de arme ledematen van 't armengeld dat in 't blok is.
2 Mei 1702—29 April 1751.

Stukken berustende in het archief van den Kerkenraad doch behoorende tot het archief van de Kerkvoogdij.

53. Register van de graven op St. Michielskerkhof.
Laatst 17e eeuw—ongeveer 1723.

54. „Boek van verkochte inzaten ten profijte van de Michielskerk, 13 Oct. 1722—9 Jan. 1754 en van verkofte graven ten profijte van de Stad." Aan het hoofd: „Alsoo bij de Generale verhoging van de Mich. kerk, veel graven an de kerk sijn vervallen, waarvan geen betaling is geschiet, soo zijn op ordre en goetvinden van Haar WelEd. Hoog Agtb. de navolgende insaten ten profijte van de gem. kerk door mij verkoft, zullende de ontfangene penningen, jaarlijx an jeder Kerkm. in der tijd sijnde moeten worden verantwoort, sijnde dit het eerste in kerkm. R. Hanzelaar jaar."
Aan de keerzijde: „Ontfangene penningen wegens die door mij op Ordre van Haar Ed. Hoog Agtb. verkofte grafsteden, alsmede insaten op de grote kerkhoff" 10 Oct. 1722—2 Febr. 1746.

55. Register van de ontvangsten van verkochte groeven en van inzaten op het Groote- en op het Bethlehemkerkhof. Nl. verkocht door den koster van de Michaelkerk op orde van Haar WelEd. Hoogachtbaren.
dl. I. 15 Febr. 1746—2 Jan. 1764.
dl. II. 11 „ 1764—7 Dec. 1790.

56. Doodkistenboeken, alias registers van de leverantien van de doodkisten, met bizondere aanwijzing van de bedragen verschuldigd wegens de armen.
dl. I. 26 Oct. 1711—23 Juli 1730.
dl. II. 26 Juli 1730—29 Febr. 1760.
dl. III. 2 Febr. 1760—31 Oct. 1790.
dl. IV. 1 Nov. 1790—31 Jan. 1807. (Op den band: »Doodkistenboek der stad Zwolle").

•Stukken berustende in het archief van den Kerkenraad doch behoorende tot het archief van de diakonie.

57. Balancen van ontvang en uitgaaf van de Presidenten van de armenkamer:

Presidentschap	Menso Versvelt	24 Sept.—29 Oct. 1684.
„	? ?	4 Nov.— 9 Dec. 1684.
„	? ?	10 Dec. 1684—21 Jan. 1685.
„	Gerrit Rietbergh	9 „ 1685—20 „ 1686.
„	? ?	29 April—16 Juni 1686.
„	Niclaes Golts	11 Juni—30 Juli 1690.
„	„ „	13 Mei— 1 Juli 1691.
„	Jan Kinhorst	10 Sept.—22 Oct. 1690.
„	Wibrant Fabius	3 Dec. 1690—4 Febr. 1691.
„	„ „	11 Nov.—23 Dec. 1691.
„	Otto Meuwsen	22 Maart—10 Mei 1693.
„	Egbert Grim	23 Aug.—27 Sept. 1693.
„	Evert Rietbergh	27 Sept.— 8 Nov. 1693.
„	Piter van Laar	15 Nov.—20 Dec. 1693.
„	Menso Mensen	20 Dec. 1693—31 Jan. 1694.
„	Gerard Molckenbour	6 Febr.—20 Maart 1695.
„	Hermen Meuwsen	20 Maart—8 Mei 1695.
„	Gerh. Tichler	27 Juni—14 Aug. 1695.
„	Jan Bleeker	14 Aug.—25 Sept. 1695.
„	Jan Tegelaer	25 Sept.— 6 Nov. 1695.
„	? ?	27 Dec. 1695—29 Jan. 1696.
„	Harmen Meuwsen	1 Febr.—18 Febr. 1696.
„	Egbert Ridder	25 Maart— 7 Mei 1696.
„	? ?	13 Mei—17 Juni 1696.

Presidentschap	Lucas Fronten	1 Juli—15 Juli 1696.
„	Jan Tegelaer	13 Aug.—23 Sept. 1696.
„	? ?	11 Nov.—16 Dec. 1696.
„	Egbert Ridder	3 Febr.—17 Maart 1697.
„	Lucas Fronten	8 Mei—15 Mei 1697.
„	Andries Stickel	22 Sept.—4 Nov. 1697.
„	? ?	23 Maart—5 Mei 1698.
„	? ?	22 Juni—6 Aug. 1698.
„	Andries Stickel	10 Aug.—21 Sept. 1698.
„	Johan Meylinck	3 Nov.—14 Dec. 1698.

NB. De hierboven vermelde data zijn of die tusschen welke het presidentschap viel, of, waar dat niet vermeld werd, tusschen welke de balans loopt.

34 cahiers, 4°.

Schijnen altemaal klad-balancen.

58. Dito balancen in het net geschreven.

dl. I. Jan. 1679—24 Jan. 1683.

dl. II. 31 „ 1683—21 „ 1685.

23 „ 1684—20 „ 1686. (Heeft voor een deel denzelfden inhoud als dl. II).

dl. IV. 15 Jan 1690—31 Jan. 1694.

Archief van de kerkvoogdij der Hervormde gemeente te Zwolle.

In de consistoriekamer der Michielkerk.

59. Boeken van ontvang en uitgaaf van de Commissie der Hervormde Nederduitsche gemeente der stad Zwolle.

dl. I. 1 Febr. 1810—21 Maart 1814.

dl. II. 3 Jan. 1814— 8 „ 1819.

60. Register van collecten, bedragen van inteekeninglijsten, en van de kistjes in de Michael en Broerenkerk.

1812 en 1813.

61. Memorieboek van intredegelden zoo van Michaeli als Broerenkerk, van huishuren, alsmede van graven die aan de kerk behooren, van uitstaande kapitalen, etc.

1814—1821.

62. Boek van uitgaven wegens tractementen, licht, vuur, brood bij de communie, subsidiën aan het kerkenarmhuis, lands- en stedelijke belastingen, leverantiën, arbeidsloonen, etc., etc.

dl. I. 1816—1820.

dl. II. 1820—1821.

63. Boekje van Fournissementen, zoo binnen als buiten de stad Zwolle, alias van de bedragen der inteekenlijsten.

1812.

64. Boek van collecten in de drie kerken.

1818—1821.

65. Register van ontvangst en uitgaaf. Te weten: ontvangst uit renten, zitplaatsen, graven enz., en uitgaven van allerlei betalingen aan ambtenaren als organist, koster, predikanten wegens dedomagement van stedelijke imposten, etc., voorts wegens wijn voor de commune, leverantiën van ijzerwerk enz. (Wie dit register hield blijkt niet).

1810—1821.

66. „Nieuw register van de graven liggende in de Kruijs-kerk, sooals dezelve, na gedane kerkensprake omtrommen en in de courante, wegens verhoginge en reparatie in den jare 1744 bij de respective eigenaren voldaan en bekent zijn. Aanvang nemende van de zuidzijde onder den Toorn". Met aanwijzing van de in 1827 daarvoor in ruil gegeven graven aan Roomsch Katholieken.

67. Register van de graven op St. Michielskerkhof 1769 en vlg. jaren. Met aanteekening van de daarvoor in 1827 in ruil gegeven graven op het kerkhof voor de Diezerpoort.

68. Register van de groeven van de Broerenkerk. 1820 en vlg. jaren.

69. Doodkistenboeken. Met opgave van het armengeld dat door de onderscheiden gezindten moet worden betaald.

dl. I. 1 Febr. 1807—30 April 1827.

dl. II. 1 Mei 1827—27 Juli 1849.

Archief van de Armenkamer.

In de armenkamer naast de Bethlehemkerk.

70. Resolutienboeken van de armenkamer.

dl. I. 20 Maart 1743—5 Febr. 1755.

dl. II. 25 Febr. 1756. (Slechts eene resolutie, houdende een soort van reglement op de verrichtingen van den president en vice-president en op de bedoelingen.)

dl. III. 8 Febr. 1783—2 Aug. 1822 (Heet: Resolutieboek van de Elemozenieren).

71. Minuten van uitgaande en copien van ingekomen brieven. 1 deel.

72. Eenige ingekomen en minuten van uitgegane stukken rakende de administratie der Elemozenieren.

1816—1829.

73. Register van copien van uitgegane stukken.

20 Febr. 1829—12 Aug. 1836.

74. Repertorium op de registers van resolutien en de ingekomen stukken van den jare 1739—1831.

dl. I. 1739—2 Nov. 1784.

„ II. 30 Nov. 1784—11 Oct. 1801.

„ III. 28 Oct. 1801—28 Aug. 1810.

„ IV. 21 Sept. 1810—21 Febr. 1822.

„ V. 13 April 1822—4 Nov. 1830.

„ VI. 4 Dec. 1830—23 Nov. 1831.

75. Extracten uit de resolutien van de stad Zwolle.
Op het titelblad: „Verzameling van resolutien betreffende de Broederen Diaconen en deszelfs Camer-zaken, aangelegd in het Prae- en Vise Praesidentschap van J. Assis, L. Linthorst en B. ter Horst. 1781." De oudste resolutie is evenwel van 13 Sept. 1743, waarna volgt die van 1762.

1743—1818.

76. Extract-resolutien van de stad Zwolle de armenkamer rakende.

1756—1809.

77. Register van extracten en copiën uit de resolutien van Gedep. Staten uit die van de stad Zwolle, uit de prothocollen van schepenen van Zwolle, van ingekomen brieven, alles rakende de armenkamer.

dl.	I.	1682—1761.
„	II.	1755—1765.
„	III.	1764—1772.
„	IV.	1772—1782.
„	V.	1782—1794.
„	VI.	1795—1800.
„	VII.	1810—1803.
„	VIII.	1804—1807.
„	IX.	1808—1811.
„	X.	1812—1818.
„	XI.	1819—1825.
„	XII.	1826—1832, losse stukken in portefeuille.

78. . Wetboek, alias boek van reglementen en instructien van Elemosenieren en Diaconen der stadsarmenkamer.

8 Febr. 1705.

79. Reglement voor de Elemozenieren door de stad vastgesteld.

15 Nov. 1739.

80. Gebed en reglementen voor de broederen Diaconen.

1799, 1814, 1825, 1835.

81. Register der boeten van de leden der armenkamer wegens absentie of te late comparitie.

1674—1688.

82. Register van borgstellingen. Het bevat extracten uit het register van memoriale aanteekening van borgstelling der stad Zwolle en wel van de borgstellingen voor van elders ingekomen lieden, voor het geval zij binnen zekeren tijd tot armoede mochten vervallen.

1781—1805.

83. Legaten en giftenboek. Aan het hoofd: Memorie van legaten aen den Huisarmen der stadt Zwolle gegeven, ende bij de Elemosinieren en de Diaconen derselver stadt en de kercke ontfangen tsedert den jaere onses Heeren 1648. *Elemosenieren*: Hendrick Schimmelpenninck, Tobias Jansen, Diderich van Ruimondt, Werner Crans, *Diaconen*: Jan Arentsen Potholt, Arent Hansen, Teunijs Albers, Sergius Brumanus."

2 April 1648—4 Febr. 1748.

84. „Staatboek der effecten van de Armencamer der stad Zwolle, opgemaakt 1 April 1790."

85. Ligger van de renten met aanteekening van de daarop jaarlijks ontvangen bedragen.

1798—1822.

86. Staatboek van landseffecten. Dit boek schijnt in verband te staan met eene conversie van obligatien toebehoorende aan de armenkamer.

1812, 1813, 1815 en 1820.

87. „Register der armenhuijsen vernient in het Presidentschap van Nicolaes Golts d. 18 Juni 1691, wanneer an de kamer zijn gewest tot Eleemosenieren en Diaconen", etc. Volgen de namen.

1691—1724.

88. Conditien en voorwaarden van verkochte huizen van het armbestuur in 1737.

89. Boeken van huishuur, n.l. van huizen aan de armenkamer toebehoorende.

dl. I. 1768—1691.

dl. II. 1724—1738.

90. Memorieboek, vernieuwd Juni 1689. Het bevat inventarissen van huisraad na doode van armen gevonden en voorts aanteekeningen van allerlei aard.

1667—1706.

91. Boek van liberale giften, allerlei donatien, opbrengst van verkochte goederen, etc.

1750—1822.

92. Boek van oortjesgelden.

1804—1807.

93. Boeken van ordinaire maandelijksche collecten, waarin tevens opgeteekend welk deel van de collecten werd toegezonden aan de Provisoren van de arme weezen, alias vreemde weezen.

dl. I. 24 Juni 1689—6 Jan. 1710.

dl. II. 30 Mei 1730—4 „ 1748.

94. Boek van de ordinaris collecten langs de burgerdeuren. Aangelegd tijdens het presidentschap van Jan Benninck en vice-presidentschap van B. Hellendoorn. 5 Febr. 1710.

1710–1730.

95. Boek van het montant der kerkenomgangen voor de huisarmen en van die voor de arme ledematen.

1786—1812.

96. Specificatie van het gecollecteerde arme ledematengeld.

1757—31 Jan. 1799.

97. „Boek van ontvangst van het arme ledematengeld dat gecollecteerd en ontvangen in het prae- en vice presidentschap van Diaconen." (Volgen telkens de namen van 2 diaconen).

1799—1824.

98. Boeken van de jaarlijksche inkomsten der armen uit renten, eigendommen, obligatiën, landpachten, collecten, verplichte uitkeeringen van den pachter der stadsmiddelen, en van de daaruit gedane uitgaven door de rentmeesters.

dl. I. 1672—1692.

dl. II. 1692—1716.

dl. III. 1717—1742.

dl. IV. 1742—1751.

dl. V. 1751—1765.

dl. VI. 1759—1785.

dl. VII. 1785—1800.

99. Balancen van ontvangst en uitgaaf van de armenkamer, ingedeeld naar de presidentschappen.

1652—1661.

1662—1669.

1668—1672.

1672—1680.

1680—1684.

1694—1698.

1698—1701.

1701—1703.

1703—1706.

1706—1709.

1709—1713.

1713—1717.

1717—1720.

1720—1724.

1724—1728.

1728—1732.

1732—1735.

1735—1738.

1738—1741.

1741—1746.

1746—1749.

1749—1754.

1754—1759.

1759—1763.

1763—1769.

1769—1774.

1774—1779.

1779—1784.

1784—1786.

1786—1790.

1790—1794.

1794—1797.

1797—1801.

1801—1805.

1805—1808.

1808—1812.

1812—1832, te weten elk jaar 1 dl. behalve ov 1822, 1827, 1828, 1829 en 1831 telkens twee exer plaren en over 1830 drie exemplaren.

100. Balancen van de Nederduitsche Gereformeerde arme ledematenkamer der stad Zwolle.

dl. I. 1759—1801.

dl. II. 1801—1831.

Bevatten slechts de totaalbedragen over elk jaar van de bovenbedoelde balancen.

101. Boeken van inkomsten en uitgaven.

dl. I. 1801—1822.

dl. II. 1822—1827.

102. „D'oude ligger." Te weten van de armen der armenkamer. Bevat een relaas van hunne omstandigheden en van het bedrag der bedeeling.

1653—1661.

103. „Nieuwe ligger" van de armen, etc.

1661—1671.

104. Dito ligger.

1687—1698.

105. Staat van de armen die wekelijks van de kamer genieten. (Op den rug: „Ligger van bedeelden.")

1683—1692.

106. Ligger van de huisarmen. (te weten van hun staat, verdiensten en het bedrag der bedeeling.)

1749—1773.

107. „Stamboek". Alias lijst van nieuw aangekomene bedeelden sedert 1825. Aangelegd in 1827.

108. Wijkboeken van bedeelden.

dl. I. 1775—1792.

dl. II. 1795—1808.

109. Register van de dooden, te weten van de doode armen der armenkamer.

1812—1836.

110. Naamlijst van Gereformeerde ledematen behoorende bij het ziekenboek.

Aanvang 19e eeuw.

111. Register van bedeelde ledematen.

1790—1808.

112. „Ordinaire ceel van 't arme ledematengelt". Namelijk van de bedeeling in geld.

1692—1704.

113. „Extraordinaire ceel van 't ledematen-gelt."

1692—1705.

114. Boek van bedeeling.

1684—1691.

115. „Boek van de extrabedeelinge in geld".

1788—1812.

116. Boek van bedeeling in geld.

1824—1826.

117. Extra bedeeling aan zieke kraamvrouwen.

1809—1825.

118. Conditiën waarop 27 Juni 1752 en 18 Juni 1754 de leverantie van verschillende goederen zal worden aanbesteed.

119. Registers van leverantiën van allerlei stoffen voor allerlei kleedingstukken, van schoenmuilen, enz.

dl. I. 1754—1795.

dl. II. 1796—1821.

120. Broodbalancen.

dl. I. 1774—1784.

dl. II. 1784—1794.

dl. III. 1795—1806.

121. Turfboeken.

1680—1779. 15 dln.

122. Klompenboeken.

1737—1806. 3 dln.

123. Bierboeken. (Te weten van bier aan zieken en kraamvrouwen).

dl. I. 1645—1677. (Hierin los een fragment ligger van renten op de stad, de provincie, enz. 17de eeuw).

dl. II. 1698—1704.

dl. III. 1704—1711.

dl. IV. 1724—1737.

dl. V. 1737—1776.

124. Memoriaalboek, waarin vermeld de kleedingstukken aan de armen verstrekt.

1669—1672.

125. Kleerboeken.

1678—1837 (19 dln.)

126. Boek van reparatien van kleederen.

1779—1813.

127. Boeken van schoenlappen.

1716—1806. 4 dln.

128. Gereedschappenboek.

1750—1778.

129. Kostboeken. (Boeken van in de kost besteden).

1672—1861. 15 dln.

130. Kinderboek waarin is opgeteekend wanneer de kinderen aan de armenkamer zijn vervallen, hun ouderdom, etc.

1728–1833.

131. „Schoolkinderboek." Bevat de boeken aan de kinderen verstrekt en opgave van de verleende uitzetten.

132. Kinderboeken, waarin de vorderingen der kinderen in het lezen en schrijven zijn opgeteekend en de school waarin zij leeren wordt opgegeven.

dl. I. 1683—1689.

dl. II. 1689–1696.

133. „Conditien op welke, ingevolge den 55sten artikel van het Reglement op de directie deses Stads Armen-Camer, bij Resolutie van Schepenen ende Raden g'arresteerd den 15 November 1739 op heden donderdag den 3en meert 1740 publijcquelijk op ges. Camer zullen worden aanbesteed de verdiensten der handwerkende kinderen." en dito in volgende jaren.

1740—1744.

1746–1750. Deze los bij de conditien en voorwaarden waarop de leverantie van verschillende goederen wordt aanbesteed in 1752 en 1754. (Zie hiervoor no. 118).

134. Boeken van de handwerkende en dienstbare kinderen.

dl. I. 1743–1746.

dl. II. 1754—1781.

dl. III. 1781- 1812.

135. Boek van uitzetten van jongens en meisjes.

1739–1752.

Archief der Waalsche gemeente.

In de Waalsche Kerk.

136. Resolutions du consistoire de l'Eglise Française de Zwolle.

dl. I. 20 Mei 1698—3 April 1777. (Vooraf gaan eene lijst der predikanten en verschillende »articles des Sinodes

des Eglises Valonnes des Provinces unies 1687 en 1688." De kerk schijnt een aanvang genomen te hebben 6 Nov. 1686. (Zie de resol. der stad Zwolle op dien datum). Door de acta heen opgaven van *doop* en *trouw*. Zie ook Inv. v. d. tr. en d.boeken Zwolle.

dl. II. 7 Mei 1777—4 Dec. 1834. Met opgaven van *doop* en *trouw*. (Zie als boven).

dl. III. 5 Febr. 1835–6 Dec. 1855.

137. Register van: „Fiancailles et mariages celebrés par le consistoire de l'Eglise Wallonne de Zwolle depuis le commencement de l'année 1771.

10 Jan. 1771—1 Juillet 1875.

Aan de keerzijde: „Baptêmes administrés depuis 1837". Zie als boven.

Ring Hasselt.

Avereest.

In het gemeentehuis.

138. Kerkenboek van Avereest. Aangelegd door den predikant Joannes Philip Cappenberg, bevat behalve doop-, trouw- en doodenlijsten (zie lijst v. d.-, tr.-, en d. boeken N°. 19). de namen der nieuw aangenomen lidmaten van Paaschen 1757—2 April 1791.

In de pastorie.

139. Lidmatenboek.

9 Juli 1791—1832.

140. Rekening van de diaconie.

1799—1852.

N.B. Het kerkvoogdij-archief, waaronder ook Kerkenraadsarchief, en wel resolutien, zou kunnen schuilen berust onder den kerkvoogd, den heer ten Cate.

Hasselt. (1)

In de Stephanus kerk.

Archief van den kerkeraad.

141. 1. Kerckenboek der stad Hasselt opgereght in den jare 1673 den 10 Octob. alias acta van den Kerkenraad.

12 Oct. 1673—23 April 1734.

2. Dito 2 Juli 1734—15 Juli 1765.

3. Dito 26 Juli 1765—13 Sept. 1792.

4. Dito 17 Sept. 1792—5 April 1814.

142. 1 Doopboek. Copie van een doopboek ten raadhuize, zie de aanteekening van 1633 in den aanvang.

4 Sept. 1691—29 Nov. 1782.

2. Doopboek 5 Jan. 1783—19 Nov. 1828.

143. 1. Lidmatenboek.

1e helft 18e eeuw—1872.

2. Dito Juni 1764—einde 1875.

144. Kerckenraadswetten van Hasselt te boek gebracht 28 Sept. 1736. Met de onderteekeningen der leeraren enz. In dorso: Kerkelijke middelen tegen het pausdom.

Archief van de Kerkvoogdij.

145. Register van de ecclesiastique goederen binnen Hasselt.

1590—1598.

146. Rekenboek van ontvangst en uitgaaf der kerk.

1602—1606.

147. Register der inkomsten en uitgaven van sint Stephanuskerke binnen Hasselt.

1715—1792.

(1) Zie voor de doopboeken enz. den Inv. v. d. d.-, tr.- en d.boeken Hasselt.

Archief van de Diaconie.

148. Het armenregister. Bevat de inkomsten en de uitdeelingen daarvan.

149. Verscheidene diaconie-rekenboeken, 17e en 18e eeuw.

Nieuwleusen.

In het gemeentehuis.

150. Kerkenboek van Nieuwleusen. Bevat behalve lijsten van gedoopten (Zie inv. v. d.-, tr.-, en d.boeken no. 458):

Eenige aanteekeningen van omstreeks 1754.

Eene kerkenraadsresolutie van 1762.

Eene lijst van ledematen v. Paaschen 1755—Pinxteren 1791.

Borgtochten van Diaconen voor de alimentatie van naar elders vertrokken ingezetenen, 4 April 1771—3 Oct. 1802.

Namen der ouderlingen, diaconen en kerkmeesters 31 Aug. 1755—29 Juni 1785.

151. Kerkenboek van de gemeente tot Oosterveen. (Tegenwoordig Oost Nieuwleusen).

Bevat behalve lijsten van gedoopten, getrouwden en overledenen (Zie Inv. van d.-, tr.-, en d. boeken no. 457):

Lijst der predikanten 19 Maart 1663—21 Aug. 1803.

Lijst van huisgezinnen onder Oosterveen, zonder jaar.

Lijsten van ledematen 1663. — Kerstijd 1679.

Lijst van kerkenraadsleden 7 Jan. 1703—8 Oct. 1752.

„Maniere der berisping van Arnoldus Bercumensis als predikant in de gemeente Christi tot Oosterveen en eenige andere stukken."

Lijst van aannemelingen 1707—1751.

Annotatie van de personen die alhier op Oosterveen diacon zijn geweest 1665—1672.

„Kerckenkeuren in de gemeente tot Oosterveen."

Annotatie van ouderlingen 4 Sept. 1667—1672.

„Ledematen door zalige dom. Bercumensis en Ds. Scholte aangenomen en nu op 't nieuw door Ds. G. van Rhijn angetekend". Zonder jaar.

Eenige copien van akten van beroep.

Veranderingen van den Kerkenraad 1695—5 Febr. 1702.

Lijst van ledematen 17 Maart 1695—Kerstijd 1704.

Staat der armengelden 4 Oct. 1696—7 Febr. 1704.

In de pastorie.

152. Register van ledematen.

11 Juni 1791—25 April 1870.

153. Register van de jura wegens het begraven geïnd.

1720—1787.

Rouveen.

Archief van den Kerkenraad.

In het gemeentehuis te Staphorst.

154. Lijst van ledematen 1660—1784. (In het doopboek, zie Inv. d.d. tr.- en d.boeken No. 563).

155. Lijst van ledematen 1786—1789, waarbij eenige extracten van akta der classicale en synodale vergaderingen. (In het doopboek, zie Inv. d.d.-, tr. en d.boeken No. 564).

156. Lijst van ouderlingen en diakonen, 20 April 1685—1 Jan. 1726.

Archief van de Kerkvoogdij.

157. Register van roggepachten ten behoeve der kerk in geld betaald. Petri 1727—Petri 1731. Hier en daar pachten vermeld die in 1725, 1726 of 1732 zijn betaald. (Inv. n°. 270). (1)

(1) Met «Inv.» wordt hier en onder *Staphorst* en *IJhorst en de Wijk* bedoeld de «Inventaris van eenige oude archieven berustende ter gemeente-secretarie te Staphorst», vervaardigd aan het Rijksarchief in Overijssel. Daarnaar wordt ook verwezen ten aanzien van de vele minder belangrijke stukken die hier niet zijn opgenomen.

158. Dito tot Petri 1738, hier en daar tot Petri 1739. Vervolg van het voorgaande. Inv. n°. 271.

159. Verbaal van het verhandelde op de erfgenamenvergadering gehouden in de kerk te Rouveen 7 Nov. 1811, over het benoemen eener commissie, bestaande uit leden van den gemeenteraad, den kerkenraad en der gemeente, tot reparatie van de voormelde kerk. Inv. n°. 272.

160. Lijsten van personen die tot de uitzetting van de kerk moeten bijdragen. Z. j. Inv. n°. 273.

161. „Plan van hoofdelijke uitzetting over de ingezetenen van de Hervormde gemeente van Rouveen." 1812. Inv. n°. 274.

162. Verschillende rekeningen van leverantiën van materialen, etc. 1804 en 1809. Inv. n°. 275—279.

163. Verschillende stukken rakende de reparatiën van de school. 1811. Inv. n°. 281—283.

Archief van de Diaconie.

164. Kerkenboek van Rouveen. Bevat schuldbekentenissen ten behoeve van de armen over de jaren 1636—1653; afrekeningen door armvoogden gehouden met verschillende personen van rogge- en geldpachten 1644—1653 en op den omslag een lijstje van predikanten, schoolmeesters en schouten met latere hand geschreven. Inv. n°. 286.

165. „Oud Kerkenboek van Rouveen." Bevat rekeningen van roggepachten en van geldpachten 1655—1695. Rekeningen van ontvangst en uitgaaf der armvoogden 1655—1661, 1665—1677, 1679—1691, 1696 en voorts allerlei finantieele aangelegenheden uit die en volgende jaren. Inv. n°. 287.

166. Registers van rekeningen van ontvangst en uitgaaf der administreerende armvoogden 1668—1672 en 1803—1824. Inv. n°. 288 en 289.

Staphorst.

Archief van den Kerkenraad.

In het gemeentehuis te Staphorst.

167. Kerkenboek van Staphorst, aangelegd in 1659 door Ds. Theodorus Noortbergh en in 1667 voortgezet door Ds. J. van Stegeren. Hier en daar uit oudere registers aangevuld.

Het bevat behalve lijsten van doop, trouw en overlijden. (Zie inv. v. d.-, tr.- en d.boeken no. 557).

a. „Ordre van de Kerckendiensten in de gemeynte tot Staphorst".

b. Lijst van de huisgezinnen met aanteekening van het getal der ledematen en hier en daar van de sterfjaren.

c. Lijst van de ledematen in het jaar 1658 in de gemeente aanwezig.

d. Lijst van nieuw aangenomen ledematen 14 Febr. 1659—omtrent Michaelis 1685.

e. Stukken rakende de beroeping van Ds. Theod. Noortbergh, etc.

f. Lijst der predikanten die op Staphorst gestaan hebben en van hunne voorgangers onder het Pausdom, 1588—1667.

g. Lijst der kerkmeesters. 1624—1684.

h. Lijst der provisoren over de vaste goederen der armen (1) tot Staphorst. 1644—26 Dec. 1678.

i. Lijst der diakonen, 1629—26 Dec. 1679.

k. Lijst der kerkenraadsleden, 1658—8 Jan. 1688 (te weten ouderlingen, diakonen, provisoren en kerkmeesters).

l. Extract uit de Kerkenraads-resolutien van Staphorst, 5 Jan. 1659—16 Juni 1667.

168. Kerkenboek van Staphorst aangelegd 19 Febr. 1702 door Ds. J. Struijs. Het bevat behalve lijsten van doop en trouw, (zie Inv. v. d.-, tr. en d. boeken No. 558).

a. Lijst der predikanten, 1588—1868.

b. „Order van de predikdienst".

c. Lijst van Kerkenraadsleden, 1701—1756.

d. Lijst van ledematen ingekomen met attestatie, 1702—1756.

e. Lijst van nieuw aangenomen ledematen, 1702—1756.

---

(1) Aanvankelijk stonden diakonen over de bediening der collecte in de kerk en diakonen met provisoren over de vaste goederen der armen, doch sedert 1644 werden de laatsten alleen door provisoren bediend.

169. Kerkenboek van Staphorst.

Het bevat behalve lijsten van doop en trouw (zie Inv. v. d. tr. en d. boeken No. 559.)

a. Lijst der kerkenraadsleden. 1757—31 Mei 1810.

b. Lijst van ledematen 1761—1778. Deze lijst tusschen de voorgaande geschoven.

170. Lijst van onderlingen en diakonen, 20 April 1685—1 Jan. 1726. (In het *trouwboek* van Rouveen loopende 1684—1804, zie Inv. v. d. tr. en d. boeken No. 573.

171. Lijst van ledematen, 1660—1784. (In het doopboek van Rouveen, loopende 1660—1786, zie Inv. v. d.-, tr. en d. boeken no. 563).

172. Lijst van ledematen 1786—1789 en eenige extracten van resolutiën van classicale en Synodale vergaderingen. (In het doopboek van Rouveen, loopende 1786—1789, zie Inv. v. d. tr. en d. boeken No. 564.

173. Opgave van de kerkelijke goederen en fondsen van de Hervormde gemeenten van Staphorst, Rouveen en IJhorst, aan de regeering opgezonden 15 Juni 1809. Inv. No. 208.

174. Verschillende stukken betreffende de oprichting van een arm- of diaconiehuis te Staphorst. Te weten: kerkenraadsresolutien correspondentie met Ged. Staten van Ov. etc. 1816—1818. Inv. no. 212.

175. Verschillende stukken rakende de inkomsten van den predikant, enz. 1759—1817. Inv. nos. 216—222.

Archief van de kerkvoogdij.

In het gemeentehuis te Staphorst.

176. Ligger van de inkomsten uit landerijen van de kerk te Staphorst. Vóór 1674 opgemaakt. Inv. n°. 224.

177. Register van de „Staphorster kercke incompsten, soo rogge, gelt en was" en van de Restanten van de kercke." 1652—1654. Inv. n°. 225.

178. Register van roggepacht aan de kerk van Staphorst in geld te betalen door de ingezetenen van Staphorst, Rou-

veen en Buitenkwartieren en jaarlijks op Petri verschijnende, benevens van restanten, t. w.:

Registers van pachten 1682—1684, 1688—1691.

„ „ restanten 1682—1684, 1685—1687, 1709, 1714.

Registers van pachten en restanten 1707, 1715—1725, 1728—1730, 1733—1739, 1742—1746, 1748. Inv. nº. 226.

179. Register van uitgangen in rogge 1786—1797, register van uitgangen in boter 1773—1810 en in geld 1768—1810, naar het schijnt alles ten behoeve van de school te Staphorst. Inv. nº. 228.

180. Lijst van roggepachten ten behoeve van den schoolmeester te Staphorst. 1811? Inv. nº. 229.

181. Rekeningen van ontvangst en uitgaaf van kerkvoogden van Staphorst 1624—1638. Inv. nº. 230.

182. Dito, 1738—1742 en 1760—1765. Inv. nº. 231.

183. Rekening van uitgaaf ten behoeve van de kerk gedaan over 1661 en 1662. Achterin: „Beuringe van de kerckenpagt van Staphorst van rogge, was en gelt van den jaare 1658, 1659 en Petri 1660.” Inv. nº. 232.

184. Dito, 1713, 1714, 1722, 1723, 1736. Inv. nº. 233.

185. Rekening van den kerkmeester Jan Roelofs Schoonster over 1812. Inv. nº. 234.

Archief van de Diaconie en Provisorie.

In het gemeentehuis te Staphorst.

186. Register van uitgaven ten behoeve der armen, zoo door diakonen als door provisoren. 1660—1666. Inv. nº. 240.

187. „Provisoor armenboek”. Bevat, behalve de rekeningen van ontvangst der roggepacht die in geld betaald moeten worden over 1659—1679 en van de uitgaven 1666—1672, verschillende memoriën en voorts lijst van ordinaris ontvangsten 1660—1672 en uitgaven 1660—1669. Inv. nº. 241.

188. Register van extraordinaris ontvangsten en uitgaven der provisoren? 1674—1691, tevens inhoudende allerhande

finantieele aangelegenheden, benevens rekeningen van ontvang van rogge in specie over 1677, 1679, 1680, 1681, 1683, 1684, 1686, 1693. Inv. nº. 242.

189. Rekeningen van ordinaire ontvangsten en uitgaven van de armvoogden (Provisoren) 1691—1704, 1708, 1720—1725, 1726, 1727, 1728. Inv. nº. 243.

190. Dito rekeningen 1711—1715. Inv. nº. 243.

191. Quitantiën voor de armvoogden wegens leverantiën. 1682, 1711, 1727, 1761. Inv. nº. 246.

192. Register van ordinaire en extra-ordinaire ontvangsten en uitgaven gedaan door de diakonen te Staphorst. 1660—1672. Inv. nº. 251.

193. Dito. 1676—1684. Inv. nº. 252.

194. Registers van aan de armen uitgekeerde weekgelden en van eenige extra-ordinaris uitgaven van diakenen. 1690—1764. Een aantal jaren ontbreken. Inv. nº. 253.

195. Registers van weekgelden door tijdelijke diakonen uitgekeerd, 1698, 1704, 1705, 1708, 1710, 1711, 1713, 1717, 1722—1726, 1731, 1735, 1738, 1739, 1750?, 1756? Inv. nº. 254.

196. Rekeningen van ordinaris ontvangsten en uitgaven van de kerkmeesters-armvoogden. 12 Mei 1705—20 Febr. 1707, 1719 en 1743. Inv. nº. 255.

IJhorst en de Wijk (1)

Archief van den Kerkenraad.

In het gemeentehuis te Staphorst.

197. Stukken betreffende de beroeping van predikanten, 1687, 1798; de reparatien aan de kerk, wheme en aan het pastorij-meijerserve 1704, 1790, 1805, en collecte in de kerk 1700. Inv. no. 299.

(1) Zie voor *de Wijk*: Verslagen omtrent 's Rijks oude archieven XII, 1889, blz. 309 en 310.

198. „Register van de Maijpenning van den heer predikant uit de IJhorst welke verschijnt op primo Maj. 1782." Inv. no. 300.

199. Copie van een „Register van boterpagten, rogge en geldpachten gehorende tot de pastorie van den IJhorst" etc. Inv. no. 304.

Archief van de Diaconie.

In het gemeentehuis te Staphorst.

200. Stukken betreffende de geschillen tusschen de ingezetenen van IJhorst en van de Wijk over de bedeeling en het onderhoud der wederzijdsche armen enz. 1736, 1763, 1802, 1803, 1805, 1807, 1814 en 1816. Inv. no. 305.

201. Stukken gewisseld tusschen de diaconie van IJhorst en de diaconien van Avereerst, Nieuwleusen etc., over de alimentatie van behoeftige personen 1750, 1783, 1791—1794, 1796, 1799, 1800, 1805 en 1817. Inv. no. 306.

Ring Ommen.

Heemse (1).

In het gemeentehuis.

202. Lijst van ledematen 1662—1710, in een register van doop en trouw, (zie Inv. v. d., tr. en d. boeken No. 250) waarin tevens eene memorie van armengelden 1662—1671.

203. Kerkenboek van Heemse, waarin, behalve lijsten van gedoopten en gehuwden (zie Inv. v. d. tr. en d. boeken no. 252), eene „boekrolle der Kristelijke tafelgenoten" 1705—1776.

In de pastorie (2).

204. Register van aangekomen en vertrokken ledematen. Paaschen 1776 tot heden.

205. Diaconieboeken van 1747 tot heden.

---

(1) Zie voor de doopboeken den Inv. v. d. tr. en d. boeken Ambt. Hardenberg.
(2) Het archief is in het laatst der vorige eeuw verbrand.

Hellendoorn. (1)

In de pastorie.

206. Lidmatenboek 7 Juli 1791—5 April 1891.

207. Lijst van uitdeeling van armengelden 1635—1646 en armenrekeningen 31 Juli 1636—21 Jan. 1643, in een kerkenboek. (Zie Inv. v. d.-, tr.- en d.boeken N°. 290).

In de kerk.

208. Armenrekeningen met kwitantien en andere losse stukken de diaconie rakende sedert 1636.

Ommen. (2)

In de consistoriekamer.

209. Acta consistorii 17 Febr. 1789—7 Jan. 1838.

210. Lidmatenboek 9 Sept. 1791—1862.

211. Dito, duplicaat.

Classis Deventer.

In de consistoriekamer van de Lebuinuskerk.

212. Acta classis Daventriensis.

dl. I. 13 Oct. 1601— 4 Sept. 1632.
dl. II. 3 Sept. 1633— 6 Sept. 1659.
dl. III. 29 Nov. 1659— 9 Juli 1680.
dl. IV. 28 Sept. 1681—28 Sept. 1706.
dl V. 15 Febr. 1707—11 Jan. 1730.
dl. VI. 18 April 1730—12 Juni 1770.

(1) Zie voor de doop en trouwboeken den Inv. v. d. tr. e. d. boeken Hellendoorn.
(2) Zie voor de doopboeken den Inv. v. d.-, tr.- en d.-boeken Ommen.

dl. VII. 9 April 1771— 7 Juni 1803.

dl. VIII. 13 Sept. 1803—14 Febr. 1816.

213. Classikale rekeningen gedaan door de Classis Deputati, 1801—1813. Achterin eene lijst van de quotisatie der gemeenten, 1801, 1812.

214. Vier aanteekenboekjes van ontvangst en uitgaaf van de Deputati Classis over 1813—1816.

215. Acta van de classis 1700—1815. Een pakket losse stukken.

216. Gravamina der classis en adressen aan Ridd. & Steden, Drosten, enz. met de dispositien daarop genomen; aanschrijvingen van het burgerlijk bestuur over kerkelijke zaken. Een pakket losse stukken.

217. Een pakket ingekomen brieven van gemeenten in de classis, en andere brieven.

218. Eenige acta deputatorum classis Daventriensis 1624 en 1625. Ongeveer 15 stuks.

219. Eene verzameling brieven en verzoekschriften van buitenlandsche noodlijdende kerken.

220. Eene verzameling varia, waaronder extracten uit de synodale acten, kerkelijke proceduren, etc,

221. Stukken rakende het beroep van Hendrik van Laer te Ootmarsum. 1703.

222. Eene verzameling stukken betreffende de zaak van Ds. Weerman te Denecamp. 1722—1725.

223. Stukken rakende de zaak van Caspar van Wulfften te Oldenzaal. 1758.

224. Acta synodi provincialis.

dl. I. 20 Juli 1586—17 Juni 1628, (Zie de omschrijving bij Reitsma en van Veen V, XIX.

dl. II. 19 Juni 1629—21 Juni 1650.

dl. III. 3 Juni 1651—14 Juni 1667.

dl. IV. 26 Mei 1668—29 Juni 1691.
dl. V. 31 Mei 1692—12 Juli 1706.
dl. VI. 28 Juni 1707—19 Juni 1716.
dl. VII. 4 Juni 1717—24 Juni 1740.
dl. VIII. 6 Juni 1741—30 Juni 1755.
dl. IX. 22 Juni 1756—30 Mei 1769.
dl. X. 19 Juni 1770—31 Mei 1785.
dl. XI. 20 Juni 1786—20 Juni 1805.
dl. XII. 10 Juni 1806—4 Sept. 1811.

225. Acta Synodi provincialis 18 Mei 1593—1 Juni 1624, waarbij de acta deputatorum syn. Transisulanae.

226. Copie van het alphab. „repertorium actorum synodi provincialis van Overijssel tot het jaar 1668 incluijs, volgens synodale resolutie vervaardight ende in den synodo overgelevert op den 14den Juny 1669". Met eenige latere aanteekeningen.

227. Acta Deputatorum synodi classis Daventriensis.

1658—1690.

1770—1792.

228. „Kercken-Ordenonge gestellet in de Nationalen Synodo der Geunieerde Nijderlandischen Provincien, bij laste van Sijner Excel'ti geholden in 's-Gravenhage den . . . . . anno 1586", met de copien der namen van de predikanten in Overijssel, die haar onderteekenden.

Ring Deventer.

Bathmen.

In de pastorie.

229. Kerkenraadsresolutien.

27 Mei 1765— 8 Dec. 1858.

230. Lidmatenboeken.

29 Oct. 1724— 7 April 1738.

27 Maart 1750—29 Dec. 1816.

231. Rekenboekjes der diaconie.

11 Juni 1717—25 Jan. 1730.

24 Jan. 1731—23 Aug. 1764.

11 Aug. 1765— 2 Dec. 1810.

Deventer.

Archief van den Kerkenraad.

In de consistoriekamer in de Lebuinuskerk.

232. Resolutien van den Kerkenraad.

a. 1591—1634.

b. 18 Dec. 1634— 6 Jan. 1651.

c. 12 Jan. 1651—28 Nov. 1659.

d. 1659—1677.

29 Jan. 1677—24 Dec. 1706.

f. 3 Jan. 1707—7 April 1788.

g. 25 April 1788—27 Dec. 1817.

h. 30 Maart 1818—5 April 1833. (Tevens van de Waalsche gemeente).

233. Register bevattende:

a. „Ordre en regeringe des Kercken-raeds tot Deventer tsamen gestelt uijt derselver resolutien en observantie." Bevat bovendien eene lijst van ouderlingen en diakonen van 31/21 Maart 1673—1742. Achter den titel: „Ordre en regeringe" etc. volgt: „nader naagezien en volgens laatere resolutiën en gebruiken verandert in den jaare 1735, ziet de Resolutiën des Kerkenraads in dat jaar den 7 Maart, 2 Mei, 6 Junij etc."

b. „Ordre en Regering des Kerckenraads te Deventer," enz. gearresteerd 7 Nov. 1758.

c. „Wetten voor de Eerwaarde Kerkenraad en instructiën voor de commissiën en kerkelijke ambtenaren," gearresteerd 3 Febr. 1812.

d. Alphab. repertorium op de acta van den Kerkenraad, 1667–1713.

234. Lidmatenboeken.

a. 1632—1656.

b. 1656—1674. In dit deel wordt aan de keerzijde eene resolutie van den kerkenraad van 29 April 1661 vermeld, inhoudende, dat voortaan »de Saecken toucherende den Armen-Staat in een bijsonder boeck, daertoe toe te leggen, opgeschreven worden, gelijck oock de namen der Ledematen, die van hijr komen te vertrecken, in het boeck alwaar de nieuw ankomende Leden deser Gemeente ingetekent staen, sullen angeschreven worden." Volgt daarna de opgave van de vertrokken ledematen 13 Mei 1661—25 Mei 1674.

c. 1674—1692. Aan de keerzijde de vertrokken ledematen.

d. 1761–1770. » » » » » »

e. 1771—1777.

f. 1778–1785.

g. Het lidmatenboek met de letter g bevat de lidmaten der Waalsche gemeente, zie hieronder.

h. 1785—1797.

i. 1798—1816.

235. Lidmatenboek van de Waalsche Gemeente.

1789—1821. Gemerkt *g.*

236. „Handelingen des Kerkenraets betreffende de diaconye" 1715—1741. Aan de keerzijde afschriften van zes stukken betreffende de diaconie van 1671 en eenige lijsten van diaconiearmen.

237. „Staetboek der diakonije", alias register van ontvangst en uitgave.

1711—1782.

Archief van de kerkvoogdij.

In de consistoriekamer in de Lebuinuskerk.

238. Register van de notulen der vergaderingen van de „Kerkelijke commissie tot waarneming der Finantiele belangen van de Gereformeerde Gemeente", ingesteld bij resolutie van den Kerkeraad van 2 Maart 1812 en bestaande uit de acht fungeerende ouderlingen en drie leden uit de gemeente.

7 April 1812—25 Maart 1829.

239. Vervolg van het voorgaand register, waarin echter de commissie den naam draagt van „College van kerkvoogden".

27 Maart 1829—19 Dec. 1849.

240. Verzameling stukken ingekomen bij het college van kerkvoogden, waarbij enkele uitgaande stukken. 7 aanl. fol.

1824—1896.

241. „Copieboek van sommige instructiën waarna eenige kerkelijke amptenaren zijn aangesteld."

1810—1812.

242. Ligger van de eigendommen van de Groote- en van de Bergkerk, 1800, bijgehouden tot 1820.

243. Boek van verkochte en verhuurde zitplaatsen in de Bergkerk te Deventer.

1802—± 1852.

244. „Verzameling papieren en gesloten rekeningen betrekkelijk de nieuwe betimmering van de Groote Kerk in den jare 1800, nadat de kerk aan het Gereformeerde kerkgenootschap in eigendom was toebedeeld."

245. „Aenteikenonge van de groeven ende kelders soo vervolgens in de Ste Lubuinen (1) ofte groote kercke sijn gevonden".

17de eeuw (volgens den titel op den band 1681) en bijgehouden tot de helft 18de eeuw.

---

(1) Sic.

246. Register van de groeven in de Groote kerk. 18de eeuw en bijgehouden tot ± 1820.

247. „Register van de groeven in de Lobuini(1)kerk die niet aangegeven zijn." 18de eeuw.

248. „Register van de groeven in de groote kerck sooals die in het Karcken-Boeck sijn aengeteijkent, en die de nijeve sarcken en dat verhoogen hebben betaelt is daer onder geschreefen." 18de eeuw.

249. Fragment register van groeven aanvangende met no. 4 en en eindigende met no. 41. Zonder titel. 18de eeuw.

250. Boek van 't begraven in de Bergkerk, beginnende met 1 Nov. 1761—25 Maart 1782.

251. Boek van ontvangst wegens het begraven op het Bergkerkhof 5 Mei 1823—3 Aug. 1831.

Holten.

In de pastorie.

252. Lidmatenboek, 19 Nov. 1791 tot heden.

Olst.

In de pastorie.

253. Register inhoudende behalve dooplijsten, (zie Inv. v. d., tr. en d. boeken no. 498) eenige kerkenraadsresolutiën 1737—1745, en lijst van lidmaten 1746—1765.

254. Lidmatenboeken.

a. 1772—1791.

b. 28 Oct. 1791—7 Juli 1871.

c. 28 Oct. 1791—10 April 1820. (Dit boek aangelegd ingevolge reglement van Ridd. en Sted. van 8 April 1791).

(1) Sic.

Wezepe.

In de pastorie.

255. Lidmatenboek.

1752—1818 en aan de keerzijde 1817—1895.

Ring Almelo.

Almelo.

In de consistoriekamer der Herv. kerk.

256. Acta van den kerkenraad.

4 Maart 1809—2 Mei 1844.

257. Register der ledematen „met alle nauwkeurigheid uit losse papieren bijeen vergadert."

1719—1822.

258. Contra-boek der ledematen, alphab. gerangschikt.

1792—1812.

259. Register van ontvangst en uitgaaf der diaconie.

a. 1744—1765.

b. 1769—1796.

c. 1796—1823.

Denekamp.

In de pastorie.

260. Notulenboek van den kerkenraad.

261. Lidmatenboek.

1792—heden.

262. Pastorieboek.

1703—1762.

263. Kerken-rekenboeken.

a. 1635—1697.

b. 1810—1830.

264. Diaconieboeken.

a. 1685—1712.

b. 1748—1796.

c. 1802—1835.

265. Een aantal losse stukken betreffende vicarien, legaten enz. 16de tot 19de eeuw. Daaronder een aantal processtukken rakende vicarien.

Rijssen.

In de pastorie.

266. Register van de handelingen van den Kerkenraad.

1730—1830.

267. Lidmatenboeken.

a. 1718—1771.

b. 1771—1791.

c. 1791—1860.

268. Boek houdende verantwoording der armenpenningen.

1737—1828.

269. Notulen van collatoren-vergaderingen.

a. 1615—1738. (Bevat mede kerkenrekeningen).

b. 1739—1817.

c. 1817—.

Tubbergen.

In de pastorie.

270. Kerkenboek aangelegd door den predikant Dull, bevat behalve lijst van doopelingen, (zie Inv. v. d.-, tr.- en d.boeken No. 627) Resolutien van den Kerkenraad 1702—1741 en lijst van ledematen ± 1702—26 Maart 1792.

Weerselo.

In de pastorie.

271. Register waarin sedert 1737 allerlei aanteekeningen, resolutien van Kerkenraad, etc.

272. Ledematenboek, 1 Juli 1791—heden.

273. Notitie aangaande het kerkgebouw, de pastorie, het kostershuis en het stift Weerselo. Schijnt opgemaakt door een van de latere predikanten.

Ring Enschede.

Delden.

In de pastorie.

274. Acte van den Kerkenraad.

1675—1746.

1746—

275. Lidmatenboek. 1674—1793.

276. Register bevattende Diaconierekeningen. 1758—

Diepenheim.

In het gemeentehuis.

277. Namen der communicanten aangenomen in 1683 en daarna.

8 April 1683—5 April 1766. In een register van doop en trouw. (Zie Inv. v. d.-, tr.- en de boeken no. 176).

Enschede.

In de pastorie.

278. Notulen van den kerkenraad sedert ± 1680.

Goor.

In een der pastoriën.

279. Registers van lidmaten.

a. 1758—1773.

b. 1791—1842.

280. Register van de opening van de armenbus bevattende tevens diaconierekeningen. 22 Dec. 1661—1732.

Haaksbergen.

In de zaal van de diaconie. (1)

281. Notulenboek van den Kerkenraad, 10 Dec. 1666—16 Nov. 1790. Bevat voorts nog verschillende aanteekeningen over diaconale- en kerkelijke zaken tot 1809.

282. Consitorie (alias notulenboek) van den Kerkenraad.

1810—9 Sept. 1855.

283. Goedsheerenboek van Haaksbergen.

1686—1810.

Dit boek bevat in hoofdzaak de notulen van de vergaderingen der goedsheeren, dat zijn de eigenaren van erven en gronden waaraan van oudsher een zoogenaamd Scharenrecht is verbonden. Uit die goedsheeren werden een markenrichter en vijf gecommitteerden gekozen die

(1) In deze zaal wordt al het kerkelijk archief bewaard. Joan van der Sluis, richter van Haaksbergen, maakte bij testament van 19 Jan. 1737, behoudens eenige legaten aan familieleden, zijn geheele vermogen, daarin begrepen zijne woning, waarin het vertrek in de wandeling *de zaal* genaamd, aan de diaconie der Hervormden.

de marke beheerden. Terwijl nu in de markeboeken de notulen der holtinks werden opgeteekend, schijnen in dit goedsheerenboek meer bepaald de notulen vervat van die vergaderingen waarin de kerkmeesters voor goedsheeren rekening aflegden en andere kerkelijke aangelegenheden werden behandeld.

284. Een aantal portefeuilles waarin stukken rakende kerkenraads- en diaconiezaken, benevens allerlei andere aangelegenheden als die der marke enz. Alles van lateren tijd.

Losser.

In de pastorie.

285. Lidmatenboek 20 Juni 1697—1878, waarin tevens lijst van de doopelingen. (Zie Inv. v. d.-, tr.- en d.boeken N°. 433.)

286. Lidmatenboek 23 Dec. 1791—1888.

297. Verschillende titels, 't zij in originali 't zij in copie, waaronder van de Martini—Antonie vicarie, van den aankoop van een land genaamd *de Vlasacker* (1404), enz.

288. Pastorierekenboeken.

a. 1681—1690.

b. 1697—1750.

289. Kerkenrekenboeken.

a. 1678—1689.

b. 1678—1757. (Waarin verscheidene andere annotatien en een proces over miskoorn.)

c. 1758—1799.

Oldenzaal.

In het gemeentehuis.

290. „Namen der manspersonen welcke tot Oldenzeel bij mij Volquino Martino hun hebben begheren tot den H. Avontmaal van het Pingstfeest 1641 en de vlg." 1 Jan. 1641 — in festo Michaelis 1684.

Dito van de vrouwspersonen 1641—1684. (In het doop- en trouwboek der Herv., zie Inv. v. d. tr. en d. boeken no. 480).

In de pastorie.

291. Resolutieboek van den kerkenraad sedert 1789.

Classis Kampen.

In de cathechesatiekamer in de Broerenkerk.

292. Acta van de classis campensis.

dl.	I.	20 Juli	1619—9	Juni	1651.	
„	II.	3 April	1653—18	Juli	1678.	
„	III.	28 April	1679—23	Sept.	1709.	
„	IV.	22 Mei	1736—28	Mei	1765.	
„	V.	23 Sept.	1765—23	Sept.	1805.	
„	VI.	14 April	1806—31	Maart	1830.	

293. Acta van de classis Steenwijk en Vollenhove.

dl.	I.	27 Juni	1637—1	Mei	1660.	
„	II.	27 Jan.	1673—7	April	1697.	
„	III.	27 April	1698—25	Nov.	1737.	
„	IV.	12 Mei	1738—6	Oct.	1760.	
„	V.	9 Maart	1761—25	April	1783.	
„	VI.	6 Juni	1784—4	Sept.	1838	(bevat ook acta der ringvergaderingen).

294. Register van beroepingen in de classis van Kampen.

295. Register van „aanteekeningen uit de Synodale handelingen van Zuid-Holland van alle het voorgevallen in de zaake der Remonstranten" van de jaren 1619—1777. Hand. van de 18e eeuw.

296. Register inhoudende: „Index van de scriften welke van 't nationale synode van Dordrecht in den Hage bewaert werden", opgemaakt 7 Juli 1625.

„Bedenckingen over versceijden defecten van de politique Ordonantien over matrimoniele saken 1628".

„Kerckordere en enijge regelementen in de Gemeijnten in Oost-Indien beslooten." Te weten in de kerkelijke vergadering te Batavia in 1624.

„Ordere van Ridderschap en Steden voor de beroepingen ten Platten Lande" van 5 April 1666.

„Acta van de deputaten synodi tot opmaecken van 't synodal repertorium". 1669.

„Acta van de correspondenten in eene vergadering te 's Hartogenbosch over de reformatie in de Meijerije", 21 Juli 1648—15 Dec. 1648.

(1 dl. los in den band).

297. Acta van de provinciale Synode van Overijssel. (1)

dl. I. 28 Mei 1594—18 Juni 1661. (Aan het hoofd de kerkenorde van de Nat. Syn. v. 20 Juni 1586).

dl. II. 3 Juni 1662—19 Juni (en vlg. dagen) 1696.

dl. III. 7 Juni 1697—28 Juni („ „ „) 1707.

dl. IV. 12 Juni 1708—25 Juni („ „ „) 1737.

dl. V. 10 Juni 1738— 3 Juni („ „ „) 1755.

dl. VI. 22 Juni 1756—23 Juni („ „ „) 1772.

dl. VII. 15 Juni 1773—12 Juni („ „ „) 1787.

dl. VIII. 27 Mei 1788—12 Juni 1806.

dl. IX. 2 Juni 1807— 4 Sept. 1811.

298. Dezelfde acta.

dl. I. 31 Mei 1701—24 Juni (en vlg. dagen) 1710.

dl. II. 31 Mei 1712— 9 Juni 1747. (Aan het slot ontbreken eenige bladen).

dl. III. 18 Juni 1748—13 Juni (en vlg. dagen) 1764.

dl. IV. 20 Juni 1764— 8 Juni („ „ „) 1779.

dl. V. 30 Mei 1780—24 Juni 1794.

---

(1) De drie collectiën dezer acta zullen wel afkomstig zijn van de drie classes: Kampen, Steenwijk en Vollenhove, en Meppel. Zie ook No. 298 en 302.

299. Dezelfde acta.

9 Juni 1711— 9 Juni (en vlg. dagen) 1733. (Aan het slot schijnen eenige bladen te ontbreken.) 1 dl.

300. Repertorium op de acta Synodi provincialis onder den titel van: „Repertorium classis Campensis." 17de eeuw en bijgehouden tot de helft der 18e eeuw.

301. Acta deputatorum Synodi. 1736—1771. 1 dl.

302. Een in dit archief verdwaald geraakt register bevattende de *acta van de* classis Meppel.

6 April 1728— 5 April 1815.

Ring Kampen.

Kampen.

In het gemeentehuis.

303. Handeling van het consistorie der Herv.

a. 1618—1624.

b. 1626—1641.

c. 1642—1649 en 1678—1730.

d. 1654—1663 en 1731—1764.

e. 1667—1677.

304. Kerkenrekeningen.

1799—1807, 1809—1821. (20 stuks).

In de consistoriekamer in de Broerenkerk.

305. Ledematenboeken.

a. 29 Maart 1700—1851.

b. 30 Sept. 1791—30 Mei 1862.

306. Rekeningboeken van de kerkmeesters der Bovenkerk.

a. 1657—1679.

b. 1 Maart 1699—1709.

c. 1710—1726/27.

d. 1728—1749.

Kampereiland. (1)

In het gemeentehuis te Kampen (Oud-archief).

307. „Kerckboek van 't Camper Eyland."

Bevat behalve lijsten van doop en trouw, zie Inv. v. d.-, tr.- en d.-boeken no. 349, lijsten van lidmaten en van ouderlingen, benevens eenige aanteekeningen uit de resolutien van den Kerkenraad, onder het opschrift: »Dit zijn de naemen der Litmaeten welcke mij (lees: Johannes van der Wende, predikant aldaar, gest. 29 Juli 1697) door attestatie zijn behandight, soo van de kercke van Campen als van Ysselmuyden en Wilsem." Volgen dan ledematenlijst 1669—1713, de lijst van ouderlingen—1812 en de voorzegde aanteekeningen.

Kamperveen.

Ter Secretarie dezer gemeente te Kampen.

308. Kerkenboek van Kamperveen, waarin, behalve eene lijst van doopelingen, (zie Inv. v. d.-, tr. en d.-boeken N°. 414), de Handelingen van den Kerkenraad van Camperveen op ordre van de Eerw. Classis begonnen geboeckt te worden 1732—18 Dec. 1765, en voorts „Kerkelijke middelen beraemd bij de Synodus Provincialis van Overyssel tegens de stoutigheden en aanwas van het Pausdom."

Wilsum.

In de pastorie.

309. Register van resolutien van den kerkenraad, waarbij eenige resolutien van Ridd. en St. en eene lijst van de predikanten.

1772—1842.

(1) In de pastorie op het Kampereiland geen archief aanwezig.

310. Register van ledematen.

4 Jan. 1772—10 Juni 1891.

311. Duplicaat van het voorgaande.

IJsselmuiden.

Ter secretarie dezer gemeente te Kampen.

Archief van den Kerkenraad.

312. Kerkenboek van IJsselmuiden. Bevat:

a. Lijst der ledematen na geloofsbelijdenis aangenomen.

19 Juni 1739—13 Dec. 1769.

b. Dito met attestatie aangenomen.

4 Aug. 1738—28 Dec. 1769.

c. Handelingen van den Kerkenraad.

7 Oct. 1763—29 Febr. 1768.

d. Aanteekening van hetgeen in het consistorie is voorgevallen.

30 Aug. 1739—28 Jan. 1742.

e. Handelingen van den Kerkenraad.

1 Sept. 1743—2 Oct. 1763.

f. Verkiezing van den Kerkenraad.

4 Dec. 1738—22 Dec. 1769.

In de consistoriekamer in de kerk.

313. Kerkenboek van IJsselmuiden. Bevat:

a. Extracten uit Resol. van Gedeputeerde Staten van Ov., van Ridd. en St., uit synodale acta van verschillende provincien en uit acta van verschillende kerken, uit de jaren 1661—1773.

b. Handelingen van den Kerkenraad.

7 Jan. 1770—6 Dec. 1789.

c. Lijst van ledematen.

9 April 1770—22 Juni 1791.

d. Handelingen van den Kerkenraad.

1 Jan. 1790—8 Nov. 1795.

e. Lijst van personen die van elders inkomende borg hebben gesteld bij de diaconie.

1770—1801.

f. Lijst van personen naar elders vertrokken en voor wie door de Diaconie borg is gesteld.

1770—1801.

314. Handelingen van den Kerkenraad.

1 Jan. 1796—2 Juli 1820.

Achterin vervolg van de borgtochten onder het voorgaand nummer bedoeld.

315. „Register van resolutien, publicatien, reglementen, enz., die betrekking hebben op de provinciale kerken in het algemeen en op die van de kerk te IJsselmuiden in het bizonder, tevens register van zoodanige vroegere stukken voor zooveel dezelve in de oudere en latere IJsselmuider kerkenboeken voorkomen, geboekt en opgemaakt door Aernout Duircant Eccles." De stukken beginnen met het jaar 1661 en loopen tot 1803, van de hand van Ds. Duircant.

Archief der erfgenamen (1) van IJsselmuiden.

316. Erfgenamenboek van IJsselmuiden (op den band getiteld „Uijtsettinge van het Drostampt van IJsselmuiden"). Bevat:

(1) De erfgenamen van IJsselmuiden behandelden de zaken van het kerspel, waaronder voortijds was begrepen het onderhoud van de kerk, de pastorie, etc., het beroepen van predikanten (waarover een convenant tusschen *binnen-* en *buiten* erfgenamen van 10 Nov. 1703. De kerkmeesters doen slechts op hun last uitgaven. De erfgenamen vergaderden gemeenlijk op het raadhuis te Kampen, eene enkele maal o. a. 22 Dec. 1629 in de kerk te IJsselmuiden). Zij worden geconvoceerd door den schultus, doch de markenrichter presideert. Het archief van deze erfgenamen is in 1803 op de kerkvoogdij overgegaan.

a. Uitzetting van penningen over het kerspel van IJsselmuiden.

1609—1627.

b. Resolutien van de erfgenamen van IJsselmuiden.

1 Sept. 1612—1 Oct. 1763.

317. Dito boek. 21 Nov. 1763—4 Febr. 1804.

318. Ligger van de goederen en inkomsten der erfgenamen.

1786—1822.

319. Copie van een advies van rechtsgeleerden van 2 Juni 1795 (als sententie gepronuncieerd 5 Aug. 1795) in eene procedure tusschen de Binnen-erfgenamen van IJsselmuiden en (naar het schijnt) de Gecommitteerden van den Zeedijk en die van de stad Grafhorst over uitzetting van gelden ter bekostiging van de reparatie van de kerk, de wheeme en het kostershuis. De eerste bladen sterk beschadigd en deswegen de namen van partijen onzeker.

320. Register van de Landsmiddelen. 1779—1782, 1799, 1802 en 1803.

321. Register van de gegaarde landsmiddelen in het kerspel IJsselmuiden over 1787. Op den band „Winterboek van 1787."

322. Register van het hoorngeld en de reliqua over IJsselmuiden van 1795. Onder den titel van „Zomerboek."

Archief van de Kerkvoogdij.

323. Notulen van de vergaderingen der Kerkvoogden. Het register bevat:

a. een „Verbaal of handelingen van de Commissie der Gereformeerde gemeente te IJsselmuiden op 't Raadhuis te Grafhorst vergaderd," welke commissie ook genoemd wordt: „de Commissie ter directie van kerken- en erfgenamen goederen", of „Commissie ter directie van de kerk, thoorn en wheme der Gereformeerde gemeente van IJsselmuiden." Naast de commissie stond een kerkmeester die met haar de goederen verpachtte. 22 Nov. 1803—13 Oct. 1806.

b. Verhandelingen der mansiedematen 24 Dec. 1813—5 Febr. 1818. waartusschen ook verhandelingen van kerkmeester en bovengenoemde commissie.

c. Vergadering van heeren kerkvoogden en notabelen op 15 Juni 1822. waarin o. m. werden geformeerd lijsten van:
1°. de kerkelijke eigendommen.
2°. de kerkelijke lasten en schulden.
3°. de registers aan de kerk toebehoorende.

d. Notulen van de vergaderingen der kerkvoogden 20 Dec. 1822—10 Juni 1828.

324. Conditiën van verpachting van de kerkenlanden door den kerkmeester en gecommitteerden uit de Binnen-erfgenamen en later door kerkmeester en commissie ter directie van de Gereformeerde kerkgemeente te IJsselmuiden.

1781—1819.

325. Rekenboeken van de kerkmeesters.

a. 1632—1751.

b. 1782—1805.

326. Ligger van de groeven in de kerk met vermelding van de in die groeven begravenen. Aangelegd 2e helft 17de eeuw en bijgehouden tot 1743.

327. Dito.

1799—1821.

328. Register van de zitplaatsen in de kerk en daarvoor betaalde penningen.

1825—1869.

Archief van de Diaconie.

329. Rekenboeken.

a. 1663—1689.

b. 1690—1699.

c.—*m.* 1736—1865.

Zalk en Veecaten.

In de pastorie.

330. Kerkenboek van Zalk (op den rug: „Kerkboek van Zalk II"), bevattende, behalve lijsten van doop, trouw en overlijden. (Zie Inv. v. d.-, tr.- en d.boeken N°. 708):
   a. „Namen der aangenomene en aangekomene ledematen der Gemeinte van Jesus Christus te Sallik, onder den dienst van Coenradus Wolfsen, zedert Kerstijd 1753—St. Michiel 1766."
   b. „Kerken-raads handelingen te Sallik, gedurende den dienst van Conradus Wolfsen" van 7 Januari 1754—1766.
   c. Extracten uit de resolutien van Ridd. en Steden, de Staten van Overijssel, 1757 en 1760.
   d. Lijst van ouderlingen en diakenen, 13 Febr. 1757—28 Oct. 1764.

331. Kerkenboek van Zalk (op den band: „Acten Boek Zalk"). Bevat behalve lijsten van doop, trouw en overlijden:
   a. Lijst van ledematen in de gemeente gevonden door Ds. Bernhardus Gerhardus Noordbeck bij zijne bevestiging op 12 Oct. 1766.
   b. Lijst van ledematen onder Ds. Noordbeck aangenomen of aangekomen. 1767—14 Mei 1791.
   c. Kerkenraadshandelingen 19 Oct. 1766—April 1838 en dito van Mei 1138—4 Dec. 1868.
   d. Diverse extracten uit de resolutien van Ridd. & Steden.

332. Lidmatenboek 17 Sept. 1791—heden.

333. Register van ontvangsten en uitgaven van de Diakonie, onder den titel van „Diaconie-Boek van Zalk", loopt van October 1766—April 1872. Tot en met 1838 nagezien en gesloten door de heeren van Zalk en Veecaten.
   Voorin: *a.* Register van inkomsten van de diakonie van Zalk uit vaste goederen.
   b. Register der bezittingen der Diakonie van Zalk en Veecaten, bij het vertrek van Ds. M. Macalester Loup, 1844.
   c. Lijst van obligatien behoorende aan de Diakonie van Zalk.

Achterin: *a.* Cautie stellingen wegens personen die zich elders hebben gevestigd, 22 Febr. 1806—9 Juni 1811 en 6 Juni 1769—1805.
b. Idem van personen die zich te Zalk en Veecaten hebben gevestigd, 15 April 1768—10 Maart 1811.

In de schoolmeesters(kosters)woning.

334. Lidmatenboek 17 Sept. 1791—heden. Dubbel van het boek in de pastorie.

Ring Vellenheve.

Blankenham.

In het gemeentehuis te Kuinre.

335. Lijst van ledematen. (In een register waarin tevens lijsten van doop en trouw, zie Inv. v. d.-, tr.-, en d. boeken No. 34).

6 Oct. 1716—18 April 1791.

336. Kerkenboek van Blankenham, alias Rekenboek van de kerkmeesters.

1741—1797.

Kuinre.

In het gemeentehuis.

337. „Kerkboek van ontvang en uitgaaf, eijgendommen en uijtgangen van land en huijsen.

1807—1842.

In de cathechesatiekamer bij de kerk.

338. Resolutien van den kerkenraad.

a. 26 Dec. 1670—25 Dec. 1758.

b. 1759—1784.

c. 1805—1869.

339. Ledematenboek.
Juli 1791—Aug. 1880.

340. Kerkenrekeningen. Gebonden en losse rekeningen.
1692—1721; 1766—1806; 1807—1811.

341. Diaconierekeningen van 1654—1763. Gebonden en ongebonden.

Oldemarkt en Paaslo.

In het gemeentehuis.

342. Resolutien van den Kerkenraad.
23 Sept. 1674—5 Oct. 1733.
en 2 Febr. 1734—9 Maart 1747.
waarbij lijst van ledematen 1731—30 April 1778.

343. Register van kerkrekeningen.
1717—1791.

344. Register van diaconierekeningen.
1736—1778.

Steenwijk.

Archief van den kerkenraad.

Bij een van de predikanten.

345. Handelingen van den kerkenraad.
a. 1592—1645.
b. 1645—1663.
c. 1664—1739.
d. 1757—1774.
e. 1775—1798.
f. 1798—1861.

346. Ledematenboek 1664—1712 en twee ledematenboeken loopende tot heden, waarvan het eene bij den oudsten en het andere bij den jongsten predikant.

Archief van de Kerkvoogdij. (waaronder het kapittelarchief van de St. Clemenskerk).

In de Clemenskerk.

347. Registrum dominorum decani et capituli ecclesiae Sancti Clementis in Steenwick, Trajectensis diocesis, collectum de omnibus juris, bonis, rebus, fructibus, redditibus et emolumentis eorum cum diligentia ex antiquis cartabellis anno domini 1501 per me Hermannum then Broecke, decretorum doctorem, decanum Steenwickensem.

Het bevat:

a. Erectio et fundatio primaria collegii Steenwycensis anno 1295.

b. Statuta quaedam per decanum et capitulum pro utilitate ecclesia facta. 1497—15[illegible].

c. Dedicatio chori et ecclesiae nostrae et capellae Sancti spiritus cum indulgentiis [illegible]. 15de eeuw.

d. Erectio et fundatio capellae Sancti spiritus, confirmatio ordinarii, erectio vicariarum et memoriarum.

e. Literae redditum et bonorum capituli. 1462—15[illegible].

f. Landpachten, tinsen, enz.

g. Altare S. Crucis in ecclesia collegiata in Steenwijk ejusque redditus.

h. Jura custodiae. [illegible]—1457.

i. Confirmatio vicariae b. Mariae sub Cruce, enz. 1394—14[illegible].

k. Licentia capituli erectionis vicariae b. Mariae sub Cruce enz. 1384—1[illegible].

l. Fundatio et erectio vicariae S. Antonii enz. 1455—1461.

n. Dotatio [illegible] vicariae S. Martini enz. 1448—1477.

o. . . . S. Mariae enz. 1455—1524.

. . . . S. [illegible] 14[illegible].

p. Consecratio et dedicatio altaris s. Crispini en Crispiniani. 1444.

q. Erectio et fundatio ecclesiae parochialis in Westerhesselen cujus collatio spectat ad capitulum. 1310.

r. Erectio et fundatio primaria ecclesiæ parochialis in Meppel, cujus collatio spectat ad decanum et capitulum. 1422.

s. Erectio et fundatio primaria ecclesiæ in Novivenum, cujus collatio spectat ad decanum A capitulum. 1477.

t. Separatio ecclesiæ de Steenwyckerwolden a nostro capitulo. 1576.

u. Separatio ecclesiæ de Paeslo a nostro capitulo, etc. 1336—1493.

v. Jura altaris s. Annæ in capella s. crucis.

348. Registrum memoriarum pro celebrantibus et de gremio exulibus in ecclesia Sancti Clementis in Steenwyck collectum et conscriptum anno domini 1501.
Het bevat:

a. Memorien van 1467—1528.

b. Descriptio memoriarum celebrantibus in siligine anno 1500.

c. Registrum memoriarum vigiliarum quae servantur et cantantur per anni eviculum in ecclesia Steenwycensi taliter qualiter ex corruptis anno domini 1501 collectum et conscriptum per me Hermannum then Broecke, decretorum doctorem et decanum Steenwickzensem. 7 Jan. 1401—7 Febr. 1516.

d. Descriptio memoriarum in vigiliis anno 1500, loopt tot 24 Febr. 1533.

349. Ligger der copieën van de bezegelde brieven der landen, pachten en inkomsten, toebehoorende onze Lieve Vrouwen memorie binnen Steenwijk.

350. Rekeningen van het kapittel over de jaren 1558, 1559, 1613—1615, 1617, 1625—1631, 1633-1641, 1643—1652, 1654—1671, 1673-1678, 1681—1727, 1729—1731, 1734—1824.

351. Kwitantien behoorende tot de rekeningen van het kapittel, 1780, 1787, 1791—1817.

352. Rekeningen van de kerkmeesters over de jaren 1636—1685, 1698—1715, 1719—1726, 1749—1790, 1792—1811, 1813—1816, 1811—1820.

353. Kwitantien behoorende tot de rekeningen van de kerkmeesters, 1742, 1747—1749, 1806—1809, 1811, 1812.

354. „Serckeboeck" met teekeningen van de zerken.

355. Register van de graven in de Clemenskerk, 21 Juli 1784.

Steenwijkerwold.

In eene woning naast de Pastorie.

356. Notulen van den Kerkenraad 26 Juli 1649—1716, waarbij eene lijst van lidmaten 29 Nov. 1647—24 Dec. 1721.

357. Dito notulen 1723—12 Oct. 1788, waarbij eene lijst van lidmaten 9 Mei 1723—1791.

358. Dito notulen 13 Oct. 1788—6 Oct. 1814.

359. Lidmatenboek 3 Oct. 1791—30 Maart 1850.

Vollenhove.

In eene kist in eene der pastoriën.

360. Ongeveer 150 charters, loopende sedert het jaar 1401, door een der vorige predikanten [illegible] beschreven en hoofdzakelijk de geestelijke goederen betreffende. Daarbij een afschrift van het jaar 145[illegible].

361. Eene portefeuille met zeer belangrijke handschriften.

Wanneperveen.

In de pastorie.

362. Notulen van den Kerkeraad.

a. 14 Oct. 167[illegible]— [illegible] Jan. 17[illegible].

b. 15 Aug. 1741—26 **Maart** 1809 (waarachter lijst van lidmaten van 21 Aug. 1741— 1 Mei 1784 en voorts nog tot 1790).

c. 28 April 1811—10 Aug. 1870.

Zwartsluis.

In eene kist in de zoogenaamde Armenkamer.

363. Handelingen van den Kerkenraad.

a. 25 Mei 1699—14 Dec. 1760.

b. 2 Jan. 1761— 5 Oct. 1835.

364. Lidmatenboek.

1787—1826.

365. Dito 1791—1837. (Gedeeltelijk duplicaat).

II. Evangelisch Luthersch Kerkgenootschap.

Ring Groningen.

Deventer.

Kerkenraadsprothocollen sedert 1649 tot heden.

Kampen.

Het archief den 6[den] December 1841 met de kerk verbrand.

Hersteld Evangelisch Luthersch Kerkgenootschap.

Zwolle. (1)

In de consistoriekamer der Luthersche Kerk.

Archief van den Kerkenraad.

1. „Naamlijst der ledematen die zich bij deeze gemeente bij attestatie aangegeven of ook van den predikant als ledematen, naa gedane geloofsbelijdenis, aangenoomen worden.

   14 Jan. 1780—17 Aug. 1897.

   Achterin huwelijken 1820—1826.

2. Achter eene copie van eene leerrede ter viering van het tweede eeuwfeest van het bestaan der Evangelisch Luthersche gemeente te Zwolle, uitgesproken op Zondag 17 November 1850 door den WelEerw. ZeerGel. Heer Paul Iwan Helwig, eene naamlijst van predikanten die van den aanvang bij de gemeente gestaan hebben.

---

(1) Voor 1818 behoorde de gemeente nog tot het Evangelisch Luth. Kerkgenootschap, sedert tot het Hersteld Ev. Luth. kerkgenootschap.

3. Prothocollen van den Kerkenraad:

a. April 1749— 6 Jan. 1760.

b. 10 Jan. 1760— 5 „ 1775.

c. 2 Febr. 1779—10 Aug. 1810.

d. 11 Aug. 1810—12 Mei 1818.

4. Prothocol van den Grooten Kerkenraad.

8 Febr. 1785—20 Juni 1818.

5. Kerkelijke ordonnantien van de Evangelische Consistorialen in Zwolle, gearresteerd 1 Maart 1751. Met de handteekeningen van de latere predikanten, ouderlingen en diaconen.

6. Rekeningen van de kerkelijke inkomsten en uitgaven. Hierin inventarissen van de schotels, schalen, kandelaars, tafelbekers en obligatien door de aftredende ouderlingen en diaconen aan hunne opvolgers overgedragen, over 1676 en 1679.

De rekeningen loopen:

a. 1675—1693.

b. 1729—1767.

c. 1767—1795.

d. 1795—1821.

7. Contraboeken van de kerkelijke inkomsten en uitgaven.

a. 1767—1795.

b. 1796—1821.

Archief van de Diaconie.

1. Contraboeken der diaconen van de Evangelisch Luthersche gemeente in Zwolle, waarin zal worden opgeteekend de maandelijksch gecollecteerde penningen en alhetgeen tot onderhoud van de armen aan den boekhouder van diaconen wordt terhand gesteld.

a. 1751—1776.

b. 1776—1789.

2. Diaconierekeningen (alias rekeningen van den president diacon).

   a. 1790—1803—.

   b. 1803—1817.

3. Contrarekeningen van de diaconie.

   a. 1790—1803.

   b. 1803—1817.

III. Doopsgezinde Gemeenten.

Provincie Overijssel.

Almelo.

Heeft slechts archief uit den laatsten tijd.

Blokzijl.

In het gemeentehuis.

• Trouw- en kinderboek der ledematen van de Mennonitengemeente, vergaderende op de Breedtstraat te Blokzijl.
Voorzooveel kinderboek (zie trouw
loopt het van 3 Juli 1754—31 Wijnmaand 1802.

Bij den predikant.

Trouw- en kinderboek van 1802—heden, vervolg op het voorgaande.

Bij den kerkvoogd J. Loos.

1. Register van de leden der Mennonite Gemeente vergaderende op de Breedstraat in Blokzijl. Met opgave van doop en overlijden.

20 Jan. 1704—16 Jan. 1803.

2. Copiebrievenboek.

23 Dec. 1767—19 Jan. 1833.

Enschede.

Alles verbrand.

Deventer.

De doopsgezinde gemeente heeft een niet onbelangrijk aantal archiefstukken, waarvan men echter bezwaar maakte inzage te geven. Slechts werd vergund aan te teekenen dat het oudste stuk dateert van 1637, hoewel de gemeente reeds een eeuw te voren aldaar bestond. Dat oudste stuk loopende van 5 Juli 1637—1723 is een boek van ontvangsten.

Voorts mocht ik nog aanteekenen dat een Naamlijst der leden aanwezig is van 27 Juli 1724—1820 (nl. van gedoopten) en een Gemeenteboek van de Doopsgezinde Christenen, bekend onder den naam van Oude Vlamingen, te Deventer, loopende van 1750—1825. Het is een resolutieboek tevens handelende over allerlei finantieele en andere zaken.

Hengelo.

Het archief bezit slechts eenig archief van den laatsten tijd.

Kampen.

In de consistoriekamer.

1. „Besluiten en resolutien op onderscheijden tijden genoomen door den kerkenraad der Doopsgezinde Gemeente te Kampen."

   4 Maart 1806—16 Dec. 1851.

   Voorin eenige acten van beroep en de instructie van den diaken-boekhouder.

2. Register inhoudende:

   1°. een ligger van de obligatien en andere bezittingen.

   2°. acten van beroep en daartoe betrekkelijke stukken, 29 Sept. 1737—6 April 1823.

   3°. Lijst van „de leden der doopsgezinde gemeente die in Christus Naam binnen Campen vergaedert word, zoals deselve in den jaare 1735 bevonden wierden te zijn, na rang des ouderdoms gestelt."

   20 April 1685—30 Juni 1822.

3. Kerken rekeningen : (1)

   a. 11 Juli 1706—2 April 1743.

   b. 1776—1853.

4. „Boeck van uytgave aan den Armen als andersints voor de Mennonite Gemeente te Campen, vernieut met den eersten Mey 1775.

   2 Mei 1775—1 Mei 1816.

Steenwijk.

Bezit geen oud archief.

(1) Gehouden door den diaken-boekhouder.

IV. Roomsch Katholiek Kerkgenootschap.

Dekenaat Almelo.

Almelo.

Zie inv. v. d.-, tr.- en d.-boeken.

Tubbergen.

Zie Inv. v. d.-, tr.- en d.-boeken.

Copie van het testament van Bruno van Ommen, kanunnik van de Plechelmuskerk te Oldenzaal, van 2 Aug. 1677, waarbij hij aan die van Tubbergen onder meer 2000 Car. gl. vermaakte, welke moesten dienen „om een pastoor of capellaen tot Tubbergen van den bisschop aldaar gesteld te krijgen.”

Dekenaat Deventer.

Deventer.

Zie Inv. v. d.-, tr.- en d.-boeken.

Eenige charters, waaronder van de St. Michael te Zwolle.

Kolmschaten.

Zie inv. v. d.-, tr.- en d.-boeken Diepenveen.

„Liber confraternitatis ssmi Rosarii in qua annotata sunt nomina fratrum ac sororum hujus ssmi confraternitatis. Haec confraternitas instituta est et erecta in hac communitate Colmschatensi et incepta die 4ta octobris, Dominica prima octobris,

in festo ssmi Rosarii pastore Henrico v. d. Berg 1761." Volgen de nomina fratrum et sororum 1 Martii 1762—5 Maart 1826. Aan de keerzijde de nomina defunctorum der broederschap.

Raalte.

Zie Inv. v. d.-, tr.- en d.-boeken.

Dekenaat Heerenveen.

Kuinre.

Zie: Inv. v. d.-, tr.- en d.-boeken. Zie ook de daaruit getrokken lijst van pastoors in het archief v. d. gesch. v. h. Aartsbisdom Utrecht, dl. III blz. 387.

Steenwijkerwolde.

Zie Inv. v. d.-, tr.- en d.-boeken.

Dekenaat Oldenzaal.

Hengevelde (Wegdam).

Zie Inv. v. d.-, tr.- en d.-boeken. Markelo.

Dekenaat Zwolle.

Hoonhorst

Zie Inv. v. d.-, tr.- en d.-boeken. Dalfsen.

Kampen.

Zie Inv. v. d.-, tr.- en d.-boeken.

Vilsteren.

Zie Inv. v. d.-, tr.- en d.-boeken. Ommen.

BIJLAGE III.

Marke-archieven berustende in de Overijsselsche gemeente archieven. (1)

In het gemeentehuis te Bathmen.

Markeboeken van Bathmen en Loo.

1605–1696.

1725—1779.

1780—1839.

Dubbelen der markenboeken.

1780-1816.

1840—1867.

Markeboeken van Dorth en Zuidlo.

1499–27 Sept. 1779 (Het eerste gedeelte is copie).

14 Juni 1780—1865.

In het gemcentehuis te Dalfsen.

Resolutieboek van de erfgenamen van Dalfsen.

18 Mei 1773–21 October 1807. (2)

Dito van de Gecommitteerden dier erfgenamen.

1773—1809.

(1) De Marke-archieven die nog in de oude-archieven der steden Deventer, Kampen en Zwolle berusten, zijn hieronder niet vermeld.
Die steden werden ter opsporing van achtergebleven rechterlijke archieven niet door den vervaardiger van deze lijsten bezocht, vermits zijn voorganger zich daarmede reeds had beziggehouden.

(2) Een hieraan voorafgaand resolutieboek van de *erfgenamen* en van de *gecommitteerden* was volgens den inventaris omstreeks 1843 hier nog aanwezig. Het liep van 1667—1772 voor zooveel de Erfgenamen en van 1688—1772 voor zooveel de Gecommitteerden betreft.

In het gemeentehuis te Haaksbergen.

Markeboek van de marken Dorp Haaksbergen en Honesch. (1)

12 Juli 1670—1812.

Vier portefeuilles met stukken rakende de verdeeling der marke Dorp Haaksbergen, verdeeld ± 1878. Die van Honesch is nog onverdeeld. De besturen dier twee marken vergaderden vroeger te zamen.

In de zaal van de diaconie te Haaksbergen. (2)

Markeboek van Haaksbergen en Honesch.

14 April 1827—9 Dec. 1841.

Markeboek van Langelo.

4 Mei 1603—1 Nov. 1862.

Eenig markenarchief van Holthuizen, Stepele en Eppenzolder, waaronder 3 portefeuilles met oude rekeningen.

In het gemeentehuis van Holten.

Markeboeken van Holten en Espelo.

18 Mei 1609—17 Sept. 1678.

22 Aug. 1684—21 Oct. 1726.

Met de rekeningen van 1611—1652 in eene lijst van de opkomsten der marke.

Dito markeboek.

29 Mei 1760—1845.

Stukken rakende de verdeeling der marke.

In het gemeentehuis te Markelo.

Markeboeken van de Marke Markelo.

1609—16 Aug. 1804.

1805—1833.

(1) Het markeboek heeft «*Hones*».

(2) Zie de lijst van *doop-*, *trouw-* en *doodboeken* onder Haaksbergen.

[illegible]

Marktboek van [illegible]

[illegible]—2[illegible] Aug. 1[illegible].

[illegible]

[illegible]

[illegible] 1[illegible] Aug. 1[illegible]—[illegible] [illegible] 18[illegible].

[illegible] vermelding der markt.

Marktboek van [illegible]

1[illegible] Mei 17[illegible] en 2[illegible] Aug. 17[illegible]—1[illegible] [illegible] 18[illegible].

Het Rijksarchief in Groningen.

I. *Toestand der bewaarplaats van het archief.*

Op 27 October 1899 had de aanbesteding plaats van de uitbreiding van het rijksarchiefgebouw, waardoor de zoolang gewenschte verbetering tot stand zal komen, welke den archivaris eene vrije kamer zal bezorgen, die in het opkomend gebrek aan plaatsruimte zal voorzien en welke voor de archieven meer waarborgen van veiligheid zal opleveren. In den zomer van 1900 hoop ik de nieuwe werkkamer te kunnen betrekken. Inmiddels mocht ik weder met toestemming van H.H. Gedeputeerde Staten dankbaar gebruik maken van de benedenkamers, bestemd voor de sectievergaderingen der Staten.

Nu bij de restauratie en gedeeltelijke verbouwing van het oude gedeelte van het Provinciehuis in de behoefte aan sectiekamers zal worden voorzien en bovengenoemde benedenkamer vrij zal komen te vallen, hoop ik van Uwe Exellentie de toestemming te mogen erlangen die kamer, waaraan voor bewoning vele bezwaren zijn verbonden, in gebruik te mogen houden en te gebruiken voor sorteerkamer en tot berging van materiaal en archieven.

De in het verslag van 1897 door mij aangevraagde verbeteringen, het aan te brengen netwerk in de open vakken en de aanschaffing van een aantal roltafeltjes, kwamen in 1899 grootendeels tot stand; nog wachten de tien open vakken der bovenste verdieping op de afsluiting met netwerk.

Hiermede is in het belang van de goede bewaring der archivalia een heilzame maatregel getroffen.

II. *Toestand der reddings- en brandbluschmiddelen.*

Bovenstaande middelen, bestaande uit brandkranen der waterleiding met slangen, brandbluschflesschen, extincteur, zakken en reddingskoker, verkeeren in goeden staat en werden eenige

malen beproefd. De bij de brandinstructie voorgeschreven oefeningen zijn op de daarvoor bepaalde tijden geregeld gehouden.

III. *Toestand van de archiefverzamelingen.*

Ook in dit jaar werd door den bode-boekbinder geregeld doorgegaan met het herstellen of opnieuw inbinden van registers, waartoe vooral de uit de dorpen gekomen waterschapsarchieven vele hulpbehoevende boekdeelen leverden.

Ook werden wederom een aantal charterdoozen en doozen in boekvorm door dezen beambte vervaardigd. Ik verheug mij zeer op het aanstaande bezit van een ruimer vertrek voor dezen beambte, waardoor het hem mogelijk zal zijn een snijtafel en andere werktuigen te plaatsen, om zoodoende zijn werk met meer succes te kunnen uitoefenen dan in het enge vertrek, waarin hij zich tot dusverre heeft moeten behelpen. Genoemde beambte behartigde met ijver de belangen van het drooghouden van het magazijn-lokaal, waarin zich de archivalia bevinden, door met zorg te luchten bij helder weder en goed te stoken bij vochtige temperatuur.

IV. *Werkzaamheden en voortgang der inventarisatie en ordening van het archief.*

Sprak ik in mijn vorig jaarverslag het vermoeden uit, dat bij dit jaarverslag van 1899 het huisarchief van Farmsum zou kunnen worden gevoegd, dat vermoeden kan niet tot werkelijkheid worden gebracht. Hiervoor zijn twee redenen, daargelaten dat de beschikbare tijd van den commies-chartermeester ook meermalen in beslag werd genomen door enkele onderzoekingen, welke ik hem verzocht ter wille van gedane aanvragen te willen instellen. De twee bedoelde redenen zijn : 1° de omwerking van den inventaris van het familiearchief van het geslacht van Ewsum; 2° de toevoeging van een regestenlijst aan den inventaris van het huisarchief van Farmsum. Beide werkzaamheden werden door den commies-chartermeester Mr. Rutgers verricht. Na de inzending in het voorjaar van 1897 van eerstgenoemden inventaris bij het jaarverslag van 1896, verscheen in 1898 de „Handleiding voor het ordenen en beschrijven van archieven", door Mrs. Muller, Feith en Fruin. Deze handleiding bevat een aantal regels en wenken, welke bij den oorspronkelijken inventaris niet in acht zijn genomen en welke Mr. Rutgers toch gaarne nog in den nog niet gedrukten inventaris zag aangebracht. Hieronder was in de eerste plaats te noemen het voegen van een regestenlijst bij den inventaris, welks tekst daardoor kon inkrimpen. Toen nu in den zomer van 1899

het jaarverslag van 1896 werd gedrukt, werd Mr. Rutgers in de gelegenheid gesteld den ingezonden inventaris in de drukproeven te wijzigen, terwijl in den tijd van eenige weken daarbij eene regestenlijst van 634 nummers werd samengesteld. Tot mijn groot genoegen mocht ik op mijn verzoek van Uwe Excellentie een groot aantal overdrukken in boekvorm van dezen inventaris met regestenlijst ontvangen, waardoor ik in de gelegenheid werd gesteld deze in ruime mate onder bibliotheken en belangstellenden te verspreiden. De totstandkoming van de regestenlijst bij het familiearchief van Ewsum deed den heer Rutgers besluiten eene dergelijke regestenlijst samen te stellen bij het zooveel belangrijker en oudere huisarchief van Farmsum. Dat nu bij het volgend jaarverslag inventaris en regestenlijst van laatstgenoemd huisarchief kunnen worden gevoegd, is thans zoo goed als zeker.

Wederom waren de waterschapsarchieven het voorwerp mijner aanhoudende bemoeiingen. Nadat in de eerste maanden van 1899 de laatste hand werd gelegd aan de inventarissen der vijf op blz. 512 (r. 4 v. o.) van het gedrukte jaarverslag van 1898 genoemde archieven van zijlvestenijen en dijkrechten, zooals in dat jaarverslag, eenigszins den tijd vooruitloopend, is medegedeeld, dwong eene ongesteldheid mij in Februari tot staking van werkzaamheden. Na een verblijf van twee maanden in het buitenland, waartoe ik bereidwillig van Uwe Excellentie het verlof mocht erlangen, kon ik in het laatst van April geheel hersteld mijn arbeid hervatten. Daarna maakte ik de inventarissen gereed van het Oostwoldzijlvest en van het inmiddels van het waterschap Oterdum in bruikleen ontvangen archief van het in 1870 opgeheven Oterdummerzijlvest.

In de maand Juli heb ik mij met eenige kisten begeven naar Zuidhorn, om aldaar in het waterschapshuis van het Hoofdbestuur van het Waterschap Westerkwartier in ontvangst te nemen de archieven der in 1864 opgeheven zijlvestenijen en dijkrechten, gelegen in het gebied van het tegenwoordige waterschap. Het waren de archieven van *a.* het Aduarderzijlvest; *b.* het Kommerzijlvest, of Homster-Bomster en Nyesloterzijlvest; *c.* het Homsterzijlvest; *d.* het Bomsterzijlvest; *e.* het Nijesloterzijlvest; *f.* het Saaksummerzijlvest; *g.* het dijkrecht van Humsterland. Deze waterschapsarchieven zijn ter bruikleen in het rijksarchiefdepôt geborgen. Het hoofdbestuur stelde evenwel als voorwaarde, dat van de drie oudste (17^e^ en 18^e^ eeuwsche) registers van resolutiën van het Aduarderzijlvest welke zich in zeer treurigen, door de inwerking van vocht half verganen toestand bevinden, afschriften zouden worden vervaardigd ten rijksarchieve en zonder kosten voor het hoofdbestuur. Ik heb gemeend aan die voorwaarde, waarvan het verkrijgen der genoemde oude

archieven afhankelijk was gesteld en welke in het belang van de geschiedenis is, omdat te bevreezen staat, dat de drie genoemde registers over eenige jaren (vooral bij minder zorgvuldige bewaring) geheel zullen zijn vergaan, te moeten voldoen. Wanneer geen andere meer dringende bezigheden zijn tijd in beslag nemen, houdt de klerk zich met de vervaardiging dezer afschriften, welke door mij worden gecollationeerd, bezig. Ongeveer de helft van het werk is tot stand gekomen. Met de ordening en inventarisatie der genoemde zeven archieven hield ik mij verder onledig; op 31 December 1899 waren de daaraan verbonden werkzaamheden nog niet geëindigd.

Van de twee in mijn vorig jaarverslag vermelde volontairs bleef Mr. J. M. Nap nog eenigen tijd werkzaam ten archieve, evenwel met mijn goedvinden meer ten bate van eene door hem bewerkte uitgave van oude zijl- en dijkrechten, dan ten bate der ordening en inventarisatie van de aldaar berustende archieven. Weldra verplaatste eene benoeming tot adjunct-commies aan het Ministerie van Buitenlandsche Zaken Mr. Nap naar eene andere plaats en in een geheel anderen werkkring.

De andere volontair, de heer jur. docts. P. G. Bos, gaf meer blijken van blijvende belangstelling en ijver in het archiefwezen. Door hem werd het vrij omvangrijke archief van het klooster Yesse geïnventariseerd en van een regestenlijst voorzien. Met scherpzinnigheid en geleid door allerlei kleine aanwijzigingen, is dit archief door den heer Bos uit de naar het chronologisch systeem geordende charters van het geheele archiefdepôt gereconstrueerd. Geruimen tijd besteedde de heer Bos ook aan het archief van den Senaat van het Groningsch Studentencorps „Vindicat atque Polit". Aan het verzoek van genoemden Senaat om een gedeelte van zijn archief (van 1815—1890) in bruikleen te mogen plaatsen in het rijksarchiefgebouw, waartoe nog voldoende ruimte beschikbaar was, heb ik gemeend te moeten voldoen en gaarne heb ik in overleg met den Senaat het ordenen en het samenstellen van een inventaris opgedragen aan den ab-actis van den Senaat, den heer Bos voornoemd.

Nog heb ik aan den heer Bos opgedragen een beschrijvende index (Zettelkatalog) te vervaardigen op de verzameling (tot 1877 in het latijn gestelde) plakkaten, welke zijn uitgegaan van den Rector-Magnificus of van den Senaat der Hoogeschool te Groningen. Ik mocht n.l. van de nagelaten betrekkingen van Prof. Dr. W. A. Enschedé te Groningen voor het archief ten geschenke ontvangen een groote verzameling van bovengenoemde academische plakkaten. Door aanvulling met de reeds aldaar berustende plakkaten is eene bijna volledige verzameling tot stand gekomen, welke voor de geschiedenis, vooral door de daarin zich

bevindende uitvoerige programmata funebria van curatoren, professoren en predikanten van zeer groot belang is. Ook dit werk is door den heer Bos tot mijne tevredenheid verricht.

Met de beschrijving en ordening van eene verzameling van 136 charters, meerendeels enkel van belang voor de genealogie der Groninger en Ommelander geslachten, aangekocht van de heeren W. P. van Stockum en Zoon, uit de nalatenschap van wijlen den heer L. U. Rengers van Naerssen te 's-Gravenhage, is genoemde volontair niet gereed gekomen. Met gemeen overleg is dit werk tijdelijk door meer spoedeischenden arbeid afgewisseld. In losse overschietende uren kan deze niet zeer amusante taak te allen tijde wederom worden opgevat.

Ook kwam nog in 1899 tot stand een beschrijvende index (Zettelkatalog) met alphabetischen klapper op de groote verzameling gedrukte ordonnantiën en reglementen van Gedeputeerde Staten van Stad en Lande. Deze verzameling werd daartoe, chronologisch geordend, in 13 doozen in boekvorm geborgen.

Eindelijk werden nog door den klerk gerangschikt en in couverten geborgen een zeer omvangrijke massa kleine papiertjes van allerlei vorm, bevattende genealogische en heraldische aanteekeningen over bijna alle Groninger en Ommelander geslachten, uit vorige eeuwen, de vruchten der studiën op dat gebied van wijlen den heer L. U. Rengers van Naerssen te 's-Gravenhage, vroeger te Groningen. Deze aanteekeningen werden gevonden tusschen de collectie boeken (Groningana), aan het Museum van Oudheden te Groningen door de nagelaten betrekkingen van den heer Rengers van Naerssen geschonken. Kan ik met tevredenheid terugzien op de vele werkzaamheden in 1899 ten bate der inventarisatie en ordening der in het Groningsche archiefdepôt berustende archieven verricht, met niet minder tevredenheid kan ik gewag maken van het vele en nuttige gebruik van de archivalia door particulieren en autoriteiten gemaakt, zooals de lijsten der verstrekte inlichtingen en van het bezoek aanduiden, al wordt daardoor ook veel tijd van den archivaris in beslag genomen.

V. *Opgave der in druk uitgegeven bescheiden, behoorende tot het archief.*

Door den heer Mr. J. M. Nap zijn in 1899 in druk uitgegeven een aantal Ommelander zijl- en dijkrechten der 15e en 16e eeuw, voorkomende in de archieven der zijlvestenijen en in enkele andere in het archiefdepôt berustende handschriften. Zij werden geplaatst in de Verslagen en Mededeelingen der Vereeniging tot uitgave der bronnen van het Oude Vaderlandsche recht, deel IV,

blz. 183 en vgl. Verder is het mij niet bekend, dat aan archiefstukken in hun geheel door den druk openbaarheid is gegeven. Wel zijn natuurlijk, zooals bij het ruime gebruik, dat van de in het archiefdepôt berustende bronnen wordt gemaakt, is te verwachten, meer of minder groote aanhalingen en brokstukken in door onderscheidene schrijvers uitgegeven verhandelingen opgenomen.

VI. *Aanwinsten door geschenk, aankoop of bruikleen verkregen en opgaven der verliezen, zoo die er zijn, en de oorzaak daarvan.*

Handschriften.

Door schenking:

Van den heer *H. Marwitz* te Tjamsweer:

Een afschrift van den gildebrief der snikkevaarders der stad Appingedam van 3 Januari 1692.

Van mevrouw de *douairière Jhr. Mr. W. H. de Savornin Lohman geboren Cau* te Groningen:

Een h. s. in folio, zijnde een copieboek der brieven, gezonden door Wicher Pott op zijn reis door Italië aan zijn vader, 18 December 1685—5 October 1686.

(Wicher Pott werd na zijn terugkeer in 1687 lid der gezworene gemeente te Groningen, later raadsheer der stad, nog later afgevaardigde ter Staten-Generaal).

Van de erven *Jhr. Mr. R. M. A. de Marees van Swinderen van Allersma* te Ezinge:

1°. Kerkeregisters van ontvangsten en uitgaven der kerk te Ezinge 1564—1598 en 1601—1626. 2 deelen;

2°. Alphabetische klappers op de resolutiën, in- en uitgaande missives enz. van de Hooge Justitiekamer van Stad en Lande, lett. M. tot Z., 1758—1788;

3°. Eenige brieven en andere stukken, afgedwaald uit het in het Rijksarchief te Groningen berustende archief der Ridderschap van de provincie Groningen;

4°. Een twintigtal charters van de jaren gelegen tusschen 1532 en 1684, alle betrekking hebbende op het huis Allersma te Ezinge en deszelfs bezitters.

Van de erven des heeren *L. W. Rengers van Naerssen* te 's Gravenhage:

Eene zeer groote verzameling genealogische en heraldische aanteekeningen over oude Groninger geslachten, elke aanteekening op een afzonderlijk papiertje geschreven of geteekend.

Van de erven van *Mr. E. Canter Cremers* te Heerenveen:

Een register met aanteekeningen over het beheer, de inkomsten en de uitgaven der provincie Groningen, lijsten van aequivalenten, tractementen, huren, schulden, bodeloonen, militaria, huishoudelijke uitgaven, tollen en bruggen, bij de provincie Groningen in onderhoud. Hs. in 8°. van ± 1680.

Een register der ambtenaren van Stad en Lande van Groningen van 1578—1594. Hs. in folio van ± 1795.

Een aantal koopcontracten van huizen te Groningen en huwelijkscontracten van Groninger familiën uit de 17e en 18e eeuw.

Door aankoop:

Op een auctie van de nagelaten boeken enz. van den Heer *L. U. Rengers van Naerssen* te 's-Gravenhage gehouden in Maart 1899 aldaar:

Een handschrift van 16 bladen perkament, bevattende de namen van 332 personen, die in het jaar 1500, „als die hertoghe van Sassen voer Groningen lach", hebben bijgedragen tot het schenken van eene lamp in de Akerk te Groningen „voer onser liever Vrouwen tot hoerren eren in dancberheit, dat sij ons ende allen luden doe bewaerde ende beschermde van dessen bussen cloten als hier tegenwordich sijnt".

Album amicorum van Allardus Tamminga 1628 h. s. in langwerpig octavo, bevattende de handteekeningen en wapens van Ernst Casimir van Nassau, diens gemalin Sophie van Brunswijk, Hendrik van Nassau en van een aantal meerendeels Groninger edelen en aanzienlijken.

Album congregationis seu confraternitatis bonae mortis, Romae die XVII Martii anno 1702 a Clemente XI concessae et Groningae anno 1704 per missionarium Societatis Jesu erectae in oratorio missionis ejusdem Societatis dictae cta. H.s. in folio. Het album is aangehouden tot 1752.

Monsterrolle van de jonckeren, hovelingen, eigenerfden en volmachten in de Ommelanden tusschen de Eems en de Lauwers, gehouden in 1725. H s. in folio.

Een h.s. in folio bevattende eene uitvoerige geschiedenis van het geslacht Ripperda en de lotgevallen van zijn leden geschreven in de eerste helft der 17e eeuw. Dit h.s. behoorde blijkens eene aanteekening op het boek tot het Huisarchief Farmsum en is daarin teruggebracht.

Register bevattende de minuten der brieven door de Stadsafgevaardigden van Groningen ter Staten-Generaal gezonden aan Burgemeesteren en Raad van Groningen van de jaren:

2/12 November 1675 — 21/31 Maart 1676;
9/19 Maart 1678 – 3/13 November 1680;
14/24 Mei 1692 — 5 Juli 1692.
Vermoedelijk geschreven door den mede-afgevaardigde Lucas Alting.

Een groot pakket brieven, rekeningen, processen en andere stukken toegezonden aan Jr. Joest Lewe thoe Peize en aan zijn zoon Jr. Johan Lewe, 16e en begin 17e eeuw.
(Joost Lewe heeft in den 80-jarigen oorlog een belangrijke rol gespeeld; zie o. a. Drentsche Volksalmanak 1899 blz. 29 en vlg.)

Bernhard Alting. Beschrivinge van Groningen. Anno 1645 (onuitgegeven handschrift).

Bernhard Alting. Oud- ende Nieu Groningen (onuitgegeven handschrift).

Geteekende kaart van het Westerkwartier.

Certificatiën van Stats meede hulp ende desseinprevie ende vooraff, voor ende alleer de Stadt tot St. Pieters Wapenen ende openbaer lantdaegs gewelt sijn genomen.

Aanteekeningen van het voorgevallene te Groningen in de jaren 1566—23 Juli 1581.

Grafboek der Martinikerk te Groningen.

H.s. 17e eeuw bevattende instructiën voor de beambten van de Noorderkerk te Groningen, eene beschrijving van wapens op de glazen in die kerk, kerkerekeningen 1665–1688 enz.

Memmorie van Lucas van Hulten, den olden, 1631, bevattende aanteekeningen uit zijnen tijd te Groningen.

H.s. 16e eeuw, bevattende tot dusverre onbekende stukken betreffende de bevestiging van Delfzijl in 1568 en 1569.

H.s. bevattende brieven, memoriën enz. betreffende de regeering van Stad en Lande, 1708 en 1709.

Eene verzameling van 136 charters betreffende Groningen en Ommelanden, meerendeels alleen van belang voor de genealogie.

Chronologisch register van extracten uit de resolutiën van Burgemeesteren en Raad van Groningen 1555—1753.

Door inbruikleengeving:

Van het *Gemeentebestuur van Appingedam*:

Het rekeningboek van het Woldzijlvest, zijlrecht van Olinge en Damsterhamrik van 1794—1823.
Dit h.s. is buiten twijfel afgedwaald uit het archief van het Woldzijlvest en vulde, daarin teruggekeerd, eene lacune aan.

Van het *Hoofdbestuur van het Waterschap Oterdum*:

Het archief van het voormalige Oterdummerzijlvest.
(Zie het medegedeelde in hoofdstuk IV).

Van het *Hoofdbestuur van het Waterschap Westerkwartier*:

De archieven van de zeven zijlvestenijen en dijkrechten vermeld in hoofdstuk IV.

Boekwerken.

Door schenking:

Van *Z. E. den Minister van Binnenlandsche Zaken*:

Middel. Nederlandsch Woordenboek van wijlen Dr. E. Verwijs en Dr. J. Verdam, deel IV afl. 20, deel V afl. 1 en 2.

Verslagen omtrent 's Rijks oude archieven XVIII—XXI over de jaren 1895—1898.

Verslagen omtrent 's Rijks verzamelingen van Geschiedenis en Kunst XX 1897.

Het Woordenboek der Nederlandsche Taal van prof. M. de Vries, deel I, deel II afl. 1—12, deel III afl. 1—9, deel IV, deel V afl. 1—13, deel X (2e reeks) afl. 1—15 en deel XI afl. 1—4.

Verslag van onderzoekingen naar archivalia te Parijs, belangrijk voor de geschiedenis van Nederland, op last van de regeering ingesteld door G. Busken Huet en Dr. J. S. van Veen, 's-Gravenhage 1899.

Exemplaren van 10 bestekken uitgegeven in 1899 door het Departement van Waterstaat, Handel en Nijverheid, betreffende werken in de provincie Groningen.

Van den heer *Algemeenen Rijksarchivaris te 's-Gravenhage*:

Notulen van de 7e, 8e en 9e bijeenkomst der rijksarchivarissen in 1896, 1897 en 1898.

Van den heer *Rijksarchivaris in Zeeland:*

a. Beschrijving eener verzameling charters en papieren, afkomstig van Jacop van den Moere, ontvanger te Beveren, berustende ten gemeentearchieve van Veere.

b. Beschrijving der charters, deel uitmakende van het archief van Hulsterambacht.

c. Het oud-archief van den Kerkeraad en de diaconie der Nederduitsch Hervormde Gemeente te Arnemuiden.

Van den heer *Rijksarchivaris in Friesland*:

Oude Kerkelijke archieven in Friesland, door Mr. J. L. Berns, 's-Gravenhage 1899.

Van den heer *Rijksarchivaris in Noord-Brabant:*

Verslagen omtrent de oude gemeente- en waterschapsarchieven in Noord-Brabant, uitgebracht door den rijksarchivaris in April 1898 en Mei 1899.

Van den heer *Archivaris der gemeente Utrecht*:

Verslag over het voorgevallene in de gemeenteverzamelingen in 1898.

Van het *gemeentebestuur van Deventer:*

De Cameraarsrekeningen van Deventer, uitgegeven door Dr. J. de Hullu, deel V stuk 1 en 2.

Van *Burgemeester en Wethouders der gemeente Groningen:*

Verslag van den toestand der gemeente Groningen over 1898.

Van *Burgemeester en Wethouders der gemeente Dordrecht:*

Mr. J. C. Overvoorde, Catalogus der prentverzameling der gemeente Dordrecht 1899.

Verslag van den toestand van het gemeentearchief te Dordrecht over 1898.

Van de Commissie voor het archief en de bibliotheek der gemeente Rotterdam:

Bronnen voor de geschiedenis van Rotterdam, deel III, bevattende: De oudste stadsrekeningen van Rotterdam, bewerkt door J. H. W. Unger en Mr. W. Bezemer.

Van den heer *Directeur der Koninklijke Bibliotheek te 's-Gravenhage:*

Verslag van de Koninklijke Bibliotheek te 's-Gravenhage over het jaar 1898.

Van den heer *Bibliothecaris der Universiteit te Amsterdam:*

Catalogus der handschriften I. Schenking Diederichs. Nederlandsche Afdeeling. Amsterdam 1899.

Van den *Directeur van het Krijgsgeschiedkundig Archief van den Generalen Staf:*

Nasporingen en studiën op het gebied der Nederlandsche Krijgsgeschiedenis 4e jaarverslag 1898.

Van *de Commissie van bestuur van het Provinciaal Museum van Oudheden en Geschiedkundige Voorwerpen in Drenthe:*

Verslag van genoemde Commissie over 1898.

Van *Mr. A. J. Andreae te Kollum:*

Mr. A. J. Andreae, Het „wonderlijck jaer 1572". Overdruk Friesche Volksalmanak 1899.

Van de *Erven Prof. Dr. W. A. Enschedé te Groningen:*

Eene groote verzameling 17e en 18e eeuwsche academische placcaten, programmata funebria enz. der hoogeschool te Groningen.

Van den heer Dr. *J. P. de Bie te Rotterdam:*

J. P. de Bie. Het leven en de werken van Petrus Hofstede, Rotterdam 1899. (Utrechtsche dissertatie).

Door aankoop:

Groninger Regeeringsalmanak voor 1899.

Groningsche Volksalmanak, Jaarboekje voor Geschiedenis, Taal- en Letterkunde der provincie Groningen voor 1899.

De Navorscher, jaargang 1899.

Nederlandsch Archievenblad, jaargang 1899.

Catalogus van den Historischen Atlas van Utrecht door Mr. S. Muller Fzn. Utrecht 1878.

Catalogus van het archief 3e Afd. 1795—1813 door Mr. S. Muller Fzn. Utrecht. 1884.

J. Suringa, Groningen in zijn verleden en heden. Gron. 1899.

Ph. de Renesse, Dictionnaire des figures héraldiques, Tome IV. fasc. 3, 4, 5 en 6. Tome V fasc: 1, 2 en 3.

Oorkondenboek van Groningen en Drenthe, 8e aflevering Groningen 1899.

De wapenheraut, Maandblad gewijd aan Geschiedenis, Geslacht- Wapen- Oudheidkunde enz. jaargang 1899.

H. van Berkum, Kerkelijke geschiedenis van Nieuw Beerta. Sneek 1856.

L. van Bolhuis, Tweetal van plechtige redevoeringen. Groningen 1778.

T. Borgesius, Landbouw en landontginning in de Veenkoloniën der provincie Groningen. Haarlem 1856.

H. H. Brucherus, Geschiedenis van de opkomst der kerkhervorming tot 1594. Groningen 1821.

J. van Cleeff, Beschouwing van het Reit- of loopende diep in deszelfs tegenwoordigen toestand. Groningen 1836.

J. Gleintz, Groningae praefectura et camerae hovetmannorum praesidium a primis urbis incunabulis ad praesentem usque annum. Gron. 1663.

De voorbedagte laster en leugentaal die gevonden wordt in 't 5e stukje der Nederlandsche Jaarboeken 1749.

J. Nanninga Uitterdijk. Etude sur l'Abbaye d'Aduard. Tours 1874.

J. Nanninga Uitterdijk, Einige noch ungedrückte Briefe des Ubbo Emmius.

M. D. Teenstra, Kronijk of breedvoerige rekenkundige tafel inzonderheid voor de provv. Groningen, Friesland en Drenthe 1860.

Succincta narratio de Claris in Republica Ecclesia Academia et Arte Militari Altingiis contexta a Mensone Henrico Alting. J. U. D. Collegio Juratorum Civitatis Groninganae adscripto. Gron. 1772.

Johs. Onnekes, Zeden, gewoonten en gebruiken in de provincie Groningen. Kuilenburg 1886.

D. E. Zuithoff, Geschiedenis van het oude dorp Rottum. Uithuizen 1857.

Dr. J. A. Wijnne, Bouwstoffen voor eene geschiedenis der Latijnsche school en het Gymnasium te Groningen. Groningen 1870.

Dr. R. Westerhoff, Twee hoofdstukken uit de geschiedenis van ons dijkwezen. Groningen 1865.

T. P. Tresling, De warven en hoofdmannenkamer of het voormalig Provinciaal Gerechtshof binnen de Stad Groningen. Groningen 1839.

Dr. Jos. Bodmann. Der zweikoepfige Adler als ein Zeichen des Teutschen Reichs. Nürnberg 1802.

Over den oorsprong van de munt en het wapen der Stad Groningen door Dr. G. Acker Stratingh. Groningen 1849.

E. W. Moes, Iconographia Batava afl. 23/24, 25/26.

Reitsma en van Veen, Acta der Prov. en Part. Synoden deel VIII.

Bijdragen tot de kennis van de provincie Groningen en omgelegen streken, uitgegeven door het Centraal Bureau voor de kennis van de provincie Groningen en omgelegen streken, deel I, 1e stuk.

Twee 16e eeuwsche gedrukte kaarten van Groningen en Ommelanden.

a. Frisiae antiquissimae trans Rhenum provinciae et adjacentium regionum nova et exacta descriptio. Henricus Nagel fecit; Joan Bussemecher excudit; Coloniae Agr.

b. Kaart van Friesland en Groningen. Sibrandus Leonis Leovardiensis describit cum privilegio Imp. et Reg. 1579.

Kaart der stad Groningen, waarop de verschillende kluften zijn aangeduid.

A. A. Vorsterman van Oijen, Stam- en wapenboek van aanzienlijke Nederlandsche familiën met genealogische en heraldische aanteekeningen, 3 deelen. Groningen 1885—1890.

Osnabrücker Urkundenbuch Band III Heft 2/3. Osnabrück 1899.

Hansiches Urkundenbuch, Band V en VIII. Leipzig 1899.

Verliezen.

Voorzooverre mij bekend werden geene verliezen geleden. Alleen werden enkele stukken, gevonden in het huisarchief Farmsum, — hetwelk, zooals ik vroeger reeds mededeelde (Zie Verslag 1897 blz. 280) het vermoeden opwekt, dat onder de bewoners van het huis Farmsum een liefhebber-verzamelaar van charters is geweest, — overgebracht naar de rijksarchiefdepôts in Utrecht en in Friesland en naar het gemeente-archief van Deventer, waar zij bleken te behooren.

VII. *Uitslag der pogingen om afschriften te verkrijgen van belangrijke onuitgegeven bescheiden, voor het archief van de provincie van gewicht, en berustende in andere binnen- en buitenlandsche archieven.*

Met medewerking van mijn Collega te Utrecht werd ten rijksarchieve aldaar een afschrift gemaakt van het zeer moeilijk leesbare en eenig bekende exemplaar van de 16e eeuwsche kroniek

van Abel Eppens tho Equart, waarvan het origineel in het rijksarchief te Groningen berust, hetwelk daartoe tijdelijk te Utrecht werd gedeponeerd. Dit afschrift, dat zal dienen om een voorgenomen uitgave van de kroniek door het Historisch Genootschap te Utrecht mogelijk te maken, blijft het eigendom van het rijksarchief te Groningen.

VIII. *Gebruik gemaakt van het archief door en inlichtingen verstrekt aan autoriteiten en particulieren.*

Schriftelijke inlichtingen werden verstrekt aan:

F. Pluim te Baarn betreffende de familie Wesselius.

Mr. E. Pelinck te Assen, betreffende het h.s. n°. 271 in folio en den schrijver daarvan Gerhardus Harmanni alias Loppersum.

Mr. A. S. de Blécourt te Rotterdam, aangaande de wijnaccijns en het heerenwijnhuis te Groningen.

P. H. Meekhoff Doornbosch Jr. te Baflo, betreffende den verkoop van Warfumborg in 1683.

Mr. A. H. Koning te Finsterwolde, betreffende een recht van weg gelegen op een land te Finsterwolde.

Den heer *Secretaris van het waterschap „Fivelingo"*, aangaande den eigendom van eenig land aan de Kolholsterkleiweg en het voormalige dijkvest van 't Zandt.

Den heer *Commissaris der Koningin in de provincie Groningen*, aangaande den aanleg, de bestemming en de verplichting tot onderhoud der leidijken.

Denzelfde, over het justificeeren door de stad Groningen van hare rechten tot heffing bij verschillende verlaten, naar aanleiding van het Décret Imperial den 21 Octobre 1811.

Denzelfde, betreffende de wenschelijkheid tot het intrekken of wijzigen van het Kon. besluit van 22 December 1821.

Prof. Paul Fredericq te Gent, die een afschrift ontving van een brief van Karel van Gelder aan zijn bastaardzoon. (Reg. Archief Groningen 1531 n°. 1.)

Denzelfde, betreffende de door S. Benninge in zijn kroniek vermelde geschiedenis van het openbreken der aflaatkist in 1506.

W. F. A. Elsen, pastoor-deken te Groningen, die inlichtingen ontving over den Walfridusvrede, vermeld in het oude landrecht van Hunsingo van 1252.

Dr. G. Sello, archivaris te Oldenburg, over de kroon boven het Groninger Stadswapen.

Dr. J. van Wageningen te Groningen over tijd en plaats van het overlijden van den heer Nicolaas Engelhard, in leven Raad van Indiën enz.

Mr. S. Muller Fzn., rijksarchivaris te Utrecht, die inlichtingen ontving over eenige oude Groninger kronieken.

L. Calkoen te Amsterdam, voor wien een onderzoek betreffende den doop van eenige leden der familie Calkoen te Groningen werd ingesteld.

Dr. S. K. de Waard te Grijpskerk betreffende een gevonden gouden munt (Salut d'or van Hendr. VI van Engeland).

L. Franken te 's-Gravenhage over de invoering van de belasting van het klein zegel in de provincie Stad en Lande.

HH. Kerkvoogden der Ned. Herv. Gemeente te Groningen, over den eigendom van de provinciale gestoelten in de drie hoofdkerken te Groningen.

Mr. J. G. Holthuis te Groningen, betreffende een uitspraak van den ambtman van Selwerd over het vaarwater tusschen Haren en Paterswolde.

L. Wichers te 's-Gravenhage, voor wien genealogische onderzoekingen betreffende het geslacht Wichers te Groningen werden ingesteld.

D. G. van Epen te Brussel, die genealogische inlichtingen over de geslachten Busch, Trip en Wichers ontving.

Dr. Walter Stein te Giesen, over eenige oude plaatsnamen in de Ommelanden in 15e eeuwsche stukken.

Mr. Th. Haakma Tresling te Groningen over het recht van benoeming van een schepper van het Vierendeel, toekomende aan het huis Fraylemaborg te Slochteren.

Mr. E. van Loon te Groningen betreffende de medewerking der stad Groningen bij de splitsing der karspelen Scheemda en Nieuw-Scheemda, Beerta en Nieuw-Beerta, Oude- en Nieuwe-Pekela, Midwolda en Nieuwolda en Veendam en Wildervank.

Dr. H. Brugmans te 's-Gravenhage, die inlichtingen over en copiën van charters van de abdij te Aduard ontving.

E. W. Moes te Amsterdam, die talrijke genealogische mededeelingen over portretten ontving.

Prof. Ch. Adam te Dijon, die een afschrift van een brief van den Franschen Gezant de la Thuillerie aan de Staten van Groningen over Cartesius (1645) ontving.

Denzelfde, betreffende Jr. Wigbolt Aldringa te Groningen † 1640.

Het *Gemeentebestuur van Groningen*, aangaande de grenzen van het vischrecht op het Reitdiep.

Dr. H. J. de Dompierre de Chaufepié te 's Gravenhage, over de voorstellingen op oude landschapszegels, speciaal over het Sigillum Secretum tocius Frisie ad Causas.

Den Hoofdingenieur van den provinciaien waterstaat te Groningen, over de graving en het onderhoud van het Muntendammerdiep.

Prof Dr. Gy von Wtvauffi te Budapest, Over brieven van Clusius.

L. J. Tielemans, pastoor te Veendam, betreffende de oudste geschiedenis van Winschoten.

M. J. Janssen, kapelaan te Well, betreffende het geslacht Herema.

den heer Directeur van het Koninklijk Penningkabinet te 's Gravenhage, over de muntvondsten in de provincie Groningen over 1899.

Verder werden nog afschriften van verzegelingen, meerendeels beklemcontracten, verstrekt aan de heeren notarissen:

H. Zeven te Wildervank; *G. Fontein* te Winschoten; *J. J. Offerhaus* te Winschoten; *Mr. A. H. Koning* te Finsterwolde; *P.*

Drenth te Zuidbroek; *Mr. S. M. S. de Ranitz* te Winsum en *Mr. F. van der Tuuk* te Groningen;

en aan de heeren *Jhr. T. J. van Iddekinge, Mr. Th. Haakma Tresling, W. J. Klein, Jhr. Mr. J. J. A. Quintus* te Groningen en *L. Wichers* te 's Gravenhage.

De voor die afschriften ontvangen schrijfgelden bedroegen de som van f 11,60, welke gelden bij den Rijksbetaalmeester te Groningen zijn gestort.

Stukken behoorende tot het rijksarchiefdepot te Groningen werden op verlangen toegezonden aan:

Mr. A. S. de Blécourt te Rotterdam, die de crimineele protocollen van het Wold-Oldambt ontving ter bestudeering in het archiefgebouw aldaar;

Dr. H. Brugmans te 's Gravenhage, die ter bestudeering in de Koninklijke Bibliotheek ontving:

a. de verschillende handschriften van de Vitae ac gesta abbatum Adwardensium;

b. het h. s. der kroniek van Abel Eppens tho Equart;

c. de rekening der kloostergoederen over 1595 met het daarbij behoorend register der venen en turflanden.

d. het h. s. kroniek van Johan Rengers van ten Post.

Wederkeerig werden aan het Rijksarchief in Groningen de navolgende stukken toegezonden om in de werkkamer van het archiefgebouw te worden bestudeerd:

ten behoeve van *Prof. Dr. C. H. Th. Bussemaker* te Groningen:

Van het Algemeen Rijksarchief te 's Gravenhage: Het register van de Secreete resolutiën der Staten-Generaal van het jaar 1717.

ten behoeve van *Prof. Dr. J. Reitsma* te Groningen:

Van het Rijksarchief in Drenthe: Het liber classicalis in Drenthe 1598—1623.

Het archief werd persoonlijk bezocht en de daar aanwezige

stukken geraadpleegd door de bovengenoemde heeren, te wier behoeve stukken waren overgezonden, alsmede door de heeren:

Mr. J. M. Nap te Groningen, die de oude zijlrechten der Ommelanden bestudeerde.

Luit. G. Snel te Groningen, die zijne krijgsgeschiedkundige onderzoekingen voortzette.

P. H. Meekhoff Doornbosch Jr. te Baflo, die allerlei resolutien en andere stukken raadpleegde betreffende de klokken in de Ommelanden.

H. Steenhuis Geertsema te Wirdum, die in de oude notulen van het Dorpsterzijlvest een onderzoek instelde.

Jhr. T. J. van Iddekinge te Groningen, die genealogische onderzoekingen deed betreffende het geslacht van Iddekinge.

Jhr. Mr. J. F. Lewe van Nijenstein, die hetzelfde deed betreffende de familie Lewe.

J. Suringa te Groningen, die herhaaldelijk het archief bezocht tot het inwinnen van allerlei inlichtingen ten behoeve van zijn in wording zijnd boek: „Groningen in zijn verleden en zijn heden".

Mr. F. van der Tuuk te Groningen, die de betaling der karspellasten te Nieuwe Pekela en andere plaatsen in de provlncie Groningen zocht na te gaan.

Mr. E. van Loon te Groningen, die de oprichting en de rechten der karspelen in de provincie Groningen bestudeerde.

A. Engelsman te Veendam, die den aanleg en geschiedenis der Veenkoloniën bestudeerde.

Sieuwerts van Reesema te Rotterdam, die genealogische onderzoekingen instelde over het geslacht Reersom.

Mr. A. S. de Blécourt te Rotterdam, die zich licht verschafte over de oude voorschriften betreffende herbergen, tappen enz.

L. P. de Groot, notaris te Groningen, die een onderzoek instelde naar het eigendomsrecht van een mandeelige plaats in de Oude Kijkintjatstraat te Groningen.

Bonet Maury, prof. théol. te Parijs, die over de oudste geschiedenis der academie te Groningen en de uit Frankrijk afkomstige professoren aan die universiteit inlichtingen inwon.

Max Goebel, theol. cand. te Utrecht, die een onderzoek instelde betreffende het leven en de daden van prof. Samuel Maresius en zijne twisten met Jacobus Alting.

Ook nu weder werden bovendien aan allerlei personen, die zich daartoe aan het archief aanmeldden, korte inlichtingen verstrekt, veelal van genealogischen of heraldieken aard, veelal betreffende numismatiek, nog meer in zaken van beklemrecht.

IX. *Uitkomst van de bemoeiingen met gemeente- en waterschapsarchieven.*

HH. Gedeputeerde Staten en inzonderheid de heer Commissaris der Koningin in de provincie Groningen stonden mij wederom krachtig bij in mijne pogingen tot het verkrijgen der oude waterschapsarchieven. Dientengevolge werden de oude archieven, berustende onder de hoofdbesturen der waterschappen Oterdum en Westerkwartier naar het rijksarchief in bruikleen overgebracht, zooals breeder in de Hoofdstukken IV en VI van dit verslag is vermeld. Ook mocht ik van de hoofdbesturen der waterschappen Reiderland en Westerwolde het bericht ontvangen, dat zij bereid zijn de onder hen berustende oude archieven in bruikleen af te staan aan het Rijksarchief te Groningen. Met het waterschap Oldambt worden de onderhandelingen nog voortgezet. Mocht ook dit waterschap tot in bruikleen geving genegen zijn, dan rest alleen het Waterschap „Hunsingo", welks hoofdbestuur de bezitter is van de belangrijke archieven van het in de 2[e] helft dezer eeuw opgeheven Winsummer- en Schaphalsterzijlvest en van enkele zijlvestenijen en dijkrechten van minder belang. Dat voornoemd hoofdbestuur zorg draagt voor die oude archieven, zooals o. a. blijkt uit het bouwen van een brandvrije archiefkluis aan het waterschapshuis te Onderdendam is zeker te prijzen, doch het is te betreuren, dat men de ordening heeft opgedragen aan een niet-deskundige en niet aan den rijksarchivaris. Hierdoor toch wordt geene uniformiteit in de ordening der oude zijlvestenijarchieven in deze provincie verkregen, terwijl nu bovendien een gedeelte van de oude archieven van het Winsummer- en Schaphalsterzijlvest zal berusten in het waterschapshuis en een gedeelte in het rijksarchiefdepôt te Groningen.

Nog zoude men onder dit hoofdstuk kunnen rangschikken de bemoeiingen, welke ik had naar aanleiding van een achttal folio

bladen beschreven perkament, welke mij door een boekbinder, als schutbladen afkomstig uit den band van een oud boek, werden ter hand gesteld om daarmede naar bevind van zaken te handelen. Bij onderzoek bleken het acht opeenvolgende bladen (dus 16 bladzijden) te zijn van eene rekening van 1408 van de stad Doullens. Ik heb deze bladen naar het Departementaal archief te Amiens opgezonden en mocht zoowel van den archivaris als van den Prefect van het Departement de la Somme brieven ontvangen, getuigende van groote dankbaarheid voor deze gewichtige vondst.

X. *Maatregelen in het belang van het archief te nemen.*

Onder verwijzing naar het in Hoofdstuk I medegedeelde over de benedenkamer, neem ik de vrijheid in herinnering te brengen mijne opmerking onder ditzelfde Hoofdstuk X in het vorig jaarverslag gemaakt over de wenschelijkheid der vervanging van de vurenhouten schuifdeuren door lichte deuren van ijzergaas.

Groningen, 27 Februari 1900.

De Rijksarchivaris in Groningen,

J. A. FEITH.

Het Rijksarchief in Drenthe.

I. *Toestand der bewaarplaats van het archief.*

De bewaarplaats zelve van het archief geeft, evenmin als ten vorigen jare, tot bizondere opmerkingen aanleiding.

De benedenwoning werd door een nieuwen huurder betrokken, die wel zeer rustig is, maar de daarachter gelegen en aangrenzende schuur heeft ingericht tot stalling voor zijn paard. De aanwezigheid van eene tamelijke hoeveelheid hooi en stroo is juist niet geschikt voor het archief. Het verheugt mij daarom zeer, dat misschien den aanstaanden zomer de archivalia zouden kunnen worden overgebracht naar het brandvrij gebouw. De toestand is dan ook op het oogenblik niet benijdenswaardig. Waar voor behoorlijke plaatsing reeds de ruimte ontbreekt, spreekt het van zelf, dat de regeling, waarbij men altijd over gelegenheid tot verplaatsing moet kunnen beschikken, zeer veel bezwaar ontmoet. Op allerlei wijze tracht ik hierin te voorzien, maar het bezwaar geheel wegnemen, kan ik niet.

II. *Toestand der reddings- en brandbluschmiddelen.*

Evenals ten vorigen jare werd ook in 1899 de bliksemafleider na elk onweer boven de stad nagezien. De verdere benoodigdheden verkeeren in goeden toestand. Nieuwe voorwerpen behoefden niet te worden aangekocht.

III. *Toestand der archiefverzamelingen.*

De materieele toestand der stukken werd in het afgeloopen jaar zooveel mogelijk verbeterd. Bizonderheden zijn hieromtrent niet te vermelden.

IV. *Werkzaamheden en voortgang der inventarisatie en der ordening van het archief.*

De minuten van de notulen der elkaar sedert 1795 opvolgende besturen werden door mij nagezien tot 1812. Uit verschillende

gegevens mocht afgeleid worden, dat in hoofdzaak bij de minuten werden bewaard de stukken, die de aanteekening dragen, dat zij ter vergadering werden gelezen, en natuurlijk de in de notulen geïnsereerde stukken. Enkele uitzonderingen kwamen hierop voor; terwijl omtrent andere stukken een sterke twijfel bij mij rees. Van deze werd eene lijst gemaakt, om later bij de definitieve afwerking over hunne plaatsing te kunnen beslissen. Tevens schoot ik uit de stukken, die niet voldeden aan de beide bovengenoemde vereischten, voorzoover zij niet het kenmerk droegen, dat zij *wel* bij de notulen waren bewaard geworden; terwijl ook hier lijsten de noodige aanwijzingen kunnen geven. Het criterium schijnt in hoofdzaak juist te zijn; immers onder de uitgeschoten stukken zijn zeer vele, die volgens hunnen aard behoord hebben tot dossiers, genoemd in inventarissen van het archief d.d. 1795, 1800 en 1829. Wanneer deze stukken tusschengevoegd zijn, is niet zeker. Sommige waarschijnlijk ten tijde van den provincialen archivaris, wiens instructie hem daartoe uitlokte. Maar andere werden door mijn voorganger in de notulen gebracht. Den inventaris van 1829 voorzag hij van vele aanvullingen en verbeteringen en zoo voegde hij daarbij de vermelding van den inhoud van vele in dien inventaris niet beschreven stukken; bij de omschrijving van vele dossiers en bundels schreef hij de opmerking: „in de notulen gebracht." Hierdoor werd het mij gemakkelijk gemaakt vast te stellen, dat die stukken terecht uit de notulen moesten verwijderd worden voor eene afzonderlijke beschrijving. Niet alle dossiers en bundels, in oude inventarissen genoemd, zijn voor den dag gekomen, zoodat hunne herstelling nog geruimen tijd zal vorderen; waarbij echter de bovengenoemde lijsten het noodige licht kunnen helpen ontsteken.

Ten tijde van de Provisioneele Repræsentanten waren de bijlagen tot de minuten der notulen genummerd; zij waren bewaard geworden met eene daarvan opgemaakte lijst. Op een paar stukken na gelukte het mij de verzameling, die over de notulen verspreid was, weer volledig te maken.

Ook had het mij getroffen, dat verschillende stukken voorzien waren van een volgnummer; het waren blijkbaar stukken ingekomen bij den landmeter Nielsen en minuten van stukken, door hem verzonden. Overtuigend bleek dit, toen ik later naast het stuk, ingekomen bij het provinciaal bestuur, weder een gelijkluidend genummerd stuk aantrof. Deze stukken behooren dus niet in de notulen thuis, doch moeten worden vereenigd tot het archief van genoemden Nielsen.

In den ijver om zooveel mogelijk alle losse stukken bij de notulen te voegen, was men ook in een ander opzicht te ver gegaan: zelfs minuten van stukken, uitgegaan van de Commissie

van Landbouw waren in de notulen gelegd *naast* het geëxpedieerde stuk. Waar het archief dier commissie eveneens in mijn depôt berust, behoort dit terug te ontvangen, waarop het recht heeft.

De minuten der uitgaande brieven, die in genummerde serieën waren bewaard geworden, werden eveneens uit de notulen te voorschijn gebracht en afzonderlijk beschreven.

Hetzelfde geschiedde met de niet genummerde brieven, die naar hunne herkomst in serieën moesten worden verdeeld.

Opmerkelijk mag het zeker heeten, dat de aanleiding voor eene afzonderlijke bewaring van omvangrijke bijlagen tot de notulen niet of althans niet altijd schijnt gezocht te moeten worden in dien omvang. Het vermoeden mag gekoesterd worden, dat deze afscheiding gemaakt werd uit tweeërlei motief: het belang der onderwerpelijke zaak en het belang van den secretaris. Waarschijnlijk toch heeft deze verschillende stukken afgezonderd om ze gemakkelijk te kunnen raadplegen en is dit, althans in sommige gevallen, het *eenig* motief geweest, waarom zij niet bij de notulen werden gevoegd.

Tevens mag vermeld worden, dat de registers der notulen niet te splitsen zijn naar de verschillende besturen, die elkander tot 1807 opvolgden, evenmin als men voor de registratie der brieven een nieuw deel begon, wanneer een nieuw bestuur was opgetreden. En hetzelfde verschijnsel openbaart zich bij andere registers, als die van de ordonnantiën van betaling geslagen op de verschillende rentambten enz. Het argument, dat dit geschied zoude zijn uit spaarzaamheid, omdat de registers nog niet volgeschreven waren, vervalt eenigszins, wanneer wij vinden zoovele registers, slechts voor een tiende of hoogstens voor de helft beschreven, die ongeveer uit denzelfden tijd zijn.

Naast de registers met notulen hebben wij nu dus weer: *a.* de minuten met de stukken, die daarbij waarschijnlijk steeds gevoegd waren, terwijl van de twijfelachtige onder deze eene lijst aanwezig is, — *b.* de stukken, geschoten uit de minuten der notulen en in een pak bewaard, voor zoover zij niet vereenigd zijn geweest in dossiers of bundels (waartoe zij wederom bijeengezocht moeten worden (1)) of behooren te worden gebracht tot andere archieven (b.v. Nielsen, Landbouw), — *c.* de dossiers en bundels, voor zoover zij voorhands herkend konden worden. Naast de registers met brieven staan weder de serieën ingekomen en de minuten der uitgaande brieven.

Van de rekeningen vervaardigde de heer Kijmmell, — overeen-

---

(1) Zoo was er bv. eene afzonderlijke verzameling «Geseponeerde stukken».

komstig § 42 der Handleiding, waarbij ik ook deed aanteekenen de colleges, waarvoor de rekeningen werden afgelegd, — tabellen, met aanwijzing omtrent den tijd, waarover de rekening loopt, den rendant, de afhooring enz.

Zoodoende is het omvangrijkste gedeelte van de archieven na 1795 voorloopig beschreven, maar het behoeft wel geen betoog, dat nog zeer veel te doen is, voordat de bewerking definitief mag worden genoemd.

Ook de archieven van Ridderschap en Eigenerfden en Drost en Gedeputeerden kwamen een stap nader aan hunne ordening. Met het oog op de meer dan 50 liassen, die in den inventaris van 1627 beschreven worden, doorliep ik alle nummers van den concept-inventaris van mijn voorganger, waarin oogst te verwachten was. Het resultaat is zeer aanzienlijk; massa's stukken met liasgaatje bleken aanwezig te zijn, terwijl ik tevens ontmoette vele stukken, die duidelijk bleken te behooren tot nummers van den inventaris van 1627. Al deze stukken werden, met aanwijzing der herkomst, uitgeschoten. Eenige liassen werden reeds bijeengezocht. De serieën brieven van en aan de verschillende stadhouders, van en aan den prins van Oranje (Maurits), van en aan de Staten-Generaal, den Raad van State en de Generaliteits-Rekenkamer, van en aan de agenten der Landschap te 's Gravenhage, van en aan naburige provinciën en steden, van en aan de drosten, van en aan de schulten, van en aan de kerspelen, van en aan de ontvangers, van en aan colonels en oversten, van en aan ritmeesters en kapiteins, de lias der ecclesiastica en eenige andere zijn reeds zooveel mogelijk bijeengebracht. Evenzoo de serieën der monsterrollen, de declaratiën van de betaling der landschapsquote in de generaliteitslasten enz. Maar veel is nog te doen; en het feit, dat eene halve eeuw geleden zelfs de liassen met de acquitten der rekeningen zijn geplunderd om daaruit af te zonderen stukken, die rechten van de Landschap of van kerspelen konden ophelderen, zal zijn bezwaar doen gevoelen bij de herstelling der liassen. De vreemde bestanddeelen toch, die daardoor zijn gebracht tusschen de andere stukken, zullen waarschijnlijk slechts met groote moeite zijn aan te wijzen.

Eene beschrijving der deelen en serieën losse stukken, aanwezig in dit gedeelte van het archief, is bijna gereed.

Ook van de rekeningen van vóór 1795 is eene tabel vervaardigd, als boven werd bedoeld.

Het meest omvangrijke deel van mijn depôt is aldus beschreven. Maar het mag niet verheeld worden, dat het bewerkelijkste gedeelte nog te regelen blijft. De oude inventarissen bevatten echter daarvoor een schat van aanwijzingen, zoodat aan de reconstruc-

tie van de archieven naar hunne oude indeeling niet behoeft te worden gewanhoopt.

Het archief der classis Meppelana is, voor zoover het in bruikleen werd ontvangen, door mij geïnventariseerd. Al is het niet groot, het bestaat bijna geheel uit losse stukken, die evenwel meerendeels tot eenige serieën terug te brengen waren. Zeer te betreuren is het, dat de archieven van den ring en van den kerkeraad van Meppel hiermede vereenigd zijn geweest. Sommige stukken bleken wel tot een dezer andere archieven te behooren; doch eene tamelijke hoeveelheid losse stukken draagt geen kenteeken, van welk dier drie archieven zij afkomstig zijn. Toch beschreef ik ze in den inventaris van de archieven der classis Meppelana, met aanteekening mijner onzekerheid.

Van het archief der classis Emmana verkreeg ik alleen het gedeelte van vóór 1813, slechts bestaande uit twee protocollen met notulen over 1633—1815.

Het is mijn plan van de scribae van beide classes opgave te vragen van het bij hen achtergebleven deel hunner archieven, opdat op mijn bureau volledige inventarissen dier archieven gevonden worden.

Van de boekerij vervaardigde ik een nieuwen catalogus, ingedeeld naar de gewone rubrieken; deze moet nog worden in het net geschreven.

Verschillende aanwinsten werden verkregen voor een topographischen en een historischen atlas van Drente. De beschrijving daarvan is begonnen, maar werd nog niet voltooid.

V. *In druk uitgegeven bescheiden behoorende tot het archief.*

In 1899 zijn, voor zoover mij bekend is, geene bescheiden uit mijn depôt in druk uitgegeven, behalve de acte synodalia over 1598—1620, welke gedrukt zijn in de bekende verzameling van de acte synodalia der provinciën, tot 1620 uitgegeven door de professoren J. Reitsma en S. D. van Veen.

VI. *Aanwinsten, door aankoop enz. verkregen; verliezen.*

Gelijk ik boven reeds vermeldde, ontving ik in bruikleen van den scriba der classis Emmana het oud-archief dier classis, bestaande in twee protocollen met notulen. Zeer verheugt het mij, dat deze belangrijke stukken thans in veilige haven zijn aangekomen.

Maar des te meer ook doet het mij leed, Uwer Excellentie te moeten berichten, dat de scriba der classis Assen (vroeger Roldana) nog niet nakwam zijne belofte, mij het oudste deel

van het archief zijner classis in bruikleen te zullen overdragen. En vooral, omdat dit archief zeer omvangrijk moet zijn, het uitgebreidste misschien van de drie, en waarschijnlijk ook het belangrijkst, spijt het mij des te meer, dat nog niet tot de overdracht werd overgegaan. Ik hoop, dat in 1900 eindelijk de voor het archief zoo heilzame maatregel zal worden getroffen.

Een onderzoek, te Hooghalen ingesteld, naar archivalia afkomstig van den Etstoel, had helaas geen gunstig gevolg, omdat daar zulke stukken niet gevonden werden. Mijn zegsman had mij verkeerd ingelicht. Te Hooghalen werd ik verwezen naar Brunsting (bij Beilen), waar ik in 1900 een onderzoek instelde, dat goeden uitslag had, maar in een volgend verslag behoort te worden vermeld.

Ook was mij in het afgeloopen jaar ter hand gesteld een inventaris, opgemaakt door wijlen P. A. Derks, van het oud-archief der marke van Nijeveen. Inlichtingen, bij den burgemeester dier gemeente ingewonnen, brachten aan het licht, dat ter secretarie aldaar oude stukken voorhanden waren. Een persoonlijk door mij ingesteld onderzoek deed mij in die stukken terugvinden de door Derks beschrevene. Overeenkomstig het besluit van den gemeenteraad van Nijeveen heb ik die stukken in bruikleen medegenomen voor mijn depôt. Zij bleken nog alle aanwezig te zijn.

Van den heer W. Koops te de Wijk ontving ik ten geschenke nog enkele stukken, meerendeels betrekkelijk de marke van Havelte.

VII. *Uitslag der pogingen om afschriften te verkrijgen enz.*

Aanleiding tot het nemen of doen vervaardigen van afschriften ten behoeve van mijn depôt was er in het afgeloopen jaar niet.

VIII. *Gebruik van het archief gemaakt door en inlichtingen verstrekt aan autoriteiten en particulieren.*

Aan Gedeputeerde Staten dezer provincie werden inlichtingen verstrekt omtrent de verplichting tot aanleg van een weg langs de Friesche grens ter hoogte der Haler- en Wittervenen en omtrent den aanleg der genoemde venen.

Dr. P. H. Roessingh te Leiden verkreeg inlichtingen omtrent de vicarie-goederen in Drente.

Het in mijn vorig verslag aangekondigd onderzoek van Dr. Knappert naar de bronnen van Picardt heeft hem geene andere geschreven bron doen erkennen dan de reeds genoemde Quaedam

Narracio. Toch schijnt het mij hoogst onwaarschijnlijk, dat de zoo nauwkeurige Picardt zich vergenoegd zoude hebben met dat eene handschrift en verder alleen op gedrukte bronnen zoude gesteund hebben. Daarvoor had hij een te onderzoekenden geest; ik behoef slechts te wijzen op den schat van folklore, dien hij in zijn boek bijeengebracht heeft en die niet dan ten koste van groote moeite en zeer veel navraag verzameld kan zijn. De stad Hunsow, door hem zoo plastisch beschreven, kent hij ook niet alleen bij geruchte; hij heeft zichzelf door plaatselijk onderzoek overtuigd van het waarschijnlijke van haar bestaan. Daarom kan ik niet gelooven, dat diezelfde man, wanneer hij, hetzij ter Leidsche bibliotheek hetzij door vriendelijke bemiddeling, een handschrift van de Quaedam Narracio ten gebruike had gehad, gerust zoude hebben, voordat hij met meerdere bronnen had kennis gemaakt. Het onderwerp heeft dan ook voor mij zijne aantrekkelijkheid behouden, al ontveins ik mij geenszins de groote moeilijkheden daaraan verbonden. Wanneer mijne regelingswerkzaamheden het mij zullen toelaten, hoop ik dan ook een zoo helder mogelijk licht te doen schijnen over den arbeid van den geschiedschrijver van Drente.

De heer A. W. Kymmell, commies der posterijen te 's Gravenhage, stelde een onderzoek in naar het postwezen in deze provincie in vroegere jaren, doch deed geene belangrijke ontdekkingen.

De heer W. Koops, uit de Wijk, hield zich bezig met nasporingen omtrent de bezittingen der abdij Dikninge, waarvan het resultaat, evenals dat van Dr. Knappert, zal verschijnen in den Nieuwen Drentschen Volksalmanak voor 1900.

De 1e luitenant A. J. van Gruting, belast met de krijgsgeschiedkundige nasporingen in mijn depôt, zal in het aanstaande najaar worden vervangen; reeds een viertal jaren hield hij zich met deze studiën bezig. In verband daarmede verzocht ik van hem eene mededeeling omtrent zijne werkzaamheid, ten einde haar hier op te nemen. Zoowel voor zijn opvolger als voor mijzelven, alsook voor ieder, die in deze onderzoekingen belang stelt, schijnt het mij van belang den stand der zaak goed te kennen. Hij heeft hieraan wel willen voldoen en mij het volgende medegedeeld:

„Door mijnen voorganger, den 1en luitenant-adjudant A. Beek, „werden doorzocht de tijdperken: 1665—1666 (Nederlandsch-„Munstersche oorlog), 1672—1678 (oorlog met Frankrijk, „Engeland, Zweden, Keulen en Munster) en 1793—1795 „(oorlog van de Eerste Coalitie tegen de Fransche Republiek).

„Door mij werden sedert het jaar 1897 nagegaan de tijd-„vakken: *a.* vóór 1568 (sedert de oprichting der staande

„legers tot den 80-jarigen oorlog), *b.* 1568—1648 (80-jarige „oorlog), *c.* 1688—1697 (9-jarige oorlog met Frankrijk), „*d.* 1702—1713 (Spaansche erfopvolgingsoorlog), *e.* 1741—„1748 (Oostenrijksche erfopvolgingsoorlog), *f.* 1787 (Pruisische tusschenkomst), *g.* 1795 (rassemblement van „Osnabrück), *h.* 1798—1802 (oorlog in bondgenootschap met de „Fransche Republiek tegen de Tweede Coalitie) en *i.* 1799—„1802 (Hollandsche brigade in Engelschen dienst op het „eiland Wight).

„Wat betreft de tijdvakken *a.* en *i.* werden door mij in „het geheel geene militaire bijzonderheden aangetroffen en „bij *d.*, *f.*, *g.* en *i.* geene bijzonder meldenswaardige zaken, „hoewel bundels werden ingezonden.

„Het onderzoek leverde o. a. op voor:

„*b.* Gegevens omtrent requisitiën, doortrekken van troepen, „fortificatie van Coevorden, Schipbrug bij Doesburg 1586, „kosten van den oorlog, inkwartieringen, brieven aangaande „verschillende krijgsbedrijven, zeeslag in 't Scheurtje enz.;

„*c.* Brieven betreffende de gebrekkige bewaking van Coe„vorden, enz.;

„*e.* Oefening der troepen, vermeerdering der mineurs en be„waking der frontieren, enz.;

„*h.* Enkele berichten omtrent de verschijning der Engelschen „op de kustplaatsen der Zuiderzee, enz."

„Voor mijnen opvolger blijven nog ter nasporing over: de „tijdvakken na het jaar 1800, wat betreft het rijksarchief, „en c. q. de onderzoekingen in de overige archieven der „provincie Drenthe."

IX. *Uitslag der bemoeiingen met gemeente-, waterschaps- en andere archieven.*

In het afgeloopen jaar bood zich geene gelegenheid aan tot bemoeiing met andere archieven in deze provincie. Ik moet daarbij voegen, dat ook van mijn kant zulk eene gelegenheid niet werd gezocht, omdat ik, met het oog op de a.s. overbrenging van mijn depôt, het beter achtte, mijne krachten op de regeling hiervan geheel te concentreeren.

Het is evenwel mijn voornemen, wanneer later de overbrenging heeft plaats gehad, en althans eene voorloopige ordening aanwezig is, geregelde betrekkingen aan te knoopen met de beheerders der overige archieven. Uit mijne in 1898 ingewonnen inlichtingen bleek toch het gewenschte van zulk een contact.

Alleen heb ik, naar aanleiding van een ontwerp-veenreglement

voor deze provincie, de aandacht der Staten van dit gewest gevestigd op de artikelen, door de Staten van Utrecht toegevoegd aan het reglement op de veenderijen in hunne provincie, waardoor de belangen hunner archieven gewaarborgd worden. Het ontwerp is aangehouden en eene beslissing dus nog niet genomen.

X. *Maatregelen in het belang van het archief te nemen.*

Onder deze rubriek heb ik niets te vermelden.

ASSEN, 15 Februari 1900.

De rijksarchivaris in Drenthe,
JOOSTING.

Het Rijksarchief in Limburg.

I. *Toestand der bewaarplaats van het archief.*

De toestand is voldoende. Dank zij het voldoend verwarmen van het gebouw, des winters door het stoken van drie groote en twee kleinere kachels en des zomers door het openzetten van deuren en ramen voor de zonnewarmte en versche lucht, is van vocht niets te bespeuren.

Met vreugde moet ik vermelden, dat door Uwe Excellentie aan mijn verzoek tot vermeerdering van het aantal bureaux gehoor is gegeven en in het vooruitzicht gesteld, dat in dit jaar 1900 een nieuw bureau in de Zuider-zijbeuk ten Westen van het bestaande zal worden gebouwd.

II. *Toestand der reddings- en brandbluschmiddelen.*

De toestand daarvan is voldoende. Daar de oude zakken, tot berging van archieven bij brandgevaar, versleten waren, heb ik zes nieuwe groote, zeer doelmatig en gemakkelijk ingericht, laten vervaardigen. De bliksem-afleider werd op tijd geprobeerd.

III. *Toestand der archief-verzamelingen.*

In het afgeloopen jaar werden wederom van portefeuilles voorzien vele dossiers met processtukken, in 1884 overgenomen van de griffie der Arrondissements-rechtbank alhier en afkomstig van de oude schepen-gerechten, door de Fransche Regeering op het eind der vorige eeuw opgeheven.

IV. *Werkzaamheden en voortgang der inventarisatie en der ordening van het archief.*

Door den heer commies-chartermeester werd voortgegaan met de afscheiding volgens de schepenbanken der verschillende processale stukken, overgenomen van de griffie der Arrondissements-rechtbank alhier, waarover sub III hiervoor is gesproken. Ik verwijs hier naar de uitvoeriger omschrijving van dit werk in mijn jaarverslag over 1898.

Door mij werd geruime tijd wederom besteed aan het opsporen en schiften der rechterlijke archieven en die van andere, door den Staat opgeheven instellingen en ambtenaren, welke zich in verschillende gemeenten van deze provincie nog bevinden, om ze in dit Rijksarchief te plaatsen.

Verder werd door mij gewerkt aan de correctie van deel 2 en 3 des inventaris van de archieven der vorstelijke Rijks-abdij Thorn en van het album met kwartierstaten van 36 kanonikessen, opgezworen door vorsten van het voormalig Heilig Roomsche Rijk en dat als bijlage van voornoemden inventaris zal worden uitgegeven.

Nog slechts het fototypeeren van eenige der vele platen, die dit deel zullen versieren, houdt de uitgave van dit werk tegen.

Nog werd door den heer commies-chartermeester en mij een zeer uitgebreide inventaris opgemaakt van al de archieven, handschriften en boeken, welke in dit Rijksarchief gevonden worden, doch in het Algemeen Rijksarchief te 's-Gravenhage, de Rijksarchieven van Noord-Brabant, Gelderland, Noord-Holland, Utrecht, Groningen en Overijssel, het Gemeente-archief en de Gemeentelijke Bibliotheek van Maastricht te huis behooren, alsmede van archieven in het Algemeen Rijksarchief te 's-Gravenhage en het Gemeente-archief te Maastricht, welke daarentegen in dit Rijksarchief op hun plaats zijn. Ook werd daaraan toegevoegd een lijst van archieven en handschriften, die in de Staats-archieven te Dusseldorf en Munster te huis behooren en bij een eventueelen ruil met de Pruissische Regeering konden benuttigd worden, alsmede van particuliere stukken, als aanstellingen van militaire overheden en van handschriften, die aan het Krijgsgeschiedkundig archief te 's-Gravenhage zouden kunnen afgestaan worden.

Deze verschillende lijsten beslaan ruim 115 bladzijden folio.

Door mij werd verder een begin gemaakt met de definitieve rangschikking der archieven, zoover de schepenbank- en gemeentelijk-administratieve archieven betreft, waarin ik door den heer F. Dazert, volontair bij dit Rijksarchief werd ter zijde gestaan, terwijl de heer commies-chartermeester aan de regeling der archieven der Fransche administratiën, die van 1794 tot 1814 in dit gewest hebben bestaan, de eerste hand legde. De heer amanuensis werkte aan de rangschikking en inventarisatie der rijke verzameling zegels en zegelafdrukken van dit Rijksarchief.

Onder mijne leiding werden verder door den concierge, wijlen H. J. Elie, met veel nauwgezetheid en goeden uitslag, afdrukken genomen in gips van de zegels van Belgisch Limburg, die in dit Rijksarchief berusten en waarvan dubbelen werden vervaar-

digd voor het Staats-museum te Hasselt, de hoofdstad in voornoemd gewest, zooals in hoofdstuk VIII zal worden vermeld.

Wat de Rijksarchieven te Roermond betreft, zoo heb ik aan dit verslag eene bijlage toegevoegd, waarin de gebeurtenissen, dit jaar voorgevallen, staan vermeld.

In hoofdstuk VIII zal ik verder gewagen van een zeer belangrijk gedeelte onzer werkzaamheden, nl. het verstrekken van inlichtingen en het behulpzaam zijn van personen, die het archief kwamen raadplegen.

Nog moet ik hier vermelden, dat door den heer 1sten luitenant L. A. de Visser met zeer veel ijver en goeden uitslag werd gewerkt aan het hem, bij besluit van den Kolonel-Directeur van het Krijgsgeschiedkundig Archief van den Generalen Staf te 's-Gravenhage, opgedragen onderzoek naar bronnen voor de krijgsgeschiedenis. Met belangstelling zag ik, dat genoemde heer zich ook met ijver op het oud schrift toelegde en dat hij hoogst merkwaardige gegevens verzamelde uit het archief van den Provincialen Commandant van Limburg en den bevelhebber in het derde, later vijfde, Groot-militair Commando, in dit Rijksarchief berustende, over de zoo weinig bekende geschiedenis van de jaren 1830—1839 te Maastricht.

V. *In druk uitgegeven bescheiden, behoorende tot het archief.*

Door den heer Fr. Pottier in: les cuivres du graveur hollandais Reinders au musée de Montauban. (Zie hoofdst. VI, *boeken door schenking* en hoofdst. VIII.)

Door den heer Jos. Eversen, amanuensis bij dit Rijksarchief, en den ZeerEerw. heer J. L. Meulleners te Heer in: De Limburgsche gemeentewapens vergeleken met de oude plaatselijke zegels en beschouwd in het licht der locale geschiedenis, vormende deel XXXIV der „Publications de la société historique et archéologique dans le duché de Limbourg" 1899. 8°.

In „de Maasgouw, Orgaan voor Limburgsche geschiedenis, taal- en letterkunde", 21ste jaargang 1899, verschenen de volgende artikelen, welke geheel of gedeeltelijk aan dit Rijks-archief zijn ontleend of waarvoor althans gebruik daarvan is gemaakt:

van den heer Dr. P. Doppler, commies-chartermeester bij dit Rijks-archief:

„Inkwartiering van Hannoversche troepen te Geleen in 1716", p. 19.

„Theater te Maastricht in de 18de eeuw", p. 48.

„Waarde van geldspeciën te Maastricht in de 15de, 16de en 17de eeuw", p. 55.

„Vaststelling der waarde van geldspeciën in omloop in het Prins-Bisdom Luik in 1585", p. 61—63.

„Het „Nieuwerck" met het altaar ter eere van O. L. Vrouw in de St. Servatius-kerk te Maastricht", p. 81—83, 85—87.

„Magistraat te Heerlen", p. 84.

„Winandus Habets aangesteld tot substituut-griffier van het leenhof van Oostenrijksch Valkenburg in 1754", p. 90—91.

„De schutterij te Valkenburg in 1776", p. 94—95.

„Aanstelling van den schout van Heythuysen en van Buggenum in 1759 en 1764", p. 95.

Van den ondergeteekende:

„Het Oud-Geldersch waterrecht van 1622", p. 1—3, 5—8.

„Een edict van den Koning van Pruissen in 1703 betreffende een gebed der Israëlieten", p. 77—79.

„Convocatie tot den Gelderschen landdag in 1584", p. 14—15.

Verder zonder naam van schrijver:

„de kerk van Gulpen tijdens het simultaneum", p. 34—35.

VI. *Opgave der aanwinsten, door geschenk, aankoop, ruil of in bruikleen en door overgave volgens wettelijke bepalingen verkregen, en opgave der verliezen, zoo die er zijn, en alsdan van de oorzaken daarvan.*

De aanwinsten waren:

I. ARCHIEVEN.

Door schenking:

Van den ZeerEerw. Heer C. J. Klinkenbergh, rustend pastoor te Doenrade (Oirsbeek) bij Sittard:

a) Archieven van het leen- en laathof van het adellijk huis

Doenrade en van het adellijk huis Dobbelsteyn, beide onder Oirsbeek:

1) 1768—1785. Register van overdrachten van het leen- en laathof van het adellijk huis Doenrade. Met Index. Fol°.

2) 1673 April 18 en 1698 December 10. Twee minuten van overdrachten voor dit leen- en laathof.

3) 1712 Augustus 21. — Meting van den hof van Doenrade door Joannes Bollen, gezworen landmeter van het hertogdom Gulick.

4) 1717 April 1. — Staat van het adellijk huis Doenrade door denzelfde gemeten en opgemaakt.

5) 1794. Ontvangstlijst voor 1794 voor Dobbelsteyns „caerte" en van de „caerte" van het huis Doenrade.

b.) Kapittel der collegiale kerk van St. Petrus te Sittard:

1689—1690. „Annotitienbouck meyn Johan Christian von Eschweiler Rhentmeister ein wollehrwürdig Capittell alhier zu Sittard de anno 1689 bis 1690." Reg. in fol°.

Hierin namen van capitularissen en beneficianten.

c.) Staten van het land van Valkenberg, Spaansch-Oostenrijksche partage:

1) 1749—1754. Twee plakkaten.
2) 1752 en c. 1752. Twee stukken betreffende het onderhoud der wegen.
3) 1776 Juli 3. Rekwest namens dokter M. G. Jaspers te Sittard aan keizerin Maria Theresia, verzoekende, dat alleen de aan de Universiteit van Leuven gegradueerden de geneeskunde mochten uitoefenen in het land van Valkenberg en dat Delbrouck, ook dokter te Sittard, niet mocht assisteeren bij de tortuur van de dievenbende (der bokkenrijders); met verzoek om advies aan de commissarissen van de Staten van het land van Valkenberg van denzelfden dag.

d.) Staten des lands van 's Hertogenrade, Spaansch-Oostenrijksche partage:

1684—1754. Vijf stukken.

e.) Schepenbank te 's Hertogenrade:

1760 October 10. Edict van gratie voor de gevangenen ter gelegenheid van het huwelijk van den Aartshertog Jozef.

f) Administration municipale du canton d'Oirsbeeck:

An VI en an VII de la République. — Verschillende ingekomen missiven van de centrale Administratie van het Departement der Nedermaas te Maastricht enz. enz.

g.) Gemeente-Administratie van Schinnen:

1798—1812. Kadaster-register tijdens het Fransch bestuur aangelegd.
1672—1873. Stukken betreffende de studiebeurs Pesch; copie van het reglement der wegen van 15 Juli 1751; specificatie der koeien geleverd aan de Fransche armee omstreeks 1672 enz.

h) 1710—1718. Twee adviezen van advocaat A. W. Limpens pro indivisibilitate reditus tegen het kapittel te Aken, en in een successie-kwestie.

i.) 1786 December 1. — Advies in zake het testament van freule Nanette de Clotz van Strythaegen ten voordeele van Bertholdus Scholtes door de advocaten J. G. Thielen (?), C. L. Ernst en Pelser de Lichtenberch.

Van de barones Dircking-van Holmfeld te Obbicht-en-Papenhoven:

a.) Archivalia afkomstig van de voormalige schepenbank Obbicht-en-Papenhoven, welke ter gelegenheid van den brand den 7 October 1825, toen het raadhuis aldaar afbrandde, op het kasteel te Obbicht in veiligheid werden gebracht, welks eigenaar, Jonkheer Jacobus Beelaerts, toen Schout (burgemeester) was.

1) Prothocolla judicii, gedingboeken: 1704—1719; 1723—1726; 1726—1744; 1714—1717, 1744—1748, 1752—1774; 1777—1792. 5 dln. fol°.

2) Overdrachtregisters, 1580 December 30—1648; 1736—1786. 2 dln. fol.

3) 1725. „Prothocollum criminale in saecke de H^r^. Officier nomine officii informant teghens Thys Noppen ende Jacobus Hellens gearresteerde en gedetineerde", een dossier met correspondentie door de schepenbank te Mechelen aan de Maas ter informatie toegezonden aan en gevoerd met de schepenbank te Obbicht-en-Papenhoven.

4) Eene zeer groote menigte dossiers van processen, rechterlijke akten van allerlei aard, zoo willige als contentieuse justitie.

b) Archivalia afkomstig van den adjunct-houtvester van het 5de jachtdistrict, n.l. der provincie Noord-Brabant, 1814—1830, als wanneer voornoemde baron Beelaerts dit ambt waarnam:

1) 1824—1826. „Correspondentieboek en verhandelingen betrekkelijk de houtvesterij in het 5de jachtdistrict, provincie Noord-Brabant".

N.B. Blijkens eene aanteekening vóór in het register strekte zich de jurisdictie van den baron Beelaerts uit over Obbicht-en-Papenhoven, Roosteren, Nieuwstad, Beek, Geul, Ulestraten, Schimmert, Hulsberg, Voerendaal, Heerlen, Schaesberg, Nieuwenhagen en Klimmen.

2) Correspondentie, instructiën.

3) Aanvraag van jachtakten.

c) Kaarten en plannen van vestingbouwkundigen aard, wellicht eens eigendom van den Heer D. J. L. Cornabé, bezitter van het kasteel te Obbicht, die o. a. kapitein der genie was en eenige kaarten zelf teekende:

I. Limburgsche vestingen enz.:

1) Plan der couvre-face B. te leggen voor het bastion aan de Brusselsche poort te Maastricht.

2) Platte grond der nieuwe te maken brug voor de Brusselsche poort aan het eynde der linker face der nieuw te maken couvre-face B.

3) Plan van het nieuwe polver-magazijn te Maastricht 1766.

4) Façade van voornoemd magazijn.

5) Profiel „ „ „

6) Kruitkelder wellicht bij de plannen 3—5 behoorend.

II. Noord-Brabantsche vestingen enz.
(Krachtens beschikking van Z.Excellentie den Minister van Binnenlandsche Zaken van 28 December 1899, n°. 3184, Afd. K. W., gezonden aan het Rijks-archief in Noord-Brabant.)

1) Plan van de uit te voeren werken bij het Linderbergsche veer op den Rosendaelschen vliet. D. J. L. Cornabé, cadet-élève der genie, 15 Februari 1804.

2) Plan van demping van den vliet.

3) Plattegrond en profiel van een der twee kruitmagazijnen bij den vliet te maken.

4) Houten beer, elevatie en profiel.

5) Grondstand en profilteekening van het nieuw arsenaal op de Gasthuysvelden te Breda anno 1770. W. Huguenin Bomb(ardier).

6) Façade der garnizoensprovoost te Bergen-op-Zoom.

III. Zeelandsche vestingen enz.
(Krachtens voornoemde beschikking van Z.Exc. den Minister van Binnenl. Zaken van 28 December 1899, n°. 3184, Afd. K. W., gezonden naar het Rijksarchief in Zeeland.)

1) „Projet de Monsieur Seigulius ingénieur Hollandais pour établir des casemattes dans les bastions N°. 4, 5, 6 à Flessingue. Le capitaine-commandant de génie à Flessingue signé de Hon".

2) Plattegrond van een blok houten casernen lang 168 en breed 26 voeten Rijnlands tot logeering van 144 man soldaten met de daarbij zijnde officieren in den eylanden van Axel geplaatst in den jare 1785.

3) Croquis d'un projet pour un avant-chemin couvert du camp retranché sur le fort de Rammekes. Le capitaine au corps impérial de génie, L. Cornabé.

IV. Vestingen in België:

1) Plan van eene Kazerne, die uitkomt op de lange en korte Groenendael.

2) Plattegrond of opstel van het Sas van Boeringhe.

Door tusschenkomst van den heer adjunct-rentmeester van het kasteel Well, G. Peters, van den eigenaar van dat kasteel baron Karel Frantz von Schloisnigg te Ebergassing bij Weenen:

Well.

a) 1704 – 1721. Register van verbintenissen, overdrachten en

andere gerechtelijke akten; daarna maagscheiding dd. 1718, arresten 1716—1721; testament 1713 (1) Fol°.

b) 1731—1745 idem, idem; verso arresten van 1731—1748 Fol°.

c) 1768—1796 29 October idem, idem Fol°.

d) 1711—1724. Gerechtsprotocol van de processen en saecken voor den gerichte gevlooten; daarachter: eedsaflegging voor schepenen, gerichtsboden, voogden, molenaars 1716—1724 (1); vervolgens arresten 1711—1712; daarna akten van aanstelling van schouten, gerichtsboden enz. 1711—1716 en eedsaflegging door den gesubstitueerden secretaris, Joannes van Gelder, 1717 fol°.

Door aankoop:

Van den ZeerEerw. Heer Pastoor van Nunhem:

1498—1731 Cijnsregister van Nunhem kl. fol°.

Van den Heer J. Stassen te Susteren:

a) Gemeente Beek:

1) 1786 Maart 21. — Resolutie van de Staten Generaal houdende lastgeving aan die van Beek om den weg van Beek te verlengen tot op de Graetheide.

Afschrift op papier.

b) Vrije Rijks-Heerlijkheid Berg (land van Valkenberg); gemeente-administratie:

1) 1735 Augustus 6. Akte van constitutie op L. Beaumont, kanonik van St. Servaaskapittel te Maastricht, door Matthijs Mertens schatheffer en Houb Heuts, dorpmeester van Berg, om, in hunnen naam en in dien der ingezetenen dier heerlijkheid, al de weerspannigen en inzonderheid die buiten „Landege" wonen, onder Valkenburg, tot het betalen van de verschuldigde schatting te dwingen.

Afschrift op papier.

2) 1735 Augustus 7. — Rekwest aan het kapittel van St.

---

(1) Die akten volgen niet chronologisch volgens de orde der bladzijden.

Servaas door die van Berg om eenige ingezetenen dier heerlijkheid en alle de vreemden, die land onder Berg hebben liggen, tot betaling der schatting te dwingen.

Afschrift op papier.

3) 1740 Januari 12. Rekwest aan de Staten-Generaal van Matthias Meertens, collecteur der schattingen te Berg, nopens het betalen van executie-kosten wegens arresten op goederen van ingezetenen van Valkenberg.

Afschrift op papier.

4) 1767 Mei 14. Verklaring door de ingezetenen van Berg dat het pastoreele huis zeer onderwoond is geworden door den Eerw. Heer de Monix.

Afschrift op papier.

c.) Archief der familie de Geloes te Elsloo (?)

1819 Maart 26. — Schrijven aan den Gouverneur der provincie Limburg, waarbij F. G. Sypops, gevolmachtigde van den graaf Charles de Geloes en verantwoordelijk beheerder van diens goederen te Elsloo, zijne bemerkingen mededeelt aangaande het bulletin der eigendommen met bijbehoorend tarief der belastbare opbrengst.

Afschrift op papier.

d.) de kerk en pastorie te Meerssen:

1802 Januari. Relaas van J. L. Aussems, pastoor te Meerssen, aan den Bisschop van Roermond, van Velde van Melroy, over den toestand der kerk, de fundatiën, de eigendommen van de kerk en der pastorie te Meerssen.

Minuut op papier.

e.) de heerlijkheid Ulestraten; gemeente-administratie:

1) 1626 Augustus. Pandschapbrief der heerlijkheid Ulestraten.

Afschrift op papier uit 1784.

2) 1709. Rekwest van de gemeentenaren van Ulestraten aan de Staten-Generaal, ten einde dezen den rentmeester der geestelijke goederen zouden aanschrijven om de kapel te Ulestraten, die zeer vervallen was, te doen herstellen.

Met marginale apostille van de Staten-Generaal van 28 November 1709.

Orig. op papier.

3) 1774. Rekwest aan den schout en schepenen der heerlijkheid Ulestraten van A. Wilmar, voorlezer, schoolmeester en koster te Meerssen, om den collecteur hunner heerlijkheid te gelasten hem te voldoen de achterstallen van hun aandeel, zijnde 10 gulden per jaar, wegens het „opwinden en stellen der dorpshorologie".

Met besluit in dien zin van den schout en schepenen van 24 Februari 1774.

Afschrift op papier.

4) 1777 September 29. Benoemingsbrief door Anna Maria Bernardina Georgina Apolonia Philippina gravin van Hohenzollern geboren gravin van Hoensbroeck—Geul, gebiedende vrouwe van Geul, Bunde, Ulestraten enz., waarbij M. Jaspers aangesteld wordt tot collecteur van Ulestraten.

Orig. op papier met zegel der gravin in rood lak.

5) 1793. — Lijst van het „Bonders getael" der heerlijkheid Ulestraten voor 1793.

Afschrift op papier uit het schatboek dier heerlijkheid.

6) An III Vendémiaire 13 (1794 October 4). Bevel van den officier der genie bij de „armée de Sambre et Meuse" aan den Burgemeester van Vlieck (1) om aan de smeden van Elsloo te doen leveren 800 pond ijzer om daarvan te maken spijkers voor de schipbrug over de Maas.

Een idem van dezelfde dagteekening om 100 ponden ijzer te leveren aan den hoefsmid van Uyckhoven.

Afschrift op papier.

7) 1821 Februari 22. Verklaring van M. Raeven, oud-burgemeester van Ulestraten, dat hij in October 1794 genoodzaakt is geweest om ten behoeve van de „armée de Sambre et Meuse" te doen leveren door de gemeente Ulestraten 613 pond ijzer aan de smederij van Elsloo en 100 aan die van Uyckhoven, dat hij die hoeveelheid heeft doen leveren door J. Muller te Vlieck en dat, naar zijn weten, de weduwe van dezen niet de minste betaling daarvoor ontvangen heeft.

Afschrift op papier.

---

(1) De burgemeester van Ulestraten, die in het gehucht Vlieck woonde.

8) 1815 **Maart 14.** Schrijven van den Commissaris van het kanton Meerssen aan de burgemeesters van dat kanton om voor de openbare veiligheid wachten te stellen op de groote en buurtwegen.

Minuut op papier.

Door tusschenkomst van den Heer Uyttenbroeck, boekhandelaar te Venlo:

1683—1692. Gedingregister van Schinnen.

Blitterswijk.

1736 Januari 16. Akte van beleening door Willem Karel Hendrik Friso, prins van Oranje-Nassau enz., meldende, dat door stadhouder en leenmannen van den leenhof van Cuyck R. W. Herckenrath, schout van Blitterswijk, als gevolmachtigde van Anna Ursula van Rede, douairière van Lynden, vrouwe van Hemmen en Blitterswijk,, is beleend met de heerlijkheid Blitterswijk en hare gerechtigheden.

Orig. op papier met het opgedrukt zegel in rood was van den prins, geschonden.

Land van Spaansch-Oostenrijksch Valkenberg.

1) 1679-1680. Meetboeken van den gezworen landmeter te Geleen, Jan Bollen, *a.* 1679 April 5-December 12 (met akten van scheiding en deeling van nagelaten goederen); — *b.* 1679 December 12-1680 October 26 (met akten van scheiding en deeling van nagelaten goederen). 2 Dln. 1 bnd. fol°.

2) 1694-1696. Meetboeken van Jan Bollen, gezworen landmeter in de landen van Overmaas, Spaansche partage en naburige landen, *a*) 1694 Februari 22—1695 Juni 10; *b*) 1695 Juli 15—1696 Augustus 16 (met akten van scheiding en deeling van nagelaten goederen). 2 Dln. 1 bnd. fol°.

3) 1702—1706. Meetboeken van idem (met akten van scheiding en deeling van nagelaten goederen) *a.* 1702 Januari 28—1703 Maart 2; *b.* 1703 Maart 3—1706 September 28, (met akten van scheiding en deeling). 2 Dln. 1 band fol°.

4) 1707 November 23—1714 April 22. Meetboek van idem (met akten van scheiding en deeling van nagelaten goederen). 1 Bnd. fol°.

5) 1740—1751. Idem van idem van 1740 Januari 31—1750 Mei 27 en van Jacobus Vroemen van 1751 April 6—1751 October 8. (Daarachter twee akten van scheiding en deeling van 19 Februari 1754 en van 2 Maart 1761, en akten van scheiding en deeling er tusschen. 1 Bnd. fol°.

Maasbree.

Rechterlijk.

1563—1628. Gedingregister; in fine akten van 1599, 1610, 1597, 1618, 1591, 1594, 1596. fol°.

1622—1645. Idem. fol°.

1646—1674. Idem. fol°.

Gemeentelijk.

1617 October 30. Brieven van octrooi van de aartshertogen Albert en Isabella aan geërfden, schepenen en andere ingezetenen van Maasbree om 50 kleine morgen gemeentegrond te mogen verkoopen.

Orig. op perkament, van het zegel slechts een deel over.

1629 Maart 14. Brieven van octrooi van Koning Philips III van Spanje, als hertog van Gelderland, aan schepenen en gezworenen van Maasbree om te mogen verkoopen 50 kleine morgen gemeentegrond, ten einde te kunnen aflossen de schulden gemaakt door het opnieuw opbouwen van de kerk en den toren, eenige jaren te voren door het hemelvuur verbrand, en het bevrijden van naburen te Nijmegen gevangen gehouden.

Orig. op perkament. Zegel afgevallen.

1668 September 1. Schepenbrief van Maasbree, waarbij vier schepenen verklaren te hebben verkocht aan Maria en Barbara Alberts gezusters eene jaarlijksche rente van 7½ ducatons ten behoeve des kerspels. Met verklaring in dorso dat de schuld is afgelost, d.d. 28 Februari 1728.

Orig. op perkament beschadigd; zonder zegel.

1724 Januari 10. Gecancelleerde schepenbrief van Maasbree, waarbij verklaard wordt, dat gezworenen van dit kerspel van

Johannes Hubertus Jacobi, kanonik regulier en procurator van St. Elisabethsdaal (graafschap Horne), als gecommitteerde van Maria Elisabeth Delbrouck, priorin van het O. L. Vrouwklooster der reguliere kanonikessen te Maeseyck, de som van 1550 pattacons, Spaansche permissie-munt, hebben opgenomen, waardoor verschillende kapitalen, tegen hoogeren interest opgenomen, waren geredimeerd tegen 4 pattacons ten honderd of 3½, mits betaald werd binnen een half jaar na den vervaldag.

Orig. op perkament met zegel van het kerspel. Met kwitantie in dorso van aflossing d.d. 1740 Maart 17 gegeven door het klooster te Maeseyck voornoemd.

1731 December 12. Schepenbrief van Maasbree, waarbij verklaard wordt, dat gezworenen van dit kerspel ter aflossing van een kapitaal van 2202 gulden 15 stuiver, zware Brabantsche munt, verschuldigd aan de gravin van Frezin, voor minderen interest opgenomen hebben van de priorin en het klooster van Ste. Agnes te Maeseyck eenzelfde som (917 pattacons 6½ schellingen specie, de rijksdaalder à 3 gulden 17 st. Kleefsch) en 300 gulden oude munt (doende in patacons 96 rijksdaalders 6 schellingen) à 4 pattacons ten 100 rente, doch 3½ als men betaalt een half jaar na den vervaldag.

Met zegel van het kerspel.

1737 Maart 20. Brieven van octrooi van Frederik Wilhelm van Pruissen, als hertog van Gelder, aan de regeerders der heerlijkheid Maasbree om 200 morgen gemeentegrond te mogen verkoopen tot akkerbouw, houtgewas en weide.

Orig. op perkament. Met zegel des Konings.

Tegelen.

Rechterlijk archief.

1608 Februari 24. Schepenbrief van Tegelen waarbij verklaard wordt, dat de kinderen van wijlen Peter Uptter Steil verkocht en overgedragen hebben aan Michiel Reynen en Enken zijne echtgenoote de helft van het door hunnen vader nagelaten huis met tuin, boomgaard enz.

Orig. op perkament met zegel van den voogd van Bruggen, gebroken en onduidelijk; dat der schepenbank Tegelen afgevallen.

1619 Februari 17. Schepenbrief van Tegelen, waarbij verklaard wordt, dat Peter Korffer en Treingen zijne echtgenoote

verkocht en overgedragen hebben aan Bernardo Putz J. U. L., oud-cancelier, en zijne echtgenoote Katharina Brülman $2^1/_4$ morgen land.

Orig. op perkament met zegel van den voogd en der schepenbank, beide geschonden.

Gemeente-archief.

1757. Lijst van het te leveren hooi, stroo en haver voor het ambt Bruggen (Rijn-provincie) met begeleidend schrijven van 7 Mei 1757 meldende de plaatsen waar het moet geleverd worden.

Op papier.

1760. Rekening van inkomsten en uitgaven van het kerspel Tegelen.

Op papier.

1783 September (?). Rekwest van die van Tegelen aan den Keurvorst van den Palts, als hertog van Gulick tot machtiging van verkoop van gronden die in eigendom behooren aan de gemeente en waarvan deze, wegens hun verren afstand, geen of bijna geen nut en genot heeft.

Afschrift op papier.

1784 Juli 5. — Goedgekeurde rekening der uitgaven van de gemeente Tegelen over 1783.

1784. „Deservitum et exposito" (*sic*) van den procurator Schmitz ten behoeve der gemeente Tegelen, wegens gemeente-gronden.

Op papier.

Kerkelijk archief.

1756 September 29. — Suppliek van den Pastoor te Tegelen aan den vicaris-generaal van den Bisschop van Luik wegens het dienst doen in de huis- en landkapellen zijner parochie n.l., het Kasteel de Munt en de Kapel St. Rochus en Sebastianus aen gen Steyl.

Met marginale apostille waarbij de toestemming.

Afschrift op papier.

Op de auctie Rooyaards:

Archief des kapittels van St. Servaas te Maastricht.

Statuta venerabilis ecclesiae collegiatae sancti Servatii Traiectensis in capitulo generali anno Domini MDLXXXIX et capi-

tulo ad hoc indicto correcta, reformata et vigesima Septembris eiusdem anni approbata et publicata. kl. fol.

Copie op papier, 18e eeuw.

Op den verkoop van Vorsterman van Oyen:

Familie-archief.

1629 Januari 27. Akte van „fraternitas en communicatio precum" verleend door den Generaal der Kruisheeren aan Andreas Bouwens, advokaat te Maastricht, en zijne echtgenoote Gertrudis Happarts wegens de weldaden bewezen aan het klooster der Kruisheeren aldaar.

Orig. op perkament.

1670 Januari 21. Schepenbrief van Roermond waarbij verklaard wordt, dat Nijs Lindemans met toestemming zijner echtgenoote heeft opgenomen van de priorin van het klooster „Maria Weide" te dier stede de som van honderd Rijksdaalders.

Orig. op perkament.

1675 Juni 14. Decreet van Willem Hendrik, prins van Oranje, erfstadhouder enz., ten behoeve van Antoon van Wyckersloot en andere erfgenamen van Aert Wyckersloot betreffende de executie van vonnissen tegen Gerrit Dircxs, molenaar te Bunnik, waarin als pander op dezen genoemd wordt Adriaan Bemmen.

Orig. op perkament.

1678 Februari 9. Akte van benoeming door koning Karel II van Spanje van Arnold Wyckersloot tot adjunct-schout van Roermond en assistent van diens schoonvader Ferdinand Dirix, schout van Roermond.

Orig. op perkament met fragment van het Majesteitszegel in rood was.

1689 October 7. Open brief van Karel II, Koning van Spanje, waarbij Christoffel Jacob, zoon van Jan Dirx, op zijn verzoek begiftigd wordt met het schoutambt van Roermond ter plaatsvervanging van zijn vader Philip Ferdinand.

Orig. op perkament.

Varia (zich bevonden hebbende bij de archieven van Tegelen).

1670 Augustus 30 (?). Rekwest van Gijsbert Piek van Thienhoven, raad en rentmeester der domeinen van Brabant in de

stad en meierij te 's Bosch aan den Raad van State te 's Gravenhage om van die van Oosterwijk en van Oirschot te bekomen de noodige documenten, ten einde te kunnen specificeeren „een notable parthye van vroente ofte Gemeente", die niet begrepen is in hunne „caerten". Met marginale apostille van den Raad van State van 2 September 1670.

Grosse op papier.

1673 April 10. Reglement van de jacht en visscherij in het hertogdom Gelder.

Afschrift.

Door overname ingevolge wettelijke bepalingen:

Van den Heer Rijksarchivaris in Gelderland:

1418 Mei 3. — Verbondsbrief tusschen de ridders en knapen, hoofd- en kleine steden van het kwartier van Nijmegen, voor het Overkwartier.

Orig. op perkament.

Deze brief was ten onrechte in 1886 door den Heer Sivré aan het Rijks-archief te Arnhem gezonden (zie jaarverslagen over 1886, p. 39 en 60).

Baerlo (Gemeente Maasbree).

Rechterlijk.

1787 Maart 5. — Missive van het Hof van Pruissich Gelder te Gelder, waarbij Peter Ophees, Mathijs Hermans, Mathijs Janssen, aangesteld worden tot schepen van Baerlo volgens het nieuwe justitie-reglement.

Afschrift.

1754-1787. Gerechtelijke plakkaten en ordonnantiën.

1695 of omstreeks. Aankondiging van wege het Hof van Gelder te Roermond van verkoop ten behoeve van Johan Jozef de Bierens, heer te Baerlo, ten laste van Anna Margareta van Olimart, vrouwe te Honloo en te Leeuwen.

Minuut.

1789 Mei 19. Kwitantie van 't gerecht wegens koop van land.

1764. Staat van ontvangst en uitgaven der moederlijke erfgenamen van Petrus van Loon, pastoor te Wanssum.

1751 Maart 26. Staten van Gerechtskosten.

1766. Fragment van een proces van Willem Ottenheim, klager tegen Arnoldus Beuskens.

18e eeuw. Kaart gediend hebbende in een proces over recht van doorvaart tusschen Joannes Deckers.

1772 Februari 22. Schepenbrief van Baerlo, waarbij verklaard wordt, dat Agnes Korstjens, weduwe van Willem Janssen, verkocht heeft aan den secretaris Meys twee morgen 36½ roeden akkerland.

Afschrift op papier.

1789 Mei 12. Missive van het Hof van Gelder te Gelder, dat twee arresten tegen de weduwe Bassi door Johannes Horst en consorten verkregen, waren opgeheven en dat daarvan op de verbintenis-protocollen van Velden, Bree en Baerlo nota zal worden gehouden.

Afschrift.

Laatbank van de Borght te Baerlo.

1769 Maart 20. — Laatschepenakte van het huis Baerlo, waarbij verklaard wordt, dat Jacobus Beurskens uit kracht van volmacht van Willem Backus en Maria Neesen, echtgenooten te Caldenkercken, verkocht hebben aan Philip Kessels en Maria Elisabeth de Sonneville, echtgenooten, drie morgen land op Hummerayer veld.

Op papier.

Laathof van Kessel genaamd Roffart.

1584—1687. Register van lijfsgewin en erfcijns van de familie Kessel genaamd Roffart, op Roffarts huis te Baerlo getiteld: „het nieuw boeck" (lijfsgewin van 1584—1687, erfcijns van 1589—1675) Fol°. obl. met drie bladen van een ouder cijnsboek.

1588—1679. Idem idem (lijfsgewin 1588—1636, erfcijns 1602—1679) fol°. obl.

Blerick (gemeente Maasbree).

Rechterlijk.

1731—1765. Rechterlijke plakkaten.

1649 Mei 26. Akte van scheiding en deeling tusschen de kinderen van wijlen Janis Hillen.

Op papier.

1700, 1795, 1797. Voorwaarden van tiendverpachting door de abdis van Daelhem.

1705—1712. Rekening van ontvangst van Mathijs Engels, als mede-momboir en erfgenaam van het sterfhuis van Sebastianus Bruynen en Ida Janssen de Trap, echtelieden, met bewijsstukken.

1719 Juni 19. Akte van constitutie van schepenen van Blerick, waarbij zij verklaren, dat door Jacomina van Dorth, ook voor hare zuster de douairière de Romer, vrouwe tot Blerick, machtiging was verstrekt aan Peter op Alfen te Tiel, om voor haar pacht te beuren enz. in de Nederbetuwe en Tielerwaard.

± 1770. Rekening van Andries van den Broeck als momboir der onmondige kinderen van Paulus Reynen.

1772—1779. „Reeckeninge" van uitgelegde penningen, die Wilhelmus Sanders ten dienste van zijn schoonvader Conradus van Cleef op korting der aangekochte gereede goederen heeft voorgeschoten.

1773 Augustus 20. Akte van scheiding en deeling tusschen Nicolaus Klercken en zijne zuster Joanna.

Op papier.

1779 na 1790. Momboirsrekening met bewijsstukken van Merten Gommans, gerechtelijke momboir der kinderen van Peter Gommans en Johanna Klercken, met kwitantie's.

Op papier.

1787 April 25. — Fragment eener rekening van . . . . . als momboir van minderjarigen.

Op papier.

1626. Proces in zake Maes Cuypers te Blerick tegen? (Ordonnantie van het Hof van Gelder te Roermond aan het schepengerecht te Blerick).

Op papier.

1637-1653. Proceduurakten in zake Mathijs Renckers als gevolmachtigde van Gardt Gravers tegen Beelken Lom over de erfgoederen van deze laatste.

Op papier.

1684-1685. Fragment van een proces tegen de heeren de Cabanes wegens schuldvordering op dezen.

Op papier.

1690. Fragment van een proces in zake Geurts contra? (Ordonnantie van het Hof van Gelder te Roermond.)

Op papier.

1698. Fragment van een proces in zake de heeren der heerlijkheid contra Peter Verheyen, Jan Frederyxs en Jochem Verheyen. (Bewijs van insinuatie aan de heeren der heerlijkheid door den gerichtsbode.)

Op papier.

17de en 18de eeuw. Stukken van processen of dossiers met akten van willige justitie verder niet te recht te brengen.

Op papier.

1705. Proces in zake de heeren der heerlijkheid contra Lijns Coopmans, fragmenten, extracten.

Op papier.

1796. Proceduur-akten in zake Gerrit Titulaer, bloedverwant van Johannes Huytjens en Ursula Ingenryt, beschuldigde en klager tegen Gerard van Densen en zijne vrouw Aldegonda Hermans, Laurens van Densen en consorten over „beschud".

Afschrift op papier.

1796. Proceduur-akten, met regeling van schulden, tusschen Maria Ursula Teitelaar en den momboir J. Smeets, debiteur.

Op papier.

1634 Mei 2. Schepenbrief van Blerick waarbij verklaard wordt, dat Lenardt Vervoort opgenomen heeft van Thysen Henrick Verbaesdonck 50 gulden.

Op papier.

1655 Februari 15. Schepenbrief van Blerick, waarbij verklaard wordt, dat Catharina Sanders heeft overgedragen aan haren zoon Lens Peter Lensz beemd, land en bosch ongeveer 3 morgen.

Gewaarmerkt afschrift op papier.

1751 September 3. Schepenbrief, waarbij verklaard wordt, dat Mathys Freyens en echtgenoote Helena Schooren 50 patacons opnemen van Gerard Gijsen en Joannes, als gerechtelijke momboiren van het onmondige kind van Nicolaus Gijsen en Maria Coopmans.

Op papier.

1789–1798. Annotities van vruchten van den hof Boerloe en van Schanshove, gelegen bij het huis Boerloe, 1789 tot half Mei 1798 tusschen . . . . en de pachteres wed[we] Lenardus Lennarts geb. Catharina van den Schaffelt.

Op papier.

Gemeentelijk.

1644-1645. Twee stukken uit een proces tusschen de abdis van Dalheim ter eenre en de gemeente Blerick ter andere zijde gevoerd over de lasten van de tiende der eerstgenoemde in dit dorp voor het Hof van Gelder te Roermond gevoerd. (Rekwest der abdis aan het Hof en dictum van het Hof te Roermond.)

Op papier.

Kerkelijk.

1661—1695. Register der renten van O. L. Vrouwe altaar te Blerick vergeven wordend door den Pastoor aldaar, vernieuwd 1661—1695. fol. obl.

1709—1816. Idem, vu par le receveur des domaines. Horst 19 Sept. 1818. Giesen.

Gilden.

1627—1712. Register der cijnsen en korenpachten, behoorende tot de St. Antonius broederschap te Blerick vernieuwd 1628, 22 Februari, tot 1712. fol. obl.

1657—1806. Lijst der gildebroeders en rekeningen van de gilden van St. Antonius en St. Sebastianus.

Broeckhuysenvorst.

1673 December 7. Kondschap van de schepenen van het laatgerecht te Oyen „raeckende het Vorster gerecht op de hoege heyde" tusschen Broeckhuysenvorst en Broeckhuysen.

Op papier.

17e eeuw. Kondschap over dezelfde aangelegenheid door den pastoor van Broeckhuysenvorst (?)

Op papier.

1761—1792. Plakkaten betrekking hebbende op het justitiewezen.

Gedrukt.

1689. December 6. Momboirsrekwest aan de schepenbank van Broeckhuysenvorst door de momboiren der onmondige kinderen van Neesken Ruttiens en die van de onmondige kinderen van Tys Jacobs en Hendrick Daniels tot ratificatie van een akkoord omtrent hunne goederen.

Laatste der 17e eeuw en 18e eeuw. Bijlagen van de momboirsrekening van de momboiren der onmondige kinderen van Lennart Janssen en Neesken Ruttiens en afgeloste schuldbrief.

1692 Februari 29. — Akte van openbaren verkoop van land door de momboiren van Jan Ruttiens.

Laatste der 17e en 18e eeuw. — Verschillende fragmenten (kwitanties, schuldbekentenissen enz.).

Ca. 1710. Bijlagen der momboirsrekening van Abel Poeyen als momboir der weduwe Jenneken Baeyen (Bayen).

1742 Maart 17. — Akte van verkoop van grond door Willem Linders en Bertram Keltgens, als gewezen momboiren van de nagelaten kinderen van Derick Winckels en Jenneken Kartgens. Met octrooi namens den graaf van Schaesbergh, als heer van Broeckhuysenvorst, om lijfsgewingoed te mogen verkoopen van hem roerende.

C^{a}. 1760. Bijlagen eener momboirsrekening van de momboiren van de kinderen van den Belsbergh (van Condert Laekens).

1770 April 3. Akte van verkoop van meubelen door Peeter Smermaes en Antoon Hendrix, als momboiren der nagelaten kinderen van Hendrik Smermaes en Thoenisken Hendrix.

1779—1783. Momboirsrekeningen met bewijsstukken der momboiren van het onmondige kind van Hendrik Smermaes, verkoopacte enz.

1784 Juni 24. Inventaris van meubels door Leonard Hofman aan zijne ouders geleend.

1789 December 24. — Staat van onkosten door hem voor zijne moeder betaald.

Op papier met schepenverklaring daaromtrent.

1789—1791. Vergunningen tot hypotheek van wege de administratie der domeinen van het ambt Kessel. 2 stuks.

1789 September 1. Schepenbrief waarbij verklaard wordt, dat Peter Linders, tot waarborg van betaling van 240 gulden Cleefsch, aan zijns broeders Gerardus' nagelaten zoon Willem Joseph, goederen veronderpandt.

Met vergunning namens den cijnsheer G. C. van der Renne.

C^{a}. 1690. Fragment van een civiel-proces in zake den pastoor van Afferden, Petrus Vossen, voor zijne kerk tegen Dierick Smermaes te Waelbeeck wegens schuldvordering.

1690 December 7 en 9. Eisch van den schout van Swolgen en Broeckhuysenvorst, als schout van Oyen, voor den heer aldaar, tot arrest ten laste van Hendrik van Bracht, dien de heer van Oyen niet had kunnen „aantreffen" met verklaring daarvan door de voornoemde schepenbank.

17e eeuw. Copie van een rekwest van Herman van Broeckhuysen, heer tot Oyen, over zijn proces hangend voor het gerecht te Broeckhuysenvorst, aan het Hof van Gelder.

Ca. 1741. Fragment van een civiel-proces (specificatie der kosten) in zake de weduwe Gunters.

1751. Fragment van een civiel-proces in zake de weduwe van den scholtis Aerts en den kapellaan Aerts tegen Chrystejaen op Wiss wegens schuldvordering.

1737 October 26. Akte van openbaren verkoop voor schuld van de meubelen van Jacob Vermeulen.

1792—1793. Fragment van een civiel-proces in zake Paulus Cuypers contra Maria Geurts, weduwe Arnold Venckels, wegens erfenis.

1793 Augustus 25. Klacht van den doctor van Horst Garst (?) aan den schout, wegens wanbetaling door een patiënt.

1794. Fragment van een civiel-proces in zake Hendryck van de Veen contra Leonardus Hofman wegens verdiend loon.

Ca. 1796. Civiel-proces van Anthoon Siebers tegen Hendrik Gossens en consorten over verstrekken van kost en inwoning waartoe geld was nagelaten door zijn zoon Willem Siebers met gerechtelijke uitspraken.

1796. Civiel-proces in zake W. Siebers tegen zijn broeder Hendrik wegens schuldvordering.

Eys. (Gemeente Wittem.)

Dubbelen van doop-, trouw- en doodakten van Eys, getiteld: Registrum baptizatorum Ecclesiae parochialis ad Stam Agatham in Eys dioecesis Leodiensis Provinciae Imperialis (1) et liberae Baroniae prope Gallopiam" 1770, kl. 4°.

(1) Als vrije Rijksheerlijkheid was Eys volstrekt niet onderworpen aan de decreten der Spaansche en later Oostenrijksche Regeering betreffende het overgeven der dubbelen van doop-, trouw- en doodregisters, welke de Spaansche en Oostenrijksche monarchen voor hunne patrimoniale Zuid-Nederlandsche landen hebben uitgevaardigd.

Gennep.

De volgende archieven hebben berust op het aloude kasteel der Heeren van Heyen, alwaar de Heer W. Otten, Burgemeester der gemeente Bergen, als rentmeester der familie von Romberg woont (1).

Willige justitie.

1698 October 28. Schepenakte van openbaren verkoop van het huis van Kerstgen Kamps in tegenwoordigheid van den schout.

Minuut op papier.

1702—1720. Inventaris tusschen Johannes Theuszen, als stiefvader, en de kinderen van Hendrik Schreers en zijne vrouw wijlen Margareta Wijntjens, en deeling tusschen de kinderen Schreers.

Minuten van het schepengerecht.

1713 Februari 3. Schepenakte van openbaren verkoop van het huis van Johan Dekkers den jonge in tegenwoordigheid van den Schout licentiaat van Berchum.

Minuut op papier.

1726 Juli 17. Akte van overgave van het testament van den overleden pastoor Willem Henrich Clüth aan het gerecht te Gennep; het holografisch testament d.d. 9 Juli 1726 met zijn zegel in rood lak; akte van opening van het testament door schepenen.

Met zegel van den schout Died. Christ. Wunder en den schepen Johan Engel. Op papier.

---

(1) Deze archieven zijn hoogst waarschijnlijk in bewaring geweest van Gerard Leurs, in 1730 (zie hierna pag. 733) aangesteld tot rechter te Heyen en te voren rentmeester aldaar, overleden 22 Juli 1767, die ook schepen en burgemeester van Gennep was sinds ongeveer 1732; het zijn voor een groot deel minuten door hem opgesteld. Wellicht heeft Gerard Leurs op het kasteel Heyen gewoond, zoodat op deze wijze deze archieven van Gennep en Heyen aldaar zijn terecht gekomen. Reeds in 1711, gelijk hierna pag. 734 blijkt, was het huis Heyen niet meer bewoond door de Heeren, immers toen werd het verhuurd aan Reinier Reiners.

1727 Maart 27. Schepenakte van openbaren verkoop van meubelen van de weduwe Gerrit Linders in tegenwoordigheid van den schout en schepenen.

Minuut op papier.

1732 September 1. Testament voor schout en schepenen van Anna Sophia Borbeck, weduwe Henricus Neer, verleden voor schepenen.

Met de zegels van den schout Died. Christ. Wunder en der schepenen Siemon Reiniers en Johan Berghs. Op papier.

1733 April 19. Huwelijksvoorwaarden voor het schepengerecht tusschen Derck Nehring en Gertrudis Janssen Gielens, weduwe Johan Koenen van Langefeldt; en schrijven daarover naar aanleiding van onmondige bloedverwanten van de bruid door de voogden.

Minuut op papier.

1735. Fragmenten van een verkoop-dossier van goederen van Jan Ariëns, betreffende de gerechtskosten.

1739 Januari 31. Transport van het derde van een huis gekocht van Henrich Teussen von der Heyden.

Minuut op papier.

1741 Januari 17. Huwelijksvoorwaarden tusschen Arnold Aertz en Magdalena Engels.

Minuut op papier.

C^{a}. 1742. Maagscheiding tusschen de erfgenamen der weduwe van Hendrik van Dühren; met afschriften en inventarissen; ook uitroepcedel van de mobiliën van voornoemde weduwe en haar testament.

1743 Juni 12. Uitroepcedel van verkochte mobiliën van Liesken Jacobs weduwe Goerdt Peters.

1743 September 3. Schepenakte van openbaren verkoop van de helft van vier morgen bouwland, welke de weduwe Jan Mooren in gemeenschap bezat met de erven Gerrit Helders in de Gennepsche veldmark.

Minuut op papier.

1743 September 3. Schepenakte van openbaren verkoop van land in het Genneper veld, behoorende aan de erfgenamen Jan Mooren, aan Lens Dahmen.

Minuut op papier.

1744 Mei 1. Schepenakte waarbij verklaard wordt, dat Derck Jaspers en kinderen aan zijn zoon en hun broeder huisraad en vee hebben verkocht.

Minuut op papier.

1746. Dossier van een verkoop door de erven Reders van erfgronden; met boedelregeling en inventarissen.

De verkoopakte minuut.

1756. Dossier van willigen verkoop van huizen ten behoeve van hofraad Finmann, schout van Gennep, te Crefeld, door Caspar Frans Haver, stadssecretaris.

Met zegel van Finmann.

1771 September 13. Schepenakte van openbaren verkoop door Wilhelm Thissen van erfgrond, in het bijzijn van den schout.

Minuut op papier.

17 . . Mei 20. Schepenakte van openbaren verkoop voor schout en schepenen, eener weide in de „stadtsfeldtmarck", ten overstaan van den schout door . . . Vogell.

Minuut op papier.

Civiel-rechterlijk.

1687. Fragment van een civiel proces in zake Goswin Schuiling en consorten tegen de erfgenamen Derck Rebben; wegens gerechtskosten.

1690 October 30. Schepenakte van openbaren verkoop van den Damschen bouwhof in gen Dam en van hooi- of weidekamp in gen Donck voor vrouwe Hubenrinnen te Cleve, in tegenwoordigheid van den schout en schepenen; wegens schuldvordering op de weduwe Gigius of hare voorkinderen.

17[de] eeuw. Stukken van een proces in zake de erfgenamen Robbe tegen Margriet Coenen genaamd Westervordt en haar borg Agtjen Wentjen.

1708 Juni 19. Fragment van een civiel-proces in zake eenige schepenen van Heyen tegen Hubert Chenay; over biljetteering door schepenen.

1719. Fragment van een proces in zake de gezamelijke creditoren tegen Abraam Aarons; wegens schuldvordering; met verkoopakte zijner goederen en lijst van gerechtskosten.

1727 Juli 8. Schepenakte van openbaren verkoop van de gerechtelijk verkochte gronden van Gerrit Linders.

Minuut op papier.

1728 December 7 en 8. Vier kwitanties door G. Leurs wegens de renten aan het rentambt Middelaer van de Korverhof door de erfgenamen van Gerard Lenders (Linders) verschuldigd.

1728. Gerechtelijke verkoop voor schout en schepenen van erfgronden en mobiliën van Hendrik Derck genaamd van der Leurs.

Minuut op papier.

1750. Fragment van een civiel proces over beschud van gekochte weide tusschen Jan Dercks en Henrich Stoffelen.

Helden.

Gerechtelijk.

1620 October 16. Missive van het Hof van Gelder aan Johan van Wittenhorst, heer tot Horst en drossaard van het ambt Kessel, waarbij hij aangeschreven wordt om den schouten, voogden, schepenen en anderen gerechtspersonen van zijn ambt mededeeling te doen van de nieuwe specificatie der justitie-kosten van het Roermondsch Overkwartier vastgesteld in naam van den Landvoogd en Landvoogdes te Brussel. Met bijgaande nieuwe specificatie der justitie-kosten.

Afschrift.

1742 October 16. Rekening, bewijs en reliqua van Peter Gielen en Wilm Lenardt als „bloetmomboirs" van Geraert en

Frenke Gielen en van Marten Gommans als „vereede" momboir der voorkinderen van wijlen Jan Gielen. Afgehoord door het gerecht van Helden den 16 October 1742.

1758 December 21. Inventaris der goederen van de onmondige kinderen van Dirk Gielen en Anna Hermans.

1761 April 21. Momboirsrekening van Willem Hermans en Joannes Keizers voor de onmondige kinderen van voornoemde echtgenooten. Afgehoord door het gericht van Helden 21 April 1761.

C[a]. 1777. Inventaris opgemaakt door Servaas van Knippenbergh, als gewezen momboir der kinderen van Willem Knippenbergh en Wilhelmine Janssen, van de goederen hun aangevallen bij afsterven hunner ouders.

Minuut.

1788 Januari 20. Inventaris der mobilaire en immobilaire goederen van Joanna en Maria Verstegen, onmondige kinderen van wijlen Jan Verstegen en Cornelia Gommans, opgemaakt door Joannes Mullers en Peter Gommans, gerechtelijk aangestelde momboiren.

Grosse.

1768. Fragment van een gerechtelijk akkoord tusschen Dirriske Lamers en de erfgenamen Johannes Smolders.

Op papier.

1788 October. Akte van machtiging door de schepenbank van Helden verleend aan Peter Gommans en Johannes Mullers, als momboiren der kinderen van Jan Verstegen en Cornelia Gommans, tot het doen omhakken en verkoopen van 10 wilgeboomen, staande bij het huis van die kinderen, en daaraan nadeel berokkenend.

Onder de akte de vermelding dat 20 Januari 1789 die boomen verkocht zijn aan Henricus Wetemans, voor 20 gulden en 2 paar klompen voor de pupillen.

Afschrift.

1764 Augustus 16. Lijst der kosten gerezen in een proces van den schout van Helden, nomine officii klager, tegen Johannes Hoeben, voortvluchtige en beklaagde.

1776 Juni 16. Doopextract uit de pastoreele registers van Roggel, van Theodorus Groenen, aan het gerecht van Helden overgegeven 1777 December 15.

Orig. op papier met zegel van den pastoor, Godfried van den Schoor, in rood lak.

Heyen (zie voor de geschiedenis dier archieven hiervoor onder Gennep).

Willige justitie.

1683—1703. Verklaringen van schepenen van Heyen van de volgende geldopnamen en leeningen (minuten, zoover niet het tegendeel is vermeld):

1683 Juni 26 door Jan Henrichs en Jan Arts Verhaszelt en Hendersken Janszen, weduwe Frans Fouck, 40 rijksdaalders van den heer doctor Martin Haesbarth;

1685 November 27 door Godfried Deusing, burgemeester der stad Gennep, en zijne vrouw Alida Brahm, 250 rijksdaalder van Abraham Aarons en zijne huisvrouw;

1688 Januari 19 door Ersken Janssen van Hans Jacop, 13 gulden van landpacht (niet voor schepenen opgemaakt, doch „praesentatum Heyen in judicio die 10 Febr. 1691");

1691 Juli 18 door Johannes Teigeler en zijne huisvrouw Elszken Bonant, 150 daalders Cleefsch, van Freulein von Schenck, „bursarie-meisterszen" van het adellijk klooster „Niew-closter";

1692 Februari 9 door Johan Henricks van Lottum en Jacomin van Nythuysen, echtelieden, 300 gulden Cleefsch, van Anna Schenck religieuse op het Nieuwe Clooster. Grosse, afgeloste schuldbrief;

1693 Juni 3 door Willem Horszmans en zijne vrouw Enneken Ebben, 300 gulden Cleefsch, van juffrouw Schinck;

1694 Juni 19 door Laurentz von Swanenburg en huisvrouw Liesabeth Thonniszen, 100 gulden Cleefsch, van Freulein Schenck;

1695 Februari 19 door Peter Thieszen Ebben en Berndt Boszmans, als momboiren van de nagelaten kinderen van Willem Bruck (?) 100 gulden Cleefsch, van Johan Dercks en Henrich Hanszen, als tijdelijke armenmeesters van Heyen;

1696 Februari door Sybert von Elsen en zijne huisvrouw Helena Vosz, 163 gulden 10 stuivers van Hansz Michel Grunewalt en zijne huisvrouw Petronella von Elsen;

1696 Mei 3 door Henrich Aerdts Verhaszelt en diens oudsten zoon Peter Hendrichs Verhaszelt en de voogden van zijn anderen zoon Lumert, Jan en Nelisz Aerdts Verhaszelt, 150 daalder Cleefsch, van freulin de Ruy (1) religieuse te Niew-clooster ten behoeve van het ziekenhuis van dat klooster, ter betaling van schuld aan den „Juden Abraham Arons". Met ongedateerd concept;

1697 Mei 1 door Tewes Janszen en zijn zoon en schoonzoon Johannes Janszen en Peter Wennekers, 125 rijksdaalders Cleefsch van Freulin von Schenck, religieuse en tijdelijke „boursarie meistersche" te Nieuwenclooster, tot betaling van de schuld aan „Abraham Arons jode"; gelijk ook voorheen de cornet Frederik Wenckeler en Hermanus Janssen voor de schepenen der stad Gennep, Gerrit Peters van Erpers en Everhardt, Kreywinckel zijn gecompareerd tot het opnemen van dit kapitaal en daarvoor onderpand geconsenteerd hebben, zooals de gemelde Gennepsche schepenen aan die van Heyen hadden gerefereerd;

1698 Juni 2 door Peter Wenneker en zijne huisvrouw Jantjen Teweszen, 105 gulden Cleefsch; van hun zwager den cornet Friedrich Winkler en zijne thans overleden echtgenoote Margareta Teweszen op 6 Januari 1691 opgenomen;

1703 April 7 door den cornet Friedrich Winkeler 275 gulden Hollandsch, van den rentmeester Johan Zeller, als voogd der minderjarige kinderen, van Wilhelm Lyszkes en Hester Zeller;

Na 1687 (blijkens den inhoud der akte) door Friderich Wilhelm van Nijvenheim, heer zum Ham, 150 Rijksdaalders Cleefsch, van Hans Michil Grunewaldt en zijne huisvrouw Petronella von Elsen; onvoltooide akte;

Begin der 18e of laatst der 17e eeuw, door Jacob Custers, 50 daalders Cleefsch, van Anna Schenck voornoemd;

denzelfde van dezelfde, 25 Rijksdaalders (concept);

---

(1) Boven Ruy geschreven Cultz.

Begin der 18e of laatst der 17e eeuw door Nelis Aerts en Derrisken de Rass 100 daalders Cleefsch van freule Anna Schenck, religieuse van het adellijk stift Grevendaell „genant Nieuwe-Closter";

Begin der 18e of laatst der 17e eeuw door Willem Horszmans en Enneken Ebben, 100 Rijksdaalders van Freulin von Schenck als „boursarie meistersche zu Newen Kloster";

Begin der 18e of laatst der 17e eeuw door Johan Henrichs van Lottum en Sybert von Elsen en Helena Voszen en Nicolaes Lobb en Anneken von Elsen, echtgenooten, en Willemken von Elsen, 163 gulden 10 stuivers, van Hans Michiel Grunewalt en zijne huisvrouw Petronella von Elsen; onvoltooide akte.

1699 Augustus 18 en 1700 Januari 26. Onderhandsch pachtcontract van goederen van het huis Heyen afhankelijk, voor Reiner Reiniers.

1707 November 11. Holografisch testament van Johan Lenssens, koster te Heyen.

1707. Ondervraging van schepenen over de laatste wilsverklaring van Jan Jacobs, genaamd von Schendel, voor hen verleden.

Minuut.

1712 November 15. Inventaris en akkoord wegens Peter Dercks' nalatenschap.

Na 1726. Voogdijrekening van de onmondige Katharina Zeller.

1727 Juni 19. Huwelijkscontract voor schepenen tusschen Gerredt Hermens, weduwe van Tönisken Tönnissen en Jenneske Leysers.

Minuut.

1730 September 27. Schepenakte van openbaren verkoop voor F. I. de Isendoorn à Blois, heer van Cannenburgh, en zijne echtgenoote vrouwe Anna Margareta de Renesse de Mansny door den procureur Laurens Poein van 2 Stepraedtsche of Wal-

beecksche weide- of hooikampen, te Heyen gelegen „ingen Lanckeren" ten overstaan van richter en schepenen. Zonder definitieve toezegging.

Met akte van volmacht d.d. 1727 Maart 4, voor schepenen van Nijmegen op den schepen-advocaat Jan Swen en den voornoemden procureur in en buiten recht en in 't bizonder in de zaak die zij hebben tegen de gravinnen de Fresin of nog mochten krijgen.

1738 Mei 30. Akte van openbaren verkoop door den procurator Poein, als gevolmachtigde van F. J. baron van Isendoorn à Blois, heer van Cannenburgh, ten overstaan van den richter Gerard Leurs, van de voornoemde twee weiden. Met toezegging aan Willem Heisen namens de „wed. van den Hamm."

1739 Maart 13. Schepenbrief van Heyen, waarbij verklaard wordt, dat Laurens Poein, als gevolmachtigde van den baron F. J. van Isendoorn à Blois, heer van Cannenburgh, en zijne vrouw Anna Margareta de Renesse de Mansny voor de som van 556 gulden heeft overgedragen aan de weduwe van Arnold Hendrik van Neukirchen genaamd Nievenheim te Hamm en zijne erfgenamen de beide voormelde weg- of hooikampen.

1732 Maart 17. Gerechtelijke akte van de schepenbank Heyen, waarbij wordt bevestigd een ruiling van huis en land tusschen Thijs Gieskens en Jacob Dercks Schmitz.

Minuut.

1734 Augustus 7. Schepenbrief, waarbij verklaard wordt, dat Gerhardt Aelders en Adolf Aerdts jaarlijks $1^1/_2$ specie-pistolet aan Henrich Aertz betalen moeten.

Minuut.

1734 October 5. Taxatie en inventaris van de erf- en gereede goederen nagelaten door Peter Aelders, door schepenen (in duplo) en akkoord daarover tusschen Hendrek Janssen en Gerrit Aelders respectievelijk zijn broeder en oom d.d. 28 Maart 1735.

1734 October 9. Schepenbrief, waarbij bevestigd wordt een akkoord tusschen Willem van Lohn, als gevolmachtigde van Hendrek Janssen, ter eenre en Gerrit Aelders ter andere zijde, wegens de nalatenschap van hunnen respectieven oom Peter Aelders; voor den schout.

Minuut.

1739 September 11. Circulaire van den Regeerings-raad te Cleve aan de schouten en verdere beambten. waarbij hun gelast wordt, op boete van 6 goudgulden, binnen de 14 dagen opgave te doen van de bij de aanvaarding van hun ambt gevonden gedeponeerde gelden en van die sedert de aanvaarding.

Met antwoord van den rechter te Heyen G. Leurs, dat hij, nòch bij het aanvaarden van zijn ambt zulke gelden gevonden, nòch sedert dien ontvangen heeft. dd. 20 October 1739.

1743 September 14. Schepenakte waarbij verklaard wordt dat de erfgenamen Jan Mooren aan Lens Dahmen eene weide hebben overgedragen.

Minuut.

1745. Schepenakte van openbaren verkoop van een huis met tuin en van meubelen door de erven Renier Jacobs voor schout en schepenen; documenten daarop betrekking hebbende en op inning van de opbrengst.

1748 November 26. Schepenbrief, waarbij verklaard wordt, dat Gerrit Schippers en Derck Gielens aan Michiel Kooll verkocht hebben een huis met tuin te Heyen.

Minuut en concept.

1750. Schepenbrief waarbij bevestigd wordt een pachtcontract tusschen pastoor Heckerman, de kerkmeesters en de armenmeesters van Heyen ter eenre en E. Coster ontvanger ter andere zijde.

Minuut.

1753 Juni 25. Schepenakte van openbaren verkoop van heidegronden door Gerard te Fohren, voor schout en schepenen, aan Thys Seegers verbleven.

18e eeuw. Schepenbrief waarbij bevestigd wordt een accoord tusschen Jellis Küpers ter eenre en Catharine Remmen, weduwe van schepen Derck Ebben, ter andere zijde, over hun gemeenschappelijk bezit en erfenis.

Minuut.

Civiel-rechterlijk.

1646. Proces in zake Ebbe Stickez contra den heer van Heyen. Getuigenverhoor omtrent het afgeven van gelden voortkomende van verkochte of andere goederen aan den heer van Heyen.

1672 Maart 26. Fragment van een attest der schepenbank van Heyen in een proces, waarin zij verklaren de reden van hun vonnis in zake van eene schuldbekentenis en welke reden daarin bestond dat de schuldbekentenis volgens den wettelijken vorm was opgemaakt.

1681. Fragment van een civiel-proces tusschen de weduwe licentiaat Goesmans tegen Dietherich Vobben, schatheffer te Heyen, over het betalen van den schat.

1682 September 11. Inkomsten van de vicarie van het H. Kruis te Gennep, overgeleverd aan het gerecht te Heyen op voornoemden datum (heeft in een proces gediend.)

1690. Fragment van een civiel-proces in zake Johannes Bossen kapellaan te Heyen, over het betalen van schatting.

1691. Fragment van een civiel proces in zake mr. Allard van Elderon tegen de andere creditoren van Frans Fouck, wegens preferentie.

C[a]. 1694. Fragment van een civiel-proces in zake Hendrik Linssen tegen Alitgen Tönnissen, wegens verstrekken van levensonderhoud voor haar en haar kind.

1703 Juli 4. Attest van het Bisschops-Hof en latengerecht te Xanten over een geschil omtrent lijfpachten en lijfgewin.

1705 October 8. Schepenattest, wegens schade welke Reinier Fuck, gerechtsbode te Heyen, aan zijne oogen bekomen heeft.

Minuut.

1713 November 10. Fragment van een proces, zijnde interrogatoria over de nalatenschap van de kinderen van Catharina Bosen (?).

1715 Juni 21. Klacht door Hendrik Werner vrijheer van Diepenbroick, heer te Buldern en Heyen, wegens krenking van zijn jachtrecht.

1726 November 14. Fragment van een proces in zake van Jacob Jungh tegen Jellis Kuipers, wegens door dezen gevorderd geld, voor het schudden van de paarden van Jungh en het voeren naar de herberg de Roskam.

1728 Januari. Fragment van een proces in zake Arnold Echterling contra de erfgenamen Hans Henrich Fischer, over schuld.

Na 1737. Fragment van een proces in zake de weduwe van den raad von Forell tegen Derck Ebben, wegens verschenen pacht.

1741. Gerechtelijke obligatie van 400 gulden door de weduwe Peter Ebben ten behoeve der kleeding van hare kleindochter Petronella Verhorst in het klooster te Venray, aan den justitieraad J. M. von Forell.

Grosse. Met zegel van den rechter Leurs en der schepenbank Heyen. Heeft wellicht in een proces gediend.

1741. Fragment van een civiel-proces in zake Aerdt Nabben en Willem Henrichs tegen Kerst de Rick, wegens pachtgelden.

1749 Juli. Protocol in zake Wender Tönnessen tegen de echtgenoote Johan Rovers en consorten, wegens beschadiging van huisraad.

1751. Fragment van een civiel-proces tusschen Derck von Wylick en Derck Ebben, wegens verschuldigde pacht.

1751. Fragment van een proces in zake Mr. van Woelderen te Cuyk tegen de weduwe Ebben, wegens schuldvordering.

1753. Fragment van een civiel-proces tusschen Peter ter Vohren en Matthijs Seegers, wegens schuldvordering.

1754 Januari 10. Fragment van een proces in zake van Jan Bosmann tegen de weduwe Hubert Lintzen, thans echtgenoote Giebels, wegens schuldvordering.

1754. Fragment van een civiel-proces tusschen den secretaris Haver en Tis Tissen, wegens schuldvordering.

1754. Fragment van een proces van Jan Bosmann tegen Lucas Bosmann en van Bernard Bosmann tegen Jan Bosmann, wegens schuldvordering.

1755 Juli. Fragment van een civiel-proces tusschen pastoor Heckermann en Thijs Thijssen over schuldvordering, wegens pacht der pastoreele tienden.

1755 Juli. Fragment van een proces in zake Tit. Cöster tegen Tis Tissen, wegens niet betaling van landpacht.

1755—1756. Fragment van een civiel-proces tusschen Gerrit van Berteray tegen de weduwe Reiniers, wegens eene gekochte weide.

1756. Fragment van een proces tusschen Henrich Leenders en de weduwe Rauters, later echtgenoote Brusse, wegens verschil over eene erfenis.

1756. Fragment van een proces tusschen L. F. de Raet te Boxmeer tegen de weduwe Rautter, wegens niet betaling van verkocht vee.

1760. Fragment van een civiel-proces in zake Hendrik van den Brandt tegen Derck Emmens, wegens pacht van land.

1765. Fragment van een civiel-proces in zake Henrich van den Brandt tegen zijn zwager Andries Kuipers, wegens verschuldigde pacht.

1766. Fragment van een civiel-proces in zake Gerhard Janssen contra Bernhard Bosman ook Wander Tönnissen, wegens schuldvordering.

1768-1769. Fragment van een civiel-proces in zake H. van Erpers contra Michiel Groenewald, wegens schuldvordering.

1771 September. Protocollen met sententie in zake Andreas Kupers tegen Bertus Andrians, wegens ruil van paarden.

1771. Fragment van een civiel-proces in zake Willem van der Loo contra Andries Kuipers, wegens den koop eener weide.

18e eeuw. Varia. Fragmenten.

Crimineel.

1671 Januari 2. Ondervraging van Censis Busch en Jacob Cüsters schepen, over archieven die verdwenen waren uit de schepenkom van Heyen, in de kerk aldaar bewaard, in den Croaten-tijd en die de pastoor aldaar een tijd onder zijne bewaring had gehad, waarin van de vicarie-goederen spraak is.

1727. Proces in zake van den fiscus en den schepen Hendrik Bosse tegen Jellis Cuppers, wegens beleedigingen door den laatste den voornoemden schepen aangedaan.

1728. Fragment van een dergelijk proces.

1738 April 13. Protocol wegens de in den Vesserkuil verdronkene Maria Groenewalt.

Correctioneele justitie.

1718. Bruchtten-zettel van Heyen van 1713 Juni 14 tot 1718 Juni 14.

Ambtelijke aangelegenheden.

1730 Juli 29. „Protocollum introductionis des richteren zu Heyen H. Gerh. Leurs” te voren „renteiverwaldter” te Heyen, door Johan Herman von Diepenbroich heer te Heyen benoemd in de plaats van Hoeckelom, met zegel van Gennep.

Minuut.

1767 Juli 22. Bericht aan de hertogelijke Regeering te Cleve (?) van den secretaris Haver over den dood van rechter Leurs, den vorigen dag op 75-jarigen leeftijd overleden.

Minuut.

1767 Juli 30. Schrijven van Frederik, koning van Pruissen aan den gerechtschrijver te Heyen, Haver, waarin hij vraagt, wie in het bericht wegens „de Terchnuttenschen Gebuhren” den naam van Richter Leurs na zijn dood geschreven had, daar het zijne hand niet was.

Heerlijkheid Heyen.

1682 Augustus 4. „Reversale des scholtheiszen (te Gennep) van Bergsum, als richter zu Heyen (benoemd door de vrouwe te Heyen, Bertina Elisabeth von Vittinghoff genaamd Schell).

1692 Maart 19. Attest over vrijheid van veer te Boxmeer voor het huis Heyen.

1711 Juni 15. Extract uit het pachtcontract waarbij het huis Heyen, met daarbij behoorende ap- en dependentiën — namelijk tuin, boomgaard, schans, visscherij in Niers en Maas, jachtgerechtigheid in de heerlijkheid (met voorbehoud dat de heer en vrouw te Bulderen bij hunne aanwezigheid te Heyen ook zullen kunnen jagen en visschen en de vangst naar welgevallen zullen kunnen gebruiken), duivenvlucht, veervrijheid op de Maas aan het Boxmeersche veer, de weiden en bouwlanden enz. — wordt verpacht aan Reinier Reiners en zijne vrouw Magdalena Beerens.

1752—1761 September 18. Zeven Quitanties van het huis Heyen o. a. van Hendr. Car. Hoogen, vicarius in Heyen, dat hij het verschuldigde honorarium voor de vicarie van St. Nicolaus en het officium matutinale uit handen van rechter en burgemeester Leurs ontvangen heeft, en van den gereformeerden predikant T. G. Hermsen te Gennep, van frater Johannes Sotier prior van het klooster Mariaboom bij Xanten.

Heerlijkheid Buldern.

1748 Januari 8. Akte van manumissio van Elisabeth Josina Wilhelmina, vrijvrouw van Diepenbroick, (1) vrouwe te Buldern, Heyen en Borg enz. ten gunste van Johan Heidentreich Böckman.

Met haar zegel in zwart lak.

Burgerlijk-administratief.

Gemeente- en schatrekeningen van de jaren: 1679, 1680, 1683, 1684, 1687, 1689, 1693, 1695—1697, 1699, 1701, 1702—1703, 1706, 1708, 1709, 1711, 1712, 1713, 1714—1716, 1719, 1720, 1723, 1740, 1744, 1757 tot 1 Maart 1758, 1762.

---

(1) Geb. Voigt von Elspe.

Zinsenrekeningen over de jaren 1782/83, 1784/85, 1787/88, 1790/91, 1791/92.

Rekeningen van den Maasoever te Heyen 1750, 1751, 1752, 1753, 1754, 1757, 1760.

Specificatie van den adel te Heyen 1742—1752.

Concept.

„Acta wegen der für die Frantzösischen Troupen auch zum „Behuef derer Magazine von der Herrlichkeit Heyen geleisteten „Spann- und Hand Dienste und sonstige dahin einschlagende „Verordnungen." Vol.. I 1757 April 9—1758 October 31.

„Ausslag und Heebzettel der Ausgeschlagener Schattzung der „Herlichkeit Heyen" 1734, 1736, 1737, 1772 (duplum).

„Classifications- und Heeb-Register der Toback-Fabrications- „Gelder" pro Trinitate 1779/80.

„Acta wegen etablirter Cleve und Märckischen Landes Credit „Commission-Heyensche Receptur Regist(er)". 1763 Dec.

„Ordinaria agenda per totum annum 1730/31".

Lijst der hoptuinen 1744—1754, met correspondentie.

Bevolkingstabel met de lasten 1725—1728.

Correspondentie over brandschatting 1707 en 1708.

Opname van Kapitaal ten laste der heerlijkheid 1673, 1679, 1685, 1757.

1687 Juni 18. Verbod van de Cleefsche regeering, op rekwest der inwoners van Goch, waarbij verboden wordt de Kuycksche landmaat en de Cleefsche en Heyensche bevolen. Met het rekwest.

1693. Rekwesten over de keurvorstelijke schatting in 1693, met opgave van opbrengst over het quotum der dorpen Gennep, Heyen, Oeffelt, de heerlijkheden Mook en Kessel (a/d Niers).

1737 Februari 5. Fragment van het verhandelde op een geerfden dag over afgraving der gemeene heidegronden en restitutie der, door executie van de „schlutweide" te Gennep, onrecht-

matig afgedwongen, gelden (in die akte zijn o. a. vermeld de procurator van het Kruisheerenklooster te St. Agatha en die van het klooster Gaesdonck).

1740, 1750, 1751. Minuten van brieven verzonden aan de Regeering te Cleve over branden en andere stukken daarover.

1757. Bewijs van beleiding.

1734 Februari 13, 1737 September 14 en ongedagteekend {1735 (?)}. Drie kwitanties van de betaling der schatting namens de erfgenamen der vrijvrouw van Stepraedt van hare landerijen onder Heyen gelegen.

Varia. Meest fragmenten van rekeningen en quitanties.

1653 Juli 7—1796 December 10. Plakkaten der Cleefsche Regeering.

Kerkrade.

Dubbelen van doop- en huwelijksakten (1) ingeleverd bij het Hof van Limburg 1779—1789, 1790 (alleen huwelijken) 1791—1793.

Zie voor de geschiedenis dier registers mijn jaarverslag over 1898 p. 541, 542 en 544.

Kessel.

(Overgenomen van het gemeentebestuur van Maasbree).

1737 Maart 4. Plakkaat van de Koninklijke Pruissische Rekenkamer te Gelder aan den schout van Kessel.

Maasbree.

1769 of kort daarna. Kwitantiën afkomstig van de rekening van Gerart Hermans en Hendrick Verkojen, als momboiren der minderjarige kinderen van Baltus Hermans en Maria Dressen.

1783. Schepen-protocol van openbaren verkoop voor schout en schepenen van den boedel van Maria Vermeulen weduwe

(1) Daar de gemeente de oorspronkelijke doodregisters niet meer bezit, heb ik gemeend de afschriften daarvan over de jaren 1779—1793 op het raadhuis te moeten laten.

Art Tulmans te Bree ten behoeve der crediteuren, regeling der betaling enz.

1791 April 15. Schepen-protocol van openbaren verkoop der gereede goederen van den scholtis P. H. Cremeren te Helden. Met rekening van dezen en den Secretaris J. Vervoort van hetgeen de een van den anderen te vorderen heeft en schuldig is.

1791 October 4. Idem van idem der erfgenamen Peter Rutten te Helden.

1792 Dec. 21. Idem van idem der weduwe Peter Schoenmakers te Helden.

1793 April 16. Idem van idem van de erfgenamen Willem Peeters te Helden.

Waarschijnlijk kwamen deze papieren te Maasbree, doordien de secretaris van Helden J. Vervoort te Maasbree woonde.

1727 December 3. Schepenbrief van Bree (Maasbree), waarbij verklaard wordt, dat J. G. van Odenhoven 150 pattacons schuldig is aan Petrus Alberts, vicarius, wegens opgenomen geld.

1730 December 5. Schepenbrief van Bree, waarbij verklaard wordt, dat Leenart Maessen en zijne vrouw Catharyna Franssen, Tulman Adams en zijne vrouw Marie Maessen, Aerth Janssen en zijne vrouw Geertruydt Maessen en Thys Maessen 75 gulden opgenomen hebben van Joannes Hooren en Geertruydt Berghs zijne vrouw.

Op papier.

1731 Juli 30. Gerechtelijke declaratie der schepenen van Bree omtrent het gedrag van den schout Gijsbertus Peters in het weren van bedelaars, vagebonden enz.

1744 December 10. Schepenbrief van Bree, waarbij bevestigd wordt de overdracht van een hüis, schuur en stal te Maasbree door Hendrick Peters en Baltus Smets, uit kracht van een volmacht van Anthoin Peters en Heester Maas, echtgenooten, te Haarlem en mede van Gerart Peters en Maria Roete, echtgenooten, en van Johannes Peters en zijne echtgenoote in de heerlijkheid Waterland, aan Gerardus Faessen.

Op papier.

Neer.

Dubbelen van doop-, trouw- en doodakten (1) van de jaren 1770, 1771—1772, 1773, 1774. 4 registertjes kl. 4°.

Oeffelt (N.-Brabant).

Overgenomen van den Heer Otten, burgemeester van Heyen. (Zie hiervoor onder Heyen).

1699 Maart 12. Schepenakte van openbaren verkoop, waarbij Jan Gerrits eene weide verkoopt, als voogd zijner voorkinderen aan Tonis Driessen.

1707 Januari 1. Onderhandsche schuldakte van Hermen van Bers aan Lambert Hanen. (Concept).

1715 October 19. Schepenbrief van Oeffelt, waarbij wordt verklaard, dat Jan Verdijck 150 gulden heeft opgenomen van de armentafel van Oeffelt.

1735 Mei 28. Schepenprotocol van openbaren verkoop door Jan Ariens van gronden te Oeffelt.

1741. Schepenprotocol van openbaren verkoop, ter instantie van Lambert Goerdts, van gronden.

1747 April 20. Schepenbrief, waarbij verklaard wordt, dat Thunnis Jans als voogd van de minderjarige dochter Maria Janssen verkocht heeft een huis met tuin aan Ruth Jacobs Rutten.

Minuut.

„Heebe Zettel des Amts Gennep-Uffelt" 1783/4, 1784/5, 1785/6.

Ottersum.

Overgenomen van den heer Otten, burgemeester van Heyen (zie hiervoor onder Heyen).

1694 Maart 11 en April 3. Twee kwitantiën van den ontvanger-generaal te Cleve van door de gemeente Ottersum betaalde gelden van de keurvorstelijke schatting over 1694.

---

(1) Voor de geschiedenis daarvan, zie mijn jaarverslag over 1898, p. 541 en 542.

Oyen.

1796. Proces in zake van Willem Siebers tegen zijnen broeder Hendrik, wegens schuldvordering.

1796. Proces in zake Anthoon Siebers tegen Hendrik Gossens, wegens de wijze van levensonderhoud van eerstgenoemden, waarvoor door zijn zoon Willem bij testament gelden waren nagelaten.

Simpelveld en Bochholtz.

Dubbelen van doop- trouw- en doodakten (1) over de jaren 1779—82, 1784—89. 10 dln. 8°. obl.

Weert.

Charters.

1062 (September 21) XI Kalendas Octobris.

Verklaring van den Roomsch-Koning Hendrik IV, dat de markgraaf Otto van Thuringen en zijne echtgenoote Adela overgegeven hebben aan de kerk van St. Servaas te Maastricht „ad usum confratrum" hun „praedium" in de villae Werta en Thilesna met aanhoorigheden en gerechtigheden voor 300 pond zilver en het levenslang vruchtgebruik der villa Oya, Mahlen, Masewig, Hese . . . . .
Actum in silva Ketela.

Afschrift op papier door P. J. D. Winckel van 24 October 1724 (2).
In margine staat: Exhibitum in judicio desen 17 October 1748.

1400 Maart 6 (stijl van Kamerijk) Verklaring van Jan, abt van Tongerloo, dat Gerard Heinricx, zoon van Reppel bekend heeft verkocht te hebben aan Jan van den Rode, Ghijsbrecht Hadewighen zoon, een vierde der geheele tiende van Ghestel bij Bergheyke met de bijhoorende smalle tiende.

Orig. op perkament.

---

(1) Zie voor de geschiedenis daarvan: jaarverslag over 1898 p. 541—542, 544.
(2) Zie over het origineel, mede op dit Rijks-archief berustend, jaarverslag over 1882 p. 260.

1467 Augustus 12. Schepenbrief van Geldrop, waarbij verklaard wordt, dat Lauwreis, zoon van wijlen Willem Angneesen, verkocht heeft aan Hendrik zoon van Raess van Aken $3^1/_2$ mud rogge erfpacht te beuren uit goederen en erven te Geldrop.

Orig. op perkament.

1485 Januari 12. Verklaring van Steven ter Staerckhorst, Yngeren Poss en Hendrik Staekenborch, gezworen rechter en schepenen ther Borch, van wege den heer tot Wijsch, dat Gernd Wyndemoell en Henrich Kosters zich beklaagd hebben wegens geleden mishandeling en afzetting bij hun terugkeeren van de markt te Weert.

Orig. op perkament, met brokstuk van het zegel van Ther Borch.

1485 (April 5) dess dinsdagen nae den heilgen paischdach.

Fragment van een schepenbrief niet te ontcijferen.

Orig. op perkament.

1491 Juni 13. Schepenbrief van Weert, waarbij verklaard wordt dat Hanss Knoups en zijne vrouw overgedragen hebben aan Goetten Straetmans $5^1/_2$ malder rogge jaarrente, te beuren uit drie bunder akkerland en een huis met hofstede.

Orig. op perkament, met brokstuk van het zegel der schepenbank Weert.

1512 Augustus 15. Schepenbrief van het schepengericht van Zoerendonck en Maarheeze, waarbij verklaard wordt, dat Marten Henrich Seraes soen, als voogd zijner vrouw, verkocht heeft aan zijnen zwager Tielen Lenens en zijne rechte erven een nieuw gebouwd huis met schuur en hof onder Maarheeze.

Orig. op perkament, met zegel der schepenbank, gaaf.

1536 October 27. Schuldbrief van Johan graaf van Horne, wegens 20 gulden Brabantsch aan het klooster Mariagaarde te Weert, waarmede hij eene erfpacht van 28 malder rogge op den watermolen bij Panheel, geheeten Bossmolen, welke aan het klooster der Reguliere Kanoniken in den Hage bij Eindhoven door zijn vader verkocht waren, afloste.

Afschrift op papier door notaris J. B. de Bal van 8 December 1750.

1545 October 30. Schepenbrief van Weert, waarbij verklaard wordt, dat Anna van Egmont, gravin van Horne enz. en Cornelis van Straelen, burgemeester van Weert, geconstitueerd hebben

Willem van Edinghen, rentmeester van Weert, en Maarten Beeckenbos, secretaris aldaar, om te Brussel te bekommeren en te arresteeren Aleyt van Dynslaeken, die daar bekommerd was van wege de Koninklijke Majesteit, omdat zij tegen voornoemde gravin en de inwoners van Weert had geprocedeerd met Keizerlijke mandaten en gedwongen haar betalingen te doen van zekere groote som (1).

Orig. op perkament.

1546 Mei 25. Schepenrecordium van schout en schepenen van Vliermael waarbij de limieten tusschen Helden en Kessel ter eenre en Neer ter andere zijde vastgesteld worden.

Rol op perkament.

1559 Mei 19. Brief van burgemeester, schepenen en raad van Aken, waarbij zij verklaren, dat de overleden Jan van Simpelfelt de wettige zoon was van Willem van Simpelfelt en van diens vrouw Margareta.

Orig. op perkament, met zegel van Aken geschonden.

1567 Januari. Schepenbrief van Weert, waarbij verklaard wordt, dat Robrecht Smetz van Nederweert en Catharina Smetz, huwelijksvoorwaarden hebben aangegaan.

Orig. op perkament, met zegel der schepenbank.

1570 April 18 (na Paschen). Schepenbrief van burgemeesters en schepenen van Brussel, verklarende, dat Jan Ghysens, priester en kapellaan der Sinte Gudulakerk aldaar getuigd heeft, dat tien jaar geleden Frans van Edinghen van Weert, in zijne tegenwoordigheid in de herberg de Violette (2) op de vischmarkt te Brussel aan Jan Symons en Martyn Willems, zijne huisvrouw, verkocht heeft eene erfrente van 21 Rijnsche gulden bepand op zijn huis te Brussel.

Orig. op perkament. Met gebroken zegel der stad Brussel.

1571 Augustus 16. Schepenbrief van Aken, waarbij verklaard wordt, dat men van de schepenbank van Weert bij die van

---

(1) Over Aleyt van Dinslaecken (Adelheid van Dinslach), zie ook jaarverslag over 1892, p. 486.

(2) Er is te Brussel nog een «impasse de la Violette».

Wessem en van die van Wessem bij die van Aken in appel ging.

Orig. op perkament, met schepenzegel van Aken.

1575 April 20. Schepenbrief van Schout, burgemeester en schepenen van Utrecht verklarende, dat Cornelis „Thoniszoon sackdrager", inwoner dier stad, met zijne vrouw Cornelia, Cornelis Aert Cranssens dochter, volmacht heeft gegeven aan Klaes Aertz, wollewever, medeburger aldaar, om op te nemen van Frans Kueten en Jan zijn zoon, wonende te Weert 30 Karolus gulden met verloopen rente.

Orig. op perkament.

1582 December 21. Lastbrief van Walburgis, gravin van Nieuwenaar, Meurs en Limburg, vrouw te Weert, aan den schout aldaar om den deurwaarder te kennen te geven, dat de executie tegen de moeder van het klooster der reguliere kanonikessen subreptitie verkregen was met verzwijgen van het appel op den Bisschop van Roermond, in de hoop eerstdaags citatie en inhibitie te verkrijgen en deze niet ten uitvoer te brengen.

Op papier.

1587 April 15. Schepenbrief van burgemeester en schepenen van Audenaarde, verklarende, dat jonkvrouw Helena Dries, weduwe van Jacques Teneur en te voren van m^{r}. Jan van Hessche, met de warme hand aan Matthijs Franssen, Andries Willems en een jong weeskind, allen te Weert, gegeven heeft 132 gulden van het verloop eener rente van 12 gulden per jaar gedurende 11 jaar en 75 gulden en 12 stuivers van het verloop eener rente van 3 gulden 12 stuivers gedurende 11 jaar.

Orig. op perkament.

Registers.

Algemeenheden.

Apostillenboeken met de rekwesten 1786—1791 (1). 1 Dl. fol.

Manualia der schepenen 1566—'67 folio, 1581—'82 12°, 1585—'86, 12°.

Willige justitie.

Momboirsboeken (aanstelling en beëediging van momboiren) 1631—1677, 1657—1753. 2 Dln. fol°.

(1) In 1894 werden van het Rijksarchief van Roermond hierheen overgebracht: Apostillen en requestboek ook betr. voogdij-akten 1734—69 1. Dl. folio.

1702. Rekening, bewijs en reliqua van Fr. Caris Hoohstraete en Paschasius Verborgh, als gerechtelijke momboirs van den onmondigen Johannes, zoon van Frans Caris Langstraeten (sinds 1692). Fol.

Na 1709. Rekening, bewijs en reliqua voor Tys Truyen en Teunis, zoon van Merten Gillis, als momboirs van de erfgenamen van Jan van Bogget. Fol.

Transportboeken, 1482/1542, 1550/'58, 1560/'87, 1589/1636, 1640/'44, 1658/'90, 1693/1713. 31 Dln. fol°. (1)

Reispassen voor de schepenen, 1774—1795. 2 Dln. Fol.

Protocol van den notaris H. Greel te Weert 1599—1603. Fol.

Protocol van den notaris Jacob de Vylkens te Weert 1601. Fol.

Contentieuse justitie.

„Mercktrechtboeken" 1502/'13, 1519/'22, 1528/'33, 1538/'39, 1541/'44, 1550/'53, 1556/'58, 1561/'72, 1575/'97, 1600/1704, 1704. 61 Dln. fol°.

Jaargedingenboeken 1516/'21, 1532/'40, 1544/'47, 1551/'53, 1557/'60, 1563/'80, 1582/'86, 1589/1622, 1624/'32, 1634/'64, 1667/1715, 1753/'67, 1772/'96. 61 Dln. fol°.

Beleidingenboek 1623/1633 (processen over limieten). Fol.

Arresten met permissie van het Hof van Gelderland van 1689 September 12—1758 December 13. Fol.

Extract uit de dingrol der heerlijkheid Nederweert met de verbalen en ordonnantiën beginnende 1757 Juli 7 tot 1760

---

(1) In 1894, 16 Augustus werden de volgende «transportboecken» overgegenomen van het Rijksarchief te Roermond van de jaren: 1591—1600, 1691—93, 1714—18, 1718—34, 1734—37, 1758—72, 1772—81, 1781—85, 1785—1789, 1790—96. 10 dln. folio.

Aan deze serie sluiten zich aan, als aanvulsel voor testamenten enz., de »Protocollen van de alrehanden judicieele akten» over de jaren 1727/'38, 1739/'46, 1746/'52, 1752/'60, 1760/'65, 1765/'72, 1772/'81, 1781/'91, 1791/'95, 9 dln. folio, die in voornoemd jaar insgelijks van het Rijksarchief te Roermond zijn overgenomen.

December 11 tusschen Matthys Peters, klager tegen Willem Paeps.

Koopmansboek van 1574 en volgende jaren. Fol.

„Schultboeck van Berdinys Ververs saliger" 1610—1624. Fol.

Koopmansboek 1634—'37. 12°.

Idem 1681—'89 4°.

Rekenboek van een koopman 1642. Fol. (fragment).

Rekenboek van leden der familie Breugels 1645/1709. Fol.

Rekenboek van koopman Martinus Ferken 1654/1703. Fol°.
Achterin verzen.

Rekenboek van een koopman van 1659—1703. Fol.

Journaal van een koopman van 1709—1711 Kl. 4°.

Koopmansboek van 1711 Kl. 4°.

Rekenboek van Abraham Keteler, zwager van Hendrik Ververs, gemerkt A, van 1636—1637 Fol°.

Idem, gemerkt B, van 1633—1637. Fol.

Idem van Idem van 1637—1639. Fol.

Koopmansboek uit de 16e of 17e eeuw zonder datum. Fol.

Rekenboek van een koopman van 1637 April 1—1642 Februari. Fol.

Crimineele en Correctioneele Justitie.

1599—1600. Crimineel inquestboek.

Officierollen 1727—1788, 1790—1792.

Copie der proceskosten tusschen den schout, nomine officii klager, ter eenre en Abraham Stultiens, beklaagde, ter andere zijde 1708-1710. Fol.

Dossiers, liassen en losse bescheiden van willige, contentieuse, correctioneele en crimineele justitie, nog onuitgezocht, in 78 portefeuilles. (1)

2. Zegelstempels.

Door aankoop door tusschenkomst van den boekhandelaar Uyttenbroek van Venlo:

1°. Zegelstempel der schepenbank van Ulestraten: de H. Katharina op een terras vertredend onder hare voeten Keizer Maxentius en houdende in de rechterhand opgeheven een zwaard en met de linker een gekroond schild gedeeld: rechts, drie heiblokken 2-1. (Suys van Clingeland), — links gevierendeeld 1 en 4 een naar rechts gewende klimmende leeuw, 2 en 3 een kruis met hartschild waarop een naar rechts blikkende adelaar (d'Aspremont-Lijnden); links van de Heilige het folterrad. Omschrift: *. Sigill. scabinorum de Ulestraten. Ovaal en van geel koper.

---

(1) 16 Aug. 1894 werden nog uit Roermond overgebracht naar het Rijksarchief alhier de volgende archieven van Weert:

Twee portefeuilles met losse bescheiden van rechterlijken aard.

Volledigheidshalve vermelden wij, dat toen nog werden overgenomen de volgende leen- en laathofarchieven:

Leenhofsarchief:

Overdrachtsprotocollen en processen: 1559—1718 (in die van 1659/'85 ook protocollen der vergaderingen van de leenzaal van 1662/'69 en 1718) zie N°. 1—8 hierna; 1719—1794.

9 Registers der opheldingen en relievementen der leenen: 1559—86, 1612—29 (daarachter relievementen van leenen en lijst der leengoederen van de graven van Horne, heeren te Weert van 1326—1613), 1637—49; 1659—'85; 1666—'75; 1685—'91; 1692—1706; 1706—'18; (1—8 ook overdrachten). 1718—88.

Leenproceduurrol: 1710—1782.

4 Registers van het Leynrou- of Jan Rutten- of Jan Coeln-leen, behoorende aan Stephanus Wamesius J. U. D., professor te Leuven, te Weert gelegen: 1562—1605 (2 ex.: 1 folio en 1 folio obl.) 1619—1684 en een register leenverheffingen van Jan Ruttens leen voor het leenhof van den Heer van Weert 1582—1678.

Laathof van St. Servaaskapittel te Maastricht te Weert gelegen:

5 Registers overdrachten 1640—1671 (en eene van 1693); 1651—54 (minuut); 1729—70; 1770—92; 1792—96.

2°. Zegelstempel der mairie van Ulestraten (Fransch Keizerlijk bestuur) de keizerlijke adelaar; omschrift: Mairie d'Ulestraten-arr[t]. de Maestricht (Meuse Infer[r]). Rond en van metaal.

3°. Zegelstempel van de gemeente Schinnen (Belgisch bestuur 1830—1839): De Belgische leeuw waaronder op een banderol de woorden: L'union fait la force. Omschrift: Administ[n] comm[e] de Schinnen. Limbourg. Rond en van geel koper.

4°. Zegelstempel van het leenhof van Horst: Een schild van goud, waarop twee balken van keel (Wittenhorst), het schild gedekt door eene kroon van 5 fleurons; schildhouders: twee leeuwen. Omschrift: * Lehn : Siegel : des : vryaedelycken-huyse. Horst 1738. Rond en van geel koper. (1).

3. Handschriften.

Door schenking:

Van den Wel Eerw. Heer Ch. Klinkenbergh te Doenrade:

Biechte van den Koningh van Vranckrick aen den Keyser, Spangien en prins van Orangen. Getrouwelick overgeset na de Fransche copye gedruckt tot Weenen 1675.

Miserere paraphrasé pour le service d'un chauvelin. Ms. der 18e eeuw of het einde der 17e.

Van Mevrouw de douairière barones Dirckinck von Holmfeld te Obbicht:

Eene menigte geschreven muziekstukken uit het einde der vorige of het begin dezer eeuw.

Studiën van den heer Cornabé als élève-cadet en plannen van algemeenen aard; eene groote menigte, ééne geteekend A. E. Dupont 1744; plan van eene batterij 1784.

---

(1) Deze zegelstempel bevond zich in de jaren 1830 nog in het bezit der familie van den laatsten leenstadhouder, van Douveren, te Horst en werd omstreeks 1872 in de Maas gevonden door den heer H. J. van Bommel, thans ambtenaar der posterijen te Kessel, die toen opzichter was voor den heer van Wylick, die baggerwerken in de Maas had aangenomen.

Door aankoop:

Kwartierstaat van Anna Catharina van Spies, kanonikes te Susteren circa 1626 (1) berustende in origineel onder het kerkbestuur te Susteren.

Afschrift op perkament.

4. Boeken.

Door schenking.

Door tusschenkomst van Zijne Excellentie den Minister van Binnenlandsche Zaken:

G. Busken Huet en Dr. J. S. van Veen, Verslag van onderzoekingen naar archivalia te Parijs, belangrijk voor de geschiedenis van Nederland op last der regeering ingesteld. 's-Gravenhage, Martinus Nijhoff. 1899. 8°.

Verslagen omtrent 's Rijks verzamelingen van geschiedenis en kunst. XX. 1897. 's Gravenhage. 1899. 8°.

Van de Gedeputeerde Staten in Limburg:

Verslag over den toestand van het hertogdom Limburg in het jaar 1898. Maastricht, Leiter-Nypels. 1899. 8°.

Van het Gemeentebestuur te Maastricht:

Notulen der vergaderingen van den Gemeenteraad van Maastricht, gedurende het jaar 1898. Maastricht, 1899. Gr. 8°.

Verslag van den toestand der Gemeente over het jaar 1898. Maastricht. 1899. 8°.

Van het Gemeentebestuur van Dordrecht:

J. C. Overvoorde, Catalogus van de prentverzameling der gemeente Dordrecht. Dordrecht. 1899. 8°.

Verslag van den toestand van het Gemeente-archief te Dordrecht over het jaar 1898. Dordrecht. 1899. 8°.

---

(1) In dit jaar komt zij op 23 November voor als mede-onderteekenares eener akte. (Zie: Publications de la Société historique et archéologique de Limbourg tom. VI. p. 563.)

Door tusschenkomst van den Algemeenen Rijksarchivaris te 's Gravenhage:

Notulen van de achtste bijeenkomst der Rijksarchivarissen op Dinsdag 30 November 1897. 8°.

Notulen van de negende bijeenkomst der Rijksarchivarissen op Dinsdag 8 November 1898. 8°.

door tusschenkomst van den heer Rijksarchivaris in Friesland:

Oude kerkelijke archieven in Friesland. 's-Gravenhage. 1899. 8°.

door tusschenkomst van den heer Rijksarchivaris in Zeeland:

Beschrijving eener verzameling charters en papieren, afkomstig van Jacop van den Moere, ontvanger van Beveren, berustende ten gemeentehuize van Veere. 8°.

Beschrijving eener verzameling charters en papieren, afkomstig van de heeren van Beveren en Veere, berustende in het Rijksarchiefdepôt in de provincie Zeeland. 8°.

Het oud-archief van den kerkeraad en de diaconie der Nederduitsch-Hervormde Gemeente te Arnemuiden. 8°.

Beschrijving der charters, deel uitmakende van het archief van Hulsterambacht. 8°.

door tusschenkomst van den Rijksarchivaris in Noord-Brabant:

Verslag omtrent de oude Gemeente- en Waterschaps-Archieven in Noord-Brabant. 1898, 1899. 's-Bosch. 1898, 1899. 8°.

door tusschenkomst van den heer Bibliothecaris der Koninklijke bibliotheek te 's-Gravenhage:

Verslag over den toestand der Koninklijke Bibliotheek in het jaar 1898. 's-Gravenhage. 1899. 8°.

door tusschenkomst van den heer Directeur van het Rijksmuseum van oudheden te Leiden:

Verslag omtrent het Rijksmuseum van oudheden te Leiden. 1897. 8°.

door tusschenkomst van den Directeur van het Krijgsgeschiedkundig archief te 's-Gravenhage:

Nasporingen en studiën op het gebied der Nederlandsche krijgsgeschiedenis. Vierde jaarverslag. 's-Gravenhage 1899. 8°.

door tusschenkomst van Zijne Excellentie den Minister van Binnenlandsche Zaken te Brussel:

Fr. de Potter en Jan Broeckaert: Geschiedenis van de gemeenten der provincie Oost-Vlaanderen. Vijfde reeks — Arrondissement Aalst. — Zesde deel. Gent, A. Siffer. 1899. 8°.

van den heer Otten, burgemeester te Heyen:

Daniels, Civil-Gesetzbuch der Franzosen. Cöln XIII Jahr (1805) 8°.

van den ondergeteekende:

Bordeaux, P., Les assignats et les monnaies du siége de Mayence en 1793. Les méraux de péage du pont de Mayence pendant l'électorat et après l'annexion à la République Française. Bruxelles, L. Goemaere 1899. 8°.

Verhaegen, P., Le comte de Mérode et Joséphine Bonaparte. Bruxelles, Oscar Schepens & Co. 1899 8°.

Bouwstoffen voor de geschiedenis van de levensverzekeringen en lijfrenten in Nederland bijeengebracht en bewerkt door de Directie van de Algemeene Maatschappij van Levensverzekering en Lijfrente, gevestigd te Amsterdam. 1897. 4°.

Flament, A. J., De collectie Dufresne en de Lotharingsche archieven door Henri Stein, archivaris te Parijs. 1899. 8°.

Idem. Een belangrijk besluit betreffende het archiefwezen in Frankrijk. 1899. 8°.

Veen, J. S. van, Stukken aangaande de zending van Dr. Godert Pannekoeck naar Duitschland in 1558. 1899. 8°.

Archives Belges, revue critique d'historiographie nationale. 1e année n°. 1. 1899 8°.

Bulletin archéologique et historique de la Société archéologique de Tarn-et-Garonne, Année 1899, (1e Trimestre), Montauban, Forestié. 1899 8°.

Hierin: Fr. Pottier, Les cuivres du graveur Hollandais Reinders au musée de Montauban.

Le bibliographe moderne. Courrier international des Archives et des Bibliothèques. 1898 n°. 9. Paris, 1898 8°.

Hierin: Henri Stein, La collection Dufresne et les archives lorraines;

Wirz (O. S. B.), Corb., Ein Necrolog der Abtei Egmond. 8°. (Separatabdruck aus „Studien und Mittheilungen" Jahrg. XIX).

Catalogus van de oudheidkundige verzamelingen van het Zeeuwsch Genootschap der wetenschappen. 1890. 8°.

Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen: Verslag over 1885—1893 benevens naamlijst van directeuren en leden. Met eene dubbele titelplaat. Middelburg, J. C. & W. Altorffer. 1894. 8°.

Catalogus der bibliotheek van het Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen. Tweede druk. Tweede stuk. Middelburg, J. C. & W. Altorffer. 1883. 8°.

B., In memoriam J. W. Brouwers, pastoor te Bovenkerken. Gulpen, M. Alberts & zonen. 1899. 8°.

Door aankoop:

Genealogisch-Historische Nachrichten von den Allerneuesten Begebenheiten, welche sich an den Europäischen Höfen zutragen. Leipzig, Johann Samuel Heinsius 1739—40 10 dln. 1 bnd. 8°.

Lucae, Fr., Des Heiligen Römischen Reichs Uralter Grafen-Saal, auf welchem die vortrefflichsten von Kaysers Caroli Magni Zeiten an, auch theils schon voher in Ober- und Nieder-Teutschland florirte, aber in denen jüngst-verflossenen Seculis abgestorbene Gräffliche Geslechter.... abgehandelt werden. Franckfurt a/M. Johan Bauern, 1702. Kl. 4°.

Idem, Des Heiligen Römischen Reichs Uralter Fürsten-Saal, auf welchem die von vielen Seculis her, biss auf unsere Zeiten, abgestorbene Hoch-Fürstliche Geslechter . . . . . abgehandelt werden. Franckfurt a/M., Friederich Knochens. 1705. Kl. 4°.

Weiss, H., Kostümkunde. - Geschichte der Tracht und des Geräthes vom 14ten Jahrhundert bis auf die Gegenwart. Stuttgart, von Ebner & Seubert. 1872. 2 dln. 8°.

Schmid, H. S., Kunst - Stil - Unterscheidung für Laien, Kunstfreunde, Gewerbsleute etc. München, G. Franz. 1897. 8°.

Dennstedt, M., und Schöpff, M., Einiges über die Anwendung

der Photographie zur Entdeckung von Urkundenfälschungen. Hamburg, Lucas Gräfe & Sillem. 1898 roy. 8°.

Bock, Fr., Die Kleinodien des Heil. Römisch — Deutschen Reiches. Wien, K.K. Hof- und Staatsdruckerei 1857. 4°.

Gerlach, M., Kronen-Atlas. Originalgetreue Abbildungen sämmtlicher Kronen der Erde. Wien, M. Gerlach & Co. 1877. 4°.

Schwerdtner, J., Die Rangskronen der Kaiser, Könige, Kronprinzen, Erzherzoge, Herzoge, Fürsten, Grafen, Marquis, Freiherren, Barone, Ritter und Edelleute von Oesterreich, Deutschland, Rusland, Frankreich, England, Belgien und die Mützen und Attribute der Geistlichkeit. Wien, J. Schwerdtner. 1877. 4°.

Delprat, G. H. M., Verhandeling over de broederschap van G. Groote en over den invloed der Fraterhuizen op den wetenschappelijken en godsdienstigen toestand, voornamelijk van de Nederlanden na de veertiende eeuw. Arnhem, Is. An. Nijhoff en zoon 1856. 8°.

Vloten, J. van, Nederlands dicht en ondicht der negentiende eeuw. Zwolle, W. E. J. Tjeenk Willink 1878, 8°.

Hierin eene biografie van Jhr. Mr. V. de Stuers (waarin over de inrichting van het Nederlandsch archiefwezen) en over den Maastrichtschen graveur, entomoloog en „secretaris der cijfers" te 's Gravenhage, P. Lionnet.

Ras, J. de, Histoire de Maestricht. 1e Partie depuis son origine jusqu'au XII siècle. Louvain, Fr. Clynmans, 1899, 8°.

Jaarverslagen van de vereeniging tot bevordering van het vreemdelingenverkeer Maastricht—Attractions „Maas en Jeker" van af 1889 tot 1899. Maastricht, M. Schols. 1899. 8°.

Gids van Venlo en omstreken, uitgegeven door de Vereeniging Venlo's belang. Venlo, W. van der Sloot. 1899. kl. 8°.

Nijhoff, P., Registers op het archief, afkomstig van het voormalig Hof des vorstendoms Gelre en graafschaps Zutphen. Arnhem, Is. An. Nijhoff en Zoon. 1856. 8°.

Kort overzigt van het Oud-Provinciaal archief van Gelderland. Arnhem, Is. An. Nijhoff en Zoon. 1865. 8°.

Hasselt, G. van, Oorsprong van het Hof van Gelderland. Arnhem, W. Troost en Zoon. 1793. 8°.

Below, G. von, Die landständische Verfassung in Julich und Berg bis zum Jahre 1511. Theil I. L. Vos & Cie. 1885. 8°.

Brants. A., Bijdrage tot de geschiedenis der Geldersche plooierijen. Leiden, P. Somerwil. 1874. 8°.

Sloet van de Beele, L. A. J. W., Wilhelmus de Berchen, rector parochialis ecclesiae Nyell, Duyflie, de nobili Principatu Gelriae et eius origine. Hagae Comitum, Martinus Nijhoff. 1870. 8°.

Staats Evers, J. W., Bijdragen tot de geschiedenis der regtspleging in Gelderland bijzonder te Arnhem. Arnhem, Is. An. Nijhoff & Zoon. 1865. 8°.

Sloet, L. A. J. W., „Van Al's". Onderzoekingen, schetsen en mededeelingen. Arnhem, G. J. Thieme. 1871. 8°.

G. van Hasselt's stof voor eene Geldersche historie der heidenen. Te Arnhem, J. H. Moeleman, junior. 1805. 8°.

Daris. J., Notices historiques sur les églises du diocèse de Liége, tom. XVII. Liége, Demarteau, 1899. 8°.

Chestret de Haneffe, J. de, Histoire de la maison de la Marck, y compris les Clèves de la seconde race. Liége, D. Cormaux. 1898. 4°.

Kreetz, Fr., Historia nobilis parthenonis Heinsbergensis sacri, canonici et exempti ordinis Praemonstratensis Leodiensis dioecesis et ducatus Juliacensis. Coloniae Agrippinae. Jacobus Theodorus Jansen. 1772. Kl. 8°.

Finken, Johann, Die Stadt Kaldenkirchen. Festschrift zur Erinnerung an die im Jahre 1897 stattfindende Einweihung der neuerbauten katholischen Pfarrkirche zu Kaldenkirchen. 1[r] Theil. Straelen, Heinrich Schmitz. 1897. 8°.

Rembert, K., Die „Wiedertäufer" im Herzorgtum Jülich. Berlin, R. Gaertner, 1899. 8°.

Mees, Azn. G., Historische atlas van Noord-Nederland van de

XVIe eeuw tot op heden. Rotterdam, Verbruggen en van Duym. 1865. Fol°.

Everts, H. J. M., Onze kerken. — Over kerkgebouw, kerkgemeubelte, kerkgereide, kerkversiering enz. Met een aanhangsel over de kleeding en onderscheidingsteekenen van kerkelijke waardigheidsbekleeders. Roermond, M. Waterreus. 1895. 12°.

Kurze Anleitung zum Brevier-Gebete. Dritte Auflage. Paderborn, Ferdinand Schöningh. 1899. 8°.

Kempf, J., Liturgik oder Erklärung der heil. Zeiten, Orte und Handlungen der katholischen Kirche. Paderborn, Ferdinand Schöningh. 1898. 8°.

Sloet, J. J. S. en Veen, J. S. van, Register op de leenaktenboeken van het vorstendom Gelre en graafschap Zutphen. Tweede stuk. Arnhem, P. Gouda Quint. 1899. 8°.

Gelre. Vereeniging tot beoefening van Geldersche geschiedenis, oudheidkunde en recht. — Bijdragen en mededeelingen, deel II, Arnhem, P. Gouda Quint. 1899. 8°.

Naemen ende Waepenen van die Heeren Canzelers, Ordinaris en Extraordinaris Raaden in den Hove des Fürstendumbs Gelre en Graefschap Zutphen zederdt desselfs oprichtinge door Keyser Carel de 5e in den jaaren 1545. Alsmede de naemen ende waepenen van de Heeren Raaden en Rekenmeesters in Gelderlandt . . . .

VII. *Uitslag der pogingen om afschriften te verkrijgen van belangrijke onuitgegeven bescheiden voor het hoofdarchief in de provincie van gewicht en berustende in andere binnenlandsche of buitenlandsche archieven.*

Er werd afschrift genomen der genealogie van de familie Ruys de Beerenbrouck.

VIII. *Gebruik van het archief gemaakt en inlichtingen verstrekt aan autoriteiten en particulieren.*

Behalve de krijgsgeschiedkundige nasporingen door den heer luitenant de Visser, waarover in hoofdstuk IV hiervoor is gesproken, werd van dit archief gebruik gemaakt door de volgende autoriteiten en particulieren, die wij naar tijdsorde vermelden.

Schriftelijke inlichtingen verkregen:

de heeren van Hove en zoon te Roermond: eene teekening van het wapen van Nuth, met afbeelding van het oud schepenzegel in gips;

de heer G. W. Laloire, archivaris aan het algemeen Rijksarchief te Brussel, over Karel Emmanuel de Garrevod, markies van Marnay, gouverneur van Limburg en de landen van Overmaas;

de heer abbé Fernand Pottier, voorzitter van het oudheidkundig genootschap van het departement van Tarn-et-Garonne te Montauban, over de Kruisheerenkerk te Venlo en het beeld der pieta aldaar. Hij maakte hiervan gebruik voor het artikel op pag. 443 Hoofdstuk VI hiervoor vermeld;

de heer Louis Rieber, architect te Amsterdam, omtrent het adellijk leengoed de Haller, groot leen van Valkenburg, aldaar;

de heer T. van de Laars, heraldisch teekenaar te Amsterdam, over het Limburgsch gemeente-wapen, kleerdrachten dier provincie en gezichten op de vesting Maastricht. Hij maakte hiervan gebruik voor de samenstelling van: Heraldische gegevens van Nederland, zijne provinciën enz. Kalender voor het jaar 1900. Uitgegeven door het Nieuws van den Dag. Amsterdam, J. L. Beyers en J. Funke, Photolitho. L. van Leer en Co. Amsterdam gr. 8°.;

de heer Algemeene Rijksarchivaris te 's-Gravenhage over de leenverheffingen in de XVIe eeuw van de hoven *te Overen* of *Oeveren* en *ter Beke* onder St. Odiliënberg in het ambt Montfort, door Emont van Baerle en Willem van Baerle;

de heer S. E. Henschen, hoofdgeneesheer aan het hospitaal der Universiteit te Upsala, over de familie Henskens of Henschenius;

de heer Mr. Lamberts van Hurrelbrink, te Amsterdam, verkreeg afschrift van een crimineel vonnis te Heerlen ten tijde der Bokkenrijders;

de heer August Op de Laak, vice-voorzitter en bibliothecaris van Limburgia te Amsterdam, over de kleederdracht in het land van Valkenburg in de vorige eeuw;

de heer Dr. W. Fabritius te Darmstadt, over de bibliografie van de geschiedenis der parochiën in Limburg;

de Zeer Eerw. Heer Erkens, pastoor te Munsterbilsen, aangaande de baronessen de Freyberg, kanonikessen van het adellijk stift aldaar;

de heer Dr. juris W. von Conta, Kon. Pruissische Regeeringsassessor, over de doop-, trouw- en doodacten der Waalsche gemeente te Maastricht;

de heer ridder Dr. Stephan Kekulé de Stradonitz, kamerheer des Keizers, wonende te Gross-Lichterfelde, over Amalia Esperanza, dochter van Charles Sophronius Philippe graaf van Wartensleben en Flodrop.

Verder werd het archief tot het doel van onderzoekingen bezocht door de volgende personen:

den WelEerw. Zeer Gel. heer Goossens, professor te Rolduc, die een schets nam van het wapen der familie de Bounam de Ryckholt;

den WelEerw. Zeer Gel. heer Simenon, professor aan het klein-Seminarie te St. Truiden, die bouwstoffen verzamelde voor eene geschiedenis van het dorp Vleytingen;

den heer Fr. Straven, paleograaf te St. Truiden, die nazoekingen deed aangaande een huis der familie de Horion aldaar, dat naderhand in het bezit kwam van de Balie-Biessen der Duitsche Orde.

den heer P. J. Maas, inspecteur cantonnal te Roulers (België), die nasporingen deed voor eene geschiedenis van Neeroeteren (Belg. Limburg);

den heer Marckx alhier, die inzage nam en afschrift verkreeg van de akte van verkoop van den tuin van het voormalig Recollecten-klooster alhier, verkocht 30 December 1812 voor den Prefect van het Département der Nedermaas;

den heer Houben, opzichter van den Provincialen Waterstaat, die ook inzage nam van voornoemde verkoopakte;

den Eerwaarden heer M. Rutten, kapellaan van St. Servaas

alhier, die inlichtingen inwon over het gemeentewapen van Borgharen;

den heer Quix, notaris alhier, die nasporingen deed aangaande den verkoop tusschen de jaren 1741 en 1745 van een huis met erf te Ubach-over-Worms ten behoeve van Frans Ludgens.

den Zeer Eerwaarden heer J. J. L. Frische, pastoor te Gronsveld, die eene studie maakte van de kwartieren van Agnes van Bylant echtgenoote van Willem van Bronckhorst vrijheer te Gronsveld, Rijnsburg enz. † 1563, en nasporingen deed aangaande de wapens der familiën Graven, van den Hove, de Draeck en Spittael;

den WelEerw. Zeer Geleerden heer P. Albers S. J. alhier, die nasporingen deed naar aflaatbrieven en afschrift verkreeg van een drietal dier brieven uit de XVe en XVIe eeuw.

den heer J. Geelen, beambte ten raadhuize alhier, wegens genealogische doeleinden;

den heer Holvoet te Valkenburg ook wegens genealogische nasporingen, betreffende de familie van Hees.

IX. *Uitkomsten van de bemoeiingen met gemeente-, waterschaps- en andere archieven.*

Onder dit hoofdstuk valt dit jaar niets bijzonders te vermelden.

Maastricht, 1 Juni 1900. *De Rijksarchivaris in Limburg*

A. J. FLAMENT.

BIJLAGE I.

De Rijks-Archieven te Roermond
in 1899.

Tot vollediger en beter begrip der gebeurtenissen, betrekking hebbende op de Roermondsche archiefzaak in het afgeloopen jaar 1899, acht ik het noodig eerst den stand dier zaak bij het begin van dat jaar in 't kort in herinnering te brengen, in aansluiting van mijne bijlage tot het jaarverslag over 1895. Het vonnis van de Arrondissements-rechtbank vermelden (1) wij een weinig uitvoeriger, wijl daarvan in het vervolg meer dan eens spraak is.

Bij exploit van 30 Mei 1896 had de Staat der Nederlanden, als eischer, den Burgemeester van Roermond doen dagvaarden en daarop den 11[den] Juni door zijn Procureur eene conclusie genomen, waarvan de slotsom luidt:

„dat het der Arrondissements-Rechtbank te Roermond behage:

I. Te verklaren voor recht, dat de Staat is gerechtigd tot de in de dagvaarding vermelde en opgevorderde stukken.

II. De gedaagde *q.q.* te veroordeelen om zich te onthouden van elke daad, welke op dit recht van den Staat inbreuk maakt, en om medewerking te verleenen, dat deze bescheiden vrijelijk door den Staat teruggenomen worden, althans om die terugneming te gedoogen.

III. De gedaagde *q.q.* te veroordeelen, om aan den Staat te vergoeden de schade, door voorschreven onrechtmatige handelingen aan den Staat veroorzaakt, nader op te maken en te vereffenen bij staat; cum expensis."

---

(1) Aan het slot van dit verslag wordt het vonnis in extenso afgedrukt.

Den 25sten Juni 1896 concludeerde de procureur van de gedaagde *q.q.*:

„Het behage der Rechtbank den eischer ongegrond te verklaren in zijne vordering, hem subsidiair voor het sub I en II gevorderde te verklaren niet ontvankelijk of vooralsnog niet-ontvankelijk en hem te veroordeelen in de kosten."

De archieven nu, welke de Staat der Nederlanden opvorderde, vormden slechts een gedeelte van de verzameling, vroeger in 2 wagens nu in 16 kisten verpakt; het waren:

I. 15 Deelen folio, zijnde dubbelen der doop-, trouw- en sterfregisters van de parochie Roermond en begrafenisboeken van de klooster- en hospitaalkerken aldaar van 1779 tot 1794, ingeleverd bij het Souverein Hof van het Overkwartier van Gelderland te Roermond.

II. 7 Registers, zijnde dubbelen der doop-, trouw- en sterfregisters van de parochiën Venlo, Beesel, Belfeld, Echt, Linne, Maasbracht, Montfort, Nieuwstad, St. Odiliënberg, Posterholt, Roosteren, Stevensweert, Vlodrop, Obbicht-en-Papenhoven van 1785—1789, 1792 en 1793, bij het Souverein Hof van het Staatsch Overkwartier van Gelderland te Venlo ingeleverd, welke registers in 1880 door den Rijksarchivaris Sivré zijn overgenomen van den griffier van het kantongerecht te Venlo en geplaatst in het Rijksarchief te Roermond.

III. 92 Portefeuilles van de processen van het voormalig Hoofdgericht (schepenbank) der stad Roermond, n.l. de portefeuilles n°. 1 tot en met n°. 57 en n°. 59 tot en met n°. 93. (1)

IV. 23 Registers, overdrachten en protocollen der schepenbank te Roermond van 1548—1591; 1700—1702; 1712—1789; 1791—1795.

V. Register in folio, bevattende 105 bladen perkament, waarin opgeteekend staan de vonnissen van het Hoofdgericht van Roermond van 1451 tot 1487.

VI. 7 Registers met testamenten, verleden voor het Hoofdgericht van Roermond en getiteld „Testamentenboeken" 1628—1796 en de daarbij behoorende inventarissen, door den Rijksarchivaris Sivré vervaardigd.

---

(1) Portefeuille n°. 58 was n.l. op 17 September 1895, zonder bezwaar van het Gemeentebestuur van Roermond, naar het Rijksarchief te Maastricht gevoerd.

VII. Apostillenboek van het schepengericht te Roermond 1778—1796, folio.

VIII. 8 Registers origineele kwartiersrecessen, 1656—1676, deel uitgemaakt hebbende van het Staten-archief van het voormalig Overkwartier van Gelderland te Roermond en door de Nederlandsche Regeering, nadat zij deze registers in 1845 van de Belgische Regeering terug bekomen had, weder gevoegd bij het archief van het voormalig Overkwartier van Gelderland te Roermond.

Tegen deze vordering van den Staat en diens verdere eischen wierp de gedaagde (na het recht van den Staat op de stukken sub II vermeld te hebben erkend) de volgende middelen van niet-ontvankelijkheid op:

I. Tusschen partijen was eene overeenkomst gesloten om door, door haar te benoemen, deskundigen te doen schiften en scheiden, de in het hoofdgebouw van het Raadhuis te Roermond zich bevindende archiefstukken, daar deze, waarvan eenige aan den eischer en eenige aan gedaagde toebehoorden, met elkander vermengd waren; die deskundigen waren wel benoemd, maar de schifting was nog niet geschied.

II. Vermits het voldoende vaststond, dat de voorbedoelde archiefstukken zóó met elkander vermengd waren, dat slechts door eene schifting of scheiding door daartoe bevoegden kon blijken, welke stukken aan den eischer en welke aan de gedaagde toebehoorden, had de actie tot opvordering van de bij dagvaarding omschreven stukken moeten zijn voorafgegaan door eene actie tot schifting of scheiding van de vermengde stukken.

III. Voor zooverre het in dezen betrof stukken bij het Barrière-Tractaat van 15 November 1715 bedoeld, was niet de Staat der Nederlanden alleen, doch ook Pruissen getreden in de rechten van den Franschen Staat en diensvolgens was de eischer niet bevoegd, zonder medewerking van Pruissen, welke Staat niet in het geding was, de bij dat tractaat bedoelde stukken van haar, gedaagde, als bewaarneemster dier stukken, terug of op te vorderen.

IV. De gedaagde had als bewaarneemster ten behoeve der opgevorderde archieven vele uitgaven gedaan, welke de eischer haar, vooraleer zij tot teruggaaf van het opgevorderde gehouden was, te vergoeden had, zoodat zij, vermits haar die uitgaven niet waren betaald, gerechtigd was die archieven onder zich te

houden, totdat haar die uitgaven ten volle door den eischer waren voldaan.

Bij vonnis van 21 October 1897 verwierp de arrondissements-Rechtbank al die middelen van niet-ontvankelijkheid zonder uitzondering, en werd voorts de eischer ontvankelijk verklaard in zijne vordering en bevolen, dat door de heeren: 1°. A. J. Flament, Rijksarchivaris in Limburg te Maastricht; 2°. M. A. H. Willemsen, pastoor te St. Odiliënberg; 3°. H. Hanssen, kapelaan te Herkenbosch, gemeente Melick-Herkenbosch, al de archieven in de 16 kisten, den 16den Augustus 1894 ingepakt en verzegeld, zouden worden onderzocht (1) en rapport van hunne bevinding zou worden uitgebracht, waarna eerst de vraag ter sprake kon komen of en, zoo ja, voor welke stukken de eischer nog nader bewijs zou hebben bij te brengen en omtrent de geëischte schadevergoeding uitspraak zou kunnen worden gedaan.

De 16 kisten, waarvan de inhoud onderzocht moest worden, bevatten de helft der documenten welke op 2 Julij 1894 oorspronkelijk in twee wagens waren ingepakt door den Commissaris der Koningin in tegenwoordigheid van den Rijksarchivaris en van den Burgemeester en den Secretaris van Roermond. Den 16en Aug. 1894 was, in overleg met het Gemeentebestuur, de inhoud van den grootsten wagen naar het Rijksarchief-depôt Maastricht overgebracht; het was namelijk nader gebleken dat hierop Roermond geen aanspraak maakte; de inhoud van den kleinsten wagen werd in 16 kisten verpakt. Opgemerkt dient te worden, dat op 2 Julij 1894 geen archieven in de wagens waren geladen dan nadat telkens, op verzoek van den Commissaris der Koningin, door den Rijksarchivaris en den Gemeentesecretaris uitdrukkelijk was verklaard dat die stukken behoorden tot 's Rijksarchieven.

In 1898 heeft het onderzoek van den inhoud dier kisten plaats gevonden.

In November 1898 deponeerden de deskundigen hun verslag ter griffie der rechtbank. Het resultaat van hun onderzoek was, dat nagenoeg de geheele inhoud der kisten bevonden werd te bestaan uit archieven, kennelijk afkomstig van het Souverein Hof te Roermond als landsheerlijk en administratief collegie, als leenhof en als rechterlijk collegie; van de Staten en Gedeputeerde Staten van het Overkwartier; van de Schepenbank of het Hoofdgericht van Roermond en van het Souverein Hof van het Staatsch Overkwartier te Venlo (welke stukken buiten contest

(1) Dus ook de archieven die thans nog niet in rechten door den Staat opgevorderd werden.

waren). Omtrent een zeer klein gedeelte, dat uit de 16 kisten getrokken, hoogstens den inhoud van 8 portefeuilles zou vormen, verklaarden de deskundigen dat deze documenten gedeeltelijk, *wetenschappelijk* beschouwd, *oorspronkelijk* voortkwamen van andere collegies, ambtenaren en private personen dan de boven genoemde, hoewel de mogelijkheid werd erkend, dat zij als bewijzen in rechten hebben gediend en dan niet door partijen zijn afgehaald van de griffie der verschillende rechterlijke collegiën ; (1) terwijl van sommige andere niet uit het stuk zelf blijkt tot welk archief zij hebben behoord ; een tweetal droegen het nummer van documenten in den catalogus der verkooping Guillon, waarop de gemeente, blijkens marginale aanteekeningen van particulieren op exemplaren van dien catalogus, aanspraak zou kunnen maken ; voorts werden sommige stukken in door den heer Sivré geïnventariseerde portefeuilles gevonden, buiten de door hem geïnventariseerde dossiers.

Nog vóór dat het rapport der deskundigen ter griffie van de Arrondissements-rechtbank was gedeponeerd, werden pogingen gedaan om de onderhandelingen tot minnelijke schikking weer aan te knoopen. Nadat in de zitting van den Gemeenteraad van Roermond van 1 October 1898 Jhr. L. Michiels van Kessenich gevraagd had, of het nog niet een punt van overweging bij B. en W. had uitgemaakt om een voorstel tot minnelijke schikking aan de Regeering te doen, werd door den Burgemeester geantwoord, dat over de tegenover de Regeering aan te nemen houding in zake de archieven bij B. en W. verschil van gevoelen bestond en dat, zoodra het rapport der deskundigen zou zijn uitgebracht, een advies, strekkend om de Regeering nogmaals in de gelegenheid te stellen tot minnelijke schikking, van B. en W. kon worden tegemoet gezien, waarop Jhr. Michiels zich bereid verklaarde met B. en W. mede te werken tot het vaststellen der voorwaarden voor zulk eene schikking.

Den 9en December 1898 werd zulk een voorstel door B. & W. aan Uwe Excellentie gedaan ; het was een door den Raad van

(1) In het rechterlijk archief van Maastricht, in 1883 door wijlen mijn ambtsvoorganger overgenomen van den Griffier der Arrondissements-rechtbank te Maastricht, dat daar van de eerste jaren van het Fransch bestuur af had berust, nadat het door de Fransche «Préposés au triage des titres» van het Raadhuis alhier was gehaald, (waar de schepengerichten afzonderlijke lokalen hadden, zoodat van vermenging met gemeente-archief geen spraak kan wezen) vonden wij meer dan 70 registers van het Gemeente-archief, die natuurlijk, daar zij *wetenschappelijk* in dat laatste te huis behooren, te gelegener tijd, met machtiging van Uwe Excellentie, daaraan zullen worden gerestitueerd.

Roermond den 1sten December 1898 aangenomen praeadvies van B. & W. Het luidde aldus:

„Sedert langen tijd was bij Burgemeester en Wethouders het verlangen levendig, om te trachten de archiefkwestie langs minnelijken weg te regelen en daardoor de onaangename verhouding tusschen het Staats- en Gemeentebestuur te doen ophouden.

„Onder dagteekening van 10 Februari l.l. wendden wij ons tot den advocaat der gemeente, Mr. Verscheure, ten einde van hem te vernemen, hoe de stand van het proces was en welke voorstellen wij aan de Regeering zouden kunnen doen, die voor haar aannemelijk waren en voor de Gemeente niet bezwarend. Mr. Verscheure gaf ons hierop te kennen, dat in het hoogst gunstige stadium waarin de archiefkwestie zich voor de gemeente bevond, een voorstel tot minnelijke schikking behoorde uit te gaan van de Regeering en het hem niet raadzaam toescheen een dusdanig voorstel van de zijde der Gemeente te doen, vóór dat het rapport der op 21 October 1897 door de Rechtbank alhier benoemde deskundigen, zou zijn uitgebracht.

„Dit rapport, hetwelk wij in afschrift U hierbij aanbieden, is op 12 November ll. ter griffie van de Rechtbank gedeponeerd en op 26 November d. a. v. beteekend.

„Uit dit verslag der deskundigen blijkt onomstootelijk, dat onder de op 2 Juli 1894 van het Raadhuis alhier, niettegenstaande uitdrukkelijk protest van het Gemeentebestuur, weggevoerde archieven, er zich een groot aantal bevinden, waarop de Staat hoegenaamd geen recht heeft, terwijl bovendien uit het rapport door Mr. Verscheure op 12 Juli 1898, overeenkomstig ons verzoek uitgebracht, en voor uwen Raad den 30 Juli d. a. v. onder geheimhouding ter visie gelegd, blijkt, dat hij, dank zij het in 1897 van de hand van den Rijksarchivaris in Limburg verschenen verslag omtrent den toestand der archieven over 1894, op het spoor is gekomen van ten Raadhuize berustende archieven, waardoor het bewijs wordt geleverd, dat ook het archief der Steden en Edelen van het Overkwartier niet aan den Staat behoort en dit reeds vóór het Barrière-tractaat, animo condomini, in het bezit was van de gemeente Roermond.

„Onder deze omstandigheden vertrouwen wij, dat de Staat de vordering tegen de Gemeente, voor zoover deze strekt tot schadevergoeding wegens onrechtmatige daad, wel zal intrekken en zal erkennen, dat de Rijksarchivaris, door op 2 Juli 1894 een aantal stukken in te pakken,

welke ontegenzeggelijk aan de gemeente behooren, eene onrechtmatige daad deed, terwijl ons Collegie, waaraan bij Art. 179 der gemeentewet o. m. is opgedragen, het nemen van alle conservatoire maatregelen, zoo in als buiten rechten en het doen wat noodig is, ter voorkoming van verlies van recht of bezit, niet alleen bevoegd, maar ook *verplicht* was, maatregelen te nemen om het wegvoeren der archieven te beletten.

„In dezen stand der zaak zijn wij van oordeel nogmaals een welwillende poging te mogen doen, om het hangende geschil in der minne te regelen, daar het ons gewenscht voorkomt, dat een toestand van spanning tusschen den Staat en de Gemeente niet blijft bestaan en deze toestand voor de Gemeente onraadzaam is te achten.

„Om deze reden hebben wij de eer U te adviseeren aan den Minister van Binnenlandsche Zaken het navolgende voorstel te doen:

I. De gemeente zal aan de Regeering afstaan al de archiefstukken, afkomstig van de navolgende collegiën, en wel zonder eenig voorbehoud of en in hoeverre deze stukken door de Gemeente door koop, ruil, schenking of anderszins in eigendom mochten verkregen zijn:

1°. Het *Souverein Hof* van het Overkwartier van Roermond, vermeld in het rapport sub II No. 1, 11 (behalve portef. 35, no. 30 en portef. 63 ongenummerd bordereelrekening van Roermond) en 12; verder IV no. 14, portefeuille „Varia" sub *b*: een pak Hofarchief.

2°. Het *Souverein Hof* van het Staatsch Overkwartier van Venlo; vermeld in het rapport sub II, no. 2.

3°. De *Staten* en *Gedeputeerde Staten* van het Overkwartier van Roermond; in het rapport vermeld sub II, n. 8, 9, 10; en al de overige stukken afkomstig oorspronkelijk van het Staten-Archief, sub no. 12, portef. 86 tot en met portef. 102; en no. 14 *c*; no. 9, omslag 41 no. 16; omslag 25 no. 4.

4°. Het *Hoofdgerecht* of de *Schepenbank* te Roermond in het rapport vermeld sub II, no. 3, 4, 5, 6, 7: benevens de losse stukken, inliggend in de tot deze afdeeling behoorende registers en portefeuilles, vermeld sub IV, no. 3, portef. 93, no. 23; IV no. 4. register 2, en sub IV no. 7 (apostillenboek) *a* en *b*.

5°. Het *Militair*-archief, vermeld onder IV no. 12, portef. 78 tot en met 107, passim; onder no. 13, *a*; benevens al de inkwartieringslijsten.

6°. De volgende stukken afkomstig van *andere* dan de bovengenoemde collegiën of van privaat-personen, in het

rapport aangehaald onder: no. 12, portef. 66, *c*; portef. 72 *b*; portef. 73 *c*; portef. 75 *f*; portef. 78 *d*; portef. 81 *b* en *c*; portef. 85 *g*; portef. 88 *c*, *g*, *i*; portef. 91*e*; portef. 102 *b* en *c*; portef. 106 *c*; portef. 107 *c*.

„Uit bovenstaande lijst, vergeleken met het geheele rapport der deskundigen, is duidelijk zichtbaar, dat de Gemeente alleen aanspraak maakt op, en voor zich wil behouden, die stukken, welke afkomstig zijn van of behooren:

a tot het Magistraatsarchief van het stedelijk Bestuur van Roermond en

b tot het Bisschoppelijk archief, gestichten of kloosters.

II. Wat betreft de overige nog niet onderzochte stukken die zich bevinden in de archiefkamer, op het Raadhuis in ongeveer 150 portefeuilles en waarover thans eveneens behoort beslist te worden, stelt de gemeente Roermond voor, deze archivalia op hare kosten te doen onderzoeken en schiften door den heer H. Hanssen, alhier, die zich wil belasten binnen drie maanden over dat onderzoek verslag uit te brengen; volgens welk verslag de Gemeente aan de Regeering wil afstaan al die stukken, welke afkomstig zijn van de voren onder 1, 2, 3, 4 en 5 genoemde administratieve en rechterlijke collegiën, privaatpersonen of andere collegiën, en wel zonder eenig voorbehoud, terwijl de gemeente voor zich slechts die papieren eischt, welke behooren tot:

a. het Magistraatsarchief van het Stadsbestuur van Roermond en

b het Bisschoppelijk archief van Roermond, gestichten, of kloosterarchieven.

III. Tegen afstand van de onder bovenstaande rubrieken gemelde archieven, neemt de Staat voor zijne rekening, alle kosten van het thans bij de Rechtbank te Roermond tusschen den Staat en de Gemeente hangende proces en doet met goedvinden der Gemeente afstand van die vordering.

IV. De Regeering zal kosteloos aan het Gemeentebestuur afgeven de stukken in de Rijksarchiefdepôts aangetroffen of aan te treffen, welke tot het gemeentelijk archief van Roermond behooren.

„Wij vermeenen hierbij nog te mogen bemerken, dat het behoud van vele archiefstukken, welke wij u hierboven hebben voorgesteld aan den Staat af te staan, zonder het daarbij behoorend archief voor de gemeente weinig waarde heeft, terwijl deze met het overige archief vereenigd, dit zeer in waarde doen stijgen, iets waarin de Gemeente ten bate van het Rijk groot belang stelt."

Op dit voorstel slechts gedeeltelijk ingaand, deed Uwe

Excellentie aan den Commissaris der Koningin dd. 20 April, no. 420 Afd. K. W., een missive toekomen met een tegenvoorstel van dezen inhoud:

„Het bedoelde voorstel is voor een gedeelte de herhaling van dat, hetwelk de gemeenteraad op 28 Maart 1895 besloot te doen, met dit verschil, dat thans door de gemeente teruggehouden zouden worden de aan het Rijk behoorende archieven van het opgeheven bisdom en van de opgeheven geestelijke gestichten en kloosters. Verder wordt voorgesteld, dat de schifting der nog ten Raadhuize aanwezige archieven zou opgedragen worden aan den deskundige der gemeente, den heer H. Hanssen.

„Dit voorstel onthoudt derhalve aan den Staat, en zulks zonder aanvoering van redenen, een aantal archiefstukken van kerkelijken aard, welke krachtens souvereine wetten en besluiten Rijkseigendom geworden zijn en waarvan de Regeering mitsdien geen afstand kan doen.

„Er zijn voorts twee omstandigheden, welke het minder aannemelijk maken, dan het voorstel van 1895. Vooreerst zijn de kosten der proceduren sinds 1895 aanmerkelijk gestegen; het is niet billijk, dat deze thans geheel ten laste van het Rijk gebracht worden. Het mag toch niet uit het oog verloren worden, dat de weigering van Roermond op 27 Februari 1893, om uitvoering te geven aan het door Burgemeester en Wethouders voorgestelde en *door de Regeering aanvaarde* voorstel om in gemeen overleg de archieven te schiften, de oorzaak is geweest der procedure en het onlangs tot stand gekomen kostbaar gerechtelijk onderzoek dier archieven.

„Vervolgens is er dit groot onderscheid tusschen den toestand van 1895 en den tegenwoordige, dat thans door de Rechtbank van Roermond, bij haar vonnis van 21 October 1897, *al* de middelen van niet-ontvankelijkheid door de gemeente tegen de rechtsvordering van den Staat opgeworpen, *zonder onderscheid* zijn verworpen, zoodat de Regeering met het volste vertrouwen de einduitspraak van den rechter kan tegemoet zien. Dit vertrouwen wordt nog verhoogd door de voor den Staat zeer gunstige uitkomsten van het onderzoek der deskundigen aangaande de door den Staat opgevorderde archieven.

„Ik ben intusschen bereid ook mijnerzijds het bewijs te leveren, dat ik genegen ben door eene minnelijke schikking aan deze reeds zoo lang aanhangige zaak een einde te maken, en zulks voornamelijk in het belang der gemeente Roer-

mond, welke nu zij stellig niet meer verwachten kan, dat zooals zij oorspronkelijk verlangde en hoopte, haar het archief van het voormalig Overkwartier ooit zal toegewezen worden, door de voortzetting der procedure alleen benadeeld kan worden en daaruit althans niet het geringste voordeel kan verwachten.

„Deze schikking zou kunnen geschieden op de volgende voorwaarden:

1°. De verzameling zich bevindende in de 16 kisten wordt overgelaten aan het Rijk, behoudens de op de nevensgaande lijst A vermelde stukken, welke aan de gemeente Roermond worden afgestaan. Hierbij zij opgemerkt, dat mijne bereidverklaring om de op lijst A vermelde stukken af te staan geenszins is te achten als eene erkenning van eenig recht der gemeente op die stukken, welke werden aangetroffen in het archief van het Geldersch Overkwartier;

2°. de archiefstukken, nog op het Raadhuis aanwezig, worden geschift door eene Commissie bestaande uit den Rijksarchivaris in Limburg en den Heer H. Hanssen, als gemeente-deskundige, en de aan het Rijk toegewezen stukken worden ter beschikking van den Minister van Binnenlandsche Zaken gesteld.

Deze schifting moet binnen drie maanden na het tot stand komen der schikking afgeloopen zijn.

3°. Het Rijk staat aan de gemeente af de in 's Rijks archiefdepot te Maastricht aanwezige stukken vermeld op lijst B.

4°. Nadat aan het bepaalde sub 1, 2 en 3 is voldaan wordt de hangende procedure geroyeerd.

5°. De proceskosten der hangende procedure tot dusverre nog niet definitief ten laste van den Staat gebracht, worden door elke partij voor de helft gedragen.

„Mocht de minnelijke schikking niet tot stand komen, dan zal ik mij genoodzaakt zien de hangende procedure voort te zetten en eene nadere procedure aanhangig te maken ten aanzien van de tot dusverre nog niet opgevorderde archieven in de kisten en ten Raadhuize berustende, welke aan het Rijk behooren.

„Ik heb de eer U te verzoeken er bij het Gemeentebestuur op aan te dringen, dat mij spoedig bericht worde of de gemeente al dan niet mijn voorstel aanneemt."

Hier laten wij volgen de beide lijsten A en B hiervoor bedoeld. Uit lijst A kan men oordeelen, hoe weinig belangrijk de documenten zijn, in de 16 kisten aangetroffen, welke wetenschappelijk tot het gemeente-archief moeten geacht worden te behooren.

LIJST A.

Stukken uit de verzameling in de 16 kisten af te staan aan de gemeente Roermond.

Rapport der drie door de Rechtbank benoemde deskundigen sub IV.

N°. 4 reg. 14.	Copie van een brief van de Kaunitz aan den Magistraat.
„ „ 16 *a.*	Rentebrief der Confraterniteit 1763.
„ „ „ *b.*	Copie der schatcedule van Roermond 1789.
„ „ 22.	Extracten uit een cynsregister Oudmannenhuis 1766—72.
N°. 11 Port. 35 N°. 30.	Brief van het Hof a/d Burgemeester over het logeeren van militairen.
„ 63.	Borderel-rekening 1736.
„ 12 „ 66 *a.*	Staat van den wijn-accijns 1638—69.
„ „ „ „ *c.*	Project van betaling der stadscapitalen enz. 1804.
„ „ „ 70.	Acht requesten aan den Magistraat 1736—1776.
„ „ „ 72 *a.*	Rekeningen en requesten aan den Magistraat.
„ „ „ 72 *c.*	Lijst der gehuwden enz. 1837.
„ „ „ 73 *a.*	Verpachting der accijnsen en van de St. Jansgriendt.
„ „ „ 74 *a.*	Vijf requesten aan den Magistraat.
„ „ „ 75 *a.*	Ordonnanties en requesten.
„ „ „ 75 *b.*	Requesten over tol en accijnsen.
„ „ „ 75 *c.*	Schatcedule 1697.
„ „ „ „ *d.*	Register der meelwaag 1713.
„ „ „ „ *e.*	Rekenregister 1702.

N°. 12 Port. 76 *a*.	Ordonnanties van den drost van Montfort 1764.
„ „ „ „ *b*.	Requesten en rekeningen.
„ „ „ „ *c*.	Lijst van renten.
„ „ „ 77 *a*.	Staat van Wijnaccijns 1755.
„ „ „ „ *b*.	„ der achterstallen van accijnsen 1739.
„ „ „ „ *c*.	Rekeningen 1640—1641.
„ „ „ „ *d*.	Staat der verhooging van de meelwaag 1677.
„ „ „ 78 *a*.	Rekeningen 1588—1598.
„ „ „ „ *b*.	Lijst van gevisiteerde huizen 1746.
„ „ „ 79 *a*.	Concept-reglement van den Magistraat 1686.
„ „ „ „ *b*.	Koeicedule.
„ „ „ „ *c*.	Ordonnantiën over het brouwen enz.
„ „ „ „ *d*.	Verpachting onder Hatenboer 1683—84.
„ „ „ „ *e*.	Verpachtcedule van het Gasthuis 1621.
„ „ „ 80 *a*.	Rekeningen, brieven en requesten.
„ „ „ „ *b*.	Ordonnanties.
„ „ „ „ *c*.	Rekeningen voor de parochiale kerk en ontvangsten 1772.
„ „ „ 81 *a*.	Zeven stukken contrôle uit de meelwaag 1745—46.
„ „ „ 84 *b*.	Brief van den collecteur der meelwaag.
„ „ „ 85 *a*.	„ „ „ Secretaris over tollen.
„ „ „ „ *b*.	„ „ Caspar van Merwijk aan den Raad.
„ „ „ „ *c*.	Minuut concept-reglement over pachtgelden.
„ „ „ „ *d*.	Visitatie akte van verkochte landerijen 1607.
„ „ „ 85 *e*.	Stukken uit het Gantsebroek en de heide verkocht.
„ „ „ „ *f*.	Staat van opgenomen kapitalen 1669—1679.

N°. 12	Port.	86 *a*.	Drie requesten.
„	„	„	„ *b*.	Lijst van putten en pompen.
„	„	„	„ *c*.	Concept-request aan den Koning van Spanje.
„	„	„	87.	Request over vleeschaccijns.
„	„	„	88 *a*.	Rekeningen, restanten van landschat, verpachtingsvoorwaarden.
„	„	„	„ *b*.	Brief aan den Magistraat.
„	„	„	„ *e*.	Lijst der restanten van het gasthuis.
„	„	„	„ *h*.	Register der renten van O. L. Vrouwe-altaar.
„	„	„	89.	Request aan den Magistraat.
„	„	„	90 *a*.	Zestien stukken aan den Burgemeester en Magistraat.
„	„	„	91 *a*.	Pak papieren en stukken van den Magistraat.
„	„	„	„ *c*.	Pakje van het gasthuis.
„	„	„	92 *a*.	Pak stukken van den Magistraat.
„	„	„	93.	Idem.
„	„	„	94 *a*.	Pakje met lijst der meelwaag 1711 enz.
„	„	„	„ *b*.	Rekeningen der wijnaccijns 1626.
„	„	„	95 *a*.	Pak stukken van den Magistraat.
„	„	„	96 *a*.	Twee stukken aan den Magistraat.
„	„	„	100 *a*.	Pak stukken van den Magistraat.
„	„	„	101 *a*.	Koeicedule 1762.
„	„	„	102 *a*.	Pak magistraatsarchief.
„	„	„	103 *a*.	Idem.
„	„	„	104 *a*.	Twee stukken idem.
„	„	„	106 *b*.	Ordonnantie.
„	14	„	„ *a*.	Request.
„	13	„	„ *b*.	Contributieboek 1636—1637.
„	„	„	„ *c*.	Bundel quitanties en stukken.

N°. 12 Port. 107 *a*. Brief van den president du département de la guerre 1790.

„ „ „ „ *c*. Copie der orde van de Belgische Regeering aan Gachard en vier stukken, lijsten van de archieven die naar de Rechtbank zijn of moesten worden gevoerd.

LIJST B.

Stukken uit 's Rijks Archiefdepôt in Limburg af te staan aan de Gemeente Roermond.

1. 1360 Maart 12. Vredebrief gewisseld tusschen Maastricht, Roermond en Montfort. Afschrift uit de XVIIIe eeuw.

2. 1374 Juni 18. Brief der schepenen van Herten over eene schenking aan de armen van het gasthuis te Roermond.

3. 1763 April 20. Verklaring van schepenen van Venlo, betreffende de overdracht van zekere gelden aan het Hospitaal-generaal te Roermond.

4. — Conditiën voor den verkoop op 9 Januari 1793 van eene partij olmenboomen uit den Capellerweg.

5. — Rekening van de middelen der stad Roermond van 1 Nov. 1785 tot 31 October 1786.

7. — Copie van de kaart van Roermond door Jacob van Deventer.

Omtrent dit ministerieel voorstel brachten B. en W. den 5en Mei 1899 een advies met een contra-voorstel uit, dat den 27 Mei in den Raad werd behandeld en aangenomen. (1)

Dit advies luidde als volgt:

(1) In deze zitting waren aanwezig de voorzitter en elf leden; afwezig de heeren Janssen, Berger en Smeets.

„Omtrent dit voorstel des Ministers hebben wij het gevoelen ingewonnen van den advocaat der Gemeente Mr. F. Verscheure Sr., die ons het navolgende als zijne meening doet kennen:

„Ter voldoening van Uwe missive de dato 25 April 1899, „waarbij mij wordt verzocht rapport uit te brengen over een „schrijven van den heer Commissaris der Koningin in deze „Provincie, in zake het door de Gemeente aan de Regeering „gedaan voorstel tot minnelijke schikking met betrekking „tot de archieven-kwestie, heb ik de eer UEdelA. het vol„gende mede te deelen:

„In het advies, den 12en Juli jongstleden door mij gegeven „(bij welk advies ik, na lezing van het rapport der des„kundigen, in allen deelen persisteer) wordt met betrekking „tot de *archieven van het opgeheven Bisdom* en van de opge„heven *geestelyke gestichten en kloosters* alhier gezegd, dat men „in het verslag van den Rijksarchivaris *Flament*, afdoende „bewijsmateriaal vindt voor de stelling, dat de Staat op de „zich thans ten Raadhuize bevindende archieven van Bisdom, „gestichten en kloosters geen recht heeft.

„Dat de *archievenverzamelingen* van het oude Bisdom en „de gesupprimeerde stichtingen en kloosters bij Souvereine „wetten en besluiten tot Rijkseigendom verklaard zijn, zal ik „niet ontkennen. Mijne meening over het recht tot bedoelde „stukken steunt op het feit, dat het Rijk, na de suppressie „*zich niet* in 't bezit dier archieven heeft gesteld, dat wel is „waar omstreeks 1827 de Staat herhaaldelijk pogingen heeft „aangewend om in het bezit der bedoelde collecties te ge„raken, doch die pogingen vruchteloos zijn gebleken, omdat „bij en na de suppressie, *die stukken in verscheidene handen* „*zijn verspreid geworden*, zoodat destijds daarvan *geene verza*„*meling meer voorhanden was.*

„Dit feit wordt bewezen door de documenten vermeld in „het jaarverslag van het Rijksarchief in Limburg over 1894 „bladzijde 439 tot en met 442.

„Het zal mijns inziens voldoende zijn te wijzen op het „antwoord den 25 Juli 1829 door den Gouverneur van „Limburg gegeven op eene missive van 10 Juli 1829 van „den Administrateur voor het onderwijs, de kunsten „en wetenschappen, waarin de volgende woorden voor„komen:

„„Wat de stukken betreffende het bisdom van Roermond „„aangaat, zal ik UEdelGestr. opmerken, dat deze zoowel „„als alle andere archieven betrekkelijk geestelijke corporatiën „„enz. bij en na de suppressie in verschillende handen zijn

„„„verspreid geworden, zoodat daarvan geene verzameling meer „„„voorhanden is.''''

„Van het oogenblik, dat die archieven als verzamelingen niet meer bestonden, maar naar alle zijden verspreid waren, „werden de stukken daarvan vatbaar voor particulier bezit.

„Zijn nu van die naar alle zijden verspreide archiefstukken „eenigen in het bezit der gemeente Roermond geraakt, dan „heeft de Gemeente waarschijnlijk die stukken door schen„king, koop of ruil en is daarvan eigenares.

„(De bewering van den Staat dat dergelijke stukken „buiten den handel zijn, is door het Gerechtshof te 's Her„togenbosch bij arrest in de archievenzaak op afdoende wijze „wederlegd.)

„Uit het bovenstaande volgt m. i. duidelijk dat de Staat „op bedoelde papieren geen recht heeft, dan *wanneer* „en *voor zoover* Hij het bewijs levert, dat die papieren *door* „*den Staat* op het Raadhuis te Roermond zijn gedeponeerd „of aan het Gemeentebestuùr in bewaring zijn gegeven.

„Dat de gemeente Roermond de oorzaak is geweest van „de processen en van het onlangs tot stand gekomen kost„baar onderzoek, zooals ab adverso beweerd wordt, is in „flagranten strijd met de processtukken. Hieruit blijkt dat „de oorzaak gelegen is in de *overhaasting* en groote *slordig*„*heid*, waarmede de Rijksarchivaris in Limburg in 1894 de „archiefstukken heeft ingepakt en in de verhuiswagens van „den Staat laten opbergen.

„Wanneer men de door de experten opgemaakte lijsten van „de in de wagens geborgen (en later onder toezicht van den „Commissaris der Koningin in kisten overgepakte) stukken „vergelijkt met de door den Rijksarchivaris tijdens de weg„voering en bij de overpakking in kisten opgemaakte inven„tarissen, dan vindt men daarin het afdoend bewijs voor de „overhaasting en slordigheid van den Rijksarchivaris.

„En juist doordat thans het onomstootelijke bewijs is gele„verd, dat in 1894 door dezen Rijksambtenaar een aantal „stukken zijn ingeladen, die naar het oordeel der deskun„digen ongetwijfeld eigendom der Gemeente zijn, is in „het nog hangende proces de positie van de Gemeente „tegenover den Staat veel gunstiger, dan op 28 Maart 1895 „(dag van het eerste voorstel der Gemeente tot minnelijke „schikking).

„En hiermede, EdelAchtbare Heeren! vermeen ik aan „de mij door U gedane opdracht te hebben voldaan.

„Daar ik tot de archievenzaak in geene andere betrek„king sta, dan als *advocaat* der Gemeente Roermond, meen

„ik dat het niet op mijn weg ligt te adviseeren over de „vraag of het niet in het welbegrepen belang der Gemeente „is, den archievenoorlog te beëindigen door een verdrag, „waarbij de Gemeente zich verplicht ook de Kerkelijke „archieven af te staan en de helft van alle kosten der han„gende proceduren voor hare rekening te nemen.”

„Met de zienswijze van Mr. *Verscheure* kunnen wij ons volkomen vereenigen.

„Tegen het gevolg geven aan punt I van 's Ministers voorstel bestaat, naar onze meening, weinig of geen bezwaar.

„Immers, met uitzondering van 39 stukken, voor de Gemeente van weinig waarde, veelal betrekking hebbende op het opgeheven Bisdom en de opgeheven geestelijke gestichten en kloosters, en welke de Minister gaarne voor het Rijk wil behouden, blijft de Gemeente behouden de stukken in de kisten welke door de deskundigen als eigendom der Gemeente zijn aangewezen. Tegen het voorstel, vermeld onder sub II, dat „*de archieven nog ten Raadhuize aanwezig zullen worden geschift*”, schijnt evenmin bezwaar te bestaan, mits:

„1°. het de bedoeling zij, niet te schiften *de* (dus alle) ten Raadhuize aanwezige archieven, doch alleen die berustende in het lokaal, waarin Rijks- en Gemeente-archief zijn vermengd. De stukken in *'t Gemeente-archief* ten raadhuize aanwezig, het spreekt trouwens van zelf, staan buiten het tegenwoordig geding.

„2°. de Gemeente de vrije beschikking behoude, over de bij de bovenbedoelde schifting aan te treffen archieven van het opgeheven Bisdom en de opgeheven geestelijke gestichten en kloosters, opdat zij dan kunne beoordeelen, welke tot de hier bedoelde archieven behoorende, voor haar nog belangrijk zijn. Tegen het afstaan der overige, evenals der 39 nu reeds aan de Regeering bewilligd, bestaat geen bezwaar.

„Wij bemerken hierbij nog, dat de Minister zich vergist, wanneer hij vermeent, zooals in zijn schrijven van 21 April 1899 wordt gezegd, dat Uw Raad reeds op 28 Maart 1895 de laatst bedoelde archieven van kerkelijken aard heeft willen opsturen. In 's Raads voorstel van 28 Maart 1895 den 30 April d. a. v. nader toegelicht, is alleen sprake van afstand van het Oud-Geldersche archief.

„Ook aan den inhoud der punten III en IV van 's Ministers voorstel adviseeren wij U onze goedkeuring te schenken mits aan punt III alsnog wordt toegevoegd: „*benevens de stukken in de overige Rijks-archiefdepôts aangetroffen of aan te*

treffen welke tot het Gemeentelijk archief van Roermond behooren;" deze stukken werden door de Regeering den 8 April 1895 reeds aan de Gemeente aangeboden.

„De aanneming van punt V vermeenen wij U echter te moeten ontraden. Naar ons oordeel mag de Raad geene finantieele lasten, uit de procedure voortvloeiende, voor rekening der Gemeente nemen.

„Het is toch niet de Gemeente, die de schuld draagt van de ontstane onaangename twistgedingen. Zij verweerde zich slechts tegen het willekeurig en onverwachte optreden van de Rijksregeering en trachtte daardoor te voorkomen, dat haar in eigendom toebehoorende stukken haar werden ontnomen. De wederrechtelijke wegvoering van aan de Gemeente toebehoorende archiefstukken had plaats, niettegenstaande uitdrukkelijk protest van Burgemeester en Wethouders en van den Gemeenteraad.

„Had de Landsregeering zich gehouden aan het gevoelen van Zijne Excellentie den Minister van Binnenlandsche Zaken *Mr. Tak van Poortvliet*, vervat in diens schrijven van 1 April 1893, of, gehandeld overeenkomstig het advies van den Burgemeester van Roermond d.d. 28 Juni 1894, die als nieuw opgetreden Burgemeester geheel stond buiten de reeds lang hangende kwestie, dan zou de archievenzaak zonder procedeeren en zonder onaangenaamheden reeds in 1894 op eene der Regeering en den Gemeenteraad bevredigende wijze zijn beëindigd."

Zonder beraadslaging of hoofdelijke stemming werd het praeadvies goedgekeurd en diensvolgens besloten.

Op Roermonds voorstel tot minnelijke schikking van 27 Mei 1899 deed Uwe Excellentie, door tusschenkomst van den Commissaris der Koningin, aan den Raad de volgende missive toekomen dd. 28 Juli, L^a^ A. no. 1992 afd. K. W.

„Blijkens de door U. H. W. G. overgezonden stukken betreffende mijn tegenvoorstel tot minnelijke regeling van de hangende procedure aangaande de Rijksarchieven te Roermond, is overeenstemming verkregen omtrent punt I, volgens hetwelk de verzameling, zich bevindende in de 16 kisten, wordt overgelaten aan het Rijk, behoudens de stukken vermeld op de bij mijne missive van 20 April 1899 no. 420 afd. K. W. gevoegde lijst A, welke aan de gemeente Roermond worden afgestaan.

„Aan de bepaling van punt III, volgens welke het Rijk

aan de Gemeente afstaat de in 's Rijks archiefdepôt te Maastricht aanwezige stukken vermeld op lijst B (gevoegd geweest bij meergemelde missive) wenscht de gemeenteraad toegevoegd te zien „benevens de stukken in de overige Rijksarchiefdepôts aangetroffen of aan te treffen, welke tot het gemeentelijk archief van Roermond behooren." Deze toevoeging ontmoet mijnerzijds geen bezwaar. Punt IV geeft tot geen moeilijkheid aanleiding. Anders is het gesteld met punt II en punt V.

„Wat dit laatste aangaat wenscht de gemeenteraad geen finantieele lasten uit de procedure voortvloeiende voor rekening der gemeente te nemen en wel op grond dat het niet de gemeente zou zijn, welke de schuld van die procedure draagt. Dit kan volstrekt niet worden toegegeven. Ik heb de stukken alle nog eens nauwkeurig nagegaan en ben beslist overtuigd, dat bij meerdere medewerking van de gemeente de procedure zou zijn voorkomen. Het zou tot niets leiden hier nog eens de geheele geschiedenis der zaak in herinnering te brengen, maar meen toch tegen die voorstelling van het gemeentebestuur te moeten protesteeren.

„Indien dus thans eene minnelijke schikking wordt beproefd, nadat het gemelde vonnis alle middelen van niet-ontvankelijkheid door de gemeente aangevoerd zonder onderscheid ongegrond heeft verklaard, mag het als een bewijs van toenadering vanwege de Regeering beschouwd worden als deze zich bereid verklaart de helft te dragen van de kosten der procedure.

„Aangaande punt II bepalende dat de archiefstukken nog ten Raadhuize aanwezig door een commissie van twee deskundigen zullen worden geschift, meent de gemeenteraad dat *a*. deze schifting alleen moet betreffen de archieven „berustende in het lokaal waarin Rijks- en gemeentearchief zijn vermengd", *b*. „de gemeente de vrije beschikking behoude over de bij de bovenbedoelde schifting aan te treffen archieven van het opgeheven Bisdom en de opgeheven geestelijke gestichten en kloosters, opdat zij dan kunnen beoordeelen welke stukken tot de hierbedoelde archieven behoorende voor haar nog belangrijk zijn".

„Deze beide restrictien zijn niet aannemelijk.

„Eene beperking van het onderzoek tot een bepaald aangewezen lokaal is onaannemelijk, want niet de kamer waarin zich een stuk op een gegeven oogenblik bevindt, is beslissend voor de vraag of dat stuk aan het Rijk of aan de gemeente toekomt, maar de aard en de herkomst van het

document. Het is ook niet denkbaar, dat de gemeente een archiefstuk dat aan het Rijk toekomt, zou willen behouden, op grond dat het aangetroffen wordt in een ander dan in een bepaald genoemd vertrek. Zoo verklaart zich ook de Regeering bereid om aan de gemeente toekomende stukken af te geven, niet slechts wanneer zij zich bevinden in het Rijksdepôt te Maastricht, maar ook als zij aangetroffen mochten worden waar ook in het Rijk.

„De tweede restrictie is niet aannemelijk omdat het Rijk niet afstand kan doen van archiefstukken, welke krachtens Souvereine wetten en besluiten aan het Rijk zijn vervallen. Het geldt de archieven afkomstig van de suppressie der Jezuieten, krachtens de pauselijke bul van 21 Juli 1773, en van eenige geestelijke huizen door Jozef II en van de opheffing van het bisdom, het officialaat en de geestelijke gestichten en kloosters door de Fransche Republiek.

„Het is niet twijfelachtig dat de Centrale Regeering zich bij de suppressie in het bezit der archieven van de opgeheven instellingen heeft gesteld. Zoo zijn die der Jezuïeten, waaronder zich archieven bevonden afkomstig uit het huis dier Societeit te 's-Hertogenbosch, door de Regeering in bezit genomen (zie Jaarverslag Rijksarchieven 1894 bldz. 392), door den Momboir en het Hof van het Overkwartier overgenomen, gedeeltelijk naar Brussel overgebracht, gedeeltelijk te Roermond gebleven, vanwaar die welke uit den Bosch afkomstig waren, in 1886 naar het Rijksdepôt aldaar werden gezonden. De archieven tot de bedoelde rubrieken behoorende, welke ten Raadhuize aangetroffen worden, zijn ongetwijfeld, krachtens de gemelde suppressiën, door het Centraal gezag in bezit genomen, aanvankelijk in het Kanselarijgebouw ondergebracht, om daarna met de overige souvereine archieven verplaatst te worden; eerst, in 1794, naar het Burgerlijk Hospitaal en daarna, in 1805, naar het Raadhuis. Dat destijds ook stukken vernield en verspreid geraakt zijn, kan niet strekken tot bewijs dat die welke ten Raadhuize berusten, waarheen ten slotte alle aan het Rijk behoorende archieven zijn overgebracht geworden, het eigendom der gemeente zouden zijn, dan voor zoover aangetoond kan worden, dat de gemeente die door schenking, koop of ruil verkregen heeft.

„Het Rijk kan mitsdien geen recht der gemeente erkennen op eene rubriek van archieven, waarvan de aanwezigheid ten Raadhuize genoegzaam verklaard wordt door de souvereine wetten en besluiten bovenbedoeld.

„Indien het derhalve tot eene minnelijke schikking komt, dient bepaald te worden, dat de schifting zal betreffen alle

in het Raadhuis aanwezige bescheiden antérieur aan de inlijving van Limburg bij het Koninkrijk in 1815 en dat aan de gemeente Roermond alleen toegewezen zullen worden die stukken, welke wetenschappelijk tot het gemeentelijk archief behooren, d. i. die stukken welke afkomstig zijn van of gericht aan gemeenteambtenaren of gemeentebesturen en voorts die stukken welke — alhoewel niet tot deze categorie behoorende — door schenking, ruiling of koop eigendom der gemeente zijn geworden.

„Alle andere stukken zijn aan het Rijk toe te wijzen, derhalve ook die welke afkomstig zijn van het opgeheven bisdom en van de opgeheven geestelijke gestichten en kloosters. Dientengevolge zijn ook aan het Rijk toe te wijzen de stukken afkomstig van particulieren of van andere plaatsen dan Roermond, omdat deze vermoedelijk afkomstig zijn van dossiers van de rechterlijke collegiën en ambtenaren, derhalve aan magistraten van den Souverein in rechten overgelegd en de gemeente als zoodanig daarop geen aanspraak kan doen gelden. Daartegen kan niet aangevoerd worden het bloote feit, dat zij zich bevinden in het bezit der gemeente, omdat de gemeente vroeger ook voor den Staat heeft bezeten. Intusschen om de schifting zooveel mogelijk wetenschappelijk te doen zijn en om mijnerzijds mede te werken tot minnelijke beëindiging der zaak, verklaar ik mij bereid de proceskosten der hangende proceduur in haar geheel ten laste van het Rijk te nemen, indien de gemeente, na schifting, toestemt in afgifte van alle stukken, boven aangeduid, terwijl alsdan de kosten der schifting ten laste van Rijk en gemeente ieder voor de helft zullen blijven. Nu van mijn kant groote tegemoetkoming betoond wordt, doordien ik mij bereid verklaar de geheele proceskosten voor rekening van het Rijk te nemen, meen ik er op te mogen aandringen dat nu ook de stukken welke wetenschappelijk tot de Rijksarchieven behooren, doch door schenking, ruil of koop in het bezit der gemeente geraakt zijn, aan het Rijk zullen worden afgestaan. Ofschoon ik hiervan geen bepaalde voorwaarde maak, zoo meen ik toch dat de billijkheid van dit verlangen door de gemeente zal worden ingezien.

„Ik heb de eer U te verzoeken van het bovenstaande aan het Gemeentebestuur mededeeling te doen, onder toezending tevens van nevengaand afschrift van een schrijven van den Rijksarchivaris in Limburg van 14 Juni j.l.

„Een spoedig antwoord vanwege de Gemeente zal mij aangenaam zijn."

Omtrent dit schrijven werd den 16en October 1899 door B. en W. in een raadsvergadering, waarin acht leden tegenwoordig waren 1), het volgend praeadvies uitgebracht:

„Nogmaals hebben wij in deze het gevoelen ingewonnen van den advocaat der Gemeente, Mr. F. Verscheure Sr., die ons onder dagteekening van 31 Augustus l.l., het navolgende als zijne meening doet kennen:

„„De Staat stelt voorop, dat partijen het eens zijn over de punten 1, 3 en 4.

„„M. i. zal het zaak wezen, den Minister er op te wijzen, dat het voorstel tot minnelijke schikking door de Gemeente gedaan, *een geheel vormt* en dat de Gemeente met betrekking tot de punten 1, 3 en 4 met den Staat alleen dan meegaat, wanneer de voorgestelde transactie in haar geheel wordt aangenomen.

„„Wanneer er toch moet worden voortgeprocedeerd, dan moet de Gemeente m. i. *niet* afstaan de onder haar berustende archieven van de Steden en Edelen van Opper-Gelder; zooals ik in een vorig advies heb aangetoond, heeft de Gemeente. in den loop van het proces de afdoende bewijzen ontdekt, dat de Stad Roermond haar recht op die stukken *niet* zooals men sedert het begin dezer eeuw meende, aan het Barrière-Tractaat ontleent, maar reeds vóór het Barrière-Tractaat, „animo domini" in het bezit dier stukken was en reeds in 1715 aan de sommatie van den Staat, die afgifte dier stukken vroeg, niet voldaan heeft op grond van haar beweerd recht van eigendom (althans van mede-eigendom met de andere Steden van Opper-Gelder).

„„De actie tot afgifte dier stukken kan dus door een beroep op verjaring worden afgeweerd.

„„Wat betreft het verwerpen der middelen van niet ontvankelijkheid ziet de Minister over het hoofd, dat die op de beslissing over de gegrondheid der vordering van den Staat van geen invloed kunnen zijn.

„„De verworpen middelen waren:

a) De Staat moest vooraf schifting vorderen.

b) De Gemeente bezit de archieven van het overkwartier krachtens het Barrière-Tractaat voor Nederland en Pruissen.

---

1) Afwezig de heeren Michiels, Romen, Leurs, Nicolas, van Aefferden en Cuypers.

c) De Gemeente heeft retentie-recht tot dat haar de kosten van onderhoud enz. betaald.

„„Het eerste middel steunde hoofdzakelijk op de *feitelijke* dwaling dat tusschen Staat en Gemeente was overeengekomen, geene archieven te verplaatsen vóór dat schifting zou hebben plaats gehad.

„„Die *dwaling* is veroorzaakt door twee brieven van Minister Tak, o. a. door den brief van 1 April 1893.

„„Het tweede middel steunde insgelijks op eene feitelijke dwaling, gegrond op de traditie dat het Oud-Geldersche archief bij het Barrière-Tractaat onder de hoede der Gemeente Roermond was gesteld.

„„Deze dwaling zou voorzeker eerder ontdekt zijn wanneer de liasse over de bewaring der Roermondsche archieven door Mr. Habets in zijn inventaris vermeld, niet uit het archieflokaal ware verdwenen.

„„Bij het derde middel heeft de Gemeente niet volhard, daar de Staat aanbood die kosten te betalen, zoodra eene rekening daarvan werd overgelegd.

„„Dat het verwerpen van het eerste en derde middel van geen invloed kan zijn op de hoofdzaak is voor ieder duidelijk, en in plaats van het tweede middel ontleend aan het Barrière-traktaat heeft de Gemeente thans in de later ontontdekte stukken een afdoend middel ten gronde tegen de afgifte van een belangrijk deel der afgevorderde stukken.

„„Op de uitspraak over de kosten zal het verwerpen der middelen van niet-ontvankelijkheid van geen grooten invloed zijn, daar de kosten der expertise (verreweg het belangrijkste deel der proceskosten) daarbij niet in rekening kunnen komen.

„„Dat de oorzaak van het proces alleen te zoeken is in het overhaast optreden van den Staat, op 2 Juli 1894 behoeft wel geen nader betoog.

„„De Regeering heeft immers kort daarna de noodzakelijkheid eener schifting ingezien en heeft daarmede een aanvang gemaakt, terwijl zij thans nog voorstelt die schifting voort te zetten, en zoowel in 1895 als later heeft zij de Gemeente steeds bereid gevonden daartoe mede te werken.

„„Blijkbaar dwaalt de Minister omtrent de reden van den in het voorstel der Gemeente voorkomenden zin:

„dat deze schifting alleen moest betreffen de archieven berustende in het *locaal*, waarin Rijks- en Gemeente-archief vermengd zijn."

„„Het Gemeentebestuur beweert niet, dat het recht van

den Staat op eenig archiefstuk afhangt van het *vertrek*, waarin zich dat stuk bevindt, maar heeft, naar mij door B. en W. werd medegedeeld, bedoelde restrictie alleen gemaakt, omdat de archieven, die zich in andere localen bevinden zijn onderzocht en niets bevatten dan stukken, die ongetwijfeld aan de Gemeente behooren.

„„Omtrent het recht van de Gemeente op de archieven van de gesupprimeerde *kloosters* en van het opgeheven *Bisdom* heb ik de eer te verwijzen naar mijn vorig advies.

„„De Minister schrijft: „Het is niet *twijfelachtig* dat de centrale Regeering zich bij die suppressie in het bezit der archieven dezer opgeheven instellingen heeft gesteld", doch, zooals ik in mijn vorig advies heb aangetoond, staat het vast, dat de centrale Regeering zich *niet* in het bezit dier archieven gesteld heeft. In de eerste helft dezer eeuw heeft de Staat *getracht* zich in het bezit te stellen, doch is daarin niet geslaagd, omdat die archieven verspreid waren en men niet wist waar ze gebleven waren.

„„In de tweede helft dezer eeuw heeft men, naar ondergeteekende van bevoegde zijde is medegedeeld, een groot deel van het Bisschoppelijk archief te Roermond, bij particulieren gevonden, die de stukken aan Mgr. Paredis hebben afgestaan.

„„M. i. heeft de staat alleen recht op de archieven dezer rubriek, die door den Momboir en het Hof van het Overkwartier, na de suppressie der Jesuitenorde in 1773, zijn in bezit genomen, voor zoover ze niet naar Brussel of den Bosch zijn overgebracht.

„„Bestaat er geen inventaris van de door den Momboir overgenomen stukken, dan acht ik het geraden *al* de stukken *uit Jesuiten*-archieven afkomstig aan het Rijk af te staan, daar m. i. voor *deze* archieven het vermoeden bestaat dat ze tot de door den Momboir overgenomene behooren.

„„Dat het Rijk recht zou hebben op archieven afkomstig van particulieren of van andere plaatsen dan die van Roermond kan voorzeker niet worden toegegeven, dan voor die waarvan de *Staat kan bewijzen* dat ze aan Magistraten van den Souverein in rechten zijn overgelegd.

„„Voor het vermoeden dat die stukken allen afkomstig zouden zijn uit dossiers van rechtzaken bestaat voorzeker niet de minste grond.

„„En hiermede, EdelAchtbare Heeren! meen ik genoegzaam te hebben betoogd (in verband met mijne twee vorige adviezen) op welke archieven de Staat naar mijne bescheiden meening *verkeerdelijk* beweert recht te hebben en aangetoond

welke m. i. de gevolgen zouden zijn van het voortzetten der procedure.""

„Met de zienswijze van Mr. Verscheure kunnen wij ons geheel vereenigen.

„Ten einde nogmaals een blijk te geven, dat Uw Raad genegen blijft mede te werken tot minnelijke beeindiging der archievenzaak geven wij U in overweging, U bereid te verklaren alsnog aan het Rijk af te staan:

a. alle zich in het archieflokaal bevindende stukken van kerken en kloosters, met uitzondering echter van die van de Munster-abdij en kerk alhier; deze mogen naar ons oordeel nimmer worden afgegeven.

b. alle zich in het archieflokaal bevindende stukken van andere gemeenten dan Roermond.

„Wijders stellen wij U voor aan den Minister van Binnenlandsche Zaken mede te deelen, dat zijne Excellentie terecht vermoedt, dat het nimmer de bedoeling van den Gemeenteraad is geweest om een stuk, dat aan het Rijk toekomt, voor de Gemeente te behouden, zoodat in het geval ten Raadhuize, buiten het lokaal, waarin Rijks- en Gemeente-archief vermengd is, stukken die aan het Rijk behooren door ons mochten worden aangetroffen, deze ter beschikking van de Regeering zullen worden gesteld."

De heer Drehmans zou bij sub a van het voorstel achter het woord „Kerk" willen laten volgen, de woorden: „*benevens die van het opgeheven Bisdom*". Deze archieven kunnen voor het Rijk van niet veel waarde zijn, terwijl zij voor de completeering van het Bisschoppelijk archief zeer groote waarde hebben. In plaats van deze archiefstukken derhalve aan het Rijk af te staan, zou hij deze liever aan den Bisschop schenken. Wetenschappelijk en historisch behooren ze aldaar te huis en het is hem van nabij bekend, dat de Bisschop deze gaarne zoude hebben, vooral nu het Bisschoppelijk archief geheel geordend is.

De Voorzitter zeide, dat de meerderheid van het College van Burgemeester en Wethouders van oordeel is, dat het *Gemeentebelang* niet medebrengt, dat de Gemeente de archiefstukken van het opgeheven Bisdom behoudt; werden deze archieven door de Gemeente behouden, dan zou zij deze toch aan het Bisschappelijk archief ten geschenke aanbieden. Mogelijk zal de Regeering wel bereid zijn, ter completeering van het Bisschoppelijk archief, op verzoek van den Bisschop, de stukken van het opgeheven Bisdom in eigendom of in bruikleen af te staan, die

voor genoemd archief van waarde zijn,doch voor het Rijk minder waarde hebben.

Historisch behoort het archief van het opgeheven Bisdom, evenals het archief van het Geldersche Overkwartier zeer zeker niet te Maastricht maar te Roermond, waar bovendien geschikte lokalen daartoe aonwezig zijn, terwijl dit, blijkens door den Rijksarchivaris te Maastricht uitgebracht jaarverslag, aldaar niet het geval is.

Uit een historisch oogpunt verdient Arnhem nog de voorkeur boven Maastricht.

Spreker was van oordeel, dat het Gemeentebelang medebrengt, dat zoo spoedig mogelijk de archievenzaak worde beëindigd, nu de tegenwoordige Minister van Binnenlandsche Zaken blijken geeft van eene minnelijke schikking op prijs te stellen.

Alleen reeds aan wagenhuur en expertises zijn door het Rijk nagenoeg f 6000 betaald; bovendien de kosten van de procedure voor de Rechtbanken te Roermond en 's-Gravenhage, voor het Hof te 's-Hertogenbosch en voor den Hoogen Raad; thans neemt de Minister nog voor rekening van het Rijk *al* de kosten der hangende procedure.

Naar sprekers oordeel zou de Raad verstandig doen om ook inschikkelijkheid te betoonen. Hij ontried dan ook, met het voorstel van den heer Drehmans mede te gaan.

Zonder verdere beraadslaging of hoofdelijke stemming werd het voorstel van Burgemeester en Wethouders goedgekeurd en dien overeenkomstig besloten.

Hierop schreef Uwe Excellentie den 28 November 1899 door tusschenkomst van den Commissaris der Koningin het navolgende:

„De mededeeling van het besluit van den Gemeenteraad van Roermond van 16 October jl. betreffende eene minnelijke schikking in zake de archieven-kwestie geeft mij aanleiding tot de volgende opmerkingen.

„Overeenstemming is verkregen ten aanzien van een aantal punten en mijnerzijds heb ik het voornaamste practische bezwaar voor de gemeente uit den weg geruimd, door toe te geven, dat bij het tot stand komen der schikking alle proceskosten voor rekening van het Rijk zullen worden genomen.

„Ik neem dan ook gaarne aan, dat het evenzeer in de bedoeling van den gemeenteraad ligt tot eene minnelijke schikking te komen, en voorzoover het laatste voorstel het bewijs

levert, dat men in die richting werkzaam is, wordt dit door mij gewaardeerd.

„Zal het mogelijk zijn tot geheele overeenstemming te komen, dan moeten enkele punten nu vaststaan, die anders allicht tot nieuwe verwikkeling en nieuwen strijd aanleiding zouden geven.

„Een hoofdzaak is de vraag tot hoever de schifting zich zal uitstrekken. Terwijl door mij op den voorgrond werd gesteld, dat de schifting zich moet uitstrekken tot alle oude archieven, onverschillig in welk lokaal zich de stukken bevinden, moet ik uit het besluit van den Gemeenteraad opmaken, dat het de bedoeling van den Raad is, dat alleen door de aangewezen deskundigen zullen worden nagegaan en geschift de zich *in het archieflokaal* bevindende stukken.

„Er wordt bijgevoegd: „„Wijders stellen wij U voor aan den Minister van Binnenlandsche Zaken mede te deelen, dat Z.Exc. terecht vermoedt, dat het de bedoeling van den Gemeenteraad is geweest, om geen stuk, dat aan het Rijk toekomt, voor de gemeente te behouden, zoodat in het geval ten Raadhuize buiten het lokaal waarin Rijks- en Gemeentearchief vermengd is, stukken die aan het Rijk behooren door ons mochten worden aangetroffen, deze ter beschikking der Regeering zullen worden gesteld"".

„Over dit punt zijn wij het dus in beginsel volkomen eens, maar waar de gemeenteraad toestemt, dat alles, wat aan het Rijk behoort, ook aan het Rijk behoort te worden afgegeven, daar vertrouw ik ook, dat bij den Gemeenteraad geen bezwaar zal bestaan, dat door de deskundigen zal worden uitgemaakt, welke stukken, ook buiten het genoemde archieflokaal, aan het Rijk behooren te worden afgegeven. Ik kan mij niet voorstellen, dat daartegen bezwaar zou bestaan, maar moet er op aandringen, dat dit duidelijk worde uitgesproken.

„In de tweede plaats trekt het mijne aandacht, dat, terwijl dezerzijds aanspraak wordt gemaakt op de archiefstukken afkomstig van de suppressie der Jezuieten, van eenige geestelijke huizen door Jozef II en van de opheffing van het bisdom, het officialaat en de geestelijke gestichten en kloosters door de Fransche Republiek het gemeenteraadsbesluit alleen spreekt van de stukken van kerken en kloosters.

„Om alle onzekerheid te voorkomen is het noodig, dat dit punt worde geformuleerd zooals dezerzijds geschiedde, waartegen zooals ik vermoed niet het minste bezwaar zal bestaan.

„In de derde plaats vereischt het opheldering, op welke gronden de Gemeenteraad de afgifte weigert van de stukken der Munsterabdij en kerk. Ik vermoed, dat het alleen de bedoeling is van overgave aan het Rijk uit te sluiten die stukken van de Munsterabdij, welke de gemeente kan aantoonen door koop, ruil of schenking verkregen te hebben; is dat de bedoeling, dan behoort die bedoeling ook vermeld te worden. Geen enkele reden wordt opgegeven waarom voor de stukken van de Munsterabdij eene uitzondering moet worden gemaakt.

„Eindelijk is het niet duidelijk of de Gemeenteraad overigens bedoelt af te geven die stukken, welke wetenschappelijk tot een der aan het Rijk toekomende rubrieken behooren, doch door de gemeente langs den weg van koop, ruil of schenking zijn verkregen.

„Overtuigd dat de Gemeenteraad met mij van meening is, dat het hoogst wenschelijk is, dat zoo spoedig mogelijk blijke of het mogelijk is tot eene minnelijke schikking te komen, heb ik de eer U.H.W.G. te verzoeken aan te dringen op een zeer spoedige beantwoording van de in deze missive gestelde vragen.''

Het praeadvies van B. en W. over dit schrijven van Uwe Excellentie kwam in behandeling in de zitting van den Gemeenteraad van 22 December 1899; vooraf was het advies gevraagd van den rechtsgeleerden raadsman der gemeente, mr. F. Verscheure Sr., en van kapelaan H. Hanssen.

Het advies van eerstgenoemde, d.d. 20 December, luidde aldus:

„In mijne adviezen en het voorstel van 16 Oct. wordt slechts *kortheidshalve* gesproken van *stukken van Kerken en Kloosters* en er bestaat m. i. dus geen bezwaar om in het voorstel de laatste woorden te vervangen door:

„De archiefstukken afkomstig van de suppressie der Jezuïten, van eenige geestelijke huizen door Jozef II, en van de opheffing van het bisdom, het officialaat en de geestelijke gestichten en kloosters door de Fransche Republiek."

„Op de vraag waarom de gemeente weigert afgifte der stukken van de Munsterabdij kan m. i. dit het antwoord zijn:

„De Staat heeft zooals dezerzijde herhaaldelijk is betoogd, *geen recht* op de stukken der gesupprimeerde kloosters (behalve die der Jezuïten). De gemeente wil echter, om de bestaande geschillen te beëindigen, die stukken aan den

Staat *cadeau doen*, maar van dit cadeau uitsluiten de stukken der bedoelde abdij, omdat gebleken is dat de burgerij op deze stukken veel prijs stelt.

„Hoofdpunt echter in bedoeld schrijven is de vraag of de schifting zich moet uitbreiden tot alle oude archieven onverschillig *in welk lokaal* zich de stukken bevinden.

„Aan het slot van mijn vorig advies heb ik reeds er op gewezen, dat het niet tot mijn werkkring van juridisch Raadsman der Gemeente behoort een oordeel uit te spreken over de vraag, of het belang der gemeente niet medebrengt in de eerste plaats het bestaande geschil tusschen Staat en Gemeente uit den weg te ruimen en welke opofferingen de Gemeente zal moeten doen om dat doel te bereiken.

„Van een *juridisch* standpunt echter meen ik dat de vordering van den Staat, om ook *buiten het archieflokaal* (dat in gemeenschappelijk gebruik is bij Staat en Gemeente), de oude papieren door hare ambtenaren te laten doorzoeken, ongegrond is.

„In den aanvang van het nog hangende proces heeft de Gemeente beweerd, dat èn op grond eener tusschen Staat en Gemeente aangegane overeenkomst èn op grond *der wet* eene schifting van de archiefstukken moest plaats hebben.

„Hiertegen voerde mr. Thorbecke aan, dat bedoelde overeenkomst niet wettig was tot stand gekomen, en een recht op schifting naar ons recht, dat de *actio ad exhibendum* niet kent, niet bestaat en de Rechtbank vereenigde zich met het gevoelen van Mr. Thorbecke dat, ingeval van vermenging van archiefstukken, zooals in casu heeft plaats gehad, onze wet geene andere actie kent dan de revindicatie.

„Nu wordt wel is waar in het schrijven van 16 October gezegd, *dat het de bedoeling van den Gemeenteraad is geweest om geen stuk, dat aan het Rijk toebehoort, voor de gemeente te behouden, zoodat in het geval ten Raadhuize buiten het lokaal, waarin Rijks- en gemeente archief vermengd is, stukken, die aan het Rijk behooren, door ons mochten worden aangetroffen, deze ter beschikking der Regeering zullen worden gesteld*; maar als ik mij goed herinner, heeft de Staat bij een vroeger voorstel tot schikking ook aan de Gemeente toegezegd de stukken die tot het gemeente-archief van Roermond behooren, wanneer die in het Rijksarchief mochten worden aangetroffen en toch zal wel niemand in ernst beweren, dat de Gemeente aan die toezegging van wege het Rijk het recht kan ontleenen om met de Rijksarchivarissen de Rijksarchieven te doorzoeken om te zien of zich daaronder eenig stuk bevindt, dat tot het gemeente-archief behoort.

„Besluit de Raad echter, om de goede verstandhouding tusschen Rijk en Gemeente te bevorderen, den Staat het recht toe te kennen alle zich ten Raadhuize bevindende oude archieven te doorzoeken, dan dient m. i. *in overleg met deskundigen* te worden geformuleerd welke stukken aan den Staat zullen worden afgestaan.

„Mijns inziens zou het gevaarlijk zijn eenvoudig te verklaren — zooals de Staat schijnt te wenschen — dat aan het Rijk zullen worden afgestaan alle stukken, welke wetenschappelijk behooren tot de rubrieken, waarvan in de correspondentie de rede.

„*Lites finiri oportet* en, door het afleggen eener verklaring in bedoelden zin, zou de transactie die een eind moet maken aan de bestaande geschillen, weer de bron kunnen worden van een nieuw geschil, daar het toch niet onmogelijk is, dat tusschen de experten over hetgeen wetenschappelijk tot een der bedoelde rubrieken behoort, verschil van meening zal ontstaan.

„Misschien ware (voor het geval namelijk dat de Raad goedvindt den Staat alle lokalen van het Raadhuis, waarin zich oude papieren bevinden te laten doorzoeken) de meest practische weg, om de bestaande moeilijkheden uit den weg te ruimen, dat zoodra mogelijk begonnen werde door de deskundigen met een summier onderzoek dier papieren, omdat daaruit zou *kunnen* blijken, dat stukken, waarover contest, voor de gemeente van zoo weinig belang zijn, dat het niet de moeite loont daarover verder te strijden".

Het advies van den heer Hanssen luidde:

„Aangezocht schriftelijk een gevoelen te uiten omtrent eene te nemen beslissing in antwoord op het schrijven van Z. Exc. den Minister van Binnenlandsche Zaken d.d. 16 Oct. l.l. kan ik mij geheel en al ingenomen verklaren met het advies van den rechtskundigen raadsman der gemeente.

„Van juridisch standpunt beschouwd, is de staat van zaken in de archievenkwestie reeds herhaaldelijk door Mr. Verscheure aan Uw Ed. Achtb. College duidelijk aangegeven en is de vraag naar het eigendomsrecht der gemeente over de archieven van kerken en kloosters eveneens daarin beantwoord.

„Nochtans kan het m. i. van nut zijn nogmaals te wijzen op de geschiedenis der stukken van kerken en kloosters na de suppressie dier kerkelijke instellingen.

„Reeds vóór de opheffing, zelfs vóór de uitvaardiging der wetsbesluiten, waarbij eenige dier instellingen onder Jozeph II,

en later allen onder het Fransch beheer in 1796 werden opgeheven, hadden de overheden van die instellingen zorg gedragen hunne archieven in veiligheid te brengen. Na de suppressie werden de papieren van eenige orden, evenals van het Cathedraal Kapittel, onder de nog levende leden verdeeld, en aldus verspreid, en wel zóó dat onmiddelijk na afkondiging dier wetten, zoowel het Oostenrijksch als Fransch bestuur slechts een gering gedeelte dier archieven heeft kunnen in bezit nemen.

„Evenmin heeft naderhand de Staat der Nederlanden, die in de rechten van voernoemde regeeringen is getreden, het bezit van die archieven verkregen; een feit, dat officieel werd erkend in een schrijven van den regeeringscommissaris aan Z.E. den Minister van Binnenlandsche Zaken in 1849 en hetwelk, wat betreft de archieven van het oud Bisdom Roermond, door nog levende getuigen kan worden gestaafd.

„Immers die archieven, zonder twijfel de grootste in aantal en de gewichtigste van alle opgeheven instellingen, waren door den secretaris van den laatsten bisschop, Mgr. v. d. Velden, gebracht in het huis ook thans nog bewoond door de familie Seelen, in de Brugstraat; daar ontsnapten zij aan de naspeuringen der regeeringsambtenaren en bleven er voor een ruim gedeelte tot 1870, toen zij in handen kwamen van notaris Guillon, om op de publieke auctie in 1874 voor het Bisdom te worden teruggekocht door Mgr. Paredis.

„'t Is dus niet moeilijk te verklaren, hoe dergelijke stukken op het raadhuis zijn terecht gekomen, zeer zeker *niet* tengevolge inbeslagname der toenmalige regeering.

„Evenwel met het oog op een transactie in den zin bedoeld door Z.Exc. schijnt m. i. het aanhalen van bewijsgronden voor het goed recht der gemeente doelloos; Z.E. toch wenscht te zien afstaan alles wat „wetenschappelijk tot een der aan het Rijk toekomende rubrieken behoort", al is het, op welken rechtstitel ook, eigendom der gemeente".

„En al is de definitie van stukken, die wetenschappelijk enz. vaag onbepaald, en rekbaar (1) naar ieders persoonlijke

(1) Volstrekt niet rekbaar. Wetenschappelijk behooren tot het dépôt der oude rijksarchieven in eene provincie: 1°. de archieven der voormalige provinciale en departementale besturen, 2°. die van het tegenwoordig provinciaal bestuur, voorzoover die daarheen worden overgebracht, 3°. die van de besturen (college of persoon), wier rechten of functiën op de voormalige provin-

opvatting; men zal volgens die definitie niet tot het uiterste behoeven te gaan, om de daar nog buiten vallende archieven, op het raadhuis aanwezig te reduceeren tot een bepaald heel gering minimum.

„Een blik slechts geworpen in den inventaris van het oud-Roermondsch archief zal bewijzen, dat men zelfs zonder *te* veel goeden wil *ongeveer alles* onder de gegeven definitie kan doen vallen.

„En van het eenmaal zoo kostbaar archief, eigendom der gemeente, zal dan overblijven een handvol stukken, grootendeels stadsrekeningen die den naam van archief niet verdienen".

B. en W. stelden voor deze adviezen in afschrift aan den Minister mede te deelen, en te verklaren:

„Dat de Minister terecht vermoedt, dat door de uitdrukking „stukken van kerken en kloosters" door U zijn bedoeld de archiefstukken, afkomstig van de suppressie der Jezuieten, van eenige geestelijke huizen door Jozeph II, en van de opheffing van het bisdom, het officialaat en de geestelijke gestichten en kloosters door de Fransche Republiek;

„Dat bij brief van 2 Juni dezes jaars zijn ingezonden de „handelingen van Uwen Raad van 27 Mei bevorens, waarin evenals in de handelingen van Uwen Raad van 16 October jl. breedvoerig ontvouwd zijn, de motieven waarom de Regeering geen recht heeft ter opeisching van de archieven van kerken en kloosters, en dat op diezelfde gronden Uw Raad vermeent de archieven der Munster-abdij en kerk te kunnen behouden, terwijl hij die behouden wil, omdat de stichting van de Munsterkerk aanleiding heeft gegeven tot het ontstaan der gemeente (1), de Munsterkerk het eenige

---

ciale of departementale besturen zijn overgegaan, en 4°. die van de colleges en personen, op het tegenwoordig grondgebied der provincie gefungeerd hebbende, welke krachtens bestuursmaatregel in het dépôt geplaatst zijn (b. v. archieven der rechtbanken, opgeheven geestelijke instellingen, gilden enz. (Definitie vastgesteld door den Minister van Binnenlandsche Zaken van 10 Juni 1897 La A. afd. K. W. naar aanleiding van het rapport van de Bijeenkomst der Rijksarchivarissen).

(1) Deze bewering is onjuist. Het Munster werd in 1218 gesticht, (Zie o. a. J. B. Sivré, «Het necrologium der adellijke Abdij van O. L. Vr. Munster te Roermond» in «Publications de la Société historique et archéologique dans le Limbourg», dl. XIII p. 169), terwijl van Roermond reeds op het jaar 1130 in de «Annales Rodenses» sprake is. De dwaling berust misschien op Teschenmacher's «Annales Cliviae», p. 484, dat de oude burcht of 't kasteel van Roermond

monument is, hetwelk Roermond bezit en waarop niet alleen de Regeering en Provincie, doch ook de Gemeente Roermond en hare ingezetenen hoogen prijs stellen, hetgeen kan blijken uit de zeer belangrijke subsidies uit de gemeentekas, en de hooge geldelijke bijdragen der ingezetenen, tot restauratie voor dit monument gegeven.

„Dat aan het Rijk door de gemeente worden afgestaan de archieven, welke na schifting door de deskundigen, als *wetenschappelijk* tot het Rijk behoorend, zullen worden aangetroffen in het lokaal, waarin Rijks- en Gemeentearchief zijn vermengd.

„Dat voor zoover het gemeentebestuur bekend is, zich buiten dat lokaal op het Raadhuis geene archieven bevinden, welke aan het Rijk *toebehooren*.

„Dat echter de mogelijkheid bestaat dat het gemeentebestuur zich in deze vergist, evenals de Rijks-archivaris in Limburg zich vergiste ten opzichte van de door hem op 2 Juli 1894 ingepakte zoogenaamde Rijks-archieven, welke bij de schifting door de deskundigen bleken voor een niet gering deel toe te behooren aan de Gemeente.

„Dat aangezien het mogelijk is dat er in andere lokaliteiten ten Raadhuize nog archiefstukken zijn, welke aan het Rijk *toebehooren*, Uw Raad zich bereid verklaart, al deze aan het Rijk af te staan.

„Dat Uw Raad onmiddelijk na regeling dezer reeds veel te lang hangende quaestie een Archivaris zal benoemen, die zich belast met de schifting en inventariseering van het archief.

„Dat Uw Raad bij de Rijksregeering diezelfde goede trouw wenscht en behoort te genieten, die de Regeering bij U geniet met betrekking tot het door haar afstaan van al de Roermondsche archivalia die zich mochten bevinden in Rijks-archiefverzamelingen.

„Dat Uw Raad vertrouwt, dat de Minister van Binnenlandsche Zaken met deze verklaringen genoegen zal nemen, aangezien de gemeente er niet in kan toestemmen, dat door den Rijks Archivaris in Limburg, buiten het archieflokaal, waarin Rijks- en Gemeentearchief zijn vermengd, een onder-

---

«Castrum Pott», de oorsprong der stad, door Gerard III (IV?), graaf van Gelre en Zutfen in een vrouwenklooster is veranderd. Knippenbergh herstelt die dwaling deels pag. 96, deels in de errata van zijn «historia ecclesiastica» en vermeldt, dat Reinald I, kleinzoon van Gerard, zijn Curia of «Castrum Pott» in 1307 aan de Minderbroeders schonk tot stichting van hun klooster.

zoek worde ingesteld omtrent de zich elders in het Raadhuis dezer Gemeente bevindende archieven."

De Raad vereenigde zich met dit voorstel zonder hoofdelijke stemming.

Ingevolge eene bespreking der zaak tusschen Uwe Excellentie en den Burgemeester op 27 December werd door dezen laatste in de zitting van den Gemeenteraad van 29 Dec., (1) wederom een voorstel tot minnelijke schikking gedaan. Wij laten hier alweder uit de raadsnotulen volgen wat daarop betrekking heeft:

De Voorzitter deelt mede laatstleden Woensdag 27 December van Zijne Excellentie den Minister van Binnenlandsche Zaken de uitnoodiging te hebben ontvangen tot een onderhoud met genoemden Minister aan diens Departement. Onmiddelijk na ontvangst van dit bericht heeft hij zich op reis naar 's-Gravenhage begeven en gisteren, Donderdag, voormiddag met den Minister gesproken. De Minister deelde hem mede, dat er twee punten in het raadsbesluit van 22 December waren, waarmede Zijne Excellentie zich niet kon vereenigen.

Ten eerste oordeelde de Minister niet voldoende gemotiveerd 's Raads wensch, om de archieven van de Munster-abdij te behouden. Spreker heeft den Minister daarop te kennen gegeven, dat hij diens zienswijze in deze niet deelt; zeer zeker zullen nog meerdere gronden voor het behouden dier abdij-archieven zijn bij te brengen; dat hij voor zich de vaste overtuiging heeft, dat de Raad niet genegen zal zijn deze archieven aan het Rijk af te staan.

Ten slotte verklaarde de Minister, zoo noodig met des Raads wenschen in deze rekening te zullen houden.

Op de tweede plaats was de Minister van oordeel, dat de Regeering er niet in kan toestemmen, dat alleen door den Gemeente-archivaris met uitsluiting van den Rijks-archivaris in Limburg, een onderzoek zal worden ingesteld in andere lokalen ten Raadhuize, omtrent aan het Rijk toebehoorende aldaar aanwezige archiefstukken, dan in het lokaal, waarin Rijks- en Gemeentearchief zijn vermengd, waarom Zijne Excellentie spreker verzocht ten spoedigste eene raadsvergadering te willen beleggen en te bevorderen, dat de Gemeenteraad alsnog toestemme, dat in alle lokalen ten Raadhuize door den Rijksarchivaris in Lim-

(1) Afwezig waren de heeren Evers, Cuypers en Höppener.

burg, in vereeniging met een Gemeente-archivaris, onderzocht zou worden of zich daarin archieven bevinden, die aan het Rijk toebehooren.

Naar aanleiding van dit verzoek heeft de voorzitter deze vergadering belegd.

Den wensch van den Minister heeft hij hedenochtend in de vergadering van het Dagelijksch Bestuur aan heeren Wethouders medegedeeld. Deze bleken echter niet genegen aan Zijner Excellenties wensch te voldoen en zulks op grond:

1°. Zij daarin zagen een blijk van wantrouwen tegenover den Gemeenteraad, die in zijne jongste zitting besloot al de archieven, *welke aan het Rijk toebehooren* en in andere lokalen dan dat, waarin Rijks- en Gemeente-archief zijn vermengd, worden aangetroffen, aan het Rijk af te staan.

2°. Om reden zij den persoon van den Rijksarchivaris in Limburg niet in de verschillende lokalen ten Raadhuize wenschen toe te laten, op grond deze den Gemeenteraad in zijne officieele verslagen ten zeerste heeft beleedigd en wijders op grond van andere grieven tegen dezen Rijksambtenaar, welke hier ter plaatse echter onmogelijk kunnen worden besproken.

In afwijking met de zienswijze der wethouders geeft de voorzitter in ernstige overweging om 's Ministers wensch in dezen in te willigen. De tegenwoordige Minister van Binnenlandsche Zaken heeft zoo herhaaldelijk blijk gegeven van zijne ernstige gezindheid en zijn goeden wil om de thans reeds gedurende tien jaren hangende archievenquaestie in der minne te regelen. Hij durft de inwilliging van den wensch des Ministers aanbevelen op grond dat daardoor het Gemeentebelang in geenen deele wordt geschaad. Immers de Raad besloot reeds af te staan al de archieven, *welke aan het Rijk toebehooren*, onverschillig in welk lokaal deze ten Raadhuize zich mochten bevinden, en nu doet het niets ter zake of dit onderzoek zal worden ingesteld door den Gemeente-archivaris dan wel door Gemeente- en Rijksarchivaris te zamen.

De heeren Wethouders zagen in 's Ministers wensch een blijk van wantrouwen in 's Raads beslissing en spreker ontkent niet, dat dit daarin kan worden gevonden; er bestaat echter een spreekwoord, dat zegt „*waar het bijtje honing zuigt, daar zuigt de spin venijn*" en waar door den persoon van den tegenwoordigen Minister van Binnenlandsche Zaken zoo herhaaldelijk blijken zijn gegeven van goeden wil, wenscht spreker thans den Raad in overweging te geven, niet het slechte maar ook het goede uit 's Ministers voorstel te putten, en dezen wensch mitsdien niet te beschouwen als een bewijs van wantrouwen in 's Raads eerlijkheid en goede trouw, maar slechts als een middel van

contrôle op het werk van den Gemeente-archivaris, dat, evenals elk menschenwerk, onvolmaakt zal zijn.

De heer van Aefferden zou het wenschelijker achten, dat door den Minister een schriftelijk antwoord op het besluit van den Gemeenteraad werd gegeven, in plaats van aan den Burgemeester eene mondelinge mededeeling te doen. Tevens is hij tegen te groote overhaasting.

De heer Michiels zegt, dat de Gemeenteraad aan den Minister heeft toegezegd, dat de archieven, welke zich ten Raadhuize in het archief-lokaal bevinden, zullen worden geschift; tevens is daarbij medegedeeld, dat buiten ons weten in andere lokalen ten Raadhuize geen Rijksarchieven worden aangetroffen, doch dat, zoo dit bij het door den gemeente-deskundige in te stellen onderzoek mocht blijken wel het geval te zijn, de alsdan te vinden Rijks-archieven direct aan het Rijk zullen worden gegeven. Heeft hij de bedoeling van den Gemeenteraad goed begrepen, dan zal na de schifting van de archieven, aanwezig in het lokaal, waarin Rijks- en Gemeente-archief zijn vermengd, het onderzoek voorloopig zijn gesloten en zal door den door den Gemeenteraad benoemden archivaris eerst daarna een onderzoek worden ingesteld in de andere lokalen, waarin gemeente-archief wordt aangetroffen, ten einde dit archief te inventariseeren. Mocht bij dit onderzoek een stuk Rijksarchief tusschen het Gemeente-archief gevonden worden dan wordt dit natuurlijk aan het Rijk afgestaan.

Volgens spreker kan het 's Raads bedoeling niet zijn, dat door den Rijksdeskundige een onderzoek naar de al of niet aanwezigheid van Rijksarchieven in andere lokalen van het Raadhuis, dan dat, waarin Rijks- en Gemeentearchief zijn vermengd, wordt ingesteld. Het zoude dan eene jacht op archieven gelijken en van zolder tot kelder zou dan alles moeten worden doorzocht.

Wat betreft het schiften van de archivalia in het archieflokaal, waarin de Rijks- en gemeentearchieven zijn vermengd, daarbij behoort natuurlijk nevens den deskundige der Gemeente ook een van het Rijk te staan.

De Voorzitter doet voorlezing van het door den Gemeenteraad in zijne vorige zitting genomen besluit, waaruit blijkt, dat door de Gemeente aan het Rijk zullen worden afgestaan alle archieven, welke, na schifting door de deskundigen, *als wetenschappelijk* tot het Rijk behoorend, zullen worden aangetroffen *in het lokaal, waarin Rijks- en Gemeentearchief zijn vermengd.*

Dat, voor zoor zoover Burgemeester en Wethouders bekend is, *buiten dat lokaal* op het Raadhuis zich geen archieven bevin-

den, welke aan het Rijk *toebehooren*; dat echter de mogelijkheid bestaat, dat het Gemeentebestuur zich in deze vergist, en dat zoo in andere localiteiten ten Raadhuize nog archiefstukken mochten worden aangetroffen, welke aan het Rijk *toebehooren*, deze aan het Rijk, zonder uitzondering, zullen worden afgestaan.

De archieven zich in de andere localiteiten bevindende, heeft de Raad gewenscht door den Gemeentedeskundige alleen te doen schiften, omdat de Raad bij de Rijksregeering diezelfde goede trouw wenscht en behoort te genieten, die de Regeering bij Hem geniet, met betrekking tot het afstaan van al de Roermondsche archivalia, die zich mochten bevinden in 's Rijksarchief verzamelingen.

Hij zegt wijders, dat de archieven, zich bevindende op de z.g. bibliotheekkamer, door wijlen den Rijks- en gemeente-archivaris Sivré, in hoofdzaak reeds zijn geschift geworden en geïnventariseerd; vervolgens bevinden zich in nog een drietal andere lokalen archieven, welke door den door den Gemeenteraad te benoemen Gemeentearchivaris alsnog zullen moeten worden nagezien.

Nòch bij Burgemeester en Wethouders, nòch bij den Gemeente-Secretaris is het bekend, dat zich aldaar archieven bevinden, die aan het Rijk toebehooren.

De heer Michiels zegt, dat hij geen bezwaar heeft, dat door den Rijksarchivaris ook een onderzoek in de Bibliotheekkamer wordt ingesteld, doch men behoort goed te formuleeren over welke lokalen zich het onderzoek zal uitstrekken, want hij is tegen een onderzoek in alle hoeken van het Raadhuis en hij maakt voor de Bibliotheekkamer slechts daarom eene uitzondering, omdat daarin destijds door den Rijksarchivaris Sivré archieven zijn gebracht, door dezen geïnventariseerd, die mogelijk in het bedoelde gemengde archieflokaal werden gevonden.

De heer Drehmans gevoelt wel iets voor het voorstel van den heer van Aefferden.

Hij vindt het verkeerd, dat niet à tête reposée eene beslissing kan worden genomen. Spreker vraagt zich af, waarom antwoordt de Minister op 's Raads beslissing niet schriftelijk, waarom moet de archievenzaak thans met zoo'n haast van de baan? Het is hem niet recht duidelijk wat de Minister wil.

De Voorzitter doet voorlezing van 's Ministers laatste voorstel van 28 November 1899. Hij zegt, dat daaruit duidelijk blijkt, wat de Minister wenscht.

Spreker heeft dan ook het voorstel gedaan om den Rijksarchivaris nevens den Gemeentearchivaris toe te laten tot het onderzoeken van alle archievenlokalen (ten getale van 4 buiten het Rijksarchieflokaal), omdat, naar zijn oordeel, nu de Gemeente-

raad tot afgifte van alle aan het Rijk toebehoorende stukken heeft besloten, daartegen het belang der gemeente zich niet verzet.

De heer Drehmans verklaart zich tegen dit voorstel: nooit zal hij kunnen medegaan met een voorstel om den Rijksarchivaris in Limburg bij die schifting tegenwoordig te doen zijn. Spreker zegt verder, dat hij eveneens niet kan goedvinden, dat van wege het Rijk in het Raadhuis een onderzoek wordt ingesteld naar de al dan niet aanwezigheid van Rijksarchieven in lokalen buiten het Rijksarchieflokaal; hij acht dit een blijk van wantrouwen in de eerlijke bedoelingen van den Gemeenteraad.

De heer Michiels zegt, dat als de quaestie loopt over den persoon die door de Regeering met het onderzoek van harentwege zal worden belast, hij dan vermoedt, dat dit wel geen onoverkomelijk bezwaar zal zijn. Hij maakt er echter bezwaar tegen, dat men den Minister aan banden wil leggen door te zeggen, wij willen den Rijksarchivaris in Limburg niet toelaten tot eenig onderzoek.

Hij is van oordeel, dat, wanneer nevens den Rijksarchivaris in Limburg, een gemeentedeskundige wordt aangesteld, eerstgenoemde niet naar eigen goedvinden zal kunnen handelen.

De heer Nicolas is voor een onderzoek in alle lokalen, om reden de Gemeente eenmaal heeft gezegd, dat alle Rijksarchieven, die zich in het Raadhuis bevinden, aan het Rijk zullen worden afgestaan. Volgens spreker kan dan ook een onderzoek in alle archieflokalen geen bezwaar zijn.

De heer Drehmans zegt, dat de onderwerpelijke zaak eene quaestie is van vertrouwen.

Waar de Gemeente de Regeering vertrouwt, dat als in de Rijks archievenverzamelingen stukken worden aangetroffen, die tot Roermond's archief behooren, deze aan de Gemeente zullen worden afgestaan, daar behoort het Rijk aan de Gemeente hetzelfde vertrouwen te schenken, ten opzichte van de Rijksarchieven, die zich alhier ten Raadhuize in lokalen mochten bevinden buiten het gemengde archieflokaal.

De heer Truyens kan met de meening van den heer Nicolas in zeker opzicht medegaan.

Zoowel van de zijde van het Rijk als van de Gemeente is veel toegegeven. Het Rijk heeft alle proceskosten voor zijne rekening genomen; de archiefstukken der Munsterkerk zullen aan de Gemeente blijven en alle Roermondsche archivalia zich bevindende in Rijksarchiefdépôts zullen aan de Gemeente worden geschonken.

In den beginne wilde men van geen toegeven weten, thans wel, en wat op heden wordt toegegeven kan in de toekomst

aanleiding geven tot een beter en minnelijk treffen. Nu geldt het hier het onderzoek van de archieven berustende in de *archieflokalen* en ook spreker is evenals de heer Drehmans van oordeel, dat de heer Flament daarbij als deskundige niet kan optreden, daartoe is hij niet de geschikte persoon. De heer Flament heeft zich in deze partij gesteld, 't is van algemeene bekendheid, dat hij....

De Voorzitter kan den heer Truyens het woord niet ontnemen, daar hij een onderwerp bespreekt dat aan de orde is, maar toch verzoekt hij den heer Truyens, de gronden, waarop hij vermeent, dat de Raad niet kan goedvinden, dat de heer Flament nog verder als deskundige voor het Rijk in deze zaak zal optreden. hier niet in openbare vergadering mede te deelen; het is spreker bekend, dat behalve Flament ook anderen daardoor ernstig zouden worden gecompromitteerd, terwijl deze personen zich hier niet kunnen verdedigen.

Spreker acht de zaak voldoende besproken en hij stelt voor de debatten te sluiten.

Hij zegt, dat het gesprokene hem niet tot eene andere zienswijze heeft gebracht. Nog ruischt ons allen in de ooren het „*Vrede op aarde aan alle menschen, die van goeden wille zijn*". Het schijnt hem gewenscht toe, in deze, waar het gemeentebelang zich niet verzet tegen het aan 's Ministers wensch gevolg geven, dien goeden wil te toonen, opdat bij het sluiten van dezen jaarkring, de voor Roermond reeds meer dan tien jaren hangende onverkwikkelijke archievenquaestie worden beëindigd en ook in deze tusschen Rijk en Gemeente vrede zij gesloten.

Hij wenscht ten slotte den Raad opmerkzaam te maken op den welwillenden toon, waarop de correspondentie door den Minister van Binnenlandsche Zaken tegenwoordig wordt gevoerd, en welke zoo groot verschil oplevert met die van vroeger, waarbij bedreigingen, geringschatting enz. den boventoon voerden.

De Voorzitter doet daarna het voorstel:

„De Raad der gemeente Roermond",

„Gehoord de mededeelingen van den Voorzitter".

„Besluit":

„Goed te vinden, dat door den Rijksarchivaris in Limburg, met medewerking van een door het Gemeentebestuur aan te wijzen deskundige, zullen worden geschift, al de archieven, welke zich buiten het eigenlijke archieflokaal bevinden in de vier lokalen ten Raadhuize, waarin ook archieven worden bewaard en dat alle archieven, welke in een dezer vier lokalen worden aangetroffen en aan het Rijk toebehooren, aan het Rijk zullen worden afgegeven."

De heer Telders zou het voorstel van den Voorzitter wenschen te amendeeren in dier voege, dat de woorden „*Rijksarchivaris in Limburg*" worden vervangen door de woorden „*een Rijksarchivaris*".

Spreker doet dit voorstel om daardoor den Minister vrijheid te laten bij den door hem aan te wijzen Rijksdeskundige.

De heer Truyens doet het navolgende voorstel:

„De Raad der gemeente Roermond."

„Besluit":

„dat de archieven zich bevindende op het Raadhuis in vier lokalen buiten het eigenlijke archieflokaal zullen worden onderzocht door den Gemeente-archivaris met een Rijksarchivaris, zijnde een ander dan de heer Flament."

Noch het voorstel des Voorzitters, noch dat van den heer Telders wordt ondersteund, zoodat deze niet in behandeling kunnen worden genomen.

Het voorstel van den heer Truyens wordt ondersteund door de heeren Scheuler en Nicolas en alzoo in behandeling genomen.

De Voorzitter opent over het voorstel van den heer Truyens de beraadslagingen.

De heer Michiels verklaart zich tegen het voorstel. Zoo het voorstel van den heer Telders ware ondersteund, had hij zich daarvoor verklaard; door het voorstel van den heer Truyens wordt zonder aanhaling van motieven de heer Flament bij zijne superieuren zwart gemaakt. Hij voor zich weet wel, dat deze heer tegenover Roermond niet heeft gehandeld zooals het behoorde en zooals men wenschte, doch hij is van oordeel, dat het niet gaat, dat de Gemeenteraad zegt aan den Minister, zonder opgaaf van motieven: het geeft niet, welke Rijksarchivaris als deskundige wordt benoemd, als het Flament maar niet is, want dien vertrouwen wij niet.

De heer Drehmans zegt van den Rijksarchivaris Flament niet gediend te zijn om verschillende redenen, die niet in het debat kunnen gebracht worden.

Het voorstel van den heer Truyens wordt daarna aangenomen met zes tegen vijf stemmen.

Voor stemmen de heeren Leurs, Nicolas, Truyens, Kwisthout, Scheuler en Romen; tegen de heeren Willemsen, Drehmans, Michiels, Telders en Van Aefferden.

De heer Van Aefferden is er voor, dat de Minister in kennis worde gesteld met de motieven, waarom Flament niet als deskundige wordt gewenscht.

De heer Truyens zegt, dat hij deze motieven heeft willen

ontvouwen, doch, dat de Voorzitter verzocht heeft dit niet in deze zitting te doen, daar de personen in quaestie zich hier niet konden verdedigen.

De Voorzitter geeft den heer Truyens in overweging de motieven ter kennis te brengen van den Minister van Binnenlandsche Zaken.

De heer Truyens verklaart zich daartoe bereid.

Den 17en Januari 1900 antwoordde Uwe Excellentie als volgt:

„Naar aanleiding van het besluit van den Gemeenteraad van Roermond van 22 December j.l., mij bij Uw nevensgemeld schrijven medegedeeld en betreffende eene minnelijke schikking der archievenzaak, heb ik den Burgemeester van Roermond ontboden en hem te kennen gegeven, dat het antwoord der Gemeente op mijne voorstellen ten aanzien van twee punten onbevredigend was.

„1°. de uitzondering gemaakt ten aanzien der stukken van de Munsterabdij, welke gegrond is op de belangrijkheid dier documenten voor de geschiedenis van Roermond en op de subsidiën door de Gemeente ter restauratie der Munsterkerk verleend. Ik merkte op, dat niet het historisch belang de norm is naar welke de toewijzing der archieven behoort te geschieden en dat de documenten dezer abdij aan het Rijk toekomen op denzelfden grond als die van andere geestelijke stichtingen, welke door het souverein gezag indertijd zijn geconfiskeerd. behoudens het geval, dat aangetoond zou kunnen worden, dat bepaalde stukken door de Gemeente bij wijze van koop, ruil of schenking mochten verkregen zijn.

„Ik liet evenwel ten slotte doorstralen dat, waar ik reeds zooveel blijken van welwillendheid en toenadering gegeven had, ik eventueel bereid was te overwegen om ook op dit punt toe te geven.

„2°. de beperking van het onderzoek der archieven tot die, welke zich in één bepaald lokaal bevinden. Ik gaf den Burgemeester te kennen dat, zooals steeds onveranderlijk door mij is verklaard, deze beperking absoluut onaannemelijk is. Zal de reeds te lang aanhangige zaak voor goed beëindigd worden, dan is het noodig dat het onderzoek zich uitstrekke tot alle oude archieven, onverschillig in welk lokaal zij tijdelijk geborgen mogen zijn.

„Ik zeide hem voorts, dat men wellicht te Roermond den ernst van mijn bezwaar niet genoeg had ingezien en niet begrepen had, dat de geheele minnelijke schikking, welke toch ook in de bedoeling en den wensch van den Raad lag,

daarop dreigde af te stuiten en ik verzocht hem zonder uitstel daarvan aan den Raad mededeeling te doen en te bevorderen, dat instemming betuigd werd met mijn verlangen, dat het door de twee deskundigen van Rijk en Gemeente in te stellen onderzoek niet beperkt werd tot één lokaal maar zich zou uitstrekken tot alle oude in het Raadhuis bewaarde archieven.

„Naar aanleiding daarvan is op 29 December een Raadsvergadering belegd, waarin werd besloten, dat het onderzoek zich ook zou uitstrekken tot de archieven zich bevindende op het Raadhuis in vier lokalen buiten het eigenlijke archieflokaal.

„In de veronderstelling, dat in de bedoelde lokalen *alle* oude archieven zonder uitzondering zullen worden aangetroffen is mitsdien de laatste moeilijkheid, welke eene minnelijke schikking verhinderde, uit den weg geruimd. Want om een nieuw bewijs van inschikkelijkheid te geven, zal ik niet nader aandringen op de stukken afkomstig van de Munsterabdij.

„Doch het besluit van den Raad heeft tegelijkertijd een nieuwe moeilijkheid doen ontstaan, welke de geheele zaak dreigt schipbreuk te doen lijden. De Raad heeft namelijk kunnen goedvinden aan den Minister van Binnenlandsche Zaken voor te schrijven, dat deze ten aanzien van het onderzoek der archieven zich bevindende in de vier lokalen buiten het archieflokaal, niet als Regeeringsdeskundige mocht aanwijzen den Rijksarchivaris in Limburg.

„Zulk een restrictie — door den Raad met de meerderheid van één stem aangenomen — is geheel onaannemelijk. Waar gemeen overleg bedoeld wordt, gaat het niet aan, dat de ééne partij aan de andere voorschrijft welke deskundige al of niet van wege deze laatste zal optreden.

„In de vergadering van den Raad werd vrij algemeen erkend de welwillende tegemoetkoming, door den Minister van Binnenlandsche Zaken in deze zaak betoond. Ik meen dan ook de meest afdoende bewijzen te hebben gegeven, dat het mij ernst is om op voor de gemeente Roermond zeer aannemelijke voorwaarden tot eene minnelijke schikking te komen, maar het vasthouden aan deze voor de Regeering onmogelijke voorwaarde zou alles wat tot nu toe is verkregen weer te niet doen.

„De zaak behoeft niet met overhaasting te worden behandeld, maar ik vertrouw, dat de Raad bij nadere overweging zelf zal inzien, dat de Minister er niet aan kan denken om den hoofdambtenaar, die aan het hoofd staat van de Rijks-

archieven in de provincie Limburg en het vertrouwen der Regeering geniet — een ambtenaar die blijkens het reeds vroeger overeengekomene reeds voor de schifting in het eigenlijke archieflokaal is aangewezen — op grond van een raadsbesluit op zijde te zetten, en bij voorbaat uit te sluiten bij de schifting in de andere lokalen.

„Te minder is zelfs het stellen van dergelijke voorwaarde verklaarbaar, omdat de schifting niet zal geschieden door één persoon, die eigenmachtig zou kunnen uitmaken wat aan het Rijk behoort, maar door den Rijksarchivaris en een door de Gemeente aan te wijzen deskundige, die beiden gelijke rechten zullen hebben. Het ligt zelfs niet in mijne bedoeling, dat bij verschil van gevoelen tusschen de beide deskundigen, de deskundige van het Rijk in hoogste ressort zal beslissen, wat aan het Rijk behoort. Om mijne bedoeling nog duidelijker te doen uitkomen en tevens te voorkomen dat bij schifting nieuwe moeilijkheden zullen ontstaan — waarvan een nieuw proces het gevolg zou kunnen worden — stel ik alsnog voor te bepalen, dat, zoo de beide deskundigen bij hun onderzoek over enkele of meerdere stukken niet tot eenstemmigheid kunnen geraken, zij alsdan gehouden zijn in gemeen overleg een derden deskundige aan te wijzen, en dat, zoo zij het omtrent die aanwijzing niet eens kunnen worden, de derde deskundige, ten verzoeke van de meest gereede partij door den Hoogen Raad zal aangewezen worden.

„Ik ben overtuigd, dat de Raad met mij eene dergelijke aanvulling niet alleen zeer nuttig, maar zelfs onmisbaar zal achten.

„Na deze nadere toelichting kan ik mij bezwaarlijk voorstellen, dat de Raad niet bereid zou zijn te besluiten, dat de Regeering evenals de Gemeente volkomen vrij zal zijn in de aanwijzing van een deskundige.

„De Gemeenteraad heeft het thans in de hand de langdurige onderhandelingen tot een definitief en bevredigend einde te brengen, maar ook om ze voor goed te doen mislukken, want als onafwijsbare voorwaarde wordt door mij gesteld, dat alle restrictie van de vrijheid der Regeering in de aanwijzing van haren deskundige dient te vervallen."

In de Gemeenteraadszitting van 27 Januari 1900 (1) werd dit schrijven als volgt besproken:

(1) Aanwezig de heeren Drehmans, Michiels, Telders, Evers, Van Aefferden, Truyens, Kwisthout, Romen, Scheuler, Leurs, Nicolas. Cuypers, Willemsen en Höppener.

De Voorzitter zegt, dat Burgemeester en Wethouders voorstellen de bedoelde restrictie te doen vervallen en den Minister van Binnenlandsche Zaken alzoo vrijheid te laten in de keuze van den Rijksdeskundige, maar dat zij tevens voorstellen, dat door den Raad aan zijne Excellentie beleefd wordt verzocht den heer Flament daartoe *niet* aan te wijzen.

De heer Telders zegt, dat dit voorstel vrijwel hetzelfde is als hij reeds in de vorige zitting heeft gedaan.

De heer Cuypers is van oordeel, dat als nu de eene restrictie wordt weggenomen, een andere daarvoor in de plaats treedt.

De Voorzitter wijst den vorigen spreker er op, dat het slechts een verzoek is, dat de Raad aan den Minister doet, hetgeen toch geen restrictie is; de Minister is thans vrij in zijne keuze.

De heer van Aefferden merkt op, dat hij in de vorige vergadering het voorstel heeft gedaan, den Minister te verzoeken zich schriftelijk te wenden tot den Gemeenteraad in plaats van mondeling door tusschenkomst van den Burgemeester; dit voorstel is echter door den Voorzitter stilzwijgend voorbijgegaan.

Hij ziet dan ook met genoegen, dat het voorstel van den Raad, waarbij de Rijksarchivaris in Limburg als Rijksdeskundige wordt geweerd, door den Minister niet is aanvaard.

De Minister moet vrij worden gelaten in zijne keuze. Nu Zijne Excellentie weet, welke grieven er zijn, welke hatelijkheden de heer Flament zich ten opzichte van Roermonds Gemeenteraad heeft veroorloofd, zal hij wellicht geneigd zijn een ander deskundige, bijv. den den commies-chartermeester van het Rijksarchief in Limburg, den heer Dr. Dopler, aan te wijzen.

De heer Truyens zegt, dat het hem gewenscht voorkomt in korte woorden aan te stippen, wat hem in de vorige zitting genoopt heeft het voorstel aangaande de archievenkwestie te doen, zooals door hem is geformuleerd.

Hij heeft in die zitting twee stroomingen van meeningen meenen te ontdekken van leden, die zich om verschillende redenen tegen het voorstel van Zijne Excellentie den Minister van Binnenlandsche Zaken meenden te moeten verzetten. Een gedeelte der leden namelijk, omdat het hun voorkwam, dat genoemd voorstel schriftelijk had moeten worden ingediend en dat hun meer tijd had behooren te worden gelaten, om het in overweging te nemen. Zij zouden het voorstel afstemmen, indien niet aan hun dubbel verlangen werd voldaan; de heer van Aefferden maakte zich, in de eerste plaats van deze groep van leden tot woordvoerder. Spreker heeft destijds reeds betoogd, dat deze meening niet kon opgaan, omdat de Minister reeds tweemaal in een uitvoerig schrijven, duidelijk zijne wenschen had te kennen gegeven en de Raad reeds aangaande de voor-

stellen van den Minister, na deliberatie, een besluit had genomen en het door den Burgemeester, namens den Minister, gedane mondelinge voorstel van het vorige alleen daarin verschilde, dat de Minister afstand deed van de archieven, betreffende de Munsterabdij, die het eigendom der Gemeente zouden blijven. De zaak zelve kwam spreker genoegzaam toegelicht voor.

Daar de Minister op spoedige afdoening aandrong en hij den Burgemeester zelfs, zooals Zijne Excellentie het in zijn schrijven uitdrukt, „naar den Haag had ontboden per draad", om een onderhoud met hem aangaande de archieven-quaestie te hebben en de Minister alstoen zijn wensch heeft te kennen gegeven, dat de zaak ten spoedigste zou worden beslecht, kwam spreker ieder uitstel ongewenscht voor.

Een ander gedeelte der leden was ten zeerste tegen het onderzoek der archivalia zich bevindende buiten het Rijksarchievenlokaal, door een Rijksarchivaris gekant, vooral, omdat men ongaarne den heer Flament met een onderzoek zag belasten.

Het voorstel had derhalve alle kans te worden verworpen, en om dit te voorkomen, heeft spreker gemeend zijn voorstel te moeten doen met het bekende gevolg.

Spreker zegt wijders, dat hij zich toenmaals heeft onthouden, de redenen in het openbaar mede te deelen, waarom hij den heer Flament onbetrouwbaar en niet den gewenschten persoon vond, om met dat onderzoek te worden belast; en ofschoon hij van plan was dit thans te doen en daarop in den breeden te wijzen, heeft hij toch bij nadere overweging geoordeeld daarvan af te moeten zien; de archievenstrijd heeft toch reeds te veel verbittering gekweekt om die op het oogenblik, dat hij staat beëindigd te worden, nog te vermeerderen. Twee bemerkingen moeten spreker echter van het hart; nogmaals wil hij protest aanteekenen tegen de beleedigende uitdrukkingen, die de heer Flament op pagina 690 van het verslag omtrent de Rijksarchieven over het jaar 1895 zich veroorlooft deze vergadering naar het hoofd te slingeren.

Op verschillende plaatsen in zijne rapporten permitteert de heer Flament zich met betrekking tot de archievenquaestie verschillende hatelijke insinuatiën. Spreker wil deze hier niet aanhalen; de leden van den Raad kunnen ze naslaan o. m. op pagina 315 van het rapport over 1897 gedrukt in 1899; op pagina 402 en volgende, 404 en volgende van het verslag over het jaar 1893 gedrukt, let wel, in 1895. Op pagina 402 zegt de heer Flament woordelijk het volgende: „na het overlijden van den heer Sivré bleek het, dat de Rijksarchiefverzamelingen te Roermond bewaard in zeer verwarden toestand verkeerden." Tegen deze uitdrukking wenscht spreker ten sterkste te protes-

teeren, omdat zij een blaam werpt op een achtenswaardig medeburger, die een degelijk, ijverig en hulpvaardig ambtenaar was. Wij allen hebben onzen geachten en betreurden Rijks- en Gemeente-archivaris J. B. Sivré persoonlijk gekend en hem steeds achting toegedragen. Spreker zegt, dat hij hem zelfs zijn vriend mocht noemen, en dat allen weten, dat de heer Sivré er de man niet naar was, om de aan hem toevertrouwde archieven op slordige wijze te bewaren. De leden van den Raad weten allen beter. Spreker heeft gedurende het leven van den heer Sivré herhaalde malen het archieflokaal bezocht en uren met hem aldaar doorgebracht, en hij kan constateeren, dat door den heer Sivré de archieven op ordelijke en zindelijke wijze werden bewaard; de heer Sivré was dan ook altijd in staat om al de archiefstukken, die hij noodig had of die hem mochten worden gevraagd, onmiddellijk te vinden. Steeds en op ieder oogenblik bereid om al wie zich tot hem wendde met de grootste bereidwilligheid te helpen en de gevraagde inlichtingen te verschaffen.

Spreker wil met het voorstel van Burgemeester en Wethouders medegaan; maar hij wil er den wensch aan verbinden, dat hetzij door Burgemeester en Wethouders, hetzij door eene Commissie uit den Raad de verschillende hatelijke insinuatiën door den heer Flament hier en daar in zijne vermelde rapporten neergeschreven bij den Minister zullen worden weêrlegd.

Het voorstel van Burgemeester en Wethouders wordt daarna zonder verdere beraadslaging met algemeene stemmen aangenomen.

Met dit laatste besluit zijn alzoo alle verschilpunten betreffende een minnelijke schikking van het lange jaren bestaan hebbend verschil omtrent de te Roermond aanwezige Rijksarchieven, uit den weg geruimd. (1)

De Rijks-Archivaris in Limburg,
A. J. Flament.

---

(1) Nadat dit verslag was opgemaakt, werd door den Minister een ontwerp-overeenkomst, waarin geresumeerd was wat met de Gemeente was overeengekomen, aan den Gemeenteraad aangeboden, maar in plaats van aan dat concept zijne goedkeuring te hechten, heeft de Raad alsnog verschillende bezwaren ingebracht.

BIJLAGE II.

Vonnis van de Arrondissements-Rechtbank te Roermond

Rechtdoende in Burgerlijke Zaken.

Zitting van den 21 October 1897.

De Rechtbank;

Gehoord partijen in hare middelen en conclusiën;

Gezien de processale stukken;

Gehoord enz.;

Ten aanzien der feiten:

Overwegende dat de eischer gesteld heeft, dat den 2en Juli 1894 op het Raadhuis te Roermond, aanwezig waren de navolgende bescheiden, deel uitmakende van het in dit Raadhuis onder Rijksbeheer bewaard Rijksarchiefdepôt te Roermond:

I. 15 deelen folio, zijnde dubbelen der doop-, trouw- en sterfregisters van de Parochie Roermond en begrafenisboeken van de klooster- en hospitaalkerken aldaar van 1780—1783, bij het Souverein-Hof van het Overkwartier van Gelderland te Roermond ingeleverd;

II. 7 registers, zijnde dubbelen der doop-, trouw- en sterfregisters van de parochiën Venlo, Beesel, Belfeld, Echt, Linne, Maasbracht, Montfort, Nieuwstad, St. Odiliënberg, Posterholt, Roosteren, Stevensweert en Vlodrop van 1785—1789—1792 en 1793 bij het Souverein Hof van het Staatsch Overkwartier van Gelderland te Venlo ingeleverd, welke registers in 1880 door den Rijksarchivaris Sivré zijn overgenomen van den griffier van het Kantongerecht te Venlo en geplaatst in het Rijksarchief te Roermond;

III. 92 portefeuilles van de processen van het voormalig hoofdgericht (schepenbank) der stad Roermond, namelijk de portefeuilles nos. 1 tot en met 57 en 59 tot en met 93;

IV. 23 registers, overdrachten en protocollen der schepenbank te Roermond 1548—1591; 1700—1702, 1712—1789, 1791—1795;

V. register folio, bevattende 105 bladen perkament, waarin opgeteekend staan de vonnissen van het hoofdgericht (schepenbank) van Roermond van 1451—1487;

VI. 7 registers met testamenten verleden voor het hoofdgericht (schepenbank) van Roermond en getiteld „testamentenboeken" 1628—1699; 1700—1736; 1736—1753; 1753—1763; 1763—1785; 1785—1794; 1794—1796 en de daarbij behoorende inventarissen, door den Rijksarchivaris Sivré vervaardigd;

VII. Apostillenboek van het schepengericht te Roermond 1778—1796 folio;

VIII. 8 registers origineele Kwartierrecessen der jaren 1656—1660; 1661—1664; 1665—1667; 1668; 1669—1672; 1673—1674; 1674—1675; 1675—1676, deel uitgemaakt hebbende van het Statenarchief van het voormalig Overkwartier van Gelderland te Roermond en door de Nederlandsche Regeering, nadat zij deze registers van de Belgische Regeering teruggevorderd en bekomen had, weder gevoegd bij het archief van het voormalig Overkwartier van Gelderland te Roermond;

dat, nadat de Minister van Binnenlandsche Zaken op 23 Juni 1894 den last had gegeven om het Rijksarchief te Roermond naar het Rijksarchiefdepôt te Maastricht over te brengen, de Commissaris der Koningin zich met den Rijksarchivaris in Limburg, ter uitvoering van dien last op 2 Juli 1894 naar het Raadhuis te Roermond had begeven, en een aantal bescheiden, waaronder de voormelde, had laten pakken en laden in 2 verhuiswagens van A. Bonhomme, daartoe door den Staat gehuurd, om daarmede deze bescheiden naar Maastricht over te brengen, welke wagens vervolgens met het Rijkszegel waren verzegeld, — de ged., optredende voor de gemeente Roermond, het vertrek der verhuiswagens met behulp der Rijkspolitie heeft belet, toen de Commissaris der Koningin naar Maastricht was teruggekeerd en vervolgens op 4 Juli 1894 in kort geding van den president dezer rechtbank heeft gevraagd en op 6 Juli 1894 heeft verkregen het bevel tot opslag en bewaring van de beide wagens in de schuur in huur bij G. Diepen in de Steegstraat te Roermond, om aldaar te verblijven totdat het recht op de zich in die beide wagens bevindende stukken door rechtelijk gewijsde of door overeenkomst zal vaststaan en dientengevolge die wagens in voormelde schuur zijn opgeslagen; dat toen Bonhomme zijne wagens terugverlangde, de ged. er in heeft toegestemd, hetgeen reeds voldoende aantoont de onrechtmatigheid der voormelde handelingen van ged. van 2 en 6 Juli 1894; dat op 16 Aug. 1894 de wagens ontpakt werden en de inhoud van den grootsten wagen door den Staat teruggenomen werd, terwijl de inhoud van den kleinsten wagen werd over-

gepakt in 16 kisten, welke, nadat zij wederom met het Rijkszegel waren verzegeld, weder op dezelfde wijze als de wagens vroeger in de schuur van Diepen opgeslagen zijn, in welke kisten zich thans de opgevorderde bescheiden onder meer bevinden; dat de ged. voor de handelingen, waarmede het vertrek der wagens belet en de opslag der bescheiden in de schuur van Diepen werd teweeggebracht, als grond aanvoerde, dat de op 2 Juli 1894 uit het Raadhuis weggevoerde en dus ook de thans opgevorderde archiefstukken toebehooren aan haar, ged., althans sedert onheugelijke jaren in haar bezit zijn, hetgeen echter onjuist is, daar de bescheiden toebehooren aan- en in het bezit zijn van het Rijk en als afkomstig van landsheerlijke collegiën of magistraten uit den aard hunner bestemming steeds stonden en staan ter beschikking van de Hooge Regeering, zijnde de tegenwoordige Nederlandsche Regeering, krachtens het tractaat van Parijs van 30 Mei 1814 en de akte van het Congres van Weenen van 9 Juni 1815 opgevolgd in de rechten harer voorgangsters de Regeering van het Fransche Keizerrijk en die der Fransche Republiek, welke op hare beurt waren opgevolgd in de rechten van de Oostenrijksch-Hertogelijk Geldersche Regeering, krachtens de tractaten van Lunéville van 9 Febr. 1801 en van Campo-Formio van 17 Oct. 1797 en wat de archieven van het Staats-Overkwartier van Gelderland betreft, in de rechten van de Regeering der Vereenigde Nederlanden, krachtens het tractaat van 's-Gravenhage van 16 Mei 1795, zoodat er hoogstens van een vroeger bloot houden dezer bescheiden door de gedaagde gemeente voor den Staat, toen de bescheiden nog ten Raadhuize waren, en niet van vroeger bezit bij haar sprake zijn kan; dat derhalve de zooeven vermelde handelingen der ged., waardoor de aan den Staat toebehoorende bescheiden aan zijne vrije beschikking en gebruik werden onttrokken, en de Staat gedwongen werd de verhuiswagens langer te houden dan noodig was en de huurovereenkomst toeliet, en belet werd die wagens aan den eigenaar terug te geven, zijn in strijd met het recht van den Staat en onrechtmatig en aan den Staat schade hebben veroorzaakt; dat de Staat zich uitdrukkelijk zijn recht voorbehoudt om ook de andere bescheiden, welke zich in voormelde schuur of ten Raadhuize der gedaagde gemeente bevinden en aan hem toebehooren, op te vorderen;.

O. dat de eischer op die gronden vorderde, het behage der Rechtbank: 1°. te verklaren voor recht, dat de Staat is gerechtigd tot de voormelde opgevorderde stukken; 2°. de ged. te veroordeelen om zich te onthouden van elke daad, welke op dit recht van den Staat inbreuk maakt en om medewerking te verleenen, dat die bescheiden vrijelijk door den Staat terugge-

nomen worden, althans om die terugneming te gedoogen; 3°. de ged. te veroordeelen om hem, eischer, te vergoeden de schade door voorschreven onrechtmatige handelingen, hem veroorzaakt, nader op te maken en te vereffenen bij staat, alles met verwijzing van de ged. in de kosten van het geding;

O. dat de ged. hierop geantwoord heeft, dat zich op 2 Juli 1894 op het Raadhuis te Roermond bevonden:

A. in den zijvleugel:

1°. de oude rechterlijke archieven, welke tot 1879 berust hadden ter griffie dezer Rechtbank;

2°. archieven in 1880 van Venlo naar Roermond overgebracht;

dat deze stukken met goedvinden van haar, ged., alstoen in dien zijvleugel zijn nedergelegd, en dat zij op die stukken nooit eenig recht beweerd heeft, doch niet weet, welke die stukken zijn; dat èn bij het exploit van den 2 Juli 1894 aan den Rijksarchivaris Flament beteekend èn bij de dagvaarding in kort geding dan ook voor deze stukken eene uitzondering is gemaakt;

B. in het hoofdgebouw:

1°. het oud-Roermondsch archief en het oud-Geldersch archief, althans een groot gedeelte daarvan zonder dat zij weet welke stukken, omdat er geene volledige inventarissen bestaan en de bestaande inventarissen niet te vertrouwen zijn;

2°. archiefstukken, welke behoord hadden tot het oud-Geldersch archief en archieven van andere landen, tot kerkelijke en gemeente-archieven, door haar gekocht en betaald of van particulieren door schenking verkregen;

dat de heer J. B. Sivré, in leven gemeente-archivaris en van af 1877 tevens Rijksarchivaris, die met de bewaring dier stukken belast was, in strijd met zijne instructies al die archieven zoodanig met elkander vermengd heeft, — misschien hebben zijne opvolgers ook schuld aan die vermenging, — dat de Rijksarchivaris Habets op 8 Maart 1890 aan den Burgemeester van Roermond schreef: „dat de Regeering hem bevolen had een inventaris op te maken van al wat aan het Rijk behoort, omdat er eene scheiding moet plaats hebben van het „stedelijk" en het Rijksarchief, dat stedelijke en Rijksarchiefstukken tusschen elkander lagen, en dat hij niet in staat was een behoorlijken inventaris op te maken", dat daarom op 2 Sept. 1891 door haar, ged., aan het Rijk werd voorgesteld van weerszijden 2 deskundigen te benoemen om een onderzoek in te stellen naar de stukken, welke aan het Rijk en aan de gemeente Roermond toebehooren, en dat dit voorstel op 7 Maart 1892 door het Rijk is aangenomen; dat bij brief van 1 April 1893 de Minister van Binnenlandsche Zaken aan Burg. en Weth. kennis gaf, dat zij ter uitvoering dier overeenkomst twee deskundigen hadden te

benoemen en erkende de noodzakelijkheid om alle onzekerheid te doen ophouden omtrent de rechten van het Rijk en van de gemeente op de aanwezige bescheiden, alvorens eene beslissing te nemen omtrent het beheer en de bestemming der Rijksarchieven; dat hieruit reeds volgt, dat de Staat geen recht had om op 2 Juli 1894 uit het lokaal van het hoofdgebouw archiefstukken weg te voeren tegen den wil van haar, ged., en dat hij, door dit toch te doen inbreuk maakte op hare rechten, terwijl zij door haar verzet tegen dat wegvoeren derhalve geen onrechtmatige daad pleegde; dat toch de eischer zoolang er geene schifting heeft plaats gehad, niet alleen het recht mist om eigenmachtig archiefstukken weg te voeren, maar ook om, met miskenning der rechtsbeginselen omtrent res confusae (waardoor ongetwijfeld bedoeld worden res adjectae of conjectae) en der overeenkomst van 1892 en 1893, bepaalde stukken uit de vermengde archieven op te vorderen; dat zij zich bovendien nog op de navolgende gronden tegen de afgifte der opgevorderde stukken verzet: *a.* ten aanzien van alle stukken, omdat de Staat haar niet heeft vergoed de belangrijke uitgaven, welke zij gedaan heeft voor de bewaring en het behoud der Rijksarchieven, hetgeen niet is betwist — en onbetwistbaar is, terwijl art. 1766 B. W. haar het recht geeft die stukken onder zich te behouden tot de volle voldoening van hetgeen haar ter zake der bewaring verschuldigd is; *b.* ten aanzien van de stukken bedoeld in het Barrière-Tractaat, omdat niet de Staat der Nederlanden alléén maar zoowel die Staat als ook Pruisen zijn getreden in de rechten van den Franschen Staat; dat zij voorts de aandacht der Rechtbank vestigt op de navolgende feiten, welke zij als waar stelt:

1°. dat zij aan den voorzitter in het kort geding gevraagd heeft overbrenging der archieven, niet der wagens, naar eene veilige bewaarplaats;

2°. dat zij, om den eischer geene al te hooge rekening voor wagenhuur te laten betalen, in het voorstel van den eischer om de verhuurwagens weder in het bezit van den eigenaar te brengen, heeft toegestemd, doch dat zij vóór de uitpakking der archieven zich bij exploit van 15 Aug. 1894 al hare rechten heeft voorbehouden;

3°. dat eerst bij het uitpakken der wagens op 16 Aug. 1894 aan de vertegenwoordigers van den eischer, die zonder hare medewerking de archieven in die wagens hadden geborgen, is gebleken, dat zich in den grootsten verhuiswagen slechts de archieven uit den zijvleugel bevonden;

4°. dat op dien 16 Aug. 1894 aan den Rijksarchivaris is gebleken, dat hij zelf niet wist, welke stukken in die wagens geladen waren;

5°. dat op dien 16 Aug. 1894 de Burgemeester het proces-verbaal der ontpakking heeft geteekend zonder daardoor geacht te willen worden te erkennen, dat de inhoud der ingepakte portefeuilles overeenstemt met de geschriften (waardoor bedoeld moeten zijn „de opschriften") en dat de Rijksarchivaris zich nòch alstoen nòch vroeger van den inhoud dier portefeuilles heeft overtuigd;

6°. dat de juistheid der inventarissen op 16 Aug. 1894 nooit is erkend;

7°. dat, daar wegens ziekte en het overlijden van den burgemeester Mr. L. J. Gerardts 's Ministers brief van 1 April 1893 onbeantwoord is gebleven, zij op 23 Juli 1894 bij exploit aan den eischer kennis heeft gegeven van de door haar benoemde experten;

8°. dat zij om des lieven vredes wille en ofschoon daartoe niet verplicht, aan den eischer heeft afgestaan verscheiden archiefstukken uit het hoofdgebouw van het Raadhuis, nadat die door haren deskundige, den pastoor Willemsen, waren onderzocht;

9°. dat zij op 2 Juli 1894 wel het voornemen gehad heeft zich feitelijk te verzetten tegen het vervoer der archieven, maar aan dit voornemen geen gevolg heeft gegeven en nader besloten heeft tot het uitlokken van conservatoire maatregelen door den bevoegden rechter;

dat zij tot bewijs harer sustenuen verklaart in het geding te brengen:

a. een brief der Deputatie te Maastricht aan Burgemeester en Schepenen van Roermond dd. 10 Aug. 1849;

b. een brief van den Commissaris des Konings aan Burg. en Weth. der gemeente Roermond dd. 28 Juni 1870;

c. copie van twee brieven in voormelden brief aangehaald;

d. de minuut van het antwoord van Burg. en Weth. op voormelden brief van 28 Juni 1870;

e. een brief van den Secretaris-Generaal van Binnenlandsche Zaken aan Burg. en Weth. van Roermond dd. 12 April 1871;

f. een brief van den Rijksarchivaris Habets aan den Burgemeester van Roermond dd. 8 Maart 1890;

g. een brief van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan Burg. en Weth van Roermond dd. 1 April 1893;

h. een exploit den 2 Juli 1894, door den deurwaarder Drijkoningen namens haar beteekend aan den Rijksarchivaris Flament;

i. de dagvaarding in kort geding dd. 4 Juli 1894;

j. een exploit den 23 Juli 1894 te haren verzoeke beteekend aan den Minister van Binnenlandsche Zaken;

k. een exploit den 25 Juli 1894 ten verzoeke van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan haar beteekend;

l. een exploit van 30 Juli 1894, te haren verzoeke beteekend aan den Minister van Binnenlandsche Zaken;

m. een exploit den 13 Aug. 1894 ten verzoeke van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan haar beteekend;

n. een exploit van 15 Aug. 1894 te haren verzoeke aan den Minister van Binnenlandsche Zaken beteekend;

o. een proces-verbaal van ontpakking dd. 16 Aug. 1894;

Zijnde de voormelde stukken sub litteris *a*, *b*, *c*, *d* en *e* den 3 Sept. 1894; dat sub littera *f* den 16 Sept. 1895, dat sub littera *g* den 21 Juli 1894 en dat sub littera *o* den 25 Juni 1896 te Roermond geregistreerd door den ontvanger Vermeulen, en onder aanbod om die stukken aan den eischer in mededeeling te geven, hetzij tegen recepis of door middel der Griffie;

O. dat de ged. diensvolgens concludeerde, het behage der Rechtbank den eischer ongegrond te verklaren in zijne vordering, hem subsidiair voor het sub 1°. en 2°. gevorderde te verklaren niet-ontvankelijk of vooralsnog niet-ontvankelijk en hem te veroordeelen in de kosten van het rechtsgeding;

O. dat de eischer hiertegen aanvoerde, dat hij tegen de feitelijke beweringen der ged. in facto vero stelt de navolgende feiten, met sommatie der ged. om deze stelling te erkennen of te ontkennen en met aanbod om de ontkende door getuigen te bewijzen, voor zoover de Rechtbank alsnog bewijs daarvan noodig mocht oordeelen:

1°. bij Kon. besluit van 22 Febr. 1877 werd de heer Sivré door het Rijk tijdelijk aangesteld als archivaris van het Rijksarchief van het voormalig Overkwartier van Gelderland te Roermond en werd hem vergund tevens de betrekking van archivaris der gemeente Roermond te blijven vervullen; gedurende meerdere jaren werden jaarlijks op kosten der gemeente gedrukt en aan de Regeering gezonden de inventarissen, welke hij maakte en welke gesplitst waren in Geldersch archief en gemeente-archief; hij zond jaarlijks aan den Minister verslag van het Rijksarchief;

2°. vooraf werd de zaak in overleg met Roermond aldus geregeld, dat de Staat voor het aan het Rijk behoorend oud-Geldersch archief den archivaris zou bezoldigen en de kosten van instandhouding, uitbreiding en inventarisatie van dat oud-Geldersch archief betalen en dat de gemeente voor hare rekening zou hebben de kosten van lokalen, meubelen, vuur en licht en dat dienovereenkomstig werd gehandeld;

3°. op den brief van den Rijksarchivaris Jos. Habets aan den Burgemeester van Roermond van 8 Maart 1890, waarin hij de gemeente in de gelegenheid stelde aanmerkingen op zijn ontwerp-

inventaris te maken, ontving hij nooit antwoord; de Regeering liet een inventaris maken door den Rijksarchivaris in Limburg en zond dien 29 Juli 1890 aan Roermond met verzoek om eventueel aanmerking te maken; Roermond antwoordt 3 Maart 1891, dat zij zulk een onderzoek niet kan instellen; de Regeering dringt er 16 Juli 1891 opnieuw op aan; den 2 Sept. 1891 zendt Roermond eene nota van aanmerkingen en doet het voorstel de zaak aan deskundigen te onderwerpen; de Regeering wederlegt 7 Maart 1892 de aanmerkingen van Roermond, doch neemt het voorstel aan, deelt mede wie harerzijds tot deskundigen zullen benoemd worden en vraagt welke deskundigen Roermond aanwijst; 21 Jan. 1893 rappel van den Minister; 14 Maart 1893 opnieuw rappel; 14 Maart 1893 brief van Roermond dat de financiën der gemeente niet toelaten deskundigen te benoemen, zij neemt haar voorstel van 2 Sept. 1891 terug en doet een ander voorstel; 1 April 1893 neemt de Regeering dit laatste voorstel niet aan, en verzoekt nogmaals Roermond overeenkomstig haar voorstel van 2 Sept. 1891, twee deskundigen aan te wijzen; hierop werd tot 2 Juli 1894 geen antwoord ontvangen, toen de Regeering trachtte haar archief weg te nemen;

4⁰. op den 2 Juli 1894 begaf de Rijksarchivaris in Limburg zich op last van den Minister van Binnenlandsche Zaken naar Roermond om het Rijksarchief naar Maastricht over te brengen, met uitzondering van de stukken, welke blijkens den brief van Roermond van 2 Sept. 1891 gecontesteerd werden; hij liet een aantal archieven laden in twee daartoe uit Maastricht medegebrachte verhuiswagens en daaronder de thans opgevorderde; geen dossier werd ingeladen dan nadat de secretaris der gemeente in tegenwoordigheid van Burg. en Weth. had verklaard dat het tot het Rijksarchief behoorde; no. 58 der in de dagvaarding sub III vermelde portefeuilles werd den 17 Oct. 1895 door de gemeente aan het Rijk afgegeven, de 12 overige der sub VIII in de dagvaarding vermelde registers werden den 17 Sept. 1895 door de gemeente aan het Rijk afgegeven;

5⁰. nadat de wagens op 2 Juli 1894 beladen en met het Rijkszegel verzegeld waren, hetgeen duurde van des voormiddags 10 uren tot des namiddags 5 uren, beloofde de ged. aan den Commissaris der Koningin, dat hij er voor zou zorgen, dat de wagens ongehinderd zouden vertrekken; intusschen besloot het gemeentebestuur van Roermond, dat het vertrek der wagens feitelijk belet zou worden; dienovereenkomstig heeft de ged., nadat de Commissaris der Koningin met den trein vertrokken was, ondanks het protest van den Rijksarchivaris, dat vertrek der wagens met behulp der Rijkspolitie belet, de paarden op de markt doen uitspannen en de wagens bewaken;

6°. de gemeente heeft op den 4 Juli 1894 en référé présidial voorziening omtrent opslag en bewaring der in de wagens geladen stukken verzocht, en vervolgens de op 6 Juli 1894 gegeven beschikking tot opslag der wagens ten uitvoer gelegd;

dat, voor wat de rechtsbeweringen van de gedaagde betreft, onjuist is haar sustenu, dat, zoolang geene schifting heeft plaats gehad, hij, eischer, niet het recht zoude hebben bepaalde stukken weg te voeren, of op te vorderen, daar toch, al mogen zich in de archieven van den Staat te Roermond ook enkele stukken bevinden, welke aan de gemeente behooren, die archieven niet minder eigendom van den Staat blijven en deze als eigenaar bevoegd is daarover te beschikken en deze als zijn eigendom op te vorderen; daargelaten nog dat die opvordering schifting medebrengt, welke niets anders is dan aanwijzing wat een ieder toekomt; dat bovendien de hoofdgrond der handelingen van de ged. is geweest de pretentie, dat zij uit het Barrière-tractaat een bezitrecht ontleende op het behoud van het oud-Geldersch archief, doch ten onrechte, omdat dit tractaat alleen bepaalt, dat de oud-Geldersche archieven vereenigd zullen blijven te Roermond, den zetel van de Regeering van het Overkwartier, alzoo eene bepaling aan het adres van den Souverein van Roermond, terwijl Nederland alleen aan Frankrijk is opgevolgd, ten aanzien der Souvereiniteit over Roermond, daarenboven dit tractaat is vervallen door de tractaten van Campo Formio en Lunéville, zoodat niets door Frankrijk, Nederland of Pruisen uit het Barrière-tractaat is verkregen en Roermond in elk geval niet gerechtigd is op te komen voor rechten van Pruisen uit dit tractaat, waarbij Pruisen niet eens partij is; dat eene overeenkomst, die in 1892 en 1893 omtrent een onderzoek door deskundigen zoude zijn getroffen vóór 2 Juli 1894 niet bestond, omdat de ged. haar voorstel van 2 Sept. 1891 op 14 Maart 1893 heeft teruggenomen en een nieuw voorstel heeft gedaan, dat door de Regeering niet is aangenomen; dat een beroep op art. 1766 èn nieuw èn onjuist is, omdat de ged. de door haar bedoelde vergoeding nooit gevorderd heeft, terwijl dit ook nooit de grond voor het verzet tegen de afgifte geweest is en in elk geval in 1877 in gemeen overleg de regeling is tot stand, en in uitvoering gekomen, dat de ged. zoude betalen de kosten van de lokalen, vuur, meubelen, en licht en de Staat de overige kosten; dat overigens de ged. niet betwist, dat de opgevorderde bescheiden zijn eigendom van den Staat, en hij, eischer, ten overvloede daaromtrent en omtrent het feit, dat de opgevorderde bescheiden zich bevinden in de kisten, welke opgeslagen zijn in de schuur van den heer Diepen, een deskundig onderzoek aanbiedt, voor zoover de Rechtbank dit noodig oordeelt;

O. dat de eischer, onder inhaesie aan bovengemelde bewijsaanbiedingen, verklaarde bij zijne genomen conclusie te blijven volharden en in het geding te brengen:

1°. een brief van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan den Commissaris des Konings in Limburg van 26 April 1862;
2°. een brief van dien Minister aan Roermond van 29 Juli 1890;
3°. een brief van Roermond aan dien Minister van 3 Maart 1891;
4°. een brief van dien Minister aan Roermond van 16 Juli 1891;
5°. een brief van Roermond aan dien Minister van 2 Sept. 1891;
6°. bijlage van no. 5;
7°. een brief van dien Minister aan Roermond van 7 Maart 1892;
8°. een brief van dien Minister aan Roermond van 21 Jan. 1893;
9°. een brief van dien Minister aan Roermond van 14 Maart 1893;
10°. een brief van Roermond aan dien Minister van 14 Maart 1893;
11°. een brief van dien Minister aan Roermond van 1 April 1893;
Zijnde allen voor zegel geviseerd en den 27 April 1897 te Roermond geregistreerd door den ontvanger Vermeulen;
12°. een exploit der ged. van 2 Juli 1894;
13°. „ „ van Bonhomme—Staat van 10 Juli 1894;
14°. „ „ Staat—Roermond van 22 Juli 1894;
15°. „ „ Staat—Bonhomme van 25 Juli 1894;
16°. „ „ Staat—Roermond van 25 Juli 1894;
17°. „ „ Roermond—Staat van 30 Juli 1894;
18°. „ „ Staat—Roermond van 13 Aug. 1894;
19°. „ „ Roermond—Staat van 15 Aug. 1894;
20°. de dagvaarding in kort geding van 4 Juli 1894;
21°. de presidiale beschikking van 6 Juli 1894 met de tenuitvoerlegging daarvan;

O. dat de ged. hierop antwoordde, en wel in de eerste plaats op de door den eischer, als waar gestelde daadzaken: op de 1°. en 2°., dat zij die erkent, onder bijvoeging, dat de archivaris Sivré in strijd met zijne instructies het Roermondsch archief met de andere archieven vermengd heeft, althans Rijks- en gemeentearchief, zoo weinig geschift heeft, dat de Rijksarchivaris Habets in 1890 moest erkennen een behoorlijken inventaris van het Rijksarchief niet te kunnen opmaken en dat de door genoemden Sivré opgemaakte inventarissen, al mogen zij misschien wetenschappelijke waarde hebben, niet kunnen dienen tot grondslag van hetgeen aan het Rijk of aan de gemeente zou toebehooren; op de 3°., dat, wanneer op den in die daadzaak aangehaalden brief van 8 Maart 1890 niet is geantwoord, de reden waarschijnlijk deze is, dat waar een oudheidkundige als Habets zich niet in staat achtte eene behoorlijke schifting te maken, het gemeentebestuur zich daartoe a fortiori incompetent achtte, dat zij op 14 Maart 1893 haar voorstel van 2 Sept. 1891 trachtte terug

te nemen, doch dat zij, toen de Minister op 1 April 1893 er haar aan herinnerde, dat haar voorstel van 2 Sept. 1891 reeds op 2 Maart 1892 was aangenomen, inzag, dat een door de wederpartij aangenomen voorstel niet kan worden teruggenomen en daarom in dat voorstel berust heeft en tot uitvoering daarvan, al zij het ook na 2 Juli 1894, twee deskundigen benoemd heeft; op de 4°. dat de Rijksarchivaris op 2 Juli 1894 naar het Raadhuis te Roermond is gekomen met last om de daar aanwezige rechterlijke archieven naar Maastricht over te brengen, doch dat hij toen een aantal archieven liet laden in twee verhuiswagens zonder dat de gemeente wist welke archieven; dat zij dan ook niet erkent, dat geen dossier werd ingeladen dan nadat de secretaris der gemeente had verklaard, dat het tot het Rijksarchief behoorde, en evenmin erkent, dat, indien die secretaris dergelijke verklaring mocht gedaan hebben, die verklaring eenige waarde kan hebben; op de 5°. dat wel is waar haar raadsman Mr. Verscheure Sr. door het Dagelijksch Bestuur geraadpleegd, toen hij uit een onderhoud met den Commissaris der Koningin in Limburg des namiddags van 2 Juli 1894 te recht of ten onrechte had opgemaakt, dat de inlading der archiefstukken met goedvinden van dat Bestuur had plaats gehad en dat dit Bestuur zich zoude bepalen tot een protest bij deurwaardersexploit, adviseerde zich tegen het vertrek der wagens niet te verzetten en dat daarom de Burgemeester, dit advies volgende, omstreeks 6 uren des namiddags aan den Commissaris der Koningin beloofd heeft te zullen zorgen voor het vertrek der wagens; doch dat die raadsman, toen hem ongeveer een uur later door inzage der besluiten van Burg. en Weth. van 2 Juli 1894 was gebleken, dat twee leden van het Dagelijksch Bestuur wel aanvankelijk het voornemen hadden gehad om de Rijksarchieven te laten medevoeren en zich tot een protest bij exploit te bepalen, maar aan dit voornemen geen gevolg was gegeven, omdat het Dagelijksch Bestuur zich vereenigd had met het gevoelen van den wethouder Smeets, die van oordeel was, dat het Bestuur zich feitelijk moest verzetten tegen het vervoeren der archieven, aan den Burgemeester verklaarde, dat, vermits zijn advies om de archieven ongehinderd te laten volgen slechts steunde op de stelling, dat de archivaris met toestemming van het Dagelijksch Bestuur in het bezit was gekomen, dit advies niet moest worden opgevolgd en dat nu de onjuistheid dier stelling uit de stukken was gebleken, het gemeentebestuur aan den president der Rechtbank in kort geding moest vragen opslag der archieven; dat het Gemeentebestuur zich aan dit advies heeft geconformeerd, doch dat de besluiten van Burg. en Weth. en van den Raad tot feitelijk

verzet niet ten uitvoer zijn gelegd, maar dat het Dagelijksch Bestuur zich bepaald heeft tot een verzoek aan den Kommandant der Marechaussee om de zich op de openbare straat bevindende archieven te laten bewaken en tot het feit door den eischer onder no. 6 als waar gesteld; dat zij voorts verklaart te ontkennen alle posita van den eischer, zoo in facto als in jure, welke door haar niet pertinent zijn erkend; dat zij ten slotte nog in facto vero stelt, dat de gemeente, behalve de kosten der lokalen, meubelen, vuur en licht, waarvan de rede in meerbedoelde regeling in 1877, bekostigd heeft de kosten van het drukken der inventarissen, van het binden van archiefstukken, onder anderen van de registers der kwartierrecessen, enz., met aanbod om deze daadzaak, ingeval van ontkentenis door getuigen te bewijzen;

O. dat de ged. diensvolgens verklaarde bij hare genomen conclusiën te blijven volharden;

O. dat hierna de eischer, onder volharding bij zijne genomen conclusiën, nog aanvoerde, dat hij ontkent al hetgeen door de ged. gesteld en door hem niet stellig erkend is; dat de gemeente uit eigen beweging inventarissen heeft laten drukken en de Regeering haar zelfs verzocht heeft daarmede op te houden, voor wat het Rijksarchief betreft, omdat het werk niet wetenschappelijk genoeg geschiedde; dat het inbinden, voor zoover dit is geschied, insgelijks door de gemeente uit eigen beweging is gedaan en voorts verklaarde nog in het geding te brengen:

a. het Koninklijk Besluit van 22 Febr. 1877;

b. een brief van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan Roermond van 28 Juni 1877;

c. de instructie bedoeld sub *b*;

d. een brief van Roermond aan den Minister van 30 Nov. 1877;

e. 6 stuks inventarissen, opgemaakt door Sivré;

f. een rapport van den Commissaris der Koningin aan den Minister van 2 Juli 1894 met 3 bijlagen;

g. dito van 17 Sept. 1895;

h. dito van 17 Oct. 1895;

i. de notulen der vergadering van Burg. en Weth. van Roermond van 2 Juli 1894, 10 uur;

j. de notulen Raad Roermond van 2 Juli 1894;

k. een brief van Burg. en Weth. van Roermond aan den Kapitein der Marechaussee van 2 Juli 1894, zijnde alle deze bescheiden met uitzondering van die sub littera *e* voor zegel geviseerd en te Roermond geregistreerd den 27 April 1897 door den ontvanger Vermeulen; terwijl bij akte van procureur tot procureur beteekend, door den eischer nog in het geding zijn

gebracht: 1°. een afschrift van een brief van J. Habets dd. 8 Maart 1890 no. 419; en 2°. een afschrift van een brief geteekend Minister v. H. van 23 Juni 1894, beide den 1 April 1897 te Roermond geregistreerd door den ontvanger Vermeulen;

O. dat ten slotte de ged., onder volharding bij hare reeds genomen conclusiën, en onder verklaring, dat zij niet erkent de posita door den eischer bij zijne conclusie van 21 Jan. 1897 aangevoerd, voor zoover die niet door haar uitdrukkelijk zijn erkend, nog in het midden bracht, dat het door den eischer in het geding gebrachte rapport van den Commissaris der Koningin in rechten geen bewijs levert, omdat deze op 2 Juli 1894 onverplicht den Rijksarchivaris naar Roermond heeft vergezeld; dat voorts op 2 Juli 1894 het inpakken der archieven met zulken spoed is geschied, dat het proces-verbaal daarvan eerst op 4 Juli 1894 is opgemaakt en dat op 16 Aug. 1894, bij de overpakking der archieven in kisten, bleek dat men op 2 Juli 1894 in de wagens andere stukken had ingeladen, dan in het proces-verbaal van 4 Juli 1894 zijn vermeld;

Ten aanzien van het recht:

O. dat de eischer in de eerste plaats opvordert eene menigte in de overwegingen quoad facta en in de dagvaarding sub I tot en met VIII omschreven archiefstukken;

O. dat de ged. tegen die vordering eenige middelen van niet-ontvankelijkheid heeft opgeworpen en voorts heeft ontkend, dat die stukken, met uitzondering van die als voormeld sub II omschreven, aan den eischer zouden toebehooren;

O. dat vooraf zal behooren te worden onderzocht en beslist of de door de ged. opgeworpen middelen van niet-ontvankelijkheid al dan niet gegrond zijn;

O. dat het e e r s t e middel van niet-ontvankelijkheid hierop berust, dat tusschen partijen eene overeenkomst zoude zijn tot stand gekomen, om door, door haar te benoemen deskundigen, te doen schiften en scheiden de in het hoofdgebouw van het Raadhuis te Roermond zich bevindende archiefstukken, daar deze, waarvan eenige aan den eischer en eenige aan den ged. toebehooren, met elkander vermengd waren; dat die deskundigen wel benoemd zijn, doch dat de schifting nog niet is geschied;

O. hieromtrent, dat uit de in het geding gebrachte stukken wel is waar is gebleken, dat het Dagelijksch Bestuur der gemeente Roermond den 2 Sept. 1891 aan de Regeering het voorstel deed om de schifting dier archiefstukken door een of meer van weerszijden te benoemen deskundigen te doen plaats hebben; dat de Regeering dit voorstel den 7 Maart 1892 heeft aange-

nomen met benoeming harerzijds van 2 deskundigen en met aandrang bij gemeld bestuur om ook zijnerzijds 2 deskundigen te benoemen, doch dat uit de in het geding gebrachte stukken tevens is gebleken, dat voormeld bestuur zijn voorstel op den 14 Maart 1893 heeft teruggenomen onder voorgeven, dat het zonder medewerking van den gemeenteraad niet bevoegd was eene dergelijke overeenkomst te treffen en dat de gemeenteraad de kosten, benoodigd voor een onderzoek van twee deskundigen te drukkend vond voor de finantiën der gedaagde gemeente; dat de Regeering den 1 April 1893 op nakoming van het voorstel van 2 Sept. 1891 nader heeft aangedrongen, doch dat namens de ged. hierop vóór 23 Juli 1894 niet meer is geantwoord;

dat tusschen partijen in confesso is, dat de eischer op 2 Juli 1894 de noodige middelen in het werk heeft gesteld om de archiefstukken, welke hij beweert, dat hem toebehooren, weg te voeren en mede te nemen;

dat alzoo, — daargelaten de vraag of het aangenomen voorstel van 2 Sept. 1891, hetwelk zonder medewerking van den gemeenteraad was gedaan eene voor partijen rechtsgeldige verbintenis daarstelt, — uit het voormelde in elk geval voldoende blijkt, dat de ged. haar voorstel van 2 Sept. 1891 den 14 Maart 1893 heeft teruggenomen en dat de Regeering door hare handelingen op 2 Juli 1894 voldoende heeft te kennen gegeven met dit terugnemen genoegen te nemen, zoodat op 2 Juli 1894, daar toch naar luid van art. 1374 2e lid B. W. overeenkomsten, met wederzijdsche toestemming kunnen worden herroepen, de door de ged. vooropgestelde overeenkomst niet meer bestond;

dat diensvolgens de door de ged. bij exploit van 23 Juli 1894 aan den eischer beteekende opgaaf van benoemde deskundigen was tardief, vermits de ged. het toen niet meer in hare macht had door dit exploit de herroepen overeenkomst eenzijdig in het leven te roepen en het eerste middel van niet-ontvankelijkheid is ongegrond;

O. dat het 2e middel van niet-ontvankelijkheid hierop berust dat, vermits voldoende vaststaat, dat de voorbedoelde archiefstukken zóó met elkander vermengd zijn, dat slechts door eene schifting of scheiding door daartoe bevoegden kan blijken, welke stukken aan den eischer en welke aan de ged. toebehooren — de actie tot opvordering van de bij dagvaarding omschreven stukken had moeten zijn voorafgegaan door eene actie tot schifting of scheiding van de vermengde stukken;

O. hieromtrent dat, al werd ook in het Romeinsch recht bij res conjectae of adjectae aan dengene, wiens zaken met die van anderen vermengd of samengevoegd waren, de actio ad exhibendum toegekend, in elk geval noch volgens het Romeinsche

recht noch volgens het thans geldend recht bij zaken zooals archiefstukken, welke bij vermenging haar zelfstandig bestaan behouden, verboden is bepaalde geïndividualiseerde stukken op te vorderen, mits hij, die de opvordering doet, ingeval van betwisting zijn eigendomsrecht bewijst; dat, al moge in een dergelijk geval en dus ook in het onderhavige schifting of scheiding onvermijdelijk zijn, hiervan nog niet het gevolg is, dat de actie zelve tot opvordering zonder eene voorafgaande vordering tot schifting of scheiding niet-ontvankelijk zoude zijn; dat diensvolgens ook het 2e middel van niet-ontvankelijkheid ongegrond is;

O. dat het 3e middel van niet-ontvankelijkheid hierop berust, dat, voor zoover het in deze betreft stukken bij het Barrière-tractaat van 15 Nov. 1715 bedoeld, niet de Staat der Nederlanden alléén doch ook Pruisen is getreden in de rechten van den Franschen Staat en dat diensvolgens de eischer niet bevoegd is zonder medewerking van Pruisen, welke Staat niet in het geding is, de bij dat tractaat bedoelde stukken van haar, ged., als bewaarneemster dier stukken terug of op te vorderen;

O. hieromtrent, dat in art. 18 van gemeld tractaat onder anderen is bepaald: „Tous les documents et papiers, qui concernent le Haut-Quartier de Gueldres, resteront comme ci-devant dans les archives à Ruremonde. Mais on est convenu, qu'il en sera formé un inventaire ou régistre à l'intervention de Commissaires de Sa Majesté Impériale et Catholique, de Sa Majesté de Prusse et des Seigneurs Etats-Généraux et copie authentique sera donnée du dit inventaire à chacune des trois Puissances pour avoir toujours libre accès à tous les papiers et documents, dont elles pourraient avoir besoin pour la partie qu'elles possèdent dans le dit Haut-Quartier de Gueldres;

dat de ged. aan dit tractaat, waarbij haar geene verplichtingen zijn opgelegd en alleen is bepaald dat de daarbij bedoelde documenten en papieren als voorheen zullen blijven te Roermond — à Ruremonde — geene rechten kan ontleenen, vermits daarbij niet is bepaald, dat die stukken aan de ged. in bewaring worden gegeven of bij haar in haar Raadhuis of eenig ander onder haar beheer staand lokaal in bewaring worden gesteld; dat toch uit de bloote vermelding alleen, dat die stukken te Roermond zullen verblijven niet volgt, dat deze aan die gemeente of aan haar bestuur in bewaring zijn gegeven of dat haar Raadhuis of eenig ander onder haar beheer staand lokaal tot bewaarplaats dier stukken is aangewezen, terwijl de ged. niet eens heeft beweerd, dat zij vóór dat tractaat die stukken reeds in bewaring had; dat, al kan als ten processe vaststaande worden aangenomen, dat die stukken na gemeld tractaat, zonder dat ten processe is gebleken op welk tijdstip, door den ged. in bewaring

zijn genomen, zij in elk geval in gebreke is gebleven zelfs aannemelijk te maken, dat haar die stukken ook door Pruisen in bewaring zouden zijn gegeven, zoodat kan worden aangenomen, dat zij die stukken alleen van den eischer in bewaring heeft bekomen; dat alzoo dit middel den feitelijken grondslag mist, waarop het gebaseerd is, en dienvolgens ongegrond is;

O. dat het laatste middel van niet-ontvankelijkheid hierop steunt, dat de ged. als bewaarneemster ten behoeve der opgevorderde archieven vele uitgaven heeft gedaan, welke de eischer haar vóórdat zij tot teruggaaf van het opgevorderde gehouden is, heeft te vergoeden, zoodat zij, vermits haar die uitgaven niet zijn betaald, gerechtigd is die archieven onder zich te houden, totdat haar die uitgaven door den eischer ten volle zijn voldaan;

O. hieromtrent, dat de ged. die uitgaven omschrijft als volgt: kosten van het drukken der inventarissen, van het inbinden van archiefstukken onder anderen van de kwartierrecessen enz."; dat, daargelaten de vraag of deze uitgaven zijn te beschouwen als de zoodanige, waarvoor art. 1766 B. W. het recht van retentie aan den bewaarnemer toekent, de ged. niet kan volstaan met de bloote vermelding, zooals zij doet, dat haar voor die uitgaven iets toekomt zonder tevens op te geven het bedrag, dat haar daarvoor zoude toekomen;

dat toch de bewaargever in de gelegenheid moet worden gesteld door betaling of aanbod van betaling van het voor onkosten gevorderde beroep des bewaarnemers op retentierecht te voorkomen of te doen vervallen en hem die gelegenheid wordt benomen, indien de bewaarnemer nalaat op te geven het bedrag dier onkosten;

dat toch, wanneer niet wordt aangenomen, dat de bewaarnemer gehouden is op te geven het quantum dat hem zoude verschuldigd zijn voor bedoelde onkosten, deze het steeds in zijne macht zoude hebben door een beroep op zijn recht van retentie den bewaargever de beschikking over zijn goed te onttrekken; dat de ged. noch vóór noch tijdens den loop dezer procedure eenig bedrag van het haar voor onkosten toekomende heeft opgegeven; dat de ged. derhalve in casu vruchteloos een beroep doet op voormeld art. 1766;

dat zij dit ook zelf schijnt te hebben begrepen en daarom bij pleidooi heeft verklaard van dit middel van niet-ontvankelijkheid af te zien;

dat diensvolgens het laatste middel van niet-ontvankelijkheid kan worden beschouwd als te zijn vervallen en in elk geval ongegrond is;

O. dat de ged. heeft erkend, dat de archiefstukken, welke in

het jaar 1880 met haar goedvinden door den archivaris Sivré zijn overgenomen van den griffier van het Kantongerecht te Venlo en in het in een zijvleugel van haar Raadhuis zich bevindend Rijksarchief zijn nedergelegd, aan den eischer toebehooren en dat zij op die stukken nooit eenig recht heeft beweerd, terwijl zij niet heeft ontkend dat de voormelde sub II omschreven opgevorderde stukken behooren tot die, welke zooals de eischer stelt in 1880 door voormelden archivaris in gemeld Rijksarchief zijn overgebracht, zoodat ten processe als vaststaande kan worden aangenomen, dat die stukken aan den eischer toebehooren;

O. dat de ged. echter ontkend heeft, dat de overige opgevorderde stukken aan den eischer zouden toebehooren, zoodat zal dienen te worden onderzocht en beslist of den eischer zijne vordering ten aanzien dier stukken thans reeds al dan niet kan worden toegewezen;

O. dat die stukken in de dagvaarding zijn omschreven als te bestaan in: dubbelen van doop-, trouw- en sterfregisters van 1780—1783; portefeuilles van de processen van het voormalig hoofdgericht (schepenbank) der stad Roermond; registers, overdrachten en protocollen der schepenbank te Roermond vóór het jaar 1796; een register met vonnissen van het hoofdgericht (schepenbank) te Roermond van 1451—1487; registers met testamenten verleden voor het hoofdgericht (schepenbank) te Roermond, getiteld testamentenboeken, vóór het jaar 1797 en de daarbij behoorende inventarissen door den Rijksarchivaris Sivré vervaardigd; Apostillenboek van het schepengericht te Roermond 1778—1796; registers origineele kwartierrecessen vóór het jaar 1677; en dat de eischer beweert, dat die stukken hem toebehooren, als zijnde afkomstig van landsheerlijke collegiën of magistraten van grondgebied, in welks vroegere regeeringen hij is opgevolgd;

O. dat deze stukken, al hebben zij ontegenzeggelijk voor een groot deel wetenschappelijke en historische waarde, alleen reeds daarom nog niet voor het geheel zijn zaken buiten den handel;

O. toch, dat de wet niet aangeeft, welke zaken zijn in, en welke zijn buiten den handel, zoodat moet worden aangenomen, dat in het algemeen alle zaken zijn in den handel, voor zoover zij niet door de wet of uit den aard harer bestemming buiten den handel zijn gesteld;

O. dat bij geene enkele wetsbepaling archiefstukken als de voorbedoelde qua tales buiten den handel zijn gesteld en vooralsnog ook niet is gebleken dat voorbedoelde stukken uit den aard hunner bestemming als zaken buiten den handel behooren te worden beschouwd;

O. dat veeleer uit de in het geding gebrachte stukken blijkt,

dat de eischer zelf toegeeft, dat onder de archiefstukken, welke vóór 2 Juli 1894 ten Raadhuize te Roermond in het hoofdgebouw aanwezig waren en waarvan op 2 Juli 1894 een gedeelte, waaronder de voormelde opgevorderde stukken, door of op last van den eischer zijn weggevoerd, meerdere stukken waren, welke aan de ged. toebehooren, als behoorende tot het gemeente-archief of door haar door koop, schenking of anderszins verkregen;

O. dat dit onder anderen blijkt uit de in het geding gebrachte brieven van den Rijksarchivaris Habets van 8 Maart 1890 en van den Minister van Binnenlandsche Zaken van 29 Juli 1890, 16 Juli 1891 en 7 Maart 1892;

O. dat alzoo, al moge de omstandigheid dat meerbedoelde archiefstukken afkomstig zijn van landsheerlijke collegiën of magistraten van grondgebied, in welks regeering de eischer is opgevolgd, het vermoeden medebrengen, dat die stukken hetzij voor het geheel hetzij ten deele aan den eischer toebehooren, hieruit alleen, waar het geldt stukken van voor het jaar 1797, nog niet volgt, dat die stukken voor het geheel aan den eischer toebehooren, waar vaststaat dat de eischer zelf erkend heeft, dat onder die archiefstukken, waarvan de opgevorderde vóór 2 Juli 1894 een deel uitmaakten, er zich ook bevinden, die aan de ged. toebehooren en waar de ged. ontkend heeft, dat alle opgevorderde stukken den eischer toebehooren;

O. dat de eischer derhalve heeft te bewijzen, dat de opgevorderde stukken, voor zoover de ged. dit ontkend heeft, hem toebehooren, alsmede dat die stukken zich bevinden in de bij dagvaarding bedoelde kisten;

O. dat de Rechtbank in dezen stand van het geding het noodig acht, dat vooraf een onderzoek door deskundigen plaats hebbe, ten einde haar voor te lichten, omtrent den aard, de soort en de bestemming der meerbedoelde opgevorderde archiefstukken, alsmede of deze zich bevinden in voorbedoelde kisten;

O. toch, dat eerst na dit onderzoek ten sprake kan komen de vraag of, en zoo ja, voor welke stukken de eischer nog nader bewijs zal hebben bij te brengen;

O. ten aanzien der vordering tot schadevergoeding, dat deze in hoofdzaak hierop is gegrond, dat de ged. op 2 Juli 1894 het vervoer van de toen in twee door den eischer gehuurde verhuiswagens ingepakte archiefstukken heeft belet en, na op haar verzoek verkregen presidiaal bevel tot opslag en bewaring, krachtens dat bevel die wagens met die stukken heeft doen overbrengen in de bij dat bevel aangewezen schuur, door welk een en ander de eischer beweert schade en nadeel te hebben geleden, omdat die stukken aan zijne vrije beschikking en gebruik werden onttrokken en hij genoodzaakt werd de wagens

langer in gebruik te houden dan noodig was en de huurovereenkomst toeliet, en hierdoor verhinderd werd de wagens tijdig aan den verhuurder terug te geven;

O. dat de Rechtbank alvorens omtrent de al of niet gegrondheid dezer vordering uitspraak te doen, het eveneens noodig acht, dat vooraf een onderzoek door deskundigen plaats hebbe ten einde haar voor te lichten omtrent den aard, de soort en de bestemming der overige in voorbedoelde kisten zich bevindende en in dit geding niet opgevorderde stukken, welke stukken, zooals ten processe vaststaat, op 2 Juli 1894 werden gepakt in den kleinsten der beide wagens, terwijl tusschen partijen in confesso is, dat die gepakt in den grootsten wagen op 16 Aug. 1894 aan den eischer zijn afgegeven;

O. toch, dat dit onderzoek kan medewerken tot staving der bewering van de ged., dat de wegvoering der stukken uit het hoofdgebouw van haar Raadhuis op 2 Juli 1894 heeft plaats gehad na oppervlakkig onderzoek en op enkele aanwijzing van den Rijksarchivaris in Limburg en zóó vlug, dat ook stukken, welke haar toebehoorde, zijn weggevoerd;

Gelet op art. 56 B. R.;

Rechtdoende enz.;

Geeft akte waarvan akte is gevraagd;

Verklaart den eischer ontvankelijk in zijne vordering;

Alvorens verder recht te doen:

Beveelt, dat door drie deskundigen een onderzoek plaats hebbe, omtrent den aard, de soort en de bestemming van: *a.* voormelde in de overwegingen quoad facta en in de dagvaarding sub I, III tot en met VIII omschreven stukken; *b.* de overige op 2 Juli 1894 uit het Raadhuis te Roermond weggevoerde en op 16 Aug. 1894 aan den eischer niet teruggegeven stukken, welke op laatstgemelden dag met de sub *a* bedoelde zijn gepakt in 16 kisten, staande in de schuur, destijds in huur bij den heer Diepen aan de Steegstraat te Roermond en welke kisten op 16 Aug. 1894 zijn voorzien van het Rijkszegel, met last tevens aan de deskundigen om van hunne bevinding schriftelijk bericht uit te brengen;

Benoemt tot deskundigen met gemeld onderzoek belast, voor het geval partijen dezelve niet binnen 8 dagen na deze uitspraak zullen noemen, de heeren: 1°. A. J. Flament, Rijksarchivaris in Limburg te Maastricht; 2°. M. A. H. Willemsen, pastoor te St. Odiliënberg; 3°. H. Hanssen, kapelaan te Herkenbosch, gemeente Melick—Herkenbosch;

Machtigt voor zooveel noodig de benoemde deskundigen om voormelde kisten te doen brengen naar de bij het proces-verbaal der eedsaflegging nader aan te wijzen plaats, alsmede om bij

hun onderzoek die kisten van de daarop gestelde Rijkszegels te ontdoen;

Bepaalt dat de benoemde deskundigen ter terechtzitting dezer Rechtbank te houden op Donderdag den 2 Dec. 1897 des voormiddags ten 10 ure, den bij de wet gevorderden eed zullen afleggen;

Kosten voorbehouden.

(Gepleit voor den eischer door Mr. W. Thorbecke, landsadvocaat te 's-Gravenhage en voor de gedaagde gemeente door Mr. F. Verscheure Sr., advocaat te Roermond.)

VERSLAG

OMTRENT DE

Ordening en Inventarisatie van oude gemeente- en waterschapsarchieven in Noordbrabant.

over 1899.

(Uitgebracht aan Gedeputeerde Staten dier Provincie).

Edel Groot Achtbare Heeren!

Hiermede heb ik de eer U het van mij verzochte jaarverslag over 1899 te doen geworden omtrent mijne zorgen voor een behoorlijke bewaring van gemeente- en waterschapsarchieven in deze provincie.

Als hoofdzaak moet dit verslag thans de voltooiing vermelden van de regeling der oude archieven van *Dongen*. Het leeuwendeel der zorgen werd in het afgeloopen jaar daarvoor aangewend. Van het aan deze archieven besteede werk kan de inventaris getuigenis afleggen. Zooals U bij inzage daarvan zal kunnen blijken is niet alleen het oude gemeentelijke archief en het oude burgerlijke-standsarchief beschreven, doch is tevens de beschrijving der oude rechterlijke archieven van Dongen thans geschied en zoodoende een volledige inventaris der oude archieven van het openbaar gezag in de heerlijkheid Dongen, een der dorpen van de voormalige baronie van Breda, tot stand gekomen.

In het afgeloopen jaar werden in het bijzonder alle rekeningen met bijbehoorende bescheiden van het dorpshuishouden, wegens bijzondere heffingen, over buitengewone werken enz. enz., geïn-

ventariseerd; zijn alle dossiers van procedures en geschillen en van bijzondere correspondentie of informatie, alle bijzondere contracten, de akten, bestekken enz., nauwkeurig uitgezocht, geregeld en beschreven; geschiedde hetzelfde met stukken betreffende de kerkfabriek; en heeft de ontleding plaats gevonden van den inhoud der oude oorkonden en privilegiën die — zoo niet in originali dan toch in oude kopie — bewaard zijn gebleven. Verder is, na de voltooiing van alle onderdeelen der beschrijving, een vergelijking van alles geschied, en daarna de algemeene indeeling. Tegelijk is het archief zelf, zoowel het nieuwe als het oude, met de hulp van een binder goed en ordelijk verzorgd, gekartonneerd en van duidelijke opschriften voorzien. De verbeterde kasten op den zolder voldoen vrij goed en zijn nu tamelijk stofdicht. Het grootste gevaar dreigt thans nog slechts van muizen, waarvan ik echter in den laatsten tijd geene sporen meer ontdekte, misschien ten gevolge van het feit dat in de laatste jaren door en ten gevolge van onze werkzaamheid meer de hand aan geregelden schoonmaak is gehouden. Ook dreigt natuurlijk gevaar van eventueele lekkage. Het beschoten dak is echter vrij goed in orde, al behoeft het hier en daar eenige voorziening. In het algemeen is berging van archieven op zolders niet anders dan betreurenswaardig. Doch de gemeente Dongen zal wellicht spoedig tot den bouw van een nieuw raadhuis — waarvan ik een niet onaardig plan gezien heb — over kunnen gaan.

Tot het vestigen van de aandacht op eenige der onderdeelen of nummers van den inventaris zal ik betere gelegenheid hebben als deze gedrukt zal zijn. Ik stel nadere bespreking dus tot een volgend verslag uit.

Wat het nieuw-archief betreft zijn de serieën aangevuld met het nieuw bijgekomene en zijn alle gemeente-rekeningen van 1811 af van de bijlagen gescheiden, en verzameld; de bijlagen zelven zijn daarop door den binder behoorlijk verzorgd en in, daartoe nog bijgekochte, portefeuilles geplaatst en van ruggen met duidelijke opschriften voorzien.

Den toestand van het archief te Dongen meen ik thans, de bewaarplaats natuurlijk daargelaten, gerust voor zeer goed te kunnen verklaren.

Aan een aantal andere gemeenten heb ik weder, aan sommige zelfs herhaalde, bezoeken gebracht. Zoo aan *Oudenbosch*. Het geheele oud-archief aldaar was geplaatst volgens de orde van een in 1862 vertaalden en vernieuwden inventaris uit den Franschen tijd, die de stukken zeer globaal en zonder eenig systeem vermeldde. De berging in die orde, behoudens de bij deze be-

waarwijze licht voorkomende verlegging van een enkel stuk, was geschied door stapeling in een loketrek, staande op de zoogenaamde „Buytensecretary", een flink vertrek achter de tegenwoordige secretarie. Dat rek was niet zeer doelmatig ingericht en kon ook niet gemakkelijk veel verbeterd worden. Veel keus was er evenwel niet, wijl ook hier ruimtegebrek voor de nieuwe archieven zich reeds zeer nijpend deed gevoelen. Daarom heb ik het rek, voorzoover het — en dat is voor het grootste gedeelte — tegen een binnenmuur staat, voor het oud-archief in gebruik gehouden en de stukken, zoo goed mogelijk verpakt, er weer in gelegd in de oude orde, die tevens geheel is hersteld. Daarna heb ik den inhoud van een drietal groote kisten op den zolder onderhanden genomen. Deze waren met het overschot der oude archieven gevuld, wat natuurlijk het meest verwarde gedeelte is. Tallooze losgeraakte en hopeloos verwarde kleine bijlagen van gemeente-, armen- en kerke-rekeningen, vond ik daarin vermengd met oude rechterlijke bescheiden. Bijlagen van boedel- en voogdij-rekeningen, processtukken, brieven aan den secretaris, losse publicatiën, minuten van akten, van notulen, van brieven enz., waren vermengd met archiefstukken van het Oostkwartier van het markiezaat van Bergen op Zoom, met brieven van den markies, hertogelijke brieven, stukken betreffende Rucphen, Zegge, Standdaarbuiten enz., archiefbescheiden van den drossaard jhr. Hugo de Groot (1681) en opvolgers. Het kostte reeds dagen en zal nog dagen werkens kosten om alles uit te zoeken en te schiften. En daarbij zal ik het dan vooreerst wel moeten laten. Een afdoende regeling en beschrijving toch zou, ook met het oog op den vrij verren afstand van Oudenbosch van mijn standplaats, allicht zoo veel tijd vereischen dat in de naaste toekomst de voltooiing niet ware tegemoet te zien. Daarbij moet in aanmerking worden genomen dat na de vondst van al de uit kisten te voorschijn komende oude rechterlijke bescheiden ook een geheel nieuwe regeling van het schepenbanksarchief, dat vóór eenige jaren reeds door mij beschreven is, noodig maken. En dan laat ik nog niet gelden dat allereerst voor meer en doelmatige bergruimte zou te zorgen zijn, wat wellicht niet gemakkelijk zou vallen. Er zijn andere oude gemeente-archieven te over, die om deze en andere redenen voor een afdoende en systematische regeling en beschrijving op den voet van die van Dongen de voorkeur moeten hebben.

Evenzeer zou een definitieve regeling van de oude archieven, ten gemeentehuize van *Woudrichem* bewaard, wellicht weinig kans hebben spoedig voltooid te zijn. Wel zijn zij veel minder

omvangrijk, doch zij zijn vroeger te zeer verward en tusschen de nieuwe bescheiden verspreid geraakt. Zooveel mogelijk zijn zij thans, na verscheiden dagen werken, bijeengebracht. Maar het oude rechterlijke archief, dat er sterk verband mee houdt, is even bewerkelijk, de gemeente is niet gemakkelijk bereikbaar en de bergruimte alles behalve groot of geschikt. Ik heb dus gemeend het ook hier na deze voorloopige verzorging er bij te moeten laten.

Te *Woensel* vond ik een in 1897 en 1898 nieuwgebouwd raadhuis, dat nog al goed schijnt te voldoen. De kasten op de secretarie zijn alleen voorzoover de onderkastjes betreft van deurtjes voorzien, dus boven meer tegen vocht gevrijwaard. Daar zijn de burgerlijke-standsregisters en overigens boekwerken geplaatst. Verder zijn er twee loketkasten voor het loopende werk. Aan de andere zijde van het gebouw is achter de raadzaal een verwelfd archieflokaal met groote kasten tegen een binnenmuur. De gemeente-rekeningen en ingekomen stukken, goed verzorgd en ordelijk, zijn daarin geplaatst, evenals de registers van notulen en correspondentie. Van het oud-archief alleen de gemeenterekeningen sinds 1740 van Eckart en van Woensel. Andere oude bescheiden gelukte het mij niet te vinden. Bekend is dat een deel der bescheiden van Woensel te Eindhoven op het raadhuis is blijven berusten, waar zij evenals die van Gestel, Strijp en Stratum in vroegeren tijd gedeponeerd waren. Een goed deel der oude papieren van W. moet echter vóór een zeker aantal jaren op den toren van Woensel verscheurd en vernietigd zijn geworden.

Nog een klein gedeelte van de archieven lag bij mijn bezoek op den zolder te wachten op plaatsing, die nu wel geschied zal zijn. Het oude burgerlijke-stands-archief heb ik beschreven. De secretaris deelde mij mede dat twee der oude kerkregisters door een vroegeren ambtenaar van den burgerlijken stand waren uitgeleend geweest en onlangs eerst na veel moeite terug waren bekomen van den leener „die ze bijna niet wilde teruggeven.” Moeilijkheden uit uitleeningen voorkomende heb ik hier en daar meer ontmoet en soms mijn hulp moeten verleenen. Het behoeft niet gezegd hoe verkeerd het is dat dergelijke uitleening van archiefbescheiden aan particulieren plaats vindt. Hoeveel zou op die wijze reeds niet te loor zijn gegaan? Herhaaldelijk heb ik op veilingen of uit-de-hand allerlei gemeentelijke archiefbescheiden voor het Rijk kunnen koopen. Laatstelijk nog weer het origineele privilegie-register, op perkament geschreven, van *Geertruidenberg;* evenzeer onlangs een aantal archivalia van de stad *Bergen op Zoom;* vroeger bij drie verschillende gelegenheden

archivalia afkomstig van *Megen*. (1). Veel echter bereikt stellig niet de tafel van den auctionaris, noch vindt op andere wijze den weg naar het centrale archief. En het blijft een geluk als de stukken na doode van de vergeetachtige of nalatige leeners ongeschonden terecht komen waar zij behooren.

Te *Dinteloord* dagteekent het raadhuis van 1839, en is ook geheel vrijstaande. Het bevat beneden secretarie, spreekkamer, veldwachterswoning; boven raadzaal met portaal, en een vertrek voor de kadastrale kaarten en registers. Op de secretarie zijn langs twee wanden kasten met deuren. In die kasten wordt het archief van den burgerlijken stand en verder materiaal voor de secretarie enz. bewaard. Op de raadzaal zijn 3 kasten geplaatst met nieuw-archief en ook eenige registers van het oude. Op het kadasterkamertje is een kast getimmerd, die bij mijn eerste bezoek bijna het geheele oude archief, daartoe dicht opeengetast, bevatte. Dit bleek mij bij een onderzoek nogal vochtig te zijn. Onderin was een netwerk van latten gemaakt opdat de stukken niet op den bodem zouden liggen en de vocht niet zou worden opgesloten. Bij gemis aan openingen in de deuren kon dit echter niet veel helpen. Deze zijn thans op mijn aanwijzing, ook in de kasten op de secretarie, aangebracht en met metalen vlechtwerk (geperforeerd zink of kopergaas) voorzien. Twee ruimten op het portaal zijn nu ook met planken betimmerd tot berging, eensdeels voor materialen, anderdeels voor archief. Het oud-archief is geheel door de handen gegaan en geordend onder uitschifting van de eerst er mee vermengde polder-archiefstukken, maar onder bijvoeging van een aantal stukken, die tusschen een groote massa oude rechterlijke bescheiden op een zoldertje der veldwachterswoning werden gevonden. De bescheiden van het nieuwe archief toonen een behoorlijke orde.

Het oud-archief van den burgerlijken stand heb ik beschreven en is hersteld en herbonden.

Te *Velp* bij Grave is in 1886 een klein vrijstaand raadhuis gebouwd. In de secretarie is een kast met materiaal en dagelijksch werk. Daarnaast is een klein vertrekje, vroeger gediend hebbende voor telefoonlokaal doch nu in te richten voor archiefberging.

(1) Vermelden mag ik hier ook de gelijksoortige aanwinst door koop van een aantal perkamenten oorkonden, afkomstig van het heerlijkheids- of kasteels-archief van Helmond, die ik in 1892 deed. Ook hier gold het stellig stukken die, »te goeder trouw» uit het archief, waartoe zij behoorden, gekregen, men «vergeten» had daaraan terug te bezorgen.

Op de raadzaal staat een eenigszins monumentale eiken kast, waarin de archieven, ook de oude, zijn geplaatst volgens een in 1894 opgemaakten en geregeld bijgehouden inventaris, goed verzorgd in portefeuilles. Alles gaf den indruk van netheid en orde. Doch bij onderzoek bleken de stukken in die groote kast, welke nog al sterk gepakt stonden, zoodanig door vocht te zijn aangetast dat de linten en zelfs het karton der, toch pas nieuw aangeschafte, portefeuilles reeds goeddeels vergaan zijn. Ik heb geraden de kast dadelijk open en een eind van den blijkbaar slecht gemetselden en te dunnen muur te zetten, en de archieven zoo spoedig doenlijk in de nieuw in te richten ruimte over te brengen.

Het oud-archief van den burgerlijken stand heb ik beschreven.

Veel beter is de toestand van het oude fraaie raadhuis te *Klundert*, dat, goed onderhouden, blijkbaar zeer hecht is en goed droog.

In het sousterrain is een veldwachterswoning en zijn eenige vertrekken vrij. Daarboven is een ruime vestibule, waarop uitkomen de raadzaal, en de burgemeesterskamer waarachter de secretarie ligt, deze met hooge kasten, elk in twee afdeelingen tegen een binnenmuur. In de bovenkasten worden, evenals in de 3 kasten op de burgemeesterskamer, boeken bewaard, die dus ook hier weer een groot deel der ruimte opslokken. Verder wordt in de kasten der secretarie het loopende werk en het archief van den burgerlijken stand met de bevolkingsregisters bewaard. Alles maakt zeer den indruk van netheid en orde. Afgeschoten van den zolder is een archiefvertrek met twee ramen aan den zijgevel, rondom betimmerd met geschikte open kasten. Daarin is het nogal omvangrijke oud-archief en bijna het geheele nieuw-archief, alles goed verzorgd en in goeden toestand, opgesteld. O. a. tengevolge van de overbrenging in 1885 der oude rechterlijke bescheiden en van den voortdurenden groei van het nieuw archief is de orde niet meer geheel die van den in 1864 opgemaakten uitvoerigen inventaris. Ik heb beloofd terug te zullen keeren om alles met dien inventaris te vergelijken en opnieuw te ordenen.

Op den zolder is aan den anderen zijgevel vóór eenige jaren een vertrek afgemetseld voor de bewaring van de archieven van vier verschillende waterschappen. In een der kasten op de kamer van den burgemeester worden de oude kerkregisters bewaard, alle goed gebonden. Deze heb ik nog te beschrijven.

Ook het raadhuis der gemeente *Etten en Leur* is in goeden toestand. De groote ruimte biedt goede berging voor het zeer omvangrijke archief. De geheele secretarie is van onder tot

boven betimmerd met kasten, alle voorzien van deuren, bestaande in latjes bespannen met doek. Toch kon het archief daar lang niet geheel plaats vinden, ook omdat (natuurlijk!) de boekwerken hier weder zeer veel ruimte innemen. Een goed deel van het oud-archief vond ik op den ruimen, licht en hoog gebouwden zolder, alwaar twee oude kasten gevuld staan met opgetaste oude bescheiden en zelfs bovenop nog zwaar beladen zijn, terwijl een oude bedstee gevuld was met Staatscouranten en oude boeken enz. Op een afgeschoten gedeelte stonden twee groote bergkisten, in een waarvan nog oude archiefbescheiden lagen. In deze kist, waarop de vulling der petroleumlampen van de gemeente geschiedt, vond mijn voorganger een hoeveelheid oude rechterlijke bescheiden, die door mij daarna zijn geordend en beschreven en toen gedeeltelijk met petroleum doortrokken bleken.

Nadien worden hiertegen voorzorgen genomen bij de vulling.

Ook hier zal ik moeten terugkomen om verbetering in de plaatsing en berging van een en ander te brengen. Vóór eenige jaren is de secretarie verplaatst naar haar tegenwoordig lokaal, toen raadzaal, uit de grootere ruimte van de tegenwoordige raadzaal. In de groote massa is het toen blijkbaar ondoenlijk geweest algemeene orde te bewaren, zoodat oud- en nieuw-archief niet zijn gescheiden gehouden, en ook overigens alles wel goed is geplaatst, nl. luchtig en overeind, doch alleen in onderdeelen en per kast geordend. In verband met de beschikbare lokaliteit en den goeden toestand der archieven schijnt mij het ondernemen eener ordening wel een dankbare zaak, vooral wanneer een afzonderlijke bergplaats voor het oud-archief doelmatig wordt ingericht en betimmerd, waartoe ik van het bestuur welwillende medewerking mag verwachten.

In zijn kamer achter de raadzaal toonde mij de burgemeester een fraaie oude kaart der gemeente op groote schaal, achter glas in een lijst gezet en opgehangen. Het geheele oude burgerlijke standsarchief is nog door mij te beschrijven.

Ditzelfde geldt van de 20 registers en 3 pakken met losse stukken, die ik als oud archief van den burgerlijken stand te *Halsteren* aantrof. Hier is het raadhuis, dat van 1633 dagteekent, solied gebouwd en daardoor, hoewel vrijstaand, droog. Doch het is niet groot, en voor een goede bewaring der archieven niet groot genoeg, vooral wijl er ook nog ruimte voor een veldwachterswoning is afgenomen. Daardoor is een deel van het, blijkens de verpakking en duidelijke nummering vroeger met zorg geregelde archief thans neergelegd moeten worden op een vliering boven het te kleine archiefkamertje, dat boven-vóór is afgetimmerd. Zonder groote verandering in de distributie der lokalen

of inrichting van den bergzolder boven-achter tot vertrek of vertrekken, zou ik weinig kans zien veel verbetering in de berging en bewaring der archieven te brengen.

De kadastrale registers en kaarten zijn op het portaal naast het archiefkamertje geborgen. De burgemeester was voornemens in dit kamertje goede orde te brengen of doen brengen.

Ook afgescheiden van mijne bezoeken in de gemeenten werd met de beschrijving en verzorging van de oude burgerlijkestandsregisters weder voortgegaan. Dit jaar werden van 10 gemeenten de oude kerkregisters nauwkeurig onderzocht en beschreven, en voor zooveel noodig en doenlijk, door mijn binder hersteld.

Ook enkele andere bescheiden van sommige oude gemeentearchieven werden ge- of herbonden.

Van inventarissen der archieven van Megen, Beers en Hedikhuizen verkreeg of nam ik afschrift, terwijl ik van enkele andere een dubbel voor mijne verzameling kon overnemen.

's-Hertogenbosch, Maart 1900.

De Archivaris in Noordbrabant,

A. C. BONDAM.

VERSLAGEN

VAN DE

Ordening en Beschrijving der Oude Gemeente- en Waterschapsarchieven in Zuidholland,

over 1899.

(Uitgebracht aan Gedeputeerde Staten dier Provincie.)

I.

In het afgeloopen dienstjaar voltooide ik de ordening van de zeven waterschapsarchieven, welke ik in mijn eerste verslag noemde.

Het oudste van die archieven is dat van den *Ouden Oostdijk*, waarvan de rekeningen met 1569 beginnen, doch slechts gedeeltelijk bewaard zijn.

De koperen matrijs van een kaart van den polder van 1698 is nog aanwezig, benevens afdrukken in en zonder kleur.

Behalve een polder was de Oude Oostdijk ook een rechtsgebied. Wegens den kleinen omvang van dit land is het waarschijnlijk, dat het steeds dezelfde personen waren, die de polder- en de andere zaken bestuurden.

Hieraan is het dan toe te schrijven, dat in het archief eenige stukken gevonden werden, die niet op de polderadministratie betrekking hadden. Eenige van die stukken, meest gaarboeken van de verpondingen, komen toe aan het gemeentearchief van Ouddorp, waaronder het gehucht Oude Oostdijk thans behoort, andere stukken, van rechterlijken aard, aan het rijksarchief. Het polderbestuur heeft nog niet besloten, deze stukken af te geven. Ik heb ze echter niet in den inventaris opgenomen.

Ook bevatte het archief eenige gaarboeken van de verpondingen en polderlasten, welke dus zoowel tot het archief van de gemeente *Ouddorp* als tot dat van den polder behooren. Ik heb ze in een afzonderlijken, nader te vermelden, inventaris opgenomen.

Van de vereenigde polders *Oud- en Nieuw-Westerloo en de Nieuwe Oostdijk* is Oud-Westerloo de oudste. De bedijking daarvan geschiedde in 1591 en de naam was aanvankelijk alleen Westerloo. Twee jaren later gingen de Ingelanden over tot de bedijking van een aangrenzend gors, waaraan ze 26 Maart 1593 den naam De nieuwe Oostdijk gaven. In 1611 werd ook Nieuw-Westerloo bedijkt.

De overgebleven rekeningen beginnen eerst met 1646, doch zijn niet volledig.

Het archief bevat ook een aantal exemplaren van een kaart van de stad Goeree en daaronder hoorende polders van 1698.

Bij de uitgifte door de grafelijkheid, in 1621, van de *Rooklaasplaat* werd deze geheeten „een uutergors genaemt het Noordergors off Rooclaesplate". De rekeningen loopen van 1699 tot 1703 en van 1742 tot heden.

De *Zuiderpolder* werd in 1652 door de grafelijkheid onder den naam van het Zuidergors verkocht en in het volgende jaar bedijkt.

Men onderscheidde toen den Zuiderpolder en den Kleinen Zuiderpolder.

In 1681 wordt in het resolutieboek van den Zuiderpolder deze voor het eerst *Groote Zuiderpolder* genoemd. De rekeningen van dezen polder beginnen pas sinds 1842/3, hoewel van vorige jaren eenige bijlagen aanwezig zijn. In eenige stukken wordt de polder of misschien een deel er van het *Ooster Nieuwland* (1) genoemd.

Van den *Kleinen Zuiderpolder* zijn de rekeningen onvolledig bewaard, sedert 1777. Deze polder wordt ook wel genaamd de *Boerenpolder*. (2)

De *Bokkepolder* is de jongste van de waterschappen onder

---

(1) Inventaris van Oud- en Nieuw-Westerloo en den Nieuwen Oostdijk, blz. 10, en van den Grooten Zuiderpolder, blz. 2.

(2) Hendrik van Dam, *korte beschrijving van alle de plaatsen en polders die ingebroken zijn door de schrikkelijke watervloedt, geschiedt op Maandagh den* 26 *Januarij deses jaars* 1682, blz. 23, en inventaris van Oud- en Nieuw-Westerloo en den Nieuwen Oostdijk, blz. 10.

Goeree, waarvan ik de archieven ordende. Hij werd in 1802 bedijkt en kreeg in 1807 zijn naam naar een van de eigenaars, Mozes van der Bok.

De rekeningen zijn alle aanwezig.

De *Generale Dijkagie van Stellendam* bevat de vier polders, die de voormalige eilanden Goeree en Overflakkee vereenigen. In 1751 werd vanwege het gemeene land van Holland een dam tusschen die eilanden gelegd. De aanwassen, ten noordoosten daarvan ontstaan, werden in 1765 door de staten van Holland aan partikulieren overgegeven om die binnen 36 jaar te bedijken. Tegelijk werden ze geërigeerd tot een ambachtsheerlijkheid, waarvan de eigenaars de tienden en ambachtsgevolgen zouden genieten zooals die aan de eigenaars van Kraaienisse waren verleend. Uit deze bepaling is het vóórkomen van eenige afschriften van stukken betreffende Kraaienisse in dit archief te verklaren.

De eerste bedijking had plaats in 1769 en het land kreeg den naam *Adrianapolder*. De *Eendrachtpolder* volgde daarop in 1780. Nu waren de twee eilanden aaneen gehecht. Wegens den oorlog in het begin van deze eeuw had de bedijking van de laatste aanwassen eerst in 1803, dus over den tijd, plaats. De *Hals- en Scharrezee-polders* ontstonden toen.

Het archief van de Generale Dijkagie is omvangrijk. Langen tijd bestonden er twee administraties, die van dijkgraaf en heemraden met den sekretaris en penningmeester, te Goeree, en die van de geïnteresseerden en hun kommissarissen met een amanuensis in *Den Haag*. Hieraan kwam in 1856 en 1859 een einde. Het archief bevond zich grootendeels ten huize van den ambachtsheer, totdat het volgens besluit van geïnteresseerden van 8 September 1856, op voorstel van den dijkgraaf genomen, aan het dijkbestuur te Goeree werd toevertrouwd. Een voorstel, denzelfden dag gedaan, om de algemeene vergadering in het vervolg ook op laatstgemelde plaats te houden werd aangehouden, maar 12 September 1859 aangenomen.

In al de voormelde archieven zijn de resolutieboeken aanwezig behalve van den Kleinen Zuiderpolder, waarvan de handelingen pas met 1818 beginnen.

Met uitzondering van enkele stukken, zooals eenige oude rekeningen en bijlagen van de *Rooklaasplaat*, verkeeren de archieven in goeden toestand. De besturen hebben voor de noodige *portefeuilles* gezorgd. Als bewaarplaats dient weer de bovenkamer van het achtergebouw waarvan ik in mijn vorig verslag melding

maakte, en die ook naar het oordeel van den sekretaris en penningmeester geen voor brandgevaar zeer veilige lokaliteit is.

Zooals ik in mijn vorig verslag al opmerkte, hebben de zeven waterschapsarchieven denzelfden sekretaris en penningmeester, en bestaat deze toestand, wat de meeste waterschappen aangaat, reeds lang. Ook worden de archieven bij mekaar bewaard. Dit heeft veroorzaakt, dat sommige stukken meer dan één waterschap betreffen. Andere hebben betrekking op polders en gemeenten, zooals de bovenvermelde van den Ouden Oostdijk. Ik heb deze gemeenschappelijke stukken in den reeds vermelden afzonderlijken inventaris beschreven.

In de archieven werden eenige stukken gevonden afkomstig van vroegere sekretarissen (meestal heeren Goekoop) in andere kwaliteiten, als: opzieners van 's Rijkszeewerken van het eiland Goeree, president van een kommissie voor de wegen op Goeree en Overflakkee enz., van 1768—1811. Ik deelde den sekretaris mee, dat deze stukken het best op het Rijksarchief op hun plaats zouden zijn, maar van de overgifte kwam niets.

Het volgende archief waarvan ik de ordening ter hand nam, was dat van het hoogheemraadschap van Voorne. Dit archief is groot, maar nu reeds zoover geïnventariseerd, dat ik het volgende jaar de voltooiïng hoop te kunnen berichten.

1900. P. VAN MEURS.

II.

Regeling van oude gemeente- en waterschaps-archieven in Zuid-Holland.

Bij dezen heb ik de eer U HoogEdelgestr. mede te deelen, dat in het afgeloopen dienstjaar (waarin ik echter gedurende een geruimen tijd wegens eene dienstreis in West-Indië afwezig was) door mij in hoofdzaak de regeling van het archief der gemeente *Nieuwpoort* werd voortgezet. Dit bleek hoe langer hoe meer een werk van zeer grooten omvang te zijn, hoewel het archief door den heer Hingman oogenschijnlijk in orde was gebracht, moest, daar er nog geen inventaris van bestond en de door den vroegeren bewerker gemaakte korte aanteekeningen niet bruikbaar bleken te zijn voor een ander, die den arbeid ging voortzetten, alles opnieuw beschreven worden, iets wat bij een zoo uitgebreid archief als het hier behandelde natuurlijk zeer tijdroovend was, daarbij bleek het wenschelijk hier en daar met de thans gevolgde indeeling te breken wat aan de andere zijde ook weer vele bezwaren had, zoodat, al kon men ook op verschillende plaatsen verbeteringen aanbrengen, men toch op andere aan die volgorde gebonden bleef. De bekende bewering, dat het veel gemakkelijker is een archief, dat zich in hoofdzaak nog in den oorspronkelijken toestand bevindt, al moge hier en daar de orde ook belangrijk zijn verstoord, te regelen, dan een archief, waarin reeds naar een zeker systeem is gearbeid, een systeem, dat niet in alle opzichten dat van den nieuwen bewerker is, werd dan ook hier weer treffend bewaarheid.

Daarbij kwam nog, dat langzamerhand hier en daar nog stukken van den meest verschillenden aard werden gevonden, die door den heer Hingman voorloopig waren terzijde gelegd, maar die thans bij de definitieve regeling te hunner plaatse moesten worden ingelast, zoodat er herhaaldelijk belangrijke veranderingen in den concept-inventaris dienden te worden aangebracht. Dit alles had ten gevolge, dat de eigenlijke inventaris nog steeds niet in gereedheid is kunnen komen, al zal het dan

ook nu niet lang meer behoeven te duren, voor ik dien aan Uw college zal kunnen overleggen.

Gemakkelijker en minder tijdroovend dan de regeling van het archief van *Nieuwpoort* was die van het archief der gemeente *Bleskensgraaf*, maar hier waren de te inventariseeren stukken ook lang niet zoovele in getal en de redenen tot langdurige vertragingen van den arbeid, bovengenoemd, bestonden hier niet; ik hoop U dan ook dezer dagen den inventaris te kunnen doen toekomen.

Het oude archief van *Bleskensgraaf* is zeer gehavend, zoo ontbreken bijv. de resolutieboeken van Schout en Schepenen en van de hen opvolgende besturen en zijn er van de minuten der uitgaande brieven en van de ingekomen stukken slechts enkele overgebleven; vermoedelijk is, naar de heer Burgemeester mij mededeelde, het grootste gedeelte indertijd door brand verwoest.

Onder de belangrijkste nog overgebleven stukken op het bestuur der gemeente betrekking hebbende zijn te noemen een aantal lijsten van personen, die door den Heer van *Bleskensgraaf* werden benoemd tot Schepen of Heemraad of als zoodanig werden gecontinueerd van 1633 tot 1794 en eenige requesten, betrekking hebbende op de schout- en secretarisambten.

Verder bestaat het archief hoofdzakelijk uit rekeningen van verschillende administratiën, bijeengevoegd in serieën, die echter hier en daar nogal vrij belangrijke hiaten vertoonen.

Zoo vermeld ik hier uit de rubriek „kerkelijke zaken": Rekeningen van de Kerkmeesters 1717—1842, waarbij tevens de aandacht mag worden gevestigd op eenige acten van aanbesteding o. a. voor het bouwen van een nieuw schoolhuis in 1741 en van een nieuwe pastorie in 1742.

Zoo bestaan de stukken betreffende de armen grootendeels uit Rekeningen van de Heilige Geestmeesters 1671—1725, terwijl er verder o. a. nog een vrij groot aantal acten van indemniteit (uitgegeven acten 1718—1842, ingekomen acten 1710—1815) onder worden aangetroffen.

Onder de stukken betreffende het financieel beheer der gemeente vindt men:

Rekeningen van het dijk- en watergeld en van binnenlandsche omslagen 1693—1811.

Rekeningen van de vacatiën, schuit- en wagenvrachten, voorgeschoten penningen enz. 1704-1838.

Rekeningen van de verponding 1729—1805, waarbij te voegen zijn enkele kohieren van 1666, 1673, 1734, 1761 en 1762.

Het weeskamerarchief bevat o. a. een aantal requesten 1727—1754 en verder rekeningen met kwitanties, inventarissen betref-

fende eenige ter kamer opgebrachte boedels, van 1664—1771.

Het archief der *Heerlijkheid* van *Bleskensgraaf* bestaat nog uit een staat van eigendommen 1627, eenige acten van verpachting der tienden 1771—1773 en 1781, een paar huurcedulen van tienden 1777 en 1802—1810 en enkele liquidaties betreffende de administratie der heerlijkheid 1800—1807.

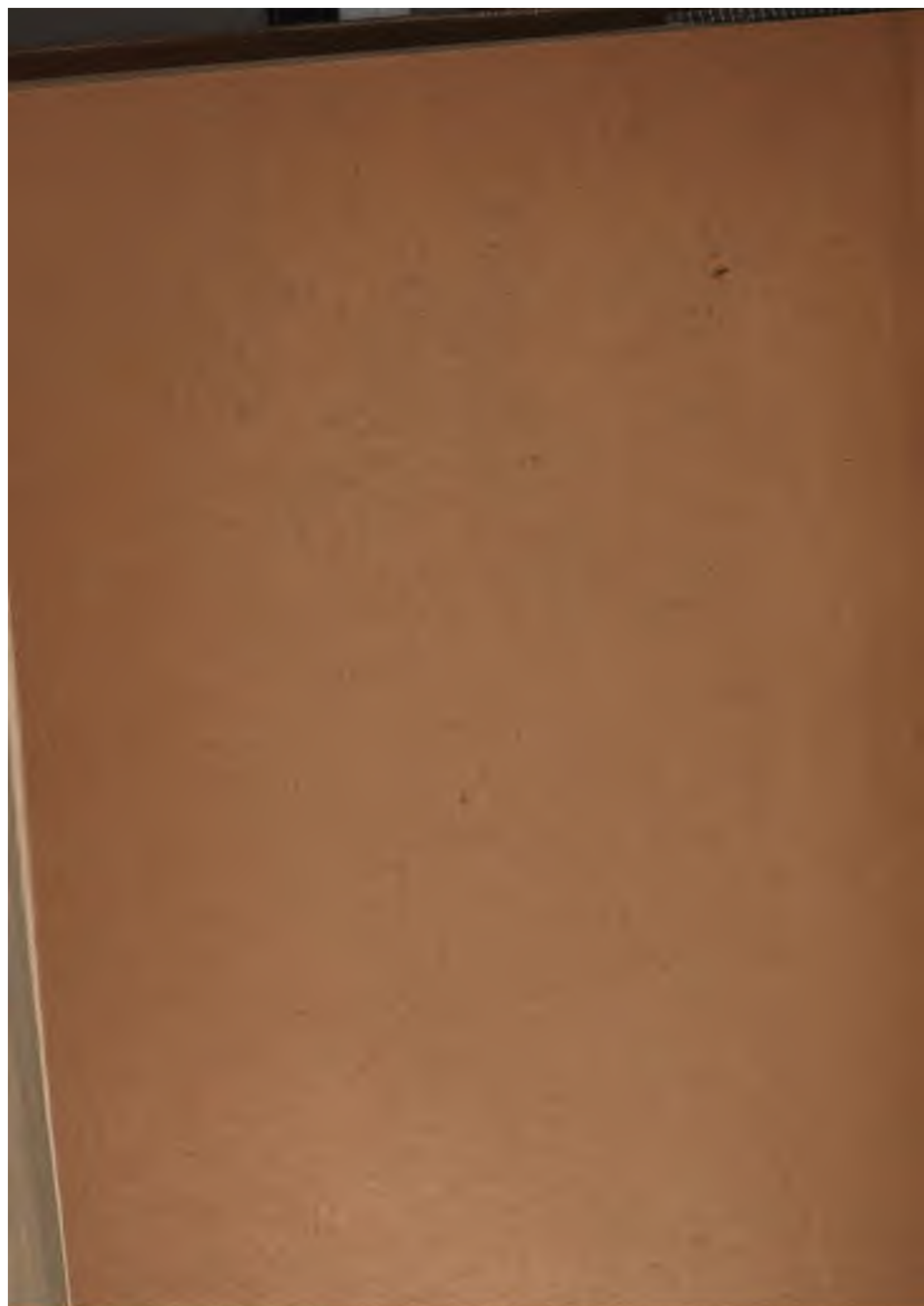
In het archief van het Ambacht komen eenige contracten voor betreffende het onderhoud van vaarten, dijken en wegen van 1457 (kopie) 1588, 1607—1635 en 1659, een aantal keuren van schouwen en eenige acten van aanbesteding.

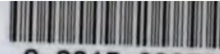
Het polderarchief, onderverdeeld in dat van den Noordzijdschepolder en dat van den Zuidzijdschepolder, bestaat wederom hoofdzakelijk uit Rekeningen (van den Gaarmeester) voor beide gedeelten van den polder afzonderlijk, loopende van 1693 tot 1836, en uit Registers van de molenomslagen eveneens voor beide gedeelten, loopende van 1744 tot 1838, benevens uit eenige acten van aanbesteding.

Eindelijk werd ook nog het archief der gemeente *Heukelum* onder handen genomen, welk archief niet van zeer grooten omvang is en, voorzoover tot nu toe bleek, geene bijzondere moeilijkheden bij de bewerking zal aanbieden, zoodat ik mag hopen, dat binnen betrekkelijk korten tijd de inventaris daarvan eveneens gereed zal kunnen zijn.

's-Gravenhage, 22 Juni 1900.

A. TELTING.

3 9015 03976